

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

NEW YORK PUBLIC LIBRARY

3 3433 04418 7759

C 12-4026

Gvadanyi, Jozsef

Ronto Painak egy magyar lovas Koz-Katona

RONTÓ PÁLNAK
egy Magyar lovas Köz - Katonának
É S
G R Ó F
BENYOVSZKI
MÓRITZNAK
ÉLETEK,

Földön, Tengefeken álmélkodásra méltó Tör-
ténetty eiknek, 's véghez vitt Dolgaiknak

L E - Í R Á S A,

a' mellyet Hazánk Dámáinak kedvéért

Versekkbe foglalt

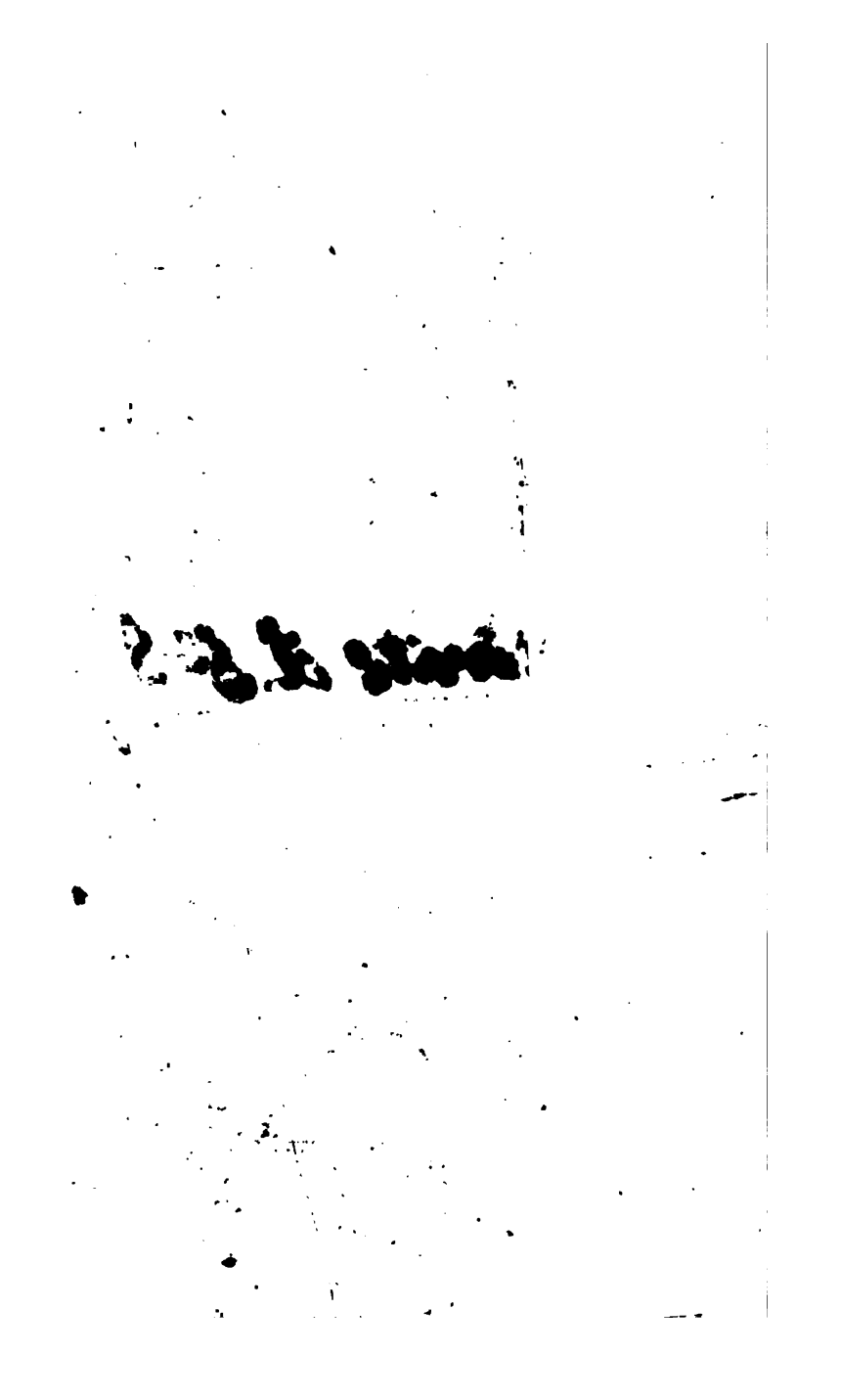
GRÓF GYADANYI JÓZSEF

Magyar Lovas Generális.

Pozsonban és Komáromban,
Weber Simon-Péter költségével és betűivel,

1793.

AJÁNLO LEVÉL

*Magyar Hazánk érdemes Dá-
máihoz.*

Már egyszer le-tehetem Nagyságtok ka-
napjai előtt álló asztalokra, azon Munká-
mat, a' mellynek, még a' múlt Ország
Gyűlésének alkalmatosságával Pesten Ver-
sekbe való munkálásra Nagyságtok kén-
szerítettetek. De méltóztatnak arra em-
lékezni, hogy tőlem olly jádzi Munkát ki-
vántak, mint tsekély pennámból ki- folyt.
Falusi Nótáriusnak Utazása. Már én
nem tudom: ha ezen Munkám rózsá nyi-
lást példázó szajotskájokat egy kis mo-
solygásra red fogja é hozni? avagy nem?
Ha ez meg-történik, bizonynydra öröömre
fog válni, hogy Nagyságtok kívánságnak
eleget tettem; mert így tőrgyomhoz ju-
tottam; ha pedig nem, tehát gondollya-
meg Nagyságtok, hogy ez, egy meg-aggott
embernek pennájából folyt ki, és hogy az
agfágnak inkább a' mordság, mint sem
a' jádzó kedv az ő tulajdonjaga. Ha ne
talántán ellenkező történne, és a' mo-
solyás helyet, némelly Verseimnek sorai,

egy kevés pityergést találának okozni;
aztat hajnali harmat formájá gyenge szí-
veiknek méltóztassák tulajdonítani. Én
csak attúl tartok, hogy mivel ezen Mun-
kdm sok háborúkat, és vér ontásokat fog-
lal magába, ne talántsán Nagyságtok iz-
lése ellen legyen: de ha meg-gondollya
Nagyságtok Őseink Afzszonji Nemének
tett vitézségeit; reménylem, nem fognak
kivánni azoknál alább valók lenni, annyi-
val-is inkább, mivel azok nem voltak annyi
tulajdonfágokkal, 's nagy, és szép erköl-
tsökkal fel-ruházva, mint Nagyságtok; a'
kik a' meg-világosított világba élnek.
Nem-is olvastak annyi Román könyveket,
a' mellyek tele vannak Bajnokok dolgai-
val, sem pedig ezeknek vitézségeit szembe
tűnő képpen a' Theatrumokon jádítani nem
látták; mi több, még csak olly módissan
fel-öltözni, tántzolni, és magokat festés
által ifjítani, 's bé-mázolni sem tudták,
hanem azon vas világba, magok együgyű
erköl-

erköltseibe tartották lenni boldogságo-
 kat. Oh vakfág! De még-is azon fátyolt
 viselő, és karmassin tsixsmába járó Dá-
 máknak edgyike, sokáig védelmezte mint
 egy Semiramis Munkáts Várát, a' mási-
 ka pedig, meg-nem-rettent szívvél durog-
 tatta dgyúit, az ötet ostromlok ellen, Ara-
 nyos Medgyesi várából. Hát a' Murdyni
 Vénus, nem de nem mind addig meg-tar-
 totta azon nevű várdt-is, miglen Nagy-
 ságtok bálványkaja Cupido, szokás sze-
 rént aztat meg-nem-vette. Azért remény-
 lem Nagyságtok gyenge mellyeikbe-is ha-
 sonló szív vér, és még mérészebb, mert ez
 már mint a' Brilliant kő, a' meg-világo-
 sítottatott Világ által ki vagy on palléroz-
 va. Én ezen példákat nem azért hozom
 elő, mintha Nagyságtokat a' Márs Theá-
 trumdra karon fogva kivádnám vezetni,
 éppen nem, mert Isten kegyelméből elég
 férfaink vannak, a' kik ma-is más nem-
 zetek tsuddjára a' mostani véres Frantzia

**háborúba , mint igaz Magyarok úgy vi-
tázkednek. Meg - nyűgödött elmével mel-
tóstassanak lenni , mert itthon fognak
maradni Nagyságtok , nem ugyan a' gu-
saly mellett, mert ez durva eszköz, hanem
a' Más Theatruma helyet, a' Pestinek, vagy
Bétsinek meg-tekintésére. Ne-is iszonyod-
janak Nagyságtok ezen Munkámba bé-ikta-
tott háborúktól , mert azokat tehetségem
szerént igyekeztem mulatságosan ki-tenni.
Végtere két kérésemet nyújtom Nagyságtok
elibe, az első ez , hogy elől jdró beszéde-
met figyelemmel méltóstassák olvasni .
hogy így Munkámnak foglalatját előre
ki-vehessék. A második pedig, hogy mel-
tóstassanak malasztjokba meg-tartani**

**alázatos szolgájakat
A' Ki - adót.**

E L Ö

ELŐ JÁRÓ BESZÉD.

A 1792-dik esztendőbe Budán tartatott Ország Gyűlésén magam-is jelen lévén, történt; hogy Pestre egy nagy érdemű Dámának látogatására által menvén, hét más Dámákat szerentsém adatott nála találni; az hármát nem esmértem, de a' négygyét már az előtt sok alkalmatosfágokba tiszteltem. Azon három esméretlen Dámák, a' többiek-től fülem hallottára (jól lehet sűgva akartak szólni) kérdezték, hogy én volnék - é az; a' ki a' Falusi Nótáriusnak Budára tett útazását munkáltam? Midőn amazok bizonyították volna, mindjárt ez a' három-is meg-esmérkedett velem. Több egymás dolgoknak elő-hozása után, mind a' nyóltz Dámák körül vettek, és kértek, hogy még egy olly forma játékos munkát az ötekintetekért adgyak-ki. Kleget szabódtam: s mentettem magamat, hogy se időm arra nem volna, sem esztendeimre való nézve,

az ilyen könyű munka hozzám már nem illene; sem pedig matériát egy könnyen arra nem találhatnék. De mind ezen mentőseim haszontalanok; és sikeretlenek voltak, és mind addig únszollani meg sem - is szüntek, míg erre magamat nem ajánlottam. De kinek-is szívét meg-nem-lágyítaná az ilyen Syréneknek éneklése! magát Jupitert-is az égből le-húzta egy Afiszonyi állat; és így, ámbár nem örömet, le-köteleztem magamat, egy ahhoz hasonló munkának ki-adására,

Meg-vallom, fokáig tündöttem magamban, míg alkalmas matériát találhattam, mivel nem valami mesének, hanem valószínű történetnek világ eleibe való terjesztésén igyekeztem. Végtere az ötlött eszembe, hogy *Rontó Pálnak*, egy Magyar lovas katonának, és *Gróf Benyovszki Móritznak életeket*, földön, tengereken végzett háborúit, vitézségeket, álmélkodásra való történettyeiket adgyam ki. Azért-is ne tartsa egy érdemes Olvasó-is, ezen munkámat költeményes Románnak, mert valószággal meg-történtek az abba foglaltatott dolgok.

Leg-inkább azért határoztam-meg dolgáinak ki-adását magamba, mivel Hazánk-

fiai

fiai vóltak; mert világos dolog, hogy ha az idegen nemzetek közzül egy valaki, tsak egy tsekély dolgot, úgy mint tsak egy más Országon keresztül tett útazást, vagy egy tsekély vitézséget vízf - is véghez, azt minyárt nagy fittyel ki-trombitáltattyák, ki-nyomtatattyák; had lássa tehát a' Világ, hogy Hazánk - is nemez olly jeles férfiakat, a' mellyeknek viselt dolgai, fokkal nagyobbak, jelessebbek, mint más ezer idegeneké.

Azen se tsudálkozzon senki, hogy Rontó Pálnak történeteit, Gróf Benyovszki történetei eleibe télszem, mert minden érdemes Olvasók, által fogják munkámba látni, hogy a' Grófnak történetei tsak akkor kezdődnek, a' midőn Rontó Pál nem meszfsze Krakótól Lengyel Ország Városátúl, hozzája érkezett, már ez előtt pedig Rontóval fok dolgok történtek, mert äregebb-is vólt fokkal a' Grófnál.

Mind ezek után senki se tartsa az ön Rontómat azon Rontónak lenni, a' ki Gróf Tökölyi Imrének, ki-is hét száz Magyarokkal, és fok Tatárokkal 's Oláhokkal, Tölts Várának Passusán, 1690-dik esztendőbe Erdélybe a' hadaknak ki-kémléllésére bé akartván tsapni, kémje vala, és Gróf Heister, és

Gróf Teleki Mihály konyhájokba petsenyét forgatott ; mert akkor az én Rontóm még e' Világon sem vőlt, és azon kém Rontónak a' kereszt neve, nem Pál, hanem István vala. Ki lett légyen az' én Rontóm, verseimbe valamint születését, keresztelését, nevelését, úgy több dolgait-is maga elő adgya.

A' mi Gróf Benyovszki Mórítz életét illeti, önnön maga aztat, míg Londonba mulatott, Frantzia nyelven le-írta, és ugyan ottan ki-nyomtatattott; a' mellyet az Anglusok-is, magok nyelvekre által fordították, és végtére ezen munkája Németh nyelven-is ki-jött : és így rész szerint, én ezen németh ki-adást követem, de még-is inkább önnön magok előttem tett beszédgyeiket, 'a' vallásokat; mert a' mint munkámba bé-iktattam, midőn Gróf Benyovszki Párisból Hazánkba meg-tért, Nagyszombatba az Arany Korona Vendég fogadóba velem négy napokat töltött, és mint régi jó Barátom, és távodadrúl való Atyámfia-is, minden történeteit, viszontagságait nékem el-beszéllette. Rontó Pál pedig egy Regimentbe vőlt velem, és én Fő Strázsa Mestere vőltam, 's hivatalom mellett az akasztófa alá - is én vezettem ki, az hét elztendeig folyt Prussus

lus háborúba. 1790 dik esztendőbe Ország Gyűlésén Budán lévén, meg-tudván ő ottan léttemet, fel-keresett, és kilentz napokig el sem eresztettem. Ezen alkalmatossággal, mind a' maga életét, úgy a' Gróffét-is, az vele esett történetekkel el-beszéllette előttem; sőt a' mint néki mondtam, mint vólnának némelly dolgaik a' könyvbe ki-téve, sokat meg-hamissított, és előttem úgy, a' mint ki-tettem, beszéllette.

El-nem-halgathatom aztat, hogy a' németh fordításba, a' Grófnak eredete felette nagy hibákkal vagyon ki-téve, nem-is gondolom, hogy önnön maga a' Gróf aztat így tette vólna ki, hanem a' sok fordítók hibája léfzen, mellyre való nézve, én aztat meg-jobbítottam. Mivel pedig a' Gróf Nyitra Vármegyébe születtetett, hogy a' dolog így legyen, az egész Nemes Vármegye bizonyságom léfzen.

A' Németh fordításba így vagyon eredete ki-téve: hogy ő születtetett vólna Nyitra Vármegyébe Verbói maga örökös Uradalmába; az Attya lett vólna Gróf Benyovszki Sámuel magyar lovas Generális; az Annya Bárá Révai Rózsa, tanulását pedig a' Bétsi Universitásban végzette vólna; a' midőn már

14 ezrtendőt ért, Generális Simsén gyalog Regimentéhez mint Al-Hadnagy ment volna, és a' Prussussal hét ezrtendeig tartott háborúnak folyása alatt, ő az Attyának egy öreg Battyátúl, Lengyel országba hívtattatott volna, hogy tőle az örökös Starosztaságot venné által, mivel ő már öreg volna; és ugyan ezen okra való nézve a' Litvániai nagy Hercegségbe lévő jószágait - is ; a' mellyeket tellyesített-is volna, és a' mi midőn éppen külső Országok meg-tekintésére, különösen nap-keleti Indiába kívánt volna menni, meghallván, hogy az Attyafiai Magyar Országba lévő jószágaiba hatalmasan bé-szállottak volna, vízfíza tért hazájába, és erővel ki-vette volna kezeikbül maga jószágait; a' mellyért-is azok, mint párt-ütőt bé-adták őtet Béts-be az Udvarnál, mellyre-is kényszerítettetett volna Lengyel Országba bé-menni, a' hol-is az Országot már tűzbe találta, és az ott való Ország Rendgyei, meg-tudván el-érkezését, Varsó Városába hívták, és a' Conföderaciónál leg ottan Generálisfágra fel-is emelték.

Mind ezek szórúl szóra valótalanságok, azon az edgyen kívül, hogy szülői Benyovszki Sámuel Úr, és Báró Révai Rózsa valának.

nak, mert elsőben-is: egész Nyitra Vármegyébe nintsen Verbói Uradalom, hanem Mező Város Verbó, a' Tsejtei Várrúl neveztetett Tsejtei Uradalomba vagyon, a' mellybe több fő, és jeles Familiák-is birtokosak. Másodszor: az Attya soha sem vólt Generális, hanem bóldogúlt Pestvármegyei József lovas Magyar Regimentibe, a' kinek-is hitves társa vala Révai Rózsa, Oberster vólt, a' most említett Generális élemedett Úr lévén meghala, és özvegyét Báró Révai Rózsát Oberster Benyovszki Sámuel Úr el - vette, és úgy mint Oberster mindjárt resignált-is, és Verbón lakott, és így azután ezektől nemzettetett Gróf Mórítz Benyovszki, az Atya Gróf sem vólt, hanem igaz régi, fő gyökeres, Fő Nemes Familiából származott, a' melly nevezetét veszi Nemes Trentsén Vármegyébe fekvő Benyov nevezetű helységről. Ezen Fő Familia Hazánkba ma-is virágozik, és valamint a' Politicus, úgy az Egyházi és Hadi rendekbe-is jeles, és Hazánk hasznát szolgáló érdemes tagokkal tündöklik. Gróf Mórítz Benyovszki akkor emeltetett-fel Nagy emlékezetű Fejedelem Afzszonyunktól Mária Therezsiától Gróf-fágra, a' midőn (a' mint alább ki fog tetűzeni) Párisból Bétsbe érkezett, kit-is mivel már egy-

egyszer Gróffá lett, egész munkámba azon nevezettel illetem. Lengyel Országba sem bírt jószágot, hanem a' midőn oskoláit elvégzette volna, a' Bánya Városokra mene, különösen Selymetzre, ítéletem szerént Praxisra. De itten egy olly valami érte, hogy kén-telenítettett Lengyel Országba menni, úttýába lévén, Sepes Vármegyébe meg-betegedett, és egy Hongski nevezetű emberféges embernek házába feküdvén, spasmussai között a' Leányával meg-esmérkedett, és aztat el-is vette. Lengyel Országba érvén, látta, hogy a' háború divattyába volna, a' Conföderátusokhoz állott, és Krakó Városa táján egy hadi testet állított fel, és éppen akkor érkezett hozzája Rontó Pál-is.

Itt kezdődik tehát életének le-írása, a' mellyet én két foros Versekbe, mivel a' fent meg-írtt Dámák így kívánták, a' Világ eleibe terjesztem; másképpen nem lett volna munkám fél-tsipejű, de a' Dámák jobban szeretik a' Rytmust, mint a' négy foros verselést, mert ennek könnyebb a' Nótája, hanem valamint az igaz Magyar Poësisnak természeté hozza magával, négy foros lett volna tsekély munkám.

El-nem mellőzhetek én itt, egy Anecdótumot, melly ebből áll: Minap egy igen kedves Barátom hozzám érkezett, 's panaszkodott, egy könyvetskét tartván kezébe, a' mellybe Hunyadi Lászlónak élete íratatik-le, hogy ennek elő járó beszédgyébe az Author puskázna ellene azért, mivel ő egy négy soros játékos Munkát írván, elő járó Beszédgyében a' két soros Verselés ellen írtt volna. Mondottam nékie, hogy talán másnak a' munkájáról szólít ezen Author. Óh nem, felelt: mert valamennyi Magyar könyvek eddig ki-jöttek, mind meg vannak nálam, és egy elő-járó beszédben fints emlékezet a' két soros Verselésről, tsak az enyimbe. Kérdeztem, hát mit ír jó barátom Uram ellen? felelt: imé, szórúl szóra ezeket:

„Előre tudom, hogy léteznek némellyek,
 „kik azért munkámat kissébbíteni fogják;
 „NB. hogy két soros versekkel ír. Én arról
 „nem tehetek, ha azok tsak a' négy egy for-
 „mán hangzó szóknak ki-keresésében, és
 „nem a' dolgoknak velős, és szép le-írásában
 „akarják állítani a' magyar Poësisnak termé-
 „szetét. Az olyan okoskodások, mellyek a'
 „két sorú Verseket ellen egy Könyvnek Elő-
 „Beszédében tétettek; bennem ugyan mint
 „el-mellőzhetők, leg-kissebet sem indítottak.
 „Azoknak tréfás Írója, úgy gondolom, azt
 „tartja, szép a' régi szokás, ha rosz-is. In-
 „kább akarnék én, az olly két sorú, de fontos,
 „és arany Verseket író magyar Virgiliussal
 „mint

„mint T. T. Pétzeli József Úr e' dologba hi-
 „bázní, (mint Cicero mondotta Plátóról,) mint
 „másokkal tartani." Ezek azon Authornak
 szavai.

Kértem annak utánna ezen jó barátomat ,
 hogy maga munkájának Elő - járó - Beszéd-
 gyét-is engedje nekem olvasni ; kezembe-is
 nyújtotta, és figyelemmel el-olvasván, eze-
 ket mondomtam nékie.

Kedves Barátom ! ezen Authornak íté-
 lete, meg-vallom, sovány, és mondása üres
 hang, mert eleint Gyöngyösi Istvánnak, és
 Horváth Ádám Úrnak négy soros munkáit dí-
 tséri, mindjárt megint, nyomba a' két soros
 verselést éig magasztallya. Nem arról va-
 gyon jó barátom Uram elő járó beszédgyébe
 a' szó, mintha két soros versekkel nem le-
 hetne szép munkát tenni; mert lehet, vala-
 mint önnön magának ezen Authornak mun-
 kája-is dítséretet érdemel, hanem arról, hogy
 mért hagyattatik - el a' régi igaz Magyar
 Poésisnak módja, mért nyelik-le szépen el-
 terepedett ágait, és mért teszik futának.
 Nem lészén több tíz elztendőnél, hogy ezen
 két soros verselés kezdődött gyakoroltatni;
 de mért? okát igen helyesen adja jó bará-
 tom Uram? hogy restelkednek a' szavak
 fel-keresésében. Valóban gonddal, és mun-
 kával-is esik négy hangú ollyas szavak fel-ta-
 lálása, hogy a' jó természetes Poésisnek
 ízlését magokba foglalják. Bóltson - is
 mondja azon Author, hogy az ollyas okos-
 kodá-

kodások, mint a' mellyek vannak jó barátom Uram Elő járó beszédgyébe, el-mellőzhetők, és benne semmit sem indítanak; ne-is indítsanak, mert másképpen nehezebb munkát fognak néki okozni, a' mellyet könnyebb el-kerülni, mint sem munkálni. Leg-inkább az tetszik nékem tsudálatosnak, hogy azt írja: hogy tsak a' szavaknak keresésében állíttják, nem a' velős dolgok Választásában a' Magyar Poésisnek természetét. De okát ennek nem adgya, hogy mért volna a' két foros versekkel épült munkákba velősebben ki-téve az igaz Magyar Poésisnek természetete, mint a' négy forosba; holott több szavakkal jobban; velősebben is lehet egy dolgot, nem tsak ki-mondani, de Poésisi természetit-is ízléssel ki-találni. Soha sem-is fogja tudni ennek okát adni, hanem *stat pro ratione voluntas*. Ez éppen ollyas dolog, mint a' midőn egy utazó fiett, hogy hamar oda érhessen, a' hová szándékozik, déli étetésekor több 's jobb ételekből álló jobb ebédgye' el-készülését nem várja, hanem gulyás hússal, mivel ez mindjárt készen vagyon, meg-elégzik, mert ez-is jó. A' két verseléssel tett munka-is jó, azért mért kellene négy forral való munkát tenni, mivel ennek munkállása fáradtságos. El-hitetheti kedves jó Barátom Uram Zoilus magával, a' régi Deák Poéták úgy mint Virgilius, Ovidius, Horatius, Juvenalis &c. hogy sokkal jobbak voltak, mint a' mostani deák Poéták, de egy se tért ki a' szokott deák ver-

felös úttjárúl, hanem azon jártak, szintén úgy a' régi Magyar Poéták-is, mint Balassa, Benyitzki, Gyöngyösi István, Gróf Kohári István 's a' t. jobb Poéták voltak minnyájunknál, és mi őket csak majmazzuk, és gondolattyaikat lopogatván, új festékekkel mázollyuk; azok pedig minnyájan négy soros versekkel írtak, és így nem értették-e ezek a' velős Poésisi természetet; ítéllye-meg a' Világ. Az újjab Poéták közzül-is sokakat hozhatnék elő, de a' többek között csak edgyet hozok elő, ama régi jó Barátomat, bődögült T.T. Szilágyi Sámuel Superintendens Urat; ezen tudós, Universalis, és Polihistor Úrnak-is minden Poésisi munkái négy forral vannak munkálva, de talám nem értett az igaz Poésisi természethez, pedig — — — Ha pedig kedves Barátom Uramról, a' mint ki-telzi: szép a' régi szokás, ha rosz-is: aztat érti, mintha nem tudna a' jórúl, és roszrúl ítéletet tenni; meg ne ütközzön ezen, mert meg-lehet, hogy ezen Author több író's Vajat, és lépes mézet evett, jó barátom Uramnál, következés képpen jobban-is megfogja tudni a' jót választani, és a' roszszat kárhoztatni, mint kedves barátom Uram. Ha pediglen azt találná azokon a' szavakon érteni, hogy kedves barátom versei roszszak vólnának, mellőzze-el ezen ítéletét, valamint ő el-mellőzi a' négy soros munkát. Nagy jele ám ez a' jó Poésisi természetnek, ha egy valaki olly hiedelembe vagon, hogy
önnön

önnön munkája helyes, a' mássé pediglen rosz. A' mit Pétzeli Úrrúl ír, magam-is reá állok, hogy ezen meg-halálozott emberfé- ges embernek versei gyönyörűk, de aztat-is ide tefzem, hogy 1790-dik esztendőbe böl- dogúlt Leopold Fejedelmünk koronáztatá- sának alkalmatosfágával Pozsonba, mint régi jó esmérőm, és Földim, Szállásomon meg-látogatott, kinek-is tréfásan ezt mon- dottam: Mért lett T. Uram az igaz régi Magyar Poésisnak Desertora? betsületemre mondhatom: ez vólt felelete: Jól tudom én, hogy négy soros Versekkel írtt Magyar munka, szebb a' két forosnál, mert több szavakkal több gondolatok, helyessebben tétethetnek ki; de mivel Egyházi ember vagyok, felette sok a' dolgom, és az ilyen munkákra csak lopom az időt, két soros verseléssel hamarébb végzem azokat, mivel a' négy soros munka sokkal több időt kí- ván. — En azon-is tsudálkozom, hogy Attya Urának ki nem ütötte pennáját kezéből, mi- kor dítséretire ezen egy pár négy soros Stró- fáit írta: *A' Jó fiú nem csak a' maga hasznára &c.* de tudom, Attya tisztelő fiú. De már elég legyen ezen penna kis taata, szent a' békeség, nem foly senki sebének véri. Kedves jó barátom pedig írjon ezen- túl-is négy soros versekkel, én ugyan ezen munkámat két soros versekkel írtam, de okát ennek már fellyebb ki-tettem, mivel a' Dá- mák így kívánták, mert azok a' Rytmust

) (a

szere-

szeretik danlani, mellynek rövidebb a' Nótája. De ha ugyan tsak kedves Barátom Zoilussa nem szünne - meg kötződni, adgya akkor a' Magyar Gyász érdemes Authorának remek munkáját a' kezébe, 's mondja-meg néki, hogy a' mint ezen Author felel munkája végén, maga Zoilussának, az légyen kedves barátom Uram felelettye-is.

Magam pedig még néhány sorokat ezen Elő-járó Beszédemhez függesztek, mellyekkel ki-fejezem, hogy ezen Munkámat két részekre osztottam, és az elsőt, melly egyedül Rontó Pál történeteit foglallya magába, hat Tzikkelyekre; a' második részt pedig, a' mellybe Gróf Mórítz Benyovszkinak dolgai vannak, tizenkét Tzikkelyekre. Ezen egyenetlenséget az okozta, mivel a' Grófnak történetei mind számossabbak, mind fontossabbak, mint a' Rontó Pálé, de ezekben is ki-teszem azon történeteit, a' mellyek azon idő alatt történtek, a' melly alatt ő, a' Gróffal vólt. Bóldognak fogom magamat tartani, ha ezen tsekély munkám valamint Hazám Dámái előtt, úgy annak közönsége előtt-is, egy kis meg-elégedést fog érdemleni.

*Költ. Munkám Szabad Szakoltza
Királyi Városba lévő házamba,
Szent Iván havának 30. Napján,
1793. Ejsztendőbe.*

ELSŐ RÉSZ.

ELSŐ TZIKKELY.

*Róntó Pál születése' földjéről szól; el - beszéli,
kik voltak Szülőt, mint jött e' Világra,
miképpen ment végbe Keresztelése, és az an.
nál tartatott Vendégfég.*

Ezer hét száz harminz - negyedik esztendő
Folya nagy áldással, vólt mindenbe olly bő,
Hogy az élés - házak mind meg - töltetettek,
Pintzékbe a' hordók egymásra tétettek.
Egy ugar sem marad't Hazánkban hasztalan,
Sem férjével lakó Alszyonyfág magtalan.
Abba szült engem' is Anyám e' Világra,
Az Atyám én velem jutott fiú ágra.
Borsod Vármegyének azon kies völgye,
Mellyet a' Sajó moss, születésem' foldje.

A

Er-

Erről falum' neve-is Sajó Kereftúr,
 Mellyben Gróf Szirmai nemzetiség földes Ur.
 Rontó Dávid vala neve az Atyámnak,
 Sárkány Judith pedig az édes Anyámnak.
 Vagyonja vólt annyi, mint paraszt gazdának
 Szokott lenni; dolga jól folyt az házának.
 Vagy Bíró, vagy esküdt ember az helységbe
 Vólt ő; híre nélkül semmi sem ment végbe.
 Az egész faluba nem vólt olly tanúltt fő;
 Írást-is olvasni egy sem tudott tsak ő.
 Minden currenseket tsak ő olvasta-el,
 Computusokra-is Miskóltzra ő járt-fel.
 Azért-is az helység betsülte, tisztelte,
 Ügye-folytatóját mivel benne lelte.
 Szent Pál' napja előtt, estve nyóltz órákor,
 Eppen imádlágra harangoztak akkor,
 Velem édes Anyám terhétől szabadúltt,
 Történtt; éppen akkor egy tsillag-is tisztúltt.
 Az istállóba is Atyám' Daru lova,
 El-nyeríté magát, 's felette hinnyoga.
 Bodri kuvaszunk-is fogát vigyorgatta,
 Örült, ugrándozott, farkát tsavargatta.
 Fájdalmai között engem' burokba szült,
 Mellyen édes Anyám felette meg-örült.
 Bába meg-fürösztvén, mint illik, engemet,
 Főtől talpig nézte az egész testemet.
 Szívem' eránnnyába ő egy jegyre talált, (mált.
 Melly vörös vólt,'s ki-vontt magyar kardot for-
 Ezt látván a' bába, nagyon tsudálkozott,
 Bé-pólyásván engem', az Anyámhoz hozott.
 Szóltt

Szólott hozzá: Afiszonyom ! Imé fiad vagyón,
 Szerentsés Anya vagy ; örvendezhetsz nagyon.
 Hidd-el ; nem más, hanem nagy bajnok lesz ebből ;
 Ki-tetfszik szívére rajzolt kard bélyegből,
 Kedves édes Anyám karjaira fel-vett,
 Száma nints , mennyi fok tsókokkal illetett.
 A' bába itt mindjárt a' szomszédba futott,
 Hol Atyám , míg Anyám kínlódott, múlatott ;
 Néki-is szintén úgy meg-mondotta eztet,
 Mellyel olly örömet szívébe gerjesztett,
 Hogy lélek szakadva mindjárt haza futa ,
 'S mihent szobájába lebegve bé-juta ,
 Anyám' karja közzül engemet ki-kapott ,
 Aldotta az Istent , és a' mai napot,
 Az istállójába innét engem' bé-vitt,
 Darújához így szólt: Imé ! látszad , Judit,
 A' te gazdaszszönyöd ezen kis katonát
 Szülte ; tartsad eztet úgy , mint magad Urát.
 Idővel nyeregbe ő fog reád hágni ,
 Te hátadról fog ő ellenféget vágni.
 Mert tudjad : hogy szívéen kard bélyeget visel ,
 Hogy nagy vitéz léfzen , ez egy bizonyos jel.
 Mivel engem' tartott a' ló' elejébe ,
 Abrakos tarisznját fog vonni fejébe ,
 Azt vélte ; azért-is prüfzfzögött , hortyogott ,
 Lábával az hídlást vágta , és dobbogott.
 Szólott Atyám : no bizony , Urára esmére ,
 Azért prüfzfzög , dombol , örvend egész vére.
 Mától fogva léfzen jobb tartása néki ,
 Tsigás lesz szerfzama , szironyos a' féki.

Vízfőz-térvén Atyám, 's menvén az udvarán,
 Bodri a' szarvason, (a) az az, ganéj halmán
 Feküdt, de mihent ötet észre vette,
 Le-szalad't, 's előtte ugrásait tette;
 Hol el-futott tőle, hol meg vízfsza fordúlt,
 Hol hasára feküdt, hol meg tovább lódult,
 Hol szüköltt, hol pedig néhányszor böffentett,
 Majd bőriből ki-bújt, olly nagyon örvendett.
 Látván mit nem téfzen az eb, hozzá így szólt,
 Mert az Atyám' szíve örömmel tele vólt:
 Kedves Bodrim! ugyan be nagy a' te eszed,
 Mivel a' mi történt háznál, észre veszed;
 Örömmel közöntöd, látom, Uratskádat,
 Ki tsak most lépett-bé, azon gazdátskádat,
 Mond-meg? ki mondta-meg az ő születését,
 Az házhoz tsak mostan lett meg-érkezését?
 Szavára a' kutya bau! bau! miú böffentett,
 Vélte; hogy a' bába néki jelentést tett.
 Ha már tudod, úgy mond: ímé Urad itt van,
 Hogy nagy vitéz léfzen, az már tsalhatatlan;
 E' Világra magyar kard bélyeggel jött ő,
 Minden ellenséggel szembe áll, ha fel-nő.
 Ezzel a' szobába én velem bé-mene,
 Az Anyám kevésfő fel-támad't ellene,
 Hogy velem illy kemény, tsikorgó hidegbe,
 Kint jár, és nem marad inkább a' melegbe.
 Szól-

(a) Az all-földön magasra hanyattatik a' gyanéj, és a'
 retején mintegy két szarvakra rakattatik, azért-is
 neveztetik az így rakatott ganéj halom, szarvasnak.

Szóllott: Feleségem! hadd szokjon mindenhez,
Úgy-is katona lesz, hideghez, meleghez ;

Ó ha láttad volna, hogy mit nem mivettek ,
A' Daru, a' Bodri, melly örömmel teltek ;

Mind a' kettő mindjárt rá esmért Urára ,
Altalad világra jött kis katonára.

Hidd-el ítélete , Darunak magának ,
Nagyobb, mint akármelly Naturálistának ;

Mert tegnap , jól-lehet kétfzer voltam nála ,
Nem nyерített, nem-is dombolt, veszteg álla.

De most kisededűnket karomon sejdítvén ,
Dombolt, és víg vala, magát el-nyерítvén,

Nem másон, tsak Isten' hatalmán vígadott ,
Hogy nekűnk semmiből illy szép fiat adott.

A' Naturálista ezt a' természetnek
Tulajdonítani szokta , vagy esetnek ;

De a' Daru lónak az az ítélete ,
A' természetnek is , hogy vala kezdete ;

Mellyet is egy olly nagy Valami alkotta ,
Ki öröktől való , 's ezeket mondotta :

En vagyok a' kezdet, és én vagyok a' vég ,
Tőlem teremtetett föld, tenger, és az ég.

A' Darunak sem vólt addig istállója ,
Míglen mester ember nem vólt munkállója.

Nem is első oka annak a' természet ,
Hogy annyi fok bolond köztűnk el-tenyészett.

Embereknek őket, Isten teremtette ,
Naturálistáknak feslett erkölts tette.

Halld Feleség azt is, Bodrink mint vígadott ,
Hogy a' ganéj dombról hozzám le-szaladott.

Természetesebben járta ő a' tántzot,
 Mint a' kik viselnek minden-féle rántzot;
 Láttam én a' bálba Pesten mint forgottak,
 Tollas kalapokba, miképpen ugrottak,
 Végig a' Szálába tettek Kalupádát, (a)
 Sok közölök jó hogy ki nem törte lábát,
 Bodri ugrásfait a' mint el-kezdette,
 Hidd-el: módosabban nálóknál, ejtette.
 Mind jobbra, mind balra, fokkal szebben forgott,
 Mint a' bálba szoktak, másra ő nem morgott,
 Hol el - futott tőlem, hol pedig vízfza tért,
 Láttam Kalupádhoz, szint' úgy, mint ők, hogy ért.
 Pedig tollból néki nem vólt bokkrétája,
 Sem pedig bé-festve nem vala ortzája,
 Kutya ábrázattyát ő tsak meg-tartotta,
 Majom ábrázatra azt nem fordította.
 Atyámnak szavain, kevéslé nevetett
 Az Anyám, 's engemet ágyába fektetett,
 Ezek után Atyám egy bundára le-dült,
 De el nem alhatott, olly felette örült.
 Auróra mint lépe Hesperus' nyomába,
 Fel-költ, 's mindjárt méne barmai' aklába,
 Egy szép hízott ökrét, abból ki-vezette,
 Mézfárost hívatván, vele le-üttette.

Két

(a) A' Kalupáda tántzot nyegédes, de felette ostoba
 emberek gondolták-ki, mivel eztet rántznak sem
 lehet mondani, mert a' Szálának egy végétől a'
 másikig vágtatnak, azért is inkább futás ez, nem
 tántz,

Két örüt, négy horjút, és nyóltz gyenge bárányt
Altal-adott néki, és két hízott ártányt.

Hogy ő mind ezeket öllye egy rakásra,
Nyúzza, perzselye-még, és ne bízza másra;

Töltse kolbászoknak rézfiz foghagymával,
Rézfiz majoranna szagos pelyvájával.

De a' tofzogatot kolbászt ki ne hadja,
Egész bors szemekkel az ízét meg-adja.

Legyenek mind gyöngyös, májos, tüdös hurkák,
Véres gömböztőkbe, szalonnábúl kotzkák.

Jól meg-mosva legyen a' patzal főképpen,
Borjú, 's dísznó fejek meg-tisztítva szépen.

Ofztán hat falusi gazda afiszonyokat,
Sütni, főzni, kik jól tudnak, ollyanokat

Híván; kamaráját mindjárt fel-nyitotta,
Hogy azt ne kéméllyék, nékiek mondotta.

Azoknak ketteje a' kaláts sütéshez
Hozzá fogott; négygye pedig a' főzéshez.

Sütöttek az elsők szép fejr tzipókat,
Fonott kalátsokat, lángost, vakarókat,

Száma nem volt a' fok káposztás rétesnek,
Es kapros túróval meg-töltött bélesnek,

Tekenők tölte meg mákos kalátsokkal,
Rántott tsöregekkel, és lelkes fánkokkal.

Tálakra lévőlen, sülték halmasztattak,
Aftalokra rendel mind alkalmasztattak.

Udvar közepére egy nagy szány volt vonva,
A' mellyet kerített magosan négy ponyva;

Ezen volt főzéshez nagy tűz pad építve,
A' fok fel-vágott fa rakásra készítve.

Mint az *Ætna* hegyén, ezen olly tűz égett,
 Mert *Posztrikomra* (a) hitt *Atyám* lok vendéget.
 A' négy szakátsné itt kélt, járt, forgott, fürgött,
 A' lok vagdaló kés 's főző *Kanál* tsörgött.
 Ki lúdat, ki pulykát, ki kappant mellyesztett,
 Ki malatzot szúrván, abbúl vért eresztett;
 Két fülű fazékba káposzta rotyogott,
 Püfögött a' kása, felile potyogott.
 Edgyik a' kappanhoz metélt tészta láskát,
 Más-is azt sikárlott, hogy majd tsinál táskát.
 Harmadik bosporba foghagymát aprított,
 Negyedik espéknek szalonnát hassított.
 Mert patzalt, bárány húst, ezzel készítették,
 A' törött lébe-is ugyan eztet tették.
 Gyenge báránykákat készíték tárkonnyal,
 Az apró tsibéket, mint szokás, tzitronnal.
 A' dísznő lábakbúl főztek kotsonyákat,
 Tálaltak két lapos tálra tarhonyákat.
 Eggyike egy földart vagdaló késével
 Fel-darabolt, 's főzte aztat kalzás lével;
 Borjú fő tejfeles, és zsemlye kotzkával
 Készült, 's a' Dísznő fő etzetes tormával.
 Lúdas kása-is vólt, tsirkék köszmétével,
 Egy pár hízlalt rétze főtt fekete lével.
 Minden étel vala jól meg láfrányozva,
 Némelly meg-zsályázva, vagy rozmaringoza.
 Hin-

(a) Hazánknak némelly Vármegyeibe a' *Paraszt* nép, a'
 Keresztelőt *Posztrik*nak szokta nevezni.

Hintettek azokra bőven borsot, 's gyömbért',
 Mivel a' fűszerfzám tilztíttya-meg a' vért.
 Az ökörnek feje, 's vese petsenyéje
 Nyáron sült, és róston annak vetretzéje.
 Disznó oldalasnak a' zsírja le-tsorgott,
 Malatz, mellyet nyársra vontak, frissen forgott.
 Spékeltetett örfü húsa foghagymával,
 Lúdakat töltötték mind kormos almával.
 Pulyka kakasoknak lágy kenyér begyekbe
 Tétetett: vad nem vólt, azért is helyekbe
 A' többi sült állott; borjú tizimerekből
 Tsinálák katoná bélest veséjékből.
 Atyám két szekérbe, míg az ebéd készült,
 Lovakat fogatván, egyikébe bé-ült.
 Miskóltzra el-mene, a' Minoritákhoz
 Szállott, régtől fogva esmérős Atyákhoz.
 A' Gvardiántól ő ki-kére egy Pátert,
 Ki meg-kereszteljen, 's melléje egy Frátert;
 Ez mindjárt szívesen Páter Tiburtiust
 Rendelte, 's melléje, Fráter Onufriust.
 Erre: egy szekérrel, az Avasra fel-ment, (a)
 Melly hegyen egy nagy szép pintzéje vala fent,
 Három hordó ő bort a' szekérre fel-tett,
 Mellyet a' Tapótza (b) híres hegye termett.

(a) Miskoltz városa felett, egy nagy hegy oldal van, melly Avasnak neveztetik, ezen felette sok épült pintzék vannak.

(b) Egy szőlő hegy Miskóltzhoz közel, Tapótzának hívattatik, ezen hegy igaz jeles borokat terem.

Papokkal , 's borokkal haza mint érkezett ,
A' bábával mindjárt arrúl értekezett ,
Hogy meg-fognak-é mind a' Komák jelenni ?
Tizen-egy órára itt fognak-é lenni ? . .
Mert parantsolatot ennek ollyat adott ,
Hogy míg Miskoltzra jár , gyűjtsön tizenhatot .
A' bába mondotta , mindjárt itten léfsznek ,
Tsak a' Papnak magát kell tartani kélsznek .
Nyomba egymás után meg-is jelenének ,
Atyámnak , Anyámnak , köszöntést tevének .
A' bába engemet szépen bé-polyázott ,
Mint Pünkösdi Királyt , tarkán pántlikázott .
Tüzes András vala az én Kereszt Atyám ,
Felelége Atzél Kata , Kereszt Anyám .
Többi hét pár Komák , tsak lóggóg valának ,
De mint Kereszt Atyám , szint' olly jól ivának .
Egy fejér abbroszfzal asztal terítettett ,
Frátértül két viafz. gyertya rá tétetett .
A' komák szép renddel mind e' körül álltak ,
Tzeremoniához fogjon a' Pap , vártak .
Öltöztek a' Komák mind záfzlos bundába ,
Atyám-is azon nap vólt fejér gatyába .
A' Koma Aszfzonyok hoszfzú fátyolokkal ,
Zöld rása szoknyába , retzés ingvállokkal .
Atzél Kata fel-vett bábátúl karjára ,
Tüzes András Uram állott a' jobbjár .
Mivel Pál estvéjén a' világra lettem ,
Azért Pál nevet-is a' szent vízzel vettem .
Mihent meg-öntözött a' Pap engem , 's meg kent ,
Kereszt-anyám velem Anyám ágyához ment .
Sok

Sok kívánások közt' le - tett az ágyára,
 Többi Afzszonyok-is körül a' lótzára
 Ülven, az Anyámnak, sok közöntést tettek,
 Melly gyönyörű vólnék, arrúl beszélgettek.
 Egy szólott: Komám Afzszony, e' bizony olyan szép,
 Hogy a' nagy Oltáron lintsen ilyen szép kép.
 Más mondá: olly bodros fején hajatskája,
 Mint Nagyságos Gróffnénk pudli kutyátskája.
 Harmadik szólott: nem-is mertem jól rá' nézni,
 Mert féltem, hogy talán meg-fognám igézni,
 Mivel testetskéje mint malatzka kövér,
 A' Bazsa rózsával ortzátskája fel-ér,
 Mint a' leg-szebb *Schü vix* feketék szemei,
 Fénylenek mint éjjel rothatt fák retvei;
 Mint az ezüst tsákány, horgos orrotskája,
 'S mint a' palatsinta vékony szájatskája.
 Ezek után a' Pap áldásokat kívánt
 Szülőimnek: 's rám-is sok Kereszteket hányt.
 Fel-állá végtére a' Komák fejébe,
 Tüzes András, 's így szólott azoknak nevébe:
 Kedves Komám Uram, 's Gazdánk Rontó Dávid!
 Hallgasson meg-engem', nagy dolog van ám itt,
 Mert olly tsuda történt kelmednek házába,
 Mint régenten történt Macedoniába.
 A' hol-is Nagy Sándor, a' midőn született,
 Hogy nagy Bajnok lészzen, az így jelentetett.
 Az égen üstökös nagy tsillag tetfzett fel,
 Három vörös nyilból állott szíven egy jel.
 Még akkor kis tsikó volt Butzefalusza,
 Tsak kölyök kutyátska vala Tzerberusza.
Még,

Még-is Bucefalus ugrott, ágaskodott,
 Tzerberus ugatva forgott, nyájaskodott.
 E' kis Palyival-is, a' mikor meg-vidúlt.
 Kelmednek az háza, egy szép tsillag tisztult;
 Magyar kard jegy vagyon az ő szíve iránt,
 A' Daru, a' Bodri, örültek egy aránt.
 Hiddje ked; mind ezek olly nagy Ferkónyomok,
 (Mondani akarta, olly nagy Phenomenok,)
 Mellyekbül éppen mást ki-hozni nem lehet,
 Hanem hogy e'kisded színt' olly nagyra mehet,
 Mint Nagy Sándor mene, 's lehet hódítója
 Országoknak, és sok ellenség rontója.
 A' neve-is Rontó, és szop sárkány tejet,
 Kard jegy van a' szívéen, vághatt-is sok fejet.
 En, és a' több Komák, hogy Isten segítse,
 Kívánnjuk: karjait, szívét erősítse;
 Kedves szülőinek légyen öröme,
 Rontó nemzetiségnek nagy ditsőfégre.
 Míg a' Profetziák e' képpen folytattak,
 Éttek asztalokra addig fel-hordattak.
 Az asztali áldást a' Pap el-mondotta,
 A' sok Koma, Amen! Amen! kiáltotta.
 Kinek hová tettzett, mindenike le-ült,
 Mert már fel-adatott, mind a' főtt, mind a' sült.
 Nagyon víg vólt Atyám, kínálta szívesen,
 Hogy ha ifznak, esznek, azt venné kedvesen.
 Jól ittak, jól ettek, és úgy örvendeztek,
 Hogy sokan közöttök immár ökrendeztek.
 Foghagymás kolbásznak drága szép illattya
 Böfögött gyomrokból, mert nagy vólt divattya.

Az

Az izzadásnak-is kelemetes szaga
Bé-tölti a' szobát; Atyám pedig maga ,
Nagyon tsuklott.mézes , 's borsos pályinkátúl,
Soktúl savanyú szag jött a' kápolztátúl.
Koma Afzszonyok közt ürültek a' kantsók ,
Szebetskéket érte nem egy , hanem több tsók.
A' beteg ágyasnak az egésségéért ,
Ittak a' Gazdáért, értem-is Palyiért.
Egyik szakáts Afzszony kezét bé - kötötte,
A' főző kanalát kásával töltötte,
Meg-forrószta, úgy mond: a' kezét a' kása ,
Az asztal körül járt, hogy azt minden lásfa,
Hogy meg-gyógyíthasfa, arra kéregetett,
Ki póltrát, ki krajtzárt adott, mint telhetett.
Tapótzai bortúl sok Koma óldalt dült,
Komanék közzül-is, nem csak egy meg-szédült.
Mert ellől melegen mézelve azt itták,
Kotyogós üvegből végre kotyogtatták.
Az asztalnál ültek egész hat óráig ,
Ittak, ettek mindég, napnak el-fogytáig.
Végre természetűl kényszerítettettek
Fel-kelni; azért-is minnyájan fel-keltek.
Ki ólba, ki tsűrbe, ki kertbe tántorgott,
Melly orrára bukkott, káramkodott, morgott.
De mihent minnyájan jól ki - üresültek ,
Vízfa-:értek megint, a' szobába gyültek.
A' Komák itt újra ültek asztalokhoz,
Nyúltak a' kantsókhoz , és a' kalátsokhoz.
A' Parafztok borból ha jól hörpentenek,
Tudjuk; szent írásból akkor beszéllenek.

Páter Tiburtius nagy eszeléseket

Hallgatván, tsák fülelt, mert illy Théséseket

Soha még nem hallott, bár vólt Theologus,

Illyeket ki nem tett Aquinás, sem Scotus.

Az egyike fel-áltt, szóltt, hogy hallgatnának,

Mert két kérdést tenne itt ő minnyájának.

Mindjárt-is közöttök nagy tsendesfégl leve,

A' többi Komák közt illy két kérdést teve:

Getzemani kertbe vallyon hány szál fa vólt,

Tserfa, Bükfa vólt é? mellyen Júdás meg-hólt?

Mindenike tudós, 's okos akart lenni,

Feleletet kész vólt azért egy így tenni.

A' mennyi fa vagyon ma-is a' Mátrába,

Szint' annyi vólt abba, 's ki kétes szavába,

Mennyen oda, hol-is mind meg olvashattya,

Hogy helyesen felelt, szemével láthattya.

Fűzfán fült meg Júdás, szólt mondani merem,

Azólt a' fűz fa gyümölsöt sem terem.

Könnyű mindezekre meg-felelni, úgy mond:

De e' kérdésére felelni, lészzen gond.

Azon szekér, mellyben Illyés Prófeta ült,

Tüzes vólt; hogy lehet, hogy abba meg-nem-sült?

Vizes spongyiából vólt a' köpönyege,

Szóltt más; Tél-is vólt, tám nem-is vólt melege.

Harmadik-is fel áltt, egy nagyot köhentett,

Illy kérdést tett, mert már borból jól hörpentett.

Ézsau szörös vólt, hogy a' szőri közzé

Moly nem esett, attúl magát miként őrzé?

Mon-

Mondá egy : mint lovat , szörít úgy kefélté ,
Melly öfzve tsomózott , aztat le-metélte .

Már ez bölts felelet , negyedike mondá ,
De a' meg-fejtésre e' kérdését adá .

Erigy szekrényre előtt , mikor Dávid ugrált ,
Thótót-é ; avagy-is magyar nótát hárfált ?

E' kérdésre senki már nem felelhetett ,
Mert az Afzfzonyoktól nagy zaigás tétetett .

Im így tántzolt Dávid , forgani kezdettek ,
E' nótát hárfálta , szörnyen éneklettek .

Szegény Onufrius Frátert-is meg-kapták ,
Öreg vólt , de még-is forgatták , rángották .

Ezen pajkoslágot mihent Atyám látta ,
Meg-szabadította , 's őket meg-dorgálta .

Örült , az udvarra ki-ment , tsak allyig fűjt ,
Többlzör így ne járjon , a' lúd ólba bé-bújt .

A' Lúdak gágoktak , a' Bodri lármázott ,
Kegyetlen hideg vólt , az ólba meg-fázott .

Ki jött , és el mene a' ló istállóba ,
Virattig kutzorgott a' széna tartóba .

A' nagy dorbézolás folyt egész virattig ,
A' Férfi Komák-is ittak egész addig .

Látván a' más napnak fényes virradását ,
Mindenike szépen tette bútsúzását .

Atyámtúl , Anyámtúl , botsánatot kértek ,
Ujjongatások közt házaikhoz tértek .

A' Fráter ezt látván , a' széna tartóbúl
Fel költ : a' szobába jött az istállóbúl .

Egy kotsiba Atyám fogatott azomba ,
A' két Minorita vízfíza ment Klastromba .

így

Igy ment Keresztfégem, 's az vendéglég végbe,
 De annyi könyörgés nem ment fel az Égbe;
 A' mennyi bor folyt - bé a' Komák torkába,
 Mert két kézre ittak az Atyám borába.

MÁSODIK TZIKKELY.

*Rontó Pál gyenge korába való nevelését, és
 azon ejtendők alatt esett Történettyeit elő
 beszéli.*

A' gyenge gyermekek, tsak hogy elevenek,
 De máskép' magokkal ök tehetetlenek.
 Mert testetskéjeknek mind azon nemei,
 Mallyeknek organa deákül nevei;
 Míglén tápláltatnak anyyok emlőjével,
 A' természetnek nem bírnak erejével.
 Azért-is ezeknek nintsen ítéletek,
 Nints elmélkedések, nints emlékezetek.
 Némátskák alufznak, semmit sem szólhatnak,
 Hangot-is bajakrúl tsak sírva adhatnak.
 Időrül időre hogy ha nevedeknek,
 És egyfzer vastagabb étkeket ehetnek,
 Meg-erősítettnek az Orgánumok-is
 Ezekről, mind belső, úgy külső tagok-is.
 De még-is míg olyan időket érhetnek,
 Tsatsogva annyoknak hogy hízelkedhetnek,
 O a'

Ó a' szegény Anyák! mennyi fáradtságot,
Szenyvednek mellettek, 's nyúghatatlanfágot.
Soha ők azt nékik meg nem szolgálhatták,
Fáradtságok díjját meg-fem-is adhatták.
E' nagy szeretetnek nem-is lehet ára,
Mert szerelemnek ez leg-szentebb Óltára.
Olly betses ennél tett Hymen áldozattya, (tya.
Hogy nints kints, melly eztet meg-jutalmazhat.
Vajha minden Anya venne olly jutalmat,
Hogy magzattya miatt ne érne ártalmat.
De a' természetnek mélységes dolgába
Nem avatom magam', had folyon magába.
Tsak nevelésemről fogok hát szólni,
Mik velem történtek, mind elő mondani.
En sem tudom, miglen tsetsemötske voltam,
Éltem, mozgottam-é; avagy-is meg-hóltam.
Miképpen, és honnan jöttem e' világra,
Nem tudtam, gondoltam; mint madár az ágra
Szálni szokott, én-is valamelly felyhőből
Le-száltam; avagy-is bújtam-ki erdőből.
De elég, hogy mihent futkosni kezdettem,
Hogy világon vagyok, immár észre-vettem.
Mert szülőim nékem felette kedveztek,
Szüntelen Palyika, 's lelketekém neveztek.
Atyó ez; Atyámra Anyám mutogatott,
Atyám-is ne Anyó; Palyi szállítgatott.
Látván mind a' kettő egymásra mint mutat,
A' belső indulat, 's vér mutatott útát.
Hogy ők én szülőim, szívem meg-értette,
Természet, hogy őket szerettem, azt tette.

Szerettem-is őket, 's gyakran meg-tsókoltam ,
Hol egynek, hol másnak nyakát ált'kótsoltam.
Fogyatkozást nékem szennyvedni nem hagytak ,
Valamit tsak kértem, mindjárt mindent adtak.
Nem étettek: inkább hízlaltak mint libát ,
Soha sem-is láttam valamibe hibát.
Minden-nap forralt téj vala flöstökömöm ,
Ha látták, jól efzem, vólt már akkor öröm.
Anyám meg-kérdezett, hogy ebédre enni
Mit kívánok? annak meg-is kellett lenni,
Kalátsot, gyümölsöt adott uzsonnára ,
A' mit én akartam, főzött vatsorára.
Mint a' Prókátornak, hasam olly nagy vála ,
Fel-puffad't, mert a' szám egész napon fala.
Két pofám kövér vólt, mint egy Trombitásnak ,
A' többi gyermekek nem-is hívtak másnak.
Mivel édes Anyám maga-is tiszta vólt,
Tisztán tartott; nem-is vólt ingetskémén fólt.
Söt mind a' két újja vala ennek tsipkés ,
Pamuttal ki-varva tzifrán minden szegés.
Kétfzer mosta meg ő fejemet egy hétbe ,
Üstökömet fonta elől három rébe ,
Fekete galondal, a' végit fodrosan ,
Hátról bé-font hajhoz kötötte tsínosan.
Fej mosás idejét ha meg-sajdítottam ,
Ha lehetett, akkor már el-illantottam.
Ha nyár vólt, el-bújtam a' sürü dudvába.
Télbe Retirádám vólt kazal szalmába.
Nagy ajánlásokra és ígéretekre ,
Bújtam azokból ki, vagy-is kérésekre.

Mert

Második Tzikkely. 19

Mert a' midőn fészült, hogy hajamat húzza,
Kiáltoztam, mond'tam, bőrömet le-nyúzza.
Sírtam, hánykolódtam, el-botsát gondoltam,
Lábammal mérgembe egy helybe dombeltam.
Kedves Anyám, hogy már nékem almát rázott,
Mond'ta: hogyszép leszek, 'sazzal meg-juházott.
Ígérte; hogy ha én fogok imádkozni,
Vásár fiát nékem fog Miskóltzról hozni.
Hamar meg-tanúltam vetni a' Keresztet,
A' mi Atyánkot-is, és az üdvözetet.
A' kis gyermekekhez illő Katekismust
Jól tudtam, és még egy Karátsonyi Ritmust.
De mivel minden nap regvel, és estvére
Imádkoznom kellett, nem vólt szám ízére.
Ezen szent munkára nagyon reá úntam,
Estve, hogy már alízom, a' szemem bé-húntam.
Regvel pedig, vagy az ágyam alá bújtam,
Vagy a' kementzére másztam, és ott fújtam.
Nem a' Mi Atyánkon, de azon járt eszem,
Hogy ma én mit jádzok, avagy-is mit eszem.
Egyszer édes Atyám Miskóltzi Vásárrúl
Meg-jövé, mivel ott Pestrúl, és Kasfárúl
Könyv árosok vóltak, a. b. c. könyvetskét
Hozott, Báb sütötül kardot, két szívetskét.
A' tsákotskám mellé egy szép bokkrétát-is,
Páltzára szúrt lovat, egy kis korbátskát-is.
Szólt hozzám: Palyika! jöj hozzám Fiatskám,
Ím nézzed! mit hoztam édes alakotskám.
Itt a' ló, itt a' kard, te Katona leszel,
Ha jól fogsz tanulni, többet nyérsz, és veszel.

Maga édes Atyám engem A B Czére,
Tanított a' betűk' meg-esmérésére.

Kevés idő múlva már az A B abot
Mondottam, de csak úgy, ha valamit adott.

Mohon kaptam mindent, meg- is úntam mohon,
Nem tovább, három nap, jártam a' falovon.

A' pajkosfágokba kezdettem merülni
Szülőimnek sok jó intésit kerülni.

Jobb kedvem- is vala a' karikázáshoz,
Tsülőkhöz, labdához, mint a' tanuláshoz.

Télbe gyermekekkel jégen kortsolyáztam, (a)
Nyárba az erdőkön velek madaráztam.

Féltett Anyám, hogy vagy le- esek a' fárúl,
Vagy egyszer jég alá tsúfszok kortsolyárúl.

Fedett, pirongatott, hogy meg-fog veszfözni,
Mondotta: a' rofszfzat kívánván előzni.

De fenyegetése vela haszontalan,
Sött már lopni kezd'tem, lettem olly tsintalan.

Ezt, több gyermekekkel gyümöltson kezdettem,
Sokkal nagyobbakkal idővel végzettem.

Atyámnak gyümöltse sok termett, falhattam,
De jobb ízű vólt az, a' mellyet lophattam.

El- mentem többekkel borongós időbe,
Melly az Urafágé vala, olly fzölöbe.

A'

(a) Kortsolyázás olly jégen való veszedelmes paraszti mulatfág; hogy lábok alá marha oldal bordáit teszik, egy vastag bot végén szeg vagyron, ezen botot lábok közé teszik, és azzal igen sebesen hajtják tsúfszfásokat a' jégen.

A' páfztorok minket hamar észre vettek,
R'ánk jöttek ; szaladtunk , ők pedig kergettek.
Egy helyt ált' akartam a' gyeplő ugrani,
Meg - talált hirtelen a' lábam botlani ;
El - vesztém az ugrást, mint az őz a' nyomot,
El - estem : és egy tsősz a' földön meg - nyomott,
Esdektem nékie , kértem erefűzen el ,
Egy márijást ígértem , de nem botsájtott fel ,
Hátra kötő kezem , vitt Atyám házához ,
Imé tolvajt hozok , szállott az Anyámhoz.
Gondoltam , hogy Anyám majd meg - pirongattya ,
Mivel kedves fiát kötél szorongattya.
De még meg - fizetett néki , 's meg - ditsérte.
Málszor - is ezt tegye , ötlet arra kérte.
En nékem pediglen a' nyakamra hágott ,
Szint úgy reped't bőröm , veszfűzővel úgy vágott.
Más nap a' kapunak kötött oszlopához ,
Ijesztett , hogy mászor köt a' kalodához.
Szöllő gerezdekkel meg - is koronázott ,
Mondá , hogy még meg - ver , veszfűző vízbe ázott.
A' többi gyermekek itten körül vettek ,
Azok - is , kik velem vóltak , ki - nevettek.
Az édes anyámat menyre 's földre kértem ,
Hogy soha sem lopok , jó leszek ígértem.
El - erefűztett , feddett , 's végre szép oktatást :
Adott : szállott , hogy ha nem hagyom a' lopást ,
Végtére - is tsak az lészen fizetésem ,
Hogy fog Tetű váron lenni temetésem. (a)

(a) Miskóltz városa mellett a on hegy; melly en a' Nemes
Vármegye akasztó fája áll, Tetű várnak nevezetik.

Mint barány, olly szelíd voltam én vagy két nap,
 De ha a' juhokra a' farkas egyszer kap,
 Bár őt meg - kergetik, soha nem meg-állja,
 A' ragadást újra hogy meg-ne próbálja.
 'En-is színt' úgy megint fejemet próbára,
 Vetettem, 's ki - mentem újonnan portára.
 Egy jól magát bíró Zsidó szomszédunkba
 Lakott: jártam hozzá, és ő - is házunkba.
 Láttam egyszer; hogy ő sok pénzt olvasgatott,
 Mellyet Felesége bőr gyűszőbe rakott.
 Eztet ő egy deszka ládába bé - tette,
 Plével 's egy lakattal jól bé - rekesztette.
 Történt: hogy ő más nap fel - ült székére,
 Feleségstül ment a' szőlők hegyére,
 Mind a' szoba, mind a' pitvar ajtajára,
 Lakatokat vetett, úgy ment el úttára.
 Gondoltam: a' padlást ha fel - szaggathatom,
 Majd a' mauksli pénzét jól meg-dézsálhatom.
 Fel - máfztam az erefz alatt a' padlásra,
 De nem akadtam ott fejszére vagy másra,
 Mellyel fel-törhettem volna én a' padlást,
 Hogy el-végezhettem volna a' dézsálást.
 Régi, szú ette volt a' padlás deszkája,
 Láttam, hogy porhanyú, bár jó gerendája.
 Gondoltam, fel - ugrom, és így azt bé-töröm,
 Nem bánom lábamról ha szakad-is köröm.
 De meg-esett nekem Diószeg vására,
 Mert a' mint ugrottam erővel deszkára,
 Két deszka-is le-tört, szoba közepére,
 Mint kit menykő meg-üt, estem nyakra före.
 Mind

Mind orromon, számon, folya nagyon vérem,
Gondoltam, halálom mostan mindjárt érem;

Mert lélekzetet-is tsak allig vehettem,
Mellyért-is a' földről fel-fem-is kelhettem.

Kegyetlenül fájtak lábaim's két karom,
Nem sírtam, de bőgtem, valamint a' barom.

A' dézsmálásról már nem-is gondolkodtam,
Iánéi hogy megyek ki, azon tusakodtam.

Végre fel-otsódtam még-is nagy nehezei,
Ablakot nyitottam, hogy ki-megyek ezen;

De erős kereszt vas vólt falba tsinálva,
Húztam, nem engedett, mert jól vólt munkálva.

Jobb vállamat, és a' fejemet ált' dugtam,
De veszedelmeknek örvényébe buktam.

Mert már sem bé, sem ki itten nem mehettem,
Mint madár a' lépen, olly fogollyá lettem.

Hol bé, hol ki, a' mint magamat én húztam,
A' két oldalamról bőromet le-nyúztam.

Hát egyszer a' Zsidó bé-hajt udvarára,
Fel-nyitván ajtait's nézván ablakára,

Kezét öfzve tsapván; Váj mir! tett kiáltást,
Dupplázta azt, látván a' bé-fzakadt padlást.

Meg-esmért, Anyámhoz mindjárt futva el-ment,
Mihent a' szobába előtte vala bent;

Afzfzonym! kiáltott, Afzfzonym! ked fia
Tolvaj! tolvaj! bizony tolvaj ked Palyija!

Jöjjön ked szaporán! nézze-meg mit tsinál,
Dochesfzize szobába, feje útzára áll. (a)

(a) Dochesznek Zsidó nyelven az ember testének hátsó része nevezetik.

Padlásom bé-törte, Pside! az nem kis kár,
 Azon nem jó ember, hanem tsak tolvaj jár.
 El-jött vele Anyám 's engemet így látván,
 El-hült nagy szemeket merefztvén's szát tátván.
 Nem szólott; hanem haza szaladott vefzfzöért,
 Nem késett, és mihent házatúl vifzfza tért;
 Le-rántá inamrúl frissen a' gatyámat,
 Olly keménnyen vágta az alsó pofámat,
 Hogy a' Zsidó falát fárgára festettem,
 És nagy büdösséget szobájába tettem.
 Ezt látván a' Zsidó, mivel péntek vala,
 Hogy bé-vagyon festve az ő egész fala,
 El-rántá anyámat, mondván: ked mit téfzen?
 Közel van az estve, majd Sábesszem léfzen;
 Ezen motskosfágot én nem szenvedhetem,
 Szobámat tisztának hamar mint tehetem.
 Meg-szünt verni, tsak a' Zsidó hánkolódott,
 De mint vonnyanak ki, nem láttak más módot;
 A' falu végiről egy tzigány kovátsot
 Hivattak: hozott ez fogót 's kalapátsot.
 Míg a' kereszt vasat ez-is fefzegette,
 Alkermesem fzagát nehezen szenvedte.
 Szóllott: Ez a' fiú, deglet halat evett.
 Azért botsájt ilyen bídes fárga levet.
 Afzfzonyom! ked aztat jól meg-fáfrányozta,
 Moyses falát illy jól azért aranyozta.
 De tsak hamar engem' ő ki szabadított,
 Hogy lábomon áltam, imígyen szóllított;
 Palyi! ha még egyszer deglet halat efzel,
 Mint a' ló húnnyortúl, fertés vefz, el-vefzel.
 Ezek

Ezek után Anyám házunkhoz vezetett,
A'dolog mint történtt,mondjam-meg,kérdezett;
Mert ha meg nem mondom, újra meg-fog verni,
Féltem : látván, hogy már kötél kezd tekerni.
Szólltam: Anyám Afzszony, házunknak garádján
Tegnap állván, hallám hogy a' Zsidó' padján
Fiatal verebek tsipognak félszkekbe,
Fel-málsztam, hogy rézkes légyek én ezekbe.
Padlása' deszkái vóltak mind rothattak,
Alíg léptem rájuk, velem bé-roskattak.
Gondoltam, tolvajnak majd fognak mondani,
Kívántam magamat ki-fzabadítani,
Az ajtó zárva vólt, ablakon ki-bújni
Akartam: de abba yas vala két újjnyi.
Erölködtem, 's azzal úgy oda-rekedtem,
Hogy sem ki, sem vizsza, többé nem mehettem.
E' szép hazugságot, tölem mint hallotta,
Meg-esett a' szíve, könyveit ontotta,
Mindjárt-is ágyába engem' le-fektetett,
Írós vajjal végtől végig kenetetett.
Míg ezek történtek, Atyám Egerbe járt,
Eleibe futok, mint szoktam, arra várt.
Szóbába bé-jövéen, szemét rám vetette,
Mi baja Palyinak? Anyámtól kérdettem.
Az, mint én hazudtam, Anyám úgy mondotta
Atyámnak a' dolgot, a' mint azt hallotta.
Szólltt Atyám: Fiatskám! Katona dolog ez,
Belőled - is nem más, hanem katona lefzsz.
A' katona gyakran szokott esni sebbe,
De meg-gyógyúl, te sem fogsz meg-halni ebbe.

Egy karvas hegedűt hozott nékem most - is ,
 Imádlágos könyvet , és még gyümölcst - is .
 Jobban örültem én a' hegedűtskének ,
 Mint az aranyozott tékás könyvetskének .
 Nehéz volt, engemet imádlágra venni ,
 Jobb szerettem addig pajkoslágot tenni .
 A' Zsidónak Atyám, kárát meg - fizette ,
 Mellyel padlását - is fel - építtethette .
 Kevés napok múlva én - is fel - gyógyultam ,
 De hogy majd tanulni kell , azon - búsultam .
 A' tanulást miként kerülhessem én el ,
 Illy ál - ortzás módot találtam abba fel .
 Lakott egy vak kóldus a' falunknak végén ,
 Péter volt a' neve , öreg volt már szegény ;
 Birt egy két kerekű fakó talyigával ,
 Ennek vonására egy rőt szamárkával .
 De hogy ő falukról falukra járhasson ,
 És így alamizsnát kérjen , kóldúlhasson ,
 Egy gyermeket tartott a' szamara mellett :
 Ennek egy éneket meg - tanulni kellett ,
 Szamárnak - is ő volt úton vezetője ,
 Az áriának - is ő volt éneklője .
 Péter hegedűs volt , 's hegedűt hordozott ,
 Mellyel a' gyermeknek accompnírozott .
 Szántt - szándékkal mentem az ő gunyhózába ,
 'S a' mint meg - állottam éppen eránnyába ,
 Nagyon sóhajtoztam , egyszersmind pízegtem ,
 Mintha el - fáradtam volna , úgy pihegtem .
 Már akkor el - szökött az ő vezetője ,
 Jól lehet ki nem tölt még az elztendője ,
 Mert

Mert az alamizsna mellett ő éhezett,
 Fösvény vala Péter, néki nem kedvezett.
 Kérdezte, ki legyek, ki így sopánkodom,
 És mi bajom volna, hogy úgy fohászkodom.
 Szóltam: Péter Uram! nagy nékem a' bajom,
 Majd ki sem mondhatom sok fájdalmas jajom.
 Mert én Szülőimnek bár mindent mivelek,
 Nem tetszik, nem tudom, mint bánjak már velek.
 Minden lépésemre szidnak, ütnek, vernek,
 Étkem olly, a' minőt fertésnek kevernek.
 El-szántam magamat, és meg-válok tőlök,
 Útba - is vagyok már; szolgálni készülök.
 Tettzett néki, 's kérdé, hány esztendő's legyek,
 Feleltem; hogy kilentz, 's tizedikre megyek.
 Kapott rajtam, éppen ilyen vezetőre
 Vólt szüksége, a' ki jutott illy időre.
 Meg-akarta tudni, mit mondok, igaz - é;
 Végig simogatott, hogy kitsíny vagyok - é.
 Tagjaimról időm' mindjárt észre vette,
 Azért meg-tettsettem nékie feletté.
 Szóltt hozzám: Fiatskám, én igen sajnállak,
 Hogy a' Szülőidtől annyit szenvedsz, szánlak.
 Ha tetszik, állj hozzám, legyél én vezetőm,
 Utazásunkba - is gyámolóm, őrizöm.
 Hiddjed, hogy én nálam nem roszfz dolgod léfzen,
 Mikor éhezni fogsz, ételed lesz kéfzen.
 Dolgot mást nem adok, hanem szamarkámra
 Fogsz vigyázni, mellyen járók talyigámra.
 Midőn parantsolom, akkor azt bé - fogod,
 Ő fogja azt húzni, koránt sem te tolod.

De zabláján fogva kellettik vezetned,
 A' hol tanyát ütünk, itatnod 's etetned.
 Engemet pediglen mindég fogsz urazni,
 Bár városon, falun, fogunk mi utazni,
 Mihent én ezeket tőle meg-érttettem,
 Leg-ottan ő tőle én aztat kérdettem:
 Az Úrnak kész vagyok én szolgálattyára,
 Gondom lesz számárra, 's a' bagázsaiára;
 De kérem, mondja meg, lesz - é Conventióm?
 Minden nap' mennyi lesz orális portióm?
 Az Úr fog - é adni nékem Libériát?
 Vagy rondán vezetem számárt 's a' talyigát?
 Szóltt hozzám: nints rútabb mint a' tzifra kóldus,
 Illőbb hogy ha rongyos, teszi magát hogy bus;
 Mert így meg-ejtődnek ő rajta a' .szívek,
 Bővebb alamizsnát adnak - is a' hívek.
 Hidd - el ugyan Fiam, mostani Világba
 Sok kóldusok vagynak, kik járnak tzifrákba,
 Arannyal hímezett sokaknak ruhájok,
 Pafzományos, rojtos a' liberiajok.
 Szép datzos lovakon és hintókon járnak,
 De ajtajok előtt Creditorok várnak,
 A' kalmárok kérik portékájok' árrát,
 Nem akarnák hogy el-veszne, 's látnák kárát.
 A' sok mester - ember pénzt kér munkájáért,
 Mézfárosok jöttek a' húsnak árráért.
 Teménytelen szolga el-maradott bérít
 Kívánja, érdemlett veréjtékes bérít.
 A' Capitálisát *Vexler* 's több más kéri,
 Ezt már az el-marad't interes fel - éri.
Mint

Mint farkast rángatják a' fok komondorok,
Szint' úgy bánnak vélek az éh Prókátorok.
Szegényeket ezek addig liquidálják,
Miglen rongyokat - is el nem dividálják.
Köldülni szégyenel 'mindenike, 's nem mér,
Mefztelen, pufztán áll, mint föröszött egér.
Nálamnál mind ezek nagyobb köldusok ám;
Hidd-el édes Fiam, hogy igazat mond szám:
Morálisfa után fok zatskót mutatott,
Mellyekbe fok tallért 's aranyakat rakott.
Lásfad, úgy mond, nyertem ezt mind köldulásfal,
De nem - is osztom - fel, hidd-el, eztet másfal,
Hanem holtom után mind a' tiéd léfszen,
Hogy ha híven szolgálsz, ez a' pénz egészen.
Mihent én ezeket tőle meg - hallottam,
Tekintetes Uram! hozzá így szóllottam:
En igen jól lefzek, 's az Űrnak szamara
Kövérébb lefz mint a' Tifzt-tartó' agara.
Erre kezet tsaptunk, 's meg-vólt Conventióm,
Már most tsak azt várom, lefz-é promótióm,
Az is lefz fiatskám, Isten erősítsen,
Es szolgálatodba tégedet segítsen.
De meg - kell tanúlnod mindjárt az éneket,
Annak a' nótáját, e' néhány verseket.

E n e k.

Hallgasfatok engem' minden Keresztények,
Öregek, ifjak, gazdagok, szegények,
Az ítélet'-napja el - érkezett vólna,
Ha Isten kegyelmes mi hozzánk nem vólna.
Mint

Mint Zsodomát tüzzel meg-büntetett volna,
 Ember, föld, és tenger, most már hamu volna.
 Az Izráel népe hogy ha jól élt volna,
 Jeruzsálem most-is még álna, meg-vólna.
 Nándor fehér várba most pogány nem volna,
 Önként hogy ha vízfőzta azt nem adtuk volna.
 Ha eggyesség köztünk, 's szeretet jobb volna,
 Több alamizsnája a' Lázárnak volna.
 Ha annyi álnoklág, és éh has nem volna,
 Annyi lok Prókátor ég alatt nem volna.
 Adjatok! adjatok! és adakozzatok,
 Fősvénylégték miatt el-ne kárhozzatok.

* * *

Ezen szép énekre a' mint meg - tanított,
 A' lok volna, volna, majd meg - tántorított,
 De még-is csak hamar aztat meg - tanultam,
 Nótáját danoltam, fűtyülve - is fűjtam.
 Hallván, hogy már tudom, mindjárt *orderezett*,
 Al - földre kóldúlni mivel igyekezett.
 'Még azon nap engem' fel - *adjusztirozott*,
Garderóbéjából illy szép köntöst hozott.
 Szóltt: a' koldusoknak fel - öltözni így kell,
 Főlt, fölton vőlt, olyan nadrágot húztam fel.
 Szürke szür dolományt öltöttem magamra,
 Két rósz Németh tzipőt vontam-fel lábamra.
 A' dolmány zöld, fárga, posztóvol földozva,
 Vőlt vastag tzérnával eggyüvé tóldozva,
 Durva posztó széllel magam övedzettem,
 Fejemre egy szennyes vászon sípkát tettem.

Fűg-

Függesztettem egy nagy tarisznyát hátamra,
Bőrből meg-táskákat, jobb 's bal oldalamra.
Majd illy öltözet vőlt az Űron-is magán,
Tsak hogy egy nyakastők függött az oldalán;
Végre a' fejemen hajam tapogatta,
Szóltt, hajad nem jól van, a' mint fimogatta.
Fekete lisztből ő vízzel téfztát habart,
Egy téglárúl erre késsel port-is vakart;
Ezzel bé-mázolta fejemen a' haját,
Hogy halavány legyenek, kent rám hamus vaját.
Valami rajtam vőlt, mind rongy vala és rozsz,
A' fejemen pedig látzatott lenni kosz.
Uram öltöztetett illy ritka ruhába,
Alamizsnát tsaló kóldusos gálába.
A' kóldusoknak-is van Politikájok,
Gyakran álnok tsalárd az ő praktikájok,
Sok nem néma, még-is magát annak teszi,
De magába nevelt, mert jó hasznát veszi,
Más lábát fel-köti, mankón jár és lántit,
Senki sem vizsgállya, embereket vakít.
Sok a' földre esik, magát hánnya veti,
Hogy nyavalya töri, magát úgy téteti.
De ha bika tsökkel valaki rá váгна,
Ő mint fel-ugrana 's lábaira háгна.
Mások mesterféggel bé-festik tagokat,
Ők, melly nagy Lázárok, mutattják azokat.
Illyenek sokkal több alamizsnát nyernek,
Mint igaz kóldusok, kik porba hevernek.
Az Uram-is tudta mind e' mesterféget,
Gyakorlotta velem e' szemfény vesztiséget.

Jó regvel szamarát velem bé-fogatta,
 A' talyigájára ringy rongyát rakatta.
 De eztet éppen nem engedte meg-kenni,
 Szóltt, a' kerekeknek tsikorgást kell tenni.
 Mert így az éneklés, az hegedű vonás,
 A' kerekek által esendő tsikorgás,
 Majdnagy lármát tesznek, emberek ránk néznek,
 Száma nem lesz a' fok adakozó kéznek.
 Az Uram fel-ülvén már a' talyigába,
 Mentünk, jól fel-képzült kóldus parádába.
 Meg-állj, szóllott: hogy ha falut fogunk érni,
 Mert ott alamizsnát mindjárt fogunk kérni.
 A' mint a' szamarat az úton vezettem,
 Szép *equipázsénkat* magam-is nevettem.
 Láttam; egy németh Tiszt ló háton jön felénk,
 Nem tudta, medvék-é, vagy ördögök lennének.
 A' mint hozzánk jutott; óldalt ugrott lova,
 Le-is esett a' Tiszt, hátárúl jó tova.
 Fel-ugrott haraggal, páltzájához kapott,
 Uramnak hátára vagy tízet jót tsapott.
 En reám-is nézett; szóltt, *Spitzbüb!* 's hallgatott,
 Nem bántott: lovára fel-ült 's el-ballagott.
 E' *farmitzli* után Uram azt mondotta,
 Az Isten meg-veri, a' szegényt bántotta.
 Meg-lásd, mivel engem ütött a' páltzája,
 A' kezét meg-marja Rochus kutyátskája.
 Innét tovább menvén, egy falut meg-láttam,
 A' mint oda értünk, a' végén meg-áltam,
 Szóltam: Péter Uram! itten falú vagyon,
 Tám temetés van itt, sír fok Afzszony nagyon.
 O jól

Ó jól van Fiatskám, mert ha itt temetnek,
Majd sok alamizsnát talyigámba vetnek.
Kézfítsd hát torkodat te az énekléshez,
Mindjárt hozzá fogok az hagedüléshez.
Ha egyszer énekelsz, a' szavakat nyútsad,
Hogy így irgalomra a' szíveket gyájtad.
Hajtsd bal válladra akkor a' fejedet,
Hogy ők szomorúnak lásfának tégedet.
Uramnak szavait pontra meg-fogadtam,
Vólna énekünkhöz torkom igazgattam.
A' mint el-kezdette vonni áriáját,
En-is húzni kezdém a' melodiáját.
Mikét kerekünk-is taktusra usuforgott,
Szép harmoniánktúl a' hasam-is korgott.
Jött már a' nép vízfűz felénk temetésről,
A' talyigát körül fogta minden részről.
Sóhajtoztak, szántak mindenkép' bennünket,
Ditsértek, hogy szépen mondjuk énekünket.
Ki liztet, ki-vajat, ki meg tojást hozott,
De leg-több Kraitzárral, 's pénzzel adakozott.
A' halálról az Úr egy éneket mondott,
Ötet mint segítsem, adott ez nagy gondot.
Hallám minden versnek, vége így megy ki: ben
En-is tehát vékonyan e' véget húztam, ben.
Mert engemet többre a' vólna éneknél
Nem tanított: azért más nem tudtam ennél.
Mondták: azon házhoz mennyünk, hol lesz a' tor,
Majd lesz ott ételünk, szénánk, e' mellett bor.
El-is mentünk ahoz miszép ének szóval,
Vóltak-is mindayájan mi hozzánk sok jóval,

Végtére Péter Úr úgy meg - részegedett,
 Hogy már nem énekelt, hanem veszekedett.
 Szakáts Afzszonyokkal főképpen kotzódott,
 Hogy kitsiny minden kontz,melly néki adódott.
 De rövid Processust ezek velünk tettek,
 Vízze! meg-öntöztek, háztúl el-kergettek.
 El-is sompolyodtunk, de nem muzsikáltunk,
 Szomszéd falut érvén, mi ottan meg - háltunk.
 Más nap éneklettük megint énekünket,
 Mint eddig folytattuk, mi *manöverünket*.
 Öt heti már el - múlt, hogy mi így mászkáltunk,
 Vásárról vásárra, 's falukra sétáltunk.
 Annyira gyűlt immár, ki-tsalt alamizsnánk,
 Hogy tsak allyig bírta szamarunk, 's talyigánk.
 Még - is életembe annyit nem éheztem,
 Mint miölta ezen Uramhoz férkeztem.
 Ezen idő alatt én föttet nem ettem,
 Szamarát - is immár nehezen vezettem.
 Kérdeztvén: me!eget egyszer mikor esztünk,(sztünk.
 Mert vagy meg-betegszünk, vagy éppen el-ve-
 Nints a' kenyérnél jobb, fiatskám; így felelt,
 Boszszonkodtam; ezért a' hideg majd ki-lelt.
 Fel-tettem magamba, hogy hamódját lelem,
 Rászedem; mivel ő így bánik én velem.
 Az all-földön menvén meg-láttam egy dombot,
 Alatta egy posványt, abban a' sok zsombot,
 A' szamárt vezettem a' domb tetejére,
 Kí - fogtam, pányváztam én aztat jó fére.
 Talyiga hátrúllya a' posvány felé állt,
 Hogy mért állottam - meg, ő ezért kiabált
 Nem,

Nem szóltam: hanem a' két rúdját megfogtam,
A' dombról Urastúl azt le-tafizítottam.

A' szél-vész közt égnek az ő villámlása,
Nem sebesebb, mint vőlt ennek le-futása.

A' tojások jobbra, balra hőmpölygöttek.

A' rakott tarisznyák dombról gömbölygöttek,

Talyiga a' sáros posványba fel-fordúlt,
Uram hegedűstül a' zsombok közzé hült.

Szörnyen meg-ijedett, nem tudta mi dolog,
Vélte; hogy bofzorkány körülötte forog;

Vagy-is sárkányára ötet itt fel-kapta,
Garabontzás Deák, 's e' posványba tsapta.

Felette kiabált, Palyi Fiam! hol vagy?
Segíts édes Fiam! itt mind víz, mind sár nagy.

Mindjárt belé halok! kérlek húz ki engem?
En kedves gyermekem, tiéd minden pénzem.

Péter Úr engemet eddig mindéig tsalt,
Éheztetett, maga mindenkor titkon falt;

Azért a' posványba hagytam talyigástúl,
Tudtam ki-húzatik Pálesztortúl, vagy mástúl,

Igy lett vége ezen szép szolgálatomnak,
Es nékem ajánlott nagy Testámentomaak:

A' miként Urammal mind eddig kóldúltam,
Sziatén úgy haza-is kóldúlva indúltam.

Néhány napok múlva, mint falunkat értem,
A' Sajó vizéhez az útból ki tértem;

Meg-fördöttem abba, a' téfztát fejemről
Le-mostam a' többi motskot-is testemről,

Liberiámat-is ebbe bé-vetettem,

A' nagy tarisznyámat táskákkal temettem.

Ha házunkhoz megyek, gyanússággal éltém,
 Tudtam Anyám meg-ver, tőle nagyon féltém.
 De az éhség mivel igen meg-szorított,
 Ezen-is ált' esem, azzal bátorított.
 Szülőim nem tudták, hogy én hová lettem,
 Farkasok ettek-meg, vagy meg-ölettettem.
 Epedett a' szívek, szüntelen sírattak,
 Bánattal estvérül, reggelre virradtak.
 Remegeve bé-mentem házunk udvarára,
 Öröm könnyv tsordúla Atyám orizájára,
 Meg-ölelt, meg-tsókolt, a' földről fel-kapott;
 Szólt: nem mégy-él tőlem, ezután egy tapott.
 De az Anyám tudta sok pajkoságomat,
 Esmérte Atyámnál jobban gazságomat.
 Rettegtem, mert láttam, torva szemekkel áll,
 Szólt egyszer: meg-jöttél gyönyörű virág-szál?
 Pityeregtem, szíttam szavára orromat,
 Itt egybe meg-kapta mind a' két karomat.
 Be-vitt a' szobába, egy kötelet kapott,
 'A' mint érdemlettem, lelkessen meg-rakott.
 Jajgatásom hallván Atyám, a' szobába
 Bé-jött, szólt; Felelég ne bántsd, mert hijába,
 Mint sokszor mondottam, ebből katona lesz,
 Láthadd; hogy mindenkor-katona dolgot tesz,
 Ekkor a' szobába hirtelen zúgás lett,
 Génus repült-bé, ilyen beszédet tett.
 Szülék szeretitek, roszszúl fiatokat,
 Tök nem esmértek önnön hibátokat.
 Még gyenge korokba szabadság gyeplőjét
 Kezekbe adjátok: fenyíték vesztőjét;
 Nem

Nem-is mutatjátok; azért addig futnak,
Míg szerentsétlenség örvényébe buknak.
Sőt örvendeztek tők, hogy ha ők pajkosok,
Majd tolvajok lesznek, későbbre gyilkosok,
Csak a' tsemetéket lehet meg-hajtani,
Vén fákká ha válnak, kell már bárdollani.
Őket-is míg gyengék, addig oktassátok,
Kötelességeket el-ne múlassátok.
Trágár beszédekét főkép' ne halljanak,
Es botránkoztató példát ne lássanak.
Jádvá lehet őket a' jóra hajtani,
's mintegy tsepegtetve szívekbe őltani.
Mint viafz, olyak ők, mindent formálhattok
Belőlök, és erre kötelesek vagytok.
Főkép' hogy van Isten, fejekbe kell verni,
Ez olly jó, hogy mindent lehet tőle nyerni.
Ki ötet szereti, Menny-országba mégyen,
A' Menny-ország pedig melly igen szép légyen.
Van ördög, de ez rút, fekete, 's igen rozsfz,
A' gyermeket veri, a' mellyike gonosz,
Pokol-is van, és az tífza tűzből légyen,
Ki nem imádkozik, az abba bé-mégyen.
Köldussal, vagy mással nem kell ijeszteni,
Mert bátorlágokat el-fogják vesztetni.
Artalmas képzelet, és olly rozsfz fel-tétel,
Mint erős méreggel kevertetett étel.
Azt fejekbe verni, ha katonák lesznek,
Hogy akkor hatalmat mindeneken vesznek.
Mert melly szerzetnek van erősbb régulája,
Minden dolgaikba szorossabb próbája,

Mint a' katonának? Ez úgy mufráltatik,
 Hogy arany a' tűzbe úgy nem próbáltatik.
 Káplár páltza üti leg-kisobb hibáért,
 Sőt fel-is akasztják egy lopott almáért.
 Már Fő-Tiszt, akkor-is ha vett szemléto mást;
 Proceffust nyér, 's végre otsmány *Casfirozást*.
 Ezek felett kinek kell szentebbül élni,
 Mint a' katonának, és Istentől félni.
 Ő minden órába veszélyek közt forog,
 Agyú 's apró fegyver körülötte morog.
 Hogy ha roszsz életű, 's él tsak eb adóba,
 Plútóhoz kardosan mégyen *Comándóba*.
 Így szóllván Génius, sebessen el-repült,
 Mind Atyám, mind Anyám, e' beszéden el-hült.
 Nem szólltak: gúnyátskát újra tsináltattak,
 Ennem-is, innom-is, mennyi kellett, adtak.
 Negyed' napra Péter Ur-is el-érkezett,
 Utjába szamara szegénynek el-veszett,
 Talyigáját húzta más fogadott köldúa,
 Diurnuma három póltra vól, 's fél font hús.

HARMADIK TZIKKELY.

*Gyenge esztendeiből fel-fordulván Rontó Pál, elő-
adja további nevelését, e' mellett miképpen
adattatott Miskóltz várossába iskolába, és ezen
idő alatt meg-esett történettyeit-is el-beszéli.*

Folyton folyt az idő, én - is nevedtem,
Zsengémből olly korra fel - is emelkedtem,
Hogy már alkalmas lettem mindenkire,
Oskolába járni, vagy mesterfégekre.
Génus' szavai szülőim' fejekbe,
Nagy fel-háborodást okoztak szívekbe.
Azért - is egymással rólam tanakodtak,
Belőlem jó embert tenni iparkodtak.
Szándékjok az vala, hogy én a' pórtságba
Ne maradjak, nyűgös 's terhes parasztságba.
Azért azt végzették mind ketten felőlem,
Hogy deákos embert tégyenek belőlem;
Mert így Pap, Katona, Polgár - is lehetek,
Bár mellyet választom, én elő-mehetek.
Hallottam egymással miképpen beszéltek,
Es melly reménységgel én felőlem éltek.
Szólt Anyám Atyámhoz: Uram? én bizonyos
Vagyok abba, Palyi hogy tanúlt lesz, 's okos,
Mert mint az ő feje, olly fejet nem láttam,
Bár sok Afzzonyoknak gyermekit vizsgáltam.

Nem rég kementzénkről fejére le - esett,
 Sírt ugyan, vérzett - is, de csak egy keveset.
 Meg - sjeedtem; mivel olly vólt tsattanása,
 Mint egy nagy fazéknak tűznél pattanása,
 Futottam hozzája, 's fejét meg - vizsgáltam,
 Tsak bőrit kartzolta, feje egész, láttam.
 Hiddje ked, nints feje erősb bár melly kosnak,
 Szűklég'képpen néki kell lenni okosnak,
 Nem lyukas, elég nagy, fok fog abba férni,
 Főképpen ha esze meg - fog egyszer érni.
 Ez még mostan gyenge, de sebes mint a' tűz,
 Pajkoslágaiból látjuk, melyeket űz.
 Szóllott itt Atyám - is: régen tudóm én azt,
 Hogy a' jó szántó - föld soha sem terem gazt.
 Te okos Afiszony vagy, én - is egy bölts ember;
 Fiúnkból sem lehet bik - fa, vagy vad kender;
 Mert fájától meszsze nem esik a' gyümöls,
 Ha a' Szülék böltssek, fiok - is lészzen bölts.
 Jól esmérem az ő minden tehetőségét,
 Fejét, sebes esztét, mindenre készségét,
 Köles szem több nem fér falunk' kilájába,
 Mennyi Deák szó fél feje' agyájába.
 Azért - is kell néki iskolába menni,
 Hogy a' Deák szókat tudhassa fel - venni,
 Ha egyszer ezeket rakásra gyűjtheti,
 Szerentséjét egész Világba teheti.
 Ha Szerzetes lészzen, ő Gvardiánlágra
 Fel - mehet, avagy - Kosta Fraterslágra.
 Világi Pap lészzen, Püspök, vagy Succentor,
 Vagy más Plébánusnál lesz Cooperator.
 Ha

Harmadik Tzikkely. 41

Ha pedig, mint vélem, katona fog lenni,
Akkor az ördög sem fog véle fel-tenni.
Ritka bial borjú erősebb nálánál,
Bár melly nagy gyermeket ha meg-fog hajánál,
A' földhöz úgy vágja, hogy az csak el-terül,
Jaj annak, a' mellyik ő kezére kerül.
Meg-fogja ő tudni a' bírót zaklatni,
Ha fölöstökömökért nem fog meg-alkhatni.
Vacans portióit ő majd mind bé-vefzi,
Hogy ha a' hátára kardja' lapját teszi,
A' daru lovamat már most-is nyargalja,
Agoskodni, szökni, szüntelen sarkalja.
Kevés időt szábok, jöhet méltóságra,
Húsz esztendő múlva léphet káplárfágra.
Ezek után pedig csak kevés ideig
Tartson az háború, hatvan esztendeig;
Már akkor Feld-Marsal, vagy Al-Hadnagy lőfzen,
Máris Isten borostyánt a' fejére téfzen.
Végre a' Civilis Státust ha választja,
Igy-is szerentséjét ő el-nem szalasztja.
Mert vagy Országának lesz Cancelláriussa,
Avagy Vármegyénknek harmadik Fiskussa.
Akkor pro A pro I annyit fog próbálni,
Hogy sok szegény Nemest ki fog allegálni
Jószágából: 's aztat Exceptio nélkül
El-fogja foglalni, 's nem-is tartya vétkül,
Mert azt *via facti* ő nem fogja tenni,
Csak szép ének szóval fogja azt el-venni.
A' Nemcs pénzetlen, a' pörre-is rá únt,
Itt *vigilantiþus jura obveniunt*.

Szüldöm közt így folyt a' nagy tanácskozás,

Mellyet-is követett ezen határozás;

Miskoltzra ment Atyám, hol szállást fogadott

Énnékem: a' mellyre elő-pénzt-is adott.

A' Minoritáknak vólt szomszédházába,

Mert ezekhez jártunk itten iskolába,

A' gazdám kalmár vólt, sok szép portékával

Rakva vólt a' bőltya, mert bírt nagy summával.

Atyám mint egy Úrfit úgy fel-ékesített,

Anyám fejr ruhát eleget készített.

Fel-vitt; az ház' Ura fogadott kedvessen,

Különös szobát-is adott ő szívéssen.

Ki-is, mert friss vóltam, én belém szeretett,

Az Aszfzony mint lúdat hizlalt, és étetett.

Papoknak pár borjút's bort ajándékozott,

A' Professzoromnak kekszkenyőket hozott.

Kérte mindnyájokat, hogy szemmel tartsanak,

Gondjok légyen reám, és jól oktassanak.

Præceptort adjanak, arra őket ké-i,

Adtak-is: asztallal húsz forint vólt béri.

Egy nagy kamasz vólt ez; és olly rozfsz erköltsű,

Hogy még az-is rozfsz vólt, ki rengette böltsű.

A' gazdának-is vólt egy fel-serdültt fia,

Pajkos mint én, szint' olly beste karafia.

Vagy két hólnapokig igen jól tanúltam,

A' Papok örültek, hogy illy jól indúltam.

Szüldöimnek gyakran ök tudtokra adták,

Hogy melly jól tanúlok, szóval-is mondották.

Ezek az örömtől, hogy mit míveljenek,

Nem tudták; és nékem hogy miket küldjenek.

Kül-

Küldött kalátsokba ki ki részesegett,
 De fok vólt, rakásra fok penyészesedett.
 Nem egy 's két szuverent nyert a' Profesforom,
 Egy pár sárga tsizamát, kapott Proceptorom.
 Szólt Atyám Anyámhoz: meg-mondám Feleség,
 Hogy fiúnk fejébe szorúl nagy böltsefég.
 Hidd: nints annyi morva mi pelyva tartónkba,
 Meennyi már tudomány szorúlt mi Palkónkba.
 Gondold-meg! hogy most ő, mit kíván munkálni,
 Kalendáriumot akar ő tsinálni.
 Mert a' kakasoknak esméri szóllását,
 Mellyből ki-tanulta, idők' változását.
 Tudod, az udvarrúl m'r kajla tehenünk
 Ha ólba feküdni bé-ment, mondta nékünk,
 Hólnap esső léfzen, Rétrek-is förödnék,
 Diós Györi bikkes bértzek gőzölögnek.
 Esett-is, és ezen nagy égi jelekből,
 Ki-tanulta mi húll más nap a' follegből.
 Mivel már fejébe fok deák szó bé-fért,
 A' Plánétákhoz-is felette nagyon ért,
 Jól tudja a' fias tyúknak a' járását
 Valamint a' Göntzö szekérnek futását,
 Merre igyekeznek a' három kalfások,
 Mit jelentnek az est, 's hajnal tsillagzások,
 Metereumoknak esméri neveit,
 Már most mind deákúl mondja - ki neveit,
 A' napot ő *Sol*nak, a' hóldat *Lund*nak,
 A' tsillagot pedig nevezi *Stellán*nak.
 Mondja e' szó *Iris*: téfzi, hogy szivárvány,
 Az ég, melly lebeg, egy olyan alkotmány.

Felelég! tudomány nints ám nagyobbennél,
 Nagyobb ez, az óra műves mesterlégnél.
 Ó melly hasznos lészén Kalendárium!

Mert ki ki meg-tudja, hólnap mi lesz, még ma.
 En szegény szülőim, illy nagy reménységbe
 Eltek én felőlem, 's nem vóltak kétségbe;
 Nagy reménységekbe meg-tsalattatnának,
 Öröm helyett gyászos bánatra jutnának.

Mert Professoromtól tett sok szép mondásnak,
 Olly erőssen hittek, mint a' szent írásnak.

Azomba maga sem esmért jól engemet,
 Nem tudta fortélyos sok mesterlégemet.

A' Gazdám fiával hogy meg-esmérkedtem,
 Leg-ottan kenyeres pajtás-sa is lettem.

Antal vólt a' neve, vásott vólt felette,
 Hová semmit sem tett, onnat-is el-vette.

Attyának bőltyyából a' mit tsak lophatott,
 Lopott: 's mivel sokat ő el-nem dughatott,
 Engemet reá vett, hogy legyek pajtás-sa,
 Lopjak én-is, de úgy, hogy senki se lássa.

Hajlandó vóltam én ezen mesterlégre,
 Nem véltem idővel hogy vinne a' jégre.

Leg-jobb módunk nekünk lopáshoz akkor vólt,
 A' mikor meg-tölt a' sok vévőkkel a' bólt;

Mert akkor mi reánk nem vigyázott Attya,
 Sőt hogy mi vigyázunk, a' vólt gondolattya.

Azomba ugyan meg-tömtük két zsebünket
 Mindennel, mire tsak tehettük kezünket.

Harmad áron, kinek tettzett, abból adtunk,
 Örültünk, hogy így-is a' pénzhez juthattunk.

Ha

Ha egyfaer pénzünk vólt, már fennyen héjázunk,
Kávé házba mentünk, és ottan kotzkáztunk.
Eszre vette eztet a' mi Præceptorunk,
Nem szóllt: mi jádzottunk, ő meg-itta borunk.
Pántlikákat, tzipőt, selyem keszkenőket
Kért tőlünk L'ányoknak való pár kesztyűket.
Adtunk néki, mivel nem bánta bennünket,
Sőt láttuk, hogy helybe hagyja rozsz tettünket.
Hová, 's kinek adta, gondunk nem vólt arra,
Tudtuk; hogy azokat nem rakta Öltárra.
Gazda' Fia pénzt-is Attya erszéanyéből
Táspett, ha tásphetett, vagy Anyya zsebéből.
Igazán ebből-is, ő nékem részt osztta,
Mert a' Kereszténység magával így hozta.

* * *

Meg-állok itt: 's arrúl, tán jól elmélkedem,
Olvasóim előtt ha aztat fel-fedem,
Hogy sok szülék vannak, kik tsak úgy nevelik
Fiokat, hogy őket, nyarallyák, 's telelik,
De ügyet nem vetnek azon Mentorokra,
A' mellyeknek bízták, azokat karokra,
Kik oskolán kívül vezérlik, 's oktattyák,
Nem tudják: jóra-é, vagy rozszra szoktattyák.
Gondollyák: elég az, tsak jó Deák légyen,
Mert a'többi, úgy mond: majd magátúl mégyen.
Igaz, hogy szép dolog, a' fel-vett tudomány,
De jó erkölts nélkül, el-tűnő ragyogvány.
Nints erős talp-köve, hamar el-enyészik,
Melly jó szív lett volna, abba rozsz tenyészik.

Ha

Ha a' Mentor maga egyszer erköltstelen ,
 Egész vezérlése rosz lesz , 's gyümöktstelen.
 Az iffiú szíve olly mint fejez festék , (kék.
 Melly minden színt fel-vesz, légyen zöld, sárga,
 A' minő Mentora, ollyan lesz belőle,
 Mindent jónak ítél, valamit lát tőle.
 Ollykor az iffiú örömet jót tenne ,
 De Mentor erkölts meg-rögzött már benne,
 Nem lehet: rosz után, a' más roszszat üzi,
 Bár szülőknek végre orrokba meggy bűzi,
 Meg nem jobbíthatták, ki lesz hát orvosfa?
 Senki: a' rosz erkölts, fenéje, 's gyilkosfa.
 Ó Atya! melly gyászos lesz fiadnak tora,
 De mért? azért; hogy rosz ember vólt Mentora:
 Bár Argus szemekkel légyen vizsgálása,
 Felette nehéz lesz még-is válsztása,
 Filozofusoknak köve egy jó Mentor,
 Mint a' fejez Holló ritka; azért jókor
 Szülék vígyázzatok, ezek' erköltsére,
 Leg-inkább áll ortzás szineskedésére;
 Mert nem minden arany, melly fénylik a' napon,
 Azon palást sem Pap, melly vagyon a' Papon.
 Az ebből sem válik soha-is szalonna,
 Ki egyszer rosz ember, lesz végig sohonna.

De már tovább.

Minden dolgunk jól ment ezen esztendőbe,
 Majd aláb meg-mondom, mint ment jövőendőbe.
 El-jövén September, má minden Tentáment
 Olly jól tudtuk, millyen jól tudtuk az Apent.
 Atyám

Atyám értem el-jött, 's vitt vakátzióra,
Szüret, gyümölcst-szedés, több rekrátzióra.
Kértem gazdám fiát, kérje ki Attyátúl,
Főképpen, mert nagyon szerette, Annyátúl,
Meg-engedték; el-jött ő-is tehát velem,
Örültem; mert ő volt eggyik másik felem.
De előbb a' börtbe mi jól gazdálkodtunk,
Portékákkal mint a' méhek meg-rahodtunk.
A' Zsidó falunkba tölünk ezt meg-vette,
Hogy pénzhez jutottunk, ezzel aztat tette.
Múlattuk magunkat minden-féle képpen,
Vadásztunk, madárt-is lohat fogtunk lépen.
A' szüretelést-is víglággal végzettük,
A' mustos petsenyét jó ízün meg-ettük.
Történt, hogy szent Sîmon, és Júdásnak napján,
Szikfzón vásár esett, vakátzió fogytán,
Az Atyám-is el-ment, és minket magával
El-vitt; a' Gazda-is börtös Sátorával
Ott volt; minket látván, nagyon örvendezett,
Az Atyámmal fogott barátságos kezét.
Mi ketten fel 's alá mindenkor kőszáltunk,
Végre a' városi tsap széknél meg-áltunk.
Hol Báró Hallernek verbunkja tántzola,
A' gyűlt nép bennünket itt előre tola.
Mindjárt-is, mihent ők minket itt meg-láttak,
Nagy kurjongatással 's tántzal körűl álltak.
Ölelek bennünket, mindenkép' ditsértek,
Obesterféget-is ők mindjárt ígértek.
Mind új tallérokat nyomkodtak kezünkbe,
Pántlikás tsákókat toltak a' fejünkbe.

Szóltak : a' korona Királynak fejére,
 Nem illik úgy , mint a' tsákó ketekére.
 Esküdtek kiáltva , Isten szent Háromság,
 Illy két szép Gavalért nem látott a' világ.
 Az Angyaloknál-is ezek sokkal szebbek,
 Még Herkulesnél-is lesznek vitézebbek.
 Tsapja rá hát ketek , adják - bé kezeket,
 Egyébb díb-dábfágon ne törjék elzeket.
 Ne hagyják - el ezen alkalmatosfágot,
 Örökké tartandó szép nagy uralágot.
 Lovas katonáknak mi azokat véltük,
 Olly monderba voltak , azért jól íteltük.
 Hogy hamarébb minket törbe kerítsenek,
 Így szólltak ; hogy inkább el-is hitessenek.
 Őtsém Uraimék , mi tsak iszunk eszünk ,
 A' pénzt fetséreljük , más dolgot nem teszünk ;
 Ha háború vagyon , meggyünk ellenfégre,
 Öljük , vágjuk aztat , nints gondunk egyébre.
 Tsak az aranyokat zsákokra mint töltjük,
 Tántzon-é , vagy kotzkán , avagy boron költjük.
 Mint látnak bennünket , régen már Fő-Ispány
 Lett volna közzölünk , sok meg Vitze-Ispány ;
 Kiből Püspök , kiből Kanonok , 's Apátúr,
 Kiből Bétsbe lakó Excellentziás Úr.
 De tartsák magoknak ezen Tisztfégeket,
 Nem írtylúk az ő nagy ditsőfégeket.
 Jobb szerettyük édes Hazánkért meg - halni
 Mint a' papirosról a' téntát fel - nyalni.
 Száz Bréviáromért , nem adnánk kardunkat,
 • Mi nem orémusfal szolgáljuk Urunkat,

Ha

Hanem fel-áldozzuk érte életünk,
Övéknél nagyobb-is a' mi betsületünk.
Kentek Regimentet nyernek még idővel,
Azért katonának nem viszlük erővel,
Mert ha mi azt tennénk, 's fő Tisztek meg-tudnák,
Hidje ketek; azért, hogy nekünk meg-adnák.
Tudjuk eleikbe fognak ketek hágni,
Több ellenféget-is, mint ők, fognak vágni.
Mind ezekért tehát ők neheztelnének,
Es soha jó szemmel reánk nem néznének.
De hogy ha magoktól közinkbe állanak,
Majd vállat vonítanak, semmit sem szóllanak.
A' Tántz, a' lok tallér, a' lok szó ámított,
A' lok nagy ígéret főkép meg-vakított.
Azért a' Káplárnak kezemet bé-adtam,
A' gazdám fiát-is, már most én bíztattam,
Ezt látván, szintén ezt ő-is tselekedte,
A' pántlikás tsákót már le sem-is tette.
Lármával bé-vittek minket a' szobába,
Öltöztettek mindjárt Splényi mundirjába.
Lodingot, Pantallért reánk függesztettek,
Oldalunkra kardot, tarsollyal kötöttek.
Hogy mundirba voltam, 's a' kardosra néztem,
Már szépen nem szólltam, tsak teremtettem,
Hallod-e Tsapláros, adta, szedte, vette!
Hoz petsenyét, és bort, kiálték felette.
Lopott pénzünk még volt, aztat szórtuk, hánytuk,
Tselekedetünket hamar meg-is bántuk.
Mert hogy azt meg-látták, a' mi ravásunkra
Hordatták mint vizet, a' bort tsak magunkra.

De itten a' Káplár mellénk sompolyodott,
 Szóllott: én Tiszt vagyok, 's illy tanácsot adott:
 Vitézek! ha kentek háborúba menni
 Fognak egyszer, akkor sok pénzek fog lenni.
 De mind addig a' pénzt meg - kell kémélleni,
 És úgymint a' pelyvát, nem jó el-hinteni.
 Jobblez ha pénzeket a' kezembe adják,
 És a' gazdálkodást mindenkép rám hadják.
 Kinek mire, 's mikor, ha szükségé léfzen,
 Mindenike mindjárt tölem annyit véfzen.
 Tetfzett ez az áll hang, 's harmintz tallérokat,
 Húfzasokba pedig hetven forintokat,
 A' kezébe adtuk; többet nyóltz márásnál.
 Mi meg nem tartottunk mind ketten egymásnál,
 Atyáink bennünket az ebéddel vártak,
 Nem tudták, hol vagyunk; kotsisfaik jártak,
 Hogy fel talállyanak, 's híjjanak ebédre,
 Mivel harangoztak immár régen délre.
 Egyszer a' Tsap székből mi nagy muzsikával
 Ki-mentünk, tántzoltunk kegyetlen lármával.
 Szórta szánk a' Ritmust, kardunkat tsörgettük,
 Nagy tarés farkantyúnk börgettük, tsörgettük.
 Azt gondolták miénk, egész dió fáig,
 Így-is folyt a' munkánk, másnap' virrattáig.
 Atyám vala éppen kalmár fátorába,
 A' midőn ugrálva mentünk eránnyába.
 Kalmárral kezeket itten öfzve tsapták,
 Mivel szép fiokat katonák közt látták.
 Verbunk Komendánsa, egy Fő Hadnagy vala,
 Fiáért a' Kalmár mivel majd meg-hala,
 Békét

Békét az Atyámnak mind addig nem hagyott,
Míg vele el nem ment, kérni a' Hadnagyot.
Kérték menyre földre, erefszen-el minket,
Mert mint gyermekeket, minket úgy tekinthet,
Katona életre még mi gyengék lennénk,
Néhány elztendeig semmit sem tehetnénk.
A' Hadnagy keményen erre felelt, és szólt,
Hogy mikor katona lett, ő-is gyenge vólt.
Szép iffiak, úgy mond; és szépen indúlnak,
Meg-is erősödnek, ha egyszer fel-nyúlnak.
Addig városokba fogjuk csak tartani,
Lassanként fegyverbe fogjuk gyakorlani.
A' kalmár ezt hallván, le-esett lábárúl,
Izadság tseppenként görgött ortzájárúl.
Mint lehetett, Atyám őt' bátorította,
A' Hadnagyot pedig ehkép' szóllította:
Hadnagy Uram! őket, hogy ingyen botsásfa,
„Azt nem kívánhattuk, de hogy az Úr lása
Mi emberféguinket: egy két szuverendórt
Adunk ő érettek, és egy pár hordó bort
Úgy-is még gyermekek, ha egyszer fel-nőnek,
Ez életre kedvek, ha lesz mind kettőnek,
El-botsájtuk őket; most Iskolájokat
Hadd végezzék, hogy így a' tudományokat
Magokéva tévén, mind szerentséjeket
Jobban meg-tehesfék, 's kötelelségeket.
Mihent szuverendór Miska Úrnak nevét,
Hallotta az Hadnagy, mutatta jobb kedvét,
Nyóltz szuverendórba meg-is alkud't vele,
Az Atyámra jutott csak a' harmad fele,

A' két hordó borral a' többit pótolta,
 Ezeket a' Káplár maga ki-kóstolta.
 Mihelyest a' Hadnagy ki-elégítettett,
 A' mundirbúl mindjárt ki-is vetkeztetett.
 Nem esett semmi-is olly nagy szégyenünkre,
 Mint mikor a' Káplár illy áldást sejtünkre
 Adott, eztet szólván: szopni lódüllیاتok,
 Fattyúk illyen atták, és még tanüllیاتok.
 De még-is Atyánkhoz minket el-vezetett,
 Itt van a' két vitéz! ált' adott 's nevetett,
 Hallgattunk: és meg is börtölvált bennünket,
 Meg-tartván, a' mellyet loptuk, mi pénzünket.
 Így szokott az ebül gyült szerdek el-veszni,
 Nem lehet harmadik ágra azt terjeszt'ni.
 Ez így vólt, Atyáink el-váltak egymástúl,
 A' kalmár haza ment minden látorfástúl.
 Fját-is el-vitte, és tsak azon örült,
 Hogy már nem katona, és hogy haza került.
 Mi-is haza mentünk, 's mihent a' szobába
 Léptünk: részem mindjárt vólt a' kantsugába.
 Atyám földhöz tsapván, a' hajamra hágott,
 Míg kedve tartotta, azzal addig vágott.
 Szabódtam, ígértem, hogy rozsfzat nem teszek,
 Fogadtam, katona hogy soha sem leszek.
 Szóltt hozzám: idővel te katona lehetsz,
 Ott-is, ha jó ember léssel, elő mehetsz.
 De nem korhely módra kell közikbe állni,
 Betsületes módot kell abbá találni.
 De még most gyermek vagy, szükség, hogy ta-
 Jó erköltsökben-is hogy elé induljál. (núljal,
 Mert

Mert hogy ha nem léssen néked tanulásod,
Mindég vagy árkokat, vagy a' lántzot ászod.

Avagy imitt, 's amott strázsát fogsz állani,
És tele torokkal *Berdót* kiáltani.

A' vakátziónak, immáron vége lett,
Írántam az Atyám, jó rendelést-is tett.

El-vitt iskolába, régi szállásomra, (tomra.
És már most, mint tavaly, nem hagyott po-

Præceptorunk-is most derék Ifjú vólt,
A' más; mint hallottuk, Garam vizébe hólt.

A kalmár meg-tudta fia' sok lopását,
Mert a' portékáknak azon vásárlását,

Kívánták ő tőle mint, a' fia adta,
A' vevők: ő pedig sokkal fellyebb szabta.

Azért-is már nekünk a' börtbe bé-menni,
Nem vólt szabad, meg-szünt a' mód lopást tenni,

Mi Præceptorunk-is soha sem tágított,
Kit pánilikák, kefsztyűk, sem bor nem vakított.

De Castor, és Pollux nagyobb barátságba
Nem vóltak nálunknál, hívebb pajtásfágba.

Tsak aztat sajnáltuk, hogy most nem lophatunk;
Mint tavaly, olly könnyen, pénzhez nem jutha-

Antal pajtásomnak sebes vólt az elze, tunk,
Fejének-is nagy vólt fel-találó nefe.

Hirtelen így szóllott: már jól van a' dolog,
Lefsz pénzünk! elmémbe egy szent dolog forog.

Tudod pajtás! hogy én az Atyám írását,
Ugy tudom követni, 's olly jól írni mássát,

Hogy az írásomat saját írásának

Ki-ki tarttja, és nem mondja párjának.

Szent Andréba lakik egy gazdag Rátz Töser, (a)
 Olly pénzes, hogy ezzel hét más Rátz fel nem ér.

Ez az én Atyámmal van nagy barátságba,
 Kit-is segített ő gyakran egybe másba.

Ennek fogok írni az Atyám nevébe,
 'S három száz forintot fel-veszek fejébe.

Tudom, ad pénzt, sőt még nagy szerentséjének
 Tartja; hogy eleget tehet kerésének.

Majd azt írom, Atyám, hogy most Lipfába
 Portékákért küldött, mellyért kasszájába

Kevés pénz maradott: e' tsekély summával,
 Tartozik ollynak, ki gorombaságával,

Nem bír; éjjel nappal fut Atyám' nyakára,
 Fösvény, kaján ember, rá ünt sírására.

Kartabiánkát-is a' levéllel vészen,
 Mellyen önnön neve, és petsétje lészzen.

A' pénzt pedig ezen biztos embezének,
 A' ki-is vivője írott levélének,

Bátran a' kezébe adhattya, mert már ez,
 Ezreket vitt tőle sok más emberekhez.

A' levél frással igen hamar kész völt,
 Jöszte pajtás, halgasd! jól vagy-on-é? így szólt.

Olyasta; nem völt itt hiba semmi pontban,
 Egy Cancellista sem írta volna jobban.

Szóltam: a' Szent Lélek szálta-meg eszedet,
 És valamelly Angyal vezette kezedet,

De

(a) Némelly részén a' Magyar Hazának, a' szarvas
 markákkal kereskedő városnak Töser a' neve.

De ki lesz biztosod, a' ki leveledet
El-vízi hogy meg-ne tsaljon ő tégedet?
Egy kontár Gomb-kötő (a) a' városba lakott,
Melly a' mesterlégen már nem igen kapott;
Hanem tsalfafággal kereste kenyerét,
Olykor mint varázsló nézte más tenyerét.
Ezen embert hívták Gyöngyvirág Jóskának,
Jobban illetet volna ő büdös rózsának.
Præceptorunk egykor hogy nem vala itthon,
El-hivatá Antal ötet akkor titkon.
Szólt hozzá: halja ked! tud-é ked halgatni?
Titkot meg-tartani, 's azt el-takargatni?
Egy nagy dolgot bíznek ked emberiségére,
Es ha azt mint illik, úgy hajtja végére,
Ötven forint lészén fáradsága' ára,
De a' titok' tartás leg-szükségesebb árra.
Gyöngyvirág meg-halván e' nagy ígéretet,
Kapott rajta, 's adott ilyen feleletet:
Ha egyszer egy dolgot én magamra veszek,
'S hogy azt véghez víszem, ígéretet teszek,
Török, szakad, annak még-is meg-kell lenni,
Meg-mutatom, ez-is hogy véghez fog menni.
Nintsen gyóntató Pap nálamnál halgatóbb,
Az igazságot-is, ha szükség, tagadóbb,
Gyanúsággal azért felölem ne éljen,
Meg-tartom a' titkot, engem' úgy-segéljen.

(a) Kontár mester-embernek neveztetik az, a' ki vagy
Tzéhbe nints, vagy mesterlegét nem érti, és csak
alattomba dolgozik.

Sok súlyos próbákon által mentem én már,
Mint a'kő halgattam, bár melly nagy volt a' kár.
Szólt Antal: no tehát, ímé e' levéllel
Szent Andrére menjen ked nagy fietséggel.
Neve, kinek adja, borítékján vagyon,
De arra az egyre kérem kedet nagyon,
Azt mondja: hogy aztat az Atyám küldötte,
Szóval-is hogy kérné barátyát felette,
Hogy a' pénzt tsak kednek a' kezébe adná,
Aztat kinek adja, hogy immár ked tudná.
Három-száz forint lesz a' pénz öszveféggel.
Járjon-el dolgomba, kérem serénységgel.
Ha kérdi, ki légyen azon nagy goromba?
Mondja ked: egy Polgár, 's lakik Esztergomba.
Mert láttya ked, Atyám soha egy krajzárt-is
Nem ad, sok Deák'nak vagyon arannyok-is;
Múlattyák magokat, én őket tsak nézem,
De szívembe nem kis fájdalmimat érzem.
Szavait Antalnak meg-halván Gyöngyvirág.
Igy szólt fej tsóválva: tudja azt a' Világ,
Hogy több fia nintsen kegyelmed Attyának,
És így successora minden jószágának.
Valami Attyá-é, az kegyelmed-é-is,
A' mi kegyelmed-é, az az Attyáé-is.
Igaz; nem köteles, míg él, addig adni
Jószágot, de még-is kedre fog maradni
Mindene; és akkor ki-elégítheti
A' Rátzot, és eztet többször-is teheti.
Ez éppen nem vétek, nem lop, senkit nem tsal,
As Attya már öreg, nem sokára meg-hal.
Nints

Nints oka addig-is hogy miért szenvedne,
Es szükléget látni magának engedne.
Nints szája bé - kötve a' nyomtató lónak,
Keze lints kötözve semmi Tiszt-tartónak;
Ha Tiszt-tartó tsíphet Ura' jószágából,
Ked igazán vehet önnön vagyonjából.
Lélek-esméretben, mint kezes, úgy állok,
Végyen azért, mint most, mindenkor szolgálók.
Immár én el-megyek követem útamat,
Hiddje, hogy én híven, 's jól végzem dolgomat.
Ezen szép gyönyörű Gyöngyvirág Jóskának
E' vólt morálissa a' díb dáb Selmának.
Tartotta-is Antal szavait helyesnek,
Mint Plátó' mondását szintén olly jelesnek.
Ó melly könnyű egy olly ifjat reá szedni.
Melly az ál-szavaknak tud hamar engedni,
Illy most a' Világnak Filozofiája,
Fullánkös lép-mézzel töltött Zofizmája.
Ha a' jó erkölts nints szívébe bé-öltve,
Illy szép Syftémáktól lelke meg-van fojtva.
Javaslom én minden jó Atya fiának,
Ne hiddjen illy tündér Filozofiának.
Mellyet a' mostani Világ világosnak
Mondja: és a' régít nem tartja okosnak.
Ne hiddjen; mert ennek az ő tsalárd fényse
Meg-vakítva, 's lesz ő ördögök' edénnyo.
Gyöngyvirág tizedik napon meg-érkezett,
A' dologba el-járt, mindent jól végezett.
Mind új aranyokba a' pénzt ő el-hozta,
Hogy olly foká késett, az esső okozta.

Mond'ta, a' Rátz a' pénzt hogy mindjárt le-tette,
Mihent a' levelet a' kezéhez vette.

Tartott Antal tőle hogy azt el-ne költse,
Mert sok fortéllyal bírt, roszfz volt az erköltse.

A' Præceptort éppen akkor hideg törte,
Paroxismussába a' hévség gyötörte.

Az alatt Antalnak a' pénzt által adta,
Az ötven forintját tőle ki-is kapta.

Köszönte, 's ígérte, hogy szolgálattýára
Éjjel nappal kész lesz, parantsolattýára.

Pajtásom a' pénznek nékem adta felét,
Így mutatta hozzám barátságá' jelét.

Barátok közt, úgy-mond: az egyenlő osztás
Ha meg-esik, mintsen köztök háborodás. (a)

Hogy egyszer pénzünk volt, bé-tölt mi reményünk,
Örültünk, hogy meg-jött igaz keresményünk.

Véltük, már kezünkbe van nagy uradalom,
Tettzett, hegyen, völgyön volna lakodalom.

Óhajtvá vártuk mi mindég azon napot,
Mellyen Præceptorunk hideg-lelést kapott.

Mert akkor el-mentünk az oskola mellett,
Kávé-ház, és kotzka inkább mint könyv kellett.

Fel-gyógyulván még-is egyszer Præceptorunk,
Nem tettzett, mivel volt kínozó ostorunk.

Meg-tudta, hogy velünk egy Görög kotzkázott,
Azért mi kettőnket jól meg-rafikázott.

Faggatott mondjuk-meg a' pénzt hogy hol vettük,
Loptuk-é? avagy-is mely móddal szerzettük;

Mert

Mert ha még - nem mondjuk néki szép -szerivel,
Korbátsnak dolga lesz mint kettőnk bőrével.
Már mi Gyöngyvirágnak meg - mondtuk előre,
Hogy ha mi vétetnénk, valahogy kérdőre;
Mondja, hat forintot adott nekünk költsön;
Róka bőrt magára mi érettünk öltön.
Præceptor keményen fogta itt a' dolgot,
Két ágú korbátszal körülöttünk forgott.
Hol vettétek a' pénzt? kérdé nagy mérgesen,
Mondjátok - meg; máskép' meg. váglak lelkesen.
Szóltunk: Gyöngyvirágtól mi hat forintokat
Költsön kértünk, 's az mind id' adá azokat,
Mindjárt kávé - házba kotzkázni el - mentünk,
Szerentsések vóltunk, pénzt sokaktól nyertünk.
Mutassátok nekem az erszényeteket,
Mennyi van, akarom látni pénzeteket.
Mi az aranyokat már régen el - tettük,
És egy odvas fába a' kertbe rejtettük.
A' mi erszényünkbe tíz, tizen egy forint
Vala: meg - olvasván, így szólt hozzánk megint:
Kinek kinek három forinttyát el - vезem,
Gyöngyvirágnak adom, 's így pénzét le - téлзем.
El - is ment házához, és ötet kérlette,
Költsön hat forintot hogy nekünk adott - é?
Felelt; egynek egynek három forintokat
Adtam, mert camérem azoknak Attyekat.
Tudtam, az én pénzem hogy soha el - nem vész,
Mindeniknek Attya fizetni lészén kész.
Itt van a' ked pénze, szóllott a' Præceptor,
De csak egy fillért - is ne adjon ked mászoz,
Nem

Nem jót tesz, hogy nékik pénzt költsönözi,
Mert sok roszra őket ezzel ösztönözi.

Jól járt itt Gyöngyvirág, mert viszsza nem kértük.
Örültünk, a' dolgot, hogy észszel fel-értük.

Præceptorunk ellen fort a' méreg bennünk,
El végzénk, hogy nekünk rajta tsínt kell tennünk

Nyár volt; és az epret ő igen szerette,
De mindenkor titkon, nem elöttünk ette.

Bort öntött reája, és nád-mézet vakart,
Melly hogy el-olvadjon, arra más tál't takart.

Antal még jó reggel ment a' Patikába,
Illyen két spéciest meg - vett hamarjába.

Egy dózsis Tartarus Emeticusból (a) ált,
Vett Magisterium Jalappát (b) fél kanált.

Epret ebéd előtt már el - készítette,
Szobánkba egy póltzra aztat fel-is tette,

Ebéd után velem az udvarra ki - ment,
Antal a' szobába tsak maga marad't bent.

Frissen az eperbe porait kavarta,
A' tállal, a' mint vólt megint bé - takarta.

Szólt hozzám: hol Antal? híd - ki, laptázzatok,
Avagy a' mit tettik, ti aztat jádzatok.

Ki hívtam: s magunkat mi mindjárt múlattuk, (tuk
Egymásra vagdaltunk szemmél hogy meg-tsál-

Hogy jádzottunk, aztat ő nem másért tette,
Hanem addig ő a' maga eprét ette.

Hall.

(a) Tartarus Emeticus. Erős vomitivum, vagy - is hányásra késztető orvosság.

(b) Magisterium Jalappa. Ez-is hasonló erős laxativum, a' melly hamar, és sokszor operál,

Halljuk már tsengetnek, mentünk iskolába,
Velünk jött, mert ő-is vólt Retorikába.
Professor a' Trópust kezdé explikálni,
Mindjárt a' két dózsis, kezdett operálni.
Egy Trópus (a) másikat érte gatyájába,
Nem maradhatott-meg egy-is a' gyomrába;
Mert mind alól, felül, eperrel vegyesen
Szórta ő azokat sürün, 's fertelmesen.
A' fok Deák orrát bé-dugta, nevette,
Profeslora, hogy ki-mennyen, őt' kergette.
Ki-ment; az útzán-is nadrágba folyása
Meg-nem szűnt, sem pedig eper okádása.
Haza ért; de itt -is nem ment a' szobába,
Hogy illat ne mennyen a' Gazda orrába.
Hanem a' ház meget hányt, és erőlködött,
Ki-is ment a' Gazda, mivel igen nyögött.
Kérdezte, mi baja? tsak vállát vonítá,
Folyt a' бүдös; allyát bár mikép' szorítá.
A' Doktort a' Gazda mindjárt el-hívatta,
Hogy beteg mért vólna, véle-vizsgáltatta.
Ez pulzussához nyúlt, kérdezte mit evett? (lett.
Szólt: hogy egy tál epret, a' mellytől rofszál
A' Doktor azt mondta; az epret meg-járta
Mérges bogár, azért a' néki meg-árta.
Frisfen édes tejet egy melzfelyt hozatott,
A' mellyet-is véle itten meg-itatott.

Mihent

(a) Trópusok. A' Rhetóricá . vagy ékesfeszólló Tudományba olly Figúrák, mellyek az ékes szóllást ékesítik. Eztet a' szép Nemnek magyarázom.

Mihent azt le-nyelte, alig vólt gyomrába,
 Ez-is, mint az eper, bé-folyt nadrágába.
 Adott osztán néki más egyéb szereket,
 De színt' úgy ki-adta, a' mint az epreket.
 Végre a' tsűrbe ment, feküdt szalmára,
 Gondolta, mindjárt jut élete fogytára.
 De hogy gyomra, 's béle már ki-üresedett,
 Hányás, folyás meg-szünt, és lett-tsendesedett.
 Gatyáját, nadrágát, éjjel a' Szinyvába (a)
 Ki-mosta: öltözött reggel más ruhába.
 Mivel pedig dolgát nagyon szégyenlette,
 Testimoniumát mindjárt ki-is vette, (b)
 Bútsút vett, Gyöngyösre, folytatni klassisát,
 El-ment, tám nem nyert ott Jalappa dózsisát.
 Mi ugyan szép móddal töle szabadúltunk, (tunk;
 De olly rosz ért, melybe már nem bóldogúl.
 Mert szent János feje vétele napjára,
 A' Gazdánk Pestre ment, ennek vásárára:
 Szent Andrérúl a' Rátz-is oda érkezett,
 A' Gazdánál lévén, arrúl érkezett,
 Hogy ki vólna azon otsmány, 's embertelen
 Ember; ki ötet felette szertelen
 Három száz forintért annyit búasztotta,
 Tám hogy el-vezítené, aztat állította.

A'

(a) Szinyva kis folyó víz melly Miskóltz Városán foly keresztül.

(b) Testimonium, vagy-is Testimoniális a' Deákok olyan bizonyfág levele, melly nélkül másutt oskolába bé-nem-véetnek. Ezt-is Dámák' tudá-giért.

A' Gazdánk a' Rátznak nézett tsak szemébe,
Gondolta, álmodoz' így szóltt hevenyébe.
Nem értem a' dolgot, kérem, világosan
Befzélljen kegyelmed, nem olly homályosan
A' Rátz a' levelet keblébül ki-vette,
Kartabiankát-is levél mellé tette;
Mind a' két darabot a' kezébe adta.
A' mint a' levelet Gazdánk el-olvasta,
Mindjárt meg-esmérté, hogy a' Fia írta;
Szörnyen haraguvék, mérgét alig bírta.
Szóltt-a' Rátzhoz: Uram! ez a' levél hamis,
En meg-vagyok tsalva, szint'úgy kegyelmed-is.
Ezen egész dolgot a' Fiam költötte,
Tsak hogy pénzt kaphasfön, ez írást küldötte.
A' kegyelmed pénze, ne gondollya, el-vész,
De érte fiamnak ki-jut a' kutya rész.
Mindjárt-is a' Rátznak pénzét ő le-tette,
Köszönte felette, hogy meg-emberlette.
Gazdánk meg-érkezvén a' Pesti vásárrúl,
Alfzszonyával szóllott, mit tett Fiók árrúl.
A' Profesforunkat mindjárt el-hívatták,
Es az egész dolgot eleibe adták.
Antal írásának némelly vonásait,
Meg-esmérté, tenni szokott rántásait.
Mindjárt-is bennünket, kemény kérdésekre
Fogott: tagadással feleltünk ezekre.
Végére keménnyen, vizsgálta zsebünket,
Mind kettőnknek ki-is vette erszéayünket.
Mivel a' Præceptort már mi el-kergettük,
Aranyinkat bátran azokba bé-tettük.

Ki-vévén szeket, erősen faggatott,
Két Deákra, kiknél virgás vólt, mutatott.
Már itten el-állott a' víz mi malmunkon,
Mert már segíteni nem tudtunk magunkon.
Azért - is az egész dolgot meg-vallottuk, (tuk.
Gyöngy Virág járt pénzért, azt-is meg-mondot-
A' Tanátsnak Gazdánk mindjárt őt bé-adta,
Melly-is a' tömlőtzbe őtet bé-dugatta;
Engemet pediglen más nap szekere
Fel-ültetvén, küldött Atyámhoz estvére.
A' kotsis kezébe adott egy levelet,
Mellybe tudtam, hogy ő jól le-írtt engemet.
Antalnak mi baja lett, meg-nem tudhattam,
De szívből sajnáltam, hogy őtet el-hagytam.
E' szententzia jött Gyöngy Virág nyakára,
Pillingérnél ötvent vágjanak farára.
Es hogy egy hólnapig seperje az útzát,
Vagy a' fárt hordja - ki, tolván a' targontzát.
Mivel Kálvinista vólt, azért tsuklyába,
Szégyen kövön állott, az Ékklézsiába.
De bezzeg rámára Atyám engem húzott, (zott.
Úgy meg-vert, azt véltem, hogy már meg-is nyú-
Nem vólt még az elég, hanem egyetembe,
Bé-vetett engemet egy pufzta verembe.
Két hétig tartottam ott kontumátziát
Kenyéren, és vízen, míg nyertem grátziát.
Ki - húzván, akkor-is kaptam egy jó pofont,
Szóltt, ha jó nem leszek, porrátör, őszve ront.

NEGYESEDIK TZIKKELY.

Rontó Pál kesereg Pajtás-társától való el-váldásán. Egerbe adatik Oskolába, el.beszéli ottan esett történetit. Oskolából el-szökvén tsikós bojtárrá leszzen, ez élet alatt történet viszontagságait-is valódsággal elő adja, mind addig, míglen katonává nem lett.

Szomorún töltöttem most várakozást,
 Tsendes voltam; ritkán hallhatták-is szómat.
 Szülőim mint eddig, már úgy nem kedveztek,
 Minden lépésimre vigyáztak, őriztek.
 Hogy nekik ne vétsek, a' magányosfágot
 Szerettem, 's kerültem minden barátságot.
 Hol a' szőlők alá, hol pedig erdőbe
 Ki-fétáltam, olykor jártam a' mezőbe.
 Titkon fohászkodtam, hol vagy Jonatásom!
 Ó hol vagy Antalom! én meg-hitt pajtásom?
 Tudom nálam nélkül élsz nagy gyöttelemben,
 Tán mint én sínlődtem, sínlődöl veremben.
 Majd meg-hasad szívem, ha jól meg-fontolom,
 Hogy te én istápod valál, és gyámolom.
 Az valál, melletted nem-is voltam szegény,
 Nem volt lapos mint most, zsebembe az erfény.

Bár édes Atyádat lassanként fosztottad ,
Szép Keresményedet velem fel-olítottad ,
Ebbe mint telhetett , én segítettetelek ,
Mivel buzgó szívből mindég szerettelek .
Mostan a' bal Fátum meg-fosztott te tőled ,
Nem élet , de halál , életem kívüled ;
Mert míg e' világon én , én fogok lenni ,
Minden lehelletem érted fogom tenni .
Akkor-is , a' midőn Parkák a' síromba
Szálítanak : senyvedve leszek már poromba ,
Halavány árnyékom téged fog követni ,
Mint éltébe testem kedvelt ; fog szeretni .
Es a' mikor egyszer te-is élni meg-füész ,
Élők száma közzül , mint a' füst , úgy el-tűnysz ,
Lelkem a' bódogok Eliziumába ,
Míg tsak te lelkednek nem akad nyomába ,
Mind addig keresni fog , és ha fel-talál ,
Mivel akkor immár nem árthat az halál :
Nagy szeretetemnek ott sem léfzen vége ,
Úgy fog érted égni , mint e' földön ége .
Látván Anyám , hogy bús vagyok , 's tsak járkálok ,
Es mint a' magányos veréb , úgy bújkálok ;
Kérdette , mi bajom ? talán beteg vólnék ,
Hogy szokásom felett senkivel sem szóllnék ?
Szólt az Atyám , ne hidj néki , mint a' lónak ,
Nints fel-metzve nyelve , jobban a' lizajkónak .
Most azért nem beszél , mert van bőségszűfágba ,
Mivel érték nem egy , de több latorfágba .
Antal pajtásától el-válását szánnya ,
Hogy most-is nem lophat vele , aztat bánnya .

De

De hiszen vétetem majd más régulára,
 Kapitzánt vettetek ökeme orrára.
 Nemzetfégembe még soha sem volt tolvaj,
 De miatta hárúlt már fejemre sok baj.
 Szülőim erántam tanátsot tartottak,
 Jó útra hozzanak, azon iparkodtak.
 Azt végzik, hogy engem' mezfizére adjanak,
 És a' Jézsuiták' kezekre bízzanak,
 Azért Egerbe ment Atyám, 's szállást szerzett,
 Jézsuitákkal-is én felőlem végzett.
 A' Tsburgba (a) lakott szállásom' gazdája,
 Gazdag mézfáros volt, sok hízott marhája
 A' városon kívül volt egy nagy akolba,
 Házánál mindég tíz vágó volt az ólba,
 Ő engemet ennek főképpen ajánlott,
 Hogy ne kémélteszen tölem korbáts sem bot.
 Kérte, ne engedje hogy én éjtfzakázzak,
 Nappal-is tétova másokkal tzékázzak.
 Mivel pedig maga otthon nem lesz gyakor,
 Az Afzfzonyát kérte, vgyázzon rám akkor.
 Szóval; hogy Szülőim helyett ők légyenek,
 Velem kedvek szerént bánjanak, tegyenek.
 Meg-térvén, Szülőim jól ki-kézfztettek,
 Mert bár nem mutatták, de még-is szerettek.
 Meg-indúltunk más nap, 's értünk éjtfzakára
 Egerbe; Szent Imre Hertzegnek napjára.

(a) A' Tsburg Eger Városának egy kis szeglet része,
 a' mellyben a' Párer Serviták laknak, olyan híre
 vagyon ennek, mint Pozsonyba a' Tzucker-Mánd-
 linak.

A' Profesforomhoz más nap' reggel kísért,
 Vitt néki egyet mást, többeket - is ígért.
 Ez magát mindenkép' mindjárt ajánlotta,
 Hogy jó Præceptort-is fog adni, mondotta.
 Adott-is egy réz-szín ábrázatú Rétort,
 Rá-nézhén, már tudtam, hogy szereti a' bort.
 Ezek meg-történvén, Atyám szép oktatást
 Adott nékem, osztán két aranyt, 's rám áldást.
 El-bútsúzott, 's korán fel-ült szekerére,
 Mivel otthon akart lenni ő estvére.
 Más nap' oskolába mindnyájan el-mentünk,
 Profesforainknak szép köszöntést tettünk.
 Poéta voltam már, e' tudományt tudni
 Kedvem vólt, mert úgy-is jól tudtam hazudni,
 Nagyon igyekeztem mindenkép' tanulni,
 Társaimat hamar kezd'tem-is fel-múlui,
 Profesforom látván tanuló kedvemet,
 Mindenkép' élelzté igyekezetemet.
 Hamis Isteneknek az históriáját,
 Jól tudtam, Helicon', 's Pindus' fabuláját,
 Múzsáknak, Nymfáknak neveit nevezni
 Rendről rendre tudtam, ha kezd'tem versezni.
 Virgiliusnak szép Pásztor énekeit,
 Olvastam Názónak szerelmes verseit.
 Ezeket idővel tettemmel követtem, (tem,
 Mert' mind tsikós pásztor voltam, mind szeret-
 Történt; hogy egy kedden rekrázió napján,
 A' Præceptorommal sétálni dél-után

Ki-mentünk; 's ballagva értünk Tihamérig. (a)
 Tsattogó hideg vólt, a' hó ért majd térdig.
 Itt mi a' kortsmába mentünk melegedni,
 Szóltam: hogy ha nékem meg-fogja engedni,
 Egy kolbászt süttetek, bort-is hozattatok,
 Ehez egy pár fejer zsemlyét adattatok.
 Bízvást, úgy mond, a' borminket meg-melegít,
 A' hóban, hogy frissen mehetünk, meg-segít.
 Kortsmárosfal szállván, mindeneket meg-tett,
 Egy kis asztalkára frissen abroszt vetett.
 Gyors ember vólt, soká épen nem motozott,
 Mindeneket hamar az asztalra hozott.
 A' kolbászból itten én egyedül ettem,
 A' palatzk üres lett, azt észre sem vettem.
 A' kortsmároszt újra én meg-szóllítottam,
 Hogy töltsé megint-meg, nékie mondtam
 Meg-tölté, és ebből egy pohárral ittam,
 De tsak hogy más-felé szemem' fordítottam,
 Már a' Præceptorom ezt-is fel-hajtotta,
 Meg-ráztván a' fejét, be jó bor! mondtotta.
 Szóltam: *omne trinum*, hogy *perfectum* legyen,
 Még egyet igyon-meg, mertinni nem szégyen,
 Azért harmadszor-is aztat meg-tölttettem.
 Bízattam, tsak igyék, eleibe tettem.
 Ebből is ittam én, de tsak egy pohárkát,
 Többivel ő mosta torka' száraz árkat.
 Meg-fizetvén mindent, mentünk haza felé,
 Az én Præceptorom hol hátra, hol elé

(a) Tihamer: ez tsak egy kortsma, a' melly Egren a-
 ból mintegy fél órányira az út mellett áll.

Tántorgott; szemembe engem' nagyon dítstért,
Valamit kívánok, tenni mindent ígért.

Mihent természetét itten ki-tanúltam,
Mint virág harmattól, szint' úgy meg-újúltam,
Tudtam, hogy Mentora már én fogok lenni,
Tsak bort adok néki, mindent fogok tenni.

Mihent haza mentünk, az ágyára le - dült,
Hogy mi vatsoráltunk, az asztalhoz nem ült.

Hol a' Præceptorom? a' gazda kérdezett,
A' feje fáj, mondtam, már le-is vetkezett.

Verseimet más nap' a' mint ő vizsgálta,
Reszketett a' keze, valamint a' nyár-fa.

Szóllott, hogy ha vólnátsak egy meszszely bora,
Jobb vólna, mint bár melly Doktornak a' pora.

Ezt hallván, a' meszszely borért el-futottam,
Hamar vízfőz-tértem, kezébe nyújtottam.

Nagy örömmel ő ezt kezemből ki-kapta,
Míg egy szem pillanthat, addig fel-is tsapta.

Hallván édes Atyám, hogy én jól tanúlok,
Az erköltsőkben-is hogy nagyon jobbúlok.

Gyakran küldött nékem néhány forintokat,
Mind Præceptoromra költöttem azokat.

Mert rekrátiókra mi az egész télen
A' kortsmákat jártuk, úton és út félen.

Jobban szerette ő ezeknek az úttját,
Mint Castáliusnak tsergedező kúttját.

Húsvét innepekre el-jött Atyám hozzám,
Melly nagy öröme volt, ki nem mondhatja szám.

Mert Profesforomtól jó viseletemet
Hallotta, tanúlok közt elsőfégemet.

Adott

Adott azért nékem ő hat aranyakat,
 Kik egy élesztendőbe verettek, ollyakat.
 Meg-térvén, Anyámnak felőlem hírt mondott,
 Örültek, mondották, viselnek rám gondot,
 A' tavasz jelen vőlt, az erdő már zödült,
 Mezőre a' fok nyáj gyenge füre tsödült.
 Deákok falukra akkor szoktak menni,
 Májusi jó tejet, 's édes téj-felt enni.
 A' Præceptorommal mi-is ki-fétáltunk,
 De mi nem a' téjhez, hanem borhoz láttunk.
 Leg-jobb, azt mondotta, Bachusnak a' teje,
 Ettől élesedne az ész, 's ember' feje.
 Kortsmákon muzsika vőlt, és hegedültek,
 Városból sereggel lányok oda gyűltek.
 Szóltt hozzám, tántzolni hogy én mért nem me-
 Mintegy erőltetett, hogy én vígan legyek. (gyek,
 Tántz, úgy mond, nem egyéb, hanem komótzió,
 Melly az egéslégnek hafznos, és igen jó.
 Énnékem sem kellett igen nagy bíztatás,
 Valamint ő néki borhoz fok hívatás.
 Tántzoltam; a' tántznak vőltam olly mestere,
 Hogy testemnek tetszett minden ina 's ere
 Srófon járni, és két sarkantyúm úgy pengett,
 Mint a' muzsikának a' taktusfa tsengett.
 Azért a' leányok tántzolni szerettek
 Én velem, és mindjárt meg-is-esmérkedtek.
 Ezek majd mindnyájan látkak a' tsurgóba,
 Tántzra jártak hol egy, hol más fogadóba.
 Præceptoromat-is nem egy tántzra hitta,
 Nem kellett az néki, ő csak a' bort itta.

Szóltam : ideje van, mennyünk haza immár, (jár.
 Féltem, mint minap járt, hogy majd most is úgy
 El-jött : senki sem-is tudta-meg a' dolgot,
 Ma nem-is tántorgott, és ódalt nem forgot.
 Egy lánnyal annyira ment esméretségem,
 Hogy a' tanulásba lankad'tt serénységem.
 Nem tetszettek most már Parnasus' Múzsái,
 Hanem tsak Tsurgónak az ő vad Nymfái.
 Vasárnap', Innep nap', hová fognak menni,
 És melly fogadóba fognak tántzon lenni,
 Meg-mondották : 's mivel én már a' Præceptor
 Mindenre rá vettem, ha adtam néki bort,
 Mihent mi meg-ettük a' mi vatsoránkat,
 Mindjárt által hágtuk hátszúl a' palánkot.
 Oda mentünk; ezek immár reánk vártak,
 Præceptorom ivott, velem tántzot jártak.
 Eztet mi sokáig mind így praktikáltuk,
 De végét dolgunknak jól meg-nem vizsgáltuk.
 Professzorunk tartott sok deák kémeket,
 Kik a' deákokra vetették szemeket,
 Ha őket tántzolni a' lányokkal látták,
 Nevek szerént őket nékie bé-adták.
 Profeszorom egyszer magához hívatott,
 Múlt éjjel hol voltam, keményen firtatott.
 Vettem észre, hogy ő már mindeneket tud,
 Semmi haszna nem lesz, számú bár mennyit hazud?
 Azért mindenek néki meg-vallottam,
 Kértem engedjen-meg, jó lesznek, mondottam
 Lé-hordott, meg-intett, és most meg-engedett,
 Szólt: el ne-vezítsd magadat, 's lelkedet,
 Illy

Illy gaz személyekkel hogy ha társalkodom,
Önként kárhozatra így magamat adom.

Præceptort keménnyen meg-korbátsoltatta,
Mint tzigéres korhelyt ki-is tsapattatta.

Egy ideig magam', igen jól viseltem,
Hamar le-feküdtem, reggel koránt keltem.

Tanultam, és minden rekrázió napjára
Profesorral jártam, mind reggel, 's dél után.

De nem sokká tartott esem viseletem,
Mivel jobban tetfzett előbbi életem.

Fejemet asztalról asztal alá húztam,
Mert a' régi roszba újra torkig úsztam,

El-nem hagyhattam én már a' vad Nimfákat,
Egyik, másikatúl kaptam tzedulákat.

Sokszor rejtek helyen velek beszélgettem,
Templomba kacsintva rájuk nézegettem.

Falukra mentem ki, tántzolni ő velek;
Azt véltem, hogy ezek igen titkos helyek.

De kém deákoktól ki vóltak tanúlva,
El-is vóltam már én mindenkép' árúlva.

Egy deák pajtásom nékem meg-mondotta,
Profesor szájából hogy aztat hallotta,

Hogy az oskolába más nap meg-virgáztatt,
Már a' Familiás vízbe vefzfzöt áfztatt.

Nagy gyalázat, ha egy Poétát virgáznak, (nak.
Fel-tettem, hogy engem' így meg-nem-gyaláz-

Mindjárt-is egy L'ánynak azt adtam tudtára,
Hogy jöjjön estvére tántzra Kis-tállyára. (a)

(a) Kis-tállya: az Egri káptalan faluja, Egren alól egy
őrlányira fekszik.

Ki-jött még hárommal; én velek vígadtam,
 Egy kis vatsorát-is ő nékiek adtam.
 Reggel mindenike ment maga úttára,
 Én pedig el-szöktem Profesfor trutzzára.
 Az egéfsz ruhámat magammal el-hoztam;
 De ötöt motskoltam, szidtam, és átkoztam;
 Egy Szólaoki szekér még-is szerentsére
 Itt vólt, meg-fizetvén, fel-ültem én erre.
 Sót hozott Egerbe, most már vólt üresen,
 Jó négy ló vólt benne, tudtam hajt sebesen.
 Már éppen a' midőn akartunk indulni,
 Kotsis ostorához a' mint akart nyúlui;
 Itt termett egy deák, tudtam, ez-is hogy kémf,
 Szólltam hozzá: itt vagy! te hofszú lábú Gém.
 Meg-kaptam, először őt jól meg-pofoztam,
 E' kevés vólt, hanem meg-is tsákányoztam.
 Szólltam: már el-mehetz, te spion, gaz felma,
 Tudom Profesforral hogy te lélsz még ma.
 Mond: hogy meg-lötszööm, érek olyan napot;
 Mivel lötszel szokták meg-verni a' Papot.

* * *

Sok iffiú juthatt veszély örvényébe,
 Ha ószre nem veszi magát hevenyébe,
 Hogy már meg-van vetve, ötöt fogó haló,
 Mellynél-is a' sátán, nem más, az őrt álló.
 Szép szín alatt ez ad néki bátorlágot,
 Ajtót nyitt, és mutatt alkalmatosslágot
 A' roszra; de aztat mind áddig szépíti,
 Míg a' vért ő benne jól meg-nem-hevíti.

Eszén

Eszéntúl van akkor, a' roszba bé-merül,

Es így a' meg-vetett hálóra bé-kerül,

Ó Iffiak! kérlek benneteket árra,

Vigyázzatok azon alkalmatosfágra:

Mellyben a' jó erkölts számkivetést szenved,

De ott a' hívfágnak minden ember enged.

Kerüllyétek főkép' ti a' vad Nimfákat,

Mint meg anyai mérges, 's gyilkos viperákat.

Ezek szemetekbe bár szépen nevetnek,

De végtére még-is veszélybe vezetnek,

Nem bírtok Salamon nagy böltsesfégével,

Nem bírtok Sámsonnak az ő erejével.

Ha meg-tudták még-is ezeket buktatni,

Hát tik; nekik ellent, mint fogtok állhatni?

Sas szemmel nézzétek; az alkalmatosfág.

Olyan-é, a' mellyben virtus 's ártatlanság.

Uralkodnak? mellyek csak egyedül jóra

Vezetnek: nem tündér, 's hímes mulandóra.

Rzen névért, Vitéz; mennyit szenvednétek?

Hogy a' ditsőféggel ezet meg-nyernétek?

Itt a' ditsőfégre nagyobbak az okok,

Itt győzvén, úgy lesztek valódi Bajnokok.

Amott mulandóság híreket éri,

Örökké tartandó boldogság itt béri.

* * *

Meg-ípdúltunk hamar, Szólnokon termettem,

Egerbe nem tudta senki, hová lettem.

En egész gunyámat itt mindjárt el-adtam.

De egy pár farkantyús tsizsmámat meg-hadtam.

Az

Az árán egy bundát vettem, 's egy katzagányt,
 Kezembe viseltem egy jó fokos tsákányt.
 Puladert húztam-fel, vóltam tsak gatyába,
 Új tsákót tettem-fel, öltöztem bundába,
 Szóllnokból ki-mentem Új Száfi pufztára;
 Ertem; Báró Ortzi Úrnak jószágára.
 A' tsikós tanyára, a' mint ide értem,
 Ennek a' gazdáját igen szépen kértem:
 Maga bojtárjának engemet fogadjon,
 Egyik, avagy másik ményeshez hogy adjon.
 Gyengéllett keveslé, valék is én iffiú,
 Szóltt: hallod-é! hová való vagy te fiú?
 Feleltem: hogy Sajó Kereftúri lennék,
 Arva vagyok; azért szolgálnom kellének.
 Láta Virgantz vagyok, és hogy jól termettem,
 Le-ültetett, 's vele sokká beszéltettem.
 Meg-szeretett engem, végre bé-fogadott,
 Azonnal a' tarka ményeshez-is adott.
 Egy Kereft-fás nyeret, törött szí szerfzám-mal,
 Adott; ezek után szóllott ímmel, ámmal.
 Mondván; hogy az ingem olly fejér, mint a' hó;
 Bojtárhoz nem illik, nem-is vólna az jó.
 Azért aztat zsírral végtül végig kente,
 A' kormos bográtsot ofztán hozzá fente.
 Bundám külső részit színt' így púderoztam,
 Lábravalómat-is végig bé-zsíroztam.
 Két üstököt hoszfú hajamból kötöttem,
 Mindent, mint kívánta magamra öltöttem.
 Barna bonta tsikót adott ő én alám,
 Ha meg-erefttettem, úgy ment mint a' villám.

De

De egyszer egy szilaj tsikónak hátára
 Ülтетett, és aztat botosájtá úttára,
 Koményen hányt, és sok bárány ugrást-is tett,
 De még-is hátról engem le - nem vetett.
 Mert a' kereszt-fához, mint kullants fogód'ztam,
 A' kengyelt meg-nyomván jó merőn tartód'ztam.
 Tettzett a' gazdámnak; szólt fiam ember vagy!
 Más bojtárom ezt nem téski, bár elég nagy.
 Láttam én, hogy ezen tarka ményes között,
 Néhány ló van, a' melly nagyon különbözött.
 Mert ki pej, ki szürke, ki pedig vólt fakó,
 Más bélyeggel, nem a' farkák közzé való.
 Kérdém ezen lovak ide mint jöhettek?
 Mi gondod rá, szóllott, ide tévelyedtek,
 Más nap szőr-kötélet a' kezébe vette,
 Karikákra szépen aztat öszve szedte,
 Olálkodott, egyszer a' szürke nyakára
 Rá veté, hurkollott mindjárt a' torkára.
 Ki - fogván kötötte a' lovam nyakához.
 A' pejjel-is így bánt, ezt maga lovához
 Vezette, és aztet melléje fel - fűzte,
 És már ezek után csak a' fakót űzte.
 Igen vad vólt; mindég fent tartotta fejét,
 Merre a' gazdám ment, fordíta elejét.
 A' többi lovak közt, bukva addig jára,
 Míglen szőr-kötélet nem veté nyakára.
 A' farára le - űlt gazdám, 's őtet húzta,
 Addig, míg kötélnék torkára lett tsűszta,
 Kötélet nyakárúl ennek le - sem vette,
 A' pejhez kötötte, 's menne ez mellett.

A' más bojtár hozott ide egy más barnát,
 Kóborló volt, szokszor ált' úszta a' Tarnát. (a)
 Vettem jobb oldalom felé vezetékre,
 Vad nem volt, kötöttem csak egy kötőfékre.
 Mit akar a' Gazdám, nem tudtam elől ment;
 Fakó, melly't vezetett, a' farát hánnya fent.
 Menésébe ez-is hamar meg-lassodott,
 A' más három ló-is mind meg-tsillapodott.
 Látván; hogy Pest-felé tarttja kantár szarát,
 Tudtam, ott veszi-fel mind a' négynek árát,
 Mert épen vásár volt, 's a' mint oda érénk,
 A' ló vásár felé, az útból ki-térénk.
 Itten egy Örménynek a' hármát el-adta,
 Hamar; mert árokat drágára nem szabta.
 Véletlen hozzánk jött egy fáfrány hordozó,
 Meg-látván meg-tettzett nékie a' fakó.
 Itt Pesten meg-döglött hirtelen a' lova,
 Mert nagy terhet hordott, járván ide's tova.
 Meg-alkudt Gazdámmal, hamar a' fakóra,
 Mivel nagy szűklége vala most a' lóra.
 Az úttúl foradt volt, magát meg-nyergelni
 Engedte; tsudáltam, a' hátát terhelni.
 Egy abrakot adott néki, 's meg-itatta,
 Ez meg-esvén velém fel-kantároztatta
 Nyugodt volt már a' ló, fel-ült a' hátára,
 A' szegény fáfrányos jutott itt tsatára.
 Fejét lába közzé a' fakó fzegezte,
 Bárány ugrásait jobbra balra kezd'te.

A'

(a) A' Tarna vize nemes Heves Vármegyébe vagyón,
 sok rák vagyón benne.

A' Sáfrányos rétát (a) szüntelén kiáltott,
 El-zöldült, és tám már szemével sem-látott.
 A' mint egyszer a' ló farát fel-vetette,
 Egyfzersmind szökését jobb oldalra tette,
 A' Tótót láttam itt a' levegő-égbe,
 Onnat le-zuhanni a' földről egyvégbe.
 A' fok iskatulya retsegett ropogott,
 Annál jobban szökött a' ló és hortyogott.
 Minden-felé a' fok tzitrom hempelyedett,
 Fövénnyel a' láfrány, gyömbér egyveledett.
 Vastag papirosra fel-vart németh gombok
 Szóródtak, hullottak tétül a' dorombok.
 A' fok kezkenyőtül az úttza tarkállott,
 Mivel mindent le-hányt, a' ló-is meg-állott.
 Kárt nem vallott; a' nép mindenét fel-fzedte,
 Oda vitte néki, 's eleibe tette,
 Tsak iskatulákat kellett néki venni,
 Ezeknek kelletett pozdorjává lenni.
 El-adta ezt mindjárt Barkó káplárjának
 A' ki-is el-vitte eztet Rimondának.
 Gazdám hat forintot nekem-is juttatott,
 Többször-is ad serény, ha leszek bíztatott.
 Vásár után mentünk mi a' Bátskafágra,
 Akadtunk itt kies, fok nagy pufztafágra.
 Itten egy ménesből négy lovat fel-fűzött,
 Mentünk-is, mint ohly ment, a' kit Tatár üzött,
 Huszon-négy óráig nem itunk, 's nem ettünk,
 Dehogy szerentséssen a' tanyánkon lettünk,
 Mind-

(a) A' Tótók, ha veszedelemben vannak Rétát kiáltanak, ezen szó szabadító óltalmat tértnek.

Mindjárt a' négy lovat ménes közzé tsaptuk ,
 Tűzet raktunk , 's frissen a' bográtsot kaptuk.
 A' hús vagdaláshoz bojtár Getzi fogott,
 Mert míg oda jártunk , ő egy tinót lopott.
 A' meg - tölt bográtsot itt a' szolga-fára
 Akasztottuk ; veres hagymát bőven árra
 Aprított a' Gazdánk, sőt-is reá hintett ;
 Kevés idő múlva már énnékem intett.
 Szólt : meg-főtt már a' hús a' bográts fenekén,
 Pedig még mind nyers vólt, melly vólt a' tetején.
 Bográtsal kátszagány felett egy rázást tett,
 A' melly hús alól vólt, egybe mind felül lett.
 Hozzája-is láttunk nagy apétitussal,
 Ettük mint frikaszét, fokkal jobb gustussal.
 Bojtár Getzi addig fel - ült a' lovára,
 Nyargalt egy kulatssal a' szomszéd tsárdára.
 Borral meg - töltette, hamar-is vízfőz tért,
 Ittuk mert jó bor vólt, mérték négy garasért.
 Mivel Bátskafágról jöven el - fáradtunk, (tunk.
 Négy nap a' tanyánkon hevertünk, 's nyúgod-
 űtöd napon szállott, fogjad köteleidet,
 Mutaad - meg már egyszer te mesterfégedet.
 Azon négy ló közzől fogd - ki az edgyikét,
 Kedvedre hagyom azt, fogd - ki bár mellyikét.
 Mint a' ki e' dolgot már régen próbálja,
 Sok esztendők által régen praktikálja.
 Úgy tudtam , mert titkon én eztet próbáltam,
 Midőn a' ménessel tsak magam járkáltam.
 Azért mind a' négyet hamar egymás után
 Ki - fogtam, lovakhoz kötöztem szaporán.
 Meg-

Meg - dítsért, mondotta, hogy a' másik bojtár
Ezt illy jól nem tudja, bár rég vagyon itt már.
Szólt tovább ülünk-fel, mennyünk Debretzenbe,
Szabadság (a) lészzen ott, a' hol-is én szembe
Sok ló árosokkal, tudom, mindjárt leszek,
A' lovak ifjak, értek jó pénzt vesznek.
El-mentünk; a' lovak Ura már ott vára,
Igazitva vólt ő ezeknek nyomára.
Egy Tíft-tartó vólt ez, kezünkön-is érte,
Tudtam; mind a' ketten, meg-lakozunk érte.
Meg-is fogtak, 's dugtak város tömlöztébe,
En soha sem vóltam még illy keleptzébe.
Vásár után mindjárt Törvény szolgáltatott,
Es illy szententzia fejünkre hozatott:
Mivel-hogy a' lovak el-nem adattattak,
De még is a' Gazdám által lopattattak,
Azért-is másoknak intő példájára
Száz páltza veretik a' Gazdám farára.
Nékem, mivel nem olly nagy a' vétkezésem,
Harmintz korbáts tsapás lészzen büntetésem.
Más nap ki-is vittek város piatzára,
Gazdám első feküd't a' deres hátára.
El-verték a' százat, csak egy sem vólt híjja,
E' vólt a' négy lopott lónak itt a' díjja.
Engem-is utánna helyére fektettek,
Meg-sem mozdúlhattam, úgy bé-rekesztettek.
Vág-

(a) A' Debretzeniek magok vásárokat szabadságnak
nevezik

Vágtak kegyetlenül, nehezen-is áltam,
Mert illy diffraktziót soha sem próbáltam.
Hogy fel - bortsáttattam, eggyett sem léphettem,
A' Gazdám vezetett, tsak alig mehetttem.
Pályinkával mostuk osztán meg farunkat,
De végtére borral öblíténk gyomrunkat.
Éjtszakára mentünk az Angyal pufztára,
Lovaink kötöttük jó fűre pányvára.
Nehezen szenvedtük mi nagy fájdalunkat,
Fel-tettük, hogy rajtok ki-tölttyük bolfszúunkat.
Jól tudta a' Gazdám, a' Bíró két lova
Hogy e' pufztán legel, nem adja másova.
Hamar rájuk talált, fogta kötelére,
A' mint már ezekkel gyorsan mene fére,
Láttuk a' négy ló-is békózva itt vagyon,
A' mellyekért minket meg-verték olly nagyon.
Egy Suhantz őrzötte, melly most jól hortyogott,
De bezzeg a' Gazdám itten nem motyogott.
Békóit ezeknek tsendessen le - vette,
Frissen lovainknak nyakához kötötte.
Bár fájt alsó részünk, de még-is lódúltunk,
Hajnal hasadtakor, nyóltz mért földre vóltunk.
Erdélynek vettük mi mostani útunkat,
Örültünk, álhattuk rajtok mi bolfszúunkat.
Más nap jókor bé-is hajtottunk Zsibóra,
Akadtunk itt egy jó Liveráns Zsidóra.
Mind a' hat lovat ez mi tölünk meg - vette,
Tsásfár aranyokat olvasott érette.
Egy kis jó vatsorát frissen készítettünk,
Lovainkkal szénát abrakot étettünk.

Mond-

Mondtuk, nints mód benne, hogy ne keressenek,
Tarthattunk-is méltán, hogy itt ne leljenek.

Azért-is fel-ültünk a' mi lovainkra,
Még a' nagy veréstől fájós inainkra.

Városból ki-menvén, mi útat veztettünk,
Hegyeken, völgyeken bár sokat ügettünk.

Negyed nap pénteken késő éjtszakára
El-értünk fáradtan még-is a' tanyára.

Ittunk, ettünk, 's aztat vígan beszéllettük,
Bíró, 's a' Tiszt-tartót, mi miként rá lizedtük.

En hány ütést kaptam, annyi forintokat
Adott Gazdám; meg-is érdemlém azokat.

Ezekhez még egy négy esztendő's tsikót-is,
Meg-köszöntem mind ezt, mind a' pénz adást-is.

Nem tetszett énnékem már a' tsikós élet,
Nagyobbra vágyódás én bennem fel-éledt.

Féltem hogy meg-rontom ebbe egészségem,
Utóllýára léfszen akasztó-fa végem.

Meg-hallottam: hogy most lovas katonának,
Jász-Berénybe, Pesten-is verbuálnak.

Fel-tettem magamba, hogy közikbe álok,
Ott jobb szerentsére, mint itt, tám talállok.

A' Palatinális híres, 's szép Regiment (ment;
Vólt ez: mellybe mint raj, a' sok szép legény

A' Gazdámnak Őrsre kellett el-menni,
Lovak szám-adását kellett ott le-tenni.

En lovamra ülven, gyorsan el-léptettem,
Jász-Berénybe érvén, katonává lettem.

ÖTÖDIK TZIKKELY.

*Rontó Pál Katona lévén egyszer, minden-ném-
delgait, a' mellyek vele történtek mind ad-
dig, a' meddig Tsch Országból, Saxónia
Országba ellenség' eleibe méne, elő-adja.*

Mihent köteleztem magam' katonának,
Mindjárt egész mundírt én reám adának.
Az Angyal bőröket (a) vállamra függeszték,
Oldalamra kardot tarsollyal kötözték.
Sarkantyús tsizmákat lábaimra vontam,
A' két üstökömből már most *tzopfst* fontam.
Káplár füleimnél két *huntzfutlikot* nyírt,
Kent azokra rózsa vízzel meg - kevert zsírt.
Mint a' kátsa farkát, úgy fel - görbítette,
Két villás tők közzé mind a' kettőt vette;
Az egész fejemet bé - is púderozta,
'S így a' tsikós bojtárt Úrfilágra hozta.
A' Kapitányhoz ő azután vezetett,
Ki - is engem' fötől talpig nézegetett.
Tetszettem ő néki, vállam' veregette,
Bátran szólltam, szemét rólam le - sem vette.
Kér-

(a) A' katonák a' Pantallért és Lódingot Angyal bőr-
öket szokták nevezni.

Kértem adattasdon alám jó paripát,
 Ugy gondját viselem, hogy nem talál hibát.
 Szóllott a' Kapitány: láttam nékem örül,
 Menj fiam! és válassz' száz rimondák közzül.
 A' Káplárral mentem, közöttök járkáltam,
 Egyfzer egy szár lábú vértsénél meg-álltam.
 Káplár Uram! szólltam: én eztet válassztom,
 Tudom;hoggy egy könnyen azt ki-nem-fáraztom
 Négy tagba szakad't ló, Mokány lefza' neve,
 Esmérem bélyegét, tudom, hogy van heve.
 Az Egri Káptalan ményéséből való,
 Ritka vagyon abba melly roszsz vólna, olly ló.
 Káplár Reportumot tett a' Kapitánynak, (nak.
 Hogy vértsét válassztám, 's neveztem Mokány-
 Bundámat, katzagánt jó pénzen el-adtam,
 Lovamért tizen-két aranyakat kaptam.
 Tsináltattam mindjárt szép hat gyólt's ingeket,
 Tsinosan meg-varta egy aszszony ezeket.
 Ezzel egy tsákót-is meg-pántlikáztattam,
 Selyem vitéz-kötést etre munkáltattam.
 Király szín anglia posztót bőltba vettem,
 Mellyből a' szabóval nadrágot mérettem.
 Száz réf selyem sújtást, mond'tam, fog rá varnij,
 A' tzifraság térdig fogja bé-takarni.
 Egy pár farga tsizsmát én ahoz varrattam,
 Onos sárkantyúkkal meg-sárkantyúztattam.
 A' mint mind készen vólt, Vasárnap tsinosan
 Fel-öltöztem, minden állt rajtam módosan.
 Tsörgött börgött kardom, hogy útszán sétáltam,
 Hogy sok szem néz reám, aztat-is jól láttam.

Nagy hetykén képzeltem, hogy enyim Jászberény,
Es hogy másra nem süt, csak reám a' nap-fény.

Hogy ha vagy piatzon, vagy másutt meg-álltam,
Kardomra támasztva magamat tsudáltam.

Orrom allja éppen akkor mohosodott,
A' pihét pödröttem, mint egy okosodott.

Tisztesléges embert látván, vagy Lyánkákat,
Hajtottam frantziás reverentziákat.

A' Kapitány éppen a' Templomból menvén,
Merőn állottam-meg, szeme közzé nézvén.

Igy szólt a' Hadnagyhoz, ez szép tsinos legény,
Magyar ez: többet ér, mint lok más jövény.

Tántzos katonákhoz kell ennek el-menni,
A' Verbuállók közt illik néki lenni.

E' parantsolatot mindjárt is ki-adta,
Hogy én oda mennek, a' Káplár meg-hadta.

Leg-ottan dél-után mi nagy muzsikával
Az útszákon jártunk, zajjal, és lármával.

Mint a' Kapitánynak értünk Quártélyához,
Vendégit vezette maga ablakához.

Elöl tizen-ketten tántzoltunk kerékbe,
Látta, hogy meg-rakom; a' mint ez ment végbe.

Hogy Sóló tántzoljak, aztat parantsolta,
A' nép hogy láthaszon, magát nagyon toltá.

El-kezdvén tántzomat, minden tsudálkozott,
Szólltak: ugyan tudja jární az átkozott,

Tettem-is előttök olyan figurákat,
Hogy szemek meredett, tátottak rám szákat.

A' taktust farkantyúm' pengése követte,
Tzimbalmos ezeket úgy ki-nem-verhette.

Néz-

Nézték a' tántzomat itten Tóth Leányok,
 Szepesből munkára jöttek-le nehányok.
 Ezeket majd tsak nem a' hideg ki-törte,
 Hogy nem tántzolhatnak velem, az gyötörte.
 Mi bajok: Kapitány mindjárt észre-vette,
 Rám intett, tudtam én ezt mire értette.
 Mindjárt-is egyikét a' tántzba ragadtam,
 Suttogott botskora, őtet úgy forgattam.
 Ide jött az Annya, lyányát tántzba látta,
 Hogy katonák között tántzol, azt sajnálta.
 Vastag lepedőbe fazekak hátára
 Kötve voltak; vetvén szemét leányára,
 Mint Fúria mindjárt pofozni kezdette,
 És hajánál fogva kezemből ki-vette.
 Ezt látván, szóllottam: no az ilyen adta,
 Ha velem tántzolni a' lányát nem hadta,
 Jöjjön hát most maga, tántzoljon helyette;
 Mindjárt-is az mint itt állottam mellette,
 Mag-kaptam: derekát jól által kótsoltam;
 De mivel otsmány vólt, őt meg-nem-tsókoltam;
 Keményen forgattam, mint a' szél vitorlát,
 El-nem-botsátottam, bár mondott sok *Sztrolát*.
 A' fazékak hátán retsegtek, ropogtak,
 Tserepei tétül nézőkre húllottak.
 Katzagott a' fok nép, el-dült nevéttébe,
 Mert már a' vén alzfzony füstölt nagy mérgébe.
 Magam-is e' rozfz gözt már nem szenvedhettem,
 Bé-dugtam orromat, 's őt el-eresztettem.
 Szidott, motskolt, bottyát itt hozzám-is mérte,
Zaplaty! fazékaknak árrát tölem kérte.

De hogy ne szenvedje ő ezeknek kárát,
 A' Kapitány dúplán le tette az árát.
 Az Uraktúl mi itt négy aranyat nyertünk,
 A' Város házához ugrálva el-mentünk;
 Tántzoltunk itten-is, legénység körül vett,
 Virrattig közzülök katona negyven lett.
 Száma rékrutáknak immár nyoltzvanbúl ált,
 Velem együtt egy sem vala még *assentált*.
 Kapitány hajtattott *forspont* szekereket,
 A' mellyek Budára fel-vigyék ezeket.
 Maga előre ment, olly rendelést tenni,
 Hogy mihent mi Budán egyszer fogunk lenni;
 Assentálást más nap mindjárt el-kezdhesse
 A' Komissárius, 's hamar végezhesse.
 Meg-indúltunk, értünk estvére Budára,
 A' vízi Városnak szálltunk uttzájára.
 Más nap öfzve gyúltunk egy nagy kalfzármába,
 Bé-írták nevünket a' szent Bibliába. (a)
 Bennünket azután kerekbe állítván,
 Hadi törvényeket nekünk el-olvassván.
 Az ég felé három újjunkat tartottuk,
 A' *Crédót* (b) nagy buzgón mi itt el-mondottuk.
 Már most vóltunk igaz hadi *Presbiterek*,
 És már meg-ordinált katona emberek.
 Mi az *Lajkusokra* néztünk tsak nevetve,
 Szűrösökre főkép' már éppen meg-vetve.

Ez

(a) Itt a' sz. Biblián értetődik azon Lajstrom, a' melly
 be az új katonáknak nevei írattnak - bé.

(b) Crédón értetetik itt, az esküv's, mikor az új ka-
 tonák ő Felsége hívfégre hitet tesznek - le.

Ez meg-esvén, ki ki mene quartélyára,
 Leg-főbb gondja vala éhező gyomrára:
 En ebédem után el-mentem sétálni,
 Egy nagy szép bólt előtt meg-találtam álai.
 Ó be nagy tsuda vólt véletlen látásom,
 Mivel Antal régi kenyeres pajtásom
 A' bóltból ki-futván, a' nyakamba borúlt,
 Ő-é ez? vagy árnyék, a' szívem lett szorúlt.
 Szólt hozzám: ó Palyi! életemnek fele!
 A' szívem hogy itt vagy, örömmel van tele,
 De még-is hogy látlak katona ruhába,
 Fájni bádjadni kezd szomorúságába.
 Feleltem: Antalom! én hív Achatesem,
 Szívemet szívedhez tsattoló Magnesem.
 Itt vagy: meg-engedték azt az égék érnem,
 Hogy lehessen nékem ma te hozzád férnem.
 Szerentsés nap! többet itt már nem szólhattam,
 Tsak öröm könyvekkel országmat ásztattam.
 Láttam övéből-is egymás után gördül,
 Úgy van az; egymásnak, két hív szív, ha örül.
 Ezek-után egymást mi el-botsátottuk,
 Hogy jöttünk ma öfzve, aztat tsudállottuk.
 Meg-fogta kezemet, egy Traktér házába
 Vezetett; ültünk itt, egy kis szobátskába.
 El-beszéltem néki minden dolgaimat,
 Egri, Debretzeni viszfzontaglágit.
 Mivel háború van, most katona lettem,
 És magamnak aztat mint egy tárgyúl tettem,
 Hogy vagy karddal téfzem én elő-mentemet,
 Avagy Mars' mezzején vesztsem-el éltemet.

Hívatalom nem vólt soha-is Papfágra,
 Fejemet sem vetem nyugös parafztfágra :
 Hogy sem pedig lettem vólna én Prókátor.
 Inkább harangozó vagy falusi Kántor.
 Sem gulyás, sem tsikós, sem béres nem leszek,
 Inkább háborúba ditsőféggel veszek.
 Szólt Antal: helyesnek tartom fel-tettedet,
 Jsten erősítsen mindenkép' tégedet ;
 Bátorítsa szíved' vezesse karodat,
 Zöldellő borostyán, fedje homlokodat.
 Kértem ő-is nékem, hogy elő-beszéllje,
 El-válásunk után, melly Fátum' veszéllje
 Érte őtet; Attya, bántotta-é? vagy nem?
 Olly kegyetlen vólt é? mint Atyám ellenem.
 Szóllott: engem ugyan nem vetett verembe,
 De Pestről meg-jövén, 's lévén velem szembe.
 Szidott, motskolt, bé-zárt egy pufzta pintzébe,
 Ugy vóltam ott, mint a' Róka, keleptzébe.
 Jól meg-is korbátsolt engemet vagy kétszer,
 Négy hét alatt böjtöt tartottam én kétszer.
 Az Atyafiaknak sok 's nagy kérésére,
 A' pintzéből ki-vett engemet végtére.
 Kezét meg-tsókolván, akkor-is meg-tsapott,
 Jól jártam, hogy még-is páltzához nem kapott.
 Nem-is küldött többé már Retorikára,
 Háznál taníttatott Aritmetikára.
 Ezt jól meg-tanúlván, 's tudván átallyába,
 Ezen nagy kalmárnak küldött a' bólttyába.
 Most már, a' mint látod, itten legénykedem,
 Mind a' jót, mind rófszat egyaránt szenvedem.

En soha sem voltam katonának való,
Tudod, gyenge vagyok, egészségem gyarló.
Valamelly életre kellett magam adni,
Senki sem - is szokta másra magát hadni.
Azért adtam, íme, magam' kalmárfágra,
Mivel hogy ha jutok egyszer árvaságra,
Kalmár lévén Atyám, bolyta enyim lészén,
Láttad pedig, abbúl melly jó hasznót vészén.
Míglen fogok élni, abbúl csak élhetek,
Rajtad-is idővel tám még segíthetek.
Dolgod jól intézted, szólltam; jó Pajtásom,
Az Isten áldjon - meg, ez a' kívánásom.
Traktérrel egy kis jó vatsorát adatott,
Somlyai, Budai, ó bort-is hozatott.
Míg ettünk, egymással vígan nyájaaskodtunk,
El-múlt dolgainkrúl nevetve szóllottunk.
Szóltt Antal: Héj Palyi! akkor vólt életünk,
Mikor GyöngyVirág vólt a' Rátzhoz követünk.
Hát mikor Jalappát a' Praceptorunknak
Adtuk: nem jó vége lett-é szándékunknak?
Minden jól ment, szólltam: de mikor deresen
Feküdtem: e' flöstök nem esett édesen,
Akkor-is, a' midön Atyám kantsugázott,
Jó hogy a' nyavalya engem ki nem rázott.
Még most - is nevetem, hogy ha jut eszembe,
Mint kusoltam, mint a' vizsla a' verembe.
Itten tányéromra a' könyvem ki-tsordúlt,
Látván eztet Antal, szóllott 's hozzám fordúlt.
Mi lelt, kedves Palyim! talám roszfízúl lettél?
Látom szemeidbül könyveket ejtettél.

Nem.

Nem lettem; te hozzád való szeretetem
 Préselte-ki könyvem, 's azért gyötrettetem.
 Mivel már nem soká fogok veled lenni,
 Hólnap igen korán mi el-foguak menni.
 Szavaimra mindjárt ő-is szint' úgy jára,
 Mint zápor könyvei kúltak ortzájára.
 De meg-bátorodtam, hozzája így szóltam,
 'Né keseregj! most-is nálad nélkül voltam.
 A' szerentsés *Fatum*, lád-é, hozzád hozott,
 Szívünkbe ez melly nagy örömet okozott.
 Nem mély völgy, magos hegy, erdő, vagy-is berek,
 Jönnek öfzve, hanem jönnek az emberek.
 Táplál-is erősen engem a' reménység,
 Hogy ha meg-maradok, 's nem öl-meg ellenség.
 Idővel tégedet még foglak ölelni,
 Szint' illy nagy mértékbe, mint mostan kedvelni
 Szólt Antal, az eget mindég fogom kérni,
 Hogy engedje nekem azt a' napot érni,
 A' mellyen tégedet megint láthassalak,
 Magamhoz szorítván, meg-tsókolhassalak.
 Kérlek, írdál gyakran, hogy ha nem átallod,
 Mert hiddjed; hogy szívből szeret te Antalod.
 Nézd jobb kezem Pajtás, a' mellyel én bírok,
 Szakadjon-él még most, ha néked nem írok.
 A' vatsora árrát Traktérnek meg-adta,
 Menjünk már, szólt hozzám, 's ezeket mondotta:
 En még hajnal előtt jövök quártyódra,
 Jól aludj; számot tarts te hív barátodra.
 El-is jött, nálam volt harmað-fél órákor,
 Úttákon nem-is járt valaki még akkor.

Mint

Mint nyugodtál pajtás? tölem azt kérdezte,
Feleltem: épen úgy a' mint nyugodtál te.

Jól tudom szemedet te bé - sem-is tetted,
Az én álmomat-is szememről le - vetted.

Mivel mi egymásról mindég gondolkodtunk,
Azért-is mind ketten egyaránt nyugodtunk.

Egy takarmányt hozott a' kaputtya alatt,
Gondoltam, hogy nád méz, vagy más édes falat;

Mert kék papirossal vala ez borítva,
Spárgával mindenkép jól ölvze szorítva.

Ennek a' két végét, le-is petsételte,
Ki-húzván ő eztet, én előmbe tette.

Szóllott: vedd kedvessen ezen tsekélységet,
De ne okozzon ez te benned kétséget;

Hogy az, mit most adok, vólna olly gyűjtemény,
Mint Atyám böltyába vala a' keresmény.

Jó fizetésem van, most ennyit vehetek,
Idővel több jót-is, még veled tehetek.

De kérlek tsak akkor szakaszd te eztet fel,
Mikor Jász-Berénybe értek már egyszer el.

Meg - köszöntem, szólván: szerelmes Antalom!
Barátom vagy, sőt vagy gyámító Angyalom,

Szegény vagyok, tudod; én mást nem adhatok,
Tsak hogy Isten áldjon, így fohászkodhatok.

A' káplár bé-toppant, szólt: jöjjön ked immár,
Mert már a' Kapitány egyedül kedre vár.

Mentem, és engemet itt el - kísírt,

De mint meg-vert ember, szünet nélkül úgy sírt,
Szekerekhez érvén, meg-öleltük egymást,

Nem szólhattunk; mert nem hagyhattuk a' sírást.

Meg-

Meg-indúltunk 's érvén estve Iásf-Berénybe,
 Azért a' takarmányt tettem egy szekrénybe.
 Más nap reggel a' mint aztat fel-bontottam,
 A' fok ajándékot látván, álmélkodtam.
 Ebbe húszon négy réf gyólt volt ingnek való,
 Gyönyörű szép vékony, olly fejr mint a' hó;
 Egy pár keztyű-is volt itten szarvas bőrből,
 Veres matéria, szöve tevé szörből,
 Hogy laiblira való, aztat észre vettem,
 Mihent gombotskákra szemeim vetettem.
 Vólt ezekhez téve egész egy karika,
 Tzópfra való selyem fekete pántlika.
 Egy kis zöld erfénybe tett tíz tallérokat,
 Ezek mellé még két szuferendórokat.
 Újra itt könyveztem, látván mind ezeket,
 Kiáltottam: Isten teremts több illyeket.
 Más nap ki-öszötták, mind a' Rimondákat,
 Pokróztot, szerfzámot, abrak tarisznyákat,
 Tzafrangot, takarót, füredi nyergeket,
 Keféket, vakarót, futrás köteleket.
 Ki ki már lovának leve Professora,
 De ha melly beteg vólt, kováts vólt Doktora.
 Már itt maga lovát minden tanította,
 Rtette, itatta, és azt tisztította.
 Lovát ha valaki jól meg-nem vakarta,
 Porból nem kefélte, és bé-nem takarta,
 Meg-kefélte ennek hátát a' káplár bot,
 Mert a' hol ez érte, nem maradott por ott.
 Minthogy Mokányomat én nagyon szerettem,
 Szép tisztán tartottam, itattam, étettem,
 Meg-

Meg - hízott, tüzes lett, fuma szöri fénylett, (lett.
 Meg-nyött, három tzollal, a' mint vólt, nagyobb
 Szép tsendesen ötet gyakran tanítgattam,
 Hogy kantáros légyen, mindenkép forgattam.
 Pistolynak töltöttem port serpenyőjére,
 Fel-lobbantván aztat, még sem ugrott fére.
 Azután fél töltést beléje töltöttem,
 A' jobb szeme mellett a' mint el - fütöttem,
 Prüfzögött, hortyogott, egyebet nem mívelt,
 Illy jó paripámba mindenkép kedvem telt.
 Hogy ha kiáltottam *hozz bort!* ágaskodott,
 Rikkatván a' hátán, lejtőt járt, dobogott.
 Zablját meg - vonván kengyeletem verte
 Patkójával; lábát olly, fennyen emelte.
 Egy rántással tudta tzélját szándékomnak,
 Több esze vólt mint bár mellyik Seniornak.
 De e' mellett meg-nem szüntünk verbuálni,
 Minden ünnep napon piatzon ugrálni.
 Száz nyóltzvan rekruta Regimentnek kellett,
 De már most ezen szám egélszen ki-tellett.
 Azért ordert nyertünk, ki ki készen légyen,
 Mivel negyed napra a' Transport el-mégyen.
 Az el-rendeltetett nap fel-is virradott,
 Kapitány quartállján, trombita rivadott.
 Másodszor meg - fújván eztet, vólt négy óra,
 Mindjárt fel-is ültünk itt minnyájan lóra.
 A' nép öszve tsődült, vólt itten kajdázás,
 Trója lomlásakor nem vólt illy lármázás.
 Atyák fiaiknak nyakokba borúltak,
 Fájdalmakkal anyák szívei szorúltak.

Fél holtan a' földre estek, el-ájúltak,
 A' sok Nénék, Húgák, Angyók szint' így húltak.
 Itten sok bal-Néne, 's bal Angyó pityergett,
 Látván kedves vére ül mostan más nyerget.
 Mindenfelé a' sok vén Afzszony szortyogott,
 E' zajtúl alattunk minden ló hortyogott.
 Látván Kapitányunk, Mars! nagyot kiálta,
 Ezt a' Trombitás-is mindjárt trombitálta.
 Találtunk itt sokkal mi több kísérőre,
 Mint mikor hallottat visznek temetőre.
 Nem egy hoszszú ruhás szíves jó Atyafi,
 Jött titkon mi velünk, Magyar hazánkból ki.
 Láttam osztán nyírja hajokat a' Profúz,
 Kit hegedűbe zárt, szomorú nótát húz.
 Meg-is bánta nem egy ezen karavánnyát,
 haza ment, el-hagyta Tsehek tartományát.
 Különös nem történt, míg mi masiroztunk,
 Stációkon semmi kárt mi nem okoztunk.
 Öt hétre bé-értünk Prága Várossába,
 Tseh Országnek az ő Metropolisába.
 Pennámat leg-elöl kezembe itt vettem,
 Meg-írtam Atyámnak, hogy katona lettem.
 Antalnak-is póstán küldöttem levelet,
 Írtam hogy érette ostromlom az eget.
 Tudtára adtam, hogy egészséges vagyok,
 Marsba srapatziák hogy nem vóltak nagyok.
 Tized napon jutánk Regiment Stábjához,
 A' mint Obersternek értünk quártélyához;
 Kapitányunk itten háza nagy udvarán,
 Három sorba minket állított szaporán.

Parantsolta , bátran Obester' szemébe
 Nézzünk ; mert másképen nem lélfzünk kedvébe.
 Minden Stabálissal , 's Fő-Tifzttel így tegyünk,
 Lovon egyenesen, és ne görbén ülünk.
 Ki-jött az Obester, soraink közt sétált,
 Fejüinktől talpunkig mindnyájunkat vizsgált.
 Több Stabálisok-is, számos Fő-Tifztekkel
 Váltak Argussaink , néztek nagy szemekkel,
 A' mint az Obester előmbe érkezett,
 Meg állott, 's engemet ezekről kérdezett.
 Honnan való vagy te, fiam , és mi neved ?
 Tudfz-é te olvasni , 's írni ? van-é kedved
 A' katonafágra ? vagy már aztat bánod,
 Hogy te azzá lettél, 's a' hazádat szánod ?
 Méltótlágos Uram ! a' nevem Rontó Pál,
 Születésem' helye a' Sajó' partján áll,
 Kereftúr a' neve, Borsod Vármegyébe,
 Világra ott jöttem a' Bábon (a) völgyébe.
 Kedvem mindenkor vólt a' katonafágra,
 Mivel azt gondoltam : Isten e' Világra
 Tsak azért teremtet, hogy én Királyomat
 Szolgáljam, 's őrizzem karddal Országomat.
 Írni tudok , mert én Pésist végzettem,
 Hogy *scribamus frater* nem leszek , fel-tettem.
 Azért

(a) Bábona falutól foly - le egy kis patakotska a' Sajó-
 ba , melly Bábon pataknak nevezterik : ettől né-
 mellyek azon völgyet Bábon völgyének-is nevezik.

Azért a' tanulást én félbe-is hadtam,
Könyveimet-is már fojtásnak szaggattam.

Erre az Obester a' Stabálisokhoz

Fordúlt; de ált' láttam, rólam szólt azokhoz,

Mert reám mobolygott; abból észre vettem,

Es hogy bátran szóltam, néki meg - tetszettem.

Ki-osztattunk más nap mi Compániákra,

Quártélyokra mentünk falu', 's városkákra.

Nagy hegyek közt feküd't az egész Regiment,

Saxónia szélén ki ki bár merre ment,

A' lova majd hasig a' nagy hóba úszott,

Nem tapodott bátran, lába jégen tsúfzott.

Az én Kapitányom derék ember vala,

De lovát majd mindég ugratta, 's nyargala.

Fiatal vólt, tetszett nékie e' Világ,

A' keskeny ösvény-is vala előtte tág.

Szólt egy reggel hozzám, nyergely lovat Palkó,

Majd Kadenbe (a) megyünk, tetszik lágyúl a'hó.

Véghez vittem eztet parantaolattyára,

Ő-is mindjárt fel - ült vas deres lovára.

El-hagyván falunkat, azt mindjárt zaklatta,

Vágtatott, vagy nyargalt, avagy-is ugratta.

Nagy szél vólt, az havat herdta a' szemünkbe,

Sohol mi az útát nem láttuk mentünkbe,

Mert takarva bé-vólt ez nagy fúvásokkal,

Mindenütt mint dombok álltak rakásokkal.

Lehattunk falunktól két düllő földnyire,

Egyszer Kapitányom mintegy két ölnyire

Egy

(a) Kaden: Német Tsch Országba, az Éger vise partján fekvő szép város.

Egy árokba bé-dült Deressével együtt,
 Lába ki-sitzamlott, lova rajta feküdt.
 Felette kiáltott: húzd-ki a' lovamat,
 Meg-fúlok! olly nagyon nyomja oldalamat.
 A' ló itt lábára állni igyekezett,
 Azért-is ő rajta nagyon vetzkendezett.
 Ollykor lábára-is állott egy keveset,
 Jégen nem tarthatván magát, vízfőz esett.
 Illyenkor egy nagyot mindenkor nyeggentett,
 Mint kiből lélek megy, olly formán köhentett.
 Frissen egy fenyőhöz kötöttem lovamat,
 Le-vetém pantallért, lódingot, kardomat,
 Igyekeztem lova alól őt ki-húzni,
 De nekem-is lábam meg-talált itt tsúfzni,
 En-is mint a' lova, ő reája estem,
 Mikor megy-ki lelke, már tsak aztat lestem.
 De még-is jajok közt e' szavát hallatta,
 Mit tsinálsz? ki-nyomod lelkemet cbatta.
 Hirtelen lábomra itten fel-állottam,
 Lova kissé fel-ált, őtet el-rántottam,
 Hol volna alacsony, néztem, árok' partja,
 Láttam, hogy egy helyen tsak egy gyökér tartja.
 El-szakítván eztet, le-omlott a' földje,
 A' kapitány mellett bé-tölt árok völgyje.
 Vas deressén ezzel nagyon segítettem,
 Mert már fel álhatván, a' partra vezettem.
 Meg-kötöttem őtet itt egy fenyő fához,
 Fel-tettem, hogy már most látok az Urához.
 Le-is mentem hozzá, gondoltam, hátomra,
 Fel-veszem: 's ki-vivén, ültetem lovamra,

Paripáját pedig majd gyalog vezetem,
És így quártélyára szépen el-vihetem.

De a' mint a' hóról akartam emelni,
- Szörnyű félelemmel kezdtem bé-telni.

Kiáltott: botsáss-el, ilyen teremtetten.

Agyon lölek! lábam fáj igen felette.

Hogy el-tört a' lába, már itt aztat véltem,
Azért mind a' kettőt én itt meg-szemlélttem.

Nem tört: hanem láttam, bal lába' bokája

Nints helyén, és dagad'tt ennek az ő tája.

Szóltam: más mód nintsen, hanem vagy hátamra

Fel-veszem az Urat, vagy pedig vállamra.

Fel-vettem vállamra, árok' partja felé

Emeltem; derekam ropogott-is belé.

Közel voltam immár az árok' partjához,

Fogódtam egy fenyő fátskának gallyához,

Gyenge volt, el-szakad'tt, a' dombnak tövére

Mind a' ketten vízfőz estünk nyakra főre.

Szidott, káromkodott, szaporodott a' baj;

Végre nem hallottam tőle más szót, csak jaj.

Kértem, hogy ne üljön már most a' vállamra,

Hanem mint a' lóra, üljön derekámra.

Fel-ült; másztam vele négy kéz láb mint medve,

Fel-értem: de kínnal, lett-is egy kis kedve.

De már itt nem tudtam, vele mit tsinálok,

Mert hogy'ha sokáig a' hó hátán állok,

Lába jobban jobban majd meg-mérgesedik,

Fene éri, vagy meg-genyefégesedik.

Paripáján pedig ő éppen nem mehet,

Gyalog még inkább nem, mert lépést sem tehet.

Fa-

Falunkból érkezett még-is szerentsére,
 Egy szánnal két Afzfzony, e' bajunk helyére.
 Magoknak fát vinni ezek szándékoztak,
 Kapitányt itt látván, nagyon tsudálkoztak.
 Tsendesen rá tettem ötet e' szánkára,
 Ezen vén két kantza húzta quártéllýára.
 Lovamra fel-ültem, deresfét vezettem,
 Örültem, hogy egyszer quártéllýán lehettem.
 Az ágyába ötet itten le-fektettük,
 Inasfát szaporán *Feldtsérért* küldöttük.
 El-jött: a' bokáját ez helyre rántotta,
 Kefzkenőket meleg borba bé-mártotta;
 Ezeket rakta-fel a' daganattyára,
 De eret-is vágott rajta utóllýára.
 Kevés napok múlva ő szépen fel-épült,
 Abrázattyába-is, mint vólt, úgy meg-szépült.
 Már velem-is kezdett gyakran enyelgeni,
 Miként ült hátamon, arrúl befzélieni.
 A' mint velem tréfált el-múllott bajárúl,
 Inasfa tsendesen hátam megé járúl,
 Szóllott: mennyen ki ked, mert oda ki hívják,
 Már majd fél-órája, hogy pitvarba várják.
 A' két vén Afzfzonyt, ki-menvén, meg-láttam,
 Szány vonásért, hogy pénzt kérnek, ki-találtam,
 Úgy-is vólt, monddottam; tsak vára kozzanak,
 Míg a' Kapitánnyal szóllok, itt állyanak.
 Szólltam-is, no Uram! a'-pósta pénzt kéri,
 És szolgálatyokat mászor-is ígéri.
 Azon vén Afzfzonyok a' pitvarba álnak,
 A' kik a' szányt vonták, fizetésre várnak.

Mesolygott; 's így kérdett, mond-meg hát mit ad-
 Szégyenbe előttök hogy én ne maradjak. (jak?
 Szóltam : tudja az Úr! hogy az bé-vett szokás ;
 Az országra : 's ebbe nem lehet változás ;
 Hogy tizenöt garast minden posta ló ér ,
 E' két vén kantzákért jön tehát egy tallér.
Smirgeltet - is fognak tíz krajtzárt ők kérni ,
 Egy forint ostor pénzt, 's így bé fogják érni.
 Nevetett : és nekik egy aranyat vetett ,
 Ditsőséges vólt ő , és magáért ki-tett,
 El-mentek : ő pedig a' maga Tiszttyeit
 Ebédre hívatta , és történettyeit
 Elő-beszéllette , magokat mulatták ,
 A' vén Afzszonyokat főképpen katzagták.
 Míg ezek így folytak ; postán két levelet
 Vettem : vóltak ezek nem más , tsak felelet,
 Prágából általam írott levelekre ;
 Meg-esmértem , nézvén itt a' petsétekre,
 Antal hív barátom nekem aztat írja ,
 Hogy nints egészsége , magát alig bírja ,
 Ha engem' láthatna , mindjárt meg-gyógyúlna,
 Mint tavasz nap-fénytől , szintén úgy újúlna..
 Kér , hogy gyakran írjak , mert ha szívét nyomja
 Fájdalom : levelem , nem más , Balzsamomja.
 Atyám levelének más vólt a' stylusfa ,
 Gaz ember vólt , ki vólt Sekretáriusfa.
 Mert kezdete illy szép vala levelének ,
 Látom , akasztó fán még meg-nem-evének!
 A' varjak : mivel írsz , látom , hogy te még élsz,
 De úgy : ki embertől , fött Istentől sem félsz,
 Tud-

Tudván már Miskóltzon tettök lopásodat, .
 Egerbe követett gaz latorfágodat ,
 Életem ezekkel meg-rövidítetted , (ted, (a)
 Tudd; meg-hólt nagy Anyád; sírba ött' te tet-
 Profeszorok előtt tudtad palástolni
 Vétkeidet: szint' úgy előttem titkolni;
 Hittem mint jó Atya színeskedésednek,
 Nem láthattam mérget két színűségednek.
 Pazarlottam reád, tudod, mindenemet,
 Al-ortzáskodással meg-tsaltál engemet.
 Feküdj hát ágyadon, a' mint azt vetetted.
 Folytasd életedet , a' mint el-kezdetted.
 Hogy katona lettél, azt igen ditsérem,
 De magamnak még-is aztat nem ígérem,
 Jót hogy te felőled valaha hallhasfak,
 Mellyért az Istennek hálákat adhasfak.
 Mert már gyökeret vert minden rosz szívedbe ,
 Nints jóra hajlandó egy tsep vér testedbe.
 En mindazonáltal áldásom rád! adom,
 Merthogy Atyád vagyok, aztat nem tagadom.
 De olly Atya, kinek szíve keseredett,
 Te fértetted azt meg, azért lett epedett.
 Menj, repűly kedvedre, én többé nem írok,
 Meg-térése'd míglen meg-nem-hallom, s írok.
 E' levél szívemet nagyon érdeklette,
 Lelkem esmérte mivel jól érzette,
 Hogy mind igaz, a' mit az Atyám íratott,
 Azért minden szó itt szívemen ált' hatott.

G 4

Újra

(a) Ezen Rontó Pálnak nagy Annnya, az ő édes Any-
 nyának Annnya volt, ki őtet nagyon szeretete,

Újra írnék néki, de mi haszna léfzen,
Attyai szívéből ki-vetett egéfszen,
Nem-is fog felelni, levelébe mondja,
Nintsen illy rósz fíra, mint én vagyok, gondja.
Nagy Anyám, utánnam való keservébe,
Hólt vólna-meg, írja ezen levelébe.
Meg.lehet; mert engem' felette szeretett,
Rósz hírem hallása halála lehetett.
Magamba ezeket a' mint meg-esmértem,
Istenem, el ne hadj! ötöt erre kértem.
Erősítsd' lelkemet, 's szívemet a' jóba,
Ne töltsem ezentúl öltem' mulandóba.
Minden reményemet Istenbe vetettem,
Másolhatatlanúl aztat fel-is tettem;
Hogy már életemet egyszer meg-jobbítom,
És akkor levéllel Atyámat búsítom.

HATODIK TZIKKELY.

*Rontó Pál leg-elsőször száll táborba , és ellenség
elibe, ezen táborozás alatt tett szerentséjét ;
de egyszersemind arra következett nagy sze-
rentsétlenségeit-is elő-adja.*

Mint Tengeri habokkal a' szél háborította ,
Kék színét fűvénnel öfzve zavarította ;
Sintén úgy Atyámnak levele szívemet
Fel-háborította , 's érzékenységet.
Téli quártélyain' Pajtásim vígadtak ,
Gyakorta tántzolván , kártyáztván, múlattak.
En nékem mind ezek mostan nem tetszettek ,
Mert Atyám szavai meg-sebesítettek.
Nehezen vártam én az idő nyilását ,
Hogy Mársnak mezején , pályámnak futását
Kezdhessem , melly által Atyám jó híremet
Hallhasfa : avagy-is az én el-estemet.
Más módot nem láttam , magamat kedvébe
Mint tegyem , hogy legyek régi kegyelmébe.
Tudtam a' vitéz hír szelek szárnyain jár ,
Sebesebben repül , mint a' sólyom madár.
Ha egyszer meg-hallja vitézlk híremet ,
Mellyet most szomorít , még azon szívemet,

Vidámlágra hozza, bé-vefz kegyelmébe,
 Mert régi Atyai szív ver még mellyébe.
 Fel-is tettem, hogy ha megyek ellenségre,
 Vagy hírt nevet szerzek, avagy pedig végre
 Ennek éles töre, szívemet ált' hattya,
 Hazám's Királyomnak léfzek áldozattya.
 El-érkezett egyszer Fébus szekerekével,
 A' Saxoniai hegyeket fénnnyével
 Aranyozni kezdvén; el-olvadott a' jég,
 Bé-álván a' Tavas, fel-tisztúla az ég.
 Bellona óltarán a' temjén füstölgött,
 Véres áldozattya, dörgés közt gözölgött.
 Nimfái borostyán kolzorút kötöttek,
 Ditső szekerekre zöld pálmákat töltek;
 Ezeket készíték ollyannak számára,
 Ki jól vitézkedik, teszük homlokára.
 Hogy így gondolkodtam, mind a' Regimentek,
 Indultak: trombiták, sípok, dobok zengtek;
 A' Zászlók lobogtak, a' fegyver tsillámlott,
 Prusfus táborába a' fok tűz villámlott.
 Mind ki-szálltak ezek Mársnak piattzára,
 Regimentünk jutott Frajbergnek (a) tájára.
 Ört álló Komandók oda ki-tétettek,
 Generálisoktól, hová íteltettek.
 Sok helyen tántzoltak, a' muzsika zengett,
 Más helyen ágyúztak, szint' úgy a' föld rengett.
 Még

(a) Frajberg, Saxonia Országába fő Bánya város, az
 úgy ottan nevezeteni szokott Ertzgebirg hegyei kö-
 zött fekszik.

Még ellenség előtt én soha se áltam,
 Itten a' szép rendet, a' tábort tsudáltam.
 A' Comandók mentek, patrolok vígyáztak,
 Másutt köpönyegen katonák kotzkáztak.
 Burkus Kurutzait mivel még nem láttam,
 Hogy szembe álhaslak velek, arra vágytam.
 Ezen kívánságom igen hamar bé-tölt, (költ;
 Mert más nap hajnalkor, még a' nap fel nem
 Rá ütöttek ezek a' mi Pofztjainkra,
 Egyszersmind erdőbe álló Horvátinkra.
 Az apró fegyver itt, sürűen ropogott,
 Kurutzság kiáltott, a' fok ló dobogott.
 Horváthfág ordított: udri! udri! 's tüzelt,
 Táborba gyalogság készült, lovas nyergelt.
 Zaj lett: trombitások lármát trombitáltak,
 Fő Tízttyeink lóra! lóra! kiabáltak,
 Egy szempillantásba mi lovon-is vóltunk,
 Az Ulánerekkel (a) üetve indúltunk.
 A' mint közelíténk a' tsata helyéhez,
 Kardot rántánk, ki ki látott fegyveréhez.
 Láttam egy katona más katonát vezet,
 Feje nagyon vérzett, mert ez nyert már sebet.
 Más egy üres lovat vezetett itt nyomba,
 A' kinek hátáról Ura jött halomba.

Har-

(a) Ki ki tudja mostan, minémű Truppok legyenek az Ulánerek, még akkor ugyan ő Felségének nem vólrak Ulánerei; 'a' mellyekről itten szó vagyon, azok Lengyel Ulánerek vóltak, kik vélünk szolgáltak.

Harmadik-is felénk sebesen vágatott,
 Ez egy halál fejcs Kurutzot el-kapott.
 Jöve egy Káplár-is, prüfzkölt paripája,
 Kleistnak (a) Kapitánnya lett ennek prédája.
 Kiáltottak : mars! mars! mentünk nyakra före,
 Sok öreg katona rugtatott előre,
 Mintha tántzra menne, sok olly bátran mene,
 Űzte a' Kurutzot, mint Tigris, mely fene.
 Mivel ilyen tántzot még soha se láttam,
 Hol nagyon izzadtam, hol pediglen fáztam.
 Mint Herkály orrával kopogtattya a' fát,
 Keresvén férgeknek lakó helyét, odvát.
 Két tsizsmám patkója szintén úgy kopogott,
 Érvén kengyelemet; szívem meg dobogott.
 Golyobisok a' mint körültem fűtyültek,
 Vélttem, fülem mellett madarkák repültek.
 Egy öreg katonát itt így szólítottam,
 Bátyám Uram! ugyan mi fűtyül? mondottam,
 Felelt: Ötsém! ez mind szent Ivány bogara,
 Szép a' hangja, hanem mérges az agyara,
 Az ellenség kezdett erősen ágyúzni,
 Akartuk magunkat már itt vízfíza-húzni.
 Horváthfág szaladott, csak alig lehegett,
 Veres köpönyegek hátokon lebegett.
 De jókor érkezett magyar gyalogságunk,
 Kiknek nyomába jött tizenkét pár ágyúnk.
 Ellen-

(a) Kleist egy jeles Prusfus Hufzár Generális volt,
 nagy portázó; békeség elein himlőbe holt-meg.

Ellenfég ágyúit ezek le-gyalázták,
Kezdvén döröggeni, már demondírozták. (a)

Gyulai Ferentznek híres ezerede
Tüzelvén, a' Burkus futásnak erede.

Rajta! rajta! rajta! egybe kiáltottuk, (tuk.
Mint port hajt forgó szél, szintén úgy hajtot-

Vér szemet kaptam itt, Mokányom eresztém,
Kardomat Kurutzok véríbe fűröfztém.

Látván több Pajtásim érvén Kurutzokat,
Nem vágják, hanem csak fogdossák azokat,

Pénzektől meg-fosztják, lovokat el-vefzik,
Tifzteknék óráját, pixissét el-teszik.

Egy nyalka kurutzot én-is utól értem,
És már a' kardomat a' nyakához mértem;

De mivel pardont kért, néki meg-engedtem,
A' pénzét el-vévén, őt' hátra vezettem.

Egy öreg katona engem elő¹talált,
Így szóllott én hozzám, hogy mellettem meg-ált,

Szerelmes szép ötsém! ember vagy, 's egy Vitéz,
Vitézség, bátorfág, a' szemedből ki-néz.

Meny vízfíza, fogj' mást-is, bízd őket kezemre,
Fogadom én néked azt emberfégemre,

Hogy a' tsata után én mind a' lovakat,
A' kezedre adom, 's el-adhadd azokat.

Hit-

-
- (a) Ágyúkat demondírozni, annyit téfszen, mint azo-
kat hallgatásra hozni, az az: ha a' mi ágyúink
ágy dolgoznak, hogy vagy az ellenfég patcan-
tyúsai agyon lövetetnek, vagy az ágyúi meg-
rontatnak, 's nem löhetnek, vagy a' más fél az
ágyúk fokafágátúl fél, és hallgat, tudni illik nem
bátorkodik löni.

Hittem a' szavának, és vizsza nyargaltam,
Hamar-is egy rongyos Dragonyost el-kaptam.
Ezt-is vizsza vittem, a' kezére bízta,
Hogy Vitéznek mondott; dítsért, színtén híztám.
Újra vizsza mentem, hogy megint foghassak,
És így több lovakért, hogy több pénzt kaphassak
Az alatt az öreg katona hátra ment,
A' mi gyalogfágunk egy dombon állott fent.
Ezek vették által a' fogott rabokat;
Kiket fogtam, itten ált' adta azokat.
De a' két lovakkal ő tovább ballagott,
Tíz aranyat, a' mint hallám, értek kapott.
A' táborba más nap hogy ötet meg-láttam,
A' lovakat tőle, én vizsza kívántam.
Micsoda lovakat? még aztat kérdete,
Káromkodni kezdett mindjártát felette.
Szólltam: a' mellyeket fogtam, és kezére
Adtam, fogadta-is azt emberfégre,
Hogy a' tsata után őket vizsza adja,
És el-tévelyedni azokat nem hadja.
Soha se magadat, lovadat se láttam;
Hogy így hazud egy ősz ember, azt tsudáltam.
Ez még nem vólt elég, hanem kardot rántott,
De tsak szitkozódott, nem vágott, nem bántott.
Ezt látván, el-fogott engemet a' méreg,
Szólltam: vén Pöfeteg, te gaz öreg Kéreg!
Most mindjárt keresztül járom a' lelkedet,
Kardot ránték, mondám: kutyák a' véredet
Mindjárt nyalni fogják, ha vizsza kardodat
Nem télezd, és tsak meg-mozdítod karodat.
Meg-

Meg-szeppent, és kardját hüvelyébe tette,
El-ment! de szájából jött sok teremtetete.

Dolgom nem lehetett fellyebb mozdítani,
Mivel meg-nem-tudtam azt bizonyítani.

Artatlan fejemet motskolta, és szidta,
Tudtam, lovak árát, hogy már meg-is itta.

Ravaszok, tsalárdok az öreg katonák,
Meg-tsalatnak tőlök a' szegény Rekruták;

Igy szokták azokat ezek reá venni,
Mindenbe szemesnek kell nékiek lenni.

De még-is felette én nem sohajtottam,
Mert hogy ellenségnek harmadszor hajtottam;

Egy Fő Strázsa-mester vettem itt üzőbe,
Meg-bukkott a' lova, egy fenyves sűrőbe,

Kardomnak lapjával meg-tsaptam a' hátát;
Mindjárt-is hallottam itt' ilyen kiáltát:

Pardon Krigsz Kamerád! nyujtotta erszénnyét,
Óráját-is; hogy ez arany, láttam fénnnyét.

Ezekkel el-vettem arany pixisfét-is,
Paripája szép vólt, babos mint a' Tigris,

Török pár pistolya vólt damasztzírozott,
Lovának szerzfáma pedig zomántzozott.

A' pixisfét szántam kedves Antalomnak,
Pistollyait adtam a' Kapitányomnak.

Az Obesteremnek ajándékot tenni
Lovával akartam, de ingyen el-venni

Nem akarta; hanem tíz aranyat vetett
Érette; 's a' mellett szép közönetet tett.

Az erszénnyt vizsgálván, száz arany vólt benne,
Mondottam: Ó vajha több ilyen napom lenne!

A' tsata meg-szünnén, vóltunk tsendesféggel,
Táborunkba vilzsa-mentünk ditsőféggel.

Markatányosoknak jó hafznót hajtottunk,
Mint Krimi Tatárok, bort, rózólist ittunk.

Ki mint viaskodott, ki ki beszéllette,
Kurutzqt mint vágott, 's aztat mint kergette,

Sokaknak kardjától Burkus' feje hasadt,
De lokan hidegen ütötték a' vasat.

Ki valamitskét nyert, annál a' pénz tsörgött,
Kezébe bor pohár a' kotzkával zörgött.

Banko! kiáltott illy, két aranyat ki-tett,
De fejét vakarta, ha tsak nyóltzat vetett.

A' kávéf sátorba a' FőTisztek gyűltek,
A' kerék asztalnál állottak, vagy ültek.

Fáró játék vólt itt, és egy tallirozott,
Ez ellen a' többi mind poentirozott.

Azoknak nagyobb vólt száma, kik vesztettek,
Mint azoké, a' kik nyertések itt lettek.

Ha Horváth Tiszt vesztett, mérgesfen majkázott,
Magyar teremtetét szórt, és ébattázott.

Némethnek szájából ment a' fok Szakrament,
Frantzia mordózott, ha üressen el-ment.

Mérgébe a' kártyát fok a' földhöz vágta,
Szemeimmel láttam, hogy azt egy meg-rágta.

De a' mellyike nyert, illy már fennyen fűtült,
Sámpáner, Burgunder butellák között ült.

Valamije tsak vólt Traktérnek, mindent kért,
A' muzsikuskoknak aranyat hányt, 's tallért.

Efzembe jutott itt, hogy én néha napján,
Antallal Miskóltzon! lokat nyertem kotzkán;

A'

A' kotzkások közzé azért én-is áltam,
 A' bőrös pohárból kotzkát hajigáltam.
 Akadtam magamnál nagyobb mesterekre,
 Kik hamisán jádztak, olyan emberekre,
 Ezeknek kezekbe más kotzkák valának,
 Frisfen a' pohárba tették, ha hajtának.
 Mindég ezek közzül kettő fordúlt hatra,
 Mellyekkel én jádztam, azon pedig vakra.
 Bízattam magamat, vagyon pénzed Palkó,
 Majd mind vizfsza nyered, kiáltottam Bankó!
 Ollykor egy kalzfzátskát engedtek bé-húgni,
 Nem akarták egybe bőrömet le-nyúzni.
 Hogy tovább-is jádzam, ezzel ámítottak,
 De a' játék végén mindég meg-rántottak.
 És így egy aranykám a' másik után ment,
 Fortúna mostohám leve, 's állott ellent.
 Ezen egélfz nyáron folyt a' táborozás,
 Minden-felé jártunk, sok volt a' tsatázás.
 De nem vala még-is több olly aratásom,
 Mint volt midőn történt első tsatázásom.
 A' kotzka játékot én igen meg-szoktam,
 Éjjel táborunkból magamat ki-loptam, (haslak,
Haupt Quartélyba(a)mentem, tsak hogy kotzkáz-
 Hogy így az el-vesztett pénzemhez juthaslak.
 Hogy

(a) *Haupt Quartély* : Fő Hadi-szállást téfzen, mivel it-
 ten lakik a' komandírozó Generális, itten van-
 nak a' sok Traktérek, Kávét-főzők, itt áll min-
 den-féle játék, tántz, 's más mulactságok.

Hogy éjjel kóborlok, Tisztek észre vették,
Mogyoró fa zsírral faromat kenették,

A' deres Őz el-múlt, fagyos Tél bé-állott,
Azért az Armáda helyfégekre szállott.

Quártélyokra estünk mi Saxóniába,
Bár tél volt, de részünk fok volt a' tsatába.

Erfényembe tsak hat aranyka maradt,
Heves nyár volt, többi kotzkán el-olvadt.

Antalnak innét-is írtam, 's ditsekedtem,
Hogy múlt nyáron melly nagy nyereféget tettem.

Egy szép arany pixist tartanék számára,
Mivel emlékezem fok adományjára.

Hólnapnak végével Ura adott választ,
Szomorú pennával a' kalmár írta azt:

Hogy mindég finlódott, nem volt egésfége,
Nem régen meg-is-hólt száraz betegfége.

A' levél ki-esett, olvasván, kezemből,
Mint patak, könyveim úgy folytak szememből.

Méltán-is; mert ő volt egy leg-főbb gyámolom;
Szíves barátságát hogy ha meg-fontolom.

Sziklánál keményebb vólnék, ha nem szánnám,
Szánom-is, éltemmel hóltát fel-váltanám.

Mondtam: jámbor lelked, tudom, égnek zsóldja,
Nyúgodjál örömbe, szívemnek volt hóldja.

Nékem a' pixisre nem vala szükfégem,
Enyhíthetem pénzzel, ha léssen infégem.

Azért egy Zsidónak aztat meg-mutattam,
Es húz aranyakért néki el-is-adtam.

Igy hufzon-hat arany volt megint zsebembe,
A' mellyek engemet tettek jó kedvembe,

Egy

Egy titkos ihlelés mindég noszogatótt,
Hogy újrakotzkázzak, majd nyerek, biztatott.
El-mentem, a' bőrös poharat fel-kaptam,
A' Traktér asztalát azzal kotzogtattam.
Előre vagy negyven aranyat már nyertem,
Vakmerőbben mindjárt az asztalt-is vertem.
De itten szerentsém hirtelen meg-fordúlt,
Egy arany másikat érte, mind el-lódúlt.
Fillérem sem maradt, órámat tettem - fel,
De csak kevés idő folyhata itten el,
Egy Németh el-nyerte, csak a' pántlikáját
Nyújtotta: órámmal ki-tolta plundráját.
Se óráim, se pénzem, és pixisem sem vőlt,
Keseredett szívvel úgy jártam mint fél hőlt.
Mi több; Fő-Tisztjeim immár nem kedveltek,
Ki reám vígyázzon, egy Káplárt rendeltek,
Mert tudták, kőborlok, és mindég kotzkázok,
Lovamra nints gondom, mivel éjtizakázok.
Leg-kisőbb hibáért mindjárt le-kapattak
Es huszon-öt páltzát faromra vágattak.
Míg pénzem vőlt, addig minden nap jól ettem,
A'mit szám meg-kívánt, azt mindjárt meg-vettem.
Többnyire ebédem vala most csak krumpér,
Italom víz, mellytől nem melegszik a' vér.
Mivel illy ebédhez én soha sem szoktam,
Hogy jobbíthasam-meg, azon gondolkodtam,
Három olly nagy korhely vőlt Kompániánknaál,
Regementnaél nagyobb hogy nem vőlt azoknaál.
Quártélyba ezekkel estem egy gazdához,
Egykor így szőllottam én mind a' hármához:

Pajtások! ha mindég mi így élai fogunk,
 A' krumpliban ugyan ki-nem-török fogunk,
 De utóbb jártányi örök sem fog lenni,
 E' roszsznak kellene eleit hát venni.
 A' leg-öregebbnek neve vólt Búszzerző,
 Hamar meg-is-érezém, hogy nem vala más ő.
 Szóllott: az biz' igaz, hogy mi roszszúl élünk,
 De tsak azért, mivel niats kurázsénk, 's félünk.
 Ide tsak fél óra Urafág' majorja,
 A' mellybe sok ökre, juha vagyon, 's borja.
 Menjünk holnap éjjel, egy ökröt az ólból
 Hozzunk-el, avagy hat juhot az akolból.
 Holnap úgy-is leszén Karátsony estvéje,
 A' Plébánusnak lesz éj-félkor miséje;
 A' majorból ki ki a' templomba leszén,
 Akkor senki minket észre sem-is vészén,
 Dallos, 's Gyúró Pista mindjárt reá álltak,
 És hogy én mit mondok, már tsak arra vártak.
 Szólltam: ha ökrök lesz, ugyan hová teszszük?
 Hol üttyük-le, annak vérit-is hol veszszük?
 Felelt itt Búszzerző: a' falu' végén áll
 Egy puszta ház, abba senki fel-nem-talál.
 Ha meg-nyúzzuk, húsát majd haza emeljük,
 Gazdánk' sok szalmája között helyét leljük.
 Ez okos embernek rá álltunk szavára;
 Jutván Karátsonynak szent éjtszakájára.
 Az óra két fertályt ütött éj-fél után,
 Kardunkat fel-kötvéen, el-mentünk szaporán.
 A' majoros gazda két legény szolgáját
 Onthon hagyta, őrzék ezek a' marháját.
 Kiz-

Ezre yették ezek, hogy mi ólálkodunk,
És hogy az ól felé lassan lopakodunk.
Kardjaink' tsörgését a' mint ők meg-hallák,
Ki-tanúlták abból, hogy vólnánk katonák.
Ők tsak ketten lévén, nem mertek ránk ütni,
Féltek, ne talán tán pistolyt fognánk sütni.
Búfzerző az ólba ment Dallos Miskával,
En írássán állottam kint Gyűrő Pistával.
Az ólba ők soká éppen nem motoztak,
Egy meddő tehenet abból ők ki - hoztak.
Két futrás kötelet szarvára hurkoltunk,
Így ofztán prédánkkal innét el-indúltunk.
Itt az egyik legény fel - üle lovára,
Más rövidebb úton nyaka szakadtára
A' faluba nyargalt: hol az Adjutánssal
Szemközt akad't, szállott hozzá nagy írással;
A' majorbúl hogy egy marhát négy katonák
El-loptak, és aztat erre felé hoznák.
Maga az Adjutáns itt négy katonával
Lóra ült, és el-ment ezzel a' szolgával.
A' mikor mi értünk a' falu' végére,
Adjutáns-is éppen akkor oda ére,
Holt ! Berdó ! kiáltott, 's minket körül fogott,
Rútúl meg-sjedtünk, a' szívünk dobogott.
Szolgának a' tehént mindjárt vízfíza adta,
Addig-is míg több ér, hátunk jól meg-rakta.
Maga előtt hajtott ő mind a' négyünket,
A' Profúznál yasra tétetett bennünket.
Reggel Raportumát Obesternek tette,
A' ki-is fel-indúlt ellenünk felette.

Mivel egymás után most sok ünnep vala,
 Dolgunk fel-vétele továbbra halada.
 Víz-kereft napjával ünnepek' vége lett,
 Májor Obestertől parantsolatot vett,
 Hogy *Ferhért*, *Krigs Recht* (a) mi felettünk tar-
 tás meg-vallásának a' dolognak hajtson. (tson,
 Tartott-is: a' lopást mi nem tagadhattuk,
 Még jó vólt, a' tehént, hogy vízfíza adhattuk.
 Mert már így könnyebb lett fokkal szententziánk,
 De a' Törvény még-is így hozta azt reánk :
 Hogy száz tíz ember közt farmatringot futunk,
 Négyfzer fel, 's négyfzer le, ofztán haza jutunk.
 Más nap ki-is rukkolt az Exekútzio,
 Tudtam, keserves lesz a' mai portzió.
 A' Profúz bennünket mint oda vezete,
 Szólt a' Májor, ma van a' fársáng' kezdete,
 Búfzerző vetkezz-le! te mégy első tántzra,
 Bánom nem adhattunk, rofzíz ember, a' fántzra.
 Le-is veté ingét, tántzát miút kezdette,
 A' Májor ló háton vágatott mellette,
Hau tzú! üssed! üssed! mindég kiáltotta;
 Adjutáns más felől jól meg-tapintotta
 Páltzájával aztat, ki ötet nem tsapta,
 Ayagy-is vál közbe döfését illy kapta.
 El hiszem többször-is ő eztet próbálta,
 Mert ezen sok tsapást jaj nélkül ki-álta.
 Dallos vólt a' másik, ki utánna futott,
 A' Kalupáda tántz ennek-is ki-jutott.

Há-

(a) *Ferhér*, *Krigs-Recht*: Hadi írólo székét téfzen.

Három a' tántz, jöve itt Gyúró Pistára,
Valahányszor tsapás esett a' hátára;
Mind annyiszor bőri szegénynek meg-repedt;
Gyenge, tsiklándos vólt, sok szív rajta epedt.
En utólsó vóltam, rajtam vólt már a' sor,
Gondoltam, hátamat ha bé-lepte a' por,
Majd le-seprik a' sok farmatring tsapások,
Néztem: hármok hátán mint vólt tsattogások.
Nagy szomorún én-is ingem le-vetettem,
Olly nagy sebesléggel futásom kezdettem,
Hogy eleint kevés tsapás ért engemet,
De harmadszor futván, fullasztás szívemet
El-fogta, és gyakran orromra hullottam,
A' Májor vágatott, míg fel-nem ugrottam.
Tántzomat végezvén, le-dültem, pihegtem,
Szív szorulás miatt tsak alig lehegtem.
Aszfzonyok meg-kenték hátam pályinkával,
Mellyet meg-vegyíték szappannak habjával.
Mond'tam: Debretzenbe farom jól ödzötték,
De itt a' hátamat jobban köpölyözték.
Más nap daganattya gyűlt matériával,
Fel-vágta a' Feltser aztat lántzétával.
E' Bált meg-köszöntük mi az Obesternek,
Kúrholt minket, engem mondott rosz embernek,
A' Kapitányom-is, úgy le-pirongatott,
Hogy szívem gyökerén a' szava ált' hatott.
El-is szaggattatott egymástól hármunkat,
Mind külön gazdáknál, kaptuk quártélyunkat.
Több részt a' télnek nem töltöttük másba,
Tsak keserűségbe, és nagy búsulásba.

Furdalta szívemet lelkem esmérete,
 Mert nálam a' jónak nem vólt már kellete.
 A' gonoszfágokban torkig el-merültem,
 Egy veszedelemből a' másba kerültem.
 Tudtam: magam vagyok mindennek az oka,
 És hogy önként lettem a' gonosz bírtoke.
 Fő 's all Tisztek előtt el-húnt szeretetem,
 Ollykor nem érdemlém, még-is verettetem.

* * *

Igy jár sok ifjú, ki meg-nem gondollya
 Dolgainak végít, jól meg nem fontollya.
 Mindenbe kell lenni katonának szűznek,
 Mert ő sok veszélynek mégyen, és sok tűznek.
 Hogy ha a' jó erkölts őtet nem fedezi,
 Hiddje, hogy az Isten nem-is védelmezi.
 Főkép' míg ifjú, vigyázzon magára,
 Hogy élte ne légyen lelke ártalmára.
 Mert ha e' Felsőget ő egyszer el-hadja,
 Tudja - meg: áldását reá nem-is adja.
 Ne tsudállya ofztán, hogy elő nem mehet,
 Mert Isten malasztja nélkül ez nem lehet.
 Sőt ha követi-is őtet már egy szép rang,
 El-veszti azt; lészzen belőle tsak bitang.
 Sok ilyen példákat ki ki látott, 's láthat,
 Azért így ne járjon, magára vigyázhat.
 Senki őtet azért nem fogja gyalázni,
 Ha magát, mint lovát, úgy tudja zablázni.
 Bár Mómus nevetne, így mutat rá: ez szent,
 De vallyon ha egyszer a' veszélybe lesz bent;
 Ki-

Ki - szabadította-e ebből a' tsúfóló?

Épen nem; fött mondja: hogy így járt igen jó.

Katonának tsupán jó erkölts pántzélya,

Ha ebbe öltözött, bizonyos már tzélya.

Az ódala mellett ezer fog le - húl ni,

Jobb ódala mellett tíz ezret fog dúlni.

Nem közelít hozzá a' szerentsétlenfég,

Mivel segedelme, és paissa Istenfég.

Meg-nyílt a' szép tavasz, nap melegen sütött,

Jövé az ellenfég, gyakran reánk ütött.

Hol néki, hol nekünk szolgált a' szerentse,

Bellona sem tudta, hogy melyik részt mentse.

A' tsatákba gyakran pajtásaim nyertek,

Ollykor a' Kurutzok, mert ők sem heverték.

Nékem nem lehetett valamihez jutni,

Bár kényszerítettem ellenséget futni.

Sött Marienbergnél, (a) lovamat alattam

El-lőtték: és vízfíza tsak gyalog szaladtam.

Meg-firattam az én kedves Mokányomat,

Egy jó lóért kértem a' Kapitányomat.

De mint eleinten, úgy most nem szeretett,

Egy vén lárga lóra engemet ültetett.

Fájt a' szívem; tudtam: hogy sok más katonák,

Személyemhez-képest vóltak tsak vén banyák.

Még-is jó lovakat nyertek magok alá,

A' tüzet kerülték, kőzfáltak fel, 's alá.

H 5

Bi-

(a) Marienberg Saxónlai bánya város, az Értzgebirg-be, Tsch Ország szélén.

Bizonyos voltam én , hogy ha ellenfégre
Megyek , szert nem teszek , hátán nyereségre ;

Sőt az első tűzbe engemet el-kapnak,
'S így gyalázatossan tétettetem rabnak.

A' lok keserűség epefzté szívemet ,
Azért el-szökésre rá szántam fejemet.

Harmad napra én ki-komandírozattam,
Egy Zászló-tartóval , kitül adattattam
Egy Káplár trupjába , melly volt elő-járó,
A' hol meg-állottunk , vala ez őrt álló.

Az ellenfég közzel volt táborba hozzánk,
Vigyáztunk véletlen , hogy ne üssön reánk.

Ejzel után négyen el-mentünk patrolba ,
Hallóttunk előttünk tsörgést a' bokrokba.

Szóllottam : álljunk-meg , én előre megyek ,
Hogy azon tsörgéstül bizonyfágot vegyek.

El-menvén , leg-ottan a' fágát meg-kaptam,
Hamar-is ellenfég postyára akadtam.

A' fiók estrázsa , halt ! bordó ! kiáltott,
Feleltem *Dezertör !* hárma körül állott.

Ezek el-vezettek magok Fő Tisztjekhez,
Mihent-is ő vélek érkeztem ezekhez ;

Melly erősek vólnánk , arról tudakoztak,
Több illy lok más dolgot itten elő hoztak.

Reggel el-vezettek Kleist Generálishez , (hoz.
Láttam : hogy egy All-Tiszt , itt más Dezertört

A' Generálisnak nagyon meg-tetfzettem,
Zöld Kuruttzai közt szolgálatot vettem.

Mindjárt egész mundirt énnékem adatott,
Mondtam : rosz a' lovam , azt-is mást hozatott.

Szür-

Szürke vólt a' szőri , de nagy túr vólt hátán ,
 Egy nagy farkas marás bal felől a' farán.
 Négy hétig a' hátát mindég orvoslottam ,
 Fekete nadálllyal bé-is gyógyítottam.
 Sok tsatákba vóltam én a' Labantzokkal , (a)
 Közzel szembe szállni nem mertem azokkal.
 Mert gondoltam , hogy ha el-fognak engemet,
 Akasztó fán veztem-el az életemet.
 Részünkről mostohán folya az egész nyár ,
 Vertek , és kergettek , egy kárt érte más kár.
 Berlint Tsáfszár népe , Moszquákkal meg-vette,
 A' mundir magazint abba tengre tette.
 Potzdámot , Szanszuszit (b) szint' így pusztította,
 A' több Városokat a' Kobák fosztotta.
 Torgaunál (c) Feldtmarsal Daun armádiája
 Allott : nagyon erős vólt tábora tája.
 Királyunk kéntelen vólt itt hartznak állni ,
 Sléziátúl máskép meg-kolletett válni.
 Alt' az hartz : itten-is ő meg-verettetett ,
 Már Magdeburg felé armádánk sietett.
 Tsáfszáriaktúl egy hiba estvé esett ,
 Tzítten Generális (d) erre várt , és lesett.
 Tsá.

(a) A' Prusfus Huszárjai ő Felfége magyar lovasfágit Labantzoknak nevezik.

(b) Potzdám , és Szanszuszit a' Prusfus Király mulató helyei.

(c) Torgau Saxaniai Város , közzel fekszik Magdeburgiai Hertzegséghez.

(d) Tzítten nagy és híres Generálisja vólt Második Fridrik Prusfiai Királynak.

Tsáfszár népe más nap vizsza takarodott,
 Drezda (a) alá érvén, ott meg-állapodott.
 Retírált a' Labantz, szaladott előttünk,
 Puskáztunk hátokon, ágyúkkal-is löttünk.
 Nagy Izerentsétlenfég érte itt fejemet,
 Mert Tsáfszár Hufzárok el-fogtak engemet.
 Drezdánál által-vett tőlök a' Regiment, (ment.
 Rettegtem: mert tudtam, hogy most nem leszek
 A' föld zöldfégéből immár ki-vetkezett,
 Mivel a' Zúzmarás tél bé-következett.
 Az armáda szállott téli quártélyokra,
 Mert az ellenfég-is el-mene azokra.
 Regementünk jutott Tsehek Országába,
 Mellybe két télen vólt, szált numerusaába.
 Hadi munkák után két hétig nyugodott,
 Ezek el-múltával mindjárt hozzá fogott
 Az Obester, hibák helyre hozásához,
 'S fogyatkozásoknak ki-pótolásához.
 Egyfzersmind kívánta, *Stokhaus* (b) üres legyen,
 Mert egy Regimentnél a' fok rab tsak szőgyen.
 Azért *Ferhér*, *Kriegs recht*, itten rendeltetett,
 Ki könnyű rab vala páltzával büntetett.
 Mind meg-szabadúltak, tsak magam maradtam,
 A' Törvény szék előtt kérdésre vonattam.
 Leg-főbb kérdés ez vólt, hogy én mért szöktem-el,
 Magam' kötelezván szolgálatra hittel;
Mond.

(a) Drezda, a' Saxoniai választó Hertzegnek lak-városa.

(b) *Stokhaus*, Hadi nevezeten fog-házat, vagy-is tömlőtört rézzen.

Mondjam-meg okait bátran szökésemnek ,
Enyhíthetem súllyát így büntetésemnek.
Szólltam : nagyon kértem a' Kapitányomat ,
A' midőn el-lőtték alattam lovamat ;
Adatna jó lovat ; de ollyat adatott ,
A' mellyen a' Kurutz mindjárt el-foghatott.
Tudtam ; hogy sokaknál jobb katona vagyok ,
De előtte nem én , azok voltak nagyok .
Véle egygyütt a' fő Tisztek nem ízerettek ,
Fájt a' szívem , hogy illy nagyon meg-vetettek.
Eleint neveztek engem : fiam Palkó ,
Most pedig rosz ember , kotzkás , és kóborló .
Minden leg-kisebbért mindjára verettek ,
Ezek az okaim , mellyek el-szöktettek .
Szólt a' Májor : Fiam ! melly okokat mondasz ,
Gyarlók , igen gyengék , 's mindenike kopasz ;
Mert hogy ha a' Tisztek veled roszszúl bántak ,
Mint kotzkást , kóborlót verettek , nem ízántak .
Talám te mind kotzkás , mind kóborló valál ,
Es így a' verésre magad okot adál .
Az vóltál-é ? mond-meg ; szabad most szóllani ,
Valami szíveden vagy , ki-mondani .
Mi tagadás benne ; én gyakran jádzottam ,
De senkit nem tsaltam , másnak se ártottam .
Igaz ; a' Káplár-is éjjel ha vizitált :
Ollykor quártélyomon engemet nem talált .
De lovamat eléb itattam , étettem ;
Úgy mentem-el ofztán , ha mindent meg-tettem .
Szólt megint a' Major ; lád-é , magad mondod ,
Hogy játsztál , kószáltál , arra vólt hát gondod .
Nem

Nem a' szolgálatra , sem pedig lovadra ,
Mind ezen tett hibák , szállanak magadra.
Tudtad a' játékok nagyon' tiltva vannak ,
És hogy rossz dolga van , ki éjtszakáz , annak.
Mit tsudállod tehát , hogy sokat verettek
Téged fő Tiszttyeid , és nem-is szerettek.
Mondod ; játékkal senkit meg-nem-tsaltál ,
És senkinek azzal te nem-is ártottál.
Magadat tsaltad-meg , mert pénzed vesztetted ;
Ártál pedig annak , a' kitől el-nyerted.
Kapitányod nem mert jó lovat rád bízni ,
Mert a' kóborlással ló nem szokott hízni.
Nem-is elég , hogy azt itaslad , étesfed ,
Azután Istálló rekeszét rá vesfed ;
Hát ha quártélyodat tűz el-borítaná ?
A' lovadat akkor ki-fzabadítaná ?
Ha ok nélkül bántak keményen te veled ,
Te ártatlan léven , vóltak ők ellened ;
Stabálsifaidnál vóltál-é panaszon ,
De tudtad , panaszod nem követné haszon ,
Tudsz-é még valamit magad mentfégére ,
Melly lenne dolgoznak könnyebbítésére.
Senkitül se tartsál , mond-meg azt szabadon ,
Gondolkodjál : tám még legíthetsz magadon.
Nem tudok , szóllottam , itt kegyelmet kértem ,
Mert hogy vétkecs vagyok , magam meg-csmértem.
Esedeztem , ezen mostani vétkezem
Ne tekintsék , mivel sajnálom estemet.
Mint ember estem-meg , és olly melly iffiú ,
Gondolat fejébe , a' kinek még hiú.

Fogadtam : magamat , hogy én meg-jebbitom,
Életem ezentúl hogy jóra fordítom.
Könyveim ortzámra itten ki-tsordáltak ,
Láttam Major-é-is azokba borúltak.
A' Törvény szobából Profáz ki-vezetett,
Kezemre , lábamra , megint vasat vetett.
Bent már az Auditor , hogy én mit vétettem,
Büntetésnek mellyik nemét érdemlitem ,
Az hadi törvények szeriat ki-mondotta,
Szavára sok ízem itt könyveit ontotta.
Ezek után szegény fejemre voksektak ,
Nem tudtam , dolgaim előttök mint folytak.
De nem reménylitem jó ki-menetelét,
Tetstett , hogy valami rájja szívem felét.
Egy Hadnagy ki-jött itt , 's vele egy Kapitány,
Petsétes levelet a' kezébe tartván,
Szententziám vólt ez , melly't a' törvény hozott;
Látása szívembe , újjabb kínt okozott.
Ezt az Obesternek kezébe nyújtotta ,
A' ki-is ezt mindjárt febis szakította.
El-olvashván , nevét rá írta pennája ,
Es még e' szavakat tette ő alája :
Placet ; és most mindjárt publikáltatason ,
Holnap után pedig exequáltatason.
Az Obester újra ezt bé-petsélette ,
Kapitánynak adván , fő-hajtását tette.
Ez vízfzsa érkezhén a' Majornak adta ,
Fel-szakítván , látta , Obester meg-hadta.
Hogy eztet ő mindjárt most publikáltassa ;
Hogy pedig az egész világ azt hallhasssa ,
Há-

Háromszor *Ruffot* (a) fűjt, itten egy Trombitás,
 Jött a' nép mi felénk, leve nagy szaladás,
 Bírám ki-jöttek, fél kerékbe áltak,
 Szententziám hallák az emberek, vártak.
 A' kardját a' Major itten ki-rántotta,
 Páltzáját Auditor pedig fel-tartotta.
 A' Profúz engemet hozzájuk vezetett,
 És itten én rólam a' vas le-vé tetett.
 A' fél kerék végén kellett meg-állani,
 Szententziád fogod, szólott Májor, hallani.
 Az Auditor eztet olly hanggal olvasta,
 Hogy azt minden ember érthetve halhatta.
 Kezdett nagyon fogyni testemnek ereje,
 A' Szententziámnak e' vala veleje.
 Mivel hogy Rontó Pál, Istenét, Királytát
 Meg-tsalta, el-hagyta Zászlójának allyát,
 De mi több, meg-szegte hitét, mellyet le-tett,
 Mellyért-is ő példás büntetést érdemlett.
 Azért-is rettentő mások példájára,
 Meg-hal; és fog menni az akasztó fára.
 Itten az Auditor egy fátskát zsebéből
 Ki-vévén, el-törte, 's ki-veté kezéből.
 Melly-is kis darabba esett a' lábamboz:
 És ezen ígéket mondotta magamhoz:
 Isten kegyelmezzen te bűnös testednek,
 És légyen irgalmas te szegény lelkednek.

Ezt

(a) *Ruff*: Midőn a' Trombitás bizonyos darabot trombitál, mellyel a' katonaság, vagy más nép össze hívattatik valamely dolog ki-hírdetésére.

Ezt hallván, úgy tetfzett, hogy a' világ rám dült,
A' szívem dobogott, lettem olyan rémült,
Hogy a' környül álló nép tetfzett erdőnek,
A' mellybül ellenem oroszlyának jönnek.
Tagjaim hevültek, hol pediglen fáztak,
A' fejem szédelgett, szemeim kápráztak.
Meredve maradtak, és nem pillanthattam, (tam.
Nyelvem olly nehéz lett, hogy szót sem szólhat-
A' füleim zúgtak, mint zúg a' szél malom,
Azt véltem, hogy mindjárt el-nyel a' sűr-halom.
Ezek után Profúz vetett lántzra, 's vasra,
Szóllott hozzám: mennyünk! de estem itt hasra.
Pajtásim a' földről szépen fel-emeltek,
Mert sokan közzülök engemet kedveltek.
Szólltak: ne fély Pajtás! jó az Isten, jót ad,
Könyörögj hozzája, lehet még grátziád.
El-is vezettek ők Profúznak házába,
Ásztat mellé ültem, érvén szobájába.
A' Strázsája ennek itt meg-dupláztatott,
Melly az Adjutánstúl komandíroztatott.
Egy Pajtásom állott kardal a' szobába,
Karabéllyal a' más, ennek pitvarába.
Bíztatott a' Profúz, 's az ő Felesége,
De nem vólt szívemnek semmi tsendeslége.
Úgy reszketett, véltem, óldalam ki-üti,
Fájt, mint mikor testet a' forró tűz süti.
A' Regement Péter hozzám hamar jöve,
Látása én belém mérges nyilat löve.
Tudtam, ő készíti útam más világra,
Hogy lelkem juthaslon örök bóldogfágra.

Az gyötrött, hogy ilyen iffiú koromba,
 Erőszak halállal szállok-bé fiomba.
 Ő-is eleintén mind azzal bízott,
 Hogy bár az halálom meg-határozott,
 Még-is életemhez lehet mégreménység,
 Mert a' Nagy Úr Isten kegyelmes egy Felső.
 Obesterem szívét ő meg-lágyíthatta,
 És ez gráziáját még nekem adhatta.
 Mondtam: természete, hogy felette kemény,
 Engem nem-is táplál már leg-kisseb remény.
 Soha még Desértort nem pardonírozott,
 Még áll szententziám, melyt a' törvény hozott.
 Szóltt: Fiam! ha dolgoz Isten akarattya,
 Magam-is azt mondom, meg nem-változtattya;
 Minden, a' mit ezen Isteni nagy Felső
 Tselekszik mi velünk, mind jószág böltseség.
 Akarja bűnöktől el-távozásunkat,
 Hogy így nyerhesük-el mi boldogságunkat.
 Ki tudja, ha tovább e' világon élnél,
 Tán bűn tengerébe egészfzen merülnél.
 És meg-átalkodva abba mindig úsznál,
 Testestül, lelkestül, kárhozatra jutnál.
 Hidjed: az Úr Isten téged Fiam szeret,
 Mert Idveslégedre rövid úton vezet.
 Mostan egészséges, és eszeden-is vagy,
 Oh! ezen Kegyelem felette igen nagy.
 Eddig el-követett vétkeid szánhatod,
 Hogy így Idvesléged bizonyos, tarthatod.
 A' test, és a' világ, hajlandó a' rezsra,
 Nem-is vezet másra, hanem csak gonofsra.
 Ollyan

Ollyan mint szép gyümölcs, mellybe vagy on féreg,
Édes, tetfzik szájnak: emészttése méreg.
Ülly torkig kintsek közt, mint valamelly tóba,
Részed még sem lész en, örökké e' jóba,
Mert tudod, e' földön kik élünk, meg-halunk,
Nints itt maradandó városunk, vagy falunk.
Tsak a' jó, a' mellyet lelkünknek számára,
Gyűjtöttünk, az marad örökös hasznára.
Ezzel Isten színe elcibe juthatsz,
Es vele ollyan nagy örömbe vígadhatz;
A' mellyet még soha semmi szem nem látott,
Sem ember szívébe nagyobb bé nem hatott.
Fül illyet nem hallott, vége pedig nem lesz,
Oh melly bódlog ember, a' ki ebbe részt vesz.
Hogy ebbe rész es légy, Fiam imádkozzunk,
Ki kereszt-fán meg-hólt, ahöz fohászkodjunk.
Itt a' felfületet a' kezembe adta,
Tsókold-meg ezt Fiam: én nékem mondotta,
Szívemhez szorítván, örömmel ezt tettem,
Mert a' kit ez jelent, ötet képzellettem.
Páternek velem tett buzgó imádsága;
Sok szép biztatása; szava igazsága;
Meg-vallom, Istenhez buzdítá szívemet,
Szent akarattyára bizám már ügyemet.
Az alatt grátziát ment két Zászló-tartó
Kérni: fáradtságok vólt héjába való.
Szóltt Obester; hogy ök köteleségeket
Meg-tették, útt yokra botsátá ezeket.
Ment azután kérni sok Úr, és sok Dáma,
A' kis-Alszfzonyoknak majd nem-is vólt száma.

Ő tsak azt felelte, Istennél grátzia,
 A' fok kérés vége vólt reverentzia.
 Követték ezeket néhány szerzetesek,
 Ezek-is, mint Urak, vóltak olly nyertesek.
 A' Bíró-is el-jött, egész tanátsával,
 Esedezett értem, hathatós szavával.
 De ez-is tsak falra hánnya itt a' borsót,
 Szólt: jobb lesz, ha nékem tsináltat koporsót.
 Jöttek Városiak, Iffiak, és Vének,
 Könyörgöttek értem gazdagok, szegények.
 Semmit sem vihettek kérésekkel végbe,
 Mondá, majd könyörgök érettek az égbe.
 Az egész Ispitály osztán következett,
 Ez-is grátziámért, nagyon esedezett.
 Ajánlották ezen Lázárok magokat,
 Hogy Istenhez tesznek fohászkodásokat,
 Obesternek az ő hoszszú életéért. (kéért.
 Szólt: jobb lesz, ezt tegyék, a' rabnak lel-
 Utóllýára jöttek férfi gyermeketskék,
 Ezekkel fejéren öltözött szüzetskék.
 Koszorúsak vóltak, bokréták kezekbe,
 Ki ki bizodalmát vetette ezekbe;
 Hogy az Obestertül, e' szelíd báránýkák,
 Grátziám ki-nyerik, mivel ártatlankák.
 Minnyájan három, négy elztendősek vóltak,
 Szobájába menván; lábához borúltak.
 Szólltak: kis Jézuska, drága szerelmére,
 A' ki Bethlèhembe fekszik, Szent vérére,
 Kérjük Nagyságodat, légyen engedelmes,
 Grátzia! grátzia! óh légyen Kegyelmes!

Sok

Sok öszve tette itt két kis kezetskáját,
 Soknak könyv áztatta gyenge szemetskáját,
 Sok térdein tsúfzott, lábát ált' kótsolta,
 Kiáltott: *ieh bitt! bitt!* grátzia! tsókolta.
 Ezeknek sem használt gyenge szavatskájok,
 Bár mint rózsza nyílik, úgy nyílt szájatskájok.
 Mondá nékik: jobb lesz, hogy ha haza mennek,
 Holnap után nézzék mi baja lesz ennek.
 És ő róla példát magoknak vegyenek,
 Ha fel-nőnek, hogy ők roszszat ne tégyenek,
 Mint ez; ne jöjjenek az akasztó fára,
 Szülőiknek esne ez nagy fájdalmára.
 Mindenik grátzia! még-is kiáltotta,
 Ő pediglen, mars! mars! szólván ki-hajtotta.
 Míg ezek így folytak, fel-üle lovára,
 Az én Zászló-tartóm, nyaka szakadtára;
 Brixbe,(a) hol Fő Vezér Gróf Hadik vólt, el ment,
 Mivel nyargált, hamar e' városba lett bent,
 Itt Kis-Alfszonyának mély térd hajtást teve,
 Lubomirska Hertzeg Alfszony most a' neve.
 Dolgomot előtte mind el-beszéllette,
 Mért jött vólna hozzá, azt-is jelentette.
 Kérte, méltóztasson lenni én párt-fogóm,
 Obesterem előtt hathatós szószóllóm.
 Tudja: ha levelet nékie fog írni,
 Keményfégét fogja e' levél meg-bírni.
 De kérte, Ordonántz táskájába tegye;
 Hogy itt vólt, Obester azt észre ne vegye.

(a) Brix, Németh Tsch Országí rendes város, közel Szaxóniának határához.

E' kegyes Méltóság örömmel ezt tette,
Mindjárt-is kezébe pennáját fel-vette,
Olly szív meg-lágyító levelet néki írt,
Hogy maga-is, míg azt írta, piszegett, 's sírt.
Önön maga tette eztet a' táskába,
Ordonántznak nyomott egy aranyt markába.
Kérte, hogy mindenütt ő nyargalva mennyen,
Néki-is jutalma lesz mind földön, 's mennyen.
Mint szél ment, lova-is igen serény vala,
Dél után itt termett, végződvn asztala.
A' Zászló-tartó-is hamar el-érkezett,
A' Gróf Kis-aszfzannyal, hogy ő mit végezett,
Meg-mond'ta: köszöntem; nagy Kereszténységét,
De dolgom, nem éri, szóltam, kívánt végét.
Az Obester küldött maga konyhájából
Ebédet, innom-is a' maga borából.
Ettem a' mint ettem, mert testem táplálni
Már-szükségem nem vólt, tsak lelkemhez látni.
Meg-látván leg-elöl a' Pátert, rémültem,
Mivel halálomhoz már mostan készültem.
Hogy mindég mellettem vólna, azt kívántam,
De el-jött: a' szívem örvendett, hogy láttam.
Az egész dél utánt velem könyörgéssel
Töltötte, és fok szép más elmélkedéssel.
Kristus mi érettünk hogy mennyit szenvedett,
Míglen Attya előtt értünk eleget tett,
Mint kegyelmezett-meg tsak egy kérésére,
A' Iatornak; 's mint ment ez idveslégére,
Péter meg-tagadta, de vétkét íratta,
Színe látására eztet-is jutatta.

Szólt

Szölt tovább: gyermekem! Atyánk ő, 's Istenünk,
Jót kíván ő tenni mindenkor mi velünk.

Nagyobb öröme van egy bűnös térésén,
Mint fok igazaknak mennyégbe menésén.

Oh te-is idvezülsz, tsak vétkeid bánnyad,
Meg-gyónván; lelkedről e' terhet le-hánnnyad,

Mondottam: ez vólna minden kívánásom,
Nem bánom, e' földön ha már maradásom

Nem-is lesz, mert a' föld veszedelmek helye,
Minden rosznak, és-a' bűnöknek műhelye.

Töredelmes szívvel megyek az halálra,
Reménylem, hogy jutok örök böldogfágra.

Jó éjtszakát mondott, mert vala már éjfél,
Reggel jókor el-jön, mert majd korán fel-kél.

El-ment; Istenemhez mindig fohászzkodtam,
Es-a' Feszületet kezembe tartottam,

Szemem előtt vala mindenkor halálom,
De hajnalkor még-is el-nyomott az álom.

Almomba egy szép szűz hozott egy kalitkát,
A' mellybe bé-zárva tartott egy madarkát,

Ki-nyitván ajtaját, madara el-repült,
Mellyen e' szűz leány nem búsúlt, de örült.

Fel-ébredvén, ezen álmom' nem fejthettem,
De magamba még-is illy sóhajtást tettem:

Rab vóltál, nem vagy már, te ékes kis madár,
Oh hozzád hasonló lehetnék én is bár.

Más nap el-is jöve a' Páter idején,
Nem vólt a' kalapja fel-téve a' fején,

Mert Urunk szent Testét el-hozta magával,
Szolgája vele jött két viafz gyertyával.

Szóllott: édes fiam: no miként nyúgoddál?
 Jól-é, avagy roszszúl? mond-meg mit álmodtál?
 Meg-mondván álmodat, így fejté ő ezt itt,
 A' szüz lány nem más vólt, hanem az igaz hit.
 A' kalyitka pedig ábrázlá a' testet,
 Abba zárt madarka jelenté a' lelket,
 Mert a' test tömlötze az ember lelkének,
 De ha egyszer vége van test életének;
 Mivel halhatatlan a' lélek, ki-repül,
 És ha igazán hitt, Kristusba idvezül.
 Tudom, Fiam, hiszel ő szent Felségébe,
 Reménységed veted ő nagy érdemébe.
 Jól van ez, de még-is, mind több kell még ehez,
 Hogy juthass Istennek az ő kegyelméhez.
 Maga mondja: a' kieszent testét nem eszi,
 Szent vérét nem iszja, ezt nem tselekeszi;
 Nem juthat az ilyen színe látására,
 Erdeme sem válik ilyennek hasznára,
 Azért-is hogy juthass Isten kegyelmébe,
 Mindjárt részesítlek az ő szent Testébe,
 Mint egy fél óráig velem imátkozott,
 Azután engemet a' gyónásra hozott.
 Meg-is gyóntam néki egész életemről,
 Minden nehézséget le-tettem lelkemről.
 Bűneimtől engem mihent fel-óldozott,
 Egy valami, olly nagy örömet okozott
 Bennem; hogy szívemről minden szomorúság
 Tágúlt, el-fogta azt egy titkos vígaság,
 Itten gyakorlását, hitnek, reménységnek,
 El-mondotta velem, és a' szeretetnek,

El-

El-végezván azt is, szólíttá szolgáját,
Meg-gyújtatá vele mind a' két gyertyáját.
Egyházi ruháját, Stólat fel-öltötte,
Oltári Szentléget a' kezébe vette.
A' szokott ígéket nagy ajtatoslással
El-mondván, felém jött illő buzgóssággal.
Térdepelvén, földig magam' meg-hajtottam,
Mint szarvas friss vizet, Uram, óhajtottam.
Magamhoz-is vettem itten Istenemet,
Kértem, hogy szent vére gyógyítsa lelkemet.
Mintegy fél óráig megint könyörgöttünk,
E' nagy szent titokról oltán beszélgettünk.
En ki nem mondhatom melly nagy könnyebbséget
Érezett a' szívem, 's lelkem tsendesléget.
Bátorodott lettem, haláltól nem féltem,
Világot útáltam, mellybe eddig éltem.
Már nehezen vártam, hogy tsak meg-halhassak,
Istenemnek színe elibe juthassak.
A' Péter én tölem el-ment ebédelni,
El-jön, ha asztaltól, mondá, fel-fog kelni.
Ma-is Obesterem küldött nékem enni,
Meg-köszöntem, hogy ezt méltóztatta tenni,
Mivel most erővel alkalmassal bírtam,
Ezen két levelet Szülőimnek írtam.

Rontó Pálnak édes Attyához írott levele,

Kedves édes Atyám!

Reszketnek kezeim halál félelmétől,
De jobban remegek szíved' férelmétől.

Mert tudom; azt pennám úgy meg-sebesíti,
Hogy nintsen orvosfág, melly azt meg-enyhíti.
Síromnak halmáról küldöm leveletem,
Tudjad: holnap reggel végzem életemet.
Nem jutok már többé színed' látására,
Mert hóhér hűz holnap az akasztó fára.
Tudom, ezen szavak tégedet rémítnék,
Tán meg-is halsz, hogy ha Egek nem segítnék.
Légy bátor, óh Atyám! halált érdemlettem,
Istenem, Királyom ellen én vétettem.
Meg-szegtem hitemet, szöktem ellenfélghez,
Az előtt-is már sok roszszat vittem véghez.
Magam féle nyája el-fogott engemet,
Így bünteti Isten hitetlenségemet.
Vajha! a' te sok szép oktatásaidnak,
Mindég jóra intő okos szavaidnak
Hittem volna: most illy erőszakos halált
Nem szenvednék; a' melly tégedet-is talált.
Talált: ősz fejedre hoztam gyalázatot,
Atyai szívedre keserves bánatot.
Hogy ha merem magam' mondani fiadnak,
Mivel engem' holnap az halálnak adnak,
Engedj-meg óh Atyám! mert meg-bántottalak;
Emlékezem, sokszor háborítottalak.
Az Istenre kérlek, engedd-meg vétkemet,
Hogy el-ne vesztsem én szegény lelke-met.
Mivel már esetem meg-változhatatlan,
Kérlek édes Atyám ne légy irgalmatlan.
Köszönöm atyai gondviselésedet,
Melly't nem érdemlettem, nagy szeretetedet.
Vedd

Vedd bűnös lelkemet emlékezetedbe,
Könyörögj érte, csak azt vedd szívedbe.
Kéri ez te tőled, az, ki sír-halmán áll,
Méltatlan rofsz fiad: a' nevem *Rontó Pál*.

Az Annyához írott levele.

Szerelmes édes Anyám!

Majd ki-esik pennám meg-bádjadt kezemből,
Könyveim mint patak, úgy folynak szememből,
Midőn hozzád ezen levelemet írom,
Mert már ki-van ásva én halálos sírom.
Meg-ne rettenj, kérlek, szíved' bátorítsad,
Isten végzésére szemeid' fordítsad.
Ő szent rendelése, hogy holnap ki-múljak,
És az akasztó fán kötél által fűljak.
E' napnak virradta azon gyászos napom,
A' mellyen érdemlett büntetésem kapom.
Érdemlett: mivel meg-tsaltam Istenemet,
Vele Királyomat, földi Felfégemet.
Mind kéttőhöz le-tett hitemet meg-szegtem,
Sok rofszakat tévén, ellenféghoz szöktem.
Tsásfár Hufzárjai egy meg-ütközésbe
El-fogtak: és azok adtak engem' kézbe,
Hadi Törvény hozá rám e' szententziát,
Tudom, Obosterem, hogy nem ad grátziát.
Oh szerelmes Anyám! képzellem, mint iudúlsz
Ajúlásnak, többé tán meg-sem-is vídúlsz.
Esmérem te gyenge Anyai szívedet,
Esmérem alszszonyi erőtlenségedet.

Azt

Azt fogod fajnálni, engem' mint neveltél,
 Emlőddel tápláltál, széltd'-is őrzöttél.
 Azon test, méhedbe a' melly formáltatott,
 Szíved alatt kilentz hólnapig hordatott.
 Mostan erőszakos halálra fog menni,
 Tudom: ez szívedbe hegyes tör foglenni.
 Édes drága Anyám, ne epezd magadat,
 Botsáss Isten' színe elibe fiadat.
 Hidd-el: oda jutok, mert bűneim' bánom,
 Nagy vétekbe estem, halálom' nem szánom.
 Isten fizesse-meg sok fáradságodat,
 És én mellettem tett dajkálkodásodat.
 Ha meg-bántottalak, Kristus' sebeire
 Kérlek: botsásfál-meg, az ő szent vérére.
 Isten' széke előtt érted imádkozni,
 Hiddjed, meg-nem-szünök, szívből fohászkodni.
 Hogy szegény lelkemről te-is gondolkodjál,
 Esedezik ezért, vólt Fiad,
Rontó Pál.

* * *

Könyvekkel áfztattam e' két leveletem;
 Zokogtam, reájok nyomván petsétemet.
 Mert szemem előtt vólt, engem mint kedvelltek
 Szülőim; és melly nagy költféggel neveltek.
 Kevés idő múlva a' Páter érkezett,
 Szememen esmérven, mért sírtam, kérdezett.
 Szólltam: Szülőimnek dolgomat meg-írtam,
 Estemen szomorúk lesznek, azon sírtam.
 Kértem: holtom után hogy adná póstára,
 Itt a' nyóltz krajtzár-is, a' két levélre.

Fogadta: kétfélem hogy ne legyen benne,
 Örvendetesbb dolgot még-is inkább tenne.
 Ekkor egy Ordonántz jöve serényféggel,
 Izzadt vólt a' lova, mert jött sietléggel.
 A' Profúznak köté eztet udvarába,
 Egy iskátulával bé-jött a' szobába,
 Köfzönt, 's azt előmbe az asztalra tette,
 Gróf Hadik Kis-Afzszony, szólott, eztet küldötte.
 Vegye Pajtás Uram kedvesfen ezt tőle,
 A' mi benne vagyon, vegye-ki belőle.
 Péter maga eztet mindjárt fel-nyitotta,
 Ajándékát velem együtt tsudállotta.
 Ing vólt ez, szép fejer vékony gyótsból varva,
 Vialszkos váfzonnyal vólt ez bé-takarva,
 Szegve vólt fekete selyem pántlikával,
 Ez vólt az ajándék, egy szép bokkrétával.
 Ordonántznak vífza-adtam a' skátulyát, (tyát.
 Köfzönöm, mondja-meg, kegyes's nagy malafzt-
 Istent fogom kérni, számos esztendőkre,
 Aldással terjefszze éltét sok időkre.
 El-ment; én ezeket mondtam a' Péternek:
 Tudjuk, Gróf Kis-Afzszony írt az Obesternek,
 Látom, hafzna nem vólt kérő levelének,
 Tartom ajándékát halálom' jelének.
 Légyen az Istennek ő szent akarattya,
 Reménylem, lelkemet magához juttattya.
 Magam kértem már most, kezdjen imádkozni,
 Vagy más szent példákat nékem elő-hozni.
 A' szent Mártyrokról mindjárt-is befzéllett,
 Beszédjéből lelkem nagy vígafztalást vett.
 Mert

Mert hallottam, azok hogy mennyit szenvedtek,
Melly szörnyű, 'siszonyú halállal ölettek,

Még-is vígan várták a' vadak tsatáját,
Tsak Martyrömlágnak nyerhesfélk pálmáját.

Dávidot-is nékem itten elő-hozta,
Vétkéért az Isten miként ostorozta.

Vétkeik siratván, ő rajta könyörült,
Bár ő nagy vétkes vólt, de még-is idvezült.

Szólltam: tudom, Istent én-is meg-bántottam,
A' mellyel én önnön lelkemnek ártottam.

De hogy bűneimet meg-fzántam, örülök,
Most-is szívből bánom; úgy-é idvezülök?

Szólt a' Páter, ennél bizonyosabb nintsen,
Örvendeszhetz ezen, leg-drágább nagy kintsen.

Azután könyörgött majd nem Virrattáig,
Le-dültünk azután, alig egy óráig

Nyugodtunk, az hajnal tsák hamar hasadott,
A' nap következett, hogy ez el-haladott.

E' nap vólt, melly nékem vólt leg-irtóztatóbb,
Es úgymint embernek, leg-inkább borzasztóbb.

Mert ezen kellett éltetmtől meg-válni,
Istennek ítélő széke előtt állni.

Szóllt a' Páter hozzám, hogy ha még szívemen
Valamelly nehézség vólna, vagy lelkemen,

Gyónnám-meg, mert még most időm vólna árra,
Még minek előtte jutnék az halálra.

Mondtam, vagyok tsendes lelki esmérettel,
Nints lelkem terhelve leg-kisfebb vétekkal.

Itten szépen magam fel-tsfnosítottam,
Hajam puderoztam, fel-fodorítottam.

Dol.

Dolmányomra vettem halálos ingemet,
 Mellyel Gróf Kis-Afzszonymeg-tisztelt engemet.
 Felfüzetet a' szép bokkrétára tettem,
 Kézbe tartván, gyakran tsókokkal illetem.
 A' Páter könyörgött velem, és biztatott,
 Egy keveslé szívem meg-bátoríttatott.
 Hallván egyszer, hogy a' Profúz háza körül
 A' lovak dobognak, a' fok fegyver zördül.
 Az exekutzió, tudtam, hogy érkezett,
 Páterrel féltembe fogtam itten kezét.
 Szív szorongatásim ekkor lettek nagyok,
 Ki-tetstett, hogy nem kö hanem ember vagyok:
 Szólt a' Páter: fiam! talám meg-sjédteél,
 Látom ábrázatba hogy halovány lettél,
 Ne fély! Istenedbe veszed reménységed,
 Sőt örvendj; mivel ő magához hí téged.
 Bé-jüvén a' Profúz, szóllott: Fiam! ne fély,
 Még lehet grátziád, e' reménységbe ély.
 Hanem nékem már most mást nem lehet tenni;
 Azért mennyünk, mivel már kelletik menni.
 Páter imádkozva mene én mellettem,
 Mint a' pitvar ajtó előtt vele lettem;
 Adjutáns a' *Srankba*, (a) Páterrel vezetett,
 Ezen négy szeglettel körül-is vétetett.

Erre

-
- (a) *Srank* nem egyebet téfzen, hanem tizen hat ember egy kis Quarét, az az: négy szegletet formál, minden szeg áll négy emberből, kik karabélyokat, meddig a' kezek le-nyúl, le-eresztik, és azoknak végeit tarttyák, ebbe négy szegbe mégyen a' *Delinquens* a' Páterrel, vezetí pedig eztef egy *Strázsa*-mester.

Erre itt a' Major , mars! komandírozott ,
Lábrúl lábra , laslan ki ki masírozott .

Úgy tettzett , előttem mindenütt van árok ,
Es hogy egész térdig én fővénybe járok .

Frajter (a) két katona Hóhért körül vette ,
Katonaság után őtt' hátrúl vezette .

A' nép száma nagy vólt , a' melly engem kísért ,
De ritka vólt , a' ki ezek között nem sírt ,

A' mind már el-hagytuk egyszer a' helységet ,
Úgy tettzett , hogy engem' a' forró tűz éget .

Mert láttam o'zlopom immár feje'leni ,
A' mellyen most mindjárt testem fog függeni .

Még éltem : a' testem már-is merevedett ,
Mivel mindentsep vér , bennem hidegedett ,

Az halál félelme engemet borzasztott ,
Hól jéggé váltattott , hol pedig izzasztott .

Az imádságba-is már szám most hebegett ,
A' nyelvem nehéz lett , ez-is tsak rebegett .

El-érvén már egyszer vesztésem helyére ,
Tettzett , hogy vastag köd szállott e' megyére .

Már szemem semmit sem különböztethetett ,
Halál árnyékával mert körül vétetett .

A' Major egy nagy négy szegletet itt formált ,
A' mellybe az én kis szegletem-is bent ált .

A' Profúz én rólam a' vasat le-vette ,
Páter szünet nélkül biztatását tette .

Kevesfé előbre kellett itt állanom ,
Es szententziámat még egyszer hallanom .

Az

(a) Frajter Vitzé-káplárt téfzen .

Az Auditor aztat fenn szóval olvasta,
 Nagy tsendeslég lett itt, azt minden halhatta.
 Mihent olvasását Auditor végzette,
 Profúz lépéseit Májor felé tette.
 Kiáltott: grátziát, kérek én szegénynek!
 Szólt a' Májor: meg-nem-lehet esni ennek.
 Másodszor-is kérem, legyen grátziája;
 Istennél grátzia; most így szólt reája.
 Harmadszor-is kérem Kristus szent nevére,
 Hogy szálljon grátzia szegénynek fejére.
 Itt véletlen a' nép leve nagy mozgásba,
 Grátzia! grátzia! esett kiáltásba.
 Mert látta nyargalva jön egy Zászló-tartó,
 Lebegtett kezkenő, melly feje mint a' hó.
 Szüntelen grátzia! grátzia! kiáltott,
 Szomorú szíveket örömré ő váltott.
 A' Májorhoz érvén, magát meg-hajtotta,
 Hogy meg grátziázott, Obester mondotta.
 Oh melly nagy öröm lett mindjárt a' nép között,
 Egyik rózsza vízzel, más mással öntözött.
 Látták, hogy szívemre nagy meg-bágyadttság szált,
 Azért-is örömet mindenike szolgált.
 A' Páter meg-ölelt, magához szorított,
 Lásd az Isten be jó, szóllott, bátorított.
 Erzékenység nélkül voltam én még itten,
 Pajtásaim közül fére vittek ketten.
 Feltsert kiáltották, egybe ez itten vólt,
 Eret fog ked vágni, Páter hozzá így szólt.
 Halálos ingemet én rólam le-vette,
 Hóna alá szépen öszve hajtva tette.

Pajtásim le-húzták rólam dolmányomat,
Ingemet fel-gyűrvé, tarták bal karomat.

Feltser szerentsésen meg vágta eremet,
Ítélete szerént botsájtá vércemet.

Erre mindjárt igen nagyon meg-könnnyültem,
Itt' magamhoz térvén, hogy élek, el-hültem.

Mind eddig mi történt én velem, nem tudtam,
Tetfzett, hogy az Urban én már el-aludtam.

A' Komandót Májor itt haza vezette,
Obesternek illő raportumát tette,

Iffiu, vagy öreg, minden nem örvendett,
Éllyen az Obester! minden szájba zengett:

Mi több, az Hóhér-is felette itt örült,
Hogy nyakam tsigája kezére nem került,

A' kerefztet Páter kezemből ki-vette,
De szép bokkrétámat tsákóm mellé tette.

Velem jött, vezetett maga Quártélyára,
Nyúgodjak keveslé, fcktetett ágyára.

Frislen főzetetett én nékem bor levest,
Kért, igyak belőle én bár tsak egy kevest.

Ittam: meleget is okozott gyomromba,
Nagyon erősített minden más tagomba.

Minden bajom meg-szünt, be-fzélttem, nevettem,
Jó lelki Atyámtúl ezeket kérdeztem:

Atyám! hogy történt az hogy én meg-nem holtam?
Mert úgy tetfzik, hogy már más világon voltam.

Éj vóli-é, vagy nappal? a' midőn vezettek,
Vak lettem, nem tudom, én velem mit tettek.

Szóltt: Fiam! Istennek hatalmát tsudálljad,
Veled tett dolgait fontold-meg, 's vizsgálljad.

A'

A' mi veled történt, ő szent rendelése
Vala: és egyfzersmind Atyai intése.
Hogy te meg-jobbítsad ezentül éltedet,
Kerüllyed a' vétket, szerezd Istenedet.
Nappal vólt hogy mentünk vesztésed helyére,
A' Félsz homályt hozott szemeid fényére.
Ott lévén; te önnön Záfzló-tartód futott,
Grátziát kiabált, ezzel hozzánk jutott.
Ne véld, Obestered önként azt r'ád hozta,
Ayagy más valaki ő nála okozta.
Maga az Úr Isten néked kegyelmezett,
Jele, hogy még rólad el-nem-felejtkezett.
Tsak elzközök vóltak Obester, és, mások,
Mondták akarattyát ezek, mint talmátsok.
Azért el-ne-felejtsd te jó Istenedet,
Szemed előtt tartsd ezen esetedet.
Mert bár ő kegyelmes, és sokszor kegyes-is,
De ha gyakran vétünk, ő igaz bíró-is.
Szólltam; Atyám Uram! az én Teremtőmet
Soha el-nem hagyom, jóra vezetőmet.
Míg lélek bennem lesz, néki fogok élni,
Önnön példám vagyok, roszszat fogom félni.
Obesterhez menvén a' Páter ebédre,
Jutott mindjárt vele ő ilyen beszédre:
No mit beszél Rontó? szereti-é, hogy él?
Magához tért-é már? avagy még moat-is fél.
Már nem fél; szólt Páter; de olly meg-ijedt vót,
Maga vallya, vélte, hogy immár ő meg-hólt.
Mondja-meg ő néki, vigyázzon magára,
Gróf Hadik Kis-afszzony sem lélzen hasznára.

Szép legény, meg-vallom, de kár, hogy tsintalan,
Ezen fenyítése, tám nem lesz hasztalan.

Méltóságos Uram; kezes vagyok érte,
Mert ezen fenyítés elevenit érte.

A' Jágere ma-is néhány szép étkeket
Hozott, mondá: küldi Obester ezeket,

Tokai bort küldött, egy karafinával,
Köszöntem, hogy hozzám van illy grátziával.

Ez a' magyar szívet ébresztő orvosfág,
Az arany tinktúra ehez tsak bolondfág.

Az életnek ez az igaz balzsamoma,
Sebesledett szívnek gyógyító flastroma.

Mihent meg-ittam ezt, úgy helyre állított,
Hogy félelem, 's halál, többé nem vakított.

A' Páter, mihelyest az asztaltúl fel-kélt,
Haza jött, meg-mondá, Obester mit beszélt.

Ki-tanúltam; hogy vólt Gróff Hadik Kis-Aszfzony,
A' melly grátziát nyert, azon Isten Aszfzony.

Óh Atyám, szóllottam: ihol van az álom,
Mostan meg-fejtését könnyen ki-találom.

Ő kegyes személljét, a' szüz jelentette,
A' melly a' madarkát szabad lábra tette.

Morfeus, az álom Isten, értésemre
Adta: hogy e' szüznek gondja van éltémre.

Madarát szabadon a' mint erefztette,
Életem haláltúl színt' úgy meg-mentette.

Fel-kiáltottam itt: óh Dámák szépsége,
Az Aszfzonyi nemnek díszze, ékeslége,

Eleven tüköre a' könnyörületnek,
Istápja, gyámola veszendő ügyeknek.

Ezen-

Ezentúl nagy neved bélyege szívemnek
 Léfszen, és míg kedvez Istenem éltémnek,
 Hofszízu életedért, én tsak akkor szünök
 Könnyörgeni, mikor mint árnyék el-tünök.
 Az ümög petséttye irgalmaslágodnak,
 Jele nagy lelkednek, nagy méltólagodnak.
 E' lesz éltémnek leg-drágább záloga,
 A' mellynek te vóltál hathatós gyámola.
 Akkor pedig, midőn világtúl meg-válok,
 Menyegző ruhám lesz, ha síromba szállok.
 Ezek után mentem a' Zászló-tartómhoz,
 Ki értem fáradozt, azon pártfogómhoz,
 Örült munkállása, hogy kívánt véget ért,
 Jóra intett, roszról tegyek-le, arra kért.
 Tőle Kapitánynak mentem quártélyára,
 Fiatal vólt, gondja vólt tsak a' tréfára.
 Meg-látván, így szóllott: hozott Isten Palkó!
 Mi hír meny-országba, van ott árok, és hó?
 Feleltem: nem lehet aztat meg-mondanom,
 Mert világ küszöbén meg kellett állanom,
 Tudom itt a' földön Kapitány Uramat
 Ki-húztam, mert tettem lovának magamat,
 En ugyan árokba szörnyűbe ejtettem,
 Kapitány Uramtól még sem segítetttem.
 Tudtam, nem lesz bajod, a' rosz fű nem veszel-el,
 Te-is mikor menykő meg-üt akkor veszel.
 Jó légy, mert ezután majd nem segítenek,
 El-ne szökj: mert hidjed, hogy fel-felejtene.
 Soha míg én élek, nem teszek illy hibát,
 Tsak kérem, hogy alám adjon jó paripát.

Péter fok malafittyát szépen meg-köszöntem,
 Meg-tsókolván kezét, quártélyomra mentem.
 A' két levelekét adja vizfza, kértem;
 Örültem, szülőim' hogy már meg nem sértem.
 Más nap szép tsinossan egész mundiromat
 Fel-öltöttem, és fel-kötöttem kardomat.
 Az Obesteremnek mentem quártélyára,
 Reá akadtam itt az Adjutánsára.
 Ez mindjárt engemet néki bé-jelentett,
 Hogy küldjön-bé, tőle parantsolatot vett.
 Térdre esvén, a' két lábát ált' kótsoltam,
 Könyveim hullottak, azokat tsókoltam.
 Kely-fel fiam! kely-fel! szállott: e' tisztelet
 Nem én nekem való, hanem Istent illet.
 Fel-áltam: ekkor-is könyveim hullattam, (tam.
 Nagylágod kegyelmét — többet nem szállhat-
 Nézett: meg-esmérte töredelmeségem,
 Tartott, meg-romolhat tán még egésfégem;
 Azért-is beszédjét imígyen kezdette:
 Épületemre vólt, míg tsak nem végzette.
 Fiam! meg-esméred, reménylem, vétkeket,
 Istennek, Királynak, le-tetted hitedet,
 Meg-szegted azt, és még ellenséghez szöktél,
 Egész Regimentnél botráncozást tettél.
 Nem én, de a' törvény, ítelt a' halálra,
 Nem-is más, tsak magad, adtál okot arra.
 Azt fe köszönd nekem, hogy vagy on grátziád,
 Mert ez Isten dolga, a' ki minden jót ad.
 Tehát a' ki égbe lakik, köszönd annak,
 Utánna háláld Gróf Hadik Kis-aszszonynak.

De

De intlek, kérlek-is, hogy hadd-el a' roszszat,
Mert hogy ha jót tehetisz, mért tészel gonolyszat.

Még te mind Istennek 's Királynak szolgálhatisz,
Es Hazádért szembe ellenféggel szállhatisz.

Hogy jó katona vagy, mondom azt szemedbe,
De azért kevélység ne légyen szívedbe.

En mind el-felejttem eddig tett vétkeidet,
Tsak magad jól viseld, segítlek tégedet.

Most azt parantsolom, holnap Brixbe mennyél,
A' Gróf Kis-afszonynak köszönetet tegyél.

Méltóságos Uram! szóltam: én míg élek,
Míg karjaim bírom, és bennem lesz lélek,

A' rosz társaságot, játékot kerülni
Fogom: Isten nem hágy roszba bé-merülni.

Köszönöm Nagyságod kegyes grátziáját,
Hogy új él'tet adott, 's meg-tartá szolgáját.

Istennek áldása úgy szálljon fejére,
Mint a' nyári harmat húll a' föld színére.

A' Stabálissaim mind itten valának,
Minnyájan szép intést énnékem adának.

Végtére Obester meg-üté vállamat,
Melly után ki-jöttem, meg hajtván magamat.

Kapitányhoz menvén, jó paripát adott,
Tatár faj lehetett, orra vólt hasadott.

Almás kék vólt szőri, két bélyeggel sütve,
Egy vólt poszájára, más farára ütve.

Meg-mondám hogy holnap Brixbe fogok menni,
A' Gróf Kis-afszonynak köszönetet tenni.

Kapitányom megint, mint szokta, enyelgett,
Hogy köszönöd-meg azt? Palkó! engem kérdett.

Lábához borúlok, hogy ha meg-engedi,
 Meg-tsókolom aztat, talám meg-szenvedi.
 Meg-köszönöm, hogy nagy kegyelmét mutatta,
 Új életre szegény fejemet juttatta.
 Láb tsókot hejtetted magam véghez víszem,
 Mert hét vármegyébe szebb volna, nem hiszem.
 Előbb azt az Úrnak meg-kell érdemlenni,
 Melly tántzot én jártam, azon tántzra menni.
 De lántz attá arra nem adom magamat,
 Hogy illy tántzba kötél tsiklándja nyakamat.
 Meg-követtem itten a' Kapitányomat,
 Hogy roszra ne vegye e' tréfálásomat.
 Más nap el-is mentem, 's tizenkét órára,
 Az ordonántzoknak értem quártélyára.
 Új veres sujtásos nadrágot magamra
 Vontam, és szép sárga tsizmákat lábamra.
 Az hajam, mint szoktuk, úgy vólt fodorítva,
 Bé-vala porozva, 's szépen tsínosítva.
 Többi mundérom-is tiszta vólt, és mind jó,
 Pantallér, lódingom, olly fehér, mint a' hó.
 Egy Lokajt kértem én: a' Gróf Kis-aszfzonymnál
 Jelentsen-bé, láttam a' Palotába áll.
 Bé-ment, és leg-ottan az ajtót nyitotta,
 Németül: *Herr Huszár! kommen zi*, mondotta.
 Bé-menvén mindjára borúltam lábához,
 Meg-tsókolván aztat, így szóltam magához:
 Kegyesléggel terhelt Grófi nagy Méltóság,
 Kit nagy lélek éleszt, főkép' irgalmaslág.
 Isten fizesse-meg Nagyságod kegyelmét,
 Hogy nékem szegénynek nyújta, segedelmét,
 Ma-

Malasztja húzott-ki a' Hóhér markából,
És ki-szabadított halál árnyékából.
Édes Anyám ugyan engem világra szült,
De világon létem oda vólt már, 's el-dült.
Hogy most újra élek, Nagyságod munkája,
Mivel járult hozzám kegyes gráziája.
Nagyobb életem ez, mint az első vala,
Mert érzékenységem abba már meg-hala.
Nagyságod irgalma azt fel-élesztette,
Szívembe el-aludt vérem ébresztette.
A' mennyeknek Urát mindég fogom kérni,
Míglen más halálom el-nem fogom érai,
Hogy terjessze bőven maga szent áldását
Nagyságodra: Világ mert nem látta mássát,
Mivel szegényekre gyámja, segedelme
Aradással omlik, mint özőn, kegyelme.
Kegyesfégét újra szívemből hálálom,
Malasztjába mindég életem ajánlom.
Szóllott: én szívessen mindeneket tettem,
Örülök, dolgába hogy szesentsés lettem.
Mert Desertorokra az Obester kemény,
De másképpen jó Ur, szolgálatba serény.
Kérem kelet, többé ezt ne tselekedje,
Hadi élet súllyát békével szenvedje.
Mert szenvedik eztet mások sok ezerek,
Hertzegek és Grófok, több más.nagy emberek.
Hogy ha még ked egyszer illy nagy vétket téssen,
Hiddje, az Obester kegyelmes nem léssen.
Gyász pántlika nélkül az inget viselje,
Kívánom, hogy öröm, 's ne gyász szívát telje.

Kegyelmes Kis-Afzszony! inkább a' föld nyeljen,
Mint sem többé nékem az el-szökés kelljen.

Az ing minden kintsem, leg-főbb drágaságom,
Tükröm, melybe látom tett sok roszaságom.

Addig míg én élek, soha se veszem-fel,
De egyfzer meg-halván, abba temetnek-el.

A' Generális-is intett engem jóra,
Mostani életem' végyem gondolóra.

Ő-is köz ember vólt, és már most Feld-Marsal,
A' ki híven szólgál, így meggy elő halkal.

Vólt itten sok Dáma, és sok Generális,
Németh, Horváth, Saxo, több Tifzt, mind Stabális.

Fejemtől talpamig engemet szemlélték,
De Frantzia nyelven mindnyájan beszélték.

Tudtam, hogy nem másról, tsak rólam szóllanak,
De meg-nem érthettem, hogy miket mondanak.

Gyakran *Zsoli Garzon*; e' két szót hallottam,
Nem sok vólt, fejembe könnyen meg-tartottam.

Gróf Kis-Afzszony hozzám így szólla végtére:
Kívánok szerentsét én kednek fejére.

Meg-hajtván magamat, tsókoltam a' kötényt,
Akkor a' markomba nyomott egy szuverént.

Ki-menvén, fel-ültem mindjárt a' lovamra,
Estve nyóltz órakor értem Quártélyomra.

Így szabadúltam-meg, így esett grátziám,
Illy keserves vala végzett Tragédiám.

Mostani századnak hatvanadikába
Történt ezen dolgom Tsehek Országába.

A' háború tartott még két esztendeig,
Sok jeles emberek húlltak ez ideig.

Mint

Miint folya, nem tárgyom annak le-írása,
 Tsupán életemnek az ő folytatása.
 E' két efsztendőbe én bajt nem okoztam -
 Senkinek, sem magam fejére nem hoztam.
 Kerültem játékot, a' rolsz társaságot,
 És a' korhelyekkel való pajtásfágot.
 Az én Istenemet segítségül hívtam,
 Jó erköltsöt lassan már magamba szívtam.
 Meg-is áldott bátor szívvel, 's vitézséggel,
 Valahányszor szálltam szembe ellenséggel,
 A' serentse szolgált énnékem mindenkép',
 Nyereségem vala mindenkor igen szép.
 Arany óráim megint vólt, 's több drágaságom,
 Jutalommal esett minden fáradságom.
 Sok szép aranyakat és új tallérokat,
 Gyűjtván, a' Péternek adtam mind azokat
 El-tenni; mert ő vólt az én *Kaszzirorem*,
 Mivel e' világon nem vólt jobb emberem.
 A' Monárchák közt itt békeség kötődött,
 Látván, halszontalan már sok vér öntődött.
 Ezen száznak hatvan és harmadikába
 Tették ezt mindnyájan Hubertsburg Várába. (a)

Ma.

(a) Hubertsburg a' Saxóniai Választó Hertszegnek működő vára vadászat alkalmatosságával.

MÁSODIK RÉSZ.

RONTÓ PAL' ÉLETÉNEK FOLYTATASA,

'S EGYSZERSMIND

GRÓF

BENYOVSZKI MÓRITZ

ÚRNAK ÉLETE.

ELSŐ TZIKKELY.

*Rontónak történettyei, míglen Gróf Benyovszki
Móritzhoz jutott.*

Mihent Mársnak meg-szünt véres áldozattya,
Nem vólt már kezünkbe kardunk' markolattya;
Nem álltunk piattzán, nem futtuk ostromát,
Jánus-is bé-zárta maga szent Templomát.
Zödült békesfégnék szagos olaj fája,
Apolló kezébe virított pálmája.
Parnasus hegyének járatos lett úttya,
Új forással buzgott Castalius kúttya.
Diánna erdőkön kedvére vadászott,
A' vizek öblébe Neptúnus halászott.
Pán bátran ekéjét a' földnek vetette,
Tzéres búza magvát ebbe el-hintette.

Ti.

Titirus ki-hajtá maga gödölyéit,
 Tsipdelték a' fáknak ezek tsemetéit.
 Virágak közt Flóra Nymfáival sétált,
 Pomóna gyümölsöt fáiról rázdogált.
 Utazó bátran ment, a' latroktól nem félt,
 Országok' föld népe szép tsendesfégbe élt.
 Bellóna nyugvásra szállítá fiai,
 Mert hét esztendeig fárasztá karjait.
 Felsőges Urunknak nagy az Armádája,
 De sok Országból-is áll Monarchiája.
 Parantsolatot vett itt minden Regiment,
 Hová rendeltetett, azon Országba ment.
 Regimentünk jutott mi édes Hazánkba,
 Ezen parantsolat lépes méz volt szánkba.
 Túl a' Tifzán estünk mi négy Vármegyékbe,
 Szathmár, Bereg, Ugots, Marmaros megyékbe.
 Kompániánkat sors veté Marmarosba,
 Bár nem bővölködik ez búzába, rozsba,
 De még-is Quártélyunk itten roszsz nem vala,
 Mert vadja sok vagyon, túrója, és hala.
 Kenyerünknek pedig ki kellettett járni,
 Az havi pénzünkre sem volt szükség várni.
 A' hús két krajtzár volt, itt sót ki nem adna,
 Mivel itt ásatik a' sok szép só Akna. (a)
 A' téjbe, téjfelbe akár fürödhettünk,
 A' Pekordréknál (b) Zsenditzét ehettünk.

Sa-

(a) Akna annyit téfzen, mint Bánya; és így só Akna, só Bányát téfzen.

(b) Marmarosba a' juhászt Pekorárénak nevezik; ez másként Qláh szó.

Savanyú vizekhez vitt minden-felé út,
 De még-is leg-jobb vólt Szaplontzai bor kút.(a)
 Estem én Quártélyba a' Verchovinára , (b)
 Lengyel Országának éppen határára;
 Oroszok, Oláhok ezen Vármegyének
 Leg-inkább lakosi; 's hogy ha el-menének
 Szigetre, vagy Hufztra;(c) onnat bort hozattunk
 Tsobolyókkal;ofztán egymás közt vígadtunk.
 Itten az Oroszok olyan mint a' váz,
 Jó Quártély vólt nálok, bár füstös minden ház.
 Pánye Tsásfzni vala előttök a' nevem , (d)
 Mint földes Urokkal, úgy bántak én velem .
 Ezen nép nagyon híz a' bü-bájosfágnak ,
 Egészlen adva van a' babonafágnak.
 A' Gazdám özvegy vólt, ő vólt a' ház' feje,
 Bár házass fia vólt , mellette egy veje.

Ju-

(a) Ugyan ott a' savanyú vizet, vagy-is Tsevitztét Bor-kútnak nevezik; a' Szaplontzai víz bizonynyal jobb mind a' Spái, Szeltzeri, mind a' Rojtsi savanyú vizeknél, de nem esméretes meszfszefége miatt a' Világba.

(b) Verchovina a' Tátrának azon része, melly ezen Vármegyét el-határozza Lengyel Országtól.

(c) Marmaros Vármegyének nagyobb része Kamara jófszágból áll, és ezen jófszágba öt mező- városok vagynak, ugymint: Sziget, Hofzfú-mező, Tétso, Hufzt, és Visk, ezet Száfzok lahják, és szép lent termesztenek.

(d) Pánye Tsásfzni annyit téfzen, mint nagy Úr, vagy leg-alább tekintetes Uram.

Juhaihoz ki-járt, 's hogy ha meg-érkezett,
Urdát, (a) vaját hozott, mi kell még? kérdezett.

Szóltam hozzá, hogy tán teheneket-is fej,
Mert kamarájába sok a' túró, és tej.

Felelt: édes Uram! négy tehenem vagyon,
De Vompir (b) kínozza őket igen nagyon.

Tavaly egy vén Aszszony meg-hólt szomszédom.

Alig hogy bé-tettük őt a' sír halomba; (ba,
Vompir lett belőle, mindjárt a' más éjjel.

Meg-rontá azokat, séjtár véres téjjel

Lett tele; hogy Menyem azokat meg-fejte,
Engem' illy nagy kárba az átkozott ejte.

Szóllottam: ne búsúl, majd teszek én róla,
Meg-lásd, hogy fel-ülök reá, mint a' lóra.

Es ha hátán leszek úgy meg-sarkantyúzom,
Hogy két oldaláról a' bőrit le-nyúzó.

Uram! így én nékem, szólt: nem fogsz jót tenni,
Mert házamtól egyszer csak el-fogsz te menni.

Ha így bánnál véle, majd azt vizsgálja adná,
Engem 's tselédemet mind öszve rontaná.

De hogy ha engemet más móddal segítel,
Hat szép kost nyájamból fogjál-ki, és vidd-el.

Helybe hagyom gazda magam-is szavadat,

Ne törődj, meg-mentem tseléded', 's magadat.

Szer-

(a) Urda, lágy tehén, vagy juh édes túróát téfszen.

(b) Vompir, a' balgarag nép között: néminémű kísértet, vagy-is boszorkányos lelket téfszen, a' melly sokat árt, főképpen a' tehenek tejét ronttya - meg, sokan aztat tarttyák, hogy feje nélkül jár.

Szerda napon éjjel veztem őt letzkére,
Bé-tzítálom őtet szobád közepére.
Vagyon egy szent könyvem, majd abból olvasok,
Négy lelkek ordítva, valamint Farkasok
Fognak elől jönni, utánok az Vampir,
Ném ordít, félni fog, majd csak reszket és űr.
A' négy lelkek előtt, hitet kell le-tenni
Néki, hogy házadhoz soha sem fog menni.
Már ezet nem bánom; hogy ha így bánsz vele,
Mert miatta vagyok félelemmel tele.
Kéz alatt meg-tudtam, minémű ruhába
Feküdt a' vén Afzfony a' koporsójába,
Egy rekruta éppen illyet költsönözött,
Mellybe szerdán estve, ő fel-is öltözött,
Meg-mondtam, takarja jól bé az ortzáját,
Hogy ki ne veheslék képének formáját.
Más négy katonát-is én meg-szóllítottam,
Fejérbe e' napon legyenek, mondtam.
Két itze pályinkát a' kortsmán meg-vetem,
Új két tserép tálat ehhez készíttettem,
Halál fejet fejér agyagból formáltam,
Fából egy kerefztet reája tsináltam.
Szurokkal ló trágyát, fenyő magot gyúrtam,
Egy új begrét néhány lyukakkal ált-fúrtam.
Az öfzve gyúrt szurkot e' begrébe tettem,
Erejét Gazdámnak én így jelentettem.
Vampir ennek füstjét el-nem szenvedheti,
Boszorkányokat is ez mind el-kergeti.
Ha varontzos kékát, kígyót, meg-füstölöm,
Egy szempillantásba azokat meg-ölöm.

El-jött a' szerda nap, mindjárt estve felé.
 Gazdát, 's háza népét szállítottam elé.
 Szoba ablakait velek bé - dugattam,
 Ennek közepére az asztalt vonattam.
 Körülötte öt fa székeket tettem,
 Itt a' halál fejét a' kezembe vettem.
 Helyhez tettem eztet asztal közepére,
 A' két tserép tálat pedig két végére.
 Té túl nagy betűket szénnel írtam falra,
 Végre nagy könyvemet tettem az asztalra,
 E' Kompániánknak vólt Protokuluma,
 Strázsa-mester küldé, hogy írjam bé még ma,
 Hadi Tanátstúl jött Intimátumokat,
 Brigáda, 's Regiment parantsolatokat.
 Két üveg lámpásba gyertyákat gyújtattam,
 De a' *kandallóba* (a) tüzet el - óltattam.
 Vettem rám fekete, rongyos köpönyeget,
 Papirosból munkált két szarvú süveget
 Tettem a' fejemre; olly vóltam mint Aron,
 Jutottam ezekhez igen könnyű áron.
 Meg - gyújtottam már itt begrébe a' szurkot,
 A' kezembe pedig vettem egy nagy murkot.
 Szobába a' füstel fel 's alá járkáltam,
 Murkomba mérgessen ollykor harapdáltam.
 Gazdát, 's háza népét én itt meg-füstöltem,
 Eztet el - végezvén, egy székre le - ülttem.

Mon-

(a) Kandalló olasz kementse forma tüzelő helyet
 téfzen.

Második Rész.

dám : áldást fog most ki ki tőlem kapni,
urkomba-is be fog mindenik harapni,
vemet meg-nyitván, tettem a' fejekre,
y Intimátumot olvastam ezekre,
vemmél fejekre egygyet koppantottam,
urkombúl haraptak, hogy aztat nyújtottam.
t tehén ólba velek el-ballagtam,
szoba ajtaját pedig nyitva hagytam.
éjtfzaka vala, kézbe lámpást vettem,
e az ól ajtaját én bé-rekelttettem.
katonák frissen el-rendelt ruhába,
leg-lévén tanítva, mentek a' szobába,
négy teheneket, 's ólat meg-füstöltem,
mind a' négynek orrát, murkossal dörgöltem.
rantsoltam nékik, tsendessen légyenek,
Míg értek nem jövök, ők ki ne jöjjenek.
gam a' szobába innét vízfzra tértem,
hogy ne nevéssenek, Pajtásimat kértem.
négy lelkek haját füstöltem vállokra,
haj port hintettem rá, és a' bajúszokra.
holzfzú ingbe vólt, ki meg lepedőbe,
Vompir úgy vólt, a' mint vitték temetőbe.
ő vettem itten a' Protokulumot,
Nagy hanggal olvastam egy Intimátumot.
: az ólba vélték, hogy szent énekeket
Éneklek, 's tztítálom immár a' lelkeket.
: egygyik katona órdított-is mindjárt,
Egy lántzot tsörgetett, az által körül járt.
ásodik utánna mint vad bika bömbölt, (mölt.
Harmadik páltzával egy defzkát vert, 's mör-
Mint

Mint a' marha bögött végre az utólsó,
 De ittak-is, tele vólt borral egy korsó.
 Szólltam itt, no már most tsendessen legyetek,
 És az asztal körül székekre üllyetek.
 Kaptam a' Pályinkát, felét egyik tálba
 Öntöttem, más felét pediglen a' másba.
 Az erős ígékét újra szent könyvemből,
 Ordítottam, le sem tettem azt kezemből.
 Mert most már tztáltam én itten a' Vompírt,
 El-is jött visított, olykor mint matska sírt.
 Itt megint hallgattam, hozzájok így szólltam,
 Mivel én a' Fő Pap ő közöttök vóltam;
 Most az ólba megyek, majd ide vezetem
 Őket: 's a' pitvarba rendel helyheztetem.
 Ti négyen tegyetek más más figurákat,
 Merefztett szemeket, vagy táttsatok szákat.
 Tsendessen üllyetek, te Vompír mindenkor
 Refzkess, nagyon sohajts, pizsegjél-is olykor.
 Száját egyik mindjárt mint lárkány tátotta,
 Két szeme piléjét más ki-fordította,
 Harmadik szüntelen fogával tsikorgott,
 Negyedik fejébe szeme rútúl forgott.
 Tálakba pályinkát itten meg-gyújtottam,
 Gyertyát lámpásokba pedig el-óltottam.
 Lángnál mindeniknek az ő ábrázattya,
 Melly fertelmes vala, szám ki nem mondhattya.
 Az ólba hozzájok erre bé-futottam,
 Meg-füstöltem őket, jöjjetek, mondtam.
 Ne féllyetek semmit, hatalmomba vagynak,
 Eppen nem árhatnak,'s néktek békét hagynak.

Jöttek, mint nyár levél, minnyájan refzkettek,
A' Menye, 's Leánya, főkép dederektek,
Sorba a' pitvarba őket állítottam,
Semmit se féllyenek, itten-is mondtam.
Bé-mentem: 's fő székbe asztal mellett ültem,
Tettem magam, hogy én nagyon meg-hevültem.
Törlöttem homlokom; könyvemet nyitottam,
Még egy Rescriptumot danolva mondtam.
A' Vompír refzketett, és véknyan nyihogott.
Rázódott a' teste, nyögött; és zokogott.
Fel- állítottam ött' végtére egy köre,
Jobb keze két újját húztam halál főre.
Szent könyvembe állott a' hit' formulája,
Abbúl olvastam ki, e' vólt a' summája :
Tóth Jankó ki- kapta ugyan a' nadrágját,
De mivel kompetál, kéri a' tsizsmáját.
Nagy Ferentz *Rajt hózent*, és fejr ruhát kér,
Kitlit-is, mert ez-is rongyos, semmit sem ér.
Kis Pálnak lova nints, mondja, hogy ne éllyen,
Ha nem kap, el-szökik, ötet úgy segéllyen.
Ezen kemény hitet, Vompír, mint mondtotta,
Magát a' négy lélek mind el- ordította.
Frissen füstölömet a' kezembe vettem,
Meg- füstölvén őket, le- tsendesítettem.
Egy futrás kötelet Vompírnak nyakára
Kötözött egy lélek, más meg derekára.
Harmadik hurkolta azt a' jobb kezére,
Negyedik szintén így ennek bal részére.
Pitvar ajtó megett meg-láttam egy kapát,
E' mellé támasztva vólt egy szóró lapát.
Mind

Mind a' két darabot a' kezembe vettem,
És a' bal vállamra azokat fel - tettem,
A' Gazdának sügtam, hogy háza népével
Udvarára mennyen, légyen ott békével,
Ott álljon mind addig, míg vizfsza nem jövök,
Mert hogy ha meg-térek, én majd lőt füstölök,
A' négy lelkek fogják most Vompírt vezetni
Temetőre; kiket én fogok követni.
Ottan én a' nyakát el - vágom kapával,
Sírba hasra teszem, fel felé hátával;
A' feje pediglen lába között lészén,
Fogadom, hogy soha kárt többé nem tézen.
Ott állván már gazdám, könyvem ki - nyitottam,
Vompírt, 's a' négy lelkét, én meg - indítottam.
Mentek: én nyomokba zúgtam, énekeltem,
Kapát, és lapátot vállamon emeltem.
Éjjel vólt, falun ált' tsendessen mehettünk,
Azt egyfzer el - hagyván, minnyájan neveltünk,
Pajtásom mindenik mene quártéllyára,
Én meg vizfsza - tértem Gazdám udvarára.
Minnyáját bé - hívtam már most a' szobába,
Szólltam: el - fáradtam, Gazda! ked dolgába.
De Vompírnak többé még hírét sem hallya,
És általa kárát soha sem - is vallya.
Már most egy nagy darab lőt tégyen asztalra,
Új ákom bákómat írtam itt a' falra.
Reá olvastam itt könyvemből a' sóra,
Nagyon sohajtoztak ezek minden szóra.
Füstölőmet káptam, körül - is füstöltem,
Enyim már a' hat kos, e' szókat mörmöltem.

Vigyék-ki már, szólítam : teheneknek adják,
Meddig nekik tetszik, had ők addig nyallyák.

Reggel meg-ne-fejjék, hajtsák ki legelni,
Estvére ígérem, sok Sejtár fog telni.

Mennyetek feküdni, és jól aludjatok,
A' Vompírról többé ne gondolkodjatok.

El-mentek : és én-is ágyamra le-dültem,
Hogy jó Exortizmust végzettem, örültem.

Strázsa-mesteremhez én korán el-vittem
A' Protokulumot, mert haza siettem.

Még azon nap meg-is érkeztem estvére,
Minnyájoknak esett meg-tértem kedvére.

Panya tsáfzni szólítak, múlt már elztendeje,
Hogy a' négy tehénnek nem volt annyi teje,
Mint most van, nem véres, már téjfel áll rajta,
Köszönte a' Gazdám, 's nekem térdet hajta.

Más nap kövér hatj kost hajta udvarára,
Szóllott : Uram itt van fáradlágod ára.

Meg-köszöntem, mondván, én egyszerre hat kost
Meg-nem-elezem, hanem egyet tartok-meg most,

A' többiből mikor nekem fog tetszeni,
Akkor fogok mindég egyet le-metszeni.

El-futott felőlem a' környékbe az hír,
Hogy meg-rontattattott általam a' Vompír,

Es ha szentelt főmből adok teheneknek,
Majd edényt sem lelnek akkor a' tejeknek.

Jöttek-is minden nagy Leányok, Afzfzonyok ;
Vólt köztök, kik szentnek tartottak, olyanok,

Ki ki hogy köszöntsön, azt tartá elfébe,
De ajándék-is vólt mindenik kezébe.

Egyik

Egyik tojásokat, lisztet, vagy szalonnát,
 Másik pályinkával hozott tele tonnát.
 Harmadik kapannal, lúddal kedveskedett,
 Malatz vólt negyedik szőr szukmánya megett. (a)
 Szurkomból mindenik egy darabkát kapott,
 Egy kis falatotskát murkomból harapott.
 Ha darab főt hoztak, aztat meg-szenteltem,
 Elöttök egy morzsát magam-is le-nyeltem.
 Kezemet mindenik nyomta homlokához, (b)
 Jobban tartott hozzám, mint maga Papjához.
 Tudományom tette e' jó fundátziót,
 Tartottam-is gyakran én nagy Traktátziót.
 Mert sokszor ebédre hívtam Pajtásimat,
 És velek költöttem sok ajándékimat.
 Egykor a' faluba a' mint én sétáltam,
 Háza előtt egy vén Orosznak meg-álltam.
 Szóllott hozzám: Uram! egy helyen sok pénz ég,
 Tudom, hogy ked érti melly azon mesterfég,
 A' mellyel azon pénzt fel-lehetne-venni,
 Magának leg-inkább jót fogna ám tenni.
 Feleltem: jó Apa! egész Verchovinát
 Bé-jártam, és mi több, egész Bukovinát;
 Jól tudom, hol fekszik azon pénz, és nagy kints,
 De hogy, ahhoz férjek mód abba éppen nints;

L 4

Mi-

(a) Azon barna szőr kankót, vagy szőr dolmányt,
 mellyen viselnek Mármarosba az Oroszok és Oláhok,
 szukmánynak nevezik.

(b) A' Mármarosi Oroszok és Oláhok leg-nagyobb tiszteletnek tartják, ha kinek keze fejét magok homlokaihoz szoríthattyák.

- Mivel aztat őrzi egy ármáda Tündér,
 Mellyel az emberi erő soha sem ér.
 Idővel a' Napból, Hóldból vér fog hűlni,
 Akkor egy Szeretsen Király fogja dúlni.
 E' Király a' midőn Moldva felé menni
 A' kintsel kívánna; majd eleit venni
 Fogja Tündéreknék más erősbb Királyja,
 Tzigányok síralmán (a) az útyát el-állja,
 Magát, katonáit ott semmivé teszi,
 A' fok pénzt, nagy kintset magáévá teszi.
 A' vén Orofz ezen Prófétálásomat
 El- hitte, 's mondotta, nem látta mássomat.
 Pánye Tsáfzni! szóllott: annyi a' Prókátor
 Nálunk, hogy Erdélybe lints több tzigány látor.
 De közöttök egy lints ki ezt így meg- fejtí,
 Bár mindenik pénzért lépéseit ejtí.
 Verchovinán voltam én két ezstendeig,
 Igen jó dolgom vólt ez egész ideig.
 Innét más Quártélyba, Hufztra tétettettem,
 Strázsa-mesteremet mivel segítettem
 Írásba; mert ezek nagy számmal valának,
 Új Regulamentum mások íratának.
 De jobb Quártélyom vólt énnékem Hukliva,
 Bár falu, és mint Hufzt nem olyan ragyiva.

Az

(a) A' mint Szigetről Mármarosba a' felső járásba
 megyen az út, a' hegyek között vagyon egy
 szűk út, melly Tzigányok' síralmának neveztetik
 azért, mivel itt valamelly Forgáts fok rebellis
 és rabló Tzigányokat le- vagatott volna.

Az Oroszok engem' itt - is fel - találtak,
 Néha hárman, négyen ajtóm előtt álltak,
 De soha egyike sem jött üres kézzel,
 Vagy tyúkkal, tojással, vajjal, vagy jött mézzel.
 Két esztendőtt itt - is töltvén, én jól éltem,
 De olly dolog történt velem, melyt nem váltam.
 Mármárosba vannak a' fő hivatalnál
 Sok Tisztek, a' kik - is szükségesek annál.
 Köztök transport Tisztnak nyóltzan neveztetnek,
 Szolgálatyok pedig ebből áll ezeknek:
 A' midőn a' főval terheltetnek tsajkák,
 Vagy szálak, mellyeket kórmányosok hajttyák,
 Minden transportumhoz egy illy Tiszt adatik,
 Ez oka, hogy Transport Tisztnak hívatattik.
 A' Tifzán le - úfznak Tokaig, Szólnokig,
 Ha szükség úgy hozza, egálfizzen Zimonyig.
 Hogyha több illy transport egymás után mégyen,
 Kevesebb költséggel meg - térések légyen,
 Egy szekeret hárman, négyen - is fogadnak,
 Mert főval a' tsajkák, s Bokrok ott maradnak. (c)
 Ezen jönnek vízfza kevesebb költséggel,
 Dítsértetnek - is, ha járnak sietléggel,
 Történtt; illy négy Tisztek, a' mint meg - térének,
 Vendég - fogadóba Hufzton bé - menének,
 Estve vólt, ők négyen együtt vatsoráltak,
 El - fáradva lévén, jól - is idogáltak.
 Quártélyba itt lévén, én oda sétáltam,
 Az ivó szobába az ajtóhoz álltam.

L 5

Tsak

- a) Mármárosba a' szálakat Bokroknak - is nevezik, de ezen Synonimumot honnét nyerték, nem tudható.

Tsak kittlibe mentem , tsákó vólt fejemen ,
És egy dohány zatskó függött a' kezemen.
Fegyver nélkül vóltam , egy kis asztalkához
Le-ültem ; bort adna, szólltam a' Gazdához.

Egy itzés palatzkba azt előmbe tette ,
Itt az árra szólltam , ő azt el-is-vette.

Pípámra rá gyújtván , én dohányozgattam ,
Boromat e' mellett lassan idogattam.

A' négy Transport Tisztek ültek egy asztalnál ,
Jó távol én tölem , állt ez az ablaknál.

Fel-öntött mindenik már jól a' garadra ,
Láttam, hogy vólnának gerjedve haragra.

Okát nem tudhattam, de rám mindég néztek ,
Szavok' sem érthettem, németül befézlltek,

Jött egyik hírtelen , 's tsákómat fejemről
Le-ütvé , ki-tsapta pípámat kezemből.

Ked *mórest* tanúljon ; szóllott nagy mérgessen ,
Mert májd meg-taníjuk mi kedet lelkessen.

Mint Tsáfzár' Tiszjeit minket respectáljon ,
Hol mi vagyunk, ottan ne üljön, de álljon.

Hogy meri tsákóját előttünk fel-tenni ,
És még dohányozni , 's illy goromba lenni ?

Ked mint egy köz ember tiszteljen bennünket ,
Köteles meg-adai mi betsületünket.

El-fogott a' méreg , egy szót sem mondhattam ,
Hanem Quártélyomba sebessen szaladtam.

Lovamat az ólba mindjárt fel-nyergeltem ,
Minden bágázsiám hátára fel-tettem.

Frissen meg-töltöttem a' karabélyomat
Golyóbissal, szini' úgy a' két pistolyomat.

Egész

Egész mundaíromat magamra öltöttem,
 Oldalomra kardom, mint illik, kötöttem.
 Szólltam: két pistolyom, vévén a' kezembe,
 Most a' Tiszt Urakkal mindjárt lefzek szembe.
 El-mentem, és érvén fogadó párkánnát,
 Fel-vontam mind a' két pistolyom lárkánnát.
 Még mindenik tette felőlem katzáját,
 Hallgattam: bé rúgtam a' szoba ajtaját.
 Kiáltám; Tiszt Urak! ilyen teremtettek,
 Itt vagyon a' *mores*, atta, szedte, vették.
 Fogadós ezt látván, a' gyertyát asztalról
 Le-ütötte, és egy lámpást-is a' falról.
 Egyszersmint közikbe én itt durrantottam
 A' két pistolyt: 's erre kardomat rántottam.
 Setét lévén, én tsak lábról lábra hágtam,
 És mint egy meg-örült, minden felé vágtam.
 Gondoltam, meg-öltem már a' négy Tisztet,
 Mivel egy sem jajgat, ki-adták lelkeket.
 Azért fietséggel mentem Quártélyomra,
 Mindjárt-is fel-ültem itten a' lovamra.
 Innét Kápláromnak mentem ablakához,
 Agyába feküdt már, így szólltam magához:
 Káplár Uram, szököm! élyen egészségbe,
 Szököm! négy sós Tisztet küldöttem az égbe.
 Ezzel paripámat két felől meg-kaptam,
 Lengyel Ország felé ügettem, vágtattam.
 A' mint meg-indúltam, mindjárt nagy lárma lett,
 Fogadós Káplárhoz futván, nagy sírást tett.
 Szóllott: Káplár Uram! a' Felelégemet
 Agyon lötte Romtó, egyetlen eggyemet.
 Ugy:

Úgy - is vólt; mivel a' Gazda felesége,
Hátok megett állott, nem lévén kétsége,
Hogy rajtok kívánnám boszszúm így tölteni,
Azért életét sem tudhatta féltetni,
Ültek ök; lövésem fent ment, 's el-hibázta,
Az Afzszonyt úgy érte, hogy tsak lábát rázta.
A' lövésem után, ki az ágy alá bújt,
Ki hordóba mászott, és abba alig fújt.
Eggyike egy ruha lugzóba bé-tsúfzott,
És már fényes nap vólt, hogy abbúl ki-kúfzott.
Azért kardommal - is őket nem vághattam,
Hogy így el-rejteztek, mivel nem tudhattam.
A' nyavalya még - is egygyikét gyötörte,
A' mást elztendeig hideg mindég törte.
Hittel egy Pajtásom ezt bizonyította,
Hogy haza kerültem, akkoron mondotta.
Káplár futva menvén vendégfogadóba,
Látta, hogy a' dolog úgy volna valóba.
A' Strázsa - mesternek mindjárt jelentette,
Az alatt lovát - is, ő fel - nyergeltette.
Ötöd magával ő, utánnam fietett,
De immár késő vólt, el sem-is érhetett.
Mert míg meg-indúltak, addig jót haladtam,
A' dolog bőrömbe állott, nem mulattam.
Dolhai passuson vóltam igen jókor,
Nyár vólt; szállást adott nékem minden bokor.
Altal menvén Lengyel Ország határára
Akadtam egy Lengyel Űrnak juhászfára.

Kér-

Kértem Pulavskinak (a) az ő Hufzárjai,
 Melly mészze vólnának , avagy Kozákjai ?
 Felelt : azt nem tudja ; de tudja valóba,
 Hogy Konfederátok (b) vannak Bolechóba.
 E' város még ide négy mért földre vagyon,
 De ma még ott lehet, ha nem megy-is nagyon.
 Még egy jó mért földet itten hátra tettem,
 A' merre mutatott, útam' arra vettem.
 Egy Dobrovka nevű falut a' mint értem,
 A' bíróhoz menvén, szállást tőle kértem.
 Adott : a' lovamnak szénát , abrakot - is,
 Hozott vajat , lisztet, nekem hat tojást-is.
 De itt-is fokáig épen nem motoztam,
 El-mentem : keveset mert már falatoztam.
 Mentembe az égre fordítám szememet,
 Törlöttem ortzámra le-tsordúlt könyvemet.
 Fohászkodtam : Uram ! teremő Istenem !
 Szűnnyön-meg már egyszer haragod ellenem.
 Erősíts - meg engem', hogy rosz szándékimat
 .Még - zabolázhassam , és indulatimat.
 Óltsd - el én szívembe a' nagy hevesféget,
 Melly vérem gyúllalztya , égész testbe éget.

Ez

-
- (a) Pulavski Casimirus, egy vőlt a' Konfederátusoknak Vezérjei között, jeles vitéz fiatal ember vőlt, kár hogy valamelly nagy Monárcha szolgálatyába nem vőlt, mert nagy Vezér vált vőlna belőle, a' Lengyel háborúnak vége lévén, az Amerikánusok-hoz ment, és ott az Anglusok agyon lörték.
- (b) A' Konfederátusokat a' Lengyel parasztok konfederátának , a' Mosquák pedig Courádnak nevezték.

Ez ösztönöz engem minden gonofzlágra,
Ez vitte kezemet most-is gyilkoslágra.
Mind Kain a' vadon erdőkön futkosott,
En-is úgy tévelygek, a' mint ő bújdosott.
Oh Uram ! jó útra egyszer mikor hozol,
Örömet szenvedem bár rég ostorozol.
Kérlek, ítéletbe ne szály te szolgáddal,
Mert terhelve lelkem van számtalan váddal.
Es ha az igaz - is nehezen bódogúl,
Hát én hova leszek, fejem ebbe bódúl.
De legyen mindenbe te szent akaratom,
Reménylem lelkemet magadhoz juttatom.
Meg-nem-szünt szívemnek tovább-is fájdalma,
Nyomta azt kínoknak sok keserves halma.
Mert véltem, hazámtúl vég-képpen meg-válok,
Fejemnek nyugovó helyet nem találok.
Kedves Pajtásimat én felette szántam,
Hogy el-kellett hagyni Regimentem, bántam.
Atkozott szerentse, gyakran kiáltoztam,
Szűnnyél-meg te gyilkos üldözni, átkoztam.
Mi hasznod van az én egész el-estemen,
Bár varjak hízzanak én gyalgó testemen.
Azzal meg-nem hízik te hitvány tetemed,
Soha fel sem nyílik azért két vak szemed.
Ország határáról a' Káplár vízfőze tért,
Későn indúlt, mellyért engemet el sem ért.
Keserves bánatim között én útam
Követtem, el-szántam mindenre magamat.
Délen állott a' nap, értem Bolechóba,
Bé-szállottam én egy Zsidó fogadóba.

Itt néhány Magyarok mindjárt körül vettek,
Hozott Isten Földi! engem' köszöntöttek.
Ők - is valamint én, voltak Desertorok,
Korhelyek, zshiványok, föld népén ostorok.
Ettek, ittak, ki ki látta ebbe kárát,
Mivel a' nagy harang fizette-meg árát.
Szóllottam: reménylem, katonák vólnának,
Kértem mondanák-meg, ők kit szolgálnának?
Feleltek nagy hegykén: Konfederátusok
Vagyunk: Nagy Szultánnal mi Aliátusok.
Fő-vezérünk nekünk, Gróf Mórítz Benyovszki,
Kapitányunk itt van, a' neve Vojkovszki.
Bé - vezettek mindjárt engemet hozzája,
Sem Magyar, sem Lengyel, vala a' ruhája.
Másként palzománnyal volt rajta sok hánvás,
De még-is maskara vala ez, és nem más.
E' vidékre jött ő tsupán tsak portára;
Hogy ha akadhatna jó kövér prédára.
Kérdezett, hogy hívnak, 's tudok-é Lengyelül?
Mert magyarul nem tud, sem pedig németül.
Hallván ezt, én néki deákül feleltem,
És ezzel előtte nagy kedvet - is leltem.
Sokat beszélt velem, egymást elő hozott,
Allok - é közikbe, végre tudakozott.
Mit-is tudtam tenni, mondtam: bé - állok,
Fájt szívem; egy sem vólt derék ember nálom.
Kompániájához engemet adatott,
Mundúrrúl, fegyverrúl, és lórúl hallgatott.
A' Kompániánál sok vólt a' szökevény,
Tsak magyar közöttök vólt vagy hatvan legény.
Eze-

Ezeket kérdeztem, itt miként fizetnek,
 És hány font kenyeret ők egy napra vesznek,
 Mundúrt, fegyvert, lovat, több mást kitűl kapnak,
 Vagy tán ki lovat hoz, azért itt pénzt adnak.
 Feleltek: jó Pajtás! itten híre lintsen
 Mundúrnak, fegyvernek, lónak; *lénung* nintsen.
 De még lints jobb élet ezen a' világon,
 Olly szabadok vagyunk, mint madár az ágon.
 A' parasztot nyúzzuk, a' Zsidókat foszttyuk,
 Ki mit lop, vagy rabol, azt mással nem olzttjuk.
 Gondoltam, lettem most, én-is Haramia,
 Mint ezek, szint' olyan bestekarafia.
 Szóllottak tovább-is: mi az ellenségtűl
 Sokat nyerünk, és a' pártos nemeslégtűl. (a)
 Kozákokat öllyük, vágjuk a' Moszkákat,
 Ugymint a' kápolztát, vagy-is a' répákat.
 Hirtelen lárma lett, itt jön a' Kozáklág!
 Ugy-is vólt: mert láttam, szalad a' parasztlág.
 Ezen nagy Vitézek alig kaptak lóra,
 Dolgokat mindjárt-is vették szaladóra,
 Kozáklág mint sárkány, Koli (b) kiáltotta,
 Mint forgó szél a' port, őket úgy hajtotta.
 Én magam egyedűl mit tudtam tsinálni,
 Kéntelenítottam vélek elébb álai.

Lát-

(a) A' Konfederátzió alkalmatoságával nagyobb része
 a' Nemeslégnak a' Konfederátusokkal tartottak,
 valami kevesen a' Királlyal-is, és ezeket kell it-
 ten Pártosoknak érteni.

(b) A' Kozákok ellenséget üzvén Koli kiáltanak, az
 az: szúrjad, mivel tsidájok vagyom.

Láttam a' Kapitányt most mindjárt el-éri
Egy Kozák , tsidáját hogy már hozzá méri;
Melléje ugrattam, fel-ütém tsidáját,
Erre úgy még tsaptam a' nyaka tsigáját,
Hogy feje a' földön mint teke bakázott,
Örültem, hogy karom itten nem hibázott.
Jechalgo dal mu lep! (a) egy Lengyel kiáltott,
Mert a' mint el-ütém a' fejét, ez látott,
Könnyű ezt mondani, szóllottam, *dal mu lep,*
Hát tik mért nem vágtok, titeket a' félsz lep.
Tartottak engemet ők szenteltt vitéznek,
Láttam mint tsudálnak, engemet mint néznek.
De mindazonáltal futottunk , szaladtunk,
Míglen Drohobitsba mi bé-nem-jutottunk.
Ezen városkába vettünk lélekzetet,
Mivel a' Kozáklág keményen kergetett.
Kapitány meg-hagyta, hogy együnk, 's étessünk,
Hogy így erőt kapván, még tovább mehessünk,
A' Lengyelek előtt a' Kapitány dítsért,
Hat aranyat adott, promótiót ígért.
Égig magasztalt ő előttök engemet,
Szóltt: ez menté ma meg haláltól éltemet.
A' Lengyelek azért engemet tiszteltek,
Moscsi dobrocseju, máskép' nem neveztek.
En-is betsülettel ő hozzájok voltam,
Mofz panye Collaga, mondottam, ha szólltam.

Jól

(s) Ha a' Lengyel így szóll, annyit téfzen, mint ha
mondaná: Ennye, ugyan pofon tsapta; vagy-is:
Óh be meg - ütötte, vagy le - ütötte a' fejét.

M

Jól lakván, és ki-is-pihenvén magunkat,
Hegyeken, völgyeken követtük marsunkat.
Hatod' napra értünk mi az ármádához,
A' melly közel feküd't Krakó városához.
Faluba vólt mi Fő-Vezérünk Mahóltzba,
Jött ő ide ezer hét száz hatvan-nyóltzba.
Gróf Benyovszki vólt ez, kinek raportumát
Tette Kapitányunk, mélyen hajtván magát.
Engemet előtte felette magasztalt,
Hogy én érdemlenék Fő-Tifzti hívatalt.
Mind el-beszélllette, hol jöttem hozzája,
Tett vitézségemnek leg-első próbája,
Melly nagy legyen, 's mit nem lehet reményleni
Felőlem; 's miket még nem fogok végzeni.
Hatvan Magyar vagyon, szólt, Kompániámnál,
De illy vitéz egy fints, mint ez; még-is annál.
Hallván, Magyar vólnék, azt a' Generális,
Hadd jöjjön-bé, szóllott, had lássam magam-is,
Bé-mentem, tsínossan fel vóltam öltözve,
Mint a'többin nem vólt ringy rongy rám kötözve.
A' Generálisom mindenről kérdezett,
Honnan való vólnék, 's többről értekezett.
Születésem' földjét meg-mondám, nevemet,
Aztat-is, szokásra mi hozott engemet.
Fel-is indíthatott, szóllott, e' tégedet,
Jele, hogy szerezted a' betsületedet.
Mert a' katonának inkább az élete
Fogyjon-el, mint sem ne legyen betsülete.
Fel 's alá sétálván mindég engem' vizsgált,
Es így szóllott hozzám, hogy előttem meg-áltt:
Fi-

Fiam! hogy ha tetszik, magam mellé veszlek,
Tsak hív, és igaz légy, Fő-Tisztnek-is tetszek.
Minden ütközetbe velem fogsz te menni,
Rád bízom mindenem, gazdám-is fogsz lenni.
Egy holnapra néked négy aranyod leszzen,
Es úgy mint gazdámnak asztalod lesz készzen.
Két próba esztendőt hogy ha ki-folgálod,
Fő-Hadnagyfágodat nálam fel-találod.
Szóllottam: köszönöm Nagysád' grátziáját,
Hogy már-is úgy tekint engem' mint szolgálját.
Míg élek, mindenkor hív kívánok lenni,
Hogy ha hív nem lennék, életem' el-venni
Szabad leszzen, úgy mint Generálomnak.
Örvendek, mondhatom Nagysádot Uramnak.
Mindjárt-is el jöttem parantsolattyára,
Többi szolgálóinak szálltam Quártélyára.

MÁSODIK TZIKKELY.

A mellybe Gróf Benyovszki Móritznak vitéz tselekedetei elő-adattatnak, mind addig, miglen ő harmadszor a' Moszkáktól el-nem-fogattott, egyszersemind Rontó Pálnak-is néhány története elő adattatnak.

Múzsám Gróf Benyovszki Móritznak életét
Itt kezdi le-írni, sok jó 's bal esetét.
A' szerentse soha sem szolgál egy aránt,
Egyet ha fel-emel, már mást székről le-ránt.
Kit ma meg-gazdagít, kattsint-is szer-ébe,
Hólnap szegénységnek veti szemetébe.
Gróf Benyovszkinak-is bár gyakran kedvezett,
De ingó hajóján mind addig evezett,
Míglen hazájába veszélybe nem merült,
A' sok bú, és bánat, fejére nem terült.
Egy nagy szív, nagy elme, nagyra vágyakodik,
Főkép a' nemes vér buzog, iparkodik.
Hogy ő e' világba, olly nagy dolgot tégyen,
A' melly minden előtt, újfág 's tsuda légyen.
Bírván ő sok és nagy tulajdonságokkal,
Küszködött elméje mindég nagy dolgokkal.
Mivel hazájába véghez nem vihette,
Hogy aztat el-hadja, magába fel-tette.

Nints-

Nints-is jó Próféta maga hazájába,
 Mert bár illy mit hirdet, nem hiszik hójába,
 Márs Lengyel Országba ki-ütvén Zászlóját,
 Bellona jobb kézbe tartá koszoróját;
 Igérte, hogy eztet jutalomúl veszi,
 Olly nagy fő, melly dolgát ditsőféggel teszi:
 Illyen nagy ösztöntől fel-ingereztetett,
 Mert a' nemes vértől mindég éleztetett.
 Azért-is bé-mene Lengyel Országába,
 A' melly-is már vala akkor nagy lármába.
 Itt leg-nagyobb része a' fő Nemesfégnék,
 Király ellen vallá magát ellenségnék.
 Mert úgymond, szabadon ő nem választatott,
 Hanem a' Tzárnétól nékiek adatott.
 Igen kevés Nemes tartott-is ő vele,
 Az Ország Moszkákkal vala immár tele.
 A' Nagyok gyűjtöttek hadi seregeket,
Confederátzió: nevezték ezeket.
 Három vólt illyen fő Confederátzió,
 De tsak kezdetek sem vala ezeknek jó,
 Mivel mindenike vólt gyakorlatlan,
 Hadi *Tartikák*ba felette tudatlan.
 Krakói, és Bári, meg Litvániai,
 Vólt nevek ezeknek, 's az ő fő tagjai,
 Vóltak Gróf Pototzki, az öreg Pulavszki,
 Hertzég Szapiéha, Kaminfszki, Tsarnyetzki.
 Hatalmasnak látván Moszka Potentziát,
 Nagy Szultánnal tettek ők aliantsziát.
 Az Alla kiáltás, Romantzov Feldmarsalt
 Meg-nem-íjlesztette, merre telzett, nyargalt.

Hamar-is el-nyerte, ő egész Krimiát,
Cherzonba énekelt Mofzka Alleluját.

A' fent írtt Urakhoz jöttek jövevények,
Igaz, majd minnyájan valának szegények.

Ezek mind szerentsét kívántak itt tenni,
Pénzt gyűjteni, vagy-is Fő-Tisztekké lenni.

De voltak néhányan, a' kik betsületért
Szolgáltak közöttök, jó hírért, 's nagy névért.

Az ilyenek voltak, Sitz, és Gróf Benyovszki,
A' Lengyelek közzül Kazimir Pulavszki.

A' midőn Rontó Pál érkezett hozzája,
Már vólt akkor hat száz lovas katonája.

Igaz; hogy mind ezek voltak Deserorok,
Többnyire mind véres szájú nagy Magyarok.

Szerették a' Grófot, mert szépen bánt vele,
Vólt mindenkor pénzek, kenyerek, 's ételek.

Tartotta e' mellett őket jó zablába,
Zsákmányozni ki nem mentek szabadába.

Krakónak kapui bé-vóltak már téve,
Mivel a' Mofzkáktúl körül vala véve.

Maresal Tsarnyetzki olly parantsolatot,
Adjutánsa által, a' Grófnak adatott;

Hogy egy Regimentet vezessen Krakóba,
Eztet véghez-vitni nehéz vólt valóba.

De véghez mit nem víz emberi sebes ész,
Es egy olly bátor szív, melyly mindent tenni kész.

Egy kém Afzszonyt küldött Mofzkák táborába,
Kinek egy tzédulát nyomott a' markába.

Hol vólna Tsernitsev, tsak aztat kérdené,
Mondja néki, hogy őit' egy *Slachtetz* küldené.

Az

Az Alfzony véghez vitt mindeneket böltsen,
E' Mofzka Fő-vezér meg-ijedt erősen.
Frantzia nyelven a' tzedula íratott,
Két forral nékie tudtára adatott:
Hogy hufzon öt ezer Federátus sereg
Siett, és kezekbe kard, 's buzogány pereg.
Tanátsossabb vólna, ha retirálnának,
Mivel csak hat ezren, többen nem vólnának:
Mindjárt sátorait ő fel-is szedette,
Es Bilgorai felé maga marsát vette.
Az alatt ő vele bé-ment a' Regiment,
Ki ki tapsolt azzal, a' midőn meg-jelent,
A' Generáliság dolgát nagyra vette,
Generál Inspector hivatalba tette.
Itten Gróf Benyovszki javaslott egy dolgot,
Mivel illyerekbe többször-is már forgott.
Korona Regiment feküdt Lantzkrónába,
Nem vólt benne több nép, csak ez vólt magába,
El-lehet ezt fogni, úgymond: könnyű szerrel,
Mindjárt erősebbek lesznek egy-ezerrel.
Rpen Lubomirszki Hertzeg-is érkezett,
Két ezer katonát hozott, kiket szerzett,
Lantzkrón iránt való végzést mint hallotta,
A' ditsőség őtet arra buzdította ;
Hogy népével maga fog ő oda menni,
Es így a' ditsőség magáé fog lenni.
El-ment: Gróf Benyovszki nem tudta a' dolgot,
Meg-tudván, szívébe felette háborgott.
Kémjei meg-tudták, hogy útban vólnának
A' Mofzkák, kik Krakó felé indúlnak.

Tudta a' Hertzeget, hogy meg-verik ezek,
Mivel erősebbek, számba négy ezrek.
Marsallyához menvén, néki meg-mondotta
A' dolgot: 's e' mellett magát ajánlotta;
Hogy ő a' Hertzegnek el-megy védelmére,
Hogy ha ezer négy száz lovast bír kezére.
Válaszszával Marsal fokáig nyámogott,
Végre hogy el-mehett, engedelmet adott.
Míg engedelmet nyert, két nap addig el-múlt,
Sietléggel még-is ugyan tsak meg-indúlt.
Hat óra vólt közü, hogy ő késő jára,
A' Marsal vólt oka, mivel fokká vára.
Krementánál meg-vólt már a' Hertzeg verve,
Találta fok népét vérébe keverve.
Meg-mutatta a' Gróf itt-is, hogy nagy Vitéz,
Az egész vidéken szemével körül néz.
Láttya : hogy a' Moszkák állanak rendetlen,
Mint ölyv tsirkék közzé, rajtok ütt véletlen.
Meg-is korbátsolta őket olly helyessen,
Hogy tsak aztat nézték, ki merre mehessen.
Két száz katonákat, kiket a' Hertzegtől
El-fogtak, 's már vitték, el-vette ezektől,
Trupjával, 's ezekkel Landtzkrón alá el-ment,
Mellybe állott azon Korona Regiment.
Fel-kérvén a' várost; ez magát meg-adta,
Hogy népe ne dúllya, keményen meg-hadta.
Korona Regiment az hitet le-tette,
Confederátzió szolgálatba vette.
Hertzeg katonái jöttek húllongóba,
Kik a' Moszkák előtt vóltak szaladóba ;

Mi Magyar Hazánkba a' Hertzeg bé-futott,
 A' Gróf kurírt küldött, 's mint ez hozzá jutott;
 Altala a' delog tudtára adatott,
 Commandóját által-venni hívatatott.
 De még Rontó Pál-is, ki-tett Krementánál,
 Mutatta nem roszszabb vitéz Knisi Pálnál;
 Mert a' Kozákokat ugyan rántzba szedte,
 Mint Herkules, hétnek itten fejét vette.
 Tsak most látta a' Gróf első vitézfégét,
 Vetette már benne minden reményfégét.
 Ő mint egy Mélyzáros, olyan véres vala,
 Mivel keze által sok Kozák meg-hala.
 A' Lengyelek előtt reá így mutatott,
 Ez én Hanibalom, mást nem-is mondhatott.
 Szemmel látták ezek, hogy ő vitéz ember,
 Mondatták-is: *ten jezd opjentani Venger. (a)*
 Kozákok mindenütt sokat zsákmányoztak,
 De pénzt nem magoknak, Rontó Pálnak hoztak.
 Úgy meg-is rakodott Rubli tallérokkal,
 Holandiába vert sok szép aranyokkal;
 Hogy mint áll Dudának fel-fűvott tömlője,
 Olly feszesen állott az által vetője.
 Confederátusok között vólt egy Brontes,
 Magos, erős lengyel, mint akármelly hentes.
 Ha oldala mellé ennek Rontó álla,
 A' feje tetejét érte annak válla.
 Az ő dítséretét nagyon irgylette,
 Gyalázta, és nevét rút szókkal illette.

(a) Ezen két Lengyel szó annyit téfsen, mint átkozott, vagy-is ördögös Magyar.

Hultajnak, és mi több, Kepnek-is mondotta, (a)

Ezt maga Rontó-is szájából hallotta,

Mellyért fel-is indúlt, el-mene Grófjához

Méltóságos Uram! így szóllott magához.

Egy Lengyel vagyon itt, olly nagy mint Óriás,

Rútúl motskol engem', bár betsül minden más

Engedje-meg, egy szál kardra ki-híhassam :

Emberfégre ezen Gigást taníthassam.

Szólltt a' Gróf: nem bánom, mutasd-meg Magyar

Meg-ne-ijedj tőle, bár erős, 's ollyan nagy. (vagy,

Nem kellett több néki, bé-mene Krakóba,

Tudta ebédre jár a' Sas fogadóba.

Fel-is találta ott, 's így szóllott hozzája,

Mert a' nagy méregtől szintűgy habzott szája.

Mofz panye ti fzi kep! ilyen teremtetten,

Poty na duel, kezét kardjára vetette.

A' nagy Lengyel kész vólt, dúlt fült haragjába,

Sietve ki-mentek a' város árkába.

Rontó kardot rántott, el-veté hüvelyét,

Szemei szikráztak, alig lelte helyét.

A' Lengyel mint vad kan fogát tsikorgatta,

Positurába ált, kardját villogtatta.

Mint tsattog a' szarva két szilaj bikának,

Ugy tsattogott kardjok, hogy öfzve tsapának.

Hol egy, hol a' másik egymás előtt hátrált, (ált.

Tűz szikrát szórt kardjok; a' fok nép körül

Várta, hogy mellyiké lesz a' diadalom,

Egy fertályig állott már a' viadalom.

Sze-

(a) Hultaj korhely díb dáb embert téfzen; kep né-meth etceterát téfzen lengyel nyelven.

Szelet hajtott kardjok, mint az ég villámlott,
A' tűz szikra e' közt mint menykő tsillámlott.
Rontó a' Lengyelhez egy közzel ugrást tett,
A' viadalnak-is itt mindjárt vége lett.
Közzel lévén; Lengyel hozzá nem vághatott,
Hátra ugrottóba egy jó tsapást kapott,
Ugy bé-vágott Rontó jobbik pofájába,
Hogy három záp fogát ki-köpé markába.
Hogy ő az ortzáját így meg-bélyegzette,
Jól esett, mert igaz, *Slachtecznek* így tette.
Mihent vágást kapott, kiáltotta *Zgoda!* (a)
Rontó vélte, mondja: hogy ő vólna oda.
De látván a' Lengyel, hogy őtt' már öleli,
Altal látta, ezért, hogy nagy baj nem leli.
Meg-tsókolván egymást, ők öszve békéltek,
Ezen naptúl fogva barátságba éltek.
Kezét öszve tsapta a' nép, 's itt kiáltott,
Kis Dávid meg-győzte imé Goliátot.
Betsülték azután ötöt a' Lengyelek;
Féltek, mint ezzel bánt, úgy ne bánnyon velek.
A' Gróf szólott hozzája, mutatván nagy kedvét,
Ember vagy! fel-tartád nemzetünknek nevét.
E' történet után két napok mint múltak,
Nem meszsze falukon már a' Moszkák dúltak.
Moszka Generális Apraxin lietett,
Krakó felé sebes lépéseket-is tett.
Gróf Mórítz Benyovszki közel Vilitskánál,
Gazdag fő bányárúl híres Városkánál.

Egy

(a) *Zgoda*, alkút vagy - is egyyezést téfzen Lengyel nyelven.

Egy Mofzka Comandót akkor nagyon meg-vert,
 Kilentz száz, és nyóltzvan ezer forintot nyert.
 Nem Németh, hanem tsak vólt mind Lengyel fo-
 De jó ; a' szerentse ha kire így tekint. (rint,
 Keménnyen ki-is írt a' Belzi megyére,
 Mert nagyon fietett Krakó védelmére.

Hogy szarvas marhákkal tégyen segítséget,
 Búzából, és rozsából adjon eleféget.

A' megye meg-terhelt nyóltzvan szekereket
 Gabonával : 's adott hat száz tíz ökröket.

Krakóba bé-mene illy nagy nyereséggel,
 Sok pénzel, vágókkal, számos eleféggel.

A' Generálisfág nagyon örvendezett,
 Mert hólt hírért hallván, *Vivat !* zengedezett.

Confederátusok számára itt már nagy vólt,
 Generálisfághoz azért ő itt így szólt,

Hogy jobb vólna Krakó előtt tábort ütni,
 Mint bent annyi ezer népnek makkot sütni.

Mert a' katonafág kint jobban dolgozhat,
 Mivel sok, ide bent majd nem-is mozoghat.

Es hogy ha meg-látták az ő nagy számokat,
 Majd lokan tsatolják hozzájuk magokat.

De bé-nem-vették ők ezen bölts tanácsát,
 Sőt parantsolták a' Kapuk bé-zárását.

Apraxin Krakóhoz a' mint közelgetett,
 Majorokat rablott, falukat égetett.

Mellyért-is Krakóba a' nép olly infégbe
 Vala : hogy már esett majd tsak nem kétségbe.

Mellyet a' Gróf hozott, már azon elefé-
 El-fogyott, mellyért-is következett éhség.

Lát.

Látván ő ezen nagy és szörnyű ínféget,
A' népet meg-szánta, hogy szenved éhféget.
Szóllott: ki-megy ő két ezer katonával,
És vizsza fog jönni számos gabonával,
Moszkák által minden út el-va-la-zárva,
Krakóba éhfégtől sírt sok szegény árva;
De még-is népével Vizlán által-úszott,
Es így szerentsésen Moszkák közt ált-tsúszott.
Mihent el-érhette egyszer a' térséget,
Fel-lázzasztotta az egész Nemesléget.
Három ezren mindjárt melléje állottak,
Hoztak sok gabonát, ökröket hajtottak.
De már itten vala az ám a' mesterfég,
Hogy Krakóba miként megy-bé az elefég,
Mert Vizla vizét-is Moszkák már őrzötték,
És ő-r-állóikat mindenütt ki-tették.
Fel-találja magát mindég egy nagy elme,
És egy olly mérész szív, mellynek nints félelme.
Oberster Klusevskit magához hívatta,
Illy parantsolattyát néki ki-is-adta:
En, úgy mond, népemmel a' Moszkákra tsapok,
Nem több, tsak egy helyen, én beléjek kapok.
Majd reám fordítják egész erejeket,
Nem fogják őrzeni a' többi helyeket.
Más felől menjen-bé minden eleféggel,
Tudom, semmi dolga sem lesz ellenféggel.
Szerentséssen ezen dolog meg-is-esett,
Moszka verekedvén más-felé nem lesett,
Igaz; ezer hat száz katonát el-vesztett,
De sokkal több éhes lelket fel-élesztett.

Itt

Itt kevés népével őt üzőbe vették

A' Moszkák, kik fokban valának, kergették,

Gróf lovát ált lövén, már nem szaladhatott,

Es két sebet nyervén, el-is-fogattatott.

Kozák vólt, a' ki itt őt' leg-első érte;

Szóltt hozzá: botsáss-el, meg-fizetek érte.

Két száz aranyakkal magát meg-váltotta,

Ott hagyta a' Kozák, sőt őtet áldotta.

Krakóba Feltserék őtet gyógyították,

Könnyű sebek vóltak, helyre állították.

Rontót hátra hagyta, nem vólt itt mellette,

Hogy dolgát hallotta, kezét lábát ette.

Tartattatott itten Hadi-tanátskozás,

Mert ártalmas vala minden várakozás.

Mivel Apraxin jött igen nagy erővel,

Ők pedig vóltak tsak néhány ezer fővel.

Gróf Benyovszki itten aztat javasolta,

Mivel Krakót már el-vefztettnek tartotta,

Hogy e' helyett olly helyt ők választanának,

Hol bátrabban mint itt meg-maradhatnának.

Lublin várát szükség meg-venni, mondotta,

Mivel Ország' szélin áll, jónak tartotta.

Magyar Országba bé lehet abból menni,

A' hová a' Moszka lépést sem mer tenni.

Egész Hadi-tanáts szavára rá állott,

Hogy maga vegye-meg, a' voks reá szállott.

Hét száz lovasokat mindjárt rendelének,

Kik mint Test őrzői mellette lennének.

Bé-ment Georgenburgba, tsak közel Lublinhez,

Honnan gyakran bé-járt Lublinbe a' Tiszthez,

Ki

Ki Komendáns vólt ott, a' Gróftól ez nem félt,
Hogy e' helyt kívánná, gyanúfággal nem élt.

Vár-örzöknek felét már titkon kezére
Hódította; hitet tettek-le részére.

Tsak Krakóból jövő egy Komandóra vártt,
A' mellyel már könnyen majd meg-vefzi a'Várt.

Azomba az egész dolgot ki-fetsegte
Azon Tíft, a' melly a' Komandót vezette.

Még el-sem érkezett, már Lublinba tudták
A' Gróf mit akarna, mindjárt el-is fogták.

Apraxinhoz ötet Krakóba el-vitték,
Vele ének szóval Rontót-is vezették.

Mert Krakót Apraxin az alatt meg-vette,
Minden gyaloglágát belé-is vetette.

A' mint már a' Gróffal az útba valának,
Két száz Federátust elő-találának.

Rá esmért a' Grófra ezek' Komendánsa,
Mindjárt-is villogott a' sok kard és lántsa.

Mint a' Gróftot 's Rontót kezekből ki-vették,
Szerentsésen őket szabad lábra tették.

* * *

Azon könyv, melly írja, e' Grófnak életét,
E'képpen teszi-ki ezen történetét.

De hogy Nagyszombatba Párisból érkezett,
Itt a' Koronánál magának szállást vett;

Történt, éppen akkor én-is oda szálltam,
Mint jó barátomhoz, szobájába jártam.

Örömmel hallgattam beszéllvén életét,
Vizsontaglágait, sok jó 's bal esetét.

Ma-

Magamnak - is ezen dolgot így mondotta,
 Hogy már rab vólt, egy Tifzt meg-szabadította.
 De hogy kilentzvenbe valék a' Diétán,
 'Másképpen hallottam e' dolgot én Budán.
 Rontó Pál-is Pestre akkor el-érkezett,
 A' Koronátziót látni igyekezett,
 Meg-tudta, hogy én-is le jöttem Budára,
 Szállásomra jöve nyaka szakattára,
 Stabálissa vóltam, őt mindég szerettem,
 Bár akasztó-fához mint Major vezettem.
 Nyóltz napokig őtet el-sem-erefszitettem,
 Mert tsak, mint most mondám, én őtet szerettem.
 Mind Gróf Benyovszkinak, mind maga életét,
 Földön, tengereken esett történetét,
 Setét tomlőtzőkbe töltött rabfágokat,
 Kamtsatkából (a) való szabadulásokat,
 Vóltaképpen nekem mind el-beszéllette,
 Szép színekkel aztat éppen nem festette.
 Mondá, hogy Lublinnál ők el-fogattak,
 Moszkáknak Krakóba által - is - addattak.
 De innét ők ketten tsak hamar ki-szöktek,
 Federátusokhoz Spitzkibe bé-jöttek.
 Sőt aztat mondotta, a' Grófot kötélén,
 A' Város' árkában le-erefszté mélyen.

Sze-

(a) Kamtsatka egy szigeth, mellyet 1706-ba a' Moszkák magokévé tettek, ez Sibériával öfzve-kapcsolódik, Japántól pedig egy 20 mért-földnyi szélességű vízi tsatorna által választatik - el, egy tüzet okádó hegy-is vagyon benne, Szopka a' neve.

Szerentsésen a' Gróf itt abba le-is ment,
 Mivel kötél végít, tartotta oda fent.
 Ki ezt vele tegye, nem vala senki itt,
 Egy köhöz kötötte a' kötélnek végít.
 Mint tsúfzott, a' kötél, körül le-tsízámlott,
 A' két oldalárúl bőri-is le-hámlott;
 Mert le-esett itten a' város árkába,
 Vélté, tüzes menykő ütött derekába.
 Fájt a' kereszt tsonttya, tsak alig pihegett,
 És hogy el-ne-fogják, a' Gróf-is piszegett.
 De bár a' fetétbe gyakran arra húltak,
 Még-is szerentsésen ők ki-szabadútlak.
 Igazaknak látszik a' Rontó mondása,
 Sem mint azon könyvbe vagon le-írása.

* * *

Spitzkibe érkezvén, Federátusokra
 Akadott: a' vólt kár, hogy nem igen sokra.
 Azért minden felé Manifestumokat
 Küldött-ki, bízatta a' nemes tagokat.
 Hogy üllyenek lóra, és véle tartsanak,
 Avagy katonákat magok állítsanak.
 Kik itt körül belől vóltak, öfzve ízedte,
 Comandója alá mind ezeket vette.
 Meg-indúlt ezekkel, Chelenig meg sem ált,
 Mert egy Federátus rész oda retirált.
 Hallá, egy Moszka Test fogna arra menni,
 A' melly-is akarja rabbá őket tenni.
 E' Test állott nyóltz száz Dunfzki Kozákságbúl,
 Batalion gyalog, 's négy száz Hufzárságbúl.

N

El-is

El-is lepték ezek már a' külső várost,
Zsákmányozni kezdték a' fok Zsidó árost,
Hirtelen reájok Gróf Benyovszki ütött,
Nagy lárma lett ; mivel ki ki pistolyt fűtött,
Szánt szándékkal futni kezdett ő , 's szaladott.
Egy órányi földet a' mint már haladott,
Meg-fordúlt hirtelen a' maga népével,
Vágták a' Moszkákat kardjoknak élével.
Rendjeik egészlen, mivel meg-bomlottak,
Kozákok, Hufzárok ; mind kévék omlottak.
Szükség-is hogy Truppok rendet ne bontsanak,
Ha akarják, hogy sok vért ők ne ontsanak.
Innét Krasznozslovabba ditsőféggel ére,
Hol három száz lovast talált örömére.
Kiket Szendomiri megye Nemesége
Küldött ; lévén ennek velek eggyesége.
Ezekkel vólt immár két ezred magával,
Tsak a' baja vólt ; hogy vólt ágyúk héjával.
De fogatkozása hogy ebbe se légyen,
Fel-tette magába Zámosty alá mégyen ;
Es ennek a' várát majd hamar meg-vefzi,
Mindent, mi benne van, magáévá teszi.
El-ment Seregével, addig meg-sem állott,
Ennek Hóstáttýába míglen bé-nem szállott.
Itt a' Comendánstúl fel-kérte a' várát,
Máskép öszve törí hástýát , kaput , zárat,
Vagy adjon négy ágyút , ehez munitziót,
Négy ezer aranyat mint Contribútziót.
Infantériának való fegyvereket,
Mind ezeken felül , kívánt két ezreket.

Mi-

Mivel a' Comendáns a' Várat féltette,
Minden kéréseit bé-telYESítette.
Mind ezekkel el-ment Gródek Városába,
Jól fel-is szedett itt ennek lakossába.
Mert száz negyven hármát ő lóra ültetett,
És száz nyóltzvan Orofzt, gyalognak tétetett.
Ezekkel Belz felé a' mint masfrozott,
Patrollya, egy Lengyel Tisztet fogva hozott,
Gróf Vid, ki Comendáns Kamenek Várába,
Melly a' Dnister partyán áll Podoliába,
Eztet levelekkel maga Királlyához
Küldötte: de nem ért Varsó városához.
Meg-sjedett a' Tiszt, és mindent meg-vallott,
Vid Generálistúl valamit tsak hallott.
Vallá; hogy nagy Moszka Sereg útba vagyon,
Gróf Benyovszki ellen fíet igen nagyon.
És hogy ennek légyen olly parantsolattya,
Egy lábíg a' népét hogy ha le-vághattya.
A' Trup' Comendánsa Generális lészén,
Ki magát el-fogja, ezer aranyt vélzen.
A' Gróf mind ezeket e' Tiszttúl meg-tudván,
A' leveleket-is mind által olvasván;
Szándékát mindjárást itt meg-változtatta,
Belznek már kantára szárát nem tartotta.
Suhalszki Obestert oda hat száz lóval
Küldte; tudván, semmit sem-tesz ott szép szóval.
Azért-is ő néki aztat parantsollya,
Hogy a' Várost pénzbe ő jól meg-sartzollya.
Maga közel Belzhez Szokalba maradott,
E' Városba-is sok Rekrutát fogadott.

A' mint két kémjei ide bé-jutának,
Illyen bizonyos hírt nékie hozának.

Hogy egy Mofzka test, 's egy Királyi Regiment,
Egy faluba közel Belzhez vólnának bent.

E' Városra ütni ők szándékoznának,
Vélvén, a' Gróf, 's népe hogy ottan vólnának.

Szuhalfszki Obester olly parantsolatot
Nyert tőle: ki Belzbe, mint mondtam, maradott.

Hogy mindjárt rá üssön ő az ellenségre,
Retirállyon pedig Szokali térlégre.

Azon mint egy víznek jutni fog partyára,
Svenkollyon, esni fog, ellenség hátára.

A' Gróf gyaloglágát erdőbe rejtette,
A' négy ágyút-is oda helyeztette,

Ország úttya mellett vala ezen erdő,
Es tsak közel ehez, vólt egy szép domb tető.

Maga e' domb meget ált lovaságával,
Üzik már Szulavfszkit a' Comandójával,

Közöttök szaladott, szintügy az ellenség,
Még itt rá nem ütött bár farkalta hévfég;

De mint az ellenség az erdő előtt ment,
Kemény tüzet adván gyaloglág, melly vólt bent,

Az ágyúk közikbe kartátsot okádtak,
A' Gróf 's lovassai közikbe bé-vágtak.

Akkor fordúla-meg Szuhalfszki Obester,
Viselé-is magát, mint egy Vitéz ember.

De hamar vége lett itt ezen tsatának,
Mivel ők többnyire le-vágattatának.

Négy százan maradtak, nem többen életbe,
Mivel ők bé bújtak egy sűrű berekbe.

Ki-

Király' ezredéből vóltak , mind rabbá lett,
Mind a' négy száz más nap szolgálatot-is vett.
Ezen tsatába-is nagy bajnok vólt Rontó,
A' Mofzkák' sorait ő vólt első bontó.
Elöl ment, úgy tsapott ezeknek sorába,
Mint a' vészett farkas egy marha tsordába.
Egy Mofzka Hadnagy itt könyökig gyürközött,
Rontó mellé ugrott, és vele ütközött.
Igen kantáros vólt ennek szürke lova,
Ugrott jobbra 's balra, forgott ide 's tova.
Rontó vállán 's mejjén már sebeket kapott,
Ugyan azért szája hányt már véres habot.
El-fáradván, alig vett már lélekzetet,
De magyar szívétől még-is éleztetett.
Sarkantyúja közzé a' lovát szorítá,
Hadnagyhoz ugratván, magát el-ordítá.
Fel-állott nyergébe, vágásától feje
Két-felé vált, földre lottisant a' veleje.
Látta a' nagy Lengyel, ki véle duellált,
Ha, tento jezd zsolnyir! (a) tsudálva kiabált.
A' Mofzkák közt ezen Hadnagy nagy vitéz vólt,
Romanczov-is szánta, hallván hogy ő meg-hólt.
Sebeiből Rontó tsak hamar fel-gyógyúlt,
Két kezei által Kozáklág megint húlt.
Ezen ditsőséges ütközettye után,
A' Gróf nagy víg kedvvel meg-indúlt szaporán,
Federátusokhoz kívánt menni Bárba,
De Kurír érkezett, hogy estek nagy kárba.

(a) Azon lengyel szavak magyarul eztet tézik: Ranye! ez ám az igaz katona.

Mert már az ellenség a' várost meg-vette,
 Confederáziót ott széjjel kergette,
 Azért meg-fordúla Dniszter vize felé,
 Zavalovba érvén, talála itt elé
 Egy trup Federátust, a' kik jelentették,
 Szavokat előtte hittel pezsélték,
 Hogy tsak e' napokba nagyon meg-rontatott
 Gróf Potoczki, 's népe tétül szalasztatott,
 Hat ezeren vóltak vele Podhajczébe, (a)
 Vén Pulavszki esett itt Moszkák' kezébe.
 De a' mi leg-inkább a' szívét sértette,
 A' vólt, mivel tőlök azt-is meg-értette,
 Hogy mind a' két fia el-kívánna menni,
 Többé Federátus egy sem akar lenni.
 Azért-is sietve Zsvanyeczbe indúla,
 Öket itt találván, szívébe újúla,
 Fogadták-is ezek ötet tisztelettel,
 Mert egymáshoz vóltak rég' már szeretettel.
 Kazimir Pulavszki a' Fő-Vezértséget
 Alt-adta, 's tett ezzel néki tiszteséget.

Fe-

(a) Magam-is vóltam Podhajczébe, a' hol a' Konfederátusok' veszedelme vala, meg-mutattattam magamnak a' helyt. Egy régi várba állott Veismon Moszka Oberst-Laidinant (ki azután mint Generális Silistria alatt el-esett,) 200 Kozákokkal, és annyi Draganyosokkal, ezekkel ütött ebéd alatt a' Lengyelekre, kik 6000-ren valának, és azt mondták, hogy nem kardjokkal, hanem tsak székákkal fogják a' Moszkákat ölni, de ők veretettek-meg, mindeneket el-vesztették. Gróf Potoczkinak minden ezüstjét el-nyerték a' Moszkák,

Federátusoknak még mind eddig szolgált
A' szerentse, de már most mellőlök el-ált,
Leg-nagyobb Vezérek, Potoczki, Krasinski,
Törökökhöz mentek, fogva vólt Pulavski.
Mind ezért közöttök lett nagy zavarodás,
Fő nélkül tagok közt van-is háborodás.
De ezer nyóltz százon még-is tsak valának
Konfederátusok, a' kik helyt állának.
Ezeknek a' felét, Gróf sok kérésére,
Alt-vette Pulavszki a' maga kezére,
El-menvén, ezeket Okopiba hozta,
Más felét Zsvanyeczbe Gróf komandírozta.
Ezen két Vezérek, hogy tsak fent-tarthassák
A' Federátziót, 's meg-vígasztalhassák;
Három ezer Lipski nevű lovasfágot
Zsóldba vettek. Hallván Moszkák ez újságot,
Tsudálkoztak, és nem vala nagy kedvekre,
Fel-húzza nadrágát, ki rá ütt ezekre.
Ezen nemzetiségnek olyan a' formája,
Mint a' Törököknek Cavallériája,
Nem egészlen, hanem mindnyája fél Pogány,
Schismaticus, olly vad, valamint orosz lány.
A' Gróf, Pulavszkival itt olyan hírt vettek,
Hogy Konstantinovba Moszkák telepedtek,
Izmailov vólna ezeknek Vezére,
Kardján végig gyakran folyt ellenfég' vére.
Kretsetnyikov ütött Lemberg-nél más tábort,
Ez-is sokszor szagolt immárom puska-port.
A' Gróf, és Pulavszki végzék egy más között,
Kiket a' ditsőség nagyon ösztönözött;

Izmailov ellen, hogy a' Gróf fog menni,
Kretsetnikov ellen Pulavski fog lenni.

A' Gróf masírozott leg-ottan Lampólig,
Hol tsak meg-étetvén, el-méne Csaflóvig.

Itt kilentz száz, 's hetven-kilentz gyalogsággal
Meg-erősítettett, kikkel hamarfággal

Latzkovi erdőbe mene; itt meg-állott,
Egy kémjétől itt illy bizonyos hírt hallott:

Hogy még Izmailov nintsen a' truppoknál,
Egy Fő-Strázsa-mester volna tsak azoknál.

Es ez volna gyalog hat Kompániával, (val.
Négy száz Huszár, 's négy száz Kozákok számá-

Agyúja nem volna több, hanem tsak egy pár,
Kiktől nem eshetik, mivel aprók, nagy kár.

A' Gróf egész éjjel gyorsan masírozott,
Reggel öt órakor már attackírozott.

Meg-verte; nem tartott igen soká hartzot,
Várost-is meg-vévén, vett benne nagy fartzot.

Kevés napok múlva meg-vette Medzibort,
Kapott itt nyóltz ágyút, fok hordó puska-port.

Nem többet, hanem nyóltz Molzkát fogott abba,
De nyereség nagy vólt búzába, és zabba.

Rontó víg vólt, mondá: jobb volna ha borral
E' fok hordó tele volna, mint sem porral.

Szóltt a' Gróf: ennyire nintsen ugyan szűkség,
Részit majd el-vízzem, többit az ellenfég

Hogy ne használhassa, a' vízbe hányatom,
A' hordókat pedig öfzve-hasgattatom.

Kár volna, szóltt Rontó, majd Pattantyús leszek,
Hiddje: Nagyságodnak mulatfágot teszek.

A'

A' fogott Moszkákat, mint ülnek a' lóra,
Üketem hátával úgy egy egy hordóra.
Mint mozsarat minden hordót majd el-sütöm,
De magamat akkor a' földre le-ütöm.
Majd meg-látja Nagysád, 'melly világosságba,
Tűz,'s láng közt, mint Illyés, szállnak Menny-or-
Néik pedig ebbe a' kedvek bé-telik; (szágba.
Mert magokat hamar Szent Miklósnál lelik.
Soha sem akadnak jobb Pósta-mesterre,
Velek ki ezt tegye, olyan jó emberre.
Mind kettőnkért fognak imádkozni égbe,
Ha illy hamar jönnek örök ditsőségbe.
Pulavszki nem vólt olly szerentsés Lemberg-nél,
Mert Moszkákra ütvén, meg-szalaszták ennél.
Mihent dolga esett) a' Grófnak hírével,
Sietett hozzája minden erejével.
Gródekbe magokat öszve-is kaptsolták,
Pulavszkit el-fogják, a' Moszkák gondolták.
Grófot Izmailov minden-felé leste,
Fel-nem-találhatta, bár sokat kereste.
Hogy sokat fáradott, azon nagyon búsult,
Pulavszkit el-tsípni Gródek felé indult.
Tudta, hogy több népe nints három ezernél,
Erőssebb vala ő háromszor-is ennél.
El-hült, közel lévén, 's róla értekeze,
Hogy Gróf Benyovszki-is hozzája érkeze,
Négy ezer három száz nép vala alatta,
Izmailov magát csak meg-sem-mutatta.
De más nap mind ketten lettek nagy lármába,
Mert tíz ezer Moszka jött két Kolonába.

A' Gróf, Pulavszkival a' mezőre szálltak,
 Es ütközés rendbe a' Moszkákra vártak.
 Mindjárt-is a' Moszkák a' jobbik szárnyára
 Pulavskinak tsaptak leg-erősb hadára.
 Kezdetek-is ezek már hátra mozgni,
 Látván a' Gróf ezen szárnyat így ingani,
 Segítfégre oda gyalogfágot küldött,
 Moszkák' jobb szárnyára pedig maga ütött.
 Kavalériája azt úgy meg-bontotta,
 Hogy vérit mint patak a' Moszka ontotta.
 A' tsata piatzon tizen-két száz maradt,
 Ritka vólt seb nélkül az-is a' ki szaladt,
 Konfederátus itt kilentz száz veszett el,
 Sebbe hat száz esett, három derék Tifzttel.
 A' platzot ugyan tsak meg-tartották ezek,
 Gözölgött a' vértől mind kardjok, mind kezek.
 A' népet azután két-felé osztották,
 Zsvanyecz 's Okopiba bé-masírozatták.
 Nagy Hadi-tanáts itt Zsvanyeczbe tartatott,
 Ebbe minden nagy Úr el-is-hívattatott.
 Itt vólt Gróf Potoczki, itt vala Kraszinski,
 Grocholski, és Laurent, vele Radzsiminski,
 Itt vólt Slabusevski, Noviczi, Krusevski,
 A' Gróf Pulavskival, 's Hertzeg Lubomirski.
 Első Gróf Benyovszki Pulavskival vóltak,
 A' kik a' tanátsba fel-állván, így szólltak:
 Hogy jobb vólna mélyen az Országba menni,
 Mint sem Török Ország' határ szélén lenni.
 Mert így a' Nemzetnek jobb kedvet adnának,
 Es több Vojvodlágok hozzájuk állnának.

Bent

Bent lévén a' Mofzkák, tőlök minden tart, 's fél,
Azért-is fok Megye mellettünk fel nem kél.

Itt Rekrutákat-is mi nem fogadhatunk,
Magunknak, 's lovaknak élest nem kaphatunk.

Ezen jó tanátsot ők mind meg-vetették,
El-kerülhetetlen szűklégnek fel-tették :

Hogy Zsanyetz, Okopi, meg-tartatassanak,
Utolsó emberig általmaztassanak.

Pototzki, Kraszinszki, Stambulba (a) mennyenek,
Pénzt, és segítséget Szultántúl kérjenek.

Pulavszkit ki-küldék egynéhány Truppokkal,
Hogy az ellenléget vígyázza azokkal ;

Hadi-tanáts hogy így békeségbe légyen,
Valami tsint rajta Kozáklág ne tégyen.

De már negyed napon nekünk hírről hozták,
Hogy ötet Ustsénél jól meg-szalasztották.

A' Mofzkák ellene meg újra készülnek,
Napról napra mindég többen öltve gyűlnek.

A' Gróf hietléggel ment segítségére,
Tsatának vége vólt, hogy ő oda ére.

Szerentsére még-is itten Pulavszki nyert, (vort.
Tizen négy száz Mofzkát négy százszal jól meg-

Az el-fogott Mofzkák itt azt beszéltették,
A', Grófot, Pulavszkit bizonyossa tették,

Hogy jön Izmailov tizenkét ezrekkel,
A' két várat víni fogja ő ezekkel.

Erre a' Tanátsnak a' Gróf javasolta,
Hadjuk-el Okopit, mert gyenge, mondotta,

De

(a) Stambul török szó, Konstantinápolyt teszi.

De tellyesféggel nem állottak szavára,
Mert szükséges volna Zsvanyetz 's Okop vára.
Izmailov mind a' két várak ellen ment,
El-ősztván seregét, itt maga meg-jelent.
Bezzeg el-is szelelt, 's szaladott a' Tanáts,
Izmailov vala aztat üző Korbáts.
Dnisteren ált' mentek, futottak Moldvába,
Viszsa néztek, midőn voltak Szutsavába.
Az Urak el-menvén, a' Gróf értelmére
Bízták mindeneket, szállt-is gond fejére.
Nyóltz fontos ágyúkat mindjárt meg-töltetett,
De tsak harmad rész port azokba tétetett.
Mint a' várhoz közel a' Moszkák jutának,
Ezen ágyúk rájuk tüzeket adának.
De a' golyóbisok fél tzélt alig érték,
Hogy nem volna porok, a' Moszkák azt vélték.
Azért-is nagy bátran igen közel jöttek,
Sántzokat fel-hányván, ők azokból löttek.
A' vár nagy ágyúkkal jól meg-vala rakva;
Estve olly rendelés a' Gróftúl volt adva,
Hogy Vár Comendása, mihent fog virradni,
Tüzeket szűn nélkül Moszkákra fog adni.
De tsak akkor kezdi ő el a' tüzelést,
Midőn Rakétával ad a' Gróf jelentést.
Moszka tábort maga meg-kerülte éjjel,
Fel-ment a' Rakéta, mellyel adatott jel
Vár Comendásának, hogy kezdjen ágyúzni,
Az alatt közelébb fogja magát húzni.
A' jelre mindjárt-is az ágyúk dörögtek,
Moszkák közt kárt tettek, mellyért-is fürögtek.
Akkor

Akkor lovasfággal a' Gróf a' hátokra

Útvén; nem kis veszély jöve itt nyakokra.

Jutottak felette nagy rendetlenfégbbe,

Nagy mézfárlást vitt itt a' Gróf népe végbe.

Izmailovt Rontó akarta el-fogni,

A' nagy Sátorok közt látták őtt foregni,

Sok Tiszteket fogván, a' Grófhöz hordotta,

Egy tsak Izmailov léfzen, azt mondotta.

Hallotta másoktól, hogy vólna Sas orrú,

Idejére nézve, őfzbe vegyült korú.

Nyargalódzván ilyen ábrázatút fogott,

A' Grófhöz szólitt, hozom most Izmailovot.

Ennek olyan görbè orra, mint a' tsákány,

De védelmezte-is magát mint a' farkány.

Maga kérdé a' Gróf, mondja-meg ki légyen,

Ecelet: hogy el-fogni őtet vólna szégyen.

Mert ő Hóhér vólna, a' Grand Profúz mehet,

Néki a' táborba itten lenni kellett.

Hallván aztat Rontó, morgott, káromkodott,

Majd más embert fogok, el-ment bofz/szonkodott.

Hamar egy Kornétot fogott Standárjával,

Ezt-is Grófhöz hozta, szép paripájával.

Szóllott: ez-is itt van, ez már tán nem hóhér,

Dé akár ki légyen, a' lova fokat ér.

Tizen egy száz Moszka itt meg-ölettetett,

De sebbe ezeknél fokkal több ejtetett.

Három százan 's húszan el-fogadtatattak,

Es tizen nyóltz ágyúk el-raboltattattak.

Gyalog Záfzlót kettőt, 's három lovas Stándárt

Nyertek: az ellenfég szenvedett itt nagy kárt.

Gró-

Gródeknek tartottak Moszkák kantár szárat,
Üzésbe el-fogták, valaki' el-fáradt.

Látta jól Pulavizki, hogy meg-nem-tarthattya,
Jobb lesz Vulkánusnak ha lesz áldozattya

Okopi: azért-is porrá égettette,
Így már a' Moszka-is hasznát nem vehette.

Dnisteren által ment Trupjával Móldvába,
El-fietett innét Zámboz Városába.

A' honnan a' Grófot kérte levelébe,
Jönne hozzá, ha van ez tehetségébe.

Tetfzett-is a' Grófnak ezen javallása,
Hogy bátrabb, és könnyebb légyen útazása.

Chotyinba két Tisztet küldött a' Basához,
Hogy ez segítségkel légyen a' Trupjához.

A' Basa mindenre magát ajánlotta,
Minden bátorságba maradnak, mondotta.

A' Gróf épen hídat verni a' Dniszteren
Akarván, érkezett egy Török hírtelen.

Basa üzenetét ez néki mondotta,
Hogy a' dolgot ő jól tsak mostan fontolta,

Néki a' Szultánnak jelentést kell tenni,
Konstantinápolyból ha választ fog venni.

A' mint parantsolni fogja a' Nagy Szultán,
Mindeneket meg-tesz a' szerint az után.

Alt' jönni a' vizen most ne méréfzellyen,
Hogy a' dolog kardra közöttök ne kellyen.

E' posta a' Grófnak dolgát háborgatta,
Mivel Zsvanyetzet-is ő immár el-hadta.

Hogy azt védelmeze, nem főtt abba feje,
Tudta sokkal nagyobb a' Moszkák ereje.

Bé-is

Bé-is száltak már ők, az el-hagyott várba,
Tartott a' Gróf, hogy itt majd marad a' fárba.

Mert négy ezer Moszkák, érkeztek Brahához,
Közel telepedtek a' Gróf két Sántzához.

Moszká Comendánsnak látta tett hibáját,
Mert elől vezette Cavalleriáját.

Agyúkkal a' Sántzbúl ezt öszve rontotta,
A' gyalogsága-is magát vízfíza vontá.

Nem kívánta többször ezen vendégeket,
Bé-várni: mert tudta az ő erejeket.

Azért a' Basának akarattya ellen,
Dnifzteren hídat vert, által ment a' mellyen.

Es közel Chotyinhez szállott a' sátorba,
Natoliábúl-is a' Basa táborba

Itt állott: őrzötte népe az határ szélt,
Ez a' Chotinyival barátságba nem élt.

Mihelyest népével ő le-telepedett,
Mindjára Chotynbúl illy üzenetet vett.

Hogy ha el nem lődül, mindjárt meg-fogattya,
Avagy magát, 's népét, mind kardra hányattya.

A' Natoliai Basánál panaszt tett

A' Gróf: a' kitül-is, ilyen tanátsot vett.

Hogy Stambulba töle Kurir küldetessen,
Melly által ellene panasz tétetessen.

Még azon nap el-is küldötte a' Kurirt,
A' Török Tsáfszárnak a' Gróf levelet írt.

Más nap e' Basához, a' Chotinyi Basa
Agát küldött, hogy a' Grófot meg-fogassa,

Es küldje Chotyinba, jó őrizet alatt,
Hadd esmérje ott meg az árestom falat.

A' Natoliai Basa néki üzent,
 Hogy a' Nagy Szultánhoz a' Gróftól Kurir ment;
 Kinek akarattját szükséges bé-várni,
 És addig a' Grófot be sem lehet zárni.
 Még-is e' jó lelkű Basa tanátsíotta,
 Jobb lesz, ha el-mégyen, nékie mondotta.
 Al-szin alatt ötet fogfágba teheti,
 A' Szultán előtt-is nagy bajba ejtheti.
 A' Gróf reá állott az ő tanátsára,
 Meg-is indúlt más nap, korán a' szavára.
 Ezer Spáhit adott el-kisírsére,
 Kik-is vele mentek az Ország szélére.
 Kezdett itt már a' Gróf Zámborba készülni,
 Mert ott Pulavszkival akart eggyesülni.
 De népe közt nem vőlt soha állandósfág,
 Maradt ezer négy száz vele katonafág.
 A' többi el-szélyedt világ négy részére,
 Nints gyülevész népnek semmi-is kedvére.
 Ezen kevés néppel Drohobitsba jutott,
 Hova Pulavszkirúl bizonyos hír futott.
 Hogy Magyar Országba magát retirálta,
 És Brinken Obester már Zámkort meg-száлта.
 Tudta ez, hogy a' Gróf ide kíván jönni,
 Készült, hogy ágyúkkal, fog néki köszönni.
 Nem tudott mit tenni, illy viszontagfágba,
 Kívánt ő-is menni már Magyar Országba:
 A' hol Pulavszkira reá fog akadni,
 Nem-is sokká fognak itten ők maradni.
 Szándékát ebbé-is véghez nem vihette,
 Az akadály szívét nagyon epefztette.

Katonái voltak többnyire Magyarok,
Tsáfzár ármádátúl szökött Deserorok.
Ezek meg-esküdtek, hogy itt maradnának,
Mert kötél fojtástúl nagyon tartanának.
Rontó a' Gróf előtt magát meg-hajtotta,
Nagy sopánkodással ezeket mondotta:
Nagyságodat híven mind eddig szolgáltam,
A' sárat-is, a' hol kellett, meg-áltam.
De Magyar Országra nintsen menni időm,
Azért ma telik ki Nagysádnál elztendőm.
En mind gyilkos, és mind Deseror-is vagyok;
E' két qualitások, úgy tetfzik, jó nagyok,
Senkitül ezekért nem adathatik bér,
Tsak János mestertül, ki Szathmárba Hóhér.
Már pedig egy ilyen engem' Tsch Országba
Meg-ijesztett, úgy hogy, immár e' világba
Nem voltam; hanem tsak sürü setétségbe,
Örülök; nem estem, még akkor kétségbe.
Itéllye-el Nagysád, most mit tsinálnának
Velem; hogy ha kézre kaparítanának.
Töltenének kolbázt, 's hurkát a' testembül,
Váz a' Dinnye földön lenne a' fejembül,
Hogy hazámba mennek, arra senki sem hoz,
János Mester engem soha sem trantséroz,
Méltóságos Uram, ha bé mégyen Nagysád,
En itten maradok, az Isten bár mit ad.
A' hol meg-süll, ottan el-fogom azt vágni,
A' Zsidók nyakára fogok sokszor hágni.
Miat a' Farkas szokott, majd öldalt kullyogok,
Talám hol itt, hol ott, egy Kozákat fogok.

Őket a' mint lehet, majd jól meg-zsebezem,
Avval öldalt állók, erdőbe rejtezem.

En Mofzka Hufzár-is fogok ollykor lenni,
Lengyel Nemest szemre ha talállok venni,
Rá fogom, hogy Conrád, majd jól fel-ruházom
Tehetségem szerint, pénzébül ki-rázom.

De hogy ha itt marad, kész vagyok meg-halni,
Nagysáért: soha mászt nem fogok uralni.

A' Grófnak szemei meg-töltek könyvekkel;
Kiálta, Fiaim! meg-halok ketekkel.

Mindjárt Zsidatsovi fivátag erdőbe,
Vonta magát velek, egy Sziklás fűrőbe.

De Brinken Obester, itt-is meg-támadta,
A' Gróf katonáit szüntelen bízta:

Hogy tsak addig, míg az ágyúk érkeznének,
Mint igaz Magyarok, úgy vitézkednénk.

El-érkezhén, mihent azokkal tüzeltek,
Mofzkák minden felé mindjárt el-szeleltek.

De mit használt, ámbár itten nyertes vala;
Mert két száz, hatvan nyóltz, embere meg-hala.

Három százan pedig estek kemény sebbe,
Kiket nem lehetett bé-tenni a' zsebbe.

Minden felől körül vette az ellenség,
Kevés katonáit nyomorítá éhség.

Magának sem vólt már egyéb reményfége,
Vagy meg-öli, vagy el-fogja ellensége.

Fáradott népével, Skutzébe retirált,
Hogy azt meg-nyugtassa, azért is ott meg-ált.

Tsak hamar itten-is egy nagy Kozák sereg,
Ki ott-is, hol nem kell, láb alatt fentereg,
Meg-

Meg-jelent: és eztet gyaloglág követte,
Mellynek ágyúja vólt, 's ötet körül vette.
Itt-is kevés népe, bár vala fáradott,
Mint annyi Achilles, bátran viaskodott.
De a' nagy erőnek kintetett engedni,
Itt kevés népének el-kellett széllyedni.
Rontónak lágyéka kerefsztül lövetett,
A' Gróf Quártélyára el-is vitettetett.
Maga két kard vágást a' karjain kapott,
A' Farán egy kartáts golyobis ált hatott.
Esett a' Moszkáknak vígasztalásokra,
Hogy a' Gróf harmadszor jutott rablágokra.
Szólltt hozzájuk: Rontó, hogy vólna szolgája,
Federátusoknak ő nem katonája;
Es tsak attúl esett, hogy sebbe ejtetett,
Mivel háta meget, ő lovat vezetett.
Kérte őket: ötet hogy melette hadják,
Ezen egy kérését hogy meg-ne-tagadják.
A' Moszkák mindjárt ezt néki meg-ígérték,
Rontót egy szekéren vele el-is vitték.

HARMADIK TZIKKELY.

*A mellyben Gróf Benyovszki Móritznak sok ke-
serves szonvedései, hasonló utazásai, töm-
lötözései, végtére Siberiába íteltetett szám-
kivetése, némelly Rontó Pálnak történeteivel
elő adattatnak, mind addig, míglen Si-
beriaának Tobolsk nevű fő városába értek.*

Hogy ha maga nemét vad állat rongállya,
Mivel fene, aztat senki sem tsudállya,
De hogy ha egy ember más embert ok nélkül
Kínoz: tarthattya ezt néki minden vétkül,
Gróf Benyovszki Móritz hogy el-fogattatott,
Fő Vezér elibe mindjárt hozzattatott.
Verseimbe ennek nevét ki nem teszem,
Fene szívét még-is, pennámra fel-veszem.
Ez leg ottan ötet vasra verettette,
Kenyérrel és vízzel itatta, 's étette.
Mi több, meg-intette minden Feltséreit,
Hogy ne mérélzfellyék bé-kötni sebeit:
Valaki hozzá nyúl, meg-batoskázattya, (a)
Illy szörnyű kegyetlen vólt parantsolattya.
Min-

(a) Batoskázni: Ez a' Moszkáknál büntetésnek neme.
Két rövid kis újnyi vastagságú pálczákat, velő
egy

Minnyáját így küldé Kiovnak (a) Várába,
 Már-menvén útt yokba, értek Polonnába.
 Ide a' szegény Gróf fél-hóltan érkezett,
 Mivel köttetlen vólt, és el-is éhezett.
 Fájtak a' sebei, és matériáztak,
 Ezekbe a' nyüvek már fel, 's alá máztak.
 Éppen így vólt dolga szegény Rontónak-is,
 Koplalt kegyetlenül, fájt a' lágyéka-is.
 Ő maga személyét még-is úgy nem szánta,
 Mint Grófján kesergett, 's az ő sorsát hánta.
 Szóllt: én mindég kérem az én Istenemet,
 Hogy szabaddá tegye Nagysádat, 's engemet,
 Engedje el-fogni nékem e' Feldmarsalt,
 Ki minket így lántzol, és ad illy jó asztalt,
 Meg-köfzönöm néki velünk tett kegyelmét,
 Majd én-is traktálok akkor ő kegyelmét.
 Téslába veretem mind a' két lábait,
 Tsereptsikba fogom két keze újjait.
 Sebeit óltatlan mésszszel bé-kötözöm,
 Az után válafztó vízzel meg-öntözöm.

O 3.

Hé-

egy dobos, vagy más-is a' két kezébe, a' bűnös hanyat fordíttatik, és mint mikor a' szakács két vagdaló késsel valamit vagdal, úgy verik ezret-is; a' torkánál kezdvén, a' hasát sem kimélvén, lába fejéig, így forgattyák mind a' négy részire testének, kap öt, hat száz ütést-is, sőt némelyike ezeret-is.

(a) Kio v a' Dnipper víz partján épült város, Ukrainához tartozandó vólt, de 1689-be a' Moszkák elvették a' Lengyeléktől, most a' Tzárné bírja.

Héring, és fős víz lesz ebéd, 's vatsorája,
Paprikával hintett torma uzsonnája.

Confectre fog nyerni harmintz bika tsököt,
Verembe záratom 's vele hat Hörtsököt.

Igy kell tanítani illy vadat, és fenét,
Hogy meg-esmérhesse Magyarok Istenét.

Polonnán Comendáns volt Sirkos Obester,
Keresztény szívvel bírt, vala derék ember.

Meg-látván a' Grófot, ő rajta könyörült,
Mellyért-is infége nem kevéssé enyhült,

Ez, mindjárt jó szállást nékie adatott,
Le-vétette róla a' békot, 's lakatot.

Blanchard nevű Feltsért hozzája küldötte,
Ki mindennap kétszer sebeit kötötte.

Mind a' Grófot, 's Rontót, ki-is gyógyította,
Es húz napok alatt lábra állította.

Ajándékba küldött ötven rubli tallért,
Étkekkel tartatta, ezért semmit sem kért.

Vala itt egy Hadnagy, Vittnek hívattatott,
Kúrlandiai fi, vett itt szolgálatot.

Ennek-is a' szíve a' Grófon meg-esett,
Pénzt küldött; és fejer ruhát-is feleset.

De tsak hamar dolga meg kínra változott,
Egy szörnyűség után Fátum mást okozott.

A' Feltmarsal küldé Bannier Brigadírt;
Ki-is olly mint maga, kegyetlen szívvel bírt.

Hogy Sirkov Obestert ez mindjárt fel-váltsa,
A' rabokat ne mind vendégeket tartsa.

Mindjárt-is a' Grófra zártak' békót, 's tsintsért,
Mellyek kékre festék ereibe a' vért.

Tar-

Tartása megint csak prófont vala, és víz,
 Rontó szájába sem vólt pástétom 's bor íz.
 Egy fetét tömlőtze más nyóltzvan rabokkal
 Záratta, a' hol-is, sorvadott azokkal;
 Penészes, nedves vólt, le sem-is fekhettek,
 Még lélegzetet-is csak alig vehettek.
 Itt békák mászkáltak, Denevérek szálltak,
 Egerek tintzogtak, Patkányok ugráltak.
 Bent kellett végzeni természet szűklegét,
 Tatár sem tarttya így maga ellenlegét.
 Harmintz ött sebesek, kik ebbe meg-hóltak,
 Minden más bűzőknél dohossabbak vóltak.
 Hufzonkét napokat e' fetét mélységbe
 Töltöttek, hóltak közt' szörnyű bűdöségbe.
 Hufzon harmadik nap őket ki-vezették;
 Mint kopókat lántzra párosan vetették.
 A' Gróft Rontóval hurkolták egy lántzra,
 Szólltt Rontó: most megyünk egygyütt Kozák
 Istenem szabadíts! ad kezemre őket, (tántzra.
 Majd járatok velek én magyar lejtőket.
 Az én Nótáimonők majd úgy ugranak,
 Hogy minden taktusra orrokra húllanak;
 De én őket megint talpra állítatom,
 Hogy verik a' tzigányt, nálunk meg-mutatom.
 Mikor e' szót *viszkots!* fogom kiáltani,
 Lelkeiknek tsupán fogom ezt mondani.
 És arra taktusom olly erős fog lenni,
 Hogy mindenik lelke pokolba fog menni.
 Egy Compániával egy Tiszt velek indúlt;
 Hat száz negyven két rab, az úton meg-is fúlt.

Proserpina ezen Tisztet-is fajzotta,
 Mivel őket mint a' barmokat hajtotta.
 Melly helységbe kellett volna bé-szállani,
 Ott pénzét parafiznak Quártélyt meg-váltani
 Kelletett: 's minnyáját, mind nappal, mind éjjel,
 Mezőre szállítá, fok meg-hólt ott éhel;
 Mert kenyereket-is ez pénzen el-adta,
 A' melly kenyeret kért, meg-kantsugáztatta.
 Nem többen Kiovrba, tsak száz negyven ketten
 Jöttek: holott voltak hét száz nyóltzvan heten.
 Nem tsuda, hogy a' Gróf itt le-betegedett,
 Mivel nagy hűséget, 's éhséget szenvedett.
 Meg-esett a' szíve a' Gubernátornak
 Rajta: 's menni kellett hozzá egy Doktornak.
 Betsületes szállást néki mutattatott,
 Naponként két rublit élésre adatott.
 Rontó-is mellette maradt', úgy mint szolgál,
 Ő néki-is jobbúlt nem kevéssé dolga.
 Egy estve Gróf előtt egy nagyot sóhajtott,
 Szóllt hozzá: mi bajod? erre fejet hajtott.
 Szóllott; Méltóságos Uram! Krakó várát
 Bár ne láttuk volna! fizettyük most árát. (a)
 Mi-

-
- (a) Hogy ki ki meg-érthesse, a' midőn Rongó Pál ezeket szóllotta, ő itten nem mást értett, hanem értésére kívánta a' Grófnak adni, hogy mind ezen kemény rabfágnak, sanyarú életnek, egyedül a' Krakói Várból való ki-szökés volna oka, mert a' mint a' második tizikkelybe ki ki fel-talállya, a' Grófot Lublinba el-fogták, és Felmarsal Apraxinhoz Krakóba hozták, a' honnan-is ki-szökhött:
- már

Mihelyest a' Doktor őtt fel-gyógyította,
 Gubernátor útnak mindjárt indította.
 Minnyájan a' rabok menvén Kázán felé, (a)
 Nizimbe a' Grófot a' hideg ki-lelé.
 Újra megint esett itt forró hagymázba,
 Az hátán vitte bé Rontó egy all házba.
 E' Városba vólt egy Németh kereskedő,
 Levner vólt a' neve, szíve nem vala kő.
 Látván, hogy betegen ő ide érkezett,
 Érete a' Tifztnél nagyon esedezett.
 Hogy míg ő fel-gyógyúl, nála maradhasson,
 Szerekkal egy Doktort melléje adhasson.
 A' Tifzt bár nehezen, még-is meg-engedte,
 Mindjárt-is házához a' Grófot vitette.
 Ez olly szorgalommal körülötte szolgált,
 Hogy, tökéletesen meg-gyógyúlt, 's lábra állt.
 E' felett ihendő szép két ruházatot,
 Két száz rubli tallért úttýára-is adott.

O 5

Mert

már pedig egy Fő-Tifztnak, annyival inkább egy Generálisnak illyet tselekedni nem szabad; mert illyenek Reversálist adnak magokról, azért-is el-fogattatván harmadszor a' Moszkáktól, reá esmértek, és nem-is bánták azután úgy véle, mint egy Generálissal, hanem csak mint egy ollyan alá való emberrel, a' melly illy alá való dolgot téfszen, könnyű-is vólt nékiek, reája esmérni, mivel nagyon szánta vólt.

(a) Kázán nagy tartomány, a' mellyet a' Moszkák 1552-be foglalták-el. Kázán Várossa Metropolisza, a' melly építve vagyon, a' hol az Kázána vize befoly a' Volga vizébe, bőrékkel nagy kereskedő város ez.

Mert rabokból álló más egy felekezet,
Kikkel a' Gróf el-ment, ide bé-érkezett.
Ezeket egy Volkov nevű Tifzt vezette,
Lelke esmérete rosz vala felette.
A' Gróf kérte őtet, pénzét hogy el-tegye,
Hogy valahogy tőle más ezt el ne vegye.
A' Tifzt ezt meg-tenni magát ajánlotta,
Nála jó helyen lesz, nékie mondotta.
Pénz egyfzer a' Grófnak, a' mint kívántatott,
Kérte a' rublikból adjon néki hatot.
A' Tifzt itt ellene haragra fel-indúlt,
Mitsoda pénzt kér ked, szállott, és tsak dúlt fúlt.
Ebnek adott ked pénzt, eb-is tette azt el,
Ki kezébe adta, attúl vegye azt fel.
Mi több, annyira ment e' Tifzt' gonoszlága,
Hogy majd nehezedett a' Grófnak rablága.
Mert a' mint érkeztek Kázán városába,
A' Gubernátornak el mene házába ;
A' Grófot előtte egy nyúghatatlannak
Párt ütőnek mondá, 's nagy alkalmatlannak.
Azért mint Kiovba, majd itten-is úgy járt,
Egy poroszló már várt, ki reá vessen zárt.
Hanem itt vólt fogva az öreg Pulavfzki,
Maresal Tsarnyetzki, és ezzel Suhalfzki.
A' Gubernátornak ezek meg-befszélték,
Ki légyen, és őtet meg-is engesztelték.
A' Tifzt vólt pénzének Thesauráriussa,
De ehez már nem vólt soha többé jussa.
Tudván ezt jól Rontó, fogát tsikorgatta,
Mint búsúlt Orofzlány, szemeit forgatta.
Szólltt

Szóllt a' Grófnak: ezen tsúnya zsivány embert,
Mivel ő Nagysáddal illy gazúl bánni mert,
Majd a' Magyaroknak Cathekizmussára
Meg-tanítom: így meg-kerül Nagysád kára.
Nem fogja fizetni ugyan azt pénzével,
Hanem Mofzka testből ki-űzött lelkével.
Szokott estve felé minden nap nagy nyalkán
Sétálni, az itten folyó Volga parttyán,
Majd én-is ki-megyek arra andalogva,
Mivel most nem vagyok békóba bé-fogva.
Bé-tafzítom abba, 's hogy könnyebben tsúfzon,
És hogy abból többé soha ki se úfzon,
Tsákánnyal legygyentek egy jót tarkójára,
Hamar el-is jut így Cháron hajójára.
Jó tselekedetet fogok ezzel tenni,
Mert sok jámbor ember mentt fog tőle lenni.
Ezt ne tselekedje, a' Gróf meg-intette,
Mert gyilkoslág lenne Isten előtt tette.
Míg a' Gróf Kázánnak lakott városába,
Vitéz híre, 's neve Nemesek házába
El-terjedett: ki ki kívánta esmérni,
És barátságához, minden akart férni.
Mert a' Mofzka igát itten a' Nemeslég
El-únta, 's kéz alatt vólt köztök szövetlég.
Ők aztat le-vetni kívánták nyakokrúl,
Gondolkodtak mindég szabadulásokrúl,
Azért Respublikát kívántak építeni,
Vélvén, hogy magokon így fognak segítni.
A' Grófot-is hérték, a' számos rabokkal,
Mivel töltve vala már a' Város sokkal,
Hogy

Hogy társaságokhoz ő magát kaptsollja,
 Melly hasznos dolgot tész, azt-is meg-fontollja.
 Mert így mind magokkal, mind velek jól télsen,
 Mivel mind a' két rész szabadságba lélsen.
 Aztat-is mondották, hogy már a' Nemesfég
 Fegyvert fogott, 's vele sok városi közlég.
 Szintúgy a' megyébe lakozó Tatórok,
 Mert a' Birodalom türhetetlen károk.
 Szólltt a' Gróf, hogy nintsen nékiek fegyverek,
 Rabok erőtlének, mivel nints kenyerek.
 De hogy ha a' várost ők szabaddá tészik,
 Segítlégeket-is mindjárt öölök vészik.
 Tsarnyetzki Marsall a' Gróf jelentette
 A' dolgot: a' ki is tsudálta felette.
 Mindjárt szállására magához hívatta
 A' rabok Nagygyait, 's nékiek meg-hagyta.
 Ne állyanak-fel a' Birodalom ellen,
 De Nemesfégnek-is, hogy kedve bé-telleyen;
 Mondják-meg, ha egyfzer a' várost el-nyerik,
 Mindjarást truppokra ők magokat verik.
 És hogy, akkor lesznek ők segítlégekre,
 Mert fegyvert-is akkor kaphatnak kezekre.
 Dolgát a' Nemesfég igen nagyra vitte,
 Hogy jó vége lélsen, bizonyossan hitte;
 Mert a' Vornitzai, 's Belgrádi megyébe, (a)
 Szintúgy a' Kiovi, Moskau Vármegyébe,
Egész

(a) Ezen a' néven Belgrád, nem Belegrádót, az az
 Nándor fejr várát kell érteni, 'hanem egy illy
 nevezetű megyét, a' melly a' Moszka Birodalom-
ba

Egész Nemesfégnék, melly lakik ezekbe,
A' magok szándékát bé-ölták szívekbe.
De egy nemes Moszka a' Pártosok között
Vala: ez rókának bőribe öltözött,
Ő a' maga hitét, mellyt le-tett, meg-fezgte,
Gubernátor előtt a' titkot fel-fedte.
Sok hazugságokkal a' dolgot töldotta,
A' Grófrúl nékie ezeket mondotta:
Hogy szabaddá magát ő akarja tenni,
'S a' Gubernátornak életét el-venni.
Ez mindjárt egy Tisztet, és húsz katonákat,
Kik vasat viseltek, és Halapárdákat,
Küldött; hogy mennyenek a' Gróf szállására,
'S hozzák árestomba a' fő Estrázsára.
Már aludott, a' Tiszt hogy ajtaján zörgött,
Mindjárt fel-is ébredt, mert ez nagyon dörgött.
Gyertyát gyújtott, és a' garáditson le-ment,
Kérdé a' Tiszt, a' Gróf vólná-e oda fent?
Felelt: hogy igen-is, fent van szobájába,
Rontóval el-szaladt innét hamarjába,
Mert a' Tiszt a' gyertyát kezéből ki-kapta,
Nem esmérvén őtet, oda alatt hadta.
Leg meg-hitt baráttya vala Major Vintplat,
Kivel sok rablást szenvedett föld alatt.
Hozzá ment, mi történt, mind el-beszéllette,
Hogy Kázánt el-hadják, arra-is rá vette.

ha vagyon, hasonló - képpen ezen szón Moskau,
nem érteődik az egész Ország, hanem tsak egy
illy nevezetű megye, a' mellybe Moskau Váro-
sa vagyon, annak előtte ez vólt az egész Biroda-
lom főVárosa, már ma Pétersburg, vagy-is Pétervára.

A' városból mindjárt ők ki-is menének,
 'S a' mint a' leg-első faluba érének,
 Itt paraszt lovakat frissen fogadának,
 Szebuskárba minden baj nélkül jutának.
 Találtak itt néhány nemes Pártosokra,
 Kik velek tartottak; számos lakosokra.
 Segítették ezek pénzzel, *podruzsnával*, (a)
 És mivel hideg volt, sok téli gúnyával.
 Mert félték, a' Grófot, ha talán el-kapnák,
 Még kínzásokkal is őtet majd vallatnák.
 Dolgokat jól tudván; hogy ha ki-mondaná,
 Az egész Nemeslég nagy kárát vallaná,
 Novogródba jöttek szerentsésen postán,
 A' Gubernátorhoz fel-öltözvén tsinnyán
 Mentek: és mondták, ők Tisztek lennének,
 Pétersburgba számos levéllel mennének.
 Gubernátor őket, mint illik, tisztelte,
 Maga asztalánál meg-is vendégelte.
 Szóllott: Pétersburga lakik Volodómír,
 Vojvoda ez: 's ennek ő egy levelet ír.
 Kérte, hogy azt adják magának kezébe,
 És közöntsék szépen, őt' az ő nevébe.
 Tizen-kilentzedik Novembernek napján
 Pétersburgba értek, sebessen hajtattván.
 Vendég-fogadóba, Gróf szobát fogadozt,
 Szolgájának mondta itt Major Vintplatot.

Más

(a) *Podruzna* téfzen posta Assignáziót, melly nélkül Mofzka Országba senki posta lovakát nem kap. Én eztet helyes rendelésnek tartom.

Más nap a' mint létált, a' Gróf a' rév parttyán,
Szemeibe akad't egy Hajós Kapitány.

Ez Holandus vala, Hágba vizfza készült, (a)
Mindjára-st is ezzel alkudván, egyesült;

Hogy két szolgájával veszi hajójára,
Két száz arany lészén tartásokkal ára.

Szóllott a' Kapitány, ők úgy készüllenyek,
Hogy a' Néva hídján éjfélnélkor légyenek.

Ott vóltak; reája sokká várakoztak,
Egyfzer el-érkezvén, nagyon tsudálkoztak.

Mert húsz katonákkal jött; kik fegyveresen
Vóltak, 's mind hármokat vitték egyenesen

Gróf Tsetserin nevű Gavalér házához,
Politzajnál lévő Tzárné Hadnagyához.

* * *

Ezen Gróf Tsetserin mindjárt nyóltz kérdésekre vette itten Gróf Benyovszkit, a' melyeket versekbe könyű lett vólna ugyan venni, de mivel több verses könyvekbe láttam, hogy az ilyen kérdések köttetlen beszédbe vóltak ki-téve, azért én-is több illy írókat követem, és azon kérdéseket in Prósa így teszem ki.

K.) Mitsoda Nemzetfégből, melly Ország-ból, melly idős, és melly vallású ked?

F.) Én mind Magyar, mind Lengyel Országgi Mágnás-is vagyok, Magyar Országba születtetem, 's Keresztény vagyok.

K.)

(a) Hága; Holandiának Amsterodam fő Városa után első Városa, itt vannak minden Táblák, és a' Tartományt kormányozó Hertzeg-is itten lakik.

K.) Melly hatalmaság alatt szolgált, mi-
nek előtte a' Confederátzióhoz jött?

F.) A' Római Császárné, 's Magyar Ország
Királynéjának armádájánál, a' Prussusok Ki-
rálya második Friderikus ellen.

K.) Ki vette arra, hogy a' Confederáció
Aktái alá magát írja?

F.) Mint Starostának kötelességébe állott,
a' közönléges Lengyel Társasággal tartani, és
az idegen jármot nyakáról le-rázni segíteni.

K.) Nem tudja-e? ha a' Frantzia Király a'
Confederátziónak nem küldött-e pénzt?

F.) Erről semmit sem tudok.

K.) Ki az, ki őtet fel-bíztatta, hogy a' töb-
bi rabokat fel-indítsa, és mitsoda fel-tételek
vólt, ha meg-történt volna Kázán-városának
meg-vétele?

F.) Ő soha sem akarta a' rabokat fel-indí-
tani, de mivel el-tűrhetetlen sanyarúságot fog-
ságba szenvedett, igyekezett magát meg-izaba-
dítani, de Kázán városának meg-vétele soha
eszébe sem vólt.

K.) Nintsenek é más Confederátusok azon
szövetségbe, vagy-is Moszkák, és mi nevek azok-
nak? és melly móddal állott-fel ezen szövetség?

F.) Mivel ő rab vólt, azokra gondja nem
vólt, mellyért-is ezen kérdésre nem felelhet.

K.) Minek utánna ő Kázánból el-szökött,
mi okra való nézve akart ő Pétersburgba jönni,
és hol vett ő annyi pénzt, hogy olly hosszú
úton a' postákat ki-fizethette, és mivel ő csak

egy

egy szolgálával érkezett Kázánba , mért vallotta azon mást-is , a' ki véle vagyon, szolgájának?

F.) Azért jött Pétersburgba , mivel gondolta , hogy innét valamelly idegen hajón leg-hamarébb ki-mehet ezen Birodalomból , és Major Vintplatot azért mondotta szolgájának , 'hogy kevesebb költséggel jár hassanak , mi pedig a' költséget illeti , néki mindég volt pénze , mivel az Úr Isten szép értékkel meg-áldotta.

K.) Mért akart egyenesen Hollandiába menni ?

F.) Azért , mivel ő ~~itt~~ egy Holandus Kapitányra talált , a' ki őtet magával el- akarta vinni , és ő akármelly Országba kész volt menni , hogy tsak innét szabadúl hasson.

Valaki elő-járó beíszédemet figyelmezve fogja olvasni , által fogja látni némelly itt adott feleleteknek való , vagy - is valótalanságát.

* * *

Ezek így történvén , őtet el-vezették

Katonák : 's mint mentek , mindég íjsztették ,
Hogy roszszúl lesz dolga , mert ki nem vallotta
A' párt-ütést , sőt azt színnel palástolta.

A' nyomorúságnak estek özönébe ,

Mért a' Politzajnak vitték börtönébe ,

Itt sem látott a' Gróf sem éjjelt , sem napot ,
Kevés kenyért 's vizet tsak harmad nap kapott .
Szóllt Rontó : Nagy-Isten ! ugyan mit vétettünk ,
Hogy mi Harpiákkal így körül vétettünk .

Azoknál-is ezek sokkal gonoszszabbak,
Mert életünk halál, azért gyilkossabbak.
Ezeket Medúzza, nem más Anya, szülte,
Darázsok fészkébe tojássait ülte.
Mert nintsen ezekbe irgalom, kegyelem,
Nintsen emberi szív, nintsen engedelem.
Ha nem szünik kínunk, tovább-is így élünk,
Óldal bordáinkhoz szárad a' mi bélünk.
Melly helyen van a' szám, már el-felejtettem,
Mivel hasznát annak én régen nem vettem.
A' gyomrom ellene szüntelenül morog,
Mert abból beléje sem nem húl, sem tsorog;
Fogam ugyan sima, mint az Elefánt tsont,
Pallérozta őket kemény, 's száraz prófont.
A' Torkom tserepes, nagy az hevesége,
Mert azt nem ásztattya Bachus' nedvesége.
Adj Istenem érni nékem olly idöket,
Mellyekbe kezemre keríthessem őket.
Ha ök nekünk linggel mérik a' portékat,
Réffel fogom mérni tetézve a' vékát.
De meg-cmlegetik kalmárkodásomat,
Sírva fogják inni az áldomásomat.
Szóllott a' Gróf: Rontó! tsendesítsd szívedet,
Hiddjed, Isten Izeret engemet, 's tégedet.
Bár ostoroz Atyánk, tsak próbál bennünket,
Bízz' benne, még jóra fordíttya ügyünket.
Más nap az egész fő, titkos Tanáta bé-gyült,
Gróf Panin, mint Prézes, ennél fő helyen ült.
A' Gróf a' tömlöztbül, elibe hozatott;
Kire torván nézvén, töle ez mondatott:
Gróf

Gróf Tsetserin előtt, a' melly vallást ő tett,
Knotit (a) nyér, ha arra nem téfszen-le hitet,
A' Gróf tsendes szívvel a' hitet le-tette,
Látván ezt Gróf Pánin, fel-indúlt felette.
Parantsolta, hogy ő hitét vizsgálja vonnya,
Mert meg-kínoztattya, 's gálya lesz a' honnya.
Illy beszéd az embert nagyon szomorította,
Még az ártatlant-is, ez meg-tántorította.
De nemes szív előtt nints építve gátor,
Maga áll mint kő-szál, meg-nem rezzen, bátor.
A' Gróf-is mérészen ezeket mondotta,
Elsét, bátorságát, minden tsudállotta.
Szükséges leg-elöl meg-bizonyítani,
Hogy én hamis hitet tettem-le, mutatni.

(a) Knoti, a' Moszkáknál egy rettenetes neme bűntetéseik között, de ez két féle, száraz, és nedves; kinek ez az utolsó adatik, annak meg-kell halni, ezeket nem más adja, hanem a' Hóhér serhája, és ebből állanak. Az Knoti egy három ujnyi szélesfegű szíj, melly hosszú, és egy ostor nyélre vagyon kötve, a' száraz Knotinak végén kemény szíj tsomók vannak, a' nedvesen pedig igen éles, és hegyes yas horgok. A' bűnös félig meztelen testtel egy oszlophoz köttetik, a' melyik szárazat nyér, annyi tsapást kap, a' mennyire ítéltetett, de minden tsapásra meg-hasad a' bőre. A' ki nedves Knotit kap, ha egy tsapásra kell neki meg-halni, mindjárt ki-vágja az agya velejét; ha kettőre, elől a' bélit, úgy velejét; ha háromra, elől oldalát vágja-ki, azután a' bélit, utólyára az agya velejét.

Ófán lehet engem' venni tortúrára,
Sütögetni, vagy-is húzni lajtorjára:
Semmi tolvaj addig fel nem akasztatik,
Míg nyilván, hogy lopott, meg-nem-mutattatik.
Egy-másra néztek itt néhány Ministerek,
A' kiknek Keresztény vérrel buzgott erek.
Mondották: mi dolgát perduelliónak
Nem tarttyuk, sém magát haza-árúlónak.
Nints, láttyuk, más vétke, tsak hogy szökni akart,
De az Haza alá ő soha sem vakart.
Erre a' tömlőtbe meg bé-rekesztetett,
Más nap ezen helyre megint vezetett.
A' Mofzka Nemessel most confrontáltatott,
A' mellytül Kázánba ő el-árúztatott.
Ez, hogy a' párt-ütést jól tudta, mondotta,
Es a' nemesléget meg-bátorította.
Sőt hogy a' rabokkal fogja segíteni,
Mihent a' dologhoz fognak ők kezdeni.
Felelt a' Gróf: igaz, hogy én mulatságba
Nemesféggel voltam, gyakran társaságba
Hallottam-is, hogy a' Gubernátor ellen
Beszélltek; hogy volna ő igen kegyetlen,
Kértek-is engemet sokszor szép szavakkal,
Hogy álljak melléjek az el-fogattakkal,
De eztet fejemről én le-hárítottam,
Beszédemet mindjárt másra fordítottam.
A' párt-ütés nékem nem használ, mint rabnak,
En akartam magam' tenni tsak szabadnak.
Meg-vallom; mondottam, ha szabaddá tesznek,
Hogy segítségére, rabok velem lesznek.

Szóllt

Szóllt a' Mofzka Nemes, igaz e' vallása,
Mert szájának mindég ez vala mondása.
A' szegény Gróf újra tömlöztbe záratott,
Más nap már harmadszor megint fel-hozatott.
Gróf Pánin így szólla: ked ellen van sok vád,
De ha Reversálist magárúl írva ád;
Hogy ellenünk soha sem fog ked szolgálni,
Míg él, a' pártosok közzé sem fog állni,
Es az Országbúl-is, hogy mindjárt ki-mégyen;
Hogy keddel több bajunk mi nekünk ne légyen.
Eztet tselekedvén, szabad fog ked lenni,
Merré fog tetszeni, arra lehet menni.
Nagy örömmel a' Gróf ezeket meg-tette,
Reversálist adott, le-is petsétlette.
Vélte-is, hogy most lett infégének vége,
Belső öröm miatt szíve színt'-úgy ége.
Bé-vitetett még-is, innét árestomba,
Étkeket utánna küldtek mindjárt nyomba.
Rontóra tekintett víg kedvvel, 's mosolygott,
A' tömlöztbe néki meg-mondá a' dolgot.
Fel-ugrott, a' tántzot mint az örült, járta,
Mert szabadulását más nap ő-is várta.
A' vén Simeonnak, az ő Solosmáját
Végig énekelte, jól tudta nótáját.
Most erefzted, Uram! el a' te szolgádat; *Luk. 2do.*
De hánnyad pokolba a' te sok Muszkádat.
Szánd-meg! meit ők itten hideget szenvednek,
Ha pokolba lesznek, majd meg-melegednek.

Jól tudod a' *Lazsnyét*, minnyájan szeretik, (a),
 Részek lefz ott abba, Stixbe fürözdhetik,
 A' bik-fa mert kemény, igen jól ég tűzön;
 Azért semmi szakáts nem-is kap a' füzön.
 Keményebbek ezek fokkal a' bik-fánál,
 Nagy kedvet lelnének Plutó szakátsánál.
 Uram adjad őket az ő konyhájára,
 Mert szüklége most van igen nagy a' fára,
 Ezek nem taplósak, kemény tűzők lészén,
 Így szenvedésünk-is ezzel véget vészén.
 A' tömlöztbe öt nap még fanyargattattak,
 Tsudálkoztak; hogyők ki nem hozattattak.
 Hatodik éjtszaka, már éjfél lehetett,
 Egy Tiszt, hét katona, hozzájok küldetett,
 Ez mindjárt a' békót rólok le-vétette,
 Gyapjas jűh gűnyába őket öltöztette.
 De mindjárt meg vasra verette azután,
 Ajtó előtt állott egy bé-fogatott szán.
 Üllyenek bé, mondá, mindjárt bé-is ülte,
 Sebekén hajtattott, hogy szintén repültek.
 A' Gróf örült, mert vólt olyan reménységbe,
 Hogy Lengyel Országba vilzik: hol inségbe
 Nem

(a) *Lazsnye* a' Moszkákupál száraz fürödöt térsen; bé-szoktak ők fűtetni keménnyen egy nagy szobát, bé-dugattyák az ablakokat, setét-is vagy on abba, padokon szűz anya meztelen izzadnak, és mikor már eleget izzadtak, tsak egy hofzszű ümögbe, ki-futnak télbe a' jég alá, nyárba a' leg-hidegebb vi be fürödni. Próballya eztet más nemzet.

Nem léfzen : setét vólt, úttját nem esmérte,
A' Tiszt sem mondá-meg, bár őt' fokát kérte.
Oda lett reménnye, mihent fel-virradott,
Kemény tél vólt, még-is homloka izzadott.
Látta mellybe esett, igen mély azon kút,
Siberiába vitt, mellyen mentek az út,
Tsak a' vólt egyetlen egy vígasztalása,
Hogy Vintplat-is itt vólt, régi jó Pajtása:
Elől Volodimir Városába értek,
Hol-is pénzt a' Tisztúl élelmekre kértek.
Adott: négy szán ide utánnok érkezett,
Mindeniken üle egy egy számkivetett.
Vaszili Vaszilits Pánov vólt az első,
Best örök Hadnagyja vólt, és ember belső,
Hipolit Stefanov, ült a' más szánkába,
Ez Kapitány vala Infantériába.
Asaph Baturin vólt harmadiknak neve,
Pattantyús Kapitány ez tsak tavaly leve.
Negyedik Fő Tanács Író deákja vólt,
Iván Salmanov ez, úgy fázott majd meg-hólt.
Innét már minnyájan együtt indítattak,
Melléjek negyven hat katonák adattak.
Státziójok vala Kutzemodenjatzkó,
Rofsz úttjok vólt, esvén éjjel nappal az hó.
Katonák Strázsája itt meg-duppláztatott,
Már itten száz ötven melléjek adatott.
Mivel mellyen mentek, vólt Kázányi megye,
Mellynek sok erdeje vagyon, és sok hegye,
Es miólta a' Gróf már abbúl ki-szökött,
A' Pártosok' tüze mindeauitt ki-lökött.

Tartottak ne talán meg-szabadúllyanak,
És a' Pártosokkal egyaránt dúllyanak.

Sok fáradságaik, szenvedések után,
Januáriusnak lett huszadik napján,

Tobolsk városába az ő érkezések,
De ki-írhatatlan vala szenvedések.

Mivel Eólusnak kemény vólt a' szele,
Irtóztató fagyos, 's komor vala tele.

Valamiként dörög ágyú pattanása,
Szint-úgy a' fáknak-is dörgött hasadása.

Még a' tűz lángja-is nehezen lebegett,
Úgy meg-tölte fagya a' levegő eget.

Minden folyót, 's kútát ő jégre fordított,
Hegyeiken völgyeiken, tsak Farkas ordított.

A' zúzmara fáknak gallyát földig húzta,
A' nagy hó górékat, Zanóztot le-zúzta.

Levegőből húltak a' fagyos madarak,
Rókát üzvén hóba, buktak az agarak,

A' szarvasok, őzek, nyúlak, nyargalóztak,
Sok a' fúvásokba meg-fagyván, nyujtóztak.

Ezer hét száz hetven elztendő íratott,
Azólta ilyen tél hogy vólt, nem hallatott.

Ezen tartományba, Tobolsk a' fő város,
Lakja eztet sok nép, és sok gazdag áros.

Itt a' Gubernátor vala jobb Keresztény,
Mint Pánin, Tsetserin, nem olly ördög edény.

Le-vétette rólok mindjárt a' vasakat,
Rendelt Quártélyoknak szép tsinos házakat.

Egy házba szállott a' két pajtás egymással,
Képzeltém Dávidot lenni Jonatással.

A'

A' Gubernátornak tette kegyesége,
Hogy a' Grófnak meg-tért régi egésége.
Mert meleg szobába itten már nyughatott,
Kedves Vintplattyával kedvére szóllhatott.
Egy estve ő vele, mint a' Gróf vatsorált,
Rontó udvarolván, az háta megett állt.
Izgott, mozgott mindég, így sóhajtott: ó! ó!
Észre vette a' Gróf, kérdé mi lelt Rontó?
Szóllt: Nagyságos Uram! az Isten bennünket
Nem szeret, mivel nem segíti ügyünket.
Pétersburgba ugyan nagyon meg-vidúltunk,
Mert véltük, Moszkáktól hogy meg- szabadúl-
A' tömlőtzebe el-is jártam én a' tántzot, (tunk.
Mit használt! ránk veték csak ugyan a' lántzot.
El-is énekeltem ott a' szent Solosmát,
De mihent fejünkre tették a' jüh Kutsmát,
Mindjárt tudtam; szénánk nem jó renden vagyon,
Vagy fel-akasztanak, vagy Knotiznak agyon.
És mint fel-ültettek minket a' számkára,
Bizonyosan hittem, vísznek három fára.
Kezdett-is aludni már testembe a' vér,
Mert kotsisunk olly vólt, mint vólt azon hóhér;
A' müllyet el-fogtam Zsvanyetzi tsatába,
Tsákány orrú, száraz, 's olly magos magába,
Mint a' farkas szalad, ha bárányt ragadott,
Ő-is nem másképpen mi velünk szaladott.
Szomjúhozza, véltem, nagyon mi vérünket,
Azért olly sebesen víszen ő bennünket.
Aldasson az Isten! csak hogy még mi élünk,
De mondja-meg Nagysád, ugyan még mit érünk.

Atkozott egy Ország, ez a' Sibéria,
Inkább hívom eztet én Luciféria.

De igaz! nem lehet eztet így nevezni,
Mert Cháron sem mér itt hajóján evezni,
Mert Stix vizének-is bé kéne itt fagyni,
Hajózást kénytelen lenne félbe hagyni.

Itt az embereket farkas fel-falhattya,
De a' Sátán őket éppen nem bánthattya,
Maga Lucifer-is ezeknek békét hagy,
Fél, ha ide jönne, hogy ő mindjárt meg-fagy.

A' fák itt katonák, tsak azok puskáznak,
Kiket szirony, mara, 's jég-tsapok ruháznak.

A' farkasok pedig, leg-főbb muzsikuskok,
A' vadak tántzosok, de sebes taktusok.

Farkasnak Romulus, 's Rémus vólt tsak fattya, (a)
De itt a' Moszkáknak valóíágos Attya;

Mert mint a' Farkasok ők-is ragadoznak,
Még örülnek embert hogy ha ők kínoznak.

Hozzánk-is éppen olly könyörületesek;
Mint az egerekhez a' matskák kegyesek.

Ez ország' hegyei, mellyek itt tornyoznak,
Gelboe hegyei, mert nem harmatoznak.

Terméketlen egész Sibéria tája,
Bő már az elztendő ha van Afonyája, (b)

Eze-

(a) Tudva vagyon azon Traditio Romulus és Rémus-ról, hogy őket egy nyóstyén farkas szoptatta, azért-is őket nem valóíágos farkas fiainak, tsak fattyának tettem itt ki.

(b) Afonya valóíágos Magyar neve azon havasi gyümölcsnek, melly ollyan, mint a' még meg-nem-her-

Ezeket madarkák, 's fák rügyét tsipdelik,
Füveknek magvait-keresik, nem lolik.
Moszkáknak gyümölsbé el-nem-kopik innye,
Nintsen itt vér bélű, sem tser-hajú dinnye,
Nints tseresnye, baratzk, szöllő, szilva, alma,
Ne-is légyen soha, jó nékik zab-szalma.
A' természet tölök meg-vonta jófágát,
Közlötte ő velek tsupán tsak vadfágát.
Méltóságos Uram, ez ám nem Kanahán,
Nem foly itt téjjel méz, nem-is terem dohány.
Tám már nem-is fogok többé dohányozni,
Nagy bőjt az én nékem, 's nagy bút fog okozni.
Nem hogy bor volna itt, de még kökény víz lints,
A' Magyarnál pedig ennél drágább kints nints.
Oh Egekhek Ura! így mért ostorozol?
Mért folztat sz e' jóktúl minket, mért kínozol?
E' fagyos pokolból vígy-ki, esedezem,
Másképp jég verem lesz gyomrom, már érezem,
Meg-szünök ke vessé itten imádkozni,
Egy dolgot a' Gróftúl fogok tudakozni.
Méltóságos Uram! Nagysád fogja tudni,
Igaz-é? vagy mások szokták azt hazudni:
Hogy kit ide egyszer küldenek rabfágra,
Itt hal-meg; ki-nem meg y soha más országra.
Es hogy minnyájának nyusztokat kell fogni,
Ki nem fog, batoska alatt kell forogni.

En

hervadt fenyű mag, olyan forma apró fátskán
terem, mint a' pukzpám. A' Tóthoknál Tsitsurichi a' neve, kedves gyümölsők-is, más nintsen,
valamint a' Moszkáknak.

Én Jáger nem vagyok, soha sem vadáztam,
Illyen fagyos fákra éltembe nem máztam.
Gyakran fogtam ugyan Kozákot, Kurutzot,
De soha sem vidrát, sem pedig párdutzot.
Sok Szerentsétlenség érte már fejemet,
Sok bú, baj fájlalta nem egyfzer szívemet,
Miólta el-hagytam hazámat, és Hufztot,
De még sem fogatott senki velem nyufztot.
Imé Nagysád előtt esküszöm az égre,
Hogy én fel nem mászok sem fára, sem jégre,
Én kopó nem vagyok, hogy őket büzőllyem,
Sem Jáger, sem Petzér, hogy azokat öllyem.
Nyufzt fogás nem dolga éppen katonának,
Fogjon Mufzka Uram, ha tetszik magának.
Hallottam, hogy drága a' nyufztoknak bőri,
Mivel keverve van ezüst szállal szőri.
Fogjon hát magának, a' ki azt szereti,
Vegye bőri halznát, 's hússát meg-eheti.
Azt-is meg-mutatom, hogy Siberiából,
Ki-mégyek, vadaknak hideg barlangjából.
Töltve lesz pistolyom, és a' karabélyom,
Rajtam lesz lóndigom, kardom, pantallérom.
Meg-látom ki fogja gátolni útamat, (mat.
Tíz, hufz, harmintz Mofzka nem fog-meg-maga-
Hogy ha fokban lesznek, akkor meg-ölhetnek,
De a' nyufzt fogásra így-is nem vehetnek.
Tapasztalni fogják, vitéz voltam, 's vagyok,
Fegyver által halok, nem hidegtől fagyok.
De a' míg meg-ölnek, sok Mofzka fej, és fog,
Hó halomra, vagy-is a' jégre hűlni fog.
Szól-

Szóllott hozzá a' Gróf; hallod fiam Rontó,
Nékem sem lesz Sírom Sibériai hó.
Hogy most így van dolgunk, ne essél kétségbe,
Egyiptom-is vala egykor letétlégbe,
Vastag ködöt Isten megint el-öfzlatta,
A' nap sűgárral magát meg-mutatta.
Tengeren-is hajót, foká hánnya szélvész,
Még-is rév parthoz jut, öblébe bé nem vész.
Ulissest-is foká bal szerentse űzte,
Borofztyánnát végre homlokára fűzte.
Tudja az Úr Isten mi velünk mit mivel,
Szent akarattját ő nem közli senkivel.
A' ki benne bízik, soha meg-nem romol,
Erejétől békó, tömlőt, vas zár omol.
Egész reményemet vetem én-is benne,
Meg-segít, nints-is más, a' ki illy jót tenne.
Ha fordúlt-is mostan a' mi kotzkánk vakra,
Lesz még olyan idő, mellybe mutat hatra,
Hogy ha én szenvedek, szenvedj velem te-is,
Lám szenved Vintplat-is, szenved még több
A' Mindenhatónak bízik hatalmába, (más-is.
Hogy meg-nem-öfzülök én Siberiába.
Szóllt Rontó: Nagyságod már sokszor hallotta,
Mivel sok ízbe szám nem egyszer mondotta,
Hogy Méltóságodért magam fel-áldozom,
Arról hogy el-hadjam, nem-is álmodozom.
Kész vagyok, a' dolog akár mire kéllyen,
De nyusztot nem fogok, engem úgy segéllyen,
Hogy én nyuszt, vagy Geriny, avagy Hájuz fogó
Legyek,'s nyakam törjem,nem vagyok olly bohó.
Va-

Valamerre Nagysád jární fog, és kélni,
Soha el-nem-hagyom, míglen fogok élni.

Oh vajha juthatnánk még olyan tsatákra,
Hogy kardot ránthatnánk e' gyilkos Mufzkákra.
Hiddje Nagysád, akkor a' szurkot meg-ennék,
Fognék bezzeg nyulstot, bár fára nem mennék.
Es bár szűts nem vagyok, ki tudnám tsáválni
Bőröket, 's azokrúl a' húst le-kaszálni.
Bölts Nagyfágod, azért minden jót végezzen,
Tsak szabadúlhassunk, azon igyekezzen.

NEGYESDÍK TZIKKELY.

*A' mellybe Gróf Benyovszki Móritznak Tobolsk-
búl Siberiának fő Városábúl Jakutzba, on-
nét Ohotzba, végtére Kamtsátkába való jö-
vetele; az úton, úgy a' Tengeren keserves
szenvedése, veszedelme, sok dolgoknak végbe
vitelei, némelly Rontó Pálnak mulatságos
történeteivel elő-adattctnak.*

Az irigylég nem hágy senkit-is nyúgodni,
Mert ő az haraggal kezét szokott fogni.

A' Grófra ki-önté mérgét mint szokása,
Itten Tobolskba-is nem vólt maradása.

Februáriusnak negyedik napjára,
Fel-ültették őket tizenhat szánkára.

Egy

Egy Szotnik (a) huszonnégy Kozákkal kísérté,
Hogy jó dolgok lészén, bízatta, ígérté.
Jó dolgok-is vala meddig ez vezette,
Mivel Gubernátor' rendelését vette,
Hogy mint többi tartá, őket úgy ne tartsa,
És mint a' barmokat az úton ne hajtsa.
Szállította mindég maga szállására,
Ebédnél tartotta, hívta vatsorára.
De mindenütt tőle ez ki nem telhetett,
Erdők, hegyek között falut nem lelhetett.
Azért-is felette ők lokat szenvedtek,
Gyakran vízbe mártott nyírfa haját ettek.
Ha ló-húst ehettek, 's ló tejet ihattak,
Uriásan akkor már ők traktáltattak. (b)
Kegyetlen hideg vólt, az hó esett széllel,
Sok helyt lábok alatt a' jég állott éllel.
És a' nagy hegyeken gyalog kellett menni,
Így fok mért földeket kellett hátra tenni.
A' hol esett hóból, barlangot találtak,
Abba mint gunyhóba éjtszaka meg-háltak.
Tsak falut érjenek, gyakran Istent kérték,
Meg-hallgatta őket, Tomsk városát érték.

Ez

(a) Szotnik egy olyan Tiszt, ki a' Kozákokra gondot visel, de koránt sem tartatik olyan tiszteletbe, mint egy hadi Tiszt.

(b) Bizonyos az, hogy a' Tatároknak leg-kedvesebb ételek a' ló-hús, és italok a' Kantzák teje, és ha valaki Murfzához mégyen, első tiszteletet mindjárt portzelán, vagy ezüst csészébe ilyen téjjel tészen, és nem kávéval.

Ez tizenhetedik Aprilisnek napján,
Történt szombat napon, nap nyugotta után.

Itten Villenöv Ur, vala Gubernátor,
Párisi fi, hol-is soká volt Prókátor.

Fogadta ez őket minden emberféggel,
Kerelztényhez illő szívvel, kegyesféggel.

E' várost többnyire mind Tatárok lakták,
Ezek-is hozzájuk kedveket mutatták.

Mert tudták, hogy ők a' Török Armárával
Egyesülve voltak, hartzoltak Muszkával.

Hogy rablásba estek, rajtok szánakoztak,
Ló tejet, és ló húst, gyakran enni hoztak.

Rontónak nem tetszett a' kantzáknak teje,
Sem pedig tormával a' lovaknak feje.

Tegnap a' Muszkákat, ma a' Tatárokat,
Káromlotta, szidta, valamint bokrokat,

De az éhség őt-is rá kényszerítette,
Hogy mind kantzája tejét, mind húsát meg-ette.

Itten egy Muszátúl (a) enni szalonnát kért,
De fel-is zavarta ezzel benne a' vért.

Mert ők Mahometnek tarttyák a' vallását,
Utállyak a' disznó hús' elő-hozását.

Azért-is Nógai (b) korbátsát fel-kapta,
Rontót derekassan néhányszor meg-tsapta.

Néki nem kellett több, a' kardjához kapott,
Musza-is nyert tőle jó néhány kard-lapot.

Lett

(a) Musza: Tatár Urat, vagy-is fő nemest térszen.

(b) Nógai: Tatár Országának egyik tartományya, a'
mellyben leg-jobb, és leg-szebb Tatár kantsugák,
vagy-is korbátsok munkáltnak.

Lett itten nagy lárma, lett felette nagy tűz,
Látván a' Gróf: ki ki magára puzdrát fűz,
Sokan már tegzeknek íjját-is fel-vonták,
Hogy nyilak' tárgyává teszik Rontót, mondták,
A' Gubernátorhoz nem ment, hanem futott,
Meg-mondá a' dolgot, a' mint hozzá jutott.
Szóltt ez: én a' tüzet, ha lehet, el-ójtom,
De nem hiszem hogy azt egéízen meg-fojtom;
Hanem, hogy ha térden Murfzát meg-követni
Fogja: mivel nagy Úr, nem lehet meg-vetni.
Így majd vége leszén a' dolognak vetve,
Ő-is nyílazásra nem lesz ki-tétetve.
Szóltt a' Gróf: mindjárt ád ezért elég-tételt,
Úgy-is már Rontóra dolgáért neheztelt.
Menj! siess! szóltt hozzá; néked parantsolom,
Mint Urad! szavamát fogadod, gondolom.
A' Murfzát kövesd-meg, pedig térden állva,
Ha meg-nem-tseleked, el-lefzünk mi válva.
El-ment; 's a' Murfzának lábaihoz borúlt,
De hogy nem rághatta, szíve fájt, 's lett szorúlt.
Ez magyarul beszéltt, amaz nem értette,
Egész követését e'képpen ejtette:
Követem ló húson meg-hízott lelkedet,
Vájja-ki a' holló két apró szemedet. (a)
Meg-botsáss, hogy jobban meg-nem-rakhattalak,
Es Mahomet után nem taszíthattalak.

Szól-

-
- (a) Valamennyen vagynak Tatárok e' Világon, mindnyájának apró és kis szeme vagyon, ellenbe a' pofájok felett való csontok kiű állanak, erősek, és mintegy dombokat formálnak.

Szóllott a' Murfzához itt a' Gubernátor,
Oly authoritással, mint egy nagy Orátor:
Imé Mahometre kér, 's a' nagy Allára,
Hogy botsásd-meg vétkét, 's ne légy ártalmára.
Mindjárt-is a' földről maga fel-emelte,
Kezet fogott vele, és meg-is ölelte,
Kedveskedett néki egy ló' zsoldarával,
Kantza sajttal, téjjel, egy Tatár gubával.
Így járt itten Rontó a' Tatár Murfzával,
De hidegbe használt néki a' gubával.
E' Városba vólt egy nyusztal kereskedő,
Chinai nagy áros, sok pénzzel-is bírt ő.
Ez a' Grófba igen nagyon bé-szeretett,
Tám Sympathiája ő vele lehetett.
Kérte ez: szökjen-el ő vele Chinába,
Pénzt ad néki, onnat mehet hazájába.
De nem lehetett ezt semmiképpen tenni,
Mert nyóltzvan mért-földet kéne gyalog menni.
A' Grófnak tele vólt teste sok sebekkel,
Szólt: nem mehet gyalog oly mezfíze ezekkel.
Ezt a' kereskedő maga meg-esmérte,
Már tsak ajándékit meg-ne-vesse, kérte.
Adott-is elég pénzt, sok bőrt, sok nyusztokat,
Egy tevét-is, a' melly hordotta azokat.
Tizen-egyedikbe Május holnapjának,
Vólt azon nap, mellyen ők el-indúlnak,
Erdőkön úsztak, nagy hegyeket másztak,
Szenvedtek éhséget, szomjút, sokat fáztak.
Hufzadik Augusztus' napja el-érkezett,
Hogy ezen nagy Transport Jakuczba férkezett.
Hol

Hol egy ember vala, Hofmann nevezetű,
 Tanúlt, egy bölts ember, igen sebes eszű.
 Mint Feltser úgy szolgált Pétersburg Várába,
 Számkivetésre ment ő-is Kámtsatkába,
 Mivel szép és jó vőlt az ő Charactere,
 Azért-is a' Grófnak lett meg-hitt embere.
 Ez a' Landkártyákat igen jól értette,
 Mellyért-is a' Grófot bizonyossá tette,
 Hogy, ők Kámtsatkából könnyen ki-szőkhetnek,
 És a' tengereken bízvást el-mehetnek;
 A' mint fog tetszeni vagy Japóniába,
 Avagy-is mehetnek bíztoosan Chínába,
 De ezen dolognak végbe-vitelére,
 Igyekezni kell egy hajó' nyerésére.
 Ehez szüklégesek még olyan emberek,
 Kik a' hajózásban gyakorlott mesterek.
 A' Gróf ki-tanúlván ő egyenes szívét,
 Úgy tartotta őtet mint már maga hívét.
 Szépen szólott hozzá: kedves jó barátom!
 Emberféges 's igaz ember-is vagy, látom,
 A' szabadulásnak módja a' fejemet
 Már régen fárasztja 's gyúllasztja szívemet.
 Minden mesterfégét én a' hajózásnak
 Úgy értem, hogy aztat nem engedem másnak.
 Mert a' tengereken én sokat próbáltam,
 Útköztem, és hajó-törést-is ki-álltam.
 Magam kívánok hát én Admirál (a) lenni,
 Bízom az Istenbe, dolgunk jól fog menni.

Q 2

Van-

(a) Admirál a' flottának, vagy hadi hajóknak Fő-Vezére, Feld-Marsalja.

Vannak még énnékem több hív baráttyaim,
Kik igaz emberek, kedves Pajtásaim.

Meg-kell ezeknek-is a' dolgot mondani,
Tudom szándékunkra rá fognak állani.

Mert valamint nékünk, nékik-is a' rablás
Keserves, kedvesebb lészén a' szabadság.

Ha tsak ketten lészünk, keveset tehetünk,
Sok kézzel és éfszszel többekre mehetünk.

Mindjárt-is állított itt egy társaságot,
Könnyű vólt ezt tenni, mert a' szabadságot

Ki ki óhajtotta, vólt ehez nagy kedvek,
Kik vóltak, íme itt vagyon az ő nevek.

Hoffman, Major Vintplat, Kapitány Stefanov,
Obester Baturin, és Kapitány Panov.

Secretáriussa a' titkos Tanátsnak,
Sopronov: ki itt-is nem tétetett másnak.

Ezek a' raboknak valának eleje,
Minnyájoknak még-is a' Gróf vala feje.

Hogy dolgoknak végét hamarébb érhessék,
Hamar-is magokat szabadnak tehessék;

Gubernátort kérték, ki ott mindent tehet,
Hogy küldje el őket mennél elébb lehet

Ohotzkba, a' hol-is hajókra ülhetnek,
Kámtsatkába könnyen, nem gyalog mehetnek.

Kevés napok múlva, meg-nyerték ezt tüle,
Hófman el-maradott, mert meg-betegüle.

Szánnyaikba Taránd szarvasok (a) fogattak;
Sokkal sebesebben, mint lovak szaladtak.

(a) Taránd szarvasnak téfzem itt ki egy állatnak ne-
vét, a' mely Németh nyelven *Rennthier* nevezre-
tik.

Jakutzból egy Kozák utánnek küldetett,
Ez hozta; hogy Hófman már el-temettetett.

Q 3

Ho-

rik. Sok Lexikonokba, az az: Dictionariumokba kerestem ezen állatnak Magyar nevezetét, de fohol, még Calepinusba sem találhattam-fel. Mőlnár Albert ugyan deák nevét így téfzi ki: Rangifer, tsudálkoztam, hogy ezen másképpen jó Author, magyarul mi légyen az, ki nem tette, hanem csak Németül *Rennthier*, holott ő Magyar Lexikont inkább írni igyekezett, mint más nyelven valót. Nem tehettem már itt mást, hanem Linneust, és Hübner Jánosnak természetről íratott jeles Lexikonnyait forgattam-fel, ezen két nevezetes Authorok a' *Rennthier*t nevezik *Cervellus* Tarandusnak, azért én - is ezen Epitetumot Tarandus meg-hagytam, és Tarandnak téfzem, ezen szót pedig *Cervellus* szarvasnak írom. Szolgálatyára fog kötelezni engemet azon hazafi, ki valóságossabb nevét értésemre fogja adni, mert ősz hajjal sem szőgyenlem a' tanulást, ő pedig dltseret méltán fog érdemleni csak azért leg-inkább, hogy anyai nyelvünknek érdemes ki-pallérozójává fogja magát tenni. Nagyon fog az hibázni, a' ki ezen állatot Bölény vadnak ki fogja tenni, megvallom, én-is ezen szóval akartam élni, de nagyon különbözik a' Bölény vad ettől, németül a' Bölény. *Elendthier*, deákul pedig Alces. Ez sokkal nagyobb a' szarvasnál, amaz pedig kissebb ennél, szarva, szőri, bőri, hússa, mindenkép különbözök. A' Németek - is jól nevezik, mert *rennen*: Németül aztat téfzi, futni, és így mivel azon állat nagyon futó, szaladó, mert a' mellyek meg - járborítottak, egy nap harmincz Németh mért földeket-is hátra tesznek, azért nevezik őket *Rennthier*nek, sokat lehetne nékem ezekről írnom, kik

Hozott ez magával számos írásokat,
 Hófmannénak lenni mondotta azokat.
 Maga vezérjének kezébe nyújtotta,
 Szóval pedig Grófnak ezeket mondotta.
 Hogy ha velek bé-ér Ohotzk városába,
 A' Gubernátornak menvén a' házába;
 Adja ott kezébe ezen írásokat,
 Foglalnak magokba ezek igen sokat.
 Többi közt a' Grófnak a' Kozák mondotta,
 Hogy már Kamtsátkába nem mennek, hallotta.
 Mind ezekért a' Gróf nyughatatlankodott,
 És mi történhetett, azon gondolkodott.
 Vélté, tám akadtak Hófman Plánumára,
 Mellyet társaságnak formált ő számára.
 Jakutzba a' dolog tám már világos-is,
 Meg-tudja Ohotzba a' Gubernátor-is.
 Azért a' Gróf mindjárt erővel el-venni
 Akarta az írást, bár mit fog szenvedni.
 Egy eset a' dolgot meg-könnyebbitette,
 Mellyért-is szándékát nem tellyesítette.

Mert

kik azoknak természetét, tulajdonságait kívánnák
 voltaképpen tudni, írásítom azokat a' fent emlí-
 tett Authorokra. De még-is ki-tészem aztat itt,
 hogy ezen állatok a' világnak éjszaki részén leg-
 inkább, úgymint Norvégiába, Lapponiába, Kam-
 tsátkába teremnek, a' hol-is a' lakosok nagy hasz-
 nokat vesznek, mert befogják szánba, tejét, húsát
 eledlik, borit viselik, szorit fonnyák, ináiból kö-
 teletet, még valszna-is munkálnak, mindenek fe-
 lett pedig, hogy tartások könnyű, mert sa-mohot
 esznek.

Mert Aldán vizéhez a' mint érkezének,
Hajókra ültettek, 's ált úgy evezének.
Azon hajó; mellybe az ő Vezérjek ült,
Fel-fordúlt, 's a' Vezér a' vízbe belé dült.
Ezen tsínt ő rajta két Kozákja tette,
Kiket két nap előtt nagyon meg-verette.
Itt a' Gróf akasztott tsáklyát kabáttýára,
Mellyel ki-rántotta a' víznek parttyára.
Révészek házába itten bé-vezette,
Vizes köntösébül le-is-vetkeztette.
Vólt a' Grófnak tele tsobány Pályinkája,
Ide hozta aztat Rontó a' szolgája.
Vezér, 's két Kozákja annyit hörpentettek
Abból: nem álhattak, úgy meg-részzegettek,
Padokra le-dültek, azokon aludtak,
De a' Gróf Vintpláttal épen nem mulattak.
Hanem meg-vizsgálták azon írásokat,
De nem találtak ők abba-ollyasokat,
Mellyek ártalmokra nékik lehetnének,
Fel-tett szándékokba gátlást tehetnének.
A' Gubernátornak látván a' levelét,
Mibül állna, tudni kívánták velejét.
Fel-törték ők aztat, ez vala értelme;
De a' ki azt írta nem vala nagy elme.

* * *

Ezen levelet-is könnyű lett volna versekre által-
tenni, de mivel a' levelek ritkán írattnak
kötött-szavakkal, maga valóságába hagytam.

*A Jakutzi Gubernátornak, az Ohotzki Guber-
nátorhoz írott Levele.*

Ezen két Szotnikok Kolosov, és Rosztar-
guev, kísérnek hat szám-kivetetteket a' fő Ta-
náts parantsolatyából Kámtsatkába; ezeket az
Úr leg-ottan tömlőtzebe tétetesse, és tovább va-
ló parantsolatig abba tartsa, és jól őriztesse,
mert az én szabadságommal, meg-engedvén né-
kiek a' városba való szabad járást, vizsgál-
tek, és a' többi számkivetetteket fel-akarták
indítani. Különösen egy Mórítz Augustinovits
nevezetű (itt értette Gróf Mórítz Benyovszkit)
leg-álnokabb közöttök, mivel ő Hófman Dok-
tort-is maga részire tudta vonni, és Kámtsat-
kába érvén, egy hajón akartak el-szökni: én
eztet egy számkivetettül tudtam-meg, a' kinek
Hófman halála előtt a' dolgot meg-mondotta,
halála után akadtam én írásaira, mellyekbe
talán az ő rosz szándékjok ki lesznek téve; de
mivel azok Németh nyelven vannak írva, és
én ahoz nem értek, az Úrnak által küldöm a'
meg-vizsgálásra, én most csak hamar a' belső
titkos Tanátsnak mindenekről írni fogok, de
míg választ veszek, szükségosnek ítélem lenni,
hogy az Úr a' rabokat keményen tartsa. Én
vagyok 's a' t.

A'

A' Gróf e' levelet , mindjárt el-nyemta ,
Majd jobbat írok én,Vintplatnak azt mondta,
Ezen levél nekünk lett volna kárunkra ,
De melyet én írok, tudom, lesz hasznunkra.

*A' Gróf által költött Levél , az Ohotzki
Gubernátorhoz.*

Ezen két Szotnikok , Kolosov , és Rosztar-
guev, kísérnek hat számkivetettek, a' fő Ta-
náts parantsolattyaúbúl Kámstakába, az azok-
kal való közelebbrül való meg-esmérkedés an-
nyira bé-vett engemet, hogy én hozzájok haj-
landó voltam, különösen a' két elsőhöz , a'
kiket úgy - is, csak mint hadi - foglyokat úgy
vegye az Úr , barátságában-is ajánlom azokat,
és bizonyossá télszem, hogy ha ezeknek a' vá-
rosba szabad járást - is fog engedni, soha sem
fognak azzal viszsza-élni. A' Doktor, a' melly-
nek velek kellett volna menni, hirtelen meg-
hólt, mást nem adhattam melléjek, de úgy tar-
tom , egyike azon két elsők közzül , érteni
fogja ezen Mesterléget, a' kiket nem-is lesz ká-
ros a' Gubernátornak ajánlani. A' papírosok
a' meg - hólt Doktoré, azért küldöm azokat,
hogy ott valaki nyelvünkre által tegye , és
azokból úgy tetszik én nekem, ki fog tetszeni,
hogy ő - is a' hadi - foglyok közzé tartozandó
vólt. Én vagyok 's a' t.

Mivel azon levél így fel-tétettetett,
A' Gróf társaival nem igen félhetett,
Az írásokat-is úgy öfzsze kötették,
Hogy fel-bontva vóltak, észre nem vehették,

A' Szotnik, 's Kozákok, bár aztat vizsgálták,
De mint előbb vóltak, most-is úgy találták.
Es így sok hideget, éhséget szenvedvén,
Tizenhatod napját Octóbernek érvén,
Ohotzkba jutottak minden békesféggel,
Gubernátor látta őket szívesféggel ;
Mert már a' levelet akkor el-olvasta ,
A' Szotnik már el-ment , ki kezébe adta.
Vagyonos gazdákhöz őket szállítatta ,
Kik által étellel, itallal tartatta.
Jól lehet minnyájan itten ők jól éltek ,
Még-is tsak tartottak , és a' bajtúl féltek.
A' Gubernátorhoz mentek özfvesféggel,
Kérték : hogy küldje-el őket békesféggel
Egyfzer Kámtsatkába, hogy már juthassanak
Hová ítéltettek, ott maradhassanak.
Ki-is kísértettek a' tenger parttyára,
Szállottak szent Péter, szent Pál hajójára.
Még-is erefztettek mindjárt a' vitorlák ,
Es bé-szedettettek a' kötél lajtorják.
Már mentek : hirtelen támadott nagy szél-vész ;
Véltek ; hogy a' hajó velek együtt el-vész.
Le-tört a' hajónak az ő árbotz fája ,
Jézust ! kiáltott itt mindeniknek szája.
Kerelzt fák el-törtek , vitorlák szakadtak,
Egy habról a' másra keményen hanyattak.
A' tengerbe esett Kozákoknak hárma,
Mellyre nagy kiáltás leve, és nagy láрма.

Erre Kajuttyából a' hajós Kapitány (a) (vány.

Ki-bújt; olly részek vólt, mint egy korhely Zai-
El-esett: ketteden ketté törtt a' karja,

Nem egy ifzos jár így, ámbár nem akarja.

A' Matroszszai-is (b) részegek valának,

Dolgaikhoz azért nem-is láthatának.

Látván a' Kapitány hogy lett tehetetlen,

Hogy valamit tégyen, vala lehetetlen.

A' Grófot kérte ő, hogy vegye magára

Az ő hivatallyát, lehet ez hasznára.

Jobban-is értett ő ezen Mesterléghöz

Tengereken vitt már nagy próbákat véghez.

Az hajó bár nagyon meg vala rongálva,

Es részei majd nem egymástúl el-válva,

De a' Gróf nagy esze, 's az ő bátorfága,

Annyira hozta azt szorgalmatosfága,

Hogy mihent a' Kórmányt vette a' kezébe,

Bé-vitte a' hajót a' Bolaa vizébe.

Kámtsatkánál ki-is szállottak parttyára,

December havának harmadik napjára.

Rontó tsak itt jutott magához, 's eszére,

Hogy már földet tapod, lett nagy öröme.

De még itten-is nyúlt izzadt homlokához,

Törülgetvén aztat, így szóllott Grófjához.

Mél.

(a) Kajutok: az hajós Tiszteknek szobái, mellyek az hajó háttrúlsó részén vannak, ezek minden-féle színű selyem kitékkel vannak ki-kárpitozva.

(b) Matroszok: az hadi hajókon szolgáló Legények nevei.

Méltóságos Uram ! én többet tengerre
Nem megyek, nem vízen senki engem' erre ;
Mert látom nints annak semmi rokontzája,
Hátán az hajónak törik árbotz fája.
Ennek mérges habja hajóstúl bé-zárna ,
Könnyen meg-ehetne , fenekén a' Márna.
Nem akartam lenni Tubolskba én vadász ,
Még inkább nem leszek tengereken halász.
Nem bánom öblébe Tzet-hal bár mint úszkál,
En Jónás nem leszek , maradok Rontó Pál.
Még inkább erdőkön a' nyusztot kergetném ,
Mint sem hogy az hálót habok közzé vetném.
Az erdőkön a' fák tsak meg sem mozdúlnak,
De tenger' habjai, hajókra zúdúlnak.
Midőn olly magosra , mint hegyek tornyoztak,
Es minket hajónkkal tetejekre hoztak ,
Azt gondoltam : mindjárt Mennyorfszágot érem,
De bezzeg meg-posdúlt testembe a' vérem ,
Midőn mint mély völgybe velünk hengergettek,
Itt tetfzett ; hogy közel pokolhoz vetettek.
Hogy ezen mélyfégből bennünket ki-kaptak,
Jó, hogy kö-sziclához hajótól nem tsaptak.
Mert arrúl a' vízbe kellett vólna tsúfzni,
En pedig mint fejsze, tsak úgy tudok úfzni.
Többet ért a' Nagysád' babos paripája,
Mint az egész Anglus Nemzet ármádája.
Nem törték-el nyergét sem szelek, sem habok ;
Egész testén éppen maradtak az babok.
En földön akarok járni tsak paripán ,
Nem pedig tengernek az ő zajos habján.

Azért-

Azért-is sem Matrós, sem madrátz nem leszek,
Senkinek kedvéért tengerbe nem veszek.

Stokkissok úzkálnak csak a' tengerekbe,
Nem kívánnok állni ezeknek tzéhekbe.

Fenekére gyöngyért bujjon akár ki bár,
En ugyan nem bukkom, nem vagyok én bűvár.

Eleget bukdostam a' hajón orromra,
Nem állhattam a' nagy hányástúl lábomra.

Itt a' földön testem ha úgy tántorgana,
Minden, a' ki látna, részegnek mondana.

Még a' Syréneknek szép éneklése-is,
Tengerre nem vízen, maga Neptunus-is.

Felelt erre a' Gróf, hallod fiam Rontó '
Véltem katóna vagy, még pedig igen jó.

Mért félsz a' tengernek zúgó sok habjátúl,
Ha meg-nem-rettentél egész ármádátúl,

A' habok csak szennyét mossák-le testednek,
Golyobisok végít vetik életednek.

Kinek akasztó fán kelletik meg-fülni,
Az nem hal a' vízbe, belé nem fog húlai.

Tenger fenekére te sem fogsz le-menni,
De szabadságodat azon fogod venni.

Velem együtt még te sokat ülsz hajóra,
A' tenger fordította, nem más, ügyünk' jóra.

A' vízen egy fő Tiszt jött tíz Kozákokkal,
Hajójára vette Grófot a' rabokkal.

Altal adta ennek Hófmann frásait,
A' hajóra költött pénz' szám adásait.

E' Tisztnek meg-tetfzett a' Gróf mindenképen,
Járkált körülötte, beszélt vele szépen.

Nyá. ~

Nyájaslággal tőle , ki légyen , kérdette ,
Kinek illy katonás feleletét tette :

En katona vagyok , 's voltam Generális ,
Mostan sclávus vagyok , tán rolfszab annál-is.

Meg-tetfszett a' Tifztnak ezen felelete ,
Mellyel nevededett hozzá szeretete.

Bolsoretzko Ostrog felé mint eveztek ,
Több hajók úttyokba hozzájok érkeztek.

Nem mást hoztak , hanem számkivettettek ,
Tsínossan ruházott derék embereket.

Beszélték ezek-is , melly fanyarúságot
Mind eddig szenvedtek , és nyomorúságot.

Hamar barátságot ezekkel vetettek , (tek.
Alább majd meg-láttjuk , együtt hogy mit tet-

A' Gubernátorhoz vezettettek más nap ,
Nem vólt nála senki , hanem egy Moszka Pap.

Ez-is rab vólt , mivel egyet úgy absolvált ,
Fejzse vágásátúl , hogy szenvedett halált.

Nílov Úr vala ez , a' székjérül fel-kélt ,
Főképpen a' Gróffal igen lokat beszélt.

A' hajós Kapitány mert már meg-mondotta ,
A' Szél-vész a' hajót midőn meg-rontotta ,

A' Gróf az : ki őket haláltúl mentette ,
Mivel szolgálattyát a' többivel tette.

Secretáriussát elő hívattatta ,
Ez által ezeket nékik ki-adatta :

Hogy más nap minnyájan ők szabadok lesznek ,
Es három napokra éledelmet vesznek.

De azután ki ki maga igyekezzen
Élelmet szerezni , hogy ő ne éhezzen.

Can-

Cancelláriustúl ki ki kap egy flintát,
Egy font port, négy font ónt, és egy éles kántsát,
Egy fejszét, fúrókat, fok féle késeket,
Atsnak, Aszталosnak illő több szereket.
Hogy minden magának házat építhessen,
A' mellybe lakhasson, 's ha lesz mit, ehessen.
Első esztendőbe ezen szerfzámokért,
Vadoknak bőrit kell bé adni, úgy mint bért.
De szükség száz rublit hogy ezek érjenek,
Ne talántán annyi ütleket nyerjenek.
A' várostúl lesznek ők egy mért földnyire,
Fundust kap, szüksége kinek lesz mennyire.
Egy nap minden héten mennek Úr dolgára,
A' Gubernátornak parantsolattyára.
Hufzon négy óránál a' ki tovább kint lesz
Házától: az illyen kemény büntetést vesz.
Cancelláriához minden esztendőbe,
Ezen vadak bőri, ennyi számmal jő-be.
Hat nyusztanak, és ötven tarka Petymegeknek,
Két Rókának, hufzon négy Harmelineknek.
A' Secretárius itt el-botsájtotta,
Strázsájokat mindjárt ő ki-is osztotta.
Azon szerfzámokat, mellyek meg-mondottak,
Kilentz font száraz hakt, három napra káptak.
Innét ők el-menvén, húsz számkivettettek,
Olyan barátságot mindjárt velek tettek,
Hogy leg-ottan jöttek frissen nem kullyogva,
Szánakkal; mellyekbe kutyák voltak fogva.(a)

(a) Bizonyos dolognak tévzem itt, hogy az világnak
éjszakai részén, foképpen az fagyos Tenger táján,
Nor-

Mindent a' mit kaptak, azokra fel-tették,
 Magok házaikhoz velek együtt vitték.
 Kérték-is, másoknak jó szót se adjanak,
 Míg házok kész nem lesz nálok maradjanak.
 Meg-is tartóztatták minnyáját ebédre,
 Asztal felett jöttek fok féle beszédre.
 Leg-inkább szállottak mostan sorsokrúl,
 Kik erre ítélték, azoknak voksokrúl.
 Számkivettetteknek kemény itt törvénnyek,
 Mert természet felett szenvednek szegények.
 Végtére egymással olly barátok'lettek,
 Hogy meg-nem-másolják, arra hitet tettek.
 Itt a' szabadságnak a' Gróf Plánumárúl,
 Nem szóllt: halasztotta holnapra ezt márúl.
 Tartott; ne talántán köztök ollyan légyen,
 El-árulván őket, maga hasznót végyen.
 Jól-is esett, mert mint fel-költek ebédttül,
 Házokhoz vitettek, ki amattúl, ettül.
 Egy Krustyiev nevű vitte szállására,
 A' Grófot: vált-is az minnyájok hasznára.
 Mert egy bölts ember vólt, és testébe olly szív
 Lakott, melly erős vólt, 's mint Achates, olly hív.
 Szóllott ehez a' Gróf; én meg-nem-foghatom,
 Sem okát én annak ki nem gondolhatom,
 Hogy az Urak eddig valamelly Plánumot
 Nem tsináltak, melly a' kínos fátumot,
 Igye-

Norvegiába Laplandiába-is, a' kutyák bé-fogat-
 tainak szánakba, kettő, négy, sőt hat-is, és ép-
 pen akkor enni nem adnak nekik, hanem az út
 el-végzése után, hogy restek ne legyenek.

Igyekeztek volna magokról le-vetni, (hotná,

Mellyt mint hofaszas halált, máskép' nem néz-

Szóllt Krustiev : ilyen dolgot teani féhő,

Mert bár sok kö fénylik, még sem mint gyémánt

Senkinek sem lehet bé-nézni szívébe, (kö,

Sem aztat ki-venni, mi lakik lelkébe.

Itten az áruló nagy szerentsét téfzen,

Szabad lesz , még felül jutalmat-is vészzen.

Az el-árúttattak úgy meg-vannak vetve, .

Hogy bár élnek, még-is el-vannak temetve.

De látván jó szívét , Gróf maga Plánnuát

Közlötte ő vele, ki-is adta magát,

Sőt Társaságokba kérte, hogy bé-állyon,

Bízzon benne, 's velek szerentsét próbállyon.

Ő ezen ajánlást örömet bé-vette,

Térden álva hitét mindjárt-ia le-tette.

Igérte: még huszat társaságokba hoz,

Kikkel tudja, hogy kárt nékiek nem okoz.

E' szavait a' Gróf örömmel hallotta,

Es ajánlására ezeket mondotta :

Salak emberekből egyet se végyünk-bé,

Igy tefaszük magunkat sokkal erősebbé.

Mert ki díb dáb , az olly mindég erkölstelen,

Pénzért, ajánlásért változik hírtelen.

Tsak ő bóldogúllyon , más alá vermet ás,

Meg nem tér mint Saul, hanem marad Júdás.

Illyen minnyájunkat könnyen el-árúlva,

Virradni kívánó napunk bé-borúlva.

A' társaság akkor nem állt még többekből,

Hanem tsak, kiket itt ki teszek , ezekből.

A' Gróf volt, Baturin, Panov, és Stefanov,
 Krustyiev, Vintplattal, Vasili, (a) Salmanov,
 Szóllt a' Gróf hozzájuk, fejünknek kell lenni,
 Szükség minnyájunknak ennek hitet tenni.
 Hogy valamit kíván, mi mindent meg-teszünk,
 Életünk fogyáig hozzá hívek leszünk.
 Szint úgy egymástól-is soha el-nem-válunk,
 Hogy ha történne-is minékünk halálunk.
 Szabadság dolgába, testével, lelkével,
 Igyekszik munkálni, telyes erejével.
 Titkunkat meg-tartsa ki ki, 's ne jelentse:
 A' ki ki-fetsegi, életét veszje.
 Valaki közölünk, ha el-árúztatna,
 A' Birodalomtól foglagra adatna,
 Minden tehetségünk mi arra fordítottuk,
 Nem nyugszunk, míg ötet ki nem szabadítottuk,
 Hogy ha telyesféggel ez meg-nem-eshetne,
 A' Társaság ebbe semmit sem tehetne,
 Az ollyannak méreg kéz alatt küldessen,
 Altala a' titok hogy ki ne jöhessen,
 Tartozzon leg-ottan ő aztat bé-venni,
 Mint sem hogy ki-mondja, inkább meg-gebedni.
 Ki ki a' Gróf szavát itt szentnek tartotta,
 Tsak a' válaszfához fogjunk, kiáltotta.
 Minnyájának voksa szállt a' Gróf fejére,
 Maga pedig voksolt a' Krustyievére.

Mind

(a) Röntó pált adta itt bé a' Gróf mint régi szolgáját
 Vasilinek a' többi pártosok előtt, de okát által
 nem látom, mért.

Mind le-térdeplettek, el-mondták a' hitet;
De maga a' Gróf-is itten eképpen tett.
A' kik vele jöttek, más nap el-menének,
A' Gubernátornak közöntést tevének.
Hallotta, hogy a' Gróf beszéll több nyelveket;
Szóllt, gyermekeinek tudni kell ezeket.
Melléjek-is adta ötet tanítónak,
Ez vala kezdete, nem más, minden jónak.
Ezzen minden terhtől fel-szabadíttatott,
Es mint katonáji, szintén úgy tartatott.
Cancelláriusnak látogatására,
Mentek ettől, értek hozzá olly órára,
Mikor Kozákoknak az ő Hetmánnnyával,
Schakot(a) jádzott: mene éppen egy Tornyával.
Két száz rubli vala egy Parthia díjja,
Roszszúl ált játékja, sok vólt annak híjja.
Eszre vette a' Gróf, tudván e' játékot,
Ötven rublit ígért, úgymint. ajándékot.
Ha meg-fogja nyerni ő ezen Parthiát,
Mivel által-látta, tett abba sok hibát.
Az Hetmány sem vala ennek ellenére,
Nem vélte, játékja mehetne vesztére.
Azomba tsak hamar aztat el-vesztette,
A' Cancellárius nevetett felette.

R 2

Kén-

(a) Rontó Pált kérdeztem, hogy igaz volna-é? hogy ezen játékkal olly fokot nyert volna a' Gróf, erre az vala felelete, hogy aztat nem látta, de pénze mindég lett volna, de mivel a' Németh fordításba így vagyon ki-téve, én-is aztat követtem.

Kényszerítette még két Parthi jádzásra,
Vigyázott az Hetmány itt minden vonásra.
A' szerentse most sem állott ő mellette,
Mivel mind a' kettőt hamar el-vezttette.
Nyert tehát tsak hamar ezer öt száz Rublit,
Ebből száz ötvenet adott nékie itt.
Az Hetmány reája ezért nem neheztelt,
Sőt meg-határozott egy ilyen fel-tételt.
Némelly Kalmárokkal hogy jádزون helyette,
Mivel már ezekkel sok pénzét vezttette.
Hogy ha nyer, az övé lesz az ötöd rész,
Másokban-is vele, ha tsak lehet, jót téz.
A' Gróf tizta szívvel magát ajánlotta,
Meg-is láttuk tovább, kárát nem vallotta.
Meg-örült ő ezen, hívta ebédjére,
Mindeneket tenni kívánt már kedvére.
Rizkását, égett-bort, raktak húst szánkára,
Dél után ezekkel küld'te szállására.
A' Gróf több társai mind ezeket látván,
A' száz ötven rublit nekik meg-mutatván,
Szívekből minnyájan azon örvendettek,
Már arany várakat rajta építettek.
A' Gubernátornak más nap magzattyaít,
Olly szépeket, mint az égnek harmattyaít,
Egy külön szobába asztalhoz ültette,
Nyelvek' tanulását velek el-kezdette.
Egy Leánya vala tizen-hét esztendős,
Elszébe olly érett, bár akár mint melly nős.

Szép

Szép erkölcsű, neve vőlt Afanásia, (a)
 Ékesbhen nem szóllott ennél Aspásia.
 Ennek el-beszéllte szerentsétlenfégét,
 Könyveket hullasztott, úgy bánta infégét.
 Az Attyok hozzájok ide bé-érkezett,
 Gróf tanítására maga figyelmezett.
 Ő azzal egészlen meg vőlt elégedve,
 Mellyért-is nőttön nőtt hozzája a' kedve.
 Meg-ajándékozta ötet egy szánkával,
 Melly bé vala fogva egy pár friss kutyával.
 Egy Kámatsakabéli scláv Leányt-is ehez,
 Ki ötet szolgállya, és lásson mindenhez.
 Illy equipázsával hogy haza szánkázott,
 Társai szívekbe az öröm tsirázott.
 Tsak Pánov Űrnak vőlt ő benne kétsége,
 Láíta hozzája kezd hülni szívesége.
 Vélte ez, hogy maga részire dolgozna,
 Mellyel a' többinek majd nagy kárt okozna.
 Eztet látván a' Gróf, újra kemény hitet
 Tett-le, szóllván; eddig valamiket ő tett,
 Mind a' Tarsafágnak tetté a' hasznára,
 Ne éllyen; ha kíván lenni ő kárára.
 Térdre esett Pánov, mivel magába tért,
 Sírva botsánatot itten a' Gróftúl kért.
 Azon nap az Hetmány, 's a' két kereskedő,
 Kereskedők között, első mind a' kettő;
 Egyiknek a' neve, vala Roszkurakov,
 A' másikat pedig hívták Kazarinov.

R 3

Gróf.

(a) Afanásia oroszka nyelven vagyon mondya, annyia
 , télzen mint Anastasia.

Grófnak mind az hárman aztat jelentették,
 És hogy már magokba szentül-is fel-tették,
 Hogy ők nyilván való Oskolát rendelni,
 Kívánnak; a' költőég, ki fog tőlök telni.
 Abba a' számolás, 's földnek le-írása
 Tanítasson, és a' nyelveknek tudása.
 Az Oskola házat ők fel-építtetnék,
 Számára mindennel fel-is készíttetnék.
 És minden gyermektől, öt rublit fog venni
 Hólnaponként; ez fog fizetése lenni.
 Fel-válalta a' Gróf: mindjárt-is az Hetmány,
 Vele Roszkurakov, itt lévén már egy szány,
 Kazarinov Őrnak el-mentek házába,
 Alig mind az hárman vóltak szobájába,
 Cancellárius-is utánnok érkezett,
 Ki-is a' Hetmánnyal itt arrúl végezett,
 Hogy ötven Parthia Sachot jádzanának,
 Egyért, egyért három száz rublit adnának.
 De a' Gróffot kérték jádzana helyettek,
 Kazarinov ellen, kitül meg-nyerettek
 Már fokszor: és most-is attúl tartanának,
 Ne talám nagy Vámot nékie adnának.
 Estvére bált adott, szép vólt palotája,
 Ékesítette ezt fok égő gyertyája.
 Mint tsillag ragyogtak tükörök, lámpások,
 Szemeket fértették a' fok villámlások.
 A' Gubérnátor-is és Familiája
 El-jött, tzifra vala Afanásiája,
 Ékes vólt a' tántza, forgott mint karika,
 Igaz: hogy szép, 's jó-is vala a' muzsika.

Ha

Ha nem tántzolt, mindég a' Gróffal beszélt,
És tsak akkor, mikor vele vólt, lett élt,
Az Anyya esmérté szép tulajdonfágát,
Látván hozzá való nagy hajlandófágát,
Súgva szóltt hozzája, az Úr Tanítvánnya,
Szívének-is, a' mint látom, már Kórmánnya.
Más nap a' tanítást a' mint el-végzette,
Egy külön szobába az Afiszony vezette.
Így szóltt: Oberster vólt Atyám Svétziába,
Háborúba esett Moszkák fogfágába,
Nem tudom az okát, mért lett számkivetett,
És Siberiába ide mért küldetett.
Hamar meg-is hala; Anyám-is utánna,
Gondoltam nem-is lesz ki engem meg-szánna,
Nílov egy látásra én belém szeretett,
Igen gyenge vóltam, hogy hitvesének vett.
Most már Gubernátor, és ő egy jó ember,
Engemet jól-is tart, 's mint itt szokás, nem ver;
Tsak kár, hogy itálnak gyakran adja magát,
Részeg, mihent érzi a' bornak tsak szagát.
Két katona Tiszthez, két idősbb lyánimat
Férjhez adta, szánom ezen magzatimat;
Mivel mind a' ketten tzigéres korhelyek,
Útik, verik, nintsen maradandó helyek,
Afanásiát-is, illy Tisztnek, 's ifzosnak,
Akarja od' adni, még pedig korosnak,
Tudom: hogy az Urat Uram szenvedheti,
Vigye véghez nála, kérem ha viheti,
Kedves Leányomat, hogy ennek ne adja,
Jobbat tesz, ha hóltig pártájába hadja.

Szóllt a' Gróf: az Afzszony legyen békesfége,
Ne éllyek, a' dolgot, ha nem vízem végbe.

Nem lehet ártatlant rablagra vettetni,
Még életbe lévén, már-is el-temetni.

A' Grófhöz érkezett Krustyiev Úr más nap,
'S egy jámborágába meg-öszült Proto-pap!

Még velek tizen-öt számkivetettettek,
Nem Salakok ; Nemes vérből születettek.

Kérték : fogadja-bé őket társágba,
Ígérték: nem éri semmi tsalardfágba.

Bé-vette: ezeknek a' Templomba menni
Kelletett: ott fogják a' hitet le-tenni.

A' Proto-pop fel-is vette a' Stóláját,
Es fel-adta elébb az Úr' vatsoráját

O hit' módja szerint: 's mihent ezt fel-vették,
Proto-pappal egyyüt a' hitet le-tették.

A' Társaság estve tartott vígasfágot,
Nem-is láttak még ott ilyen mulatságot.

Mert itt mind tántz vala, mind tűzi mesterfége,
Mellyen tsudálkozott az egész Nemesfége.

Gubernátor Tzímje sok színű lángokkal,
Égett: és két Syren küfzködött azokkal.

Tüzes habok között Neptúnus evezett,
Szigonnyal Tzet-halat sziklához szegezett.

Húllottak Jupiter' tüzes menykövei,
Szórtak Cyclopseknek szikrát pöröllyei.

Afanásia név zöld láng színnel égett,
Minnyájan tsudálták e' sok ékesléget.

Szabadfágnak tsak most kezdődött munkája,
Valófággal annak ez vólt Epóchája.

Mert

Mert a' Gubernátor, itt nagyon ittas lett,
A' Grófnak minnyájok előtt nagy hitet tett,
Hogy számkivetteknek őt fejévé teszi,
Nagy bőltsefégenek jutalmát így veszi.
Ministériumnak fog írni mellette,
Vegye szolgálatba, mert meg-érdemlette,
A' Cancellárius, 's Hetmány, hogy ezt tegye,
Akarták: érdeme bérít hogy ő vegye.
Leg-jobb volt, hogy tőlök hét ezer rublákát
Azon éjjel Schachon nyere, mind duplákát;
Auróra a' fetét éjtizakát már üzte,
Vállán függő haját rózsákkal bé-fűzte;
Aztat szekerével fére tisztította,
Hogy jöjjön nyomába, Fébust szállította.
Szavát-is fogadta ezen kedvesének,
Látzatta aranyos Súgárit fénnének.
Azért ki - ki mene maga szállására,
A' Gróf-is le-düllött nyúgódni ágyára.
Alig várta Rontó, Gróf fel-ébredését,
Láb hegyeken tette körülte lépését.
Fel-ébredvén, kész volt, már Tsokoládája,
Bé-vitte, 's még itta, így szállott hozzája.
Méltólagos Uram! most jól foly a' munkánk,
Van pénzünk, 's két ebbel bé-fogatott szánkánk.
Úgy vagyon: szálltt a' Gróf, tsak viseld gondjokat,
Mert veszfűk azoknak, hidd-el, sok hasznokat,
De ártana nékik, ha soká állnának,
Mivel a' lábaik majd meg-dagadnának.
Minden harmadik nap meny velek szánkázni,
A' szán mind a' hajó úgy meg-nem-fog rázni.

Rontó eztet hallván, felette nevetett,
A' Grófnak-is rajta nevetni kellett.
Szóllott: tudja menykő, hogy fogom-bé őket,
Fülökre, farkokra vessek - é gyeplőket.
Zabólat szájakba, ha tesztek, meg-marnak,
Üssem-é? indulni hogy ha nem akarnak.
Hát akkor ezekkel mit fogok én tenni,
Ha jobbra, vagy balra szükség leszén menni?
Ügyé? mint a' béres, tsá, vagy Hejz, szólíttam,
Vagy mint Postilion, Hi! hotra fordíttam.
Nem tudom, hegyről le tudnak-é tartani?
Miként kell, nyeregből, bakról-é hajtani?
Meg-állak-é velek, hogy ha vizellenek? (nek.
Hogy mint lovak oltán könnyebben mennye-
Idegen szánt látván, talám majd ugatnak,
A' kik azon ülnek, útból ki-álhatnak.
De ha azoknak-is kutya lovok leszén,
Ki nem térnek, főt még meg-álnak mérészen.
Majd marakodásra jön akkor a' dolog,
Vagy enyim, vagy az ő szánkájok fel-forog.
Az leg-szebb, hogy nem-is tudom a' neveket,
Bodrinak, Sajónak, hívják-é ezeket.
Leg-jobb az; ezeket hogy nem kell vakarni,
Sem pedig pokrótzal őket bé-takarni,
Kováts sem kell, a' melly ezeket patkóllya,
Nem-is igen hídlott ezeknek az óllya.
Gondom lesz reájok, meg-híznak, gondolom,
Ha a' falu végén döggel abrakolom.

Mikor mi Hazánkba Slitádat tartanak;
 Tsörgöket lovakra lokat akasztanak;
 Majd kötözök én-is ezeknek farkára,
 Ha lóra illenek, mért nem a' kutyára,
 Még az Urak itten majd módiba veszik,
 Kiknek kutya lovok vagyon szint' ezt teszik.
 Képzellem magamba, mint fogok szánkázni,
 Hányszor fordúlok-fel, 's mint fogok bakázni.
 De mindenek felett tsak aztat tudhatnám,
 Még jobban szeretném, ha szemmel láthatnám.
 Minő e' Nemzetnek az ő ármádája,
 Talám kutyákon ül Cavalletiája.
 Mert ha nyargalódní tudnak rajtok szánkán,
 Katona-is ülhet bizvást ezek' hátán.
 Vasasok ülhetnek a' szelindekeken,
 Dragonyosok kopón, avagy más ebeken,
 Agarokon pedig Svólezsér, 's Hufzárok,
 Könnyűk ezek; szöknek, légyen tér, hegy, árok.
 Sőt hasznát vehetik más faj kutyáknak-is,
 Pudliknak, Vizsláknak, a' Pumedliknek-is.
 Mert mért nem lehetne a' pudli Pontonír (a)
 A' vizsla pediglen mezei Inzsinír;
 Tudjuk a' fát pudli a' vízből ki-hozza,
 Illő a' hajót-is, hogy ő kórmányozza,
 Inzsinír mezőket, hegyeket rajzollya,
 Vizsla; ha revírez, ő-is azt szagollya,
 Pumi szekér előtt tzihol fürög, forog,
 Ha bagázsián ül, már mindenre morog.

Sze-

(a) Pontonír a' hajónál, és hídaknál lévő katonák
 nak neve.

Szekér Mester ez-is hát mért ne lehetne
Fűrvézennél? (a) a' hol nagy hasznót tehetne.
 Látom nagy ezek van itt az embereknek,
 Több hasznokat veszik, mint mi az ebeknek.
 Szóllt a' Gróf hozzája, ne bolondoskodjál,
 Holnap mint szánkázol, arrúl gondolkodjál.
 Itt vagyon Demetri (b) esméred már ötet,
 Reggel majd a' szánba fogja néked őket.
 Meg-mutattya hogy kell azokat hajtani,
 Miként kell forgani, 's a' gyeplőt tartani.
 Bé-is fogta más nap, a' helység végére
 Ki-mentek: a' mint már Rontó oda ére,
 Látván Demetrítül őket mint hajtotta,
 Hogy ő-is már tudja, azt hitte, tartotta.
 Szóllott itt hozzája, te már haza mehetsz,
 Tűzhöz a' kutyáknak enni való tehetsz.
 Ez el-ment: Rontó-is, még tovább szánkázott,
 Örült, hogy mint kotsis eddig nem hibázott,
 Rá talált ő vágni a' nyerges kutyára,
 Ez mindjárt líkojtott, le-feküdt hátára.
 Gondolta: a' rúdas, majd ha aztat húzza,
 Fel-ugrik, másképpen, a' bőrit le-nyúzza.
 De ez sem akart már egy tapot-is menni,
 Baja lett, nem tudván, mit fog velek tenni.

Hoz-

-
- (a) Fűrvézen téfzi, a' midőn számos hadi Tár, és bagázsias szekerek együtt vannak: mellyeknek Comendánsa a' fő szekér-mester.
- (b) Demetri Kamtsáckai paraszt szélárus volt, a' ki a' Gróf Konyhájába szolgált.

Hozzá ment: akarta őtet simogatni,
De látta, hogy kezdi fogát vigyorgatni,
Haragudott, szidta, még jobban meg-tsapta,
Fel-ugrott, de egybe a' lábát meg-kapta.
A' vólt szerentséje, hogy tsizsma vólt lábán,
Máskép sebet ejtett vólna annak szarán.
Erre a' két kutya immár egymást marta,
Védelmezni őket mindenkép akarta.
De mihent tsak közel mene ő hozzájuk,
Kapkodtak fogakkal, táva vala szájuk.
A' kutyák itt egymást miód addig rángatták,
Míglen hámlaikat öfzfe nem szaggatták.
Mihent észre vették, hogy a' hámtúl mentek,
Rontót itten hadták, haza futva mentek.
Nem tudta, a' szánnal itten már mit tégyen,
Látta, szüklég, hogy ő kotsis, ló-is légyen.
Bé-is fogta magát, húzta haza felé,
Izzadott homloka, háta görnyett belé.
Szél támadt, a' havat szemébe hordotta,
Mire jutottam én, magába mondotta.
Imé kutya lóvá én emberbül váltam,
Soha életembe még így én nem jártam.
Hallottam bikává Jupiter változott.
De engemet Vénus soha sem kínozott.
Acteont szarvassá Diána hogy teve,
Tudjuk, de kutya ló egyike sem leve.
A' kutyák tsak hamar a' házhoz jutottak,
Mivel egész addig sebessen futottak,
Egyiknek nyakárúl gyeplő darab függött,
Másiknak hátárúl, lok szakadt szíj tsüggött.

A'

A' Gróf a' kutyákat látván , szóllt : baja lett
 Rontónak : nem tudom , ő ezekkel mit tett.
 Meny Demetri frissen ! ha lehet , mindég fuss
 Igyekezzél ! hozzá , hogy mennél előbb juss.
 Még mezfzérül hogy jön , meg-látta őt Rontó ,
 Kiáltott : jojj-el jojj ! légy te-is kutya ló.
 Mihelyes Demetri hozzája érkezett ,
 Mint bánt a' kutyákkal , arrúl értekezett.
 Talám ugyan őket ostorral meg-tsaptad ,
 Vagy igen rövidre a' gyeplő szárt kaptad ,
 Ha velek így bánjak , mindjárt le-fekszenek ,
 Tovább már nem mennek , inkább meg-döglenek.
 Ha másfzszor meg-ütik , felette mérgesek.
 Marják egymást , mintha vólnának dühösek.
 Tsak nyelvet kell adni , halld ! azoknak , így Perr !
 Vagy még keményebben , ezt kiáltani Berr !
 Akkor két mért-földet hamar ált futhatnak ,
 Tovább egy húzomba , ők nem-is hajtatnak.
 Szóllt : tudta az ördög lovatok' szokását , (sát.
 Vagy-is nyelveteknek , Perr ! Berr ! szép hangzá-
 Meg-tsaptam a' nyergest , ez le-is feküdt ,
 Rúdast marta osztán , és vele küfzködött.
 Demetri itt a' szánt húzta , Rontó tolta ,
 Föld népét , szokását rútúl káromolta.
 A' mint haza értek , 's a' szány körül forgott ,
 Őtet kutyák látván , mind a' kettő morgott.
 Káromkodott rútúl , végtére nevetett ,
 Szóllt : ugyan nagy bolond , 's ostoba lehetett ,
 A' ki ki-gondolta , hogy kutya ló légyen ,
 Disznó-is a' lehet , mert négy lábon mégyen.
 A'

A' Gróf őt meg-látván , nevetett felette,
Nó ! miként szánkáztál? ő tőle kérlette.

Szóllt : Nagyságod tudja , hogy fogadást tettem,
Tengerre nem megyek; majd éltem vesztettem,

Nyusztokat-is soha hogy nem megyek fogni,
Esküszöm kutyák sem fognak rám morogni.

A' kutya , tsak kutya , nem lesz belőle ló,
Nem másnak , tsak kutya embereknek való.

En ő rajtok többé soha sem szánkázom,
Ezen szolgálatot fejemről le-rázom.

Nyargalt az ördög-is inkább maga Annyán ,
Mint sem Cerberussal bé-fogatott szánkán.

Nagysádnak kedvére mindeneket teszek,
Postilion ugyan kutyáknál nem leszek.

Szóllt a' Gróf: ezeken fogsz velem szánkázni,
Együtt fogunk nyusztot,'s medvéket vadázni.

Jövendölöm még a' Tengereken-is jársz
Velem : Magnes tőnél a' hajó orrán állsz. (a)

Nyugodjál ; én nékem most dolgaim vagynak,
Mellyek tréfálódni te veled nem hagynak.

ÖTÖ.

(a) Minden tengeri hajónak az orrán vagyon Magnes-
tó, melly Kompasznak-is nevezterik , ennek mu-
tatása által tudják az hajón lévőek , melly részir-
vannak e' világnak, és merre kell menni.

ÖTÖDIK TZIKKELY.

A mellybe Gróf Benyovski Móritznak két kereskedővel történt dolga, Schach Játékba tett nyereségei, Bolschoretzbe történt mindenféle dolgai, itten véghez ment véres tsatái, végtére a' várnak meg-vétele, a' Gubernátornak meg-ölettetése, szent Péter, és Pál hajójának el-vétele, némelly mulatságos esetei Rontó Pálnak elő-adattatnak, mind addig, míglen minnydjan meg-szabadulván, Kámtsatkából azon hajón el-mentek.

Már a' kereskedők, mezset, követ, és fát
 Mind el-készítették, mellyel az Oskolát
 Rptíteni kellett: 's kevés idő múlva,
 Kész-is lett, mert ehez igen sok kéz nyúla.
 Gróf tizen negyedik December napjára
 Szabta tanítását, ült katedrájára.
 Krustiev' 's Panovot, vette segítségül,
 Látván tanítványi száma naponként gyűl.
 Jeles embereknek voltak Gyermekai,
 Afanásia-is, 's az ő testvérei.
 Egy reggel Sibaev, társaságnak tagja,
 Hozzá jött, úgy tetszett, hogy volna haragja.
 Mert

Mert mindég kamor vólt az ő ábrázattya,
 De nem, főt szépen szólltt, 's ez vólt akarattya;
 Hogy gyűlést tartana jövő éjtszakára;
 Minnyájoknak adna nagy dolgot tudtára.
 Ez meg-esett: nékik aztat jelentette,
 Hogy azon nép, mellyet hajójára vette,
 Fel-zendült, mert kemény hozzájok mint Tatár,
 Ochotzk Városbéli Tsuloznikov Kalmár.
 Annak hajójával el-szökni akarnak,
 Sok szép portékákat már arra takarnak.
 De okos Vezérek hogy lenne, szeretnék,
 Ezt a' Gróf magára venné-fel, azt kérnék.
 Látzatott jó víznek lenni ez malmokra,
 Hogy ha tekintettek magok Plánumokra,
 Az egész társaság a' Grófnak ezére
 Bízta ezen dolgot, bölts ítéletére.
 Reá-is állottak az ő tanátsára,
 Sibaevezhez így szólltt, fülök' hallottára:
 Mennyen! és mondja-meg a' fel-lázzadt népnek,
 Hogy én nem tétetem magam' írott képnek.
 Onként a' fejemre én veszélyt nem veszek,
 És így Vezérjek-is nékiek nem leszek.
 Áruló közöttök könnyen találkozna,
 Ki-is a' fejemre csak bút, és bajt hozna;
 De az Úr kéz alatt reménységet adhat
 Nékiek; és mint egy magától így szóllhat.
 Talán fel-válallya ő a' Vezérséget,
 Hogy ha bennetek lát jó szívet, hűséget.
 Engedelmesek-is hogy ha hozzá leszte,
 Minnyájan ezen két pontra hitet teszte.

Közzülök a' Grófhoz más nap el-jött kettő,
Tartatott közöttök böltsnek ezen két fő.

Térdre estek ezek többiek képébe,
Esedeztek, kérték, minnyájok nevébe,

Hogy a' Vezérséget venné-fel magára,
Mindeneket télsznek parantsolattyára.

Nyújtott-is ezeknek egy kis reménységet,
Hogy ha mindenekbe engedelmeséget

Mutatnak, és erre hitet fognak tenni,
Igy tám a' dologból valami fog lenni.

Harmad nap a' Grófhoz jött nagy fietféggel,
Tsuloznikov Kalmár, mintegy sjezséggel.

A' szemére hányta, hogy fel-indította
Népét, és magához őket hódította.

A' Gubernátorhoz, szálltt, ő mindjárt mégyen,
Hogy ha meg-nem-mondja népe közt ki-légyen

A' fő pártos, a' ki első jött hozzája,
Es maga-is mért lett azok orgazdája.

Igy felelt itt a' Gróf néki nagy mérészen,
Mert fel-gyulladva vólt testében egészen.

Hát engemet tart ked egy olyan kábának,
Hogy én vólnék oka népe' lármájának,

Olly tsötselék közzé magamat keverném,
A' jó Gubernátort meg-bántani merném?

Tudja ked! hogy hozzá megyek mostan mindjárt,
Mert betsületembe akar ked tenni kárt;

Es kívánok tőle kedről elég-tételt,
Nem szoktam el-nyelni én az ilyen mételet.

Hogy ked Tiranussa népének, meg-mondom,
Jól lehet mind eddig nem vólt arra gondom.

Lég-

Leg-ottan el-is-ment a' Gubernátorhoz,
 Tartván, ilyen dolog olykor sok roszszat hoz.
 A' Kalmárt előtte nagyon bé-vádolta,
 Egész dolog süllyát a' nyakára toltá.
 Nagyon meg-feddette őt' a' Gubernátor,
 Arestomba mégyen, ha ezt teszi mászszor.
 Népével ne bánnyon olyan kegyetlenül,
 Mert más kép vele-is bánat illetlenül.
 Jobb lesz el-ereszti őket, hadd mennyenek,
 Szolgálatot, a' hol tesszik, ott vegyenek.
 Szegény Tsulofznyikov nem szólott, csak hallga-
 De szívéen a' méreg egészen ált-hatott. (tott,
 A' Grófnak az úttját ötsével el-állta,
 Botokkal, késekkel e' kettő már várta.
 A' mint jött, mind ketten mindjárt meg-támadták,
 Vakmerőségeknek árrát meg-is adták.
 Mert a' Gróf a' hátát egy háznak vetette,
 Fortélyosan magát mind addig mentette;
 Míg egyszer Ötsének fejét úgy meg-tsapta
 Páltzájával, hogy ez a' lelkét ki-adta.
 Mihent látta, hogy ez már a' földön el-nyúlt,
 Tsulofznyikovot-is meg-ütvén, földre húlt.
 Nem verte páltzával, már itt csak öklözte,
 És a' földön őtet úgy meg-dögönyözte,
 Hogy mind orrán, száján, túrt és okádott vért,
 Tsak hogymeg-ne-öllye, a' Gróftúl pardont kért.
 De a' Gróf-is kapott sok karmolásokat,
 És a' bottyaiktól olly nagy tsapásokat,
 Hogy e' Batalia ágyába fektette,
 Tsak tíz napok múlva magát fel-vehette.

Hogy a' Gubernátor meg-hallotta e' hírt,
Tsulofznikov ellen mérgével már nem bírt.
Hat helnapra sántzra dolgozni adatta,
Az egélz vagyonnát Fiscus el-ragadta.
Most folyó századnak hetven-eggyedike,
Vólt más fátumának hasonló egyike.
Sok jó barátjait új ezttendő napján,
Hívta ebédjére, mulatni akarván.
Kazarinov néhány Nád-méz süvegeket
Küldött, de méreggel meg-rontá ezeket.
A' Gróf ajándékát, barátság jelének
Tartotta: nem vélte őt' ellenségének.
Itt bor nints, ebédnél isznak tsak herba-thét,
Ebéd után pontsot, vagy fekete kávé,
Jó appetitussal mivel ettek immár,
Thével mindeniknek töltetett egy pohár.
Ettek, ittak, és szép nyájasan mulattak,
Kevés idő múlva, minnyájan jajgattak.
Mivel ki kolyikát, ki bél-rágást kapott,
Ki hányt, ki kínnyába fába-is harapott.
Eszre vette a' Gróf, hogy ők mérget ettek,
Vagy ittak: és azért illy betegek lettek.
Mindjárt velek együtt, egy jó dózsist bé-vett
Tengeri hal zsírbul, azonnal jobban lett
Minnyája: áldották a' Grófot, 's ezen zsírt,
Mert már most nevetett az-is, ki elébb sírt.
Szólltt a' Gróf: egyre van szívembe gyanúság,
Mindjárt-is ki-tetzik, Urak! az igazság.
Kutyával, matskával próbát fogok tenni,
Nád-mézet ezeknek majd adatok enni.

Hogy

Hogy lássák az Urak igaz gyanúfágom,
 És hogy osztán légyen ki ki bizonyfágom.
 A' Nád-mézet a' Gróf húsrá vakartatta,
 Két külön tányéron nékiek adatta.
 Mind kutya, mind matska, a' húsból jól ettek;
 Más-fél óra múlva ők meg-is gebedtek.
 Tüstént el-ment a' Gróf a' Gubernátorhoz,
 Tsudálta az ötet, látván hogy tsúkrót hoz.
 Kazarinov ellen panaszszát le-tette,
 Vendégivel mint járt, elő-befzéllette.
 A' Gróf szavaiba vólt elől kétfége,
 Kazarinovnak nagy, úgy mond, emberfége.
 Ez már a' megyémbe régi kereskedő,
 Mindenkor jó lelkű ember vala még ő.
 Gubernátor Uram! szólltt a' Gróf hozzája,
 E' dolognak mindjárt lehet illy próbája.
 Méltóztassa ötet magához hivatni,
 Egy tsészze Herba-thét nékie adatni,
 De szüklég lefz, elől azt adni tudtára,
 Hogy a' Nád-méz, mellyet tesznek a' tátzára,
 Abbúl való légyen, a' mellyet én hoztam,
 'S hogy Urafágodnak azt ajándékoztam.
 Méltóztassa nékem még most azt el-hinni,
 Hogy ő azon Thébül soha sem fog inni.
 Mindjárt egy szolgáját Cancelláriusért,
 A' másikat pedig küld'te az Hetmányért,
 Kazarinovot-is magához hívatta,
 Tréfált elől velek, és őket mulatta.
 Az alatt bé-hozták szolgák a' Herbathét,
 Adtak kinek kinek egy portzelán tsészét.

Egy ezüst tátzán volt a' fel-vagdalt Nád-méz,
A' Gubernátor itt Kazarinovra néz,
Szóllott : eztet nékem egy számkivetetett
Hozta ajándékba , el-vennem kellett.
Mindjárt Kazarinov változtatta színét,
Mivel gonosz tette mardosta a' szívét.
Itt a' Gubernátor maga egy Tsészébe,
Herba-thébül töltött , adá azt kezébe.
A' Nád-mézből ebbe két darabot vetett ,
Tessék inni ! szépen szóllt , a' mint illetett.
Kazarinov magát mindenkép' mentette,
Afszatra a' tsészét tsendessen le-tette ,
Szóllt a' Gubernátor , már most parantsolom,
Mindjárt mind igya-meg , én aztat akarom.
Eszre-vette ebből , a' dolgot , hogy tudja ,
Es előtte magát már ki nem hazudja.
Lábaihoz borúlt , nagyon meg-sjedett,
Es minnyájok előtt , ő ilyen vallást tett.
Meg-vallom , a' tzukrot meg-mérgeztettem,
En eztet jó végből , és nem roszból tettem.
A' Grófot akartam azzal meg-étni ,
Artalmas ember ő , a' kitől félhetni.
Szóllt ; egy Piatsinin nevű számkivetett,
Mondotta én nékem , mellyre hitet-is tett,
Hogy egy Társaságot ő már fel-állított,
Mellyel sok rabokat magához hódított.
Ezakkal el-szökni , és tovább állani
Akar ő , hajóra fognának szállani.
De a' Gubernátor fel volt már indulva
Ellene felettte : egy kis idő múlva ,

Can.

Cancelláriusnak keménnyen meg-hadta ,
Mivel még illy dolog nem történt alatta ,
Hogy ötet leg-mélyebb tömlőztbe tétesse ,
És minden jószágát tőle el-vétesse ,
És mint egy világos méreg keverőre ,
Szententzia hozás ne mennyen későre .
A' Gubernátortól a' Gróf el-fietett ,
Mihent haza ére , ő gyűlést hirdetett .
Az egész Társaság hamar-is öfzfze-gyűlt ,
Piatsinin mit tett , azon minden el-hült .
Nyavalyás már dolgát maga sem tagadta ,
En áruló lettem , magát így ki-adta .
Erre egy pistollyal ötet agyon lötték ,
És így más világra a' jámbort küldötték .
De a' Gubernátor még sem nyugodhatott ,
Kazarinov mit szóllt , ő ahoz láttatott .
Itt a' Grófnak igen nagy vólt szerentséje ,
Máskép porba esett vólna petsenyéje .
Más Piatsinin-is itten taláztatott ,
Ki Kozák vólt ; mindjárt elő hívattatott ,
Ez semmit sem tudott , nem-is felelhetett .
Kérdésekre ; azért el-is erefztetett .
Nagyon örvendezett ezen a' Társaság ,
Hogy ki nem tudódott , az egész tsalárdtság .
Sőt jobb hitelt adtak már most minnyájoknak ,
Kik ellenek szólltak , nem hittek azoknak .
El-ment a' Gróf , 's kérte itt a' Gubernátort ,
Némellyeknek adna őnot , és puska port ,
Kik menni akarnak Nyisnei Ofztrogba
Vadászni ; 's a' telet tölteni dologba .

Ezzel a' Társaság dolgát el-titkolta,
 Fel-tett szándékjokat nagyon palástolta.
 Mindenekre reá állt a' Gubernátor,
 Adattatott nékik elég ön, 's elég por.
 Meg-hagyta azoknak, a' kik el-menének,
 Hogy ők Aprilisbe mind vízfzra térnének;
 Mert a' tenger révbe akkor az egész jég
 Fel-olvad, és ködös nem-is lészén az ég.
 Akkor Plánúmnak tárgyhöz juthatnak,
 Innét ének szóval már el-illanthatnak.
 Gubernátort a' Gróf magáévá tette,
 Napról napra jobban őt kedvébe vette;
 Afanásia is mellette Attyához
 Így szóllt: térdre esvén, 's borúlván lábához.
 Vajha mint szabadott, őtet úgy láthatnám!
 Magam szerentséjét hogy vele oszthatnám.
 Homályos beszédjét Attya jól értette,
 De szándékát még-is kedvesen nem vette,
 Cancelláriusnak, 's Hetmálynak szavára,
 Ugyan csak juttatta őt szabadságára.
 Első Péter Tzártól ki-adott törvényhez, (a)
 Szabta a' Gróf dolgát, mint finór mértékhez.
 Vélte a' Gróf, ha ezt Társaság meg-hallja,
 Örvendni fog ennek, mind eleje, 's allya.
 De haza érkeztén, látta, hogy minnyájan
 Haragudnak, fegyvert fogtak egynéhányan.

(a) Péter Tzár több helyes törvényei szerént, minden számkivetett, a' ki méreg keveret, vagy - is Paré utot bé-mond, szabaddá tétetetik.

Pánov árulónak már ki-kiáltotta,
A' gyűlést-is maga szálásán tartotta.
Kívánta: hogy a' Gróf melly törvényeket tett,
A' szerént tegyenek reá ítéletet.
Bé-is hívattatott ő ezen gyűlésbe,
Egyike sem vette itt dolgát kérdésbe.
Egy méreggel meg-tölt pohár állt asztalon,
Fekete polztóbúl kárpit vólt a' falon.
Kettő ki-vontt karddal az asztal mellett állt,
De minék előtte mondjanak rá halált;
Kérte: engedjék-meg néki, hogy szólhasson,
Hogy így valóságot dolgárúl mondhasson.
Az igazság soha sem vesz-el mirígytül,
Bár ostromoltatik sok ezer irígytül.
A' Gróf itten szólván mint egy Demosthenes,
Meg-esmérték, szíve igaz, és egyenes.
Mindjárt-is haragok öröme változott,
Látván Pánov, hogy melly nagy rőszszat oko-
Lábaihoz borúlt, sírva őt követte, (zott.
E' vélekedésbül, mondotta, ezt tette,
Mivel Péter Tzárnak, törvénye szabaddá
Tette őtet, vélte, hogy őket ki-adá,
Itt a' mérges pohár a' földhöz tsapatott,
A' fekete kárpit falról szaggattatott.
A' rántzos homlokok mind fimává lettek,
Haraggal meg-töltött szájak most nevettek.
A' birodalomnak más napra házához,
Hívattatván a' Gróf: hoszfazasan magához,
Szóllt a' Gubernátor nagy kegyességérül,
Tzárnéjának kivált sok szép kegyelmérül,

A' mellyek áradnak az olyan hívekre,
A' mint maga a' Gróf; igaz, 's bölts fejekre.

A' Cancellárius Szabadlág levelét

Olvasta, 's tartotta a' Grófnak jobb kezét.

Olftán a' levelet nékie nyújtotta,

Már hazánk fia vagy! minden kiáltotta.

Gubernátor előtt le-kellett hajolni,

Egy tükört adott ez néki meg-tsókolni.

E' tzeremónia vala, nem-is vólt más,

Ha ki ott szabad lefz, eztet tenni szokás.

Ezek után a' Gróf tette közönetét,

Mivel itt végzeni fogja már életét.

Néki egy kérése, 's kívánsága vólna,

Hogy ha a' Fő-tanáts reája hajolna,

Engedné-meg néki, hogy ő Kámtsatkának,

Délre fekvő részit szép tartományának

Maga társaival lakóul vehesse,

És aztat termékeny megyévé tehesse.

Szép házakat fog ő ottan építtetni,

Búzát, Rozst, és Árpát, kölest-is vettetni.

Legeltet ő Ményest, más barom tsordákat,

Júh, sertés nyájakat, és ökör gulyákat.

Felelt itt a' Tanáts; a' jövő ülésbe

Vefszük-fel e' dolgot, és teszük kérdésbe.

Itt a' Gubernátor Grófot ebédjére

Társaival hívta, esett ez kedvére

Afanásiának, ki helyét nem lelte,

Mivel Szabadlágát a' Gróf ma meg-nyerte.

Jó kedvébe esett itt a' Gubernátor,

Mert fel-gyullasztotta őt' a' Ponts, 's éget bor.

A'

A' Grófnak mondotta itt minnájok előtt,
Hogy magán nem vehet tellyesféggel erőt,
A' Leányát adni néki feleségül
Fogja: mivel láttya, hogy szereti szívből.
A' menyegzőjüket akkorra halasztta,
Mikor levelére válaszfát kaphattya.
Jakutzból, a' hová írt Gubernátornak,
Hogy a' Grófot tegye ő fő Directornak
Politzajnál: ezen egész Tartományba,
Mivel párja nintsen ezen tudományba.
Az egész Társaság ezen nagyon örült,
De keserűségbe a' Gróf szíve merült.
Mivel néki vala hív, és jó Hitvese,
Ki meg-érdemlette, hogy légyen kegyese.
Szívét a' szerelem nem-is ostromlotta,
Szabad hogy mint légyen.öt' tsak a' bántotta.
Mert a' Kámtsatkai keserves rabfágra,
Rá únt jeges, havas, hideg pufztaságra.
Vele társai-is hogy szenvednek, bánta,
Akár mint lesz dolga, magát már el-szánta.
Fel-tette magába, hogy a' menyegzőjét,
Mivel bé nem vette kezét, vagy gyűrőjét,
Halasztani fogja, 's annyira ki-viszi,
Hogy végre el-múlik, a' mint maga hiszi.
Ezek után nem több, tsak négy nap múla-el,
A' Tanács a' Grófnak kérését vette-fel,
Egy Pátenst nyert: abba olyan szabadságot,
A' melly minnyájoknak nemzett vígaságot.
Ki vólt ebbe téve minden számkivetett,
A' ki az országnak jó szolgálatot tett.

Mint

Mint nyerték-meg ezek magok szabadságát,
 Nem kívánták pénzzel vegyék-meg váltóságát.
 Azért szintűgy ők-is szabaddá tétetnek,
 Lopatkába ezen Pátenssel mehetnek. (a)
 Örült egész Város, mindjárt harangoztak,
 Illyen szokás van itt, erre adakoztak.
 Hat ezer rublikat tsak hamar-is kaptak,
 Élelemre valót, műv szert lokat adtak.
 Hallá Kazarínov nagy Atyafisága,
 Hogy a' Grófnak történt ily nagy boldogsága.
 Néhányan közzülök hozzája jövőnek,
 Könnyeket hullatván, illy kérést tévének,
 Kérik ötet arra, a' ki lakik égbe,
 A' Gubernátornál vigye aztat végbe,
 Hogy Kazarínovnak a' szententziája,
 Váltóztattasson meg, müllyon-el igája.
 Örökös munkára ítelték Bányáknál,
 A' melly nehezebb vólt akár melly halálnál.
 Ő minden vagyonyját, pénzét oda hadja,
 Tsak a' szabadságát kéri, hogy meg-adja.
 És a' Kurilisi szigetekbe tegye,
 Ollyannak; hogy ő ott az adót bé-vegye.
 Már rég fel-olštoztak az ő vagyonyával,
 A' Cancellárius maga Hetmánnyával,
 A' javát ugyan tsak Gubernátor vette,
 Sok drága kints vólt itt, és fok pénz felette.
 Mivel Kazarínov ezt nem fajnállotta,
 Gubernátor Grófnak magát meg-hajította.

Az

(a) Lopatka: Kámtságka' tartományának szélén, délre fekvő vadon egy puszta, China felé Azsiába.

Az Úrért azt ímé én meg-tselekelek,
 Bányák munkájátúl szabbaddá őt teszem,
 Kuril szigetekbe innét fog el-menni,
 Ott két elztendeig számkivetett lenni.
 Hogy a' Gróf meg-vitte nékiek ezen hírt,
 Egész atyafilág nagy örömébe sírt.
 Adtak az Istennek ezért-is nagy hálát,
 Tsókolták a' Grófnak mind kezét, mind lábát,
 Egy Tsorni nevű Úr vala ezek között,
 Mint a' többi fokkal tsínosban öltözött.
 A' Grófhöz jött, őtet szépen meg-ölelte,
 Mivel e' jót tette, nagyon meg-kedvelte.
 Szóllt: mint Kazarínov tudta dolgotokat,
 Szint-úgy én-is tudtam minden szándéktokat.
 Nem tudtam méreggel akarnak itatni,
 De bé akartalak a' Tanátsnak adni.
 Midőn már általad szerentsétlenné lett
 Kazarínov: 's bányák dolgára küldetett.
 Meg-vallom, meg-ölni téged akartalak,
 És boszszúm tárgyának tenni kívántalak.
 Mert nagyon szeretem azon barátomat,
 De meg-változtatom mostan szándékomat.
 Mivel te ő vele ilyen nagy jót tettél,
 Meg-szabadítója, 's párt-fogója lettél.
 Jó barátod leszek egész életembe,
 Míglen egy tsep vérem folyni fog erembe.
 Titokba tartani fogom titkaidat,
 Segíteni kívánom minden dolgaiddat.
 Ennek a' befzédjén a' Gróf nagyon el-hült,
 Tsak eztet felelte, a' mint mellette ült.

Idők folyásához magunkat szabnunk kell.

A' meg történteket leg-jobb felejtjük-el.

Secretáriusnak most a' Grófot tette

Gubernátor; és őt Fiának nevezte.

Minden leveleit juttatta kezére,

Leg-titkosbb dolgait bízta az ezére.

Azért-is házánál kellett néki lenni,

Ollykor éjfél után lehetett el-menni.

Egyszer hajnal előtt, három vólt az óra,

Haza kívánt menni, ülni akart lóra.

A' Gubernátorné el nem eresztette,

Szerentsétlenségbe ne essen, féltette.

Almélkodott, hogy őt' lánya szobájába

Vezette, 's mondotta, feküdjön ágyába.

Tudom; az Úr magát úgy fogja viselni,

Mint okos embertől szokott ez ki-telni.

Afanásia itt a' Gróffal maradott,

Vele addig beszélt, míg fel nem virradott.

Harmad nap ez után nagy Ünneplést tarta

Gubernátor: sok Úr legyen itt, akarta.

Ünnepe vala ez szabadulásoknak,

A' Gróffal díszszére esett minnyájoknak.

A' mint az Ünneplés mene vége felé,

Nílov Aszfzony maga lyányát hozta elé:

Urak előtt őtet Gróf Menny-aszfzonyának,

Ki-hírdette lenni jövőendő Társának.

Kívántak ők néki szerentsét, és áldást,

A' ki írgye vólt, kívánt szívébe mást.

Gróf maga dolgait sok-képpen intézte,

Rontó mindenekre figyelmeztet, 's nézte.

Mint

Mint tengeren hajó, szíve úgy hanyatott,
 Hogy nem szabadúlhat, azért nem nyughatott.
 Erre mint a' matska, egérre less, lesett,
 De módját nem látván, nagy bánatba esett.
 Hallván a' Gróf az ő sok sóhajtásait,
 Kérdezte; mért téli fohászkodásait.
 Szóltt: Nagyságos Uram! sok okom van erre,
 Mert én szemeimet vetem akár merre;
 Korlátok közt látom mindenütt magunkat,
 Így nem reménylhetem szabadulásunkat.
 Sőt Nagysád' is látom, ebbe nem igyekszik,
 Reggel fel-kél, estve megintlen le-fekszik.
 Professzor lett Nagysád, van már Oskolája,
 Kedves egy tanítvány Afanásiája.
 Kérem hát belőlem tégyen Familiást,
 És ne végyen ezen szolgálatra fel mást,
 En a' gyermekeket jól fogom virgázni,
 Kéfszen lész a' velősző, a' vízbe fog ázni.
 De Afanásia, ha maga letzkéjét,
 Bé-téve nem fogja tudni A. B. Czéjét,
 Tudom őt' Nagyságod maga ferulázza,
 És ha nagyobbbat vét, tám meg-is virgázza.
 De a' mint hallottam, már ezen Tanítvány,
 Nagysádnak az égtől adatott adomány.
 Mert ottan végződik-el minden házasság,
 A' Király választás, és az háborúság.
 Melly nagy öröme lesz Nagsád Grófnéjának,
 Ha kezét foghattya Sógor Afiszonyának.
 De tám bal részről lesz a' Copulátzió
 Mint Berlinbe: nem kell itt dispensátzió.

De

De mind egy; most úgy-is olly országba lakunk,
A' hol a' Cánonrúl semmit sem tarthatunk.

Van itt egy Tatárnak tíz, 's több felesége,
Gazdag illy; bár nintsen elég elege.

Lehet hát nekünk-is, kettő, avagy három,
Férje Koronája az Alsószony, nem járom.

Így majd több Korona lesz egynél fejünkön,
Könyörüllyön akkor Isten mi ügyünkön.

Mert eggyel-is ezer baja a' Férfinak,
Hát ugyan kedvére hogy léfzen anyyinak?

En ugyan Tatár lányt nem fogok el-venni,
Inkább ő közöttök Mufti fogok lenni.

Akkor egy Karavánt vezetek Mekkába,
Utamba el-szököm: így Európába

Jöhetek: meg-mentem magam a' rablágtúl,
Tsak vadaknak való, jeges rút országtúl.

Haragfzol te Rontó! szállt a' Gróf hozzája,
A' Gubernátornak Afanasiája,

Hidd-el, soha sem lesz én nekem Hitvesem,
Van nekem hazánkba jó, és hív kedvesem.

Nagy kaput nyitott ez böldegülésunkra,
Tűrj! várj! jutunk, hiddjed, szabadulásunkra.

De ha néked tetszik, itt meg-házasodhatfz,
Kutya fejű Tatár Leányra találhatfz.

Felelt: mit tennék én az illyen attával,
Atyafiságba nem estem még kutyával.

Soha szívem, lelkem, meg sem-is nyúghatna,
Mert ha szólnék hozzá, ő reám ugatna.

Való; hogy; szüksége a' Kammerjungferre
Nem volna, sem búbra, sem pedig púderre;

Mert

Mert a' kutya fejét nem szükség bodrozni,
 Havon tsúszván, hátán szokott simítkozni.
 De ha tudnám, orra mint Vizslé szagol,
 Avagy-is nyúl nyomon mint a' kopó tsahol,
 Hazánkba bé-vinnék egyet ráritásnak,
 Diánnának eztet tartanák, nem másnak.
 E' tréfa: de hogy ha én meg-nem-bántanám
 Nagylágodat, tudni még azt óhajtanám,
 Mitsoda megye az; mellyet Lopatkának
 Hívnak, és mért teszi ezt Coloniának.
 Úgy teszük valaha, hogy ott Tóthtok laktak,
 Mivel igen hideg, talán mind meg-fagytak.
 Tóthtoktól hallottam én e' szót Lopatka,
 Pivo, Brintza, Szmola, e' nevet-is Katka;
 Mért akar ott Nagysád Várost építtetni,
 Abba minnyájunkat bé-is helyheztetni?
 Félelemmel vagyok én ez iránt tele;
 Itt akar maradni Nagylágod az jele:
 Ha lehet, hidegtől, soha el nem veszek;
 Ha itt Plébánusnak tesznek-is, nem leszek.
 Predikállyon, kinek teszük Lopatkába,
 De én haza megyek a' Magyar hazába.
 Szólltt a' Gróf nevetve; jó barátom, ne fély,
 Sokszor mint mondottam jó reménységbe ély.
 Mind tsak szemfény-vesztés; a' mit tselekefzem,
 Ezeknek, ha tavasz nyílik, hasznát veszem
 Itt marad Lopatka, mi pedig el-megyünk,
 Takarványt szemekre szükség addig tegyünk.
 Addig, ha itt lenni nem akarsz Plébánus,
 Legyél tehát Bachter, avagy Notárius.

Bachter! hogy a' torkom éjtszaka bé-fagyjon,
 Vagy valamely éhes medve el-ragadjon.
 Nem leszek én; nem-is vágyok e' tisztfégre,
 Sok Bachter jö ide, éjtszaka a' jégre.
 A' Farkasok ezek, kik itt ordítanak,
 Örát-é; nem tudom, vagy mást kiáltanak.
 En sem Notárius, avagy Personális,
 Sem itt Palatinus, melly nagyobb annál-is,
 Nem leszek: maradok, a' ki vóltam 's vagyok,
 Hiszem, hogy tavaszig talán meg-nem fagyok.
 Ennek ki-nylását Nagysáddal el-várom,
 De azután magam efze tántzát járom.
 Januáriusnak tizen-hetedikén,
 Gubernátor útra indúla idején,
 Mint Secretáriust vitte őt magával,
 Vóltak ősziféleggel tizen-két szánkával.
 Az egész tartományt mostan látogatta,
 Ugy foly-é a' dolog, a' mint ő meg-hagyta.
 Indulások előtt Gróf gyűlést hirdetett,
 Helyébe Krustyiev Úr, főnek tétetett.
 Ajánlotta 'nékik főkép' a' hallgatást,
 A' jó eggyesléget, a' titok' meg-tartást.
 Néhányát közzülök maga mellé vette,
 Fogadott szolgái, ő aztat hirdette.
 Tselekedte azért, hogy ha szükség lenne,
 Levelével mindjárt hozzájok egy menne.
 Az utazás jól ment, arrúl hát hallgatok,
 Mert semmi különöst róla nem írhatok.
 Hanem azok közzül, kiket magával vitt
 Eggyike; a' kinék majd leg-inkább ő hitt;

A'

A' Gubernátornak a' titkot írásba
 Bé-akarta adni, esett árulásba,
 De a' társaságnak nagy szerentséjére,
 A' levél a' Grófnak jutott a' kezére.
 Mindjárt-is kötözve ezt vilzsa küldötte;
 Ezt-is a' Társaság éjjel agyon lötte.
 Mihent szerentsésen ök haza jutottak, (tak.
 Nem tovább, tsak egy nap pihentek, 's nyúgod-
 A' Gróftúl leg-ottan nagy gyűlés tartatott,
 Töle e' nagy dolog elikbe adatott.
 Hogy, úgy mond: nagy szükség, ollyrendelést tenni,
 Tellyes tehetféggel arfa rá kell menni;
 Hogy ha ne talántán el-árúltatnának,
 És világosfágra titkaik jutnának,
 Ellent-állhassanak minden nagy erőnek,
 Fegyverre hogy legyen, szükség minden főnek.
 Erre Méder mindjárt itt illy jelentést tett,
 Hogy ő száz lódingot immár el-készített.
 Ezekbe negyven nyóltz flinta töltéseket;
 'S hatvant pistolyokba illő lövéseket
 Rakott: a' mellyeket ki lehet osztani,
 És még többeket-is fogna munkállani.
 Krustiev-is szerzett már hatvan késöket,
 Hofzfúkat, és három tzolnyi széleseket.
 Tizen-hat pár pistolyt, harmintz-hat baltákat,
 Ötven-három kardot, és még száz Pihákat.
 A' Társaság állott ötven-nyóltz személybül,
 Egésleges, izmos, mind derék Legénybül,
 Ezek mind el-szánták magok életeket,
 A' szabadság' tüze élelté szíveket.

Dolgok hogy titokba még jobban maradjon,
Gubernátort kérték, hogy nékiek adjon

Hajót; Lopatkába mellyen mehessenek,
Coloniájokhoz ottan kezdhessenek.

Felelt ez; hogy hajót nem fognak ők kapni,
Mert ezt itt nem szokás idegennek adni.

De kisebb hajókat adattat eleget,
Part mellett sebessen hajthatták ezeket.

Ezen feleletből bőven meg-értették,
Hogy hajót nem kapnak, 's magokba fel-tették:

Halasztani jobb lesz útt'yokat későre,
Várakozni olyan alkalmas időre,

A' mikor erővel egy fegyveres hajót
El-fognak vehetni, tengerekre valót.

Látták dolgok napról napra nehezedik,
Fejekre több több bú, és baj erefzkedik.

Ítéletit Pánov elikbe így tette,
Mivel dolgaikat jól latra vetette.

Határ nélkül való hatalmat kell adni

A' Grófnak: a' dolgot reája kell hadni;

Mi szükség, hogy minden egymást elő hozzon?

Hadjuk; a' Plánumba, hat maga dolgozzon.

Rá állott szavára egybe itt minnyája,

Tsupán Stefanovnak habzott rútúl szája.

Nagy haraggal itten ezeket lotsogta,

Mert szívét a' méreg egéfszen el-fogta.

Hogy a' Gróf vizsza élt fokszor hatalmával,
Gazúl bánt fokakkal, vele-is magával.

A' mellyért ő ötet nem-is szenvedheti,

Azért-is részirül azt nem engedheti.

Más-

Más-is lehet színt-úgy Társalág' eleje,
 Köztök sokaknak nints tökkel ütött feje.
 Ez még nem vólt elég, hanem viadalra
 Ki-hívta a' Grófot, itten egy szál kardra,
 Ki-ment: Stefanovnak első tsapására
 El-törtt kardja, a' Gróf ennek látására
 Hátra lépett; ámbár, most igen jó vágást
 Ő rajta tehetett volna itten bízvást,
 De a' Gróf tettével itten meg-mutatta,
 Hogy nem boszszú-álló, békével őt hagyta.
 Még-is ez után-is vala olly vakmerő,
 Hogy pistollyát kapván, a' Grófhöz löve ő.
 A' golyóbis karját karmolta kevéssé,
 Melly a' Gróffot tette itten olly hevéssé,
 Hogy torkát meg-kapván, a' földre vetette,
 És a' más pistollyát kezéből ki-vette
 Éppen akkor, mikor másfzor akart löni,
 Mert nem saúnt-meg mérge, a' szívébe főni.
 Más nap tztáltatta őtet a' gyűlésbe,
 Haragjának oka vétetett kérdésbe.
 Kérd'ték a' Gróf ellen miért agyarkodik,
 Életét el-venni, hogy mért iparkodik?
 De erre-is felelt ő ollyan szemtelen,
 Mint szokott felelni egy durva nemtelen.
 Mivel őtet, úgy mond: nagyobbban szereti
 Afanásia; és jobban-is tiszteli.
 És míg él, haragját ő el sem ölthattya,
 Hogy ha meg-ölheti, el sem-is mulattya.
 Kérte-is a' Gróffot, ha éltét szereti,
 Az övét vegye-el elébb, ha veheti.

Tsak így tőle magát meg-szabadíthattya,
 Hogy ne légyen mérge' véres áldozattya.
 Méltatlán haragját itt elibe adták,
 Minnyájan kúrholták, 's rútúl pirongetták.
 A' Gróf kérte őtet, hogy légyen nyugodva
 És arrúl, mint ember, így meg-bizonyodva,
 Hogy Afanásiát ő ugyan tiszteli,
 Sok szép erköltsiért egekig emeli;
 De nem vőlt, nem-is lesz, az esze ágába,
 Hogy mint hityes társát fektesse ágyába.
 Ezt hallván Stefanov; lábaihoz borúlt,
 A' bánatnak könnye szeméből ki-tsordúlt.
 Meg-követte őtet, 's hittel tett fogadást,
 Hogy baráttya léfzen; akart adni írást.
 Ember tesz fogadást, eb a' ki meg-tarttja,
 Mint a' sebes víznek hamar omlik partya;
 Szint olly hamar mérges tüze meg-lobogott,
 Még nagyobb gazlághoz mint az elébb fogott.
 Történt: Nílov Aszizony egy szánkázást rendelt,
 Hívott olly Urakat ehez, kiket kedvelt.
 Tsak a' Gróf kedvéért e' szánkázást tette,
 Mert őt mind jövőendő vejét tekintette.
 Építtetett két szép házakat számára,
 Afanásiával való lakására.
 Ezeknek szánkáztak meg-tekintésére,
 Hogy Grófnak lesznek-e ezek tetészésére.
 Ezen mulatfágnál Stefanov jelen vőlt,
 Itt mindent meg-tudván, mérgebe majd meg-hőlt.
 El-vált tőlök mindjárt, és haza szánkázott,
 Mérgevel nem bírván, hol izzadt, hol fázott.

Némelly katonákat menttébe szállított,
Kiket ajándékkal magához hódított;
Hogy legyenek néki ők segítségére,
Máskép' a' Tartomány jut vesztelégére,
A' Birodalomhoz kíván velek menni,
Nagy dolgot fog annak ő meg-jelenteni.
Krustiev a' dolgot még-is meg-tudhatta,
Sibaevet Grófhoz e' hírrel futatta.
Stefanov a' Gróffal miket tselekedett,
Mint duellált vele, mikép veszekedett;
A' Gubernátornak nem vólt még hírével,
Vélte, hogy minnyájan vólnának békével.
De most a' Gróf néki mind meg-beszéllette,
A' mellett aztat-is nyomba jelentette.
Hogy ő el akarja venni az életét,
Mindenképpen ahoz tefzi készületét.
Tömlöztbe akarta őt mindjárt tétetni,
Tett fok rosz dolgáért meg-is büntettetni.
De a' Gubernátort a' Gróf kérte árra,
Hogy engedje őtet inkább hatalmára;
Coloniába-is lesz így tekintete,
Ki sem lesz kotzkára téve az élete,
Plenipotentziát mindjárt íratatott,
Melly-is a' kezébe töle adattatott.
Sietve el-menvén, a' mint haza tére,
Már fok katonákat háza körül ére.
Plenipotentziát nékik meg-mutatta,
Mellyel minnyájokat mindjárt el-ozlatta.
Magok tanátskoztak őtet mint büntessék,
Szóllt a' Gróf: a' dolga itten voksra essék.

Mivel ötet igen kevesen szerették,
Többen a' felenél halálra ítélték.
Tudta a' Gróf, hogy ő Pánov Attyafia,
Mert Anna Bátyjának vala ő a' fia.
Azért nem akarta hogy meg-öletessen,
Hanem tsak lelkessen hogy meg-íjlesztessen.
Töltsünk-meg egy pohárt, szólott: olyan itallal,
A' mellytül háyni fog, de azért meg-nem-hal.
Meg-ijedvén, talám majd meg-okosodik,
Ellenem-is többé tám nem agyarkodik.
Reá áltt minnyája a' Gróf tanátsára,
Nem-is ment a' dolga már vokok' számára.
Fegyver közt gyűlésbe a' mint bé-hozatott,
Még mind bátor vala, mérésfzzen szólhatott.
De a' pohárt látván állni az asztalon,
Olyan halavány lett, mint fa-kép a' falon.
Dolgait Krustiev szemére vetette,
Kevés vólt közöttök, ki eztet nem tette.
El-ájúlt annyi lok szemre hányásokra,
Fel-eszmélvén, torván nézett minnyájokra.
De szententziáját mihent el-olvasták,
A' pohárt kezébe mint adni akarták,
Le-rogyjadt, el-ájúlt, és a' földre esett,
Mikor megy-ki lelke, minden arra lesett.
A' Gróf kegyes szíve rajta meg-indúla,
Látván egymás után kétszer el-ájúla,
Az okádó italt a' földre ötetette,
Es a' poharat-is mindjárt el-tétette.
Médert el-hivatta, vágott ez rajta ért,
Ezzel magához tért, és mindjárt pardont kért.
Ezek

Ezek után esett olly nagy betegségbe,
 Hogy míg el nem mentek, nem vőlt egészségbe.
 E' bajt-is le-rázzván a' Gróf már nyakárúl,
 Gondolkodott tsak a' Társaság dolgárúl.
 Mind eddig fegyveres hajót nem nyerhettek,
 Olly meg-határozást egymás között tettek.
 Mivel szent Péter 's Pál hajója most készül,
 Várni kell; ha egyszer, hogy ha ez meg-épül,
 El-fogják azután erővel azt venni,
 Mert rajta húsz Matrófz, 's kevés nép fog lenni.
 De hogy ők könnyebben ehez juthassanak,
 És sok ember' vért-is, ők ki ne ontsanak,
 Tsúrint a' Kapitányt kell magok kezekre
 Pénzzel hódítani, azt vették észekre.
 Őt meg-nyervén, kérni fogják Matrófzokat,
 Ő közzülök tégyen, és nem Oroszokat.
 Tudták, hogy másképpen meg-nem-szabadúlnak,
 Ha tsak ők fáuton fánt fegyverhez nem nyúlnak.
 Azért-is jó rendbe szedték fegyvereket,
 Port, golyóbist, ónot, 's több hadi szereket.
 Hogy ki ki tudhassa ezután mit tégyen,
 Ha kenyér törésre egyszer dolgok mégyen,
 Három hason részre fel-oszták magokat,
 Vintplat Urra bízták ők a' bal szárnyokat,
 Krustyiev Úrt' tették ők a' jobbikára,
 Armádájoknak állt a' Gróf Centrumára.
 Kapuk rontására néhány Petárdájok (a)
 Vala: de szükségék vala is reájok.

(a) Petárda egy olly hadi eszköz, mellynek formája
 egy hosszú golyóbist mutat, meg - löltetik ez
 puska

Látván közelítnek szabadulásokhoz,
 Örültek, és fogtak fok vígadásokhoz.
 Tsak a' Grófnak szívét gyötrötte fájdalom,
 Tudta, hogy Párisi véres lakadolom
 Lesz dolgokból: mert ez máskép nem-is lehet,
 Véghez tsak fegyverrel szabadságok mehet.
 A' Gubernátort ő sajnálta felette,
 Mivel fok kegyelmét egyfzer, 's másfzor vette.
 Szánta az Afiszonyt-is, ki-is fok malafzttal,
 Vala mindég hozzá, szíves indulattal.
 Hogy Afanásia meg-fog tsalattatni,
 Mert el-nem veheti, 's itt fog hagyattatni.
 Ez leg-inkább sérté lelki esméretét,
 Erőltette magát, hogy láthassák kedvét.
 Altal látta azt-is, hogy a' Gubernátor
 Szerentsétlen léfzen, 's bóldogtalan akkor.
 El-fzőkések okát egyedül nyakára,
 Háríttya az Udvar, jut pusztulására.
 De mit nem tesz ember szabadúllásáért,
 Kínokra, halálra, veti magát azért.
 E' dologba ötet Krustyiev bízatta,
 Mivel mintegy nyilván néki meg-mutatta.
 Hogy mind Gubernátor, szintúgy az Hetmány-is,
 Okoztatni fognak, Cancellárius-is,
 Relátziót pedig ez fogja fel-tenni,
 Dolgunk maga ellen, nem fogja fel-venni.
 Ugy fogja festeni aztat szép színekkel,
 Hogy meg-elégedik az Udvar ezekkel.

puska porrá, mint a' bombi, egy afzta forma
 defzkára réterödvén, el-fűttenek, és ez fel-veri a'
 várak kapuit.

Ha pedig dolgunk jön fegyverre, tsatára,
 Vagy meg-ölnék minket 's vágnak garmadára.
 Vagy mi öllyük őket, 's akkor meg-engedünk,
 A' Gubernátornak, 's el-viszszük ot velünk.
 Európát érvén, nékie szolgálhat,
 A' Gróf: 's valahol ott szolgálhatba álhat.
 Krustyiev mondása tsak a' Gróf elzének
 Szerzett nyugodalmat, de nem a' szívének.
 Mert a' Társaságba vólt egy Kudrin nevű,
 Jó ember vólt máskép, és mindég jó kedvű.
 Afanásiának szoba leányával
 Olly szerelmet vetett, hogy nem bírt magával.
 Ő az egész dolgot néki el-beszélte,
 Hogy itten nyomorúlt minnyájoknak élte.
 Itt hadja Kámtsatkát, szökve fog el-menni
 A' Gróffal: 's mint madár, olly szabad fog lenni.
 Kérte, mennyen vele, jó léfzen a' dolga,
 Európába ő nem lesz rab, sem szolgálga.
 Mihent a' Leányzó ezeket hallotta,
 Afzsqnyának szórúl szóra meg-mondotta.
 Afanásia itt a' Grófhhoz fietett,
 Mint kétségbe esett, majd szót sem ejthetett.
 Hullatták szemei könyveket mint özönt,
 Szóllott nagy nehezen, és eképpen köfzönt.
 Nem jövök én, úgy mond: szemre hányást tenni,
 Tsak egy hitellentül örök bútsút venni.
 Erre el-ájúla, és fel sem otsódott,
 Míglen rózza vízzel, jól meg-nem mosódott.
 Mihent látta a' Gróf, hogy lélekzetet vett,
 Lábaihoz borúlt, előtte térdeplett,

Esedezett, kérte, hogy őt meg-hallgassa,
Hogy szíve titkait néki meg-mondhassa.
Szóllott: meg-mondottam én a' Kis-Afzszonynak,
Mivel én tartottam majd Isten Afzszonynak.
Melly ranggal, jószággal én hazámba bírok,
Melly ha eszembe jön, akkor mindég sírok.
Ez kintett most engem' szabadulásomra,
Minthogy Fátum vetett ezen rabfágomra.
Mellynek súllya tsupán azzal enyhítettett,
Hogy mutatott hozzám igaz szeretettet.
Most meg-változtatni akarom forsomat,
Helyre állítani vólt bóldogfágomat.
Mindenbe kívánom, velem részes legyen,
Sokkal jobb szerentsét, mint itt tenne tégyen.
Mert az én szerentsém itten Kámtságába,
Nem maradhat soká állandósfágába.
Attya Ura koros, ha halni meg-talál,
Az új Gubernátor, nem pedig az halál,
Mindent meg-változtat, forsom-is meg-fordúl,
Érdemem, Tisztifégem, mint a' füst, úgy el-múl.
Tudja azt-is: hogy a' számkivettettek,
A' Mufzkák úgy tarttyák, valamint ebeket.
Hogy eddig szándékom'én meg-nem-mondóttam,
Idejét nem láttam, azért halasztottam.
Afanásia jól vígyázott szavára,
Ezeket meg-hallván, borúlt a' nyakára.
Mint Mágnes a' vasat magához kótsolta,
Es mint már vélt férjét, őt meg-is tsókolta.
Szóllott: hogy kész legyen a' világ végére,
El-kisézni őtet; mert tart hülégére.

A' Gróf ezek után kérte igen nagyon,
 Hogy szolgálójának jó tanítást adjon.
 Hogy ne mérészellyen ezekről szólni,
 Mert az egész dolgot el-fogja rontani.
 Kudrint, mint árulót, meg-nem-büntethette,
 De keménnyen őtet még-is meg-intette.
 Mért mondta a' dolgot egy Alfzony-állatnak,
 A' kik a' nélkül-is soha sem hallgatnak.
 De mind azonáltal, ha őtet szereti,
 Ne lotsogjon többé, magával viheti.
 Ezen eset után gyűlés hirdettetett,
 Éjjel vólt ez : mellyben el-is végzettetett,
 Titkokról valaki hogy ha szólni talál,
 Azonnal kövesse ollynak fejét halál.
 Hogy a' Városba-is, ők bé ne mennyenek,
 Magok osztályoknál mindenkor legyenek.
 Mert hogy ha fegyverre talál dolgók kélni,
 Ha együtt nem lesznek, méltán lehet félni.
 Mindent jól meg-fontol egy bölts, 's okos elme,
 Most sem vólt ok nélkül a' Grófnak félelme.
 Mert Kutnetsov nevű vólt Társaságokba,
 A' ki sokat tudott a' titkos dolgokba.
 Egy Strázsa-mesternek vala itt egy Húga
 Mátkája vólt ennek, a' fülbe fúga.
 Kusmin vólt a' neve, néki meg-vallotta,
 Hogy Európába ki-szöknek, mondotta.
 Hívta, mennyen vele, ott őtet el-vezzi,
 Jószágokkal bírván, szerentsésnek teszi.
 Izmailovnak-is, e' lány vólt mátkája,
 Cancelláriusnak vólt ez unokája.

Kul.

Kutnetsov a' dolgot bár beszéllé sűgva,
Végig ki-hallgatta, mert el-va la bűjva.
Mikor haragba vőlt a' Gróffal Stefanov,
Fő baráttya va la akkoron Kutnetsov.
Még akkor meg-mondta ennek haragjából,
Hogy el-fognak szökni, innét Kámsatkából,
A' mint marakodik két kutya egy isenton,
Szint-úgy két szerelmes nem alkűzik egy Kon-
Cancelláriushoz mindjárt-is el-ment (tzon.
Izmailov; 's mihent, .ő ennél meg-jelent,
Előtte a' dolgot szépen ki-találta,
A' Gróf meg-rontását magára válalta.
Grófhöz érvén ezen hírnek tsak a' szele,
Új boszszúfággal lett szíve mindjárt tele.
Ha lehet, a' dolgot jobb karba tehesse,
Cancelláriust-is más útra vihesse.
Hozzája ment, ki-is látta betsülettel,
De még-is mind eddig, nem olly szeretettel.
Sőt tett fok lép-vefszűs fogó kérdéseket,
Hogy szaván foghassa, olyan vetéseket.
Hálójába őtet még-is nem ejthette,
Mert felelettyeit a' Gróf böltsen tette.
Végtére ugyan tsak így szóllott hozzája:
A' város piattza, és minden útzája,
Nem leg-jobb hírekkel töltek-bé felőle,
'S Kutnetsovról: még nagy rosz lehet belőle.
A' Gróf reá nézett; és el-mesolyodott,
Bátor tekintettel beszédjéhez fogott,
Méltóságos Őrnak az ő Unokája,
Strázsa-mester Kusmin, hűgának Mátkája,

Kutnetsov-is ezen leányzót szereti,
 Mellyért Izmailov, őt nem szenvedheti.
 Már most kígyót, békát kiáltoz reája,
 A' melly nem-is igaz, olyat-is szól szája.
 Meg-tudtam, a' leányt el-akarja venni
 Izmailov; a' melly nem fogna jó lenni.
 Mert tudom, hogy fő nem a' familiája,
 Salak parafzt vérből való a' Mátkája.
 Én vagyok az: a' ki ezen házasságot
 Kívántam bontani, ne talán tsúflágot
 Nemzetsege lásson ezen leány miatt,
 A' melly nem érdemel fő Nemes iffiat.
 Kutnetsovyot azért én ki-is bérlettem,
 Illy rendeléseket e' dologba tettem;
 Hogy őtet Ohotzkba vigye el magával,
 Adassanak öfzfe ottan egy Pópával.
 A' Cancellárius nagyon figyelmezte,
 A' Grófnak szavait; a' mint el-végezte,
 A' nyakába borúlt, felette közönte,
 Hogy ő más formába e' dolgot öntötte.
 Meg-vallotta: néki hogy ártani akart,
 Mivel Izmailov jól alája vakart.
 A' Leány mit szóllyon, reá tanította
 A' Gróf: Kutnetsovnak színt-úgy meg-mondotta,
 A' Cancellárius szóllyt-is más nap velek,
 De mind a' beszédjek, mind a' külső jelek,
 Egy húron pendültek, mindjárt el-is hitte,
 Az írgy szerelem, hogy őt erre vitte.
 Unokáját mindjárt Verchnei Ofztrogba,
 Mivel bé-avatta magát illy dologba,

Olyan

Ollyan fel-tétellel azonnal küldötte,
Mellyel nem kevéssé őtet meg-büntette,
Hogy Bolscheretzkóba addig vízfűze nem tér,
Míglen engedelmet tőle arra nem nyer.
A' farka vágását, Kígyó nem felejtí,
Tevőjét, ha lehet, mérgével el-ejti.
Tronfot ütni ezért akart Izmailov,
Kinek két társa vólt, Boskarev 's Czablikov.
Ezek Stefanovtól tudták-meg a' titkot,
Mikor haragba vólt Gróffal, 's szóllt rá szítkot.
A' midőn Stefanov esett nyavalyába,
Nem hitték, betegen feküdné ágyába,
Hanem árestomba vólna, azt ítelték,
Mellybe a' Gróf adta; magokba fel-tették,
Hogy őtet erővel majd szabaddá teszik,
Ha mindjárt a' Grófnak, éltét el-is veszik.
Levél által őtet ők tudósították,
Mellybe szándékjokat ki-nyilatkoztatták.
Stefanov az írást a' Pánov kezébe
Adta, kérvén, hogy így felellyen nevébe:
Hogy ne mérészellyék a' Gróft bántani,
Tsak gondolattal-is nékie ártani.
Mert ő vólna az ő leg-főbb jó tevője,
A' kínos haláltól kegyes meg-mentője.
Hanem hogy ha jönnek látogatására,
Mind a' kettőjöknek fog lenni hasznára.
Az alatt Stefanov a' Gróffot kérette,
Hogy jönne hozzája, ezt ő meg-is tette:
Le-is üle mindjárt ennek az ágyára,
Boskarev, Czablikov, itt termettek arra,
Sté-

Stefanov a' Grófnak őket ajánlotta,
 Hogy jó baráttyai vólnának, mondotta.
 Vóltak ők, mint mások, tsak számkivettettek;
 A' kik Kámtsatkába már régen szenvedtek.
 Esett vélek a' Gróf mindjárt barátságba,
 Bé-is vette őket itt a' Társaságba.
 Meg-esküdtek: nyertek mindjárt is fegyvert,
 Örült a' Gróf, kapván illy két derék embert.
 Gubernátort más nap ő meg-látogatta,
 Ez a' dolgot bátran elibe így adta.
 A' Cancellárius kedről nem jól beszél;
 Hogy el akar szökni, olly gyanúsággal él.
 Mosolyogva a' Gróf erre tsak így felelt,
 Hívassa-el őtet, kevés idő-is telt,
 Meg-jelent, szemébe a' Grófnak mondotta;
 Hogy el-akar-szökni, tudja, és hallotta.
 És akár miképpen a' dolgot simította,
 Hogy igazán beszél, ő meg-bizonyította;
 Verchnei Ofztrogból írt neki levelet
 Izmailov; mellybe mind földet, mind eget
 Bizonyfágúl hívja; hogy el-akar-menni,
 Boskarev, Czablikov, tanúk fognak lenni.
 A' Cancellárius a' mint ezt olvasta,
 Gubernátor rántzos hömlökkel hallgatta.
 Szóllt a' Gróf: én ugyan mind ezeket hallám;
 Leg-igazfágossabb lészén még-is talám,
 Hogy azon két tanúk mindjárt itt legyenek,
 Tanúbizonyfágot ellenem tegyenek.
 Stefanovnak ugyan én ellenségemnek,
 Baráttyai azok, még-is személyemnek

Nem árthatnak, ámbár kedveznek űk annak,
Mert magamat tudom lenni ártatlannak,
Ki-ment a' szobábűl, hogy magok legyenek,
Hogy ғы a' tanűkbűl mindent ki-vegyenek.
Mind a' kettű mindjárt bű-is-hívattatott,
A' levűl elűttűk itt el-olvasztatott.
Meg-vallották, hogy űk az írást esmérűk,
De a' mi abba van, űzfűzel fel-nem-űrűk,
Ezen dolog felűl, űk semmit sem tudnak,
Mint igaz emberek itt nem-is hazudnak.
Stefanov Grűf ellen gyakran panaszkodott,
Hogy űt nem szerettűk, az adott rá okot.
Izmailov eztet mihent tapasztalta,
Hogy ellensűgei legűnk, azt akarta,
Ellene elűttűnk egy ki-gondolt dologot
Bűzfűllett; tsűnyáűl ű reája morgott.
Meg-tudtuk, hamis vadt, űs valűtalanfűg,
Mindjárt fel-is állott kűztűnk a' barátfűg.
Izmailovnak mi szeműre-is hűnytuk,
Hogy műrt kűlt illyeket, mert a' Grűfot szűntűk.
A' Cancellarius mindjárt meg-kűvette
A' Grűfot, műrt tettűt nagyon szűgyenlette.
Gubernátor reája kezdett neheztelni,
Alig tudta a' Grűf űt meg-engesztelni.
Látván a' Grűf, hogy már sok Argus szem rá nűz,
Ellene fel-kellni akar szűmtalan kűz.
Vűgyűznak sok felűl minden lűpűsűre,
Igyekeznek az ű nyaka szűgűsűre.
Izmailov-is már Ofsztrogbűl vizűsza tűrt,
Cancellariushoz mihelyest ű el-űrt.

Festette Gróf dolgát nagyon feketére,
 Hetmány-is szavára mindenkép' rá téré.
 Azért-is ha reá ütni találnának,
 Hogy ő, és Társai pórul ne járnának,
 Egész Társasfágnak ő fegyvert osztatott,
 Port, golyóbist, kardot, bővléggel adatott.
 Éjjel mindenfelé Strázsáit ki-tette,
 Tsak vitézsfégekbe reményét vetette.
 Más nap korán reggel Afanásiája,
 Láta újfágot hoz, el-jövéen hozzája.
 Szóllt: ma édes Atyám beszéltet Anyámmal,
 De láttam, mint szokott, nem szóll ímmel ámmal.
 Mert az édes Anyám sok könnyűt hullatott,
 Itélem, dolgotok hogy meg-tudattatott.
 Azért kérlek, ne jöjj Édesem a' várba,
 Hidd-el, fogsz akadni ott olly nyirkos sárba,
 A' mellyből lábadat soha ki-nem-húzd,
 Ha mindjárt testedet főtül talpig nyúzd.
 Hanem ha dolgotok tsatázásra menne,
 Ütközést az Hetmány ellenetek tenne;
 Kérlek, tartsd életbe Afanásiádat,
 Ipádat, és téged szerető napádat.
 Meg-tsókolta a' Gróf hó színű kezeit,
 Szavai mutatták szívének jeleit.
 Esedezett, hogy ha aztat élfre venné,
 Hogy a' Gubernium rendelésit tenné,
 Hogy őtet el-fogja: avagy minnyájára,
 Akarnak rá ütni, adja azt tudtára.
 Egy igaz hív szívet kérni soká nem kell,
 Fogadta; egy veres pántlika lesz a' jel,

A' mellyt, ha el-küldi, vígyázzon magára,
Hogy hírtelen vesztélj ne jöjjön nyakára.
Nem ok nélkül a' Gróf rendelésit tette,
Mert egy rossz hír után, a' más rossz hírt vette.
Mindjárt is más nap egy kis leánykától,
Verecs pántlikát nyert Afanásiától.
Ez el-ment, alig múlt két három órája,
Jött egy Strázsa-mester sietve hozzája,
Hogy a' Gubernátor hívja főstökömré,
Altal-látta, hogy az nem válna örömré.
A' Gróf kegyeslégét néki meg-köszönte,
Hírtelen rosszszúl lett, általa üzenete.
De talán hogy más nap lesz szolgálattya,
Es meg-jelenhetik parantsolattya.
Strázsa-mester erre nyilván meg-mondotta,
Szép szerivel jöjjön, néki javasolta,
Mert másképp erővel el-fog-hozattatni,
Es mint makats ember, úgy fog traktáltatni.
Ő eztét röviden el-útasította,
Az üzenetemmél mennyen ked! mondotta.
Az Hetmány dél után hozzája érkeze,
Mint van egésége, arról értekeze,
Nagyon kérte, hogy a' várba vele menne,
Mert úgy mond! magának azzal nagy jót tenne.
A' Cancellárius nem tudja, hogy mit főz,
Erte megint fejét valamelly hitvány gőz.
Ha el-jön ezt könnyen ő el-öszlathattya,
Es jó útra őtet megintlen hozhattya.
Beteg vagyok, szóllott, én ma nem mehetek,
Talán jobban leszek, hólnap ott lehetek.
Erre

Erre ötet mindjárt kezd'te fenyegetni,
Hogy Kozákok által el-fogja vitetni.
Kiáltott-is rájok: a' Gróf nagyot fütyült,
Öt ember itt termett, mellyen Hetmány el-hült.
Magát, két Kozákját, minden fegyverétől
Meg-fosztatta, már nem tartott erejétől.
Söt ötet rabjának Gróf mondotta lenni,
Tudván, hogy tsalárdúl akart vele tenni.
Gubernátor néki azt üzente estve,
Ha el nem ereszti, élte lesz el-vesztve,
Jöjjön hozzá, és ha ő ártatlan léfzen,
Minden elég-tételt ő töle ő vészzen,
A' Gróf üzent néki, hogy ma nem mehetne,
És társai nélkül semmit sem tehetne.
Még ma estve velek fog ő tanátskozni,
Holnapig szükséges tehát várakozni.
Hat jó mérész legényt comandíroztatott,
Kiket bátorságra nagyon fel-bíztatott.
El-küldé éjfélikor; mert kézre keríteni,
A' Cancelláriust, akarta el-tsípni,
A' Gubernátornál vótt szerentséjére,
Azért-is most egyszer nem került kezére.
De Izmailovot még-is el-ragadták,
Jól esett, tsak ezt-is, hogy ök el-foghatták,
Más nap két pántlika Afanásiátúl
Erkezett: küldötte a' szolgálójátúl.
A' melly papirosba takarva valának,
Töle ezen sorok arra íratának.
Hogy Izmailovot tám a' föld el-nyelte,
És a' tanúkat-is hasonló sors telte.

Már most minden ember vagyon olly hiszembe,
 Hogy odább állottak, mivel állni szembe
 Nem mernek, nem lévén nékik igazságok,
 És hogy majd ki-fülne minden ravaszágok.
 A' Grófra az Attya hogy nem neheztelne,
 Sőt mindennek mondja; hogy ártatlan lenne.
 Őt csak színlés alatt még-is fel-hozattya,
 Négy Kozákkal; kiknek magát meg-adhattya.
 Menni akart a' Gróf, ezen levelére,
 De ezen menése lett volna vesztére.
 Több darab pántlika vólt a' levélbe bent,
 Ezeket meg-látván, meg-hökkent, el-nem-ment.
 Látta azt-is, hogy a' Kozákok készülnek,
 Fegyvert villogtatnak, kardot közörülnek.
 Tett a' Gróf is mindjárt olly készületeket,
 Hogy jól fogadhasa ezen vendégeket.
 Látta: dél után egy Granatéros Káplár,
 Négy Granatérossal az udvarán rég vár.
 Kérte; hogy jöjjön bé, egy pohár bort inni,
 Azt vélte a' Káplár, lehet néki hinni.
 Bé-ment; a' pohár bort ő itt meg-is itta,
 Erre a' Grof ötöt más szobába hívta.
 Töltött pistolyokat mellyének szegeztek,
 Mert már itt több társok a' Grófhöz érkeztek.
 Fenyegették; hogy ha ő itt kiáltást tesz,
 Mint Isten az égbe, halálnak fia lesz.
 Mindeneket néki meg-kellett vallani,
 Valamit csak tudott, vagy hallott, mondani.
 Hogy kintelen ő ezt, 's nem örömet tette,
 A' Gróf mind az ötöt, meg-is kötöztette.

Egy

Egy pintzébe őket lakatra záratta,
 Számkivetettekkel négygyel firázsáltatta.
 Alkonyodás után néki olly hírt hoztak,
 Mély útba katonák, hogy bé-maséroztak.
 Gróf az osztályával feléjek sietett,
 Mihelyest hozzájuk ő közel érhetett;
 Mindjárást rájuk adatott egy Salvét,
 Agyon-is lövetett közölők ezzel hét.
 A' többi le-veté magát föld színére,
 Fekve várakozott több segítségére.
 Tizen-egy órákor tsörtözés hallatott,
 Setét volt: ugyan csak még-is meg-tudatott,
 Hogy Truppok jönnek, nékiek hátokra,
 Szükség volt leg-inkább, vigyázni azokra.
 Azért-is Vintplatot a' Gróf ki-rendelé,
 Hogy mennyen; 's vigyázzon ő a' mély út felé.
 Maga pedig mene azon ellenségre,
 Melly' hátokra ütni akart, 's jött a' végre.
 Ötven lépésnyire már öszve-is jöttek,
 Közel voltak, még-is egymásra nem löttek,
 Azok kiáltottak, adnák-meg magokat,
 Szóltt a' Gróf: kívánná tudni az okokat.
 A' meddig ilyenkép' ők itt befzélgettek,
 Egymáshoz tizen-öt lépésnyire lettek.
 A' Gróf akkor rájuk nagyon tüzeltetett,
 Mellyért-is a' más rész úgy meg-ijesztetett.
 Hogy az nyakra főre szaladt az erdőbe,
 De mivel setét volt, nem vette üzőbe.
 Még az ágyút-is mind itt helybe hagyta,
 Tíz meg-ölettekkel a' dézsmát meg-adta.

Bátorfágot adott ez eset népének,
 És nem csak mérésznek, de tette fenének.
 Itten a' Gróf őket megint rendbe szedte;
 Az el-nyert ágyúkat mind magához vette.
 Meg-indúlt, erősen ágyúzott azokra,
 A' kik a' mély útba feküdtek artzokra.
 Lábára fel-állni közzülök egy sem mert,
 Mellyel elég időt a' Gróf magának nyert,
 Hogy a' várhoz velek ő közel eshetett,
 Már ágyúi lévén, többeket tehetett.
 Látván, hogy ágyúkkal jönnek, az őrt-álló
 Vélte, hogy vólnának ők azon Comandó,
 Melly a' várból ki-ment, hogy üssön hátokra,
 Imígyen kiáltott bátran minnyájokra.
 Hoztok-e sok rabot? szólott a' Gróf: eleget,
 Ki nem állják, tudtam, az ágyú meleget.
 Szólt megint a' Strázsa: és le-erészttette
 A' fel-vonó kaput: mihent észre vette.
 Eztet a' Gróf: mindjárt a' maga népével,
 Bé-rontott a' várba egész erejével.
 Strázsán a' kapunál tizenkét ember vólt,
 De úgy vágattattak, hogy minnyája meg-hólt.
 A' Gróf ezen kaput mindjárt fel-vonatta,
 Tíz ember őrizze, keményen meg-hagyta.
 A' Kázamátákra (a) népe része tapott,
 Hol-is sok ellenség, sebet, halált kapott.

(a) Kazamata, a' várakba, és erősfébe, föld alatt
 épült Kamarák, mellyek úgy meg-vaanak fedve
 földdel, hogy azokba a' bombik bé nem ronthat-
 nak, és így ezek igen bátorfágos menedék, vagy
 rejtő helyek.

Többi a' Petárdát hozta fiesféggel,
A' belső kapunak veté ferénysféggel,
Az udvaron, útszán, a' fegyver ropogott,
Nagy kiáltás vala, a' sok kard villogott,
Egy itt, a' más amott meg-ölve feküdt,
Sok vérbe úszván, halállal küszködött.
Soknak izemét már az halál hályog fogta,
De mivel még mozgott, a' más még-is dobta.
Trója, és Kartágo mikor meg-rontatott,
Azokba annyi vér, mint itt, nem ontatott.
Nyitva látván lenni a' Gróf egy ablakot,
Azon házon, melybe Gubernátor lakott.
Bé-mászott: setét vólt, mene tsak vaktába,
Véletlenül még-is jött azon szobába,
Mellybe Nílov Afiszony 's gyermekei vóltak,
Kik a' rémüléstül már félig meg-hóltak.
Mivel gyertya égett, ötöt meg-esmérték,
Ösze-tett kezekkel mennyre, földre kérték,
Hogy a' Gubernátor szabadítására
Siessen: ne jusszon férje halálára.
Mindjárt szobájába mene egyenesen,
Szóllott-is hozzája a' Gróf szép kegyesen,
Hogy gyermekeinek szobájába menne,
Szerentsélenfégtül ottan ő mentt lenne.
Felelt: hogy először életét el-venni
A' Grófnak akarja, úgy fog oda menni.
Pistollyát fel-kapván, itt hozzája-is lőtt,
Dombolt lábaival, haragja nőttön nőtt.
Sebbe esvén a' Gróf, így szóllott hozzája,
Minden óltalmazást teszi már héjába

Gubernátor Uram : de én az életét

Meg-tartom , ha fére teszi a' fegyverét.

Az Alfizony , gyermeki , térdeikre estek ,

Tanáttsát fogadja , azon esedeztek.

De nem : sőt mint örült , a' torkát meg-kapta,

A' földre le-vetni magát még-sem hagyta.

Látta a' Gróf , hogy ha ötet el-nem-őjtya,

Még-kell halni néki , mert ötet meg-fojtya.

A' Petárda éppen akkor el-süttetett ,

Mellyből belső ajtó itt fel-is vettetett.

A' szobába Pánov éppen jókor bé-jött ,

A' Gubernátorral még a' Gróf küzködött.

Botsássa-el ötet , kérte , szállígtatta ,

De szavára ő még jobban fojtogatta.

Meg-haragud't Pánov , kardját ki-rántotta ,

Mint tökö't a' fejét ketté hasította ,

Ezt látván az Alfizony ; sírt , nagyon lármázott ,

Két lyánya el-ájúlt , a' nép kint tsatázott.

E' gyászos tekintet Gróf szívé'n ált hatott ,

Sebbe lévén , lábán nehezen állhatott.

Kérte itt Pánovot , hogy innen távozzon ,

Ne talán látása , több roszízat okozzon.

Ő mellettek marad , gondjokat viseli ,

Tudta , hogy így őket semmi rosz nem leli.

De sokáig itten még sem maradhatott ,

Mivel az udvaron nagy zivaj hallatott.

El-ment : és a' mint ő az udvarra ére ,

Meg-tölt ez hóltakkal , soknak folyt még vére.

Meg tudta , társai nagyon ostromlanak ,

Egy föld alatt épült börtöt , hogy rontanak.

A'

A' mellybe várbéli fok nép bé-szaladott,

Melly a' tsata alatt életbe maradott.

Ezeknek futott ő mindjárt védelmére,

Hogy ne juthassanak kardjoknak élére.

Azomba hírtelen nagy lárma támadott,

Katona mód szerént, néhány tűz adatott.

A' Strázsa kiáltott: ellenfél! ellenfél!

Kezdett-is itt lenni rémülés sjeđség.

Mi dolog! fel-mene a' Gróf egy bástyára,

Egy sereg Kozákság jött szeme láttára.

Ezek a' bástyára készültek fel-hágni,

Néki-is gyürkölztek, hogy majd fognak vágni.

Vintplatot leg-ottan a' Gróf el-küldötte,

A' ki-is a' népet seregre gyűjtötte.

Sok golyóbis addig füle körül fűtyült,

Míg Vintpláthoz népe rakásra öszve gyűlt.

A' Kozákok fel nem mászhattak hozzájuk,

Mert igen rövid vólt az ő lajtorjájok.

Mivel setét vala, helyet sem lelhettek

Alkalmatossabbat a' hol fel-mehettek.

Az ő tűzellések nagyon világított,

Feléjek két mozsárt a' Gróf igazított.

Haubitzek ezekbűl közikba vettettek,

Tizen-négyen hamar meg-is ölettettek.

Hufzon-két emberrel Vintplat el-érkezett,

Mihent itten vala, e' kis felekezet,

Két ágyút ezekkel ide vonattatott,

Mellyekbűl nem több, tsak hat tűz adattatott.

Mindjárt a' Kozákok futottak, szaladtak,

Mint ölyvtől a' Tsirkék, ők úgy el-özláltak.

Vél.

Vélvén, fogják őtet még attaqvírozni,
Nagyobb erőt mint most, ellene még hozni.

Azért-is ágyúkat mindenik bástyára,
Vonattatott a' Gróf, várta újabb tsatára.

Mihent ezen helyes rendelést meg-tette,
Gubernátornéhoz maga úttját vette.

Ezt ágyba találta, mert szíve vőlt szorult,
A' Gróf térdre esett, lábaihoz borult.

Kérte: minthogy történt halála Urának,
Hogy őtet ne tartsa Fátuma okának.

Szemével látta ő, hogy mikép mentette,
Még-is hozzája lőtt, sebbe-is ejtette.

Leg-kissebbet a' Gróf szemére nem vetett,
Nem tudta szívébe, még-is mi lehetett.

Gyermekei, hogy hol vólnának, kérlette,
Szólt a' Gróf: Ezeket Pánov meg-mentette.

Más szobába vitte, nintsen semmi bajok,
Meg sem-is sértődött, sem tagok, sem hajok.

Az alatt a' Grófnak itten meg-mondották,
Hogy Hetmánt tömlőtzből ki-szabadították.

Némelly emberei: 's a' városhúl ki-ment,
Három száz Kozákkal egy hegyen vólna fent.

A' kikkel-is mostan azt akarná tenni,
Hogy éhséggel főgná a' várat meg-venni.

Azért-is, ennek-is, hogy eleit vegye,
Vízzé az Hetmánynak szándékát hogy tegye,

Küldött a' városba a' Gróf katonákat,
Kik az Alfzonyokat, nagy, 's kis leánykákat,

Egy seregbe gyűjtven, őket mindjárt nyomba,
Vezessék fegyver közt; zárják a' Templomba.

A'

A' Templomot a' Gróf fa székkal, deszkákkal,
Körül rakattatta, szász rakás fákkal,
Ezen minden dolog, éjjel mene végbe,
A' hegyről nem látták, történtt sötétségbe.
Meg-mondatott nékik, hogy ők készülyenek
Halálra : 's lelkekről rendelést tegyenek.
Tulajdonítsák ezt férjeknek , 's Attyoknak,
A' kik fegyvert fogtak , nem pedig magoknak,
A' Templomnak reggel tűz fog vettettetni ,
Melly által meg-fognak ők emészttetetni;
Az meg-engedtetik ; hogy három Aszfzonyok,
Mennyenek hozzájuk : 's tizen-két Leányok,
Kérjék az Attyokat , és magok férjeit,
E' mellet a' lányok magok kedvesseit ,
Hogy tüstént tegyék-le ők a' fegyvereket,
Így : és nem másképpen tarttyák-meg élteket.
Örömmel rá-álltak minnyájan ők arra,
Pánov Űr e' dolgot vállalta magára.
Az alatt sebéhez a' Gróf-is láttatott ,
Mivel fegyver lövés immár nem hallatott.
Lapin Űr meg-nézvén , szólott : őt még rosz éri,
Mivel ki-foly, úgy mond : felette sok véri.
Hidegbe a' sebe egészíszzen bé-fagyótt,
Hogy bé nem köttette, hibát teve nagyot.
Tűz felett kellett a' sebét tartani ,
Es így a' fagyos vért itt fel olvasztani.
Szörnyű fájdalmakat a' Gróf akkor érzett,
De jó vólt , hogy sebe megint újra vérzett,
Bé-is kötötte azt , a' mint kellett Lapin ,
Hamar meg-is gyógyúlt testébe mindennin.
Egy

Egy ideig ugyan lábon nem mehetett,
A' hol akart lenni, ágyával vitetett.
Sok vére ki-folyván meg-halaványodott,
Abrázattyába-is nagyon meg-véknyodott.
Egy reggel Nílovné őt meg-látogatta,
Hogy illy színbe látta, könyveit hullatta.
Nem vólt nyúgodalom ő gyenge szívébe,
Mert gondolta a' Gróf, hogy meg-hal sebébe.
Szóllt : az Urat soha férjem gyilkosának
Nem tartottam, nem-is oka halálának.
Tsak kis újjával-is őtet nem bántotta,
Más az : a' ki fejét ketté hasította.
Sőt ha hajlott vólna, az Űr kérésére,
Nem jött vólna még most élete végére.
Fáj szívem, az Urat, hogy ejtette sebbe,
Könnyen történhetik, hogy meg-is hal ebbe.
Engedjen-meg néki, meg-fizetett érte,
Az halál poharát hamaréb rá mérte.
Kérem azt-is, hogy őt, el-takaríthassam,
Végső tiszteletem néki meg-adhassam.
A' közönség engem nem fog szenvedhetni,
Hogy meg-ölték, okúl engemet fog vetni.
A' Titkos Tanács-is, dolgomat fel-venné,
Tzárné előtt nagyon feketének tenné.
Mihent ezt el-végzem, én mindjárt el-megyek,
Nem akarom, mások' szeme előtt legyek.
Afanásiám-is, el-fog velem menni,
Így trágár beszédnek tárgya nem fog lenni.
Már-is Nemzetisége szegényt kárhoztattya,
Attya halálának ő-is oka, tarttya.

De lesz még olly idő, az Úrnak ált adom,
Mert a' mit fogadtam, mostan-is fogadom.

Valamiket szállott; a' Gróf helybe hagyta,
A' temetésre-is engedelmet adta.

Nslov Aszfzony ki-ment, 's Afanásiája
Bent maradt', mindjárt-is, szállott ez hozzája.

Világ végire-is, hogy ő el-kíséri
A' Grófot: hűségét halálig ígéri.

A' közönség Annyát, hogy úgy ne nézhesse,
Mint férje gyilkossát, ne-is büntethesse,

Kérte igen nagyon, hogy őt el-szöktesse,
Hogy így őtet okúl, ne annyát vethesse.

A' Gróf kéz-adással tette ígéretét,
Tsudálta annyához való szeretetését.

Az hegyre már Pánov ek-ment a' lányokkal,
Egy Dobossal, és az három Aszfzonyokkal.

Doboltatott: le-jött az hegynek tövére,
Tíz Kozák kísérték őket tetejére,

Szálltt hozzájuk Pánov, itten bátorsággal,
Hogy ha le-nem-teszik, minden hamarssággal,

Fegyvereket: lássák! de már tíz órakor,
A' Templom égni fog, hamú lélzen, és por.

A' tűz emészti-meg feleségeiket,
Es abba záratott lány gyermekeiket.

Egy fertálykor tízre, még választ nem küldtek,
De már lángot látván, tsak hogy nem örültek.

Mivel három öl fát, a' Gróf meg-gyújtatott,
Mellynek füstye, lángja, az hegyről láttatott.

Két fertályt az óra ütven tíz órára,
A' Grófnak hirtve adatott tudtára,

Hogy

Hogy fejer kezkenők a' hegyen lobognak,
Hallatik mint sírnak ottan, 's mint zokognak.

Es hogy fegyvet nélkül futva le-jönnének,
Kozákok; a' kik-is alig pihegnének.

Ketten ezek között hozzája érkeztek,
Kik szólltak; mindenkép mindjárt meg-egyeztek.

Kérték fél óráig: hogy meg-ne-gyújtassa
A' Templomot: e' nagy kegyelmét mutassa.

Kevés idő várva, már mind meg-jelentek,
A' Gróf eleibe fegyver nélkül mentek.

Négyet magok között; úgymint zálogokat;
Ált adtak, leg-fővebb, 's gazdag Kozákokat.

Az Hetmánt kötözve el-hozták magokkal,
Ált adták ötet-is más három rabokkal,

Kik a' Társaságból ált szöktek hozzájuk,
A' midőn éjtszaka velek vólt tsatájok.

Mihent tsendesfég lett a' Kázamátákat,
Meg-nyitatta a' Gróf, és a' katonákat

Ki-hozatta, a' kik negyven-négyen vóltak,
Tizen-öt sebesek már akkor meg-hóltak.

Cancellárius-is ezekkel ki-mászott,
Olyan vólt mint ürge, a' melly jól meg-ázott.

Egy vasra Hetmánnyal ötet vérettette,
A' föld alatt lévő tömlőtzebe tétette.

Gubernátort más nap igen nagy pompával
El-temették, gyászos, de szép muzsikával.

Tizen-két ágyúkkal a' Gróf tüzeltetett,
Szakállós Pópáktúl sirba tétettetett.

Míg a' temetés ált, Panov Úr nem henyélt,
Alkalmatosfággal, és az idővel élt,

Szent

Szent Péter és Pálnak hajóját el-vette,
 Melly már kész volt, eztet mindjárt jelentette.
 A' tár-házat a' Gróf vele meg-járatta,
 Valami abba volt mind fel-íratatta.
 Másokkal élelmet hordatott rakásra,
 Tudván ritkán akad tengeren szállásra.
 Egyszersmind Nílovné láthatatlanná lett,
 Nem tudták hová lett, mivel bútsút sem vett.
 A' Gróffal ugyan volt, de szót sem szólhatott,
 Kezet fogott, el-ment, könyveket húllatott.
 Uttyát olyan nagyon azért fietette,
 Két lánya firását mivel nem tűrhetette.
 Mert Afanásiát titkon el-hozatta
 A' Gróf: 's ezen Nénnyét mind kettő firatta.
 Míg lebbe volt, mindég ágya mellett strázsált,
 Kijel kemény földön, nem nyoszolyába hált.
 Mind addig, míg Méder bizonyossá tette,
 Hogy halál markából a' Grofot ki-vette.
 Vagy két nap, 's két éjjel, maga-is nyugodott,
 Mivel eddig mindég nyughatatlankodott.
 Egy reggel a' Grófhöz jöve szomorúan,
 Meg-esmérté rajta, hogy szíve van búban.
 Egy levelet nyújtott néki a' kezébe,
 Ezeket szólotta nézvén a' szemébe:
 Nem hozom az Urat többé kísértetbe,
 Nem gyötrődik szívem már a' szeretetbe.
 Stéfanoj küldötte néki e' levelet,
 Nagy fel-háborodást ezzel szívébe tett.
 Világossan abba ő tudtára adta,
 Hogy a' Gróf meg-tsalta, és őt tserbe hagyta.

Mivel bizonyosan vagyon Felesége,
Ne-is légyen abba leg-kiszebb kétsége.

Ha hajadon fővel vele el-fog menni,
Tsak világ tsúfjává fogja magát tenni.

Ha tetszik, érette boszszút fog állani
A' Grófon: és vérit ki-fogja ontani.

Es azután ötet majd jobb karba teszi,
Mert hitves társának bizonyhál el-veszi.

A' Grófot e' levél fel-háborította,
Majd fegyverhez kapott, úgy fel-indította.

Nem tudta hozzája mint szöillyon hírtelen,
Mert Stefanov vádja nem vala helytelen.

Észre vette a' lány, hogy így van a' dolog,
Mert látta, a' szíve felette háborog.

Maga szólott a' Grófhhoz, nyugodjon-meg szíve,
Mert ő még-is mindig léfzen igaz híve.

Szeretni-is fogja, de nem úgy, mint férjét,
Hanem úgy mint Attyát, .avagy-is testvérjét.

Kérte-is; vigye-el őt Európába,
Mert tsak világ tsúfja lenne Kámtsatkába.

Engedje-meg férfi ruhába járhasson,
Hogy kísértetektől bátran maradhasson.

A' Gróf mindenekre magát ajánlotta,
'S hogy ő házas vólna, mért meg-nem-mondotta,

Okait ő néki mind el-beszéllette,
Isten tudja, a' lány azokat mint vette.

Más nap fegyveresen már férfi gúnyába
Meg-jelent; szebb-is vólt, mint Afiszony ruhába.

Bellónának lett ő valófágos mássa,
Vitézséget képzelt ő minden mozgása.

Achil-

Achilles nevet nyert ezen új Amazon,
 Magának-is igen nagy kedve tölt azon.
 Ama nyughátatlan lelkű Stefanovra,
 A' kinek szándéka volt tsak rosz dolgokra,
 Mivel most-is újra gazságot okozott,
 Illyen Szententziát a' Társaság hozott:
 Hogy ő néki ennek tanátskozásába,
 Soha részi nem lesz, sem több más dolgába.
 Míg ezen dolog folyt számos munitziót,
 Édes vizet, lós húst, több más provisiót
 A' hajóra hordtak, baromfit, ökröket,
 Harmelin, nyulzt, róka, több drága bőröket;
 Jól meg vala már ez ágyúkkal spékelve,
 Annak Kamarái mindehnel meg-telve,
 Szerentsés hajózást tsak Istentől vártak,
 Azért' előbb mint sem az hajóra szálltak,
 Ő szent Felségének áldozat nyújtatott,
 Énekes Mise Templomba tartatott.
 Az Évangyéliom mint énekeltetett,
 Minnyájátúl megint az hit le-tétetett.
 A' szent Mise után, Te Deum tartatott,
 Tizen-két ágyúval a' Gróf ágyúztatott;
 Ezután minnyáját a' Gróf meg-intette,
 Bátorfágra, 's több más jóra gerjesztette.

* * *

Mind ezen dolgok, a' mellyeket ezen tzik-
 kelybe ki-tettem, így vannak azon Németh
 könyvbe-is, melly fordítása azon Frantzia
 nyelven ki-adattatott könyvnek, a' mellyet ön-

nön maga Gróf Móritz Benyovszki maga életéről ki-adott. De mivel Rontó Budán nálam lévén, nagyon különböző-képpen beszéllette előttem ezen történeteket, azért-is jónak ítélttem, hogy az ő szavait-is itten ki-tegyem; hogy így az ő velem tett beszédjét, minden kegyes olvasó latra vetvén, a' dolog valóságáról tetőzése szerént ítéletet tehessen.

Rontó Pál így szóllott: hogy midőn már Kámtsatka tartományának Bolschereczk városába voltak, ő nem tudja, jádzkodott-é a' Gróf Schakot, avagy nem, mivel ő mintegy szolgája lévén, az Urak közzé nem ment, hanem bizonyosnak mondotta, hogy pénze itten mindenkor elég vólt a' Grófnak; de hol vette, ő nem tudja, és nem-is illett, mint Urátúl tőle aztat kérdezni.

Másodszor: midőn ezen városkának várát, a' mellybe a' Gubernátor lakott, éjtszakának idején, a' mint ki-tettem, meg-vették volna, leg-elől a' Kazamátákat törték-fel, és azokból a' számkivettettek ki-szabadították, a' kikkel már a' Gróf kéz alatt egy értelembé vólt. Ezeknek ők fegyvereket-is vittek magokkal, kinek lántsát, kinek kardot, kinek puskát &c. mihent ezek szabadok lettek, és fegyvert tőlök nyertek, egyesült erővel a' várba minden Nemnek tekintete nélkül minnyájokat vágtak, és ölték, a' Gubernátort ki ölte-meg, azt nem tudja, de a' Cancelláriust, hogy önnön maga vágta volna-le, azzal ditsekedett előttem, a' Gubernátornét sem látta soha többé gyermekeivel együtt, hanem más napra virradván, lát-

látta, hogy Afanásia mindenütt a' Gróf oldala mellett volt, harmad napon pedig, már katonára Fő-Tiszt ruhába lértál mindenütt vele, mivel pedig a' várba egy lélek sem maradt életbe, ő nem tudja Afanásia mint maraghatott-meg, gondolta ugyan csak, hogy ötet a' Gróf őltalmazta-meg. A' Gróf sem esett itten sebbe, a' mint Rontó mondotta, sőt mindenütt serényen comandírozott, és bízatta minnyájokat. Minekutánna már a' várba meg-szünt a' tsata, és aztat hatalmokban vették, egy részével a' Gróf a' Társaságnak a' Tenger révet vette-meg, és itten-is valamint a' Gubernátor katonáit, úgy néhány ott lakosokat, mind kardra hányták; ennek-is már Urai lévén, szent Péter és Pál hajóját magok hatalmok alá vették, ez leg-jobb hajó-is volt, mert a' Gubernátor eztet tökéletesen meg-tsináltatta, mivel nem régen aztat a' tenger háborúfága nagyon meg-rongálta volt; a' többi hajókat mind meg-égettette a' Gróf, hogy így utánnok ne jöhessenek, a' leg-jobb, leg-ízebb ágyúkból annyit, a' mennyi szükséges volt, a' hajóra vonatta, két haubit-zot hányó mozsarakkal, a' többi ágyúkat, és mozsarakat mind a' tengerbe vettette, úgy mindennémű fegyvereket-is, ki-vévén a' mellyeket szükségeseknek látott lenni, ezeket a' hajóra rakatta, valamint a' szükséges golyóbi-sokat-is, és puska-port, a' felül valókat pedig mind Neptunusnak áldoztatta-fel. Beszéllette nekem tovább Rontó, hogy valamint a' kints tárt, úgy az élés tárokat a' Fegyver tárral, mind fel-törette a' Gróf, a' fegyverekkel,

és ágyúkkal mint bánt, csak most fellyeb tettem - ki. Mi pedig a' kints tárt illeti, volt - é abba pénz, nem tudta nékem meg mondani, de úgy mond : kétség kívül kellett lenni, mert három nagy vas ládákat nagy ügyel bajjal emeltek a' hajóra. A' mi pedig a' több drágálágot illeti; bővlegét elégképpen ki nem tudta mondani, különösen a' fok szép, és drága vadak' bőreit, melyek Nyusztokból, Harmelin, Tigris, Párdutz, fekete, és fejez Medvék, piros, fekete, kék, és fejez rókák bőriből, és több e' félekből állott, két kamara tölt - meg ezekkel a' hajón. Az élés tárákból pedig valamennyit a' fent írt terheken felül el - bírt az hajó, annyit raktak arra; de ezek mind olyan szerek voltak, a' melyek a' tengeren romlást, vagy rothadást egy könnyen nem szenvednek. Személyek szerént - is minnyájan, valamint pénzzel, úgy több más portékakkal jól meg - rakodtak, és így mint ama jól meg - rakott méhek, mikor, és miképpen indúltak - ki Kámtsatkából, most mindjárt alább verseimbe ki - télzem.

HATODIK TZIKKELY.

A mollybe Rontó Pálnak a' Gróffal való beszédje ki-tétettetik, annak utánna Kámtsatkából való ki-menetel. A Beringisz szigeten való mulatás, a' Tengeren sok féltelmes veszedelmek, Japoniába lett érkezéssel, és az ottan történni dolgokkal adattatnak elő.

Ezek így történnén, a' tenger révébe
 Sétált a' Gróf, már most vala jó kedvébe,
 Mert látta, hogy juta régen várt tárgyához,
 Szóllit, mivel vele vólt Afanásiához.
 Kedves Achilleském; Rontó az én szolgám,
 Hol van? meg-ölték-é? bár tsak aztat tudnám,
 Jó katona ugyan, de kissé vakmerő,
 Könnyen a' tsatába el-is veszhett ő.
 Felelt itt Achilles, aztat nem kell vélni,
 Hogy meg-ölték vólna, nem lehet ítélni.
 Tudom; hogy jó gondot viselt ő magára,
 Keze által sőt sok jutott halálára.
 Valamint mi, ő-is valahol ott sétál,
 Jól mondom; ám lássa! az hajó órrán ál.
 Úgy-is vólt, kardjára ottan támaszkodott,
 Mint Vidinyi Basa kénnyen dohányozott.
 Szóllt a' Gróf: mennyünk-el, kerüllyünk hátára,
 Majd egy tzigány kaptstot vágok a' farára.

El-mentek : már akkor katona ruhába

Vólt Afanásia, még pedig nyalkába.

A' mint hozzá értek, a' Gróf reá tsapott,

Eb. atta mondással, ő kardjához kapott,

Hirtelen meg-fordúlt, a' Grófra esmére,

Kezét meg-tsókolván, botsánatot kére.

Mit tsinálsz itt Fiam, szóllt a' Gróf hozzája,

Véltem, hogy valamelly Kozáknak tsidája

Lelkedet testedbül éjtszaka ki-dőfte,

Az Éden kertyének közepére lökte.

De hogy lökte! élek még szolgálattyára

Nagysádnak, testemnek sem lett semmi kára.

Éjjel a' tsatába én-is emberkedtem,

Tehetségem szerint Moszka fejet szedtem.

Meg-adattam vélek szenvedésem árát,

Úgy vágtam, mint vágja Kafza a' fű szarát.

Nem vadásztam, még-is nyusztom elég vagyon,

Mert kik azt vadászsák, vágtam őket agyon.

A' Cancellárius soha referálni

Nem fog, sem Nagysáddal többé pörbe szállni.

A' lelkét Plútónak, úgymint Mátka-tálat

Küldöttem : már nem él ezen veszett állat.

Bár nagyon setét vólt, még-is rá esmértem,

Mindjárt-is kardomat a' nyakához mértem.

Úgy le-ütém gombját, szintúgy karikázott,

Örültem, hogy karom akkor nem hibázott.

Láttam a' Hetmányt-is, hogy fülbe harapott,

Ki-lottsant veleje, olyan tsókot kapott.

Hát a' Gubernátort, vallyon meg-ölték-é ?

Hová lett az Alfszony, 's három lány gyermeke ?

Jól tudta itt Rontó, ki légyen Achilles,
Tette magát; vele hogy nem esmérletes.
Felelt a' Gróf: Pánov Úr a' Gubernátort
Meg-ölte, és hólnap fogjuk lakni a' tort.
Az Gubernátorné leányival el-tűnt,
De még sem reménylem, hogy ő élni meg-szűnt.
Valahová oda magát el-rejtette,
Avagy úttját póstán meszfze földre vette.
Hát ez a' Mars' fia, melly Nagysáddal sétál,
Honnan jött? olyan szép, mint a' szép virág
Képének majd olyan az egész formája (szál.
Mint Gubernátornak Afanásiája.
Nem lesz Moszka nemzet, mert tsínos,'s nem buta,
Sok kellene nekünk ilyen szép Rekruta.
Tudom, hogy Nagyságod, már meg-visitálta,
És épnek találván, bé-is assentálta.
Szóllt a' Gróf: eb-hájjal kenték bé testedet,
Drága pénzen nem egy meg-venne tégedet.
Tudom jól esméred ezen rekrutátskát,
Mert szám nélkül láttad Afanásiátskát.
Hogy Pánov meg-ölte az ő édes Attyát,
Meg kapta karomat, 's kardom markolattyát;
Nagyon esedezett, tartsam-meg életét,
Emberiségemnek lássa szeretetét.
Valaki meg-öllye, aztat nem engedtem,
Mert szabadságunkra leg-több hasznát vettem,
Kért arra-is, vigyem őt Európába,
Mert meg-öli magát, mint sem Kámtságába
Maradjon: 's itt nézze, szülői' sír halmát,
És míg él, szenvedje illy szívű' fájalmát.

Jól tudja, hogy vagyok én nékem Hitvesem,
Nem-is tzinkusom ő, hanem Achilesem.

Ezen névre ötet én magam béráltam,
És hogy Tiszt ruhába járjon, jónak láttam.

Igy a' botránkozást rólam le-hárítom,
Idővel hazánkba őt ki-házásítom.

Szóllt Rontó: Nagyságod bizony nagy Keresztény,
Kár hogy feje körül nints lúgár, és szent fény.

Nagy dolog ám ember éltét meg-tartani,
Az halál torkából őtet ki-rántani.

Az Isten-is, ne ölly! eztet parantsollya,
Nagy bűn a' gyilkosság, ha ki meg-fontollya.

Nagy jó tselekedet, árvákat ruházni,
Mert nem fognak soha így szegények fázni.

Jól téfzi Nagysád, hogy illy szent dolgokat téfz,
Hiddje, mind ezekért, nagy jutalmat-is vész.

Achillest vigyük-el hát Magyar Hazánkba,
Bé-ülhet kutyákkal bé-fogott kis szányba.

Szóllt a' Gróf nevetve, hallod-e te bohó,
A' tengeren, mellyen mi menünk, nintsen hó.

Azon e' hajóval fogunk hajókázni,
Szány, kutya itt marad, nem lehet szánkázni.

Szóllt Rontó: engemet, ugyan e' dolog bánt,
Hogy hajóra ülünk, és itt hagyjuk a' szányt.

Tengeren hajózni tsak kín, és nem öröm,
Tett fogadásomat így megint fel-töröm.

Mivel meg-esküdtem, hogy nyulztot vadászni
Nem fogok; tengernek vizén hajókázni.

Bolond vé: a' tenger, az hajót úgy hánnya,
Mint a' menyköt Bernát, az embert sem szánnya.

Hol

Hol tiszíttya hajót öble mélységére,

Hol nagy hegyet formál és vett tetejére.

Irtóztató nagy víz, széli, hofszá nintsen,

De mi nagyobb, ennek tám feneke lintsen.

Nagyobb a' Fertőnél, a' Balatonnál-is,

Sokkal mélyebb, még a' Baktai tónál-is.

Ebbe Komáromi sok híres halászfok,

Soprony vármegyébe lakozó rákásfok

Halakat, rákokat bezzeg foghatnának;

Mellyekkel magoknak hasznót hajthatnának.

Itt olly nagy egy víza, mint a' Budai vár,

Ennek fogásából nem származna ám kár.

De száz pár bial kell gyalom vonására,

Másképp ki nem húzzák a' tenger partyára.

Egy kövi hal olly nagy, mint bár melly szelemen,

A' habok között ugrál, mert friss, és eleven.

Foghattyák ezeket vagy tapogatóval,

Avagy habra állván, meringlő hálóval.

A' rákokat pedig ágyúval kell löni,

Ha ölzve nem törnek, nem fognak meg-főni.

A' Pesti Ispitált egynek az hátával,

Úgy bé lehet fedni, mint tserép téglával,

Három száz akó ser bé fér ollójába,

Nehéz: de nem esne fogása héjába.

A' tengeren nintsen semminémű malom,

Mert nem foly, bár indul rajta sok víz halom,

Ha kenyérünk el-fogy nem őrltethetünk,

Piatz lintsen rajta, pénzen sem vehetünk.

Tsak hajón kell járni, melyt ha szirtnek veti,

A' kik azon vannak, magába temeti,

Szár-

Szárnyunk nints, hogy abba mint rézték úzhassunk
 Így vagy szálva, úszva, meg-szabadúlhassunk.

Ezenk Syrénnyei minket nem, nemzettek;
 Hanem földön járó Anyáink születtek.

Azért a' tengertől mint ördögtől félek,
 Hiddje Nagysád; már-is hogy csak félig élek.

Mit búsúl sz Kenyeres, mikor semmid lintsen,
 Szóltt a' Gróf: Kurázsíd, látom éppen nintsen.

Mond-meg, ez előtt-is, hogy tengeren vóltunk,
 Hogy meg-maradtunk-é? avagy belé hóltunk?

Tudod, hogy akkor-is, mint nem hányt bennünket,
 Hajónkat meg rontá, de nem a' szívünket.

Bízzál ez után-is Isteni Felsőbe,
 Meg-tart ő életbe, ált víz békességbe.

Bé-tölt ekkoráig én minden mondásom,
 Most-is kedves Rontóm, ez a' javallásom:

Meg-ne-tsökkeny: vessed benne reményedet,
 Tartsd-fel még tovább-is, katona fényedet.

Ha a' tüztől nem félsz, mért félsz te a' víztől,
 Több jó ízek között, egy kevés lós íztől.

Ki keserűt nem ett', nem érdemel édest (a)
 Szerentse dolgának, ki az, ki vethet lest?

Már meg-szabadúltunk Moszkáknak kezéből,
 Hidd: hazánkba jutunk tenger veszélyéből.

Készülj! és bátor légy, holnap jösz hajóra
 Velem együtt: nem ülsz itt a' vértse lóra.

Ezen Sæculumnak hetven-egyediké,
 Május holnapjának tizen-kettedike

Folya:

(a) Dulcia non meruit, qui non gustavit amara.

Folya: Kámtsatkából, hogy ők el-indúltak,
Előbb mindeneket midőn már fel-dúltak.

A' Társaság Grófot tette Admirálnak,
A' kik hajón vagynak, mind illy alatt álnak.

Krustyievet pedig utánna valónak,
Ők voltak Urai tehát az hajónak.

Hetven három személy vólt itten alatta,
Kiknek a' Gróf maga rendelésit adta.

Afszfonyi személyek kilentzen valónak,
Kik ezen hajóra ő vélek szállának.

Még ezeken kívül tizen-két útaxók,
Kik többnyire vóltak Chinai *Pomlazók*. (a)

Cancelláriusnak az ő Attyafia,
Izmailov, itt vólt, Húgának a' fia.

A' mint meg-indúltak, ollykor hol havazott,
Ollykor hideg szél fújt, néha harmatozott.

Beringsz sziget hatod' napra szemekbe tűnt,
Fáradtságok sülly a' kevésbé mindjárt szűnt.

Mintegy fél mért-földnek a' mészszelégére
Azon részre, a' melly fekszik déllére,

Vas-matskákat a' Gróf a' vízbe hanyatott,
Mellyekkel a' hajó itt meg-állítatott.

Pánovnak tíz embert maga mellé venni
Parantsolta, kikkel kis hajón fog menni

A' szárazra; hogy ott olly helyet keressen,
A' mellyen ninnyája bátran meg-férhessen.

Két lövést tétessen, hogy ha talál illy helyt,
Midjárt ki-szál velek, ha meg-hallja e' jelt.

Ha-

(a) *Pomlaz* Chinai szó, orvost tészen, ezek füveket
szóltak keresni, talán Böttanikusok,

Hamar-is két tüzet Pánov Úr adatott,
 Mihelyest a' Gróftúl ez meg-hallattatott,
 Mindjárt minnyájokkal a' szárazra ki-szált,
 A' kikkel egy szép zöld kerék dombon meg-ált.
 Pánov Úr itt néki aztat reportálta,
 Az egész szigetet hogy ő meg-vizsgálta.
 De ő egy lélekre sem akadott benne,
 Beszédjébe a' Gróf kétféles ne lenne,
 Négy embert ki-küldött, még jobban vizsgálni,
 Többinek egy Gunyhót kellett munkálni.
 Egy süítő Kementzét abba építtetett,
 Mellybe kenyereket számokra süttetett.
 A' négy ember meg-jött napnak le-száltakor,
 A' Gróf falatozott egy keveset akkor.
 Ezek-is azt mondták, hogy embert nem láttak,
 Hanem egy Gunyhóra ők még-is találtak,
 Mellybe egy kutya vólt; ez-is tőlök szaladt;
 Ezen levél pedig vólt egy hordó alatt.
 A' Gróf a' levelet mindjárt olvasgattya,
 Mellynek nem más, hanem ez vólt foglalattya.

A L e v é l.

Egésfég, békesfég légyen mind azoknak,
 a' kik ezen szigetbe jutnak.

Tudtokra adom nékiek, hogy a' szent Er-
 zsébet hajója, 1769. Elztendőbe, az én vezér-
 lésem alatt, az Ochótzki révből ki-futott: mi-
 vel pedig a' fok tengeri háborúságok által na-
 gyon meg-sértődött, egy álló elztendeig ezen szi-
 getbe feküdt: számtalan próbáink után, hogy
 aztat helyre állíthassuk, és úgy annakutánna

azon

azon vízfzaz evezhessünk, végtére el-bontottuk,
és annak részeiből több apró hajókat munkál-
tunk, a' mellyeken én most egy útat tenni
szándékozom azon sziget felé, a' melly nap ke-
letre fekszik, olyan reménységgel, hogy talán
ott olyan nagy hajóra akadok, a' mellyen tár-
saimmal együtt haza fogok mehetni.

Íratott Januáriusnak 24. napján
1771. Esztendőbe.

Evdn Ochotin m. p.
Kapitány.

* * *

Mivel ezen levél újnak látzatott,
Emberök nyoma-is, az havon látatott,
Vélte a' Gróf, hogy még a' szigetbe lézen
Ochotin : a' kitül tudósítást vézen.
Es ha talán maga már tovább-is haladt,
Tán embereiből valaki itt maradt.
Azért-is öt embert ki - küldött szaporán,
Hogy mennének frissen azoknak a' nyomán.
Egy levelet-is írtt a' Gróf Ochotinnak,
Hogy adnák kezébe, avagy társainak.
Más nap reggel néhány lövések hallattak,
Ezek a' szigetnek dél részén adattak.
A' Gróf erre mindjárt lármát doboltatott,
Vintplát Ur leg-ottan ki-is rukkoltatott.
Tizen-hat emberrel hajón azon részre,
Mellyen a' lövések vétettettek észre,
Nyóltz

Nyóltz emberrel a' Gróf fel ült más hajóra,
Utánna ment; hogy így vályyon dolgok jóra.
Midőn azon résznek szélire érének,
Látták; hogy feléjek egy hajón jönnek
Emberek: kik közül kiáltott egyike,
Hogy levél van nálok, intett némellyike.
Szent Péter, és szent Pál hajó Vezérének,
Hoznák eztet, azért békével lennének.
Ezen levél vala Ochotin' levele,
Sok szép üdvözléssel 's örömmel vólt tele.
Hogy olly szerentsésen ők ide jöhettek,
Tenger hajjainak prédája nem lettek.
Kérte őtet, jöjjön látogatására,
Mind a' kettőjöknek fog lenni hasznára.
A' Gróf ezen embert hajójára vette,
Mellynél a' levél vólt, közöntését tette;
Meg-tartott még vele hármat mint zálogot,
De Ochotinnak-is ő négy embert adott.
Meg-fordúlt, és visszfa mene a' tanyára,
De érkezett éppen nagy zenebonára.
Stefanov a' Gróffal itten szembe leve,
A' dologrúl illyen jelentést ő teve.
Hogy itt Andreanov párt-ütést támasztott,
Es sok embereket ő fel-is lázzasztott.
Ezek leg-főbb feje vólna Izmailov,
Más tizen-kettőnek pediglen Czablikov.
Ezek olly nagy gonoszt akartak itt tenni,
Hogy ha a' Gróf népe szárazon fog lenni,
Es maga fel talál menni a' hajóra,
Ott meg-fogják őtet, és verjék békóra.

Kám-

Kámtsatkába vízfűz mint rabot úgy víszik,
Nagy jutalmat vesznek érte, aztat hiszik;
De mihent meg-tudta a' Gróf szándékokat,
Fegyverektől mindjárt meg-folztá azokat;
Az elő-járókat mind vasra verette,
Az hajó fenekén tömlőtzebe tétette.
Kiken hadi törvény mindjárt szolgáltatott,
Illyen szententzia fejekre hozatott;
Hogy Izmailov Úr vele Pareczliff,
A' ki úgy-is vala Kámtsatkabéli fi,
Itt ezen szigetbe-fognak hagyattatni,
A' többi minnyája meg-fog páltáztatni.
Húzamos ötvenet kaptak-is farokra,
Inték, vigyázzanak ezentúl magokra.
Más nap Ochotinnak a' Gróf levelet írt,
Embere vitte azt, kit egy hajó kísért.
Meg-írta, hogy melly nagy öröme van abba,
Hogy ő sem merült-el a' fok zajos habba,
Kérte: jöjjön hozzá más nap hat órára,
E' szigetbe lévő tenger szorossára.
A' Comandót a' Gróf Pánovnak ált adta,
El-mént; és Ochotint immár ottan kaptá.
A' Grófnak meg-mondá víszontagságait,
Eleibe tette minden plánumait.
Ő Saxoniába, szálltt, jött e' világra,
Laichtenfeld a' neve, jutott árvaságra:
Erzsébeth Tzárnénál ő szolgálatot vett,
Okát mért, nem tudja, számkivettettetett;
Jakutzból, Ochotzkba kellett néki menni,
Egy kis szerentséje kezdett itten lenni;

Mert ő gyakran innét egy hajón ki-mene,
Tengeri vidrákra, a' melly állat fene.

Végtére a' hajót hatalmába vette,
Még két más hajóval magáévá tette,

Ezekkel ő elég hatalmassá-is lett,
Az Aleutisi szigetbe lakást vett.

Építeni akart itt Coloniákat,
Es ide bé-hozni több Familiákat.

Költsége meg fogyott, fel-tette magába,
Hogy Ochotzkba menni fog, és Kámtsatkába.

Ezeket fel-dúllyá, tisztán ki-rabollyá,
Az ottan nyert kintsel szükségét pótollyá.

Ezen plánumának végbe vitelére,
Kérte Grófot lenne ő segedelmére.

Felelt a' Gróf, bánnya, hogy ő nem szolgálhatt
Néki; és hozzája népével nem állhatt.

Mert kéntelen menni ő Európába,
Es hogy szolgálhasson, nints már hatalmába.

Javasolta néki, külső Monárchákhoz
Irjon, hogy segitsék a' Coloniákhoz.

Adott-is a' Grófnak három leveleket,
Néhány Királyokhoz írta ő ezeket.

A' Gróf-is fátumát néki el-beszéllte,
Melly keserves vólna, még most-is az élte.

Erre holtig tartó barátságot tettek,
Egymástúl sok sírás között bútsút vettek.

Mihent társaihoz a' Gróf el-érkezett,
Hogy merre mennyenek, arrúl értekezett.

Javaslása vala bé-menni Chínába,
Igy hamar juthatnak ők Európába.

Tár-

Társaság időt kért a' gondolkodásra,
 Elszeket fordíták ők más utazásra.
 Szólltak ; éjtszak felé hogy jobb lészzen menni,
 Mivel China felé lokat kell kerengni.
 A' Gróf bár kelletlen , pem ált ebbe ellent ,
 Mivel azon útról mindenik szóllott fent.
 De meg-jövendölte , bár ő vólna készen,
 Hogy meg-győzhetetlen akadályok lészzen.
 Az nap Ochotintúl ő egy levelet vett,
 A' mellybe ő néki illy tudósítást tett ;
 Hogy Stefanov hozzá írott levelébe ,
 Vegye ötet , kéri , maga seregébe.
 Hogy ha meg-elégszik az ő személltyével,
 Ált megy társaságnak , hozzá egy részével.
 Stefanov meg-látván Ochotin emberét ,
 Más vágásba mindjárt fordítá kerekét.
 A' Grófal magával kívánt beszélteni ,
 És egy új párt ütést néki jelenteni.
 Első szava az vólt , hogy őt el-nem-hadjá,
 És ha eztet tenné , őt ördög ragadjá.
 Ochotin levelét néki meg-mutatta ;
 Alnok tsalárdtságát mind szívére adta.
 Meg-némúlt , le-esett mindjárt két térdére ,
 Engedjen-meg , kérte , Isten szerelmére.
 Esküdött , fogadta , magát meg-jobbította ,
 Elszét ilyenekre többé nem fordította.
 Kérte Társaságnak tettét ne jelentse ;
 Ember ; azért vétett , ő aztat tekintse.
 A' Gróf , mind kegyes Úr , néki meg-engédett,
 Kutyából szalonna tsak ugyan még sem lett.

Hűszen ötöd napján, Május holnapjának,
 Vastag ködök között ők meg-indulának.
 Éjtizak felé mentek, de Próféválása
 Bé-tele, a' Grófnak igaz vólt mondása.
 A' nagy jég darabok hegyeket formáltak, (a)
 Mint annyi roppant vár, hajó körül álltak.
 Ennek minden részín, olly károkat tettek,
 Hogy a' víz pumpátúl már el sem mehettek.
 A' víz bé-szivárgott ebbe minden felől,
 Lett itt veszedelem mind kívül, mind belől.
 Két kis árbotz-fának látván el-törését,
 Várták a' hajónak már tsak süllyedését.
 Reggelre virradván, bal oldalára dült,
 Remegett a' szívek, a' vérek-is meg-hült.
 De meg-látta a' Gróf még-is lizerentsére,
 Hogy tsak egy bálvány jég nyomta aztat fére.
 Ezt a' nép tsáklyákkal más felé taszítá,
 Így a' Gróf a' hajót helyére állítá.
 Meg-rettenté őket e' nagy veszedelem,
 A' Gróf előtt dolgek vala már kérelem.
 Kérték; merre tesszik, úttját arra vegye,
 Valahol ott őket tsak szárazra tegye.
 Ígérték, hogy soha rendeléseinek
 Ellent nem állanak semmi végzésinek.

A'

(a) Bizonyos dolog az: hogy az éjtizaki tengereken,
 főkép' Norvégiába, Grönlandiába, a' jegek egész
 hegyeket formálnak, mellyek úsznak-is, és ezek
 között Tengeri lovak-is vannak, és kutyák. Lásd
 Kóknak, Magellánnak, és több tengereken utá-
 zóknak írásait.

A' jég hegyek között ki-tsúsztak nagy bajjal,
Nem sírtak Aszfzonyok a' hajón már jajjal.
Itt minnyáját a' Gróf jól le-pirongatta,
Jót akarván, szavát hogy egy sem fogadta.
Junius havának hatodik napjára,
Földet látván, értek tenger szorossára.
Mivel a' hajók nagyon meg-volt rontva,
És számos részei egymástól el-bontva,
Róla mindeneket a' Gróf le-hordatott,
Helyre hozásához azonnal fogatott.
Az alatt Kutnetsov kilentzed magával,
A' népnek majd tsak nem színével, 's javával,
Az egész környékét vizsgálta és járta,
Az ő meg-térését Gróf nehezen várta,
Meg-térvén, jelenté, hogy négy mért-földnyire
Egy falura talált, a' kunyhók többnyire
Mind üresek voltak, tsak egy vén banyára
Akadott, és néhány anyák magzattyára.
A' falu állana tizen-négy Gunyhóbúl,
Majd ki sem látszatnak ezek a' nagy hóbúl.
Mihelyest a' hajó jól helyre hozatott,
Mindent mint elébb volt, Gróf reá rakatott,
Szélnek eresztette itt a' vitorlákat,
Menvén napról napra értek jobb klimákat.
De e' tájon még-is ez gyakran változott,
Véletlen olyan nagy háborút-is hozott;
Hogy kevés reménység volt már életekhez,
Féltek vetik habok őket a' szirtekhez.
De hamar minnyájan megint örvendettek,
Mivel egy szigetet ők meg-sejdtettek.

Mindjárt Kutnetsovot, és vele Vintplatot,
 Kikhez még adatott embert tizen hatot,
 Hajón el-küldötte, a' Gróf meg-vizsgálni,
 Hogy ezen szigetet mint fogják találni,
 Kutnetsov estvére meg-tért két tsajkával,
 Két sziget lakossal, és annyi Moszkákkal.
 Ő a' Grófnak itten aztat jelentette,
 Az egész szigetet hogy meg-tekintette.
 Nagy Kadik a' neve; láttak még délre
 Egy más szigetet-is, nem igen meszlézre,
 Midőn a' lakosok velek aztat nézték,
 Fekete Rókának szigettye; neveztek,
 Mondotta aztat-is, hogy bé-ereszteni
 Nem akartak őket, kezdték ijeszteni,
 De meg-mondván, hogy ők baráti vólnának
 Ochotinpak: velek roszszúl ne bánnának,
 Leg-ottan fogadták őket betsülettel,
 És felebaráti minden szeretettel,
 Ochotint a' Moszkák Uroknak vallották,
 Az Országba leg-főbb embernek tartották,
 Még a' Tajónak-is, alatta vólnának (a)
 Kik a' szigetekbe itt körül lagnának,
 Kérték ők a' Grófot, hogy tenné hitelét,
 Hogy Ochotinnal vólt, mutatná-meg jelét,
 Mindjárt-is levelét nekik meg-mutatta,
 Önnön kezeikbe aztat oda adta.

Ezt

(a) Tajón Királyt cészen Japoniai nyelven, és sok
 ilyen Tajónak, vagy-is Királyok vannak Japóniába,
 de ezek minnyájan adóznak az ott való Tsászárnak.
 Európába sok Hertzegek vannak, kiknek több jószágok
 vagyon, mint a' mennyiből áll azok birodalma.

Ezt Uruzumiri Tajonnak kezébe

Kell adnom, szálltt a' Gróf: jutván szigetébe.

Ök itten a' Grófot még jobban tisztelték,

Hajóját, hogy magok bé-vízik, ígérték.

Más nap jókor el-is érték a' szigetet,

Vas matskákat a' Gróf, leg-ottan vettetett.

A' szárazra ki-szált, mind a' két Moszkával

Kutnetsov: és szálltt fok sziget lakosával.

Moszkáktól meg-tudták, hogy ők kik legyenek;

Örömkbe majd nem tudták, mit tegyenek.

Kutnetsov meg-térvén, a' Grófnak mondotta,

Minden lakos magát mint nem ajánlotta.

De a' Tajont, hogy ma láthassa, nem lehet,

Mesíze van lakása, hólnap hozzá mehet.

Hufzon-nyóltzat hagyott hajó óltalmára,

A' többivel ki-szált a' tenger partyára.

A' Gróf az hajót-is ki-üressítette,

Minden portékákat szárazra vitette.

Itten a' férfiak szállottak táborba,

Betegek, Afzszonyok, nem lehetvén porba;

A' sziget lakosi olly rendelést tettek,

Házakat a' Grófal nekik rendeltettek.

Más nap meg-hallotta, látogatására

A' Tajon útba van, jönne szállására.

Egyfzer 's mint Ochotin Urnak hitvesével,

Egész udvarával, sziget fok népével.

Mindjárt-is készíteit szép ajándékokat,

Tisztelni kívánta Tajont; 's a' Nagyokat.

De egy öreg ember előbb el-érkezett,

Ki egy iffiatskát kéz fogva vezetett;

Szóllott, hogy ezt néki ajándékba hozta ,
 A' melly nyelven beszélt, a' pedig vólt Moszka.

Szólltt a' Gróf, hogy vele nagy kedvét talállya ;
 De hogy Moszka nyelven beszél, azt tsudállya.

Felelt : e' szigetbe jöttem e' világra ,
 Jutottam tsak hamar akkor árvalágra.

Midőn körül belől népek hadakoztak,
 De főkép Kozákok akkor zsákmányoztak.

Engemet-is ezek rab szíjokra fűztek,
 És mint barmot üzik , többekkel úgy üztek.

El-adtak Moskauba egy kereskedőnek,
 Tizen-egyedikét töltvén elztendőnek.

Ő-is mint az Urak , ide jött egy hajón ,
 Szívessen látta őt az akkori Tajon.

Magával engemet ide vízfzra hozott,
 Nagy örömet ezzel ő nékem okozott.

Az itt való nyelvet el-nem-felejtettem,
 Halotta mindennel azon beszéllettem.

Mindjárt kereskedést ő itt-is indított,
 Mivel már sok lakost magához hódított.

El-menvén , itt hagyott engemet talmátsnak,
 És nagyon ajánlott az egész tanátsnak.

Moskau városába, az ott való nyelvet,
 Meg-tanúlván , lettem ezzel itt nagy kedvet.

Felelégül nékem Tajon lyányát adta ,
 Hamar meg-hólt, minden jószágát rám hadta.

Mi több , hóltá után Tajonnak tétettem,
 És így e' szigetbe leg-főbb Ürrá lettem.

De meg-öregedvén, ezen Tajonságot
 Fiamnak ált adtam egész Uraságot.

A' Fiam-is lányát adta más Tajonnak,
Melly-Európai, 's nagy vitéz, olyannak.
Ez sem Kozákoktól, sem másoktól nem fél,
A' fiam már gazdag, szép békeségbe él.
A' Gróf észre vette, Ochotinról beszél,
Így szollott hozzája: még ez a' Tajon él;
Jól esmérem ötet, vagyok nagy baráttya.
Mondotta, itt volna Felesége Attya,
Egy levél van nálam, a' mellyet néki írtt,
Ezt hallván az öreg, nagy örömebe sírt.
Meg-ölelte, el-ment Gróftól hamarfággal,
Leányánál kívánt lenni ez újsággal.
El-menvén itt a' Gróf, a' vadak bőreit
Mind ki-szellőztette tisztíták szőreit.
Örült, hogy nem esett azokba semmi kár,
Mert hogy el rakatta, nem vólt még akkor nyár.
Másnap jött a' Tajon igen nagy pompával,
Sok Urat, sok népet, hozott ő magával.
Most említett öreg leg-elöl bitzegett,
Szürke bárány kutsma vállára fityegett.
Ochotinnak társát, mint saját leányát
Eleibe hozta, már, két gyermek Annyát.
Éppen eztet tette maga gyermekivel,
A' Tajon-is több más számos Nemesivel.
A' Gróf egy kerékbe őket állította,
Ochotin levelét Tajonnak nyújtotta.
Olvasa egy Moszka itt ezt nagy fenn szóval,
Okos levél vólt ez, tele vala sóval.
A' Gróft ajánlá maga Ipájának,
Mivel ötet tarttya leg-jobb baráttyának.

Hitvesének aztat adta értésére,
 Hogy a' tél bé-nem-áll, jön ölelésére.
 Sírásával adta jelét szerelmének,
 Mosolygás követte bánattját szívének.

* * *

Kiket a' mostani világ tart vadoknak,
 Erzékenység nélkül való állatoknak,
 Mind két nemből valók, sok olyan emberek,
 Hívebb, igazabbak, mint sok száz ezrek
 Olyanok, kik tarttyák világositotnak
 Magokat: még mi több Filozofusoknak.
 Tele tsalardfággal Filozofiájok,
 Fulánkos lépes méz egész Systémájok.
 Házások között főkép nem kell Politica,
 Mert az Anyja ennek ördögi praktika.
 A' Nagy-anya pedig mostan koholtatott,
 Gaz Filozofia, a' melly bé-hozatott,
 Ki Filozoficé hitvesét szereti,
 Hogy hozzá hív légyen, soha sem teheti.
 Illy Filozofusnak sok az objectuma,
 Tegnap nem szereti, a' kit szeretett ma.
 De mért? azért: mert meg-világosított,
 Emberi szabadfág kezére adatott,
 Bolond volna, úgy mond, ha azzal nem élne,
 És ágyából mindég ő csak eggyel kélné.
 Minden jónak, szépnek, közösnek kell lenni,
 Szabad természetben nem kell erőt venni.
 Filozofus állj - meg a' köpönyegedbe,
 Hadd szólljak egy szótskád te szabad füledbe.
 Mon-

Mond-meg! hogy mi legyen az igaz szabadság!
Ne véllyed; hogy ő az, vak zabolátlanfág.

A' szabadságnak-is vannak törvényei,
Mellyeken mehessen, olyas östvényei.

Ha ezekről ki-hág, már nem megy szabadon,
Törvény és ész nélkül, hág vakon, és vadon.

Szabadságát Isten az embernek adta,
De mint élyen vele, aztat-is meg-hadta.

Világi törvény-is, ennek határt vetett,
Még ezen egy bölts-is, által nem léphetett,

Ha monddod, azokat tartni nem akarom,
Igaz Filosofus nem vagy, hanem barom.

Még a' baromnak-is ő érzékenysége,
Törvényt vett, hogy legyen néki békesége,

Sem tűznek, sem víznek vaktába nem szalad,
Természet ösztöne szerépt mindég halad,..

De ezen ösztön-is határok között vagyon,
Máskép minden barom ölné magát agyon.

Nem engeded lovad zabla nélkül fusson,
Rajta ülven veled hogy veszélyre jusson.

De természetednek fékit meg-hotsátod,
Mert vak vagy; veszélyed előtted nem látod.

Hogy ha mint benned van, lovadba ész vólna,
Hidd-el; okossabban hogy náladnál szólna.

Barátságos kötést Tajon Gróffal tenni
Kívánt, ez így szokott ottan véghez menni.
Hét bőr hordót vízzel, meg-töltve hozatott,
Ötöt öt Nagyoknak itten ki-öfztatott,

Az

Az hatodik hordót magának hagyatta,
'Es a' hetedikét a' Grófnak adatta,
Ki ki az hordóbúl mindjárt vizet tsapolt,
A' Gróf nem értette addig, hogy mit papolt.
E' vízzel magokat meg-kellett mosdani,
Es háromszor e' szót, *Fesuro* mondani.
Tüz égett itt, abbúl ki ki egy üfzköt vett,
Ezt kezébe tartván, illetén mondást tett:
En a' Kozákokat ezzel meg-égetem,
Avagy-is pokolba, hol tűz ég, kergetem.
Mint az hét bór hordó köfztök ki-olatott,
Szint-úgy kinek kinek egy nyíl adattatott.
Ki ki nyilát ketté törte illy mondással,
Soha mi háborút nem tartunk egymással.
Sok köveket Tajon hordatott rakásra,
Halmot építtetett, rakatta egymásra.
Tétette szövetség' emlékezetére
Ezt, Tzeremonia ekkép ment végére.
Estve a' lakosok egy hegyre szállottak,
Sátorokba azon táborba állottak.
Tántzoltak, vígadtak dobok hangja mellet,
Mind addig; aludni míg nekik nem kellett.
Opiumot isznak minden mulatságnál,
Végtére alusznak minden vígaslágnál.
Azon öreg ember velek nem vígadott,
Opiummal sem élt, józanon maradt.
Azért-is ő vele a' Gróf beszéllgetett,
Többek között hozzá ő illyen kérdést tett;
Mért foszttya-meg magát azon iffiútúl,
Ki még meg-menthetné őt sok bajtúl, bútúl.

Felelt : születtetett ez Amerikába,
 Az Alatsineknek gazdag országába.
 Az Aleutektől ez el-fogattatott,
 Ajándékul nékem Kadritbe adatott.
 Most minden Alatsin a' mi ellenségünk ;
 Tartok , hogy miatta lenne bajunk nekünk.
 Ezen ajándékot Gróf örömmel vette,
 Vilzont ajándékot neki érte tette.
 Egy szép flintát neki ő ajándékozott,
 Sok golyóbist, egy font puska-port-is adott.
 Öt font dohányt, és egy butella égett bort,
 Jól esett ez neki , érvén már öreg kort.
 Az iffiat a' Gróf meg-kerefszteltette,
 Zachariás nevét a' szent vízzel vette.
 Maga leve ennek ő a' Kerefszt Attya,
 Afanásia vólt az ő Kerefszt Annya.
 Minekutánna már a' hajó meg-épült,
 Mindent reá rakván , a' Gróf menni készült.
 Hufzon-hatodikán , ő meg-is indúla,
 A' tenger tsendes vólt, a' habja nem dúla.
 Tizenkét nap múlva, támadott nagy szélvész,
 A' hajón mindenik gondolta, hogy 'el-vész.
 A' besantz-fa le-törtt, már tengerbe ázott,
 Mindent a' hajóba a' szél nagyon rázott,
 Mellyel sok hordóknak feneke meg-romlott,
 Sokbúl a' víz ki-folyt, sokbúl a' liszt omlott,
 Szükséget hogy vízbe főkép ne látnának ,
 Tsak egy itzét, a' Gróf akarta , kapnának.
 Stefanov hozzá jött minnyájok fejébe,
 Kérné a' Társaság őt Isten nevébe,

Hogy

Hogy pezmeget, vizet többet adatasson,
Pohár pályinkát-is mindennek jutasson.
Bár azt meg-mutatta, hogy többet nem adhat,
Nem tudván, hogy édes vizet mikor kaphat;
Még sem vólt Stefanov ezzel elégedve,
Rég már a' haragtúl fel-vólt ő gerjedve.
Morgással hagyta-el a' Gróf kajutáját,
Nem zárta lakatra motskolódó száját.
Rofz következésnek hogy eleit vegye,
Es miket tsak tehett, ő azokat tegye.
Egész Társaságnak bé-gyűjté Nagygyait,
Kívánván hallani azok tanátsait.
Alig gyűltek egybe, már egy jelentette,
Stefanov nép részét hogy már arra vette,
Hogy egy hordó vizet ők tsapra vegyenek,
Kínos szomjúságot hogy ne szenvedjenek.
Es hogy a' földhöz-is, ők közel vólnának,
A' hol édes vízhez eléghez jutnának.
Azért hagyássára reá se állyanak,
Illy Tirannus alatt ne-is szolgállyanak.
Hogy e' hír párt-ütést köztük ne okozzon,
Káros meg-hasonlást közikbe ne hozzon;
Ki-mentek a' hajó leg-főbb piattzára,
Sok nép fegyverbe vólt már szemek láttára.
Stefanov mint Vezér, ő elöttök álla,
A' Grófra sok motskos szitkot kiabála.
Mondá, a' nép ötet Fő Vezérnek tette;
Mert a' Gróf igáját már nem szenvedhette.
Fogják-meg a' Grófot, őket szólíttotta,
Es hogy kötözzék-meg, nékiek mondotta.
Sze-

Szerentsére ide Kutnetsov érkezett,

Más fegyveres néppel, a' Grófhöz férkezett.

A' meg-fogatástúl ötet meg-mentette,

Es egy jó szegletbe népét helyhezettette.

Erre meg-indúla a' Stefanov népe,

Mivel már méreggel meg-tölt mája 's lépe.

Egy all-Kamarába, erővel bé-rontott,

Négy hordó pályinkát, fejszékkal fel-bontott.

Addig ittak abbúl, míg lábon állhattak,

Stefanov szavára többé nem hallgattak.

Ki hová dülhetett, le-dült, és aludott,

Leány-é, vagy férfi, magárúl nem tudott.

Stefanov Uramat akkor meg ragadták,

A' kosnak az árát, véle meg-adatták.

Két lábait a' Gróf vasba verettette,

Es az árbotz-fához lántzal szegeztette.

A' részegek éjjel még több roszszat tettek,

Mert mint alvásokból azok fel-ébredtek,

Mivel még egészszén ki-nem-józanodtak,

A' fok pályinkátúl nagyon szomjúhoztak.

Fel-törtek tizen-négy vízzel tölt hordókat,

Mellyek árafztottak a' hajón folyókat.

Nem több tsak harmad fél hordó víz maradott,

E' tettek a' Grófnak nem kis gondot adott.

Más nap minnyájokat itt egybe gyűjtette,

Stefanovnak dolgát eleikbe tette.

Az egész Társaság, ötet káromlotta,

Veszítse életét, ki ki azt mondotta.

A' részegek éjjel nem tudták, mit tettek,

E' kárért minnyájan most ellene lettek.

Itt

Itt minden kiáltott, fogyjon-el élete,
Mivel minden rosznak ő vala kezdete.
A' Gróf meg-öletni őt most nem kívánta,
Tudta hogy rosz ember, de őt még-is szánta,
De a' Társaságból ugyan csak ki-tsapták,
Békóba fát vágni a' konyhához adták.
A' nagy Isten rajtok még-is könyörüle,
Fejek felett a' fok felyhő öszve gyüle.
Ezekből nagy zápor esső le-tsordúla,
Ki-tett edényekbe alkalmas víz hűla.
Egynéhány hordókat ezzel meg-tölthettek,
Hogy ennyit-is nyertek, nagyon-örvendettek.
Tsúrin Ur-is mondá, hogy a' deszkák alatt,
A' mellyek formállyák a' kajuttya falat,
Még jó négy hordóval édes víz hogy vólna,
Mondá néki a' Gróf, ezekről ne szólna.
Ő ugyan nem tudta: de a' betegeknek
Szükségbe jó lészén, 's az Afzszony népeknek.
Julius más napján föld öttlött szemekbe,
Mellyért-is minnyájan jöttek nagy kedvekbe.
Közel ehez a' Gróf, vas matskát hanyatott,
De sokáig itten még sem maradhatott.
Kutnetsovot küldé, hogy révet keressen,
A' mellybe a' hajó bátran bé-mehessen.
El-ment: de a' hajón az ellenkező szél,
Sok vitorlát rontott, csak egy vala még fél.
Bé-verte a' hajót tenger magassára,
Merre kellett vólna, nem mehetett árra.
Gyakran lövéseket a' Gróf itt tétetett,
Hogy Kutnetsov el-vész, méltán-is félhetett.

Az

Az hajó felette most-is rongáltatott,
Már néhol oldalán által lyuggattatott.
Estve felé a' nép töle azt kívánta,
Mivel aztat a' szél, ide 's tova hányta,
Hogy aztat botsássa a' szélnek úttyára,
Avagy-is erefzle fővénynek halmára.
Valamint Izráel meg-nem-elégedett
Moysessel, bár vele felette fok jót tett ;
Sintén úgy a' hajón e' nép sem nyugodott,
Bár fok jót tett vele a' Gróf, és fáradozott.
Most-is minnyájának szóllott a' szívére,
Hogy miként vehetnék azt magok lelkére,
Hogy kilentz társokat ők el-vezni hadnák,
A' vad embereknek mint prédát úgy adnák.
Ha hajót erefzti a' fővény halmára,
Ki ki vele eggyütt jutt így halálára ;
Mert fővénnel aztat a' szél bé-borította,
Testekből lelkeket végre ki-szorította.
E' beszéd minnyáját haragra indította,
Egy Bajlakin nevűt főkép fel-buzdította.
Ez egy éles késsel a' Gróf ellen futott,
Hozzá lött pistollyal, míglen hozzá jutott.
Meg-nem-holt ő ugyan ; de nagy sebet kapott,
Azért-is a' Grófnak többé nem árthatott.
A' többi sem mert már csak meg-is mottzanni,
Tudták rájuk mások fognának rohanni.
Setét volt, társokról ők még sem hallottak,
De a' hajó orrán szírázsákat tartottak.
A' Gróf két tüzekeket mindég élesztetett,
Magos lángjok légyen, szalmát égettetett.

A' Strázsa szólott: hallott újjongatásokat,
Mint tévettek tefznek, olly rikkantásokat.
Mindjárt a' Strázzához minnyájan futottak,
Lövéseket itten már közel hallottak.
Szerentsésen ide el-is érkezének,
Nem vala határa a' Gróf örömének.
Többiek ellenbe szégyenbe maradtak,
Várni nem akarván, mint halak hallgattak.
Kutnetsov mondotta, hogy révre nem talált,
De mivel hajóján ő fokot kiabált;
Emberek feléje, szólott: közelítettek,
Kik nagy tiszteletet ő nékie tettek,
Ő Chinaiaknak minnyájokat tarttya,
Mert mindenikének kék vólt ruházattya.
Grófnak, 's minnyájának vólt ez gustussára,
Erővel akartak már ők menni árra.
De lehetetlen vólt, mert meg-dupláztatott
A' szélnek ereje, a' hajó rázatott,
Tsak úgy kellett menni, mint a' szél akarta,
Sok szíve remegett, fok fejét vakarta.
Senki sem vólt, a' ki e' tengert esmérte,
Már tsak hogy segítettse, ki ki Istent kérte.
Tsak hogy vége legyen fok szenvedéseknek,
Tanátskozván, aztat tartották helyesnek;
Hogy már nem máshová tsak Japóniába
Mennyenek; mert fok nints már a' Kamarába.
Nem-is vólt, hanem tsak hat herdójok főval,
Kettő száraz hallal, vízzel hat, de jóval.
De a' halak immár kezdettek rothadni,
Nem akarta a' Gróf éppen kárba hadni;
Azért-

Azért-is a' halak téfztává főzettek,
Ebből a' maszszábúl kenyerek süttettek.
Sebessen evedztek, mivel a' szél jó lett,
Es mint a' tegnapi, olly károkat nem tett.
Virradván a' Quártély-mester kiáltott: föld?
Újra meg kiáltott, föld! föld! még pedig zöld.
Minnyáját meg-tsalta ebbe a' reménység,
A' nap fúgáritúl mihent lett fényesség,
Látták, hogy az nem más, tsak egy darab felyhő,
Melly olly hamar el-tűnt, mint tegnapi eső.
Halbúl sült kenyeret kezdték most enni,
Savanyú, dohos vólt, de mit kellett tenni.
Az éhfég mindenkor leg-jobb leg-főbb szakáts,
Ehezők szájába retves fa-is kaláts.
A' Gróf megint itten azt a' nagy jót tette,
Maga baráttyait reá beszéllette;
Hogy ők kérjék őtet, és a' Társaságot,
A' kik-is tegyenek olly irgalmaságot,
Stefanovot vegyék bé a' Társaságba,
Nem törí tán fejét többé roszszaságba.
Meg-lett ez: Stefanov tett sok öröm sírást,
Társaságnak adott magáruól olly írást,
Hogy ha még ő egyfzer illyen roszszat tenne,
Minden törvény nélkül halál fia lenne.
A' Társaság előtt le-csett térdére,
Sok zokogások közt bolsánatot kére
A' Gróftól: a' ki-is nyakát ált kótsolta,
Földről fel-emelte, és meg-is tsókolta.
Ki-folyt egy hordóbúl ma a' víz egéfszfen,
Hogy más kettővel-is a' dolog így léfszen,

Meg-mondván a' Grófnak, nagyon szomorkodott,
Miként jusson vízhez, azon gondolkodott.
Mert eső sem esett, főt harmat sem vala,
A' nép szomjúlágtúl majd hogy meg-nem-hala.
Nem tudta, miből áll azon tenger tája,
Hol van sziget; kínos vala éjtszakája.
Más nap a' szükléget eleikbe tette,
Egész Társaságot kérte ő felette,
Hogy egy itze vízzel, fél font száraz hallal,
Elégedjenek-meg, kenyér kis karajjal.
Hogy ki ki láthassa az egész élelmet,
Melly által verhessen beléjek félelmet;
Fel-hozatott mindent hajó piattzára,
Ki-is rakattatta mind szemek láttára.
Kilentz száz font halok, hogy még volna, vélték;
De tsak négy száz hatvan vala, hogy meg-mér-
Meg-töltek minnyájan, látván, félelemmel, (ték.
Meg-nem-tarttyák éltek illy kis élelemmel.
A' száraz halakat köztök fel-osztatta,
Pefszmeg'melly kevés vólt, Afzfzonyoknak hadta.
Ebből ötöd fél font jutott mindeniknek,
Trágár beszéd jött ki szájából ezeknek.
Egy sírt, a' más morgott, és aztat átkozta,
A' ki Kámtsatkából, Ochotzkból ki-hozta.
Mind ezeket a' Gróf hallotta fülével,
Sok ezer gondolat küzködött szívével.
Az harmadik éjtszak vólt igen rettentő,
Minden felé húllott fellegből a' menykő.
A' Besántz árbotz-fa ettől el-töretett,
Az hab sok fövenyet a' hajóba vetett.

Re-

Retsegett ez, minden tsinnyába tsikorgott,
 Vitorlák között a' szél kegyetlenül forgott,
 Tsak vizet, és tüzet láttak, ha villámlott,
 A' két oldalárúl már a' szurok hámlott.
 Sok dörgések között jött egy sebes menykő,
 Közel oda ütött, hol állt a' Magnes tő.
 Hideg vólt, azért-is tüzet nem gerjesztett,
 De a' népek közzül sokat meg-sjesztett.
 Mert ez alatt vala egy kis Kamarába
 Tíz mázsa puska-por rakva garmadába.
 Sok itt az halálhoz magát készíttette,
 Mert már elefégét, mellyet nyert, meg-ette.
 Hogy valami módon bajokat enyhíttse,
 Az halál torkábúl őket ki-segíttse,
 Tengeri vidráknak hal zsírral bőreit,
 Elöl le-kaszálván azoknak szőreit,
 Főzettétett nékik, 's eleikbe tette,
 Nagy appetitussal mindenike ette.
 Aldották a' Grófot, hogy ezt fel-találta,
 Már ki ki vígan vólt, szemeivel látta.
 Több mint húsz pártzipőt, magok így meg-főztek,
 Ezen jó ragúbúl jól lakni nem győztek.
 A' tengernek még sem szűnt-meg háborúja,
 A' Grófnak áradott többbről többre búja.
 Más nap reggel még-is ez le-tsendesedett,
 Az ég fényes nappal nékik kedveskedett.
 Jól lehet közzülök senki meg-nem-hala,
 Ambár sokra le-dült kajuttyának fala.
 De a' Gróf ugyan tsak éjjel sem alhatott,
 Mert tudta, vizek nints, azért nem nyúghatott.

Méder Ur meg-mondá: hogy tsak ötven korsó
Vólna tele; és így majd kell fok koporsó.
Ezeknek-is felét a' Gróf ki-osztatta,
Betegeknek pedig más felét hagyatta.
Magát által adta Isteni tetzésnek,
Az öröktől fogva bölts gondviselésnek.
Frissülést ő akkor vett lankatfágába,
Ejjeli levegőt mikor szílt magába.
Ehfég, szomjúságtúl, ő olly erőtlen lett,
Hogy már kajuttyába lépést-is alig tett,
Azért minnyájokat magához hívatta,
És maga mappáit a' kezekbe adta.
Meg-mutatta nékik, hogy merre mennyenek,
Kérte, hogy lelkéről meg-emlékezzenek.
Láttya, meg-kell adni az halálnak zsóldját,
Nem-is fogja érni más hólnapnak hólóját.
Minnyájoknak szívéen befzédje ált hatott,
Ki ki adott néki, mennyit tsak adhatott.
Szudiakov nevű közöttök egy vala,
Szóllott: hogy ő néki van még három hala,
Es egy korsó vize vólna ezek mellett,
Mind ezt néki adja, több töle nem telhet;
Mert olly embert, úgy mond: szükség meg-tarta.
Kirül minnyájunknak aztat kell vallani, (ni,
Hogy egyedül ő vólt mi meg-szabadítónk,
Életünk istápja, leg-főbb gyámolítónk.
Tapsolt a' Társaság, és ötet nevezte
Nagy lelkűnek: Gróf-is néki meg-köszönte,
Az adományának el-is vette felét,
Gyűrűt adott néki, szívesége-jelét.

Még

Még három nap hánya őket tenger zaja.
 Oly erősen, hogy fel-állott minden haja.
 Már tizen-ötödik Júliusnak napját
 Érvén, fel-vetette a' maga kalapját,
 Az hajónak órrán a' kis Zachariás,
 Ő mit akar ezzel, nem tudta senki más.
 Alatsin! Alatsin! itt nagyon kiáltott,
 Vélté, hogy hazáját látta, földet látott.
 Senki más nem látta azt maga szemével,
 De a' Gróf ezt látta látó jó tsövével.
 Örömtül a' szíve minnyájának ége,
 Tudván, hogy közelít infégeknek vége.
 Mihent a' szárazhoz ők közelítettek,
 Négy vasmatskát mindjárt a' vízbe vettettek.
 A' Gróf ki-küldötte itt-is Kutnetsovot,
 Tizen-két emberrel, és vele Pánovot.
 Hogy révet, vagy tenger szorost keressenek,
 És hogy ha találják, vízfőzsi siessenek.
 Hamar-is meg-jöttek, és vizet-is hoztak,
 Melly ki-mondhatatlan örömet okoztak!
 Mert azt-is mondották, hogy igen szép megye,
 Vólna vize, réttye, völgye-is, és hegye.
 Vadgyának kell lenni, madara sok nagyon,
 Ki-szállásra jó hely, örült ki ki nagyon.
 Tizen-kilentzedik Július napjára
 Ki küldötte ezen megye szárazzára
 Mind az Afzfonyokat, úgy a' betegeket,
 Ezek után mind a' többi embereket,
 Két Tifzttel négy embert hajó őrzésére
 Hagyott: de változtak minden nap estvére.

Sátorokat a' Gróf itt ki-veréttetett,
Néhány Gunyhókat-is mindjárt építtetett.
Vintplat egy Redutát gyorsan munkáltatott,
Három fontos ágyút kettőt rá vonatott.
Mivel itt sok vad vólt, sok gyümöls, és jó víz,
Minnyájok szájának tetszett e' sok jó íz.
Hamar el-felejték fanyarúságokat;
De tsudálta a' Gróf balgatagfágokat.
Mivel innét tovább nem akartak menni,
Véltek, hogy Kanahán földjén fognak lenni.
Mert történt: erdőkön tétül kalándoztak,
Ananást, 's több illy jó gyümölsöket hoztak.
Sokan szarvast löttek, mások nyusztot, nyértzet,
Ki kristály darabot talált, ki meg értzet.
Mind ez fel-zavarta fantáziájokat,
Es az itt maradás bántá minnyájokat.
Mert úgy mond; hol kristály vagyon, van gyé-
Hol Ertz találtatik, van ezüst, arany-is. (mánt-is,
Szólltt a' Gróf, nem lehet kristályról gyémántra
Következést hozni, kohárul aranyra.
Mint a' ló: magokat még-is meg-baklották,
Ők tovább nem mennek, tsak aztat mondották.
Szólltt a' Gróf: no tehát, majd próbát tétetek,
Olvasztó Kementzét mindjárt építtetek.
Tudja mindenike, jó ötvös Ribnikov,
Híres bányász pedig vólna Andreakov.
Ha az Ertzbül ezek aranyat olvasztanak,
Azzal engemet-is ők itten marasztanak.
De ha arany nem lesz, el-jönnek-é ketek?
Mert én illy pusztába olstán nem lehetek.

Fogadták minnyájan, hogy ők-is el-mennek,
 Hogy ha itt gyémántot, aranyat sem lelnek.
 Az Értz el-olvadott, aranyat nem láttak,
 Gyémántokat ásván egyet sem találtak.
 Vintplattal, Pánovval, a' Gróf más nap el-ment,
 A' megyébe mélyen a' mint valának bent ;
 Ananás, Pomaránts, sok Kókusz dióra, (a)
 'S több más gyümölcsökre akadtak, mind jóra.
 Míg oda járt, addig nagy Kurutz világot
 Indított Stefanov, tett ilyen gazfágot ;
 Egy részét a' népnek az erdőbe vitte,
 A' Grófon erőt vesz, mostan aztat hitte.
 Meg-esküdüött veleik ő le-vetéssére
 E' Kaján ; hogy magát tehesse helyére.
 Hogy meg-tért, meg-mondták, hogy mibe lántikál
 Stefanov : ellene melly gonoszt praktikál.
 Harmintz hatan vóltak a' Gróf emberei,
 Kik ötet szerették, valának hívei.
 Mindjárt tizenkettőt az ágyúkhöz rendelt,
 Többi fegyverbe ált, és várták a' reggelt.
 Dél vólt már a' midőn Stefanov meg-jelent,
 Így látván a' Grófot, nem állt néki ellent.
 Majd nem három része a' népnek vele vólt,
 Fegyverhez nem kapván, a' Gróf hozzájuk szóllt.

(a) Kókusz dió : Amerikai gyümölcs, ugyan csak Dió-
 nak a' neve, igen jó ízű, nagyon olajos, és né-
 mellyike olly nagy szokott lenni, mint egy kö-
 zép szerű tök, lásd erről az utazók írásait, és
 Hübner természet Lexiconját.

Barátim! tudjátok, én mennyit szenvedtem;
Értetek, és mennyi jót veletek tettem;
Nem de nem életem vetettem kotzkára,
Csak hogy ki ki jusson szabadulására.
Mind szárazon, vízen azért fegyverkedtem,
Hogy pártot üssetek: honnan érdemlettem?
Stefanovra nézett itt a' párt ütött nép,
Kiáltottak: no' szóly! ne állj úgy, mint fa kép.
De nem szóllt: hanem a' Grófot káromlotta,
Hogy őtet, 's Pánovot meg-öli, mondotta.
Szóllt a' Gróf: bár nekem nintsen kitül félni,
Fene vadak között még-is inkább élni.
Akarok: mint olyan változó nép között,
A' melly már ellenem annyiszor költözött.
Azért im le-teszem most hivatalomat,
Hadd más-is kóstolgya keserves sorsomat.
De a' kinek kedve vagyon velem jönni,
Jöjjön: meg-fogja azt idővel köszönni.
Hatvan ketten mindjárt ki-is vállalkodtak,
Kik utánna mentek, és vele tartottak.
Tanátskozásba az egész éjszak el-telt,
Piros hajnal után a' szép nap hogy fel-kelt,
Stefanov népétől követek jövének,
Kik illy üzenetet a' Grófnak tevének:
Hogy ők már a' hajót hatalmokba vették,
Változhatatlanul magokba fel-tették,
Azon hogy el-mennek, őtet itten hadják,
Társaival együtt a' vadaknak adják.
De hogy ha itt marad velek e' megyébe,
Leg-ottan koronát tesznek a' fejébe.

Ki-

Király léfzen ; rajtok fog ő uralkodni,
Habok között nem fog velek nyamorkodni,
Szavoknak pediglen nagyobb hitelére,
Stefanovt kötözve adják a' kezére.
Az hajó a' Grófnak mint a' darab kenyér
Szükséges vólt, máskép dolga véget nem ér.
Azért-is hogy őket részire vonhassa,
Édes reményféggel őket el-altassa,
Így szólott hozzájok : én eddig nem szólltam,
Jól láttatok azt-is, hogy az erdön vóltam,
Ezen egész megyét én jól meg-vizsgáltam,
Nagyon termékenynek, szépnek-is találtam.
Most tehát mondhatom, hogy itten maradok,
Városokat, falut, 's várakat rakatok.
De tudjátok, hogytsak nyóltz Afzszonyunkvagyon,
Nem fogunk tenyészni illy kevésnél, nagyon.
Jobb lesz előbb mennyünk mi Japóniába,
Erővel szedjünk-fel a' lányok javába.
Nintsen igen meszse, hamar vízfza térünk,
Úgy osztán kedvünkre e' megyébe élünk.
Ezeket meg-hallván, nagyon kiáltottak,
Éllyen mi Vezérünk ! éllyen ! rikojtottak.
Az hajóra vízfza mentek társaikhoz,
Mihent hallák ezek, a' követtség mit hoz,
Stefanovot mindjárt ők pórázra fűzték,
A' Grófnak elibe magok előtt üzték,
Kire mint selmára, ő ügyet sem vetett,
Egész társaságtúl lett ő meg-vettetett.
Felette nagy vala közöttök az öröm,
Gyémántért, aranyért, már nem szakadt köröm,
Tsak

Tsak az el-menetelt már most únszollották,
Ejfélkor a' hajót, meg-is indították,
Jó szelek vólt, még-is tsak harmad napjára
Jutottak egy derék tenger szorossára.
Majd ezer hajókkal vólt ez körül véve,
Hálók vóltak rólok a' tengerbe téve.
Az halászkok rájuk nem-is tekintettek,
Mert fogott sok halból több halznot vehettek.
Hozzájuk egy hajó itten közelített,
Melly-is szép Zászlókkal vala ékessített.
Eznek Kapitánnya őket köszöntötte,
Mivel két ágyúit itten ki-sütötte.
A' vízfőza köszöntést a' Gróf-is meg-adta,
Mindjárt négy ágyúit ő-is durrogatta.
A' szorosba menni, ezen új vendégek
Segítették őket; hogy nem ellenlégek,
Látta a' Gróf: azért semmi pénzt sem vettek,
Szólltak: hogy ők mindent barátságért tettek.
Más nap reggel a' Gróf olly parantsolatot,
Minnyája fegyverbe hogy légyen, ki-adott.
Kartátsal az ágyúk mind meg-töltessenek,
Minden esetekre kéfzen lehessenek.
A' szárazra küldé a' Gróf itt Vintplatot,
Kutnetsovot: 's vele még más tizen-hatot.
Egy Holandiai nyelven írt levelet
Adott a' kezébe, mellybe mindent ki-tett;
Ezen útazását mért, és honnan teszi,
Hálá-adó szívvél e' mellett azt veszi,
Hogy ha őt legítik élelem dolgába,
Mivel régen vólna már ezen úttyába.
Vint.

Vintplat Kutnetsovval, hogy fokká késének,
 A' Grófnak fejébe nagy szeget ütének.
 De éppen irántok a' midőn aggódott,
 Fel-keresésekre kívánt tenni módot,
 Láttá több hajókkal jönnek a' szoroshoz,
 Egy Japoniai embert egy hajó hoz.
 Tsínos vala ennek ő egész ruhája,
 Türkiz kövel ki-vólt rakva a' szabálaja.
 A' Grófhöz beszédjét e' hoszasan tette,
 De Japóni nyelvét senki sem értette.
 Maderer a' Grófnak itten meg-mondotta,
 Hogy Boskirev Matrósz tudná ezt hallotta.
 Mindjárt a' Matrósz ide hívatott,
 De ez-is keveset, hogy mit szól, mondhatott.
 Az alatt a' Grófnak Vintplat beféllette,
 Hogy mihent lábait a' szárazra tette,
 Hogy két százan gyalog, 's annyin ló-hátokon
 Meg-jelentek; nyílak valának hátokon.
 Meg-mondotta nekik, hogy maga társával,
 A' kik vele vannak néhány katonával,
 Menni kívánnának ők azon helységbe,
 Mellyt látnak, lennének ők ott békeségbe.
 Mindjárt-is minnyáját lovakra ültették,
 Helység végén álló Kastélyba vezették.
 Fogadtattak abba ők nagy bethülettel,
 Vendégekhez illő minden tisztelettel.
 Bé-vezetvén őket egy nagy Palotába,
 Szófán (a) ült itt egy Úr, szép nyusztoz ruhába,

így

(a) Szófa, avagy Kanapé egy: térsen-

Igy köszönt ez nekünk: *Fiafz guzarimds!*
De ezt nem értettem, sem én, sem pedig más.
Kérdéseire-is én nem felelhettem,
Honnyunkat kérdezte, a' mint ki-vehettem.
Könyveket hozatott előnkbe, 's egy mappát,
Ezen mutogatta, Chinát, Japoniát.
Indiát, Filippi nagy szigeteket-is,
A' mellyet nem esmért, olly világ 'részét-is.
Európa vólt ez; mert úgy vólt fekvése,
Ugyan azért nem vólt errül esmérése.
Észre vettem, hogy ő tudni azt szeretné,
Melly Országból valók vagyunk, ha érthetné.
Én Európára az újjamat tettem,
Hogy kétfégeskedik, aztat észre vettem.
Namandabetz! e' szót, nagyon kiáltotta,
Hogy arra mutattam, aztat tsudállotta.
Megmutattam néki, melly nagy útát tettünk,
Azért élelmünktől meg-fosztottak lettünk.
Úgy láztott én nekem, hogy azt meg-értette;
Mert parantsolattyát sok szolgája vette,
Erre a' Bibernek, egy Gerinynek bőrit
Ajándékúl adtam néki, nézte szőrit.
Sokká nem akarta azokat el-venni,
Látván azért engem szomorúnak lenni;
El-vette: és ezen Tisztet mellém adta,
Gondja légyen reánk, nékie meg-hadta.
Erre bé-ment a' Gróf Páunov kajuttyába,
Fel-öltözött előbb katona ruhába.
E' Tisztet azután complementírozta,
Egy pár szép nyuszt bőrrel meg-ajándékozta.

A'

A' Tíft a' hajókat , mellyek vele jöttek,
 Ki-üressítette, mindent földre tettek.
 Élelemre valót hoztak ezek , nem mást ,
 Kívánták minnyájan nékik azért áldást.
 Más nap meg más hajó , a' Grófhoz érkezett,
 Egy szép Iffúval, ki-is fogott kézet.
 Sokáig beszéltett , a' míg meg-érthette
 Boskirev : ő ezen jelentését tette :
 Hogy sok nép kívánna , meg-tisztelésére
 Jönni, 's hajójának meg-tekintésére.
 De ők az ágyúktól nagyon tartanak ,
 Mellyek körös körül az hajón vórnának,
 Szóllt a' Gróf : szívessen fogja látni őket,
 Bé-dugatta fával mind az ágyú tsöket.
 Látván az Iffú eztet : örvendezett ,
 Maga meg-hajtása után el-evezett.
 Egy óra múltával jöve három hajó ,
 Olly fejer Zászlókkal , mint a' le-esett hó.
 Tsak egy Úr ült egybe, magát meg-hajtotta ,
 Paraszollyát ki ki kezébe tartotta. (a)
 Vízony tiszteletét a' Társaság tette ,
 A' Gróf az hajóra mind hármát vezette.
 Mindent, mi ezen vólt, nézték, és vizsgálták,
 Az ágyúkat még-is leg-inkább tsudálták.
 Min.

(a) Paraszol Frantzia szó, annyit téfzen mind verő-
 fény ellen való, azért-is ez olly eszköz , melly-
 nek vékony vas petzke vagyón, melly ha fel- ta-
 szíttatik, a' reteje kereket formál, bé-vagyon viafz-
 kor vászonnyal vagy tafotával fedve. Essős idő-
 be paraplúnek neveztetik.

Mindenkép ajánlák ők barátságokat,
Hajtogatták melyre tett kézzel magokat.
A' Gróf két Geriny bőrt adott mindeniknek,
Nagy meg-tetfzések vólt azokba ezeknek.
El-mentek : tsak hamar két hajót küldöttek,
A' mellyekre ők illy ajándékot tettek.
Édes vízzel küldtek hufzon-hat hordókat,
Éget borral kettőt, fok főzni valókat.
Más nap harmincz hajók megintlen jövének,
Mellyeken fok szíñű Zászlók lebegének.
Egygyen muzsikások egyedül valának,
Kik sípokát fújtak, főkép dobolának.
Meg-áltak minnyájan egy kis melfzfélégre,
Három követ jöve Grófhöz a' társégre.
Egy öreg Úr szállt-ki; két tzifrán öltözött
Ifiú-is vele szárazra költözött.
Boskirevvel szállott : ennek jelentette,
Hogy az *Ulikamhi* (Király ez) fel-tette
Magába : a' Gróffal, hogy ő kíván lenni,
Es illy nagy Vezérrel barátságot tenni.
E' két Iffiakat, úgymint zálogokat
Küldi ; hogy magánál tartsa-meg azokat.
A' Gróf az öregnek magát meg-hajtotta,
Mindeneket tenni magát ajánlotta.
Nem vólna szüklége, szálltt, e' két Zálogra,
Ulikamhi nem jön vele rosz dologra.
Mindjárt a' hajókra, mellyeken érkeztek,
Gróf húzad magával fel-ült, el-eveztek.

Mihent a' szárazra ők ki-szállítanak,
 Thével és gyümölcseel mindjárt traktáltattak.
 Erre *Portschézekbe* minnyáját ültették,
 Egy kert ajtajánál *Trogerok* le-tették.
 Jött ide elikbe drágán fel-öltözött
 Két Úr: kik kísértik muzsika szó között
 Őket: egy igen szép, de kis épületbe,
 Melly-épen középen állott egy szép kertbe.
 Itt ült *Ulikamhi*, sárga vólt szofája,
 Sárga és zöld Atlas vala a' ruhája.
 A' Grófhoz sok féle kérdéseit tette,
 Mivel tellyesféggel szavát nem érthette;
 Azért egy kép írói mindjárt hívattatott,
 Sok képzelleteket ezzel rajzoltatott.
 Elöl két szíveket festeni kellett,
 E' kettő egymással lantzal ált köttetett.
 A' Grófé az egyik, más övé mutatott,
 Hogy ő jó Baráttya, mutatni láttatott.
Ulikamhi képe csak kitsiny formába
 Falon függött; a' Gróf eztet hamarjába
 Le-kapta; szívéhez itten szorította,
 El-vévén szívétül a' mellyén tartotta.
 Mellyre is a' Gróffal mindjárt fogott kezét,
 Talmáts által tőle eggyetmást kérdezett.
 Kérte, töltsön nála egynéhány napokat,
 Mivel embereket várna olyanokat,
 A' kik a' beszédjét meg-fogják érteni,
 Nagy dolgokat ezek által fog kérdeni.
 A' Gróf ezt annyival örömostebb tette,
 Mivel ebből maga hasznát reménylette.

Más nap Ulikamhi a' Gróf szobájába
Bé-jöve egy Bontzal, (a) szokott ruhájába ;

Ez Holandus nyelvén ő vele beszélt,
A' Király nevébe, illy kérdéseket tett :

Ki-légyen ? és mért jött bé Japoniába ?
Melly Fejedelemnek járna ő dolgába ?

Meddig mulatt még itt ? ianét merre mégyen ?
Kéri, mindenekről tudósítást tégyen.

Vóltaképpen a' Gróf mindent meg-beszélt,
Szánta Ulikamhi, néki ajánlást tett :

Ha Japoniába ő magát le-teszi,
Sok szenyvedésének nagy jutalmát veszi.

Fogja ajánlani őtet a' Tsálszárnak,
Hogy armádájánál tegye *Audárnak*. (b)

Meg-köszönte a' Gróf az ő Kegyesfégét,
Nem hagyhattya, szállott, maga Felesfégét,

Sem Attyafiait, és sok szép jószágát,
Azért-is kívánna látni tsak hazáját.

Ezek után ők az ebédhez ülének,
Rizskását, és sültet gyümölcstöt evének,

Nádmézzel készített több Confectumokat,
Ittak mindenféle erős italokat.

Ebéd után tőle aztat kérdeztette,
Keresztény volna-é? 's utánna vetette,

Hogy ő kész volna-é halni a' Keresztért ?
És úgymint Keresztény ontani azért vért ?

Szólt

(a) Bontzok : Ázsiai Papok, különösen Chinába,
és Japoniába.

(b) Audár Japoniai nyelven, Generális tészen.

Szóllt a' Gróf: a' Kereft réz, kő, avagy-is fa,
Azért meg-nem-halok; de a' kit képzél, a'

Isten: 's ha érette meg-halni kellene,
Azért halnék, a' ki néki-is Istene,

Mert tsak egy az Isten: mindent ő teremtet,
Érette meg-halok, mert velem sok jót tett.

Meg-elégedett ő ezen felelettel,
Te Japoniai, mondetta, bírz hittel.

Déli álmodt el-mert ő innét aludni,
A' Bontztúl kívánt most egyet mást meg-tudni,

Tsúdálta-is a' Gróf az ő böltsesfégét,
Kérdéseire tett szapora készfégét.

A' Birodalomnak leg-kissebb szokását,
Ennek hány rendekből tétetett állását;

Az ő sarkallatos sok féle törvényt,
A' Tsászár erejét, és udvara fényét.

Olly szépen jelesen elő beszéltette,
Hogy azt vóltaképpen, a' Gróf meg-érthette.

A' Gróf Ulikamhit meg-ajándékozni
Kivánván, parantsolt mindjárt ide hozni,
Bőrökből huszon négy fekete Rókákat,
Nyusztot-is színt annyit, három pár vidrákat.

Fényesre pallérozott negyven fegyvereket,
Lavéten két ágyút, öt száz töltéseket.

Más nap a' bőroket Baturin, Kutnetsov
El-hozták, fegyverrel jöve pedig Pánov.

A' mint el-érkeztek, az első jelentés
A' Gróf előtt ez vólt, hogy nagy kereskedés

A' Japoniakkal a' hajón támadott,
Es már sok bőroket Pánov el-is adott,

Tizen-egy órákor Ulikamhi ki-jött
Udvarával , és száz muzsikások között.

Mindenike külön muzsikai szerrel
Muzsikált : úgy tetszett, hogy volna ezerrel.

A' közföntéseknek a' mint itt vége lett,
Az ajándékokról a' Bontz jelentést tett.

Maga mene mindjárt ezek nézésére,
Kivált a' fegyverek meg-tekintésére.

Nagyon örvendezett mind ezeket látván,
A' kertbe ki-mentek mindjárt ebéd után.

A' hol egy oszlopra egy tártsa tétetett,
Mellybe emberivel a' Gróf lövettetett.

Majd nem mindenike lőtt a' feketébe,
A' Király nem látta ezt soha éltebe,

Kedve jött maga-is kívánt itt próbálni,
Az Oszlopnál kellett egy lónak meg-állni.

Ollyan derekassan ő ezt tzielre vette,
Hogy első lövéssel mindjárt le-fektette.

Ki-mondhatatlanúl ezen örvendezett,
A' Gróffal jól tenni főkép igyekezett ,

Szóllt hozzá mit tégyen, mondja-meg, kedvére,
Mindeneket meg-tesz az ő tetszésére.

Fő meg-hajtva kérte, hogy az Országába,
A' kereskedése mehessen folytába.

Leg-ottan ő eztet neki meg-ígérte,
De ezt hozzá tette, sőt mondhatni kérte;

Hogy új vallást ide soha bé-ne-hozzon ,
Erőszak tétellel ő kárt se okozzon.

Várost, erősfőget ne-is építesse,
Ha akarja, hogy ő békével lehessen.

Szóllt

Szóllt a' Gróf: ezeket tenni nem kívánnya,
Kegyelmébe magát tovább is ajánlya.
Szabad kereskedés levelet íratott,
Mellyre nevét tévén, kézbe adatott.
Küldött ezzel neki szép ajándékokat,
Érdemesnek látom, ki-tenni azokat.
Egy kardot, a' mellynek arany vólt zomántza,
Szíj helyett gyöngyökkel fűzött vala lántza.
Porcellánból harmintz személyekre szervízt,
Sok dohányt, herba-thét, mellyek adnak jó ízt.
Sok drága kövekkel ki-rakott kis szekrényt,
Édes italokhoz két szép arany edényt.
Egy hajóra való Zászlót önn tziímjével,
Hogy bátran járhaason mindenüt jelével,
Üti költségére ötven aranyokat,
Minden darab nyomott harmad fél latokat,
El-mene a' Király más nap Killingébe,
Szép városai között, majd leg-szebbikébe.
A' Gróf-is mindjára úttyához fel-készült,
Hajójához sok más ott való hajó gyült,
Edgyikén a' Bontz vólt, sok más Urasággal,
Kik hozzája vóltak nagy hajlandósággal.
Ezek két papirost adtak a' kezébe,
Olvasván ezeket, a' Gróf jött kedvébe.
Mert az állott benne, hogy Japóniába
Szabadon meg-térhet, bár mellyik órába,
Az Iffiat pedig, melly vele el-mégyen,
Ajánlották neki, hogy gondja rá legyen.
Adott nekik a' Gróf bór ajándékokat,
Vissza indítottak ezzel hajójokat,

Míg ezek így folytak, Rontót ugyan látta
 A' Gróf: de hogy tsendes, azt nagyonszúdálta.
 Magához hívatta, hogy vele szóllhasson,
 És bágyadtágárúl valamit tudhasson.
 El-jött, de meg-apadt mind a' két ortzája,
 Vékony lett két izombja, 's két lába ikrája.
 Szóllott hozzá: mond-meg! Fiam Rontó, hogy vagy?
 Nintsen itt, mint vala Kámtsatkába olly fagy.
 Még-is úgy lézengesz, mint tavaszkor a' légy,
 Ne tsetely! ne botoly! talpon áll! vígan légy.
 Szólltt: közfönnye Nagysád, hogy így-is járhatok,
 És két lábaimra csak hogy fel-álhatok.
 Jól tudtam: illy dolgom léfzen a' tengeren,
 Mert ez, sem Angyalon, sem pedig emberen
 Nem könyörül; hánya, mint ördög az annyat,
 Jó hogy meg-nem-mértem szirtek közt padlan-
 Fel-állott fejemen mindég minden haj száll, (nyát.
 Mert rajta farkamba vólt mindég az halál.
 Már csak aztat lestem, mikor áll fenékkal,
 Ég felé az hajó, 's mikor merülök-el.
 A' remegés között az vólt még nagyobb kín,
 Hogy egész testembe minden ér, minden ín
 Meg-gyengült, 's mint ágg eb, lettem ollyan fáradt,
 A' nagy koplalástúl bélem ösfzfe száradt.
 Mert mikor kóstoltam téfztává vált halat,
 Keserves ízt adott számnak minden falat.
 Eddig azt tartottam, hogy a' zab kenyérnél
 Nintsen rozsfzabb étel, és a' Sváb krumpérnél;
 De fárga tsizsmámat hogy kéntelen lettem,
 Hal zsírba meg-főzni, olztán abbúl ettem;
 Oh

Oh melly nehezen ment talpa le torkomon ,
 Mert olly fojtos vala, bár nem ettem mohon;
 Hogy mind a' két szemem az erőlködésbe:
 Kí düllyett, mint júhnak, ha esik döglésbe.
 Meg-akadt gégémbe , már tsomofzló fával
 Le-akartam nyomni, még-is nagy munkával
 Gyomromba taszítám, de nem kis erővel ,
 A' Flintámba szakott lenni vas vészszövel.
 Így főzött tzipöktül láttam fok mint nyögött ,
 En-is, hogy gyomromból zsír doha bőfögött ;
 Görnyedtem mint tsiga , magam öszve húztam,
 Titkon Véreimtül, Hazámtúl bútsúztam.
 Mert a' Dohotnál-is ez átkozottabb szag,
 Nints emberbe, mellyet meg-ne-rázzon, olly tag,
 Hogy ha Achilleske tzipőjét e' zsírba
 Meg-főzte, 's meg-ette, tudom szált már sírba.
 Szólltt a' Gróf : jó Rontó, mit tudtunk mást tenni,
 Hogy éltünk meg-tartsuk, illyet kellett enni.
 De lásd! úgy-é? egy fem holt-meg mi közöttünk,
 Hogy meg-jobbúlt forsunk, most azon örülünk,
 Vagyon Kókus diókn, van most Ananászunk,
 Lövünk szarvasokat, ha erdön vadászunk.
 A' borúlást mindég a' nap fény követi,
 Hogy mindég jó dolgunk legyen, ki teheti,
 Achilleske éll friss, mert őt' száraz hallal ,
 Pefszmeggel tartottam , 's édes víz itallal.
 Titkon meg-tartottam mindenbül számára,
 Máskép jutott volna szegény halálára,
 Heroicus actust, szólltt Rontó: tett Nagysád,
 E' Keresztényféért az ég jutalmat ad.

A' kis Achilleske, *casus reservatus*,
A' véle tett dolog, *actus inculpatus*.

Igaz-hogy lanyarú dolgunk meg-változott,
A' fok jegek közzül az Isten ki-hozott,
Szép ajándékokat egytül, 's mástül veszünk,
Mint Magyar hazánkba, olly jól, még sem eszünk,

Nem bánám, enne itt akár ki Ananászt,
Tsak én ott ehetnék jó foghagymás kolbászt,
Gyümöls ez; bár szagos, édes levét adja,
Az Hatvanyi Dinnye még-is fent haladja.

A' Kókusz dió-is, tsak Mókusnak való,
Sok olaja vagyon; de még sem ollyan jó,
Mint a' szalonnábúl tzipóra tsorgott zsír,
Oh magyar gyomornak nintsen ennél jobb ír,

Egy Jápon, masolyás Rizskásáját hozta
Nékem: ennél-is jobb az hajdu káposzta,
Bár tsak még valaha juthatnánk Hazánkba,
Ott oldalast tennénk, nem Kókusz a' szánkba.

De tudom, hogy megint a' hajóra ülünk,
Majd megint ki nem lesz habokból a' fülünk,

Kérem Nagyságodat, azon igyekezzen,
Hajó ne más felé, tsak oda evezzen,
Hól a' szöke Duna a' Tengerbe szakad,
Hogy ha ott a' sziklán talán meg-is akad,

Semmit sem fog tenni, ülünk Tsónakokra,
Avagy-is Liptóba munkált Tutajokra.

Ezeken mehetünk egész majd Szegedig,
Ottan meg a' Tiszán fel-felé Füredig,

Jó Barátom Rontó! e' számár kívánság,
Mészsze járunk attúl, kérésed hitvánság.

Melly:

Mellybe Duna szakad, a' fekete Tenger,
Meg-öfzül, míg innét oda megy az ember.

En rövidebb utat vettem itt előmbé, !

Tsak Isten tartson-meg tovább-is erőmbé,
Tavaszra Hazánkba fogunk már mi lenni,
Az Húsvéti Bárányt Budán fogjuk enni.

Angyal szól Nagysádból, szólt Rontó a' Grófhoz,
Kérem ne-is fogjon Nagysád már más úthoz.

Mindjárt most indullyunk, már vagyon minde,
Az habok sem lesznek talántán ellenünk. (nünk,

Indullyon! indullyon! ne késsen Nagyságod,
Nem kell sajnállani semmi fáradtságot.

De előbb Stéfanozt itten egy füz-fára, ●
Tsapontassa Nagysád, mert gyalázattyára

Egész Társaságnak vagyon olly gaz ember,
A' kit még utóbb-is az Úr Isten meg-ver.

A' népet a' hajón hányszor nem buzdította,
Párt útásra Nagysád ellen fel-indította.

Avagy-is másoknak légyen példájára,
Akasztassa Nagysád a' nagy árbotz-fára,

De hóhérünk nintsen, ez talán leg-jobb lesz,
Katonássan fejét el-ütöm, így el-vesz.

Hallod-e te Rontó! az ember nem tsibe,
Rosz a' boszszú-állás, ha van valakibe.

Hadd éllyen! az esze, hogy ha meg-fog érni,
Meg-látod, magába hogy fog még ő térti.

Boszszú-állást soha se végy a' szívedre,
Reggel meg-indúlok a' te kérésedre,

HETEDIK TZIKKELY.

*A mellybe Japóniából való ki-menetele a' Gróf-
nak ki-tétottatik, ezen kívül némelly szige-
tekbe való jutásu, különösen Usmeligon szig-
ettyébe nagy veszedelmek között való érke-
zése, Lakossainak jósága, ebből való el-me-
netele, Formosa szigetbe való be-menetele,
itten a' Lakosokkal való tsatái elő- adat-
tatnak,*

Más nap egybe gyűjté, Gróf a' Tárfafágot,
Kérte, hogy mondjanak néki valóságot.
Kívánnak-é ők itt rabblani lyányokat,
Velek meg-fordúlni, el-vinni azokat.
De senki csak szót sem adott kérdésére,
A' Gróf így adta-ki szándékát végtére.
En Chinába megyek; ott áll Kanton Város,
Mellybe lakik gazdag, 's vagyonos sok áros.
A' bőröket majd el-fogom ottan adni,
Japóniát, Chinát, el-fogom én hadni.
Egyenesen megyek én Európába,
Egy Fejedelemlnek magam általmába
Fogom ajánlani; onnat meg-fordúlok,
Egy Colóniához azután úgy nyúlok.

Ezt

Ezt tetszésem szerint rendbe fogom szedni,
Nem félek : mert azon Király fog már fedni.
Minnyájának tetszett ezen bölts gondolat,
Ők meg-is maradnak, szólltak, a' Gróf alatt.
A' Japóni Zászlót a' Gróf ki-tétette
Az hajóra ; úttját leg-ottan követte.
Mindjárt két nap múlva, egy szigetet értek,
Vas matskákat hánytak, a' mint ehez fértek,
Vélte a' Gróf itt-is majd mindent el-adhatt,
Es így a' Chinai úttja el-maradhat.
Kutnetsovt néhányval szárazra küldötte,
Őt hamar egy hajó vízfsza kisírtette,
Ezen három Űr ült : mint a' Gróffal lettek,
Nékie lok féle kérdéseket tettek,
Vélték Gróf hogy Spanyol, többik-is lennének,
Mivel olyan köntöst 's szakált viselnének,
Manila Városba minnyájan laknának,
Itt ők mit keresnek, haraggal szóllának.
Mert a' Spanyoloknak nagy ellenségeik,
Mérgessen el-mentek, szikráztak szemeik.
Látta a' Gróf; hogy itt nem léfzen vására,
El-indúla, hogy ne következzen kára,
Nyóltzadik Augustus napjára virradott,
Szemeikbe megint egy sziget akadott.
Ez alatt feküdütt egy szép és nagy Város,
Tsak közel egy szoros, vélte nem lesz karos,
Hogy ha ebbe bé-száll; ők bé-is szállottak,
Lakosok lántsákkal ellenek futottak.
De ágyúkat látván, mindjárt meg-sjedtek,
Mint egy öt száz lépést futva hátra tettek.

A'

A' Gróf itt ki-mene a' szoros parttyára,
 Kiáltott: jönnének hozzá parolára.

Sokára el-jöve egy meg-élemedett
 Ember; és nagy bátran illy kérdéseket tett:

Ki szabadságával mertek bé-szállani
 Az ő szorossokba, 's ágyúkkal állani,

Az Holandusok-is engedelem nélkül
 Eztet nem tselekszik, tarttyák azért vétkül.

Szóllt a' Gróf: nem vagyunk mi sem Holandusok,
 Avagy-is Spanyolok, sem pedig Anglusok.

Hanem csak emberek, kiknek van szüksége
 Vízre, élelemre; és mi ellensége

Senkinek sem vagyunk, mihent azt nyerhetünk
 Öröndenni fogunk, ha tovább mehetünk.

Szóllt a' vén Úr, mindjárt mindent adattatok,
 Vegyétek-el; oltán innét lódúllyatok.

Küldött kilentz hajón vizet, eleléget,
 Egy ideig nem-is szenvedtek éhséget.

Más nap, hogy sok hajók, látták, érkeznének,
 Szoros partyán gyalog, lovon-is gyülnének,
 Seregbe gyült népek, kardokkal, lántsákkal,
 Tegzekkel, nyilakkal, mások meg tsidákkal;

Pánov Urat a' Gróf tizen-nyóltz emberrel
 Eleikbe küldte, vóltak jó fegyverrel,

Nem tudván jönnek é úgy mint ellenségek,
 Kik talán szeretnék lenne nyereségek.

De látván Pánovval jönnek tsendesléggel,
 Ezen jó Japonok minden békesléggel,

Mindjárt futó tüzzel, őket küszöntette,
 Négy ágyú lövéssel még felül tisztelte.

Ezen

Ezen tiszteletet olly nagynak tartották,
Mert ágyúk morgását még ők nem hallották;
Hogy itten minnyája feküdt ortzájára,
És egyyike sem mert fel-állni lábára.
Ezt nem látta a' Gróf, 's nem tudta, mi történt,
Tüzeket adatott újra itten tüstént.
Mert látta hozzája egy nagy Úr érkezne,
A' ki-is ő vele szállni igyekezne,
De ez úgy meg-íjedt, hogy mindjárt el-ájúlt
A' nagy tisztelettől, a' földön végig nyúlt.
Egy fél óra múlva, még-is fel-eszméllett,
A' Gróffal kevéssé durtzásan beszélt.
Mondá: árestomba teszi minnyájokat,
Hogy ide bé-hozni merték hajójokat.
Hogy hatalma volna, ki-húzá kebléből
Egy papirost; a' mellyt ki-vévén kezéből
A' Gróf: Krustyievnek azt el-tenni adta,
Hogy viszsa nem adja; magát úgy mutatta.
Meg-íjedett ezen, a' maga nyakára
Mutatott; hogy ezért jutt akasztó fára.
Meg-szánta, és aztat viszsa adta nyomba,
Szóllt: köszönnye, hogy nem teszi árestomba.
Egy pár nyusztanak bőrit, és annyi Vidrákat
Adott néki, értek mondott nagy hálákat.
El-ment, barátságát mostan már ígérte,
De már ágyú lövés itten nem kísérte.
Ezen nagy szigetnek neve vólt Xicócó,
Látván a' Gróf-itt sem lészén vására jó,
El-indúlt: ötöd nap fel-veve szemére
Egy szigetet; a' mint a' Gróf chez ére;
Szép-

Szépnek látszott : azért fel-tette magába,
Hogy bé fog szállani ennek szorossába ,
Kutnetsovt 's nyóltz embert, meg-tekintésére
Küldötte : hogy jó-é? adná értésére.
Itt ezen szorosba egy szép nagy hajó ált ,
Idegen vólt ez-is két hete , hogy meg-szált ,
A' mint Kutnetsov Úr e' mellett evedzett ,
A' Nép abból reá egynéhány lövést tett.
Meg-hallván azt a' Gróf, maga hajójával
Védelmére mene, lött két ágyújával.
Eztet tselekedvén , mint melléje jutott
A' nép azon mindjárt Kajuttyába futott.
El-fogta e' hajót ki-is raboltatta ,
Maga hajójára a' Zsákmányt hordatta.
Ez állott Nádmézből , drága Portzelánból,
Selyemből , Pamutból , és sok bál dohányból.
Nyertek itt sok kardat , sok drága ruhákat ,
Érték ezek négy száz frantz ezer livrákat.
Az hajó fenekét ki-fúrták végtére,
Hamar le-is süllyedt tenger fenekére.
A' foglyokat a' Gróf útnak botsájtatta,
Ezen Takesina szigettyét el-hadta.
De más nap az hajó egy szirthez ütődött ,
Mellyel-is oldalán , olly nagy lyuk törődött,
Hogy itt minnyájának kellett pumpolni ,
Mivel a' víz magát nagyon kezdte tolni.
Itt-is már a' hajó dült fél oldalára ,
Mert a' tenger hányta habjárúl habjára.
De méz-is e' szörnyű nagy veszedelembe ,
Föld tüne itt, nem egy, hanem több már szembe.
A'

A' hajó kevesé megint helyre állott,
 Kutnetsov Űr pedig kis hajóba szállott.
 El-ment jó ki-kötő helyet ő vizsgálni,
 A' mellybe a' hajó bé-foghatna állni.
 Akadott is hamar ő egy tenger révre,
 De a' nap-fényétől igen nagyon hévre.
 A' Gróf négy emberrel fel-ült egy *Jelére*, (a)
 Ezekkel maga ment meg-tekintésére.
 A' mint ő szemes Űr eztet meg-vizsgálta,
 Nagyan félelmesnek a' torkát találta.
 Mellyt nem reménylettek, nagy szélvész támadott,
 A' tengert nem látták, csak tajtékos habot.
 Bé-süllyednek, vélték, tengernek öblébe,
 Sok már nem-is tudta mit tesz rémültébe,
 A' Grófot felette nagy szerentsétlenség
 Érte: de meg-tartá a' Mennyei Felség.
 A' nagy szél Jelléjét egy szirtnek hajtotta,
 És fenékel aztat fel-is fordította.
 Nagy nehezen még-is ő a' parthoz úszott,
 Bár nagyon fáradt vólt, ő arra fel-kúszott.
 Érzékenység nélkül ő azon feküdütt,
 Majd tsak a' halállal hogy már nem küszködött.
 E' szigetnek vala Uzmeligon neve,
 Felette nagy mindég itt a' napnak heve.
 Tsak négy óra múlva akadtak reája,
 Látván, hogy még ő él, örült itt minnyája.
 Mind-

(a) *Jele* Japoniai szó, és hajó neve, a' mellyet ők sík-
 héjából munkáltaak, némellyikbe nyóltz ember-is bé-
 fér, még-is olyan könnyű, hogy edjet egy ember
 a' fejére tévén, furva mehett azzal,

Mindjárt egész testét kendőkkel dörzsölték,
Erős illatokkal tagjait öntözték.

Jobban lett, és mihent aztat meg-hallotta,
Hogy az hajó kárát épen nem vallotta,
Sőt hogy biztos révbe immár az volna bent,
Es a' nép szárazra belőle hogy ki-ment;

A' mellyen-is vertek immár sátorokat,
Es le-is hordották mind a' butyorokat,
Hogy így ők az hajót helyre állíthassák,
Minden mi meg-ázott, meg-is száríthassák.

Egész egésége mindjárt ezért meg-tért,
Te Deum laudamust tartott többi azért.

Két sziget lakossa a' Grófhhoz itten jött,
Egy hagyításnyira állott tőlök más öt.

Egy papirost adtak ezek a' kezébe,
A' Gróf ezt tsudálta, és jött nagy kedvébe.

Mivel deák betűk voltak arra írva,
Majd hogy örömébe nem fakadott sírva.

Pater Salis Ignátz volt, ki eztet írta,
Portugáliából való Jesovíta.

Missionárius volt, jött ez Országba,
Téríteni a' kik éltek itt vakságba.

Le-írta ő itten, hogy mint fáradozott,
Anyaszentegyházba hány lelkeket hozott.

Két száz huszon hatot első esztendőbe,
Egy néhány ezreket a' többi időbe.

Az igaz Római Catholica hitbe,
Szent Kereszt-víz által, tsak ő maga vitt be.

Meg-tsókolta a' Gróf előttök ez írást,
Es vizfsza-is adta nékiek mindjárását.

Igen

Igen tettsezt nekik, hogy azt úgy tisztelte,
 Elmentek: a' Grófot minnyája kedvelte.
 Más nap három százan jöttek fegyveressen,
 A' Gróf sátorához mentek egyenesen.
 Két elő-járójok mélyen meg-bajtották
 Magokat, 's kezeket a' Grófnak nyújtották.
 Erre szent Keresztet magokra vetettek,
 Minnyáján olvasót kezéikbe vettek.
 Négyen egy szönyegen Breviáriumot
 Hoztak: tettek ezek nagy complementumot
 A' Grófnak, és aztat kezébe nyújtották;
 Mert nagy ereklýének ők aztat tartották.
 Míg életbe vala, Pater Salisó vólt,
 Kezeknél maradott, hogy ez Atya meg-hóh,
 A' Gróf-is zsebébe olvasót keresett,
 Nem talált, hogy úszott, a' tengerbe esett.
 A' helyet kezébe vett egy Felszáletet,
 Látván ezek aztat, oly nagy tiszteletet
 Tettek, hogy itt térdre le-esett minnyája,
 Eztet: *Hisdé Kristos!* kiáltotta szája.
 A' Keresztet a' Gróf tétette helyére,
 A' két fővebbeknek adta értésére;
 Hogy nintsen szállása még az ő népének,
 És olyan sem vólna, melybül ehetnének.
 Valamit a' Gróf kért, ezek mindent hoztak,
 A' mi tsak tőlök telt, ők ajándékoztak.
 Mivel befzédjeket senki sem értette,
 Egy illy szót, más meg más papirostra tette,
 Egy kis Gramatikát hamar-is formáltak,
 Napról napra velek jobban discouráltak.

Más nap egy Fő Úr jött látogatására
 A' Grófnak : 's hajója meg-vizsgálására.
 Eg szén selyem kita vólt az öltözettye,
 Fekete Atlászból pedig övedzettye.
 Sárga Kamukából köpönyeg a' vállán
 Függett : sa Pantófli vala a' két lábán,
 De veres Atlászfizal vólt ez bé-borítva,
 Tsúfos selyem sapka fejébe szorítva.
 Kezet fogott vele , nagy fő meg-hajtást tett,
 Szintúgy mint a' többi Keresztet-is vetett.
 A' Gramatikába fel-jegyzett szavakkal
 Köszöntötte a' Gróf , de esett hibákkal,
 Mert nevetett : kezdett Portugallus nyelven
 Beszélleni , a' Gróf tsudálkozott mellyen.
 Mondotta : *Tunkinda* (a) jött ő e' világra ,
 Pater Salis hozta őt ezen Országára ;
 Halála után lett itten Fejedelem,
 Hogy illy nagy Urá lett Isteni Kegyelem.
 Felette ditsírte a' nép szelídségét ,
 És ezen szigetnek nagy termékenyséjét.
 Vintplat meg-tekinté az egész szigetet,
 Mellyről-is a' Grófnak illyen jelentést tett.
 A' Paraditsomnak képe ez , és mássa,
 A' ki ezt nem hiszi , járja-meg , és lássa.
 Mert a' Természetnek minden adománnya ,
 Istennek fok féle drága alkotmánnya ,
 Olly bővséggel van itt , hogy azt kell tsudálni,
 A' fok szépségeken szem nem tud meg-álmi.
 A'

(a) *Tunkin* Chinai Város , és fekszik Ázsiába.

A' vén Tunkint a' Gróf, itt meg-szóllította,
Hogy nagy kedve volna nékie, mondotta;

Hogy ha meg-engednék, itt egy Coloniát
Építeni: bé-hozna sok szép Familiát,

Felelt: örömkre fog nékiek válni,
Hogy ha több Keresztény meg-fog itten szállni.

Miklós volt a' neve ezen vén Tunkinnek,
Gróf szándékát hírül adta kinek kinek.

Szólltak a' lakosok, mindjárt fel-ösztoznak
A' földel ő vélek, lyányokat-is hoznak,

Hogy a' ki nőtelen, itt meg-párosodjon,
Es így nemzetlégek hamar szaporodjon.

A' Gróf meg-köszönte szép ajánlásokat,
Most el-megy, de meg-tér, hoz még több más-

• Ollyakat, kik tudnak minden mesterféhez, (kat.
Tsudállani fogják majd, mit visznek véghez.

Egy szomszéd faluba Gróf más nap ki-fétált,
Ezen helység mint egy nyóltzvan házakból állt.

Minden ház körül volt sok egyéb épület,
Szép kert, pajta, udvar, 's e' körül kerület.

• Az öreg Miklós Úr a' Grófot bé-vitte
A' maga házába; szomját enyhítette

Thével, és sok féle gyümölts italokkal,
Böven meg-vólt rakva asztala azokkal.

Míg az ebéd készült, a' Falú ide gyült,
A' Gróf mit itt látott, azon nagyon el-hült.

Az iffiak itten igen nagy készféggel,
Birkoztak, 's futottak pályát sebesféggel.

Tántzoltak a' lánykák gyönyörűféggessen,
Énekeltek mint a' Syrenek ékessen.

Az ebédhez ültek külön Asztalokhoz,
 Mert nem áll a' férfi itt az Asziszonyokhoz.
 Leányok szolgáltak mind a' két asztalnál,
 A' mellynél ők ültek, a' szépe volt annál.
 Sok beszédek között Miklós végső szava
 E' volt: itt van Uram! lyányok szépe, 's java.
 Válaszfál közölök edjet Felelégnek,
 Tartsd kívánságomat igaz szíveslégnek.
 Mert te az ég alatt nem találz illyekre,
 Illy erköltsösökre, és illyen szépekre.
 Grófot a' vén Miklós addig farkallotta,
 Nem menthetvén magát; míg nem ajánlotta,
 Hogy igen-is edjet fog ő választani,
 De Copulátziót fogja halasztani
 Akkorra, a' mikor honnyábúl vizsgál-tér,
 Addig az ideig ő várakozást kér.
 Reá állt Miklós Úr ezen szándékára,
 Hogy most jegyezze-el, kényszeríté arra.
 Látta hét Asziszonyfág már az házhoz vezet
 Hét szüzet; mindenik fogott edjel kezét.
 Fejér selyem kita volt az öltözetek,
 Kék selyem köténybül állott övedzetek.
 Szép barna hajókat fésülték vállokra,
 Sok féle virágot fel-tősztek azokra.
 Az öreg Miklós Úr, egy fátyol kezkenőt,
 Mellyet Ariadne talám, és nem más szőtt;
 Gróf kezébe adott, szólott: annak fejére
 Vesse, a' mellyike lészzen tetszésére.
 A' sok szép közt igen nehéz választani,
 Egy bokorrúl leg-szebb rózsát szakasztani.
 Ezek-

Ezeknek ha látná Páris itt formáját,
Törné fejét, mellyik nyerje-el almáját.

A' Gróf-is ezeket, bár miként vizsgálta,
Szépség remekének minnyáját találta.

Végére ugyan csak választott magának
Edjet: nevezték ezt Tintó Volangtának.

A' fátyolt vetette ennek a' fejére,
Vólt az öreg Úrnak ez nagy öröme,

A' többi leányok mindjárt körülötte
Tánczoltak, tsókolták, mindenik töröltte

Rózsa vízbe mártott kendővel ortzáját,
Intették, szerezse el-jegyzett mátkáját.

Ezzel házrúl házra ötet el-vezették,
Ezen tiszteletet muzsikával tették.

Mindenütt hirdették, hogy el-jegyeztetett,
Szép ajándékokat minden háznál-is vett.

Néhány órák múlva, az édes Annyával,
A' Grófhöz vízfíza jött, és a' nagy Attyával.

Igen tisztesléges öreg ember vólt ez,
Az édes Annya-is tudott betsülethez.

Az öreg a' Grófot mindég tsókolgatta,
A' leányát pedig az Annya állt adta.

Miklós Úr így szóllott, mostanság a' Grófhöz,
Hogy kísérje őket most önnön házokhoz.

Elöl- ment, a' Grófot maga-is kísérte,
Mihent ház ajtaját a' Gróf velek érte,

Bé-mentek, meg-hajták magokat itt sorba,
A' Gróffal vízfíza ment Miklós a' táborba,

Más nap az öreg Úr a' Grófhöz érkezett,
Mivel kötést tenni vele igyekezett,

Ez tsak abbúl állott, hogy hamar itt lenni

Fog ő: 's vele lokan meg-fognak jelenni.

Vagy hűz házat nékik addig építsenek,

És minden szűklégre valót készítsenek.

Lakosoknak adott itt ajándékokat,

Fegyvert; mert ez nem vólt, golyóbist 's porokat.

Volangtának küldött köveket, gyöngyöket,

Miklós Úrnak adott lok féle bőroket.

A' Társaság közzül itten itt erővel

Maradtak: nem gondolt annyi kevés fővel.

Sőt a' lakosoknak őket ajánlotta,

Úgy-is ő viszsa jönn hozzájuk, mondotta.

Hogy indulni akart, tett a' nép jajgatást,

Kérték, hamar járjon, kívántak lok áldást.

Sajnálta, hogy itten ő nem maradhatott,

Illy jó emberek közt hogy ő nem lakhatott.

Mivel ezek éltek bár együgyűségbe,

De nem vóltak még-is soha-is szűklégbe.

Mint Európába, leg-kissebb álnokság,

Szívekbe nem vala két szín, áll ortsaság.

Természetes vala Filozofiájok,

Soha hazugságot nem szóllott a' szájok.

Mint azoknak, kik meg-világosítottak,

Fényekkel lok ezer embert vakítottak.

Mindenkép a' hajó már helyre hozatott,

Édes víz, élelem bőven rá hordatott.

Az egész Társaság egésléges friss vólt,

A' rekkent melegbe tsak egy-is meg-nem-hólt.

Hufzadik Augustus vólt, hogy a' Gróf indúlt,

Volangta el-mentén sírt, és nagyon húsúlt.

Egy

Egy Holandus hajó feléjük érkezett
Harmad napra, mint már jó közel evezett;
A' Gróf hajójára arrúl lövést tettek
Flintákból; de még-is senkit sem fértettek.
Passuszt mutassanak nagyon kiáltottak;
Másként rofszúl járnak, felette zajgottak.
Erre a' Gróf felét mindjárt a' népének
Fegyverbe állítá, a' kik fel-menének
Hajó piattzára, ott szép rendbe álltak,
Mit fog parantsolni, már csak arra vártak.
Tsudálta vakmerő tselekedeteket,
Mert csak Algiri nép télsza ilyeneket.
Mindjárt-is ágyúkkal ellenek dűrgetett,
Apró fegyverrel-is reájok lövetett.
A' Holandus hajó sebessen el-lódúlt,
Kétfélg kívül mivel azon fok ember húlt.
Hufzon hatodikán Formosa szigettyét
Meg-látták mind térjét, mind pedig ligettyét.
Meg-állott itt a' Gróf a' szigetnek szélén,
Embereket látott, egy dombnak az élin.
Vintplat és Kutnetsov kis hajóra ültek,
Tizen-hat emberrel bé menni készültek,
El-indúltak ezek, hajóból ki-száltak,
A' sziget szélénél minnyájan meg-áltak.
Tizen-két emberrel ezt Kutnetsov járta,
A' többivel Vintplat a' hajót fírázsálta.
Mindjárt-is Kutnetsov Indiaiakra
Akadott, de még itt nem igen fokakra.
Meg-mondotta nékik, hogy ők csak élelmet
Keresnek; tegyék-le ők minden félelmet,

Egy közel faluba ők bé-vezettettek,
 Rizskását, dílné húst itt elikbe tettek.
 Felső végén látván több több embereket,
 Bé-nem-kivánták ők várni már ezeket.
 Hanem lassan lassan ők itt vízfőz-tértek,
 Mint már a' faluból a' mezőre értek,
 Nagy sereggel mindjárt itt ellenek jöttek,
 Mint a' Zápor esső, nyilakkal úgy löttek.
 Kutnetsov reájok jó tüzet adatott,
 Mellyre-is közzülök sok fűbe harapott.
 Még egyszer akarván ezek rájuk ütni,
 Itt a' Gróf parantsolt egy ágyút ki-fűtni,
 Ennek morgásától nagyon meg-sjedtek,
 És az erdő felé futottak, fiettek,
 Kutnetsov érkeztén már tenger parttyára,
 Más sereg lármával jött megint nyakára,
 Mivel itt Vintplatt-is jött segítségére,
 Hamar tizen-ötöt a' földnek színére
 Le-fektettek, 's ötöt kötözve el-hoztak,
 Azon nap, és éjjel több bajt nem okoztak,
 Illyen ütközetek látván, nem hasznosak,
 Sőt gyakorta szoktak lennie károsak;
 El-hagyni kívánta azért a' Gróf eztet,
 Jól lehet ő embert még edjet sem vesztett,
 De a' többieknek nagy kívánságára
 Bé-mene a' révbe, ki-is szált parttyára.
 Krustiev, Baturint, huzzon nyóltz emberrel,
 Kik fel-övedzettek mindenkép fegyverrel,
 Patrolba küldötte egy kis mezfőz-fégre,
 A' mint ezek értek egy kies térfégre,

Feléjek Indusok jöttek zöld ágakkal,
Virágokkal tzipfrált fok terpedt gállyakkal.
Mintha kívánnának lenni békeségbe
Ő velek, és edjet értő tsendeségbe.
E' bizodalomba egynehánya bé-ment
A' faluba, de tsak alig vóltak még bent ;
Mindjárt nagy tüzellés, kiáltás hallatott,
A' Grófnak tudtára a' lárma adatott,
Azonnal kívánt ő lenni védelmekre,
Tizen-öt emberrel ment fegedelmekre.
Meg-indulván látta, hogy a' népe szalad,
Meg van vesztegetve, és tsak alig halad,
Hat már meg-fosztatott minden fegyverétül,
Minden gúnyájátul, mi több, az ingétül,
Es így a' Gróf felé futnának meztelen,
Így jár a' vakmerő, és a' ki esztelen.
Ő a' sebeseket hajóra küldötte,
Es a' kik bé-mentek, árestomba tette,
Hirtelen rá tsapott itt a' Indusokra,
Az el-estek száma mene hamar sokra.
Kutnetsov-is el-jött itt segítségére,
Futván az ellenfég ment kergetésére,
Mint jó vitéz őket mezfize-is kergette,
A' falut meg-gyújtván, azt hamuvá tette,
Két száz Indiai ember esett itt el,
A' többi el-fzaladt, számos sebesekkel.
Ezen tsata után, Gróf innét el-mene,
Nem jó olly nép között lenni, a' melly fene.
Hamar-is két hajót jönni szemre vettek,
Mellyekről reájok emberek intettek :

Mennének utánuk , aztat jelentették ,

Mentek : egy szép révbe ők bé-is vezették.

Jöttök ide mindjárt számtalan Indusok ,

Nádméz , és sertés hús , mellyet hoztak , vólt sok.

Holmi apróságért el-tsereberélték ,

Főkép tükrötskéket adjanak , azt kérték.

De a' Gróf ő nékik már most semmit sem hitt,

Tizen-két fegyveres ember állt mindég itt.

Dél után egy sereg Indusok érkeztek ,

Ki az hajós Vezér ? arrúl értekeztek.

Eldől járójokon fél Spanyol gúnya ,

Fél Európai , vólt ez azért tsúnya.

Ezt Hieronimus Pasechónak hívták ,

Az Ország könyvébe a' nevét így írták.

Spanyol fínak magát lennie tartotta ,

Madritba született vólna , azt mondotta.

Ez a' Grófnak maga házát ajánlotta ,

Népet melly itt lakik , igaznak vallotta.

Nagyon örülnének , hogy ellenfégeket

Tegnap jól meg-verték , azon gaz népeket ,

Kik őket szüntelen nyughatatlanítták ,

A' kiket tsak lehet , ellenek indítták.

Valameddig tetszik itt maradhatnának ,

Mindent , mi szükfleges lészzen , ők adnának.

Szóllt a' Gróf nékiek , hogy víz kívántatna ,

Kérte-is , egy forrást nékik mutattatna.

Igen szép forráshoz maga el-vezette ,

Egyszersmind a' Grófot itt arra intette :

Hogy ha merítenek , ők jól vígyázzanak ,

Hogy ellenfégeik rájuk ne tsapjanak.

Pánov Ūrra bírta a' Gróf ezen dolgot,
Nagyobb dologba-is már ő sokszor forgott,
Adott ő melléje jó tizenkét embert,
Sokszor mindenike már ellenféget'vert.
Ezek után ő a' Grófnak meg-mondotta,
Hogy ezen Formosa szigettyét tartotta
Sokáig olly vad nép, kik mindég üldözték
Egymást, 's ha lehetett, rakásra öldözték.
Most Chinaiaké e' szigetnek fele,
Fele vad népekkel még mostan-is tele.
Egészlén meg-venni, kevés faradtsággal
Lehetne; kéri őt azért barátsággal,
Vegye azt magára; igen nagy Ūr lészén,
Felette sok kintset 's hafznot ebből véfszen.
Fel-is tette szentül a' Gróf azt magába,
Hogy ha meg-tér, veszi aztat hatalmába.
Mivel vízzel egynek sem esett meg-térte,
A' Grófot Pasechó azért itten kérte:
Hogy küldgyön valakit mindjára hozzájok,
Mert tán bajok vagyon, avagy más hibájok,
Kutnetsqv mindjárt-is hozzájok küldetett,
Kevés idő múlva már vilzsa vezetett
Sebeseket: és egy halottat-is hozott,
Mellyt vigyázatlanfág egyedül okozott.
Szóllt: a' forrás körül ember nyoma sem vólt,
Mellyet hozott, mezfize feküdt tőle e' hólt.
Hanem Pánov 's többi förödni mennének,
A' mint a' víz partján ők le-vetkezének,
Az Indianusok, mindjárt rájuk tsaptak,
Popovot meg-ölték, sokan sebet kaptak,
Pánov

Pánov, és Langinov nagy halálos sebbe
Estek: ő azt tartja, meg-is hálnak ebbe.
Kedves Pánovjához menni igyekezett
A' Gróf, 's éppen akkor hozzája érkezett,
Mikor a' többinek őtet ajánlotta,
Hogy szavát fogadgyák, kérte 's javasolta.
Meg-látván a' Grófat, kezeit tsókolta,
Könyvek tsorgásával a' többit pótolta.
Kevés szókkal még-is közönte kegyelmét,
Ha őt meg-bántotta, kérte engedelmét.
A' Gróf nagyon sírván, egy szót sem szólhatott,
Pánov itt nyújtózni kezdett, el-hallgatott.
A' Gróf karjai közt ki-is adá lelkét,
Kár vólt, hogy illy móddal végezé életét.
Mihent nagy pompával őtet el-temette,
Pasechó nékie mindjárt jelentette:
Hogy Indusok ellen akarnak ők menni,
Ezen gaz dologért boszszút rajtok tenni.
A' Társaság úgy-is nagyon mérgelődött,
Meg-hallván ezt, mindjárt hozzájuk szegődött.
Véletlen Pasecho egy közép fzer hajót,
Illyeneknek neve ő előttök Canót,
Meg-látott, és ezen valának Indusok,
Meg-mutatta nekik, mivel vóltak búsok.
A' Gróf híre nélkül rajta rohanának,
Mint mérges Tigrisek, olly szörnyen vivának.
Húsz Indus fegyvertől jött itt halálára,
Többit akasztatták mind az Arbotzfára.
Vélte a' Gróf, hogy meg fognak elégedni,
Nem kívánnak többé velek verekedni.

De tellyesféggel nem : főt kintették árra,
 Hogy a' vezérleget vegye fel magára.
 Nem-is tudott a' Gróf itten már mást tenni,
 Kéntelen vólt azon hivatalt fel-venni,
 A' hartzot más napra a' Gróf halasztotta,
 Pasecho-is mindjárt magát ajánlotta,
 Hogy néhány száz embert ad ő segítségére,
 Kik örömet mennek azon ellenfégre.
 Estve felé a' Gróf hajóját indítá
 És az Indusokhoz közel meg-álítá.
 Hajnalkor negyven-hat ember ki-küldetett,
 Pasecho népével ez edjesítetett.
 Kevés idő múlva már az apró fegyver
 Ropogott, 's tsatázott már itt minden ember.
 Egy meredek hegyre futott az ellenség,
 De esett közöttök itt szörnyű vesztesség.
 Mivel a' hajórúl nagyon kartsátsolták,
 Mellyekkel-is ötet úgy meg-korbátsolták,
 Hogy ezer száz ötven, 's még hat itt maradott,
 Ölésekbe a' nép már ki-is fáradott.
 A' kik meg-maradtak, le-estek tédekre,
 Nem engedte a' Gróf ezeket kezekre.
 Hat száz negyven hármát mint rabokat hozta,
 Pasechónak őket itt ajándékozta.
 Más nap a' mint a' Gróf Te Deumot löve,
 Eppen akkor hozzá a' Bamin el-jöve.
 Ő egy rész Indusok nagy Fejedelmének
 Vezére, parantsol fegyveres népének.
 Tsászára küldötte közönni nevébe,
 Hogy illy tetemes kárt tett ellenfégre.

Táborba szállott ez katonaságával,
Ebédre el-vitte a' Grófot magával.
Kérte, hogy dél után egy Tzél ki-tétessen,
Es ebbe ágyúval a' Gróf lövetessen.
Öt száz lépésnyire egy deszkát tétetett,
Az első lövéssel ez állt lövettetett.
A' Bamin, 's a' többi Indusok tudálták,
Még ágyút nem láttak, nézték azt 's vizsgálták.
Az után a' Grófnak azt adta tudtára,
Hogy Huapo Tsásfár látogatására
Fog jönni, kérte őt, hogy meg-ne-indúljon,
Míg vele nem léfzen, az úttya had múljyon.
Ez által adatna néki nagy kegyelem,
Mivel hozzá jönne egy illy Fejedelem.
Szóllott: ő Fellségét igen-is bé-várom,
Nem nagy várakozás két nap avagy három.
A' Bamin igen nagy, 's szép látort veretett,
Mesterféges tüzet a' Gróf készítettett.
Más nap reggel el-jött nagy szám gyalogsággal,
Datzos paripákon ülő lovasfággal,
Huapo: és mene Bamin táborába,
Bé-szállott számára ki-vert látorába.
A' Gróf-is pantzélba maga embereit
Elibe küldötte; látván fegyvereit,
Nagyon meg-tetszettek; kiváltképpen Rontó,
Mert Magyar köntösét, szép keretsen forgó
Diszesíté, vállát pedig kerítette
Párdutz bőr: a' lova lejtőit ejtette.
Bellonát mutatott itt a' kis Achilles,
Görög öltözettye vala igen ékes.

Fény-

Fényes aranyozott Sisak az ő fején,
 Szél jádzott a' Daru tollak közt tetején.
 Kelemetes vala úgy-is ábrázattya,
 Ki ki aztat vélte, Hanibal magzattya.
 Dél tájba a' Grófot Huapo hívadta ;
 Nagy tisztelettel-is ő őtet fogadta.
 Szóllt : nem kétli , lenne ő azon idegen ,
 Kirül egy Prófétát azt hirdette régen ;
 Egy idegen vitéz meg-fog itt jelenni ,
 Formosa szigettyét menté fogja tenni
 Az Chinaiaknak súlyos igájátúl,
 A' népét szabaddá téfzi adójátúl.
 Szóllt a' Gróf: igen-is, én nagy Fejedelem
 Vagyok ; de nem szabad meg-mondani nevem.
 Már Istentül vagyok ide rendeltetve,
 Nem másért, tsak azért vagyok én küldetve ;
 Hogy ezen szigetet én meg-szabadítsam
 A' Chinaiaiktól : 's ellenek fordítsam
 Fel-szentelt karomat ; őket el-kergessem,
 Kívánt szabadságba a' népét tessesem.
 El-hidte Huapo ; őt mindég szemlélte,
 Isteni ihléssel tellyes, aztat vélte.
 El-vitte a' Grófot maga ebédjére ,
 Baldakinum alá ültette helyére.
 Szóllt végre : ki menni kíván táborába
 Dél után : uzaonnát enni sátorába.
 Gondolta azt a' Gróf: ki fog oda menni,
 El-fogadására mindent kívánt tenni.
 Mihent látta Vintplat, hogy immár jönne,
 Apró fegyverekkel, ágyúkkal lövének.

Trom-

Trombiták harsogtak, a' dobok zengettek,
Az húros muzsika eszközök tsengettek.

Lovaik illyeket soha sem hallottak,
Azért-is felette nyughatatlankodtak.

Itt egy ló, amott más Urát le-vetette,
Huapó lova-is majd csak ezt nem tette.

De néki felette tetfzett e' lármázás,
Agyúk dörgései, 's a' nagy muzsikálás.

Maga sátorába a' Gróf bé-vezette,
Néki itt Huapó mind el-beszéllette:

Szomfzéd Monárákkal melly nagy baja legyen,
Chinaiak ellen most csak hamar mégyen.

Kérte, ha lehetne, a' Gróf vele menne,
Mert így tudja, hogy ő győzedelmes lenne.

Szóllt a' Gróf: nem vólna ez most hatalmába,
Mert vízfűz kellettik menni Országába.

Alkonyodott menvén a' Gróf hajójára,
Le-ültette ötöt egy bársony szofára.

A' tűzi mesterfég mindjárt meg-gyújtatott,
Míg tartott, igen szép muzsika hallatott.

Igen tetfzett néki, nagyon tsudállotta,
Mert illyét nem látott, hírét sem hallotta.

Egy Tifztye egy kardot nyújtott itt kezébe,
A' Grófhöz így szóllott, mert vólt jó kedvébe:

Nagy Vezér! én néked, ezt ajándékozom,
E' kard jele legyen, hogy veled osztozom

Hatalommal, mellyel ármádámon bírok,
Hogy el-hid, én erre levelet-is írok.

Ezzel el-ment; a' Gróf harmincz muskétákat,
Hat hordó puska-port, négy vadász flintákat,
Két

Két ágyút, és két száz vas golyóbiséket,

Ötven font ágyúkat gyújtó kanótokat,

Küldött ajándékba, néki Vintplatt vitte,

A' sátora előtt szép rendel le-tette.

Sietve a' Grófhhoz jöve mindjárt más nap, (Pap.

Tsak két Tiszt vólt, vele és még egy Baachmán

Ajándékát, úgy mond, nagy örömmel vette,

De hozzája ezen kérdéseit tette;

Hogy nem adhatna-é néhány embereket?

Kik nála muskétát hordanak, illyeket.

Ha meg-tér; hozhat-é többeket magával?

Mondja-meg ezeknek jöhet melly számával?

Es olly nagy hajókat hányat szerezhetne,

A' mellyeken ötven 's több ágyú lehetne?

Az hozással együtt mennyibe telnének?

Mert mind ezek néki igen kellenének.

Ezek után Grófnak magát ajánlotta,

Nagy summa pénzt néki fog adni, mondotta,

Tsak egy táborozást ha fog vele tenni,

Chinaiak ellen mellette fog lenni.

Avagy-is Hanangxin tartományát adja,

Minden városival a' kezébe hadja.

Tsak Európai néppel őt segítsse,

Ollyakkal, mint maga népe, erősítsse.

Mind ezekre a' Gróf ezeket mondotta,

Népéből edjet sem hagyhat itt, szólította.

De mind véghez viszi, valamiket tsak kér,

Fel-is teszi árát, a' miket kér, mit ér.

Magával ezeket mind el-fogja hozni,

Kárt tett volna néki, nem fogja okozni.

Vele az háborút pénz nélkül meg-teszi,
 Reményli-is, néki tán jó hasznát veszi.
 Hanangxin tartományt azon ajánlással
 El-veszi, ebbe sem léfzen meg-tsalással.
 Mivel mindenekbe már edjet értettek,
 Egymással ők erős kötésekett tettek.
 Mellyre hitet tettek, egymást meg-tsókölták,
 Már most Bátyák legyünk, egymásnak mon-
 Erre bé-hozatott olyan öltözetet, (dották,
 Minőt ők viseltek: 's fel-venni kellett
 A' Grófnak: 's vezette őtet táborába,
 Tapsoltak minnyájan, látván e' ruhába.
 Szóllt hozzája: hogy ha ő most vele menne,
 Néki melly nagy hasznót, melly igen jót tenne.
 Mert Hapuasingo szomszéd Fejedelem,
 Kibe emberiség nintsen, sem Kegyelem;
 Tsak hogy ne hagyassa őtet békesfégebe,
 A' Chinaiakkal esett szövetségbe.
 Ezekkel, 's népével ellene ki-fzállott,
 Ő kevés népével ellent nem-is állott;
 Hanem békesféget kéntelen vólt venni,
 Mellyért nagy summa pénzt kellett le-tenni.
 Chinaiak ezzel meg-nem-elégedtek,
 E' dologba, úgy mond: ők leg-többsöt tettek,
 Ezek-is kívánták fáradságok árát,
 Segítségnek nem szenvedhetik kárát.
 Igazlágtalanúl ők egy Tartománnyát,
 El-vették Atyai igaz hagyományát,
 Azért akarna most ő ellene menni,
 El-rablott sajttyát megint visz-sza-venni.

A'

A' Gróf segítségét mindjárt ígérte,
 Indulása napját mondja-meg, azt kérte.
 Felette örvendett, készült-is szaporán,
 Indulni akarok, szállott, hónap korán.
 Gróf tőle haza ment; negyven embereket
 Választott; forgatni ezek fegyvereket
 Jól tudtak: a' hajót bízta Krustyievre,
 És vele maradott biztos emberekre.
 A' Trupnak Vintplat állt a' jobbik szárnyára,
 Kutnetsov pediglen ennek a' ballyára.
 A' közepe vala a' Grófnak állása,
 Innét minden felé jól esett látása.
 Minnyáját itt a' Gróf lovakra ültette,
 Huapó ezeket alájok küldette.
 Ő négy ágyúba-is lovakat fogatott,
 Így a' golyóbisok, a' por-is vonatott.
 Gróf népe elől ment, utánna Huapó;
 Népe vitte, mi vólt élelemre való.
 Nem-is mehettek ők azért hamarlággal,
 Az emelés esett nékik fáradsággal,
 Két nap mentek immár, még-is ellenséget,
 Nem láttak, de türtek igen nagy hévseget.
 Pasechó elől ment, minnyáját vezette,
 A' mint minden felé szemeit vetette.
 Harmintz, avagy negyven lovast ő észre vett,
 Mellyekről a' Grófnak mindjárt jelentést tett.
 A' Gróf meg-indúlt itt tsak hat katonával,
 Rontóval, 's népének választott javával.
 Ő nagy rikojtással ezekre rá tsapott,
 Meg-fordúltak: ki ki lántsájához kapott.

A' Gróf itt keményen rájok tüzeltetett,
 Le-esett lovárúl két sebesítettet.
 Véltek, hogy ördögök minnyájan vólnának,
 Kik mérges tüzeket rájok okádnának.
 Mindjárt-is a' dolgot vették szaladásra,
 A' két sebes pedig juta itt rablágra.
 Ezek azt vallották, hogy az ármádájok
 Már nem meészze volna innét ő hozzájuk.
 A' fő Város is tsak hat órára vagyon,
 Addig gyalognak-is nem kell menni nagyon.
 Meg-állott itt a' Gróf, a' többit bé-várta,
 A' környéket maga vizsgálta, 's bé-járta.
 El-jöttek: ágyút egy kis dombotskára
 Vonatta, a' Truppot ennek az allyára
 Alítottatta, és így várta a' vendéget,
 Kívánt nékik adni egy kis jó ebédet.
 Ugyan tsak dél tájba magát meg-mutatta
 Száz lovas; ezeket ő békével hadta.
 Utánnok tsak hamar több Truppok jövének,
 Nyomokba tíz ezren itt meg-jelenének.
 Ezek kiáltással jöttek, és handáztak,
 Véltek úgy lefz dolgok, mint eddig tsatáztak.
 De mihent kartátsal az ágyúk durrogtak,
 Az apró fegyverek szűn nélkül ropogtak;
 Két százan lovokrúl hamar le-húllottak,
 Többi meg-íjedvén halálba futottak.
 Próbáltak még egyszer, a' Grófra fiettek,
 De itt nem Ananást, hanem szurkot ettek.
 Mert most meg-engedte közel jöhessenek,
 Hogy apró fegyvertül többen eshessenek.
 Úgy.

Úgy-is lett , mert mihent tüzet rájok adtak,
 Mint őfíszel fa levél, húltak, és szaladtak.
 Míg bé-setétedett, mindég vágták , űzték ,
 De a' nagyobb részét rab fűjakra fűzték ,
 Hogy meg-koronázott diadált tegyenek,
 Szükség,hogy hajnalkor még rajtok mennyenek.
 Így ki ki meg-nyeri maga Borostyánnyát,
 Huapó-is maga őai Tartománnyát.
 Reá állott ki ki a' Gróf tanácsára,
 Készítette magát holnapi tsatára.
 Mihent rájok tsaptak, mind széjjel futottak,
 A' Városba még-is leg-többen jutottak.
 Huapó Vitézi vér szemet kapának ,
 Ezek a' Városnak néki szaladának,
 De mivel szegények vízfíza verettettek,
 Jó hogy Gróf népéhez életbe érhettek.
 Hogy Hapuasingo kézre kerülhessen,
 A' Városból titkon ő ki ne szökhessen ,
 Egy Komandót küldött a' túlsó részére,
 Kit kit, ki arra megy, vehessen szemére.
 Egy fél-óra múlva négy Feleségével
 Immár fogva hozták, 's néhány tselédjével.
 Mivel el-fogatott, mindjárt-is vége lett
 , Egész háborúnak, mert ő már mindent tett.
 Pardont kért magának 's Familiájának,
 Huapónak mondja-meg, a' Gróf magának,
 Hogy ő mindenekért eleget fog tenni,
 Kéri, ne kíványa életét el-venni.
 Gróftúl Huapónak ő által adatott,
 De nékié tőle az-is meg-mondatott :

Hogy ha ő mindenét néki vízfíza adja,
Őt meg-ne-ölesse, hanem élni hadja.

Mert gyilkosság lenne, ha ő eztet tenné,
Az emberiséget, Istent-is sértené.

Fogadta-is, hogy ő azt nem tselekezi,
Mihent Tartományát, 's pénzét vízfíza veszi.

A' Gróf vitézségét éig magasztalta,
Hogy vízfíza fog jönni, magát vígalasztalta.

Ugyan tsak mostan-is kérte, itt maradna,
Ő néki tartományt, pénzt-is fokat adna;

De látván a' Grófot meg-nem-marasztathatta,
Bár kívánt ő lenni Attyánál jobb Attya;

Nagy zokogások közt, ő töle bútsút vett,
El-ment; más nap ilyen ajándékokat tett.

Társaságnak küldött két mázsa ezüstöt,
Mellybe főzhessenek, ezüstből nagy üstöt.

Tizen-két font aranyt, ez vólt egy darabba,
Hufzon-öt nagy hordót, élelem vólt abba.

Grófnak különösen küldötte ezeket:

Nagy Orientális ezer szem gyöngyöket,
Száz nagy aranyakat, kis arany ládába,
Tizen-három, 's fél font, vólt ez átallyába.

Gróf azon ágyút emlékezetére

Itt hagyta, mellyekkel löt ellenfégre.

Generálissával, száz húsz gyalogokkal,

Kísértette ötet annyi lovasokkal.

Országába ingyen minnyáját tartatta, (hatta.

Hogy mindenek nem vólt, azt egy sem mond-

Nyóltzadik September vólt, hogy a' táborba

Érték: el-fáradtak, nagy hévfégre, 's porba.

Jó rendbe találta a' Gróf mindeneket,
Vígán egészfégbé mind az embereket.
A' Társaság ne tsak róla gondolhassa,
Azt kívánta a' Gróf szemmel-is láthassa ;
Hogy őket szereti, és magához nem szítt,
Egy sem vala itten, kit magához nem hítt.
Az Ezüstöt, 's aranyt, köztök ki-ofztotta
Egyenlő mértékkal; 's magát meg-fosztotta.
Maga gyöngyeit-is az Aszfzonyok között,
Hányan vóltak, annyi finórra kötözött.
Az arany ládát-is, 's a' nagy aranyokat
Fel-ofztá; gazdaggá tette minnyájokat.
Látták, hogy magának ő semmit sem hagyott,
Tett velek illyen jót, 's barátságot nagyot.
Ki ki futott hozzá, kintsének felével,
Sok ötet kínálta maga mindenével.
De ő el-nem-vette; ha szüklége lészén,
Mondotta: hogy akkor nálok kérést téfzen,
Ezzel úgy bé-vette ő az ő szíveket,
Hogy kívánták érte áldozni élteket.
El-ofzlottak: más náp reggel hozzá jöttek,
Egy szívvel előtte, minnyájan esdegetek.
Hogy ezen Formosa szigetbe maradna,
Mint egy Fejedelem rajtok uralkodna.
Szólltak: arany,ezüst,Gyöngy van itt bővéggel,
A' földje termékeny, tele van szépféggel.
Felelt a' Gróf: mi most itt nem maradhatunk,
Még kevesen vagyunk, ellent nem álhatunk
Annyi Monarcháknak, a' mennyen itt laknak,
Nem kell hinni nékik, ellenünk támadnak.

En Európába majdan kötést teszek,
Egy nagy Menéndhával Aliátus leszek.
Sok népeket gyűjtök, kikkel vízfőz-térünk,
Így nem csak reménylem; de tudom, jól érünk.
Reá állt minnyája a' Gróf tanácsára,
Sőt már őt kintették el-indulására.
Mivel már mindenek rakattak hajóra,
Indulni is kívánt, várt csak szélre jóra.
Ha valaha jól tett Rontó, 's bölts volt dolga,
Jót tett most, 's mutatta, hogy ő egy hív szolgál.
Látván a' sok kintset a' Gróf el-olított;
És magát egészlen attúl meg-folztotta;
Látván azt-is, ki ki hogy néki részt adni
Kívánt: de ő még-is mindent nálók hadni
Akar: ezen dolgot, ő le-nem-nyelhetette,
A' Társaság pedig őtet szenvedhetette.
Magyar szokás szerint, kit kit Sógorának,
Az Afzfzonyfágokat pediglen Angyának
Nevezte ő: elől ment az férfiakhoz,
De mindég csak egyhez: így szólott azokhoz:
Sógor! te a' Grófnak az ő természetét
Nem esméred; láttad, bár sok tettét, 's esztét.
Tudjad! hogy nálánál nints nagyobb Gavalér,
Nagy lelkűségével senki fel sem-is ér.
Bizonyfága ennek a' kints fel-olítása,
Önként ettül való maga meg-folztása,
Kínáltatok ugyan mindennek felével,
El-pirúlt ő akkor; de vette jó névvel.
Soha azt töletek maga el-sem veszi,
Benne nagy szív lakik, ezt azért nem teszi.

Sógor! az arany lántz többet ér a' gúsnál,
Nagyobb a' betsület a' káposztás húsnál,
Illetlen dolog lesz, ötet pufztán hadni,
Azon sok kintsekből részt néki nem adni.
A' mit néki szántál, add Sógor kezembe,
De meg-ne-mond néki, lévén vele szembe,
Mert néked, azt vélem, ő visfza adattya,
Mert mindenbe hogy ő Gavalér mutattya.
Ne-is gondold aztat, magamnak tartani
Akarnám; azt mondván: hogy nem kell fizóllani.
Egész te kintsedért a' betsületemet
Nem adnám; sem tartom mindég jó nevemet.
Ha Európába egyfzer mi bent leszünk,
Ott mond-meg: addig-is támilly nyerést teszünk.
Rontónak beszédje köztök azt okozta,
Hogy hozzá mindenik kintse felét hozta.
Az Afzfzonyokat-is szintúgy sorra járta,
Egyyike előtt-is száját bé-nem-zárta.
Hason móddal nékik a' Grófot ajánlta,
Minden Angyókáját szépen tzirokálta.
Ditsírte, hogy szépek, 's vólnának kegyesek,
Legyenek szavára ők engedelmesek.
Öt száz szem gyöngyöket tölök ki-is tsafart,
Mellyeket szép fejér pamut közzé takart.
Ki az Afzfzonyfágot, hogy szép, úgy ditséri,
Bizonyos lehet ő, hogy tzéllját el-éri.
De szomszéd Afzfzonyát szükség hogy ótsállja,
Mert másképpen hidje, kedvét nem talállya.
A' Grófnak hasznos vólt a' Rontó Questája,
Mert meg-tölt sok kintsel jó forma ladája.

A' Gróf azon napon maga ebédele,
 Azért is szállhatott Rontó bátran vele.
 Kérdezte itt Rontót: hány hét még a' világ,
 Látom néked szoros, de nekem elég tág.
 Tudom hogy Nagysádnak elég tág, nem szoros,
 Nagy kár az: pedig már Nagysád elég koros.
 Mert sok szép javait a' világ tágára,
 Úgy szórja mint pelyvát, önnön nagy kárára.
 Te Filosofus vagy; nem értem szavadat,
 Igen mélyen befészélz, add ki jól magadat.
 Ki-adom: mert máskép oldalom ki-ütné,
 Hogy ha szavaimat a' szám ki nem sütné.
 Hogy ha én Nagyságod, Nagysád Rontó lenne,
 Akkor, mit Nagysád tett, Rontó olyat tenne;
 Jó ötvent vágatnék a' Rontó farára,
 Hogy gondossabb lenne ezentúl magára.
 Nagysád a' sok aranyt, gyöngyöt szórta, hányta;
 E' nagy tékozláson lelkem sírt, úgy bánta.
 Olyan emberekre aztat vesztegette,
 Kiknek nagyobb része gályát érdemlette.
 Magának csak egy fél latotskát sem hagyott,
 Mondja-meg Nagyságod! nem vétett-e nagyot?
 Ott hat márvány elég lett volna itt soknak,
 Valamit adhatott volna a' Nagyoknak.
 Álszónyaink közöttül rá tér Nagysád arra,
 Orientális gyöngy úgy illik nyakára
 Soknak: mint az öklöm, ha teszem szememre,
 Vagy kalpagom helyett, szitát a' fejemre.
 Nem is érti e' szót, gyöngy! Orientális!
 Jó illyennek öt hat pólturás kaláris.
 Nagy-

Nagysádnak az Isten adhatt magzatokat,
Vajmi jó lett volna, mind az aranyokat
Számokra el-tenni, mert nem rozsdásodnak,
Bár meddig állyanak, meg-nem-molyosodnak,
Nem mást, tsak a' Grófnét, gyöngy illetve volna,
De hallgatok : mert ha a' szám többet szólna,
Nagyfagod Kegyelmet könnyen el-veszteném,
Igaz mondásomért büntetésem venném.
Szóllt a' Gróf: ne bánnjad kedves fiam Rontó
El a' régi Isten, Kegyelmes ő, és jó.
Adhat még ő nékünk ilyen nyereséget,
Tsak szeressük ezen Isteni Felféget.
Oh nem mindég nevett mi reánk Apolló,
'S nem minden szigetbe lakik olly nagy Apó,
Ki nékünk illy gazdag ajándékot tégyen,
Azon felül hozzánk olly sok jóval légyen.
Mosolygott itt a' Gróf, szóllt: nem nagy apónak
Hívják, kiűl beszélsz, hanem Huapónak.
Ha Tóldi Miklósnak hívják-is, nem bánom,
De az el-pazarlott kintset mindég bánom.
Hallgass, már el-űntam sok fetsegésedet,
De mindazonáltal szeretlek tégedet;
Készülj, mért mi hólnap meg-fogunk indulni,
Gazdagabb, mint eddig, szigetsket dúlni.

NYÓLTZADIK TZIKKELY.

*A mellybe szigettségül való ki-menetele, Maka-
óba lett meg-érkezése, ott tett dolgai, Eu-
ropába való bé-menése, onnan való ki-jöve-
tele, Madagaskárba lett meg-telepedése, Ron-
só Pállal való beszállgatásával együtt elő-
adattatnak.*

September havának tizenkettedikén,
Formósa szigettyét el-hagyták idején,
Bánták e' szigetet, mert jó dolgok vólt itt,
Sok kintset magával ki ki innét ki-vitt.
Itt akart Stefanov erővel maradni,
De nem akarta a' Társaság itt hadni,
Tudták, hogy rossz ember, nekik kárt tehetne,
Huapónak rólok rosszat füllenthetne.
Tengerbe akarta azért magát vetni,
Mellyért árestomba kellett őt tétetni.
Tizen-ötödikén Chinai rév mellett,
Arra' lévén Uttyok, evezniük kellett.
Ebbe felette fok halász hajók álltak,
Azért-is Kutnetsov Vintplattal ki-száltak,
Mennyi csak halok vólt, ők azt mind meg-vették,
A' Gróf bé-sózatta, 's így hordókba tették.
Meg-

Meg-alkudott, Vintplat itten egy emberrel,
 Fizetni kellett ezt két száz Piasterrel (a)
 Kalaúzok lett ez ; űlt egy kis hajóba,
 Elöl ment, vezette őket Makaóba. (b)
 Más nap Tanaósa révébe menének,
 Három ágyú lövést itt mindjárt tevének.
 Ezekkel a' várat itten közöntötték,
 Mellynek ellenébe állásokat vették.
 A' Vár Comendánsa színt annyi lövéssel,
 Vízszólta eztet , és sebes lépéssel
 Egy Mandarin (c) mindjárt a' Grófhoz érkezett,
 Talmáts-is jött vele , ez mindent kérdezett.
 Elsőben-is; a' Gróf homan való lenne ?
 Okait Űttyának , 's innét merre menne ?
 Rövideden a' Gróf mind el-beszéllette,
 Néki szép bőrökkel ajándékát tette.
 Meg-engedte mindjárt , hogy a' Gróf vehessen
 Elelmet ; és a' merre tetízik , el-mehessen.
 De ez-is ő néki szép ajándékokat
 Küldött , meg-érdemlík tudnia azokat,
 Egy

-
- (a) Piaster , Spanyol pénznek neve, régenten két forintot ért, mostanában mint egy 24, leg-fellyebb 35 garast téfzen:
- (b) Makaó Chinába egy nagy kereskedő város , a' Cantoni megyébe, mellyet a' Portugallusok bírnak.
- (c) Mandarin annyi Chinába , mint Hazánkba egy Fő Ispány, ilyenrűl van itt a' szó, mert alacsonyabb Mandarinak - is vannak , mivel közöttök kilentz rang vagyon , de a' mint ki-tettem , Fő Ispányt , vagy-is egőfzen tartománynak Gubernátorát tetízi.

Egy Portzellán szervízt, Thét meg két ládával,
Tizenkét nagy fertést, hat tehént borjával,
Baromfit: kéz alatt azt adta tudtára,
Hogy örömet venne ő maga számára
Több bőreket: hogy ha vólnának a' Grófnak,
Arát-is meg-tudni kívánná azoknak.
Küldött két száz nyulstot és száz ötven Bibert,
Ezekért hat ezer nyóltz száz piasztért nyert.
Makhó szigetnek az ő szorossára,
El-értek húszadik September napjára.
Portugalliai Zászló réve partyán
Lobogott: a' Gróf-is eztet itt meg-látván,
Tizenkét ágyúknak löttével tisztelte,
Mellyért az itt való nép ötet kedvelte.
Saldagéa Úrhoz, ki itt Gubernátor
Vólt; és háza előtt állott egy nagy Sátor,
Mene: Sátorába Gróf ötet tisztelte,
Egész dolgát néki, ő el-is beszélte.
Meg-engedte mindjárt, hogy ők építhetnek
Házakat, mellyekbe mind addig lehetnek,
Meddig tsak indulni ők Európába
Nem fognak: lakjanak itten szabadgyába.
A' Grófnak házába sok féle szereket,
Kárpitokat, Asztalt, Tükröket, Székeket
Küldött, és gyakran-is hívta ebédgyére,
Valamit lehetett, mindent tett kedvére.
Bár mikor ment hozzá, 's a' Gróf vala nála,
Házába mindenkor sok Papat tanála,
Az hajó, 's házaik meg-töltek sok Pappal,
Azon igyekeztek ezek éjjel nappal,
Hogy

Hogy a' Gróf társait Páristákká tegyék,
Annyival gazdagabb az Úr akla legyék.
Mivel a' Városba minden vólt bővféggel,
Hús, szalonna, gyümöls, több más eleféggel;
A' Gróf népe nem élt itt mértékletessen,
A' Klima forró vólt, nap fűtvén hevessen,
Azért lokan estek forró nyavalyába,
Tizen-hat közzülök meg-hólt hamarjába.
Virágokat tudjuk a' hévfég fonnyaszttya,
Tavasz szaporíttya, a' nyár meg-fogyaszttya,
Ezeknek gyümölsét igaz, hogy érleli,
De sok evésétül sok halálát leli.
Afanáziátska itt éppen úgy jára,
A' ki alig jutott élte tavaszszára,
Virágzani kezdvén; ez Országnak heve,
Úgy el-fonnyasztotta, fájdalom! hogy leve
Az halálnak tárgya; és ez a' kegyetlen
Nyilát bele lőtte, meg-hala véletlen.
Sok gyümölsöt évén, forró nyavalyába
Rsett: a' Doktorok fáradtak héjába.
Élete virágja a' hévfégtül el-húlt,
A' Gróf karjai közt e' világbúl ki-múlt,
Est látván, ágyánál mindjárt el-ájúla,
Fel-elzmélvén, könyve mint zápor úgy húla,
Az egéls Társaság íratta, lármát tett,
Mert soha éltébe egyiknek sem vétett,
A' Gróf nagy pompával el-takarította,
Fejér márványára ezeket íratta.

Ally-meg itt Utazó! tekints ezen kőre,
 Gondold-meg; hogy te-is így jársz jövődre.
 Ki ez alatt nyugszik, hidd-el! vólt ártatlan,
 Még-is az halál vólt hozzá irgalmatlan.
 Tizen-hét esztendő't hátra tsak most teve,
 Afanásia vólt ezen szűznek neve.
 Jegék, havak között ő Siberiába
 Születtetett: vólt tsak nyiló virágjába.
 Még-is erköltsinek ritka vala mássa,
 Jele az, nagy nemből hogy vólt származása.
 Hazájába ötet lok bal fátum érte,
 A' szerentsétlenség poharát rá mérte.
 Nem akart maradni ott a' latrok között,
 Achilles név alatt onnan ki-költözött.
 E' nagy vitéz nevét meg-is érdemlette,
 Mert erős szívének nagy vólt minden tette.
 Tengereken, földön számtalan infégnek
 Ellent állt: itt hódolt a' forró hévfélegnek.
 Harmat gyengeségű testét őszve főzte,
 Örvend az írigység, hogy így őt' meg-győzte.
 Vigyáz te vándorló! ilyen forsra ne juss,
 Olvasván ezeket, írasd-meg, 's innét fuss.

E' Temetést hamar követte megint más,
 Mert himlőbe meg-hólt a' kis Zachariás.
 Minthogy vad szüléktől esett születése,
 Erköltse-is olly vólt, 's egész nevelése.
Egy

Egy Pálma fa alá a' Gróf temettette,
Pedig eredetét tán bik fák között vette.
Egy Dominicánust, a' kit Zunitának
Hívták, tette a' Gróf maga barátjának,
Vólt-is ez hozzája olly nagy segítséggel,
Hogy minden bűreit ő nagy nyerséggel
El-adta: húszon-nyóltz négy száz negyven ezert
Kapott a' Vevőktől, kész pénzül Piastert.
A' Várostól-is meg-ajándékoztatott,
Két ezer piaster nékie adatott.
Negyven-két fetét kék darab posztókat-is;
Tizen-két fekete Atlasz végeket-is.
De ezért kívánták, hogy Diáriumát
Útjának, mellyet tett, írtt Protoculumát,
Hadjá nálok: tefzik az Archivumokba,
Tudták, hogy találnak nagy dolgot azokba.
Maga kára nélkül ő ezt nem tehette,
Mivel egy nagy Főnek aztat készítette.
Más egy Angliai társaságba lévő
Gor nevű Kapitány, láttya lietve jó,
Ez-is jegyzéseit, 's írásait kérte,
Adná ide, jól meg-jutalmazzák érte.
Mert nagy hivatalba ő közöttök léfzen,
Vagy azokért sok pénzt, ha tefzik, fel-véfzen,
De úgy, hogy azokrúl más Fejedelmekkel
Ne szóllyon, semmit se közöllyön ezekkel.
Szólltt a' Gróf: igen-is állt adom írásom,
Vellem olly Tisztfégre, ha kap minden Társom.

Mellyből elztendönként légyen jóvedelme,
 Ezer Gviné, hogy így lehessen élelme. (a)
 Felelt a' Kapitány, az Úr szól nagyon fent,
 El-mene a' Gróftúl, Kazanov vele ment.
 Kevés napok múlva más két kereskedők,
 Anglus Társaságból nagybúl valának ők,
 Plenipotentziát a' Grófnak mutattak,
 Fő Tanátsossaik mellyt kezekbe adtak.
 Hogy ha írásait mind ő nálok hadja,
 Meg-esküszik, párját senkinek sem adja;
 A' tizen-öt ezer font Gvinét le-telzik,
 Magát, 's néhány Társát magok közzé veszik.
 Négy ezer Gvinét kért önnön személyére,
 Ha meg-hal, szint' annyit minden gyermekére,
 Minden Tiszttyeinek százat elztendőre,
 Harmintzat pediglen egy köz ember főre.
 Mivel Coloniát fognak építeni,
 Tartozzanak akkor őket segíteni.

Mivel Gróf Mórítz Benyovszki németh nyel-
 ven ki-adatott életének le-írásában nintsen ki-
 téve, hogy mi okokra való nézve valamint
 Makaó Városa, úgy szintén az Anglusok-is, sőt
 ezek még jobban, kívánták magokévá tenni
 az ő utazásának jegyzéseit, avagy Diáriumát, ímé
 én ki-telzem úgy, valamint önnön maga né-
 kem Nagyszombatba, és Rontó Pál Budán be-
 széllették. Sok elztendöktől fogvást keresték
 a' Spanyolok, de főkép a' Holandusok, Fran-
 zziák, és Anglusok, a' tengereken egy olly utat,
 a'

(a) Gviné: Angliai pénznek neve, egy Gviné tizen
 kilenz forintokat huzon-négy krajczárt.

A' mellyen a' Jeges tengerre juthatnának, és így kereskedéseiket azon részébe a' világnak bé-vihetnék; de számtalan fáradságok mind haszontalanok voltak; még azon híres *Kók* sem található erre: midőn Gróf Benyovszki Kámtsatka tartományába Ohotzk várát (a' mint fellyebb ki-tettem) meg-vette, és onnat mint számkivetésének helyéből, szent Péter és szent Pál nevezetű hajón több másokkal, a' kik szabadulásokat egyedül nékie köszönhatték, el-ment: valamerre vette úttját, azon részeket, tenger szorossait, szigeteket, azoknak neveit, azokban uralkodó Fejedelemnek neveivel együtt fel-jegyzette, és jegyzéseiből, történettyeiből egy Diáriumot formált, eztet akarták a' fent nevezettek ő töle meg-nyerni, hogy így abból ki-tanúlhassák azon útát, a' mellyen ő, a' Jeges tengertől, egész a' jó reménység fejéig (*Cap di bona Speranza*) szerentséssen érkezett. Nem lehet a' dologról másképpen ítélni, hanem hogy őtet ide, az öröktől való Gondviselés; vagy-is ha szabad mondani, a' vak Szerentse vezette. Mint bölts Ur, által látta aztat, hogy ha ő maga írásait egy Fejedelemnek által fogja adni, fáradsága, sok szenvedései meg-fognak jutalmaztatni; azért-is el-tökélllette magába, hogy mindenekrül a' Frantzia udvart fogja tudósítani: tudtára-is adta a' jó Reménység fejéből Eguillon Hertzégnek, a' mint fellyebb ki-tetem. De itt aztat-is még szükséges tudni, hogy ő vele a' hajón mindennémű Mester emberek voltak, még kép-író-is, és a' merre ment, az Atsokkal Ofzlopokat munkáltatott, erre pedig

az Asztalosokkal Táblákat, melyekre a' fehér Liliomokat a' Frantzia Király Tzímjét a' képférfékkal festettette, és a' hol ítélte, ezen oszlopokat fel-állította, 's mint egy azon megyéket, a' Frantzia Király részére el-foglalta. Frantzia Országból, már Frantziákkal ezen az úton kén-telenítettett vizsza menni, hogy azok mind az utat ki-tanúlhassák, és mind a' meg-jegyzett megyéket-is szemmel láthassák. A' kik Kámtatkából vele jöttek, minnyájan el-hagyták őtet, tsak Rontó állotta-meg a' sarat. Mind ezekért mint jutalmazta-meg a' Frantzia Király, alább ki fogom tenni.

Ők soknak tartották a' Gróf kívánását,

De hogy el-nyerhessék, még-is az írását,

Fel-tették magokba, pénz-el-meg-rontani

Fogják embereit, magokhoz hajtani.

Stefanov vólt első, ki szavokra állott,

A' mit nem tehetett, ollyast-is ajánlott.

Őt ezer Gvinéért Gróf papirossait

Altal adja nékik, minden írásait.

Mihent ezt meg-tudta, mindjárt egy ládába

Írásait zárta; és ezen dolgába

Rontón kívül senki tsak egy szót sem tudott,

Sok drágaságokat még ő abba dugott.

A' Mitepolisi Püspöknek házába

Küldötte: zárta ez egy titkos börttyába.

Októbernek tizen-ötödik napjára,

Egész Társaságot a' Gróf szállására

Gyűjtötte, és szállott: érzékenyül vette,

Melly-is nem kevéssé szívét meg-sértette,

Hogy

Hogy sokan vólnának a' Társaság között;

A' kikbe ellene a' harag meg-rögzött,

Illyenek ő vele meg nem elégfszenek,

Szerentsétlen légyen, azon igyekzenek.

Azért-is a' kinek vele maradása

Nem tetszik, hadgya el, a' mit tesz, ő lása.

Szólltt; tudom adóssa senkinek sem vagyok,

Sőt azt gondollyák-meg, vóltak igen nagyok

Ajándékim, mellyet Formosába adtam,

Mellyekből magamnak egy bogmát sem hagy-

A' Gróf mind ezeket alig beszélte el, (tam,

Mindjárt ezen szókkal Stefanov állott-fel.

Ezen ajándéknak oka vólt ravalzfág,

Mert a' szívért bírta mindenkor álnokfág.

Minnyájunknak adta azokat Huapó,

Hogy részét id'adta, vólt tsak arra való,

• Hogy észre ne vegyük, sőt meg-vakítassunk,

E' Praktika által mi meg-tsálatassunk.

Ő a' nagy dolgokba ne tudgyuk mit mivel,

Es mindenel bírjon, mi pedig semmivel.

Egész Társaságot itt meg-szóllította,

Jöjjön ki ki velem, nagyon kiáltotta;

Vegyük-el erővel minden írásait,

Ki-tanúlljuk abból sok hamisfágait.

A' Gróf, hogy Stefanov mind ezeket tette,

Éppen nem tsudálta, de sajnosson vette,

Látván itt Vintplatot, leg-kedvesbb baráttját,

Ki a' Grófnak vette sok jó akarattját;

Hogy hozzájok állott; olly nagyon fájt szíve,

Mintha azt fértette vólna halál íve,

Mindjárt tizen edgyen mentek szállásra,
Kezeket rá tették ők azon ládára,
Mellybe írásait lennie ítélték,
Stefanov házába aztat el-is vitték.
A' Gróf húsz emberrel rajta ment házára,
Bé-törték ajtaját nem kis borszújára.
Minheni szobájába a' Gróf itt bé-lépett,
Stefanov hozzája pistollal lövést tett.
Nem érte: de őt' itt mindjárt meg-fogatta,
Es meg-kötöztetve rejtekbe dugatta.
Vintpláton kard függött, pistoly volt kezébe,
Hogy vágjon, vagy löjjön, nem jutott észébe,
Kertbe futott, falán állt nem ugorhatott,
A' Gróf emberitől el-is foggattatott.
Hogy mind a' kettővel több baja ne legyen,
Rólok a' többi - is hogy példát ne végyen;
Társaságtól őket mindjárt el-választá,
Dolgokat egy napról másra nem halasztá.
A' Gubernátortól engedelmet kére,
A' Várba zárhassa, hogy legyenek féré.
Ezt meg-nyervén tőle, egy Kasamátába
Rekeszté; nem-is volt senki már lármába.
Ezek után a' Gróf hideg-lelést kapott,
Mellytől majd négy hétig nem szabadúlhatott.
Gubernátor szállást a' maga házába
Adott neki, a' hól volt nyúgodolmába.
Kutnetsovra bízta addig Comandóját,
Es ez kormányozta mind népét, 's hajóját,
Betegsége után ládját vizsgálta,
De sok gyűjteményét abba nem találta.
Meg-

Meg-tudta, hogy Vintplat's Kutnetsov el-adták,
Tsak ezer tallérért egy Zsidónál hagyták,
Pedig ötför annyit értek tsak gyöngyei,
Hát még fok kövei 's szép öltözettyei.
Itt ezen Országba igazság törvény nints,
Légyen sajt vagy-is el-lopatott nagy kints s
Örökre az övé, ki aztat meg-veszi,
Vigyázzon a' kié, azt a' választ veszi.
Jelen vala immár tizedik December,
Meg-tudni akarta Gróftúl minden ember,
Hogy dolgát ezentúl mint fogja intézni,
Mert a' fok változást el-únták már nézni.
Szóllott: hogy fel-tette szentül azt magába,
Két Frantzia hajón ő Európába
Mégyen: ki nem akar vele oda menni,
Tegye azt, leg-jobbnak mellyet ítélni.
De vele el-menni minnyájan készültek,
A' szállása mellett egy házba bé-gyültek.
Az Osztiindiai Frantz Kompániánál,
Mellynél nagyobb egy sem vala akkor annál,
Vala egy Kapitány, szent Hilár vólt neve,
Mihent a' Gróf ezzel barátságot teve,
Száz tizen-öt ezer Frantzia livrába, (a)
Meg-alkudt, két hajón hogy Európába
Minden bátorfággal, ez őket ki-vízi,
Hamar hogy ott lesznek, maga-is úgy hízi,
Vintplatot a' várbúl a' Gróf ki-vétette,
Mivel fokat kérte, kegyelmébe vette,

D d 4

Ste-

(a) Egy Frantzia liver, vagy-is font, nyóltz garasg
télsen,

Stefanovnak adott négy ezer piastert,
 Uttyára borsáját ezen nagy gaz embert.

A' Holandusokkal tett ő barátságot,
 Kik gondolták, tőle hogy sok valófságot

A' Gróf uttya felől ki fognak tanulni,
 Így kereskedések meg-fogna ujúlui.

El-küldötték mindjárt őt Batáviába,
 E' szigetet bírják azok Azsiába.

Szüksége már nem vólt Grófnak hajójára,
 El-adó tzedulát veretett orrára.

Mindjárt-is akadott egy igen jó vevő,
 Portugalliai gazdag kereskedő.

Tíz ezer piastert le-olvasott érte,
 Hadi szereit-is Grófnak nagyon kérte.

A' Gubernátornak ezeket engedte,
 Mivel míg itt lakott, sok kegyelmét vette.

A' Gróf mindeneket itten ki-fizetvén,
 Több apróbb hajókra társaival ülven,

Ezer hét száz hetven kettedik esztendő
 Íratott, havas vólt, mind mező, mind erdő,

Mert tizen negyedik Januárus vólt,
 Sem a' Fülemile, sem Kakuk még nem szálltt.

A' midőn érkeztek Taju szorossára,
 Házakba szállottak, ki-menvén parttyára,

Itten várakozni nékiek kellett,
 Míg Kantonbúl (a) a' két hajó érkezhett.

Hu.

(a) Kanton nagy és gazdag kereskedő Város China Or-
 szágába, a' kerületi őt Németh mért földet
 foglal magába, igen szép tengeri rév van itt.

Hufzon kettedikén Januáriusnak
 Itt vóltak; minnyájan már ők Mártiusnak
 Tizen-hatodikán rajtok evezének,
 És Isle de Frantzba, (a) bé-is érkezének.
 E' szigetbe vala Roche Gubernátor,
 Egy nagyon eszes Ur, 's dolgaiba bátor.
 Katona mód szerént a' Grófot fogadta,
 Szállássúl a' maga házat néki adta.
 Hozzája felette jó szívet mutatott,
 Uttyára-is költsön szép summa pénzt adott.
 Negyedik Aprilis napján el-is indúlt,
 Mivel az esztendő már tavaszszal újúlt.
 Tizen-kettedikén Madagaskar mellett, (b)
 Vasmatskákat vetni és nyugodni kellett.
 Gubernátor azon szigetet dítsérte,
 Tekéntse-meg aztat, Grófot nagyon kérte.

D d 5

De

-
- (a) Isle de Frantz : Ez itten nem téfzi azon kerületet, avagy-is megyét, a' melly Frantzia Országba vagyon, és a' mellybe Páris Városa-is áll, hanem ezen sziget Afrikába vagyon, erre leg-elsőször a' Portugallusok akadtak, tőlök el-vették az Holandusok, ezektől a' Frantziák, és most-is bírják; ők ásták ezen nevet ennek, azon kerületről, a' mellybe Páris áll.
- (b) Madagaskar : Ez a' világon egy a' leg-nagyobb szigetek közzül, az Aethiopiai tenger mellett Afrika szélén fekszik. Az hossza 220, a' szélessége 70 mért földeket téfszen, a' természetnek gazdag adományaival bővelkedik. Igen heves, sok Fejedelmek bírják, vad emberek-is találtnak itten. A' Frantzia Király ide küldötte Gróf Be nyovízké, a' mint alább ki-fogom tenni,

De ez nem lehetett, mert nem mulathattak,
Két napnál ők tovább nem-is nyúgodhattak.
Hufzon hetedikén innét el-evedztek,
Es a' Jó reménység szigethez érkeztek
Hufzon nyóltzadikán: de meg-nem-állottak,
Jó fzelek vólt, azért tovább el-hajtottak.
Tsak tizen nyóltzadik Julius Napjára,
Szent kereszt szigetnek értek szorossára.
Port Luisbe a' Gróf egy Tisztet magához,
A' Frantzia Király kórmányozójához
Küldött; érkezését néki jelentette,
A' ki-is mindjára néki meg-engedte,
Hogy hozzá Népével ő bízást be-szállhatt,
Meddig fog tetszeni, ottan addig állhatt.
Köszönté, hogy el-jött, ő nagy tisztelettel
A' Grófot, 's hozzája vólt nagy betsülettel.
Kérte, egy követet Hertzeg Eguillonhoz
Küldjön:ki meg-mondja, a'Gróf hogy sok jót hoz.
Második Augustus Napján egy levelet
Az Hertzegtől hozott, meg-térvén a' követ.
Kérte ebbe: jönne hozzá Campagnába,
Másuvá ne szálljon, hanem kastélyába.
Mindjárt ment, fogadta őt illendő képpén,
Sokáig beszélt vele igen szépen.
Kínálta végtére őt egy Regimentel,
A' Gróf ez ajánlást vette-is nagy kedvvel.
De ugyan tsak még-is ilyen állatással,
Ha reája bízzák, és nem közlik mással;
Egy Coloniának az ő építését,
Ítélete szerént való rendelését,

A' Jó reménységnek szigettyén túl tenni
Fogja aztat: mellybül nagy haszon fog lenni.

Itt a' Gróf akadott egy Attyafiára,
Már meg-élemedett, Gróf Benjov bátyára.

Comendánsa vólt ez Bár erősfégének,
Es kedves embere maga Felsőfégének;

Comendátora-is szent Lázár Rendjének,
Részesse szent Lajos érdem keresztyének.

• A' Királytúl nyert a' Grófnak engedelmet,
Passust-is; a' mellyet nézett mint védelmet;

Hogy Magyar Országból bé-hozattathattya
Grófnéját: 's Frantzia Országot lakhattya.

Egy Elztendő múlva Grófnéja el-jöve,
Kinek a' Gróf népe három Salvét löve.

• A' midőn embere Bétsbe értt hozzája,
Eppen akkor holt-meg egy kis Úrfitkája.

A' Király tengeri első Ministere,
Kereskedésekbe leg-hittebb embere,

Boine Ur, itten a' Grófnak mondotta,
Hogy ő a' Királynak szájából hallotta,

Hogy Madagascárba kívánnya küldeni,
Hol egy Coloniát hagyna építeni;

De így, hogy ő abba tégyen sok Népeket,
Kik-is Isle de Frantz, 's Burbon szigeteket,

Gyakorta segítsék élelem szerekkel,
Mert nem bővelkednek azok mind ezekkel.

Nyitna-is ott egy új kereskedő utat,
Madagascárt nézze mint egy gazdag kútat;

Mellynek ki nem szárad foha-is forrása,
Sok földeket hízlal annak ki-folyása.

'S mi-

'S mivel Napkeleti Indiai részen

A' Királynak mostan háborúja léfzen ;

Mennyit fog kívánni , annyi rekrutákat

Küldjön , hogy ezekbe ne lásson hibákat.

A' Gróf mindenekre magát ajánlotta ,

A' Ministereknek ezeket mondotta.

Hogy eleint néki lesz bátorlágára

Szüksége néhány száz vitéz katonára.

Erre Ministernek ajánlását vette ,

Ki-is a' Királynak eza meg-jelentette.

A' Király leg-ottan comandiroztatott ,

Ezer két száz Vitéz alája adatott.

Szóllt a' Gróf : illy nagy szám félelmére lenne

A' népnek : a' mellyel magának kárt tenne.

Mert kívánnya , töle el-ne-vadúllyanak ,

Sőt inkább jó szívvel hozzá hajollyanak .

Ő csak öt százat kért ; elég ennyi látta ,

A' Király költségén maga verbuálta.

Papirosra tette az egész Plánumát ,

Kereskedésnek-is az ő projectumát.

Boine Minister mind ezeket tüle .

El-vette , 's olvasván , Gróf ezfén el-hülle.

Az ezer hét száznak hetven harmadikán

Mártius havának tizen hatodikán ,

Ministeriumtól vett ő egy levelet ,

Mellyet el-olvasván , nagyon meg-íjedett ;

Mert látta , hogy Ternei , Mailardt Úr kezekbe ,

A' kik parantsoltak Isle szigetekbe ;

Adatott hatalma , 's ezektől függené ,

A' mit ők akarnak , tenni azt kellene.

Nem

Nem tettzett ez néki, a' Ministerrel szóllt,
Ez vállat vonított, mert nagy Udvari vólt.

Egnillon Hertzeg ügyét fel-válalta,
A' Gróf miket szóllott, mind jónak találta:

A' Királynál lokat az Hertzeg tehetett,
Azért-is a' dolga jól el-végeztetett.

Mindjárt a' szigetbe más parantsolat ment,
Mellynek nem álhatott immár senki ellent.

A' parantsolatnak ez vólt foglalattya,
Hogy örömeére vált, ki ki ált-láthattya.

Benyovszki Móritznak adatik hatalom,
Ha kívánni fogja, még ehez óltalom;

Hogy Madagáscárba szabadon mehessen,
Coloniákat-is ottan építhessen,

Ezen nagy szigetnek mind azon részein,
A' hol tettzeni fog, bent, avagy szélein.

De tárgya a' lészén az ő Plánumának,
Mert másképpen halzna nem lesz munkájának;

Hogy mivel ott lakik néhány Fejedelem,
Azért-is adatik néki engedelem,

Hogy azokkal ő olly erős kötést tégyen,
Mellyből egy tserélő kereskedés légyen.

Mindent pénzen venni tőlök ne kellessen,
Portéka tserével ez véghez mehessen.

Egy könyű Postillon hajó (a) is kezére,
Bízatik; Saunier lesz ennek vezére.

Mailardt Úr néki ad egy Borbélyt, egy Doctort,
Vigyenek magokkal lok orvosfágot, 's port.
Mezei

(a) Postillon hajó; jelent egy könyű hajót, melly a' tengeren posta szolgálatot tést.

Mezei Káplánt-is, és jó egy számvetőt;
E' mellé fog adni Cancellistát kettőt.

Comissáriussá Maizon Úr legyen,
A' mit ő parantsol, tsak azt 's mást ne tégyen.

Ternei Úr nékie rekrutákat adgyon,
A' szép iffiak közt válasszani hadgyon.

Tizenkét ágyúkat, mind hat fontosokat,
Ezekhez még négyet de már nyoltzasokat;

Három ágyú pedig tsak egy fontos legyen;
Mert az illy mind hegyen, Völgyön futva méggyen.

Még két kis Mozsarak néki adassanak,
Melléjek szekérre bombik rakassanak.

Öt száz gránátok-is el-készíttessenek,
Ezek mind ládába hozzá vitessenek,

Apró porral három hordó meg-töltessen,
Vastaggal egy, hogy így elégét löhessen.

Öt száz font büdös köt, annyi salétromot;
Vont fegyverbe illő két ezer fiastromot

Nyerjen: és ezekhez négy ezer font önt-is,
És annyi golyóbis, öntő formákat-is.

Műszereket, mellyek az asztalosoknak
Szükségeseek szoktak lenni, vagy Atsoknak.

Muskétákat, pistolyt, tsákányt, vas szegeket,
Mivel a' lakosok szeretik ezeket.

Tükröket-is, hogy így mindjárt indíthassa
A' tserét, népét-is ehez szoktathassa.

És mivel a' Truppok majd Madagascárba
Rofz időbe érnek, és talán víz árba;

Isle Frantzbúl pedig nem segíttethetnek,
Mellyért sok inéget roszszat szenvedhetnek,
Azért.

Azért-is olly summa pénzt a' számvetőnek
Mailardt Úr adasson, hogy így minden főnek
Hat holnapi zsoldja ki-adattathasson,
Senki a' Gróf ellen ne zúgolódhasson.
Egy író deáknak az légyen munkája,
Sózatlan hús, lisztye, hala, 's pályinkája,
Leg-alább-is légyen színt úgy hat hólnapra,
Mindennek adgya-ki részit napról napra.
Semmi kereskedő, más idegen hajó,
Akár melly résziről Világnak az való;
Coloniájokhoz ne közelithessen,
Az ő Megyéikbe tsak ollyan mehessen,
Melly portékákkal jő a' Király számára,
Avagy marhákat hajt parantsolattyára.
De a' hajónak-is Ura bár ki légyen,
Kereskedést maga számára ne tégyen.
Maisonville Úr fog a' kereskedésre
Vigyázni, és ő fog vótetni kérdésre.
Két biztos Talmátsa fog a' Grófnak lenni,
Kik a' föld népével tudnak beszélleni.
Ez vólt a' Minister Boin levelének
Foglalattya, mellyt írt Mailardtnak, Ternének.
De a' Grófnak-is ez keménnyen meg-hagyta,
Es Sinór mértékül ő nékie adta,
Nem tsak e' kettővel hogy ő levelezzen,
A' Ministerrel-is főkép értekezzen.
Itt a' Ministertől Gróf bútsúját vette,
Úttyát Orientbe sietve ő tette.
Őlt Marquisz Malborug nevű nagy hajóra,
Es már tsak dolgait vette gondolóra.

Ő Isle de Frantzba hamar-is el-juta,
 Bé-érkezésének híre itt el-futa,
 Érkezése nem vólt mindennek kedvére,
 Sok pedig örömmel ment közszöntésére.
 Trupjának egy részét már itten találta;
 Többi Orientbe még a' hajót várta.
 Gubernátor Ternei Úrtúl mind azt kérte;
 Mellyeket a' Király adatni ígérte.
 A' mi a' Truppoknak fel-állítatását,
 Postillon, 's a' többi hajók ki-adását
 Illette: azt mindjárt ő tellyesítette,
 A' többi dolgokat Maillárdtra vetette;
 Ki ezen szigetbe vala a' Kínts Tartó,
 De magának főkép nagy hasznokat hajtó.
 A' Gróf hozzá menvén, felette meg-rémült,
 Mert a' miket mondott, ő azokon el-hűlt.
 Szóllt: nagyon tsudállya, hogy ezeket teszi
 Az Udvar, mellyekből majd tsak kárát veszi;
 Mert Isle de Frantzba minden kereskedő
 El-pusztúl, majd nem lesz kenyere-is evő.
 Nem-is tudná, hogy most mit fogna ő tenni,
 Míglen az Udvartúl bizonyost fog venni.
 Mellynek meg-is írja a' nehézségeket,
 És melly kár követni fogja mind ezeket,
 Ezre vette a' Gróf, hogy maga dolgába,
 Az írgység miatt majd nem megy folytába.
 Maisonville Úr már Madagascárba
 Nem akart bé-menni, mellyel ötet kárba
 Hajtani kívánta: majd mindenbe ellent
 Fog Párisba tenni, kit Maillárdt meg-kent.
 Comis-

Comissáriusnak helyette Maillart
 Ollyat adott, a' kit tudta, hogy tehett kért.
 Tsalfa rosz ember vólt, neve vala Báhis,
 Szóllt; Madagaskárba jobbat adni kár-in.
 Látván: Isle de Frantz sziget' fő Tifattpei
 Vólnának minnyájan az ő irigyei,
 Fel-tette magába, hogy Madagaskárba
 Bár esik az esső bé-megy vízbe fárba;
 Es ott az Udvarnak várja ajánlását,
 Irigyeinek meg-veti lármázását.
 Mindjárt-is December hetedik napjára,
 Az hajós Hadnagyot Suviert úttára
 Harmintz emberekkel küldötte előre,
 Tudván, hogy dolgait bízhattya illy főre.
 Olly parantsolattal: hogy ha bent fog lenni;
 Ne késsen azonnal raportumot tenni,
 Valamint a' földről; úgy az emberekről,
 Hogy mi jót tehetne, reményli ezekről.
 Indúlása előtt már tudósította
 A' révből a' Grófot, hogy meg-nem-tartotta
 Maillart Úr a' Király tett rendéléseit,
 Ministeriumnak az ő végzéseit:
 Pályinkát nem adott, sem egyéb szereket,
 Tsak egynéhány díb dáb kis tsekélyégeket.
 Maga a' Gróf nála ezekről panaszt tett;
 De töle illy választ szemtül szembe ő vett;
 Hogy a' mitsodás vólt Don Quixod munkája,
 Ez színt olyan vólna; soha-is hozzája
 Segítséggel nem lesz, főt azon fog lenni,
 Hogy ezt meg-rosthasaas Udvarhoz fog menni.

Mind ezekre a' Gróf csak egy szót sem felelt,
 El-ment, egész teste nagy méreggel meg-telt.
 Frantzia Országba nagy szerentséjére
 Indúla egy hajó, esett ez kedvére.
 A' Hertzegnék küldött ez által levelet,
 Itt mint bánnak vele, abba mindent ki-tett.
 Kevés napok múlva a' Grófot kéréte
 Maillart, hogy hozzá jönné; ezt meg-tette.
 Leg-ottan hogy a' Gróf szobájába ére,
 Mindenekről tőle botosáratot kére;
 Ajánlotta magát, hogy fog tenni mindent,
 De nem tett: szívébe az irigység vőlt bent.
 Az alatt el-maradt része Gróf Trupjának
 El-jött: néhány napig, míg itt nyugovának,
 Transport hajókat kért, 's szükséges szereket,
 Orvosfagot, etztet, és szűrő köveket, (a)
 Mellyekkel e' sziget hináros vizeit
 Tisztúthassa, és meg-adhassa ízeit.
 A' Gubernátortól ágyúkat, porokat,
 És több más tüzelő fegyvert, és kardokat
 Nyert; és itten már várt, egy Transport hajóra;
 Melly Bourbonból itt lesz, múltván kevés óra.
 Del Forges a' neve, rá teszi Transporttyát,
 És Madagaskárba fogja venni úttját.
 Mailardt Ur sajnálta de csak állortzával,
 Hogy ő most tserére való portékával
 Nem szolgálhatt; mondta: szűrő köve nintsen,
 Etzet-is kezénél csak egy tsep-is lintsen.

De

(a) A' szűrő kővön itten azon kő értetik, a' melly
 Németh nyelven Filtrir Steinnek nevezetik.

De utánna fogja ezeket küldetni,
 Ha mindjárt kész pénzen kell-is meg-vétetni,
 Végtére annyira a' Gróf ötet vette,
 Hogy Bahis helyébe Senan Urat tette,
 Ezer hét száz hetven negyedik elztendő
 Vólt; Januárus napja vala első,
 Hogy Madagaskárból tudtára adatott,
 Hogy már az irígység oda-is bé-hatott,
 Mivel a' lakosok ellenek vólnának,
 És sok szigetekbe fegyverbe álnának.
 A' Komandójának fogyna az élelme,
 Minnyájának azért lenne-is félelme.
 Azért-is hozzájok jönne, és lietne,
 Bajokról nintsen más, tsak ő, ki tehetne.
 Hátra hagyta részit betegen népének,
 Azt-is tapasztalta, hogy sokan szöknének.
 Betegeknek tették néhányan Tiszttyei
 Magokat: meg-rontva valának szívei.
 A' Gróf fel-tételét tsúnnyán le-festették,
 Elöttök azokról kétségessé tették.
 Sőt kéz alatt küldtek ők Madagaskárba
 Követet; kívánták ötet hozni kárba.
 Hiaó ott való nagy Fejedelemhez,
 A' követ illy állnok képpen szóllott ehez.
 Hogy kívánná, hidje, Gróf birodalmátúl
 Ötet meg-fosztani egész hatalmátúl;
 Iga alá vetni minden jobbágyait,
 Erővel el-venni azok vagyónnyait.
 Ezt hallván, hajóját szélnek eresztette,
 Madagaskár felé mindjárt úttját vette.

Tizenkét nap múlva igen rekkent hévbe,
 Bé-ment az Antongil nevezetű révbe.
 A' földre ki-szállván, vált nagy örömére,
 Mert a' népnek talált néhány nagy fejére.
 A' kik víg ortzával eleibe mentek,
 És el-érkezésén felette örvendtek.
 De ellenbe hamar meg-is szomorodott,
 Látván, hogy a' népe már el-nyomorodott.
 Mivel szegényeknek semmiük sem vala,
 Az erős munkába sok majd meg-nem-hala.
 Mert a' Négereknek (a) ők nem fizethettek,
 Így magok dolgozni kénytelenítették.
 Nem vala Sátorok, avagy Gulyibájok,
 Nem vólt betegeknek való Ispitállyok.
 A' Trup komendánsát a' hideg gyötrötte,
 A' Doktor el-esvén, bal lábát el-törte,
 Ki az ágyából-is most fel-nem-kellhetett,
 Orvosa sem vólt, 's így nem segíthetett.
 Lakosoktól pedig mivel ők tartottak,
 Bár bágyadtak voltak, strázsákon állottak.
 Eeg-elsőben itten ő meg-esmérkedett
 A' szeretsenyekkel, 's barátságot vetett.
 Meg-is vett ő tőlök néhány gulyibákat,
 És Kákából fűzött apró Sátorkákat;
 Ezekbe már a' nép mind addig lehetett,
 Számokra házakat míg építtethetett.
 Gróf azon hajóba, a' melly őtet hozta,
 Hogy semmit sem talált, bánattyát okozta.

Pe-

(a) A' Néger néven a' fekete emberek, vagy-is szeretsenyek építődnek.

Pedig Maillárt néki mindeneket ígért,
 De hozzája mindég hamis lélekkel bírt.
 Itt egyebet a' Gróf már nem tudott tenni,
 Hajós Kapitánytól mindent kellett venni,
 Így tizen-négy ezer öt száz Frantz livrárúl,
 Váltó levélt adott nékie magárúl, (a)
 A' melly megyét a' Gróf leg-elöl meg-száka,
 Azt Louisburg névre leg-ottan bérálta.
 Az Antimaroa szomszéd nagy szigetet,
 Sok nép lakta, küldött abba egy követet.
 A' népnek Nagygyait magához kérlette,
 A' gyűlés helyének Louisburgot tette.
 Első Mártius vólt, hogy meg-jelenének,
 Hufzon-nyóltzan vóltak, kik ide jövének.
 Bátorságokra ők két ezer fegyverest
 Hoztak: lovasággal, 's gyaloggal egyvelest.
 A' Gróf Talmáts által nekik jelentette,
 Jó Orátor vólt ez, szavát jól ejtette.
 A' Frantzia Király, szóllott: azt szeretné,
 A' Madagaskári népet ha vehetné
 Maga óltalmába, így mentek lennének,
 Kárt más Fejedelmek nekik nem tennének,
 A' Király Tárházat itten állítatna,
 Mellybe mindenféle portékát tartatna.
 Réz műveket, tükröt, késeket, flintákat,
 Kardokat, golyobist, tűzello kovákat,
 Részesek lehetnek ezekbe tserévd,
 Magokhoz válthattyák földjük termésével.

(a) Váltó levélen értetődik olly levél, a' mellyet a'
 Németh Beszfelebriefnek nevez,

Ezekért a' Király mást nem kíván venni,
Tsak barátság kötést akar velek tenni.

De egy megyét néki szükség engedjenek,
Mellyen a' népei le-telepedjenek.

Ezen megyének is meg-adja az árát,
Nem kívánnya, Ország hogy szenvedje kárát.

Mivel a' Tárházak nagyon szükségesek,
Legyenek népei is egészségesek;

Engedjék Tringballe vizének parttyára
Építeni, melly lesz minnyájok hasznára,

Ispitályt, és néhány tágas Tár házakat,
Mind szép portékákkal meg-töltik azokat.

Mihelyest a' Talmáts el-végzé beszédét,
Mutatta mindenik nagy örömét, kedvét.

Reá áltak mindjárt ők minden pontokra,
Kötést tettek; meg is esküdtek azokra.

Tsak Tringballe vízről fognának szólni
Egymás közt, 's tanácsot fognának tartani.

Es aztat ki-vették, hogy erősfégeket
Ne építhessenek, 's illy más egyebeket.

Erre nekik a' Gróf jó ebédet adott,
Egy hordó pályinkát velek meg-itatott,

Azután Saunier Urat szólíttatta,
Illy parantsolattyát nékie ki-adta:

Hogy a' Postilonon mennyen Fulpointbe,
Ha idegeneket talál e' szigetbe,

Kiket a' lakcsok fel-ingerellettek,
Es ellenek való ellenfének tettek;

Kergesse-el őket, mennyenek dolgokra, (kokra.
Ne várják, hogy szálljon nagyobb rosz nya-

Adott

Adott a' kezébe szép ajándékokat,
 Hiavi Királynak, hogy vigye azokat.
 Mondja-meg, hogy ha ki őtet háborgatná,
 Segíteni a' Gróf mindenkoron fogná.
 A' négerek hamar hitetlenek lettek,
 Már a' strázsákra-is éjjel rá ütöttek.
 De mivel egynéhány lövetett rakásra,
 A' többi a' dolgot vette szaladásra.
 Hogy a' Grófnak itten békesége legyen,
 Alkalmatlanlágot senki se-is tégyen;
 Itt az körül belől lakozó Nagyoktól,
 Valamennyi ház vólt, meg-vette azoktól.
 Ezeket mindjára rakásra ontotta,
 Tsak helyeit látták, fáit el-hordotta.
 Ez által mondhatta magát már Urának,
 A' Madagaskári sziget oromjának.
 De békével még sem vóltak a' Négerek,
 Mivel ők még eddig félig vad emberek.
 Egy Néger Menyetske a' Grófnak mondotta,
 Hogy nem egytől, hanem sokaktól hallotta:
 Hogy meg-mérgecsítik mind az élelmeket,
 Úgy fogják árúlni azután ezeket.
 A' Gróf ezt népének tudtára adatta,
 Semmit se vegyenek, meg-parantsoltatta.
 Más nap el-is jöttek ők mindenfélével,
 Ki gyümöltsel, ki meg főzött ételével.
 Illy ételből enni egy kényszerítettett,
 Mindjárt hánni kezdett, és meg-is gebedett.
 A' többi ezt látván, mindjárt el-szaladtak,
 Mivel nem üzettek, kézbe nem akadtak.

Más nap Silolaut nevű Fejedelem
 Kérte, adatasson neki engedelem,
 A' szomszéd erdőbe Gróffal hogy lehessen,
 És ott egyrül másrül vale végezhesen.
 Ez egy más Királlyal vetett szövetséget,
 Ugy nézték a' Gróftot már mint ellenféget.
 Azt végzék, hozzájok ha jönn az erdőbe,
 Ottan mindjárt ötet verik agyba főbe.
 Gonosz szándékokat már mások tudtára
 Adták: igyeksenek hogy ők halálára.
 Leg-ottan egy Tisztet ötven katonával,
 A' kit más követett két nagy ágyújával,
 Ki-küldött: hogy ezek reájok tsapjanak,
 Lőjjék, vágják, pardont egynek se adjanak.
 Meg-sejdtívén őket ezen rossz emberek,
 Szaladtak; azt nézték, hol volna a' berek.
 Két nap múlva megint jött egy Néger Leány,
 Mert gyümölcstöt hozni szokott már egynehány.
 Szóllt: hogy ezekhez jött erős segedelem,
 Kötést tévén vélek Kaul Fejedelem.
 Mind ezeknek a' Gróf hogy eleit vegye,
 Gonosz szándékokat hamar vízzé tegye;
 Fő Strázsa-mesterét hatvan vitézekkel
 Ki-küldé; mert tudta, meg-veri ezekkel,
 Falujokba ezek reájok ütöttek,
 Mihent két ágyúkat ellepek fütöttek,
 Itt a' berek mindjárt az erdőt nyakokra
 Vették, bé-nem-várták azokat magokra.
 A' Fő Strázsamester földig égetette
 A' falut, lántzait mind semmivé tette.

Az

Az ő kötéseknek lett ilyen szép vége,
A' Grófnak-is tőlük lett már békesége.
Kevés napok múlva követek jövének
Hat Tartományokból; a' mint bé-lépének
A' Grófhoz: mindjárást artzokra borúltak,
Az ajándékokhoz, melyet hoztak, nyúltak.
Lábaihoz tették minden tisztelettel,
Szóllottak hozzája ők nagy közönnettel;
Mivel hogy meg-verte ellenfégeiket,
Kik gyakran rablották faját öveiket;
Kivánnának ők-is vele kötést tenni,
Tudják, bátorlágba fognának úgy lenni.
A' Saphierbai nép-is békeséget
Kért, és kívánt tenni Gróffal edjeséget.
Rá ált, 's meg-engedett e' sziget népének,
De úgy; hogy ne tartsa Kault ez fejének.
Ötöd napon jöttek ezek seragessen,
A' Gróf szállására mentek egyenesen.
Meg-mondták: hogy Kault immár le-vettették,
A' Grófot szeretik, eztet-azért tették.
Eggyesfég kötésre minnyáját itt hozta,
Holmi edjel mással meg-ajándékozta.
Szintén eztet tették az Angontziei
Szigetekbe lakó dús gazdag Fejei.
A' mint a' Tartományt ő egyfzer vizsgálta,
Egy hegy tetejére menyén, ottan látta,
Hogy itt réz értz volna a' földnek gyomrába,
A' nagyobb hegy tarthatt aranyt-is magába.
Ezt a' Ministernek adta-értésére,
Hogy mi tévő légyen, vár rendelkezésre.

Első Aprilis vőlt, éjjel a' posztokat
Tekénteni mene, mint leli azokat.
Vélte; hogy mindenütt strázsa áll; azomba
Hét el-fzökött, küldött ezek után nyomba.
Ezek más nap hamar el-is fogattattak,
A' mint Gróf elibe minnyájan hozattak;
Meg-vallották, hogy még ötvenen, 's két Tifatek
Ő utánnok fzökni, 's jönni igyekeztek.
Arestomba mindjárt minnyáját tétette,
Ki - ki büntetését, mint érdemlé, vette.
Örökös munkára a' két Tifzt adatott,
Köz nép veszfzöt futott, ki meg páltzáztatott.
Más nap Fulpointbúl Postillon meg-tére,
Mihelyest Senan Úr a' Grófhhoz itt ére;
Meg-mondá: Hiavi kötést kíván tenni,
Bár fok kereskedő ellene fog lenni.
Mind azon nagy Fök-is, kik szent Máriának
Szigetébe laknak, így gondolkoznának.
Minnyájának a' Gróf magát ajánlotta,
Aliátusoknak már őket tartotta.
Ilyen minden-féle nagy változásokkal,
A' Grófnak dolgai folytak fok módokkal.
Rontó nagy dolgokba nem törte a' fejét,
Szabadulásának várta tsak idejét.
A' Gróf el-érkezvén már Európába,
Hertzeg Eguillonhoz menvén Campagnába;
Tsak Rontó vőlt vele, a' többi mind el-ment,
A' mint Verseimbe ki-tettem oda fent.
Látván, hogy a' Grófné ide el-érkezett,
A' Gróftúl fok féle dolgokat kérdezett.

Első-

Elsőben-is így szóllt; azon esedezem,
Nagysád előtt szívem' tikkát fel-fedezem,
A' Grófnét Nagyságod ide mért hozatta?
Mi drága hazánkba őtet mért nem hagyta?
Ugy-é? hogy hazánkba nem kíván bé-menni?
Hanem itt Frantzia szolgálatba lenni?
Méltóságos Uram! én itt nem maradok,
Azért most Nagysádnak végső válét adok.
En ezen sziszegő nyelven beszélni,
Muzie, Muzie, Új! vagy füttyülni
Nem tudok: szívemnek nintsen tsendesége,
Végre meg-rómlana testem egésége.
Kérem Nagyságodat; egy Passust szerezzen
A' Birodalomtól; 's engem' el-eresszen.
Magyar Kanahánba haza fogok menni,
A' mint ki fog telni, gazda fogok lenni.
Szóllt a' Gróf hozzája; tartóztasd magadat,
A' vak tetű nagyon tsípi a' talpadat.
Mert mindég tsak menni, tsak szaladni akarsz,
Gyakrán magad alá nagy heveddel kaparsz.
Nem de nem mind eddig valamit szóllottam,
Mind igaz vólt, 's bé-tölt az, miket mondottam.
A' mit most-is mondok, ved bé jól fejedbe,
Mint szent igazságot, óltsd-bé a' szívedbe.
Nem más, tsak én vóltam, ki Siberiából
Ki-hoztalak, súlyos keserves rablágból.
A' többi el-hagyott, ez a' közfönetem,
Bár hol lássam őket, szemekre nem vetem.
Hogy te el-nem-hagytál, aztat nagyra veszem,
Mindent a' mit kívánsz, kedvedért meg-teszem.
Meg-

Meg-tetfzik , Magyar szív vér a' te melylyedbe,
 Nemes azon lélek , melly élelzt testedbe.
 De hátra vagyon még két fekete leves,
 Azért fiam Rontó kérlek , ne légy heves.
 Meg-vallom itt néked, hogy Királynénk ellen
 Én nagyot vétettem ; törődöm a' mellyen. (a)
 Te pedig ellene még többet vétettél,
 Mert kétszer Desertor egyszer gyilkos lettél.
 Hazánkba mi ketten ha mennünk vaktába,
 Hidgyed ; hogy majd esünk ottan galyibába.
 Dolgunkat akarom én jó karba hozni,
 És abba kívánok már mostan dolgozni.
 Két esztendő alatt bődögülésunkat
 Erjük ; én intézni úgy fogom dolgunkat.
 A' Frantzia Király , Királynéuknak veje,
 Ez reménységemnek leg-nagyobb ereje.
 Már eddig-is néki sok hasznót hajtottam , (b)
 Mert hatalma alá sokat hódítottam.
 Reménylem dolgunkba magát közbe veti,
 Meg-enged Királynénk , ezt véghez viheti.
 A' más leves ez ; hogy pénzre kell szert tennünk,
 Hazánkba szégyen lesz, pusztá kézzel mennünk.
 Ha már eddig Fiam mellettem szenvedtél,
 Mindenkor hív vóltál, nékem sok jót tettél ;
)Két

(a) Ezen vétkérül tettem én egy kis homályos emléketet , elő járó beszédembe.

(b) A' nyóltzadik Tzikkelybe NB. jegyzésbe ki-tettem, hogy sok szigetbe Gróf Benyovszki ki-tétette a' Frantzia Király tizmjét, ezen hasznok érterődnek itt,

Két esztendő nem lesz örökké valófág,
 Most engem el-hagyni, lenne nagy bolondfág.
 Dolgunkat végezvén, el-fogunk mi menni
 Hazánba; fogunk ott békesfégbe lenni.
 Felelt erre Rontó, meg-tsapván homlokát,
 Mért marad itt Nagysád, most értem az okát.
 Úgy segéllyen régen már el-felejtettem,
 Hogy kétfzer szöktem-el, és gyilkos-is lettem.
 Igaz biz* az, hogy ha én hazánkba mennék,
 Majd buksi fejemet, had el, hadra vennék.
 Pedig már a' halál egyfzer Cseh Országba
 Kötelen vezetni akart más Világba.
 Hogy ha eszembe jutt, még most-is izzadok,
 Jobban mint a' tenger habjátúl borzadok.
 Itt a' Grófnak az ő lábaihoz borúlt,
 Tsókolta azokat, könnye mint eső hűlt.
 Szóllt: kegyelmes Grófm! élet m gyámola,
 Enged! lábaidnak lehessenk zsámolya;
 Mert te vagy én védőm, te vagy én Istápm,
 Mindenkor jót tenni kívánsz velem, látom.
 Két esztendőt kívánsz, hogy még szolgállyalak,
 Oh kevés az, hogy tsak addig utallyalak.
 Hét esztendőt szolgált Jákób Rachellyáért, (a)
 Dábánál; hogy társúl adgya néki azért.
 Oh sokkal többet ad Nagysád nekem ennél,
 Drágább lemmi fintsen az ember élténél.
 Azért-is én nem két, vagy hét esztendeig
 Szolgálom Nagysádat, de éltem végéig.

Erre

(a) Gen. Lib. I. cap. 29.

Erre azon ládát Rontó bé-vitette,
 Mellybe a' Gyöngyöket 's aranyakat tette.
 Szóllt a' Grófhöz : pénze hogy vagyon tudná-é?
 Itt az alamsna, ez mint Nagyságbdé,
 Ki-nyitván a' ládát, e' kintset tsudálta
 A' Gróf, a' mint ennek nagy számát meg-látta.
 Rontó miként *questdlt*, mind el-beszéllette;
 Dítsérte Gróf ötet, hogy ezt böltsen tette.
 Adott-is ő néki abból alkalmas részt,
 Illő jutalmazni a' fel-találó éfzt.
 A' gyöngyöt Grófnénak maga adta Rontó,
 Szóllt térd meg-hajtással, ez Nagysádnak lefz jó.
 Meg-köfzönte néki, tsudálta nagyságát,
 Azoknak érdemre való méltóságát.
 Egy ezüstbe foglalt szép pipát nyert azért,
 Szóllt, hogy nem adná azt ő egyköbolgyöngyért.
 Ezek után történt Rontónak illy dolga,
 Mivel a' Gróf mellett vólt ő, úgy mint ffolga.
 A' Gróf Fraimaurer vólt, 's míg itten mulatott,
 A' Hertzegnél igen nagy Lófsi (a) tartatott.
 Estve a' kastélyba a' Grófot kísérte,
 Majd hogy a' fényes nap őket ott nem érte.
 Látott egy fálába fok Urat bé-menni,
 Sok gyertyákat égni; vélte bál fog lenni.
 De mivel nem látott bé-menni Dámákat,
 Zengeni sem hallott itten muzejkákat;
 Nem tudta, oda bent hogy mit mivelnének,
 Ha vatsorálnának, étkeket vinnének.

De

(a) Midőn a' Fraimaurerek gyűlést tartanak, aztat őf Lófsinak nevezik.

De nem vitték, azért a' dolgot tsudálta,
Asítózott: Grófját ő nehezen várta,
Nagy fokára ki-jött, őt haza kísérte,
Mindjárt le-is feküdt, az álmom el-érte.
Más Nap ebéd felett, őt meg-szóllította:
Te szabad kömives leszel-é? mondotta.
Majd bé-íratatlak ezen Társaságba,
Igen nagy Urakkal jölz Atyafilágba.
Az Isten mentsen-meg, kömives nem leszek,
Inkább tsépet, kapát, a' kezembe veszek.
Mert ha magos tornyot kéne építeni,
El-kellene akkor, életem veszteni,
A' defzka állásra talám csak fel-mennék,
De hogy ha le-néznék, ha egyszer ott lennék:
Le-zuhannék arról mindjárt nyakra főre,
Melly a' földön lenne, azon rakás köre.
Nem merek fel-menni semmi magosfágra,
Azért nem-is vágyok illy Atyafilágra.
Szédül fejem, mellyért sem Atya, sem kömives
Nem leszek; katona vagyok, nem kézmives.
Rontónak szavait a' Gróf mesolyogta,
Mivel őt szerezte, a' kezénél fogta,
Szóllt a' Gróf: én szabad kömives lász vagyok,
Meg-vallom munkáink nehezek, és nagyok;
De még sem dolgozok sem kövel, sem mészfizel,
Hanem okosfággal munkállok és ésfizel.
Szóllt Rontó; lehet a' kömivesnek esze,
De ha nem lesz köve, sem pediglen mész,
Se tornyat, se házat, nem fog építeni,
Sem Várost kö fallal körül keríteni.

Hazám.

Hazámba tanult vólt, 's okos a' Plébánus,
Püspöki Megyébe vala ő Decánus;

Még-is új templomot maga nem épített,
Hanem mészet és fok köveket készített;

Ugy dolgoztak osztán azon kőmivesek;
Kiknek nem vólt annyi, mint nékie eszek.

Nem érted a' dolgot, szóltt a' Gróf hozzája,
Illy építés, olyan kőmives munkája.

A' melly mester ember kezeivel munkál;
Szabad kőmivesség egy Társaságból áll,

Az egész Világon, melly el van terjesztve,
De tüze mind eddig nints még fel-gerjesztve.

Ez a' Frantzok között tám hamar lángot vett,
Mert előmenetelt itt titkon nagyot tett.

Gyönyörűség illyen Társaságba lenni,
Nagy Uraságokkal a' Lózsiba menni.

A' hol nagy, és titkos dolgok munkáltatnak,
Nem kövek, mint véled, rakásra rakatnak.

Szóltt Rontó: én aztát itt meg-nem-foghatom,
Nevének az okát fel-nem találhatom;

Mert e' név illene hozzá; Bölts Társaság!
Mivel ebbe vagyon fok tudós Uraság.

Kőmives mesterfég illik tsak durváknak;
Illy formán hihatnák ezt szabad vargáknak.

Mondja-meg Nagyságod, melly vallásba vannak?
Annak, a' ki bé-áll, mi fizetést adnak?

Avagy-is az illyen meg-gazdagodik-é?
Azon nagy munkák közt, okossabb léfzen-é?

Kőmives mesterfég, szóltt a' Gróf: nagyból áll,
Roppant Templomokat, várost, várat munkál;

Mivel

Mivel e' Társaság nagy munkákat téstzen,
Azért illy *analog* nevet arrúl vészen.

A' ki ebbe bé-áll, lehet a' Pápista,
Lutheránus, Orosz, vagy-is Kálvinyista,
Quakker, Adamita, és Mahometánus,
Lehet Epicurus, bár Sociniánus.

Bé-vezzik, ha mindjárt lészzen-is Deista,
Főképpen szeretik ha Naturalista.

Fizetést nem adnak, mert a' mulandóra
Itt nem tekintenek, hanem tsak köz jóra.
Munkánkat nem szabad nekünk ki-mondani,
Ki ki meg-esküszik, hogy nem fog szóllani;
Azért nem-is veszünk mi bé Afzszonyokat,
Nyelvesek, ök ki-is fetsegnék azokat.

Szólltt Rontó: bizonynal tsudálatos dolog,
Ezer a' gondolat, melly elmémbe forog.

Mert magával hozza azt a' kerefszténység,
A' Természet, és az igaz emberiség;

Hogy ha egy Társaság emberek hasznára
Hasznos jót fel-talál, adja azt tudtára

Az egész világnak: hogy abbúl részt végyen
Minden felebarát; 's haszna néki légyen.

A' hol a' jó dolog ki nem jelentetik,
Jó lelki esméret ott számkivettetik.

Illyen Társaságnak tagjai kajányok,
Az emberi nemet ölö oroszlyányok.

Bé-venni tsak azért kéne Afzszonyokat,
Mivel bé nem tudják fogni a' szájokat,

Azon fel-talált jót majd ki-trombitálnák,
Egész Társaságot bőltsnek kiabálnák.

Soha sem szükfészes hasznost palástolmí ;
 Olly jót, melly embernek használ, el-titkolá.
 A' szeretet nem illy fundamentomon áll,
 Felebarátságának ez örömet használ.
 Melly a' jót titkolja, vad szeretet, és rosz,
 Azért nem mutattya, mert a' tárgya gonosz.
 Minden vallásbéli, hogy bé-vétettetik,
 Úgy tetszik, az Isten itt nem tiszteltetik,
 Mivel bé-vétetik az Epicurista,
 Ennél-is kedvesebb a' Naturalista ;
 En e' Társaságnál semmire sem mennék,
 Mert e' nagy bolygásnak ellensége lennék.
 Az ilyen Társaság nem más tsak habaré.
 Minden roszbúl öszsze firtszelt szem takaré.
 Naturalistának való, mert ötet kár
 Nem érheti ; mivel meg-döglik mint szamár.
 Értém már, Nagylágtok minő kömivesek,
 De Bábelt munkálnak, bár elég efzesek ;
 Előbb avagy utóbb ez el-is fog dűlni,
 Szent Lélek tüznének nem lehet meg-hűlni,
 Cagliostro Úr-is e' tornyon épített,
 De fáradtságáért, ő nem leg-jobb bért vett.
 Mert Bábeltől vitték Angyalok Várába,
 Ott kinlódik vason a' jámbor Rómába.
 Frantzia Országának szabad kömivesei,
 Filosofussai, Jacobinnessei,
 Építettek ugyan igen nagy machinát,
 De már dűl ! darabja veri soknak inát.
 Addig tanátskoztak ezek a' Lózsikba,
 Míg belé nem vésztek edgyik a' másikba.
 A'

A' *Gvilotin* (a) mű szer vértől ritkán száraz,
Mivel Társaságok tagja mindenik gaz.
Törvényes Királyok vérit ki-ontották,
A' szent Egyházakat, vallást el-rontották.
Sok ezer szenvedett Párisba rút halált,
Mind ezeknek véri az egekre kiált.
Ugyan azért már most a' Magyar kard éli,
Mint Mészáros a' húst, szintén úgy metéli.
Ellenek támadtak a' lok Fejedelmek,
Nints sehonnan nekik leg-kissebb védelmek.
Egész épületek dől, jön pufztúlásra,
De nem-is érdemes illy gaz munka másra.
Kérem Nagyságodat, hogy hadja-el őket,
Ugy nézze azokat, mint szemfény vesztöket.
Kívánom e' mellett, hogy sokáig éllyen,
De *Freimaurer* én nem leszek, úgy segéllyen.

(a) *Gvilotin*: azon eszköz, mellyel Frantzia Országba
szjet vesznek.

KILENTZEDIK TZIKKELY.

Ebbe elő-adattatik, Gróf Benyovszki Mórítz miként szállotta-meg a' Tingballe nevezetű víznek környékét, ottan történt betegsége, és Assises kereskedővel lett dolgai elő-hozattatnak. Nem különben miképpen kidítatott ki a' Szmbariverék Királyok neméből valónak, mint kötött Hiavi Fejedelemmel békeséget, és melly szerentsésszen végzette a' Saphierbajerekkel, és Szoklaverekkel háborúit.

Senan űr véletlen 's hirtelen meg-hala,
 Ez pénzbe 's mindenbe, fő számvető vala,
 Tudta a' Gróf, hogy a' számodása hibás,
 Mert ritkán dolgozott, vitte ezt mindég más.
 Sem azt, a' mit bé-vett, sem azt, mit ki-adott,
 Fel-nem-írta, dolga mindég így maradt.
 Nem tudhatta a' Gróf, melly nagy a' Kassája,
 Azért tartott, hogy majd nem mégyen munkája.
 A' kereskedéshez pedig kívánt fogni,
 Mivel leg-főbb hafznot ez szokott okozni.
 Ugyan tsak el-küldé Majör űrt próbára,
 Számos katonákkal Tingballé parttyára;
 Hogy ott Angovane falu ellenébe,
 Melly Szoklavereknek vala a' kezébe;

Te-

Telepedjen-le , és építsen helységet.
 Ott lakó Nagyokkal tégyen békeséget.
 Tanúllyá-ki , azok miként kereskednek ;
 Melly nagy az erejek , mivel ditsekednek ?
 Az ő erköltsöket , tulajdonságokat ,
 Ha lehet kötésre hozza minnyájokat.
 J6-é ott a' klíma , azt-is fel-jegyezze,
 Szóval mi jót tehet , azt mind el-végezze.
 Utólsó Aprílis napján el-érkezett
 A' Királyi Corvet , (e' hajó nevezet.)
 E' hajónak neve vala *le Necessér*,
 Corbi Úr vólt ezen Kapitány , 's fő Vezér.
 Az Isle de Frantzba , maradott Gróf népét
 Hozta ezen hajó , 's Kapitány Sangliét.
 Nem leg-jobb karba vólt a' Grófnak dolga itt,
 Mert sokat népéből a' halál sírba vitt.
 Komandóba , vagy-is beteg vólt sok Tifzttye,
 Magazinumokba kevés vala lifzttye.
 Orvosfága sem vólt , sok vólt a' haldokló,
 Doktora sem vala valamire való.
 Maillárt Úrtól várta ő mindég ezeket,
 De ez szánt szándékkal róla felejtkezett.
 Maga vólt ő borbély , maga vala Doktor,
 A' betegek körül mivel vólt mindenkor,
 Hideglelést kapott maga-is végtére,
 Jól esett Aiguillon , szigetbe hogy ére,
 Mert a' levegőnek meg-változtatása ,
 Lett egészségének vizfsza adattása.
 Innét Grófnéjának meg-tekintésére,
 Louisburgba mene; mihent oda ére,

Meg-ijedt; mert ő' is a' hideg gyötörte,
 Egy napon kétszer-is ez őtet ki-törte.
 Rajta maga vágott éret 's azzal tette,
 Hogy őt' a' haláltól még-is meg-mentette.
 Le-betegedtek itt Obristlaidnant Marin,
 Tizen-ött köz ember; Kapitány Savarin.
 Kevés napok alatt ezek mind meg-hóltak,
 Kár vólt; mivel meg-hitt emberei vóltak.
 Ez esett szívébe bánatot okozott,
 Egészségesbb helyre menni kívánczozott.
 A' Tingballe víznek ki-küldé parittyára
 Marigni Hadnagyot: ez azt hogy bé-jára;
 Vízfsza jövén mondá; egy kies térségre
 Akadott; keresni kell párját szépségre.
 Lakosok hívják ezt egészég térenek,
 Leg-jobb lesz, ha azon le-telepednének.
 Hegy vólna felette, a' mellyre-is egy várt
 Lehet építeni, így nem szenvednek kárt.
 Mert a' Tingbal vizét abbúl, 's a' térséget,
 Lehet őltalmazni, látván ellenféget.
 A' Gróf e' jelentést nagy örömmel vette,
 Rendeléseit-is mindjárt így tette.
 Corbi Urat küldé oda munkásokkal,
 Hogy ottan házakat építsen azokkal,
 Az alatt Majör-is, küldött egy levelet,
 Hogy ő minden féle vizsgálásokat tett.
 Akadott egy útra, melly Antagviébe,
 Gazdag tartományba egészlen vezet be.
 Bé-is akart menni, de ennek Nagygyai,
 Vóltak katonákkal nagy akadályai,
 Leg-

Leg-ottan tizen-hat, vitéz embereket,
 Ezekkel huzon négy nyilás Négereket
 Küldött a' Gróf oda az ő általmára,
 Tudván e' sziget-is lészzen nagy halznára.
 Egy más nagy szigetbe laktak Szeklaverek,
 E' nemzetbe rofzszak voltak az emberek.
 Mert némelly Nagyokat, kik Grófhhoz állottak,
 El-tsábítván ezek; már velek tartottak.
 Meg-tudván ezt a' Gróf, népét kélzítette,
 Bár bádjadtak voltak, fel-fegyverkeztette.
 Azon Szeklaverek táborba feküdtek,
 Véletlenül éjjel reájok ütöttek;
 Ki merre mehetett, futottak, szaladtak,
 Nem leg-rofzszabb prédát Gróf népének hagy-
 Mind eddig ohajtva várt ő segitféget, (tak,
 Hogy Isle Frantzbúl kap népet, eleséget.
 De mivel nem kapott, írt kemény levelet,
 Maillárdtnak; a' mellyet ablak mellé nem tett,
 Népet kért, és lisztet, pályinkát, gúnyákat,
 Hajókat, 's tserére való portékákat.
 Meg-írta, kilentz száz ezer font rizskását,
 Nád mézbül pediglen két száz ötven mázsát,
 Három száz ökrökkel fog nékik küldeni,
 Ha kérését fogják bé-telleyesíteni.
 Kilentzven hat ezer száz hatvan livrákat,
 Hogy ki-pótolhassák a' Kassa hibákat,
 A' Madagaskári Kassirernek le-tett,
 Ön saját pénzébül még interest sem vett,
 A' Guberniumtól ezt-is visálza kérte,
 De végét kérése semmibe sem érte.

Mostan Marigni Úr, 's Úrfla meg-hóltak,
 A' Grófnak dolgai nem jó karba vóltak.
 Mind ezekért szíve úgy meg-illetődött,
 Hogy súlyos beteg lett, 's halállal veszfödött.
 Ot' az egéslégnek ki-vátték térére,
 Sátort vertek néki egy domb tetejére.
 A' friss levegő ég azt által járhatta,
 Egéslégét Isten hamar meg-is adta.
 Azon hegyre, mellyről már fellyebb szállottam,
 Jó vár helynek lenni ki-tettem, 's mondottam.
 Építtetett hamar egy jó erősféget,
 Az egész megyének adott ez szépséget.
 Ezt Augustusburgnak maga kerefsztelte,
 Vienne Hadnagyot ő ebbe rendelte
 Komendánsnak: ötven, és hat katonákat
 Adatott alája tsupa Frantziákat.
 Vásárt-is ütött itt, sok marhákat a' nép
 Hajtott; portéka-is vala itten sok szép.
 Viszfa mene a' Gróf innét Louisburgba,
 Itt-is szintén úgy tett mint Augustusburgba.
 Egy szép Tzitadellát itt-is építtetett,
 A' melly Fort-Louisnak töle neveztetett,
 Vizen kellett néki ide viszfa jönni,
 A' mellyet sok Anyák meg fognak köszönni.
 Oka ennek az; hogy itt Madagaskárba
 Régi szokás, a' melly szülöket nagy kárba
 Gyakran hozza, mivel olyan gyermekeket,
 A' kik e' világra testeken jegyeket
 Hoznak, vagy születnek, bizonyos napokon
 Szerentsétlenlégek ha estek azokon,
 Illyen

Illyen gyermekeket mind a' vízbe hánnyák,
Mint kutya kölyköket, az Atyák nem szánnyák.

Hajójárúl látván három embereket,
Víz parattyára hozni három kisdedeget;

Mivel Afzfzonyokat nem látott itt lenni,
Kérdé, mit akarnak ők ezekkel tenni?

Feleltek: az edjik szerentsétlen napon
Jöve e' világra, másika meg vakon,

A' harmadik jegyes; mi nem szenvedhettyük;
Azért mind a' hármat most a' vízbe vettyük.

A' három ártatlant tőlök el-vétette,
Es barom attyokat jól meg-verettette.

Hajójára nékik kellett fel-menni,
Míg a' várost érte, árestomba lenni.

Louisburgba érvén, a' Fejedelmeket
Bé-gyűjté, és ezen három gyermekeket

Meg-mutatván, szóllott: hogy Istentelenség,
Es ki-mondhatatlan szörnyű Kegyetlenség;

Maga gyermekével Atyának ezt tenni,
A' fene Tigrisnél még fenébknek lenni.

Ílly rettentő dolgon természet meg-indúl,
Még a' vad állot-is, kölykét vefztvén, búsúl.

Tehát az emberek azt mint követhetik,
Saját magzattyokat vízbe mint vethetik.

Ílly atyákra nem száll az Isten áldása,
Rontasson-el, kéri, ez Ország szokása.

Leg-ottan keménnyen ez meg-is tiltatott,
Íllyenek fejére e' törvény Izabatott:

Hogy irgalom nélkül fel-nyársoltattatik
Ólly Atya, a' mellyre ez bizonyíttatik.

A' szeretet nagyobb sőkkel az Anyyába
Maga gyermekéhez, mint sem az Atyába.
Nem tsuda, mert eztet a' méhe formállya,
Szíve alatt hordja, örvend ha ki-állya
Fájdalmít; és mihent magzattyára tekint,
El-felejtí mindjárt, hogy szenvedett sok kint.
Itt-is az Anyáknak szívek fel-indúla,
A' szerelem tüze lángola, és gyúla.
A' Gróf udvarába egybe sereglettek,
A' hozott törvényért közönetet tettek.
Térdeikre estek a' Grófné lábához,
Hitet tettek, hogy ők magok magzattyához
Hívek lesznek; vízbe nem engedik vetni,
Inkább az Attyokat meg-fogják öletni.
Jelen vala immár tizedik September,
Sok Saphierbajer ez nap, és sok Néger,
A' Gróf ellen hittet tettek szövetséget,
Es úgy néztek ötet már mint ellenséget.
Hiavi nékie ezt tudtára adta,
Hogy ő jó baráttya, azt-is meg-mutatta.
Küldött mindjárt száz húsz jó fegyvereseket,
Ajánlotta magát, hogy küld még többeket.
Azon fejedelmek, kik szent Máriának
Szigetébe laknak, hogy hívek vólnának,
Bizonyíták; mert ők hat százat küldöttek,
Kik már ellenségre gyakorta ütöttek.
Saphierbájerek, hogy ezt meg-hallották,
El-mentek; a' Megyet ők üressen hagyták;
Egész szigettyeket el-vehette vólna;
De jobbnak ítélte, hogy ha velek szállna.
Üzent

Üzent-is nékiek, hogy hozzá jönnének,
 Békesféget, ha úgy tetszene, tennének.
 El-is jöttek, 's álltak a' Grófnak részére,
 Hitet tettek, lesznek mindég védelmére.
 Ezen dolog mint egy nagy gyűlésbe történt,
 A' mellybe felette sok nagy Úr meg-jelent.
 Azt-is itt végzették, hogy ha kik hír nélkül
 Gyűlést tartanának, tartasson az vétkül.
 El-veztik ilyenek minden jószágokat,
 Sclávosoknak teszik ez által magokat.
 Saphierbajerek itt meg-büntettettek,
 Húsz ökrököt adni kénytelenítették.
 Itt már minden dolog lévén békesfégre,
 Érkeze egy hajó az itt való révbe.
 Anger Úr vólt ezen, egy parantsolatot,
 Mellyet Maillardt küldött, Gróf kezébe adott,
 Hogy küldjön három száz ezer font rizkását,
 Mert láttya most ennek nagy fogyatkozását.
 De nem küldött, mivel fősvény vólt árával,
 Fizetni kívánta tizen-hat livrával
 Fonttyát: holott helybe egy fontnak az ára
 Huszon-két livra vólt, lett volna nagy kára.
 Kik e' hajón vóltak, igen rút dolgokat
 Vittek véghez, lopást, 's több otsmányságokat.
 Mellyekért Gróf őket árestomba tette,
 Tetteket Maillardtnak póstan jelentette.
 Egy más levelet-is ezen hajó hozott
 A' Grófnak: ez néki örömet okozott.
 Ebbe Ternei, 's Maillardt azt adták tudtára,
 Hogy küldeni fognak néki nem sokára,
 Asis-

Asisses Úr által egy helyes számvetőt,
Író deákokat, és szolgát-is kettőt.

Ő fog Louisburga Bel pul hajón menni,
Mellyen élelemre való-is fog lenni.

Első napja vala Október havának,
A' Gróf katonái ilyen hírt adának:

A' kik Manasárba voltak Komandóba,
Melly szigetbe részek vólt igen sok jóba.

Hogy a' Sambarivek sziget bízossai,
A' kiket küldöttek, annak lakossai,

Jelentették nékik, hogy ők kötést tenni
A' Gróffal kívánnak, és alatta lenni;

A' magok megyéjét el-főgják ők hagyni,
Ha Saphierbait nékik fogja adni.

Az honnan ha néki háborúja lészén,
Négy ezerbül álló segítséget vészén.

Mindjárt barátságot, kötést-is velek tett,
Egy Komandót küldött nékik; hogy ez meg-lett,

El-mene azután egészség térére,
Ottan Majör, 's Corbi Urakhoz bé-tére.

Meg-tudta ezektül nap nyugotta részén,
A' melly hús, vagy harmintz mértföldeket té-

A' lakosok igen gazdagok vólnának, (fzen,
Sok pamut, gumival, 's ökrökkel bírnának.

Fekete Hebánum, szép magos Tzédrusok,
A' mint nálunk tölgy fák, nálok van annyi sok.

Es ha a' Nagyoktúl ezek nem félnének,
A' Gróffal örömet ők kötést tennének,

Október holnapnak ketedike vala,
Hogy a' révbe Bel pul hajó bé-szalada.

Isle

Isle de Frantzából jött Assises Úr ezen,
A' nagy szél vész között evezett nehezen.

Ternei, Maillárdt Urak azt adták tudtára,
Hogy ő a' Tárházból elég pénzt számára
Vett volna-fel, mellyel nem csak efsztendeig!
Fizetheti népét, hanem több ideig.

A' Gróf Assisestől kérte azon summát,
Felelt, hogy ő nem nyert, sem aranyt, sem bog-
Sőt maga pénzén vett portékát tserére, (mát.
Úti költségére-is pénzt másoktól kére.

Ez-is álnok szívét hamar láztattatta,
Mert itt az Nagyokat ő mind fel-bízzatta

Kéz alatt; és nékik mindég azt hirdette,
Hogy a' Gubernium őt' azért küldötte,

A' Gróf dolgaira hogy itten vigyázna;
Látván ha kárt tenne, 's nagyokba hibázna,

A' Guberniumnak adná értésére,
Vigyázna serénnyen minden lépésére.

Panaszfa-is, hogy ha valakinek volna
Ellene: ne mással, tsak ő vele szállna.

Meg-tudván ezt a' Gróf, magához hívatta,
Ezen gazfágáért most tsak pírongatta.

Itten megint a' Gróf recidivát kapott,
Rontó az ágyátúl el-nem-ment egy tapot.

Nem engedte, hozzá mostan hogy mennyenek,
Alkalmatlanfágot nékie tegyenek.

Kik Madagaskárba születtek 's lakoztak,
Ha szállott hozzájuk, mindjárást távoztak,

A' Frantziák vóltak nagyon szemtelenek,
Bátrak mint a' vak tyúk, és embertelenek.

A'

A' Grófhoz akartak mindéig bé-menni,
 Bár nagyon beteg volt, nála inni, 's enni.
 Vakmerőségeket ő nem szenvedhette,
 Nyelveket kevéssé immár meg-érthette.
 Ha Frantziát látott a' szobához jönni,
 Tudta: *Bon Zsúr Rontó!* hogy így fog köszönni;
Szervitör Muszie! aztat így fogadta,
 De a' Grófhoz még-is bé-nem-botsájtotta.
 Ha erővel akart bé-menni, 's nem ment el,
 Akkor így szólt hozzá, *alé vü al qiqbél;*
 Egy Frantzia eztet nagyon orcolotta,
Ka zet ün zsn Futter! haraggal mondotta.
 E' még nem volt elég, a' spádéjához nyúlt,
 Látván eztét Rontó; a' vére fel-posdúlt.
 Nem húzott ő kardot, egy husangot kapott,
 A' keze fejére ezzel úgy rá tapott,
 Hogy mindjárt spádéját a' földre ejtette,
 Dolgát szaladásra nem tréfára vette.
 Mivel már heves volt; őt nem tágitotta,
 Végig az udvaron vágta, és hajtotta.
 Kiáltott: *par gyiö! Zse fxi ün Svalyé!*
 Hogy a' kaput érte, szólt Rontó: *adje.*
 Kapun túl kiáltott, *vuzot szdn conduit,*
 De az hátán még-is sok kék foltot el-vitt.
 Mások-is tesznek így, nem csak a' Frantziák,
 Hízkelkedve hánnyák a' reverentziát,
 Invitálás nélkül nagy házakba mennek,
 Minden nap ezt teszik, szünete nints ennek.
 Tizenkettőt ütt már az Város órája,
 Mégis ott van, mert nem füstöl a' konyhája.
Kan-

Kandisál, tesznek é néki tánnyért 's széket,
Addig az Afiszonynak beszél ő sok szépet.
Az afztalnok nem tud itten már mit tenni,
Láttya; e' szemtelen hogy itt akar enni,
Néki-is tánnyért tesz, hozzák az étkeket,
Mintha tsudálkozna; úgy nézi ezeket,
Hát immár dél vagyon? szóll; az lehetetlen!
Zseb órájára néz, bútsúzik keletlen.
Most már a' bletsület azt hozza magával,
Hogy őt' tartóztassa az Úr Afiszonyával.
De magát általok soká nem kéreti,
Spádéját, kalapját egy szuglyába veti.
Le-ült, eszik, iszik, olly dolgokrúl beszél,
Hogy maga sem hiszi, 's ha afztaltúl fel-kél,
Hajtogatásait tzikornyásan teszi,
A' háznak Afiszonyát jobb karjára veszi,
Bé-vezeti őtet napló szobájába,
Maga dítséretnél nints egyéb szájába.
Az Úrnak felette nagyon hízelkedik,
Familiájával főképpen kérkedik.
Illyek nem Nemesek, hanem mind Mágánások,
Tsekély eredetük ezek előtt mások,
Most-is majrot bírnak az Ararat hegyén,
Palestina övék, nints-is köztök szegény.
Jobb eztet el-hinni, mint sem oda-menni,
A' hol születettek, rólok kérdést tenni,
Ha le-ült az Afiszony a' kanapéjára,
Bé-hozzák a' kávé kis afztalkájára,
E' vendég ebből-is iszik egy finzával
El-nem-megy, mert még van rozólis hijával.
Ezt-is

Ezt-is fel-hörpenti, 's hogy itt vatsorára
Maradhasson; vár míg nem hívják Vojtára.
Az ilyen minden nap' e' házba bé-sétál,
Kevés napok múlva már abba prescribál.
Végre úgy közföni-meg az el-vett fok jót,
Hogy ez ház ellen ejt fok motskos, 's trágár szót.
Nem jó ilyeneknek kis újjat mutatni,
Mert a' karhoz fognak még fellyebb-is kapni.
Ha ki barátságba illyekkel nem merül,
Szerentsés ember az, fok roszszat el-kerül.
Grófot nem tágták a' forró spasmusok,
A' mennyit szenvedett kevéssé vala fok.
Az alatt Assises mene a' Tisztekhez,
Fel-fuvalkodással így szólla ezekhez:
Nints bizonyosbb annál, hogy a' Gróf most meg-
En pedig küldettem olly parantsolattal, (hal,
Maillárdt Úrtúl ide; hogy minden írást
Kezem alá vegyem; több egyebét, mássát.
Tartoznak az Urak ebbe segíteni,
Bajba nem akarván magokat ejteni.
De e' rosz szándékba egy sem segítetté,
Sőt minden Tiszt Grófnak ezt meg-jelentette.
Mihent jobbatskán lett; mindjárt el-hivatta,
Hogy egy álnok ember, néki meg-mutatta.
Szóllt: Maillárdtúl vett illy parantsolatot,
A' mellyrül írást-is a' Grófnak mutatott.
Ezen írást mindjárt le-páriáltatta,
Ministor hogy lássa, a' postára adta.
De Assises még sem maradott békével,
Rágalmazta rúttól mindenütt nyelvével.

Azt

Azt hirdette : őtet majd Madagascárból
Vilfsza hívják , ki-kop ezen Uraságból.
Őt nem-is esmérné előjárójának ,
Hanem az Országot folszó zsvánnyának.
A' kikkel Várat , Sántzokat épített ,
Falukat , útat , tavakat készített,
Azokat nem fogja soha ki-fizetni ,
Mert az erzfénnyébe szokta a' pénzt vetni.
Szavára el-hagyták mindjárt a' dolgokat ,
Szólltak ; nem fárasztják ingyen ők magokat.
Ő a' Tifztek-et-is félelemre hozta ,
Sok trágár beszédje e' rolszfat okozta.
Ha új Gubernátort , vélték , fognak tenni ,
Minden fáradságok tsak fűtsbe fog menni.
Nagyokba-is fogyott már a' bizodalom ,
Mássé lesz ítelték , itt a' birodalom.
A' Gróf e' zavaros környűl-állásokba
Nem tudott mást tenni , nem bízván másokba ,
Itt mind a' Tifztek-et öfzve hívattatta ,
Es az egész dolgot eleikbe adta.
Ezek azt végzették , mivel olly goromba ,
Mint Álnokat , trágárt , tegye áreatomba.
Aumont Úr. tétessen ennek a' helyébe ,
Senkinek sem gázol ez betsületébe.
Egy otsmány beteglég már régen kínozza ,
A' tömlöztbe majd hogy halálra nem hozta.
A' Grófnak könyörgő sok leveleket írt ,
A' Strázsa mondotta , hogy éjjel nappal sírt,
Meg-engedett ; látván magát meg-alázta ,
De úgy , hogy kik előtt a' Gróft gyalázta :

Azok előtt vonnya vízfűz a szavait,
 Ezt mélt tselekedte, vallya-meg okait.
 Meg-vallotta, hogy mind hazugfűg, a' mit szűllt:
 De Isle de Frantzba mĩg műlatott, és vűlt;
 Ott valű T rsafűg  t' ezekre vette,
 Néki sokat  g ert; ezt  gy beszéllette.
 Tudgy k  v  léfzen a' Gubern torfűg,
 Azért  r gykedne reá a' T rsafűg.
 Ezeket ki-valv n, a' Gróf meg-engedte
 V tk t, és el bbi h vatalba tette.
 Tizennegyedik n *Cur r* nevű hajó,
 E' név aztat téfzi, hogy  lly hajó futó;
 El-érkezett; hozott mester embereket,
 K t  taz t, és hat katona T fzteket.
 Nagy szűksége-is vűlt a' Grófnak ezekre,
 Munkákat adhatott eleget kezekre.
 Ezer h t sz z hetven ötödik  fztend 
 Alt-b ; látta a' Gr f hozzá sietve jó
 Saphierbajerek leg-főbb Fejedelme,
 Kaul: kihez j r lt már sok zor kegyelme.
 Mint jó sz v  ember néki meg-mondotta,
 Bizonyossan tudja, és nem tsak hallotta;
 Hogy Simanong   r, Szekl verek feje,
 'S Saphierbájerek' egynéhány eleje,
 Boj n nak az   gazdag Kir lly val,
 Kötést tettek; jönne mindenik hadával
 A' Gr f ellen: szűkség, hogy   ébren légyen,
 Ennyi sok ellen f g ne talán k rt tégyen.
 Negyven ezren vannak tsak a' Szekl verek,
 Többieknek száma pedig több ezrek.
Nem

Nem tetszett a' Grófnak, de még sem mutatta
Félelmét: Sántzait mint eddig ásatta,
Kevés Napok múlva Sambarierektől
Követek érkeztek, mint hív emberektől.
Ajánlottak ezek két száz iffiakat,
A' kik ön kedvekből jönnének, olyakat.
Mellyekből azonnal Compágniát formált,
Mint szép tzedrus erdő, ha ki rukkolt, úgy ált.
Es ha meg-támadják még ellenfégei,
Még öt ezret küldnek, mint igaz hívei.
Egy más Fejedelem, Maserton vólt neve,
Fent említetttekkel ez-is kötést teve.
Mivel közöl lakott, a' Gróf hozzája ment
Egynéhány Nagyokkal, látott ez nagy szé.
Szemére vetette a' hitellenléget, (gyent.
Ki-is üzte népe úgy mint ellenléget.
Méltó, hogy egy dolgát pennájára vegye
Múzsám: melly így történt a' Gróffal, ki-tegye.
O Isle de Frantzbul konyha szolgálnak,
Egy vén Néger Afzfonyt, hívták Susannának,
Ki-hozott: mindenütt ez aztat hirdette,
De nem tudta senki, e' hírt honnét vette;
Ramini Larison hogy a' Gróft szülte,
Nagy lett e' mondásán a' Népnek el-hülte.
Leánnya vala ez Rohandriérének,
Manansár tartomány nagy Fejedelmének,
Anpansacabé vólt ennek titulussa,
Tsak e' nemnek vala ez országhoz jussa.
Mivel Rohandrier Nemzetlége ki-hólt,
Anpansacabé-is Manansárba nem vólt.

A' Sambariverék úgy meg-kábítottak
E' hír által, hogy ők sok gyűlést tartattak.
Anpansacabénak végre ki-hírdették,
Es Fejedelemnek Manansárba tették.
Szent akkor egy öreg ember Manansárba
Aztat prófétalta, hogy a' jövő nyárba
A' birodalomba nagy változás leszén,
Egy Ramini ág él, ki majd sokat télsen.
Mihent meg-hallotta a' Gróf e' híreket,
Hogy küldni akarnak hozzá követeket,
Mindjárt Corbi Úrnak íra Manansárba,
Kit már régen küldött ezen tartományba ;
Meg-tanítá ötet vélekedésébe,
Mint tartsa a' népet jó reménységébe.
Susannával-is szóllt ezen történetről,
Ez itt térdre esvén, 's lábát fogván körül,
Szóllott : hogy a' Grófnak egész ábrázattya,
Mint Raminié vólt ; olyan 's mozdúlattya.
Almába Czahanzár meg-is jelentette
Néki : hogy ő fia, bizonyossá tette.
Felelt a' Gróf : nekem nem szabad szóllani,
De néked e' titkot ki-lehet mondani.
Más nap jött két nagy Úr Saphierberektől,
Szólltak ; meg-értette a' Gróf itt ezéktől ;
Hogy nem engedhetik a' Sambarívekkal,
Hogy ő kötést tégyen nagy ellenlégekkel.
A' Szeklaverekhez ők inkább állanak,
Sambarívekekkel soha sem tartanak.
Fel-indúla a' Gróf ; 's nekik azt mondotta,
Meg-láttják mit nyernek, 's őket ki-hajtottá.
Nyom-

Nyomba ezek után Kaul Fejedelem
Érkezett ; már ebbe más vólt az értelem.
Ő a' Seclaverek minden Cabballáit,
El-befzélte Grófnak sok álnokságait.
Leg-főbb oka vólna mindennek Maherton,
Uralkodni kíván maga minnyájokon.
Ramini Larison nagy Familiáját,
Ősei, nem mások, ölték-meg minnyáját.
Antimaróának sok tartományait
El-ragadták, ezzel több hagyományait.
Mind vizsgálja kéri most a' Sambireverek,
Mert ezek jó lelkű, és igaz emberek.
Mivel Ramininek fia találkozott,
Melly dolog szívembe örömet okozott.
Észre vette a' Gróf, hogy mit mondanának,
De Kaul nem tudta, őt' tartnák fiának.
Ígérte segíteni őt' minden dolgokba,
Bizonylágúl fiát itt hagyta zálogba.
Ezek után el-ment egészég térére
A' Gróf, a' munkáknak meg-tekintésére.
Örült; Louisburgból jövő sok útakat,
Hogy készen találta ; színt úgy a' kútakat.
Hogy ezeken ki ki mennyen bátorlággal,
Sántzokat hányatott néhol hamarlággal.
Az Europaiak nyertek itt földeket,
Egyaránt osztotta közöttök ezeket.
Mellyek-is termettek tzukrot, és pamutot,
Takamahaka fát, dohányt, és indikot.
Louisburgba megint hogy vizsgálja érkezett,
Munkája jól menvén, nagyon örvendezett.

Követeket-is itt egynéhányat talált,
Az Űra nevébe ki ki kötésre állt.
Ketteje ezeknek jöve Mananhárbúl,
Ketteje pediglen vala Manansárbúl.
Megintlen más kettő vólt Tamatárai,
Az utólsó kettő Matatatárai.
Szent Mári szigetbül jött utánnok kettő,
Minnyájához minden tífztelettel vólt ő.
Nyóltzadik Mártius napján jött Assises
A' Grófhoz: kihez ez soha sem vólt szíves;
Resignált; obsittyát ki-adatni kérte,
Ezen kívánságát mindjárt el-is érte.
Tsak akkor tudta-meg a' Gróf, hogy már el-ment,
Hogy ő fok edjet mást a' Tárházbül el-tsent;
Saphierbaiaknak ezeket osztatta,
Hogy fegyvert fogjanak, felette bíztatta.
Nem kis fáradsággal nehány darabokat
Kapott a' Gróf vizfiza, de tsak ollyasokat.
Ezek így történvén, egy követ sietve
Fuilpontbül jöve a' Grófhoz lehegve.
Ez hírrül azt hozta a' Faviaverek,
Es még ezekkel a' Bitalimenerek,
Hogy már Hiavinak háborút üzentek,
Hogy őt meg-támadják, táborba-is mentek.
A' Gróf el-sietett mindjárt Fuilpontba,
A' hová bé-érvén, nem késett, de pontba
Őt ezer fegyverest maga mellé veve,
Mellyekkel Hiavi bátorságba leve.
De még-is ő őtet magához hívatta,
Jobb lesz, ha meg-békél, okát meg-mondotta.

Kéfsz-

Kész-is vólt ő arra, hogy ha a' más két fél
Illő pontok alatt ő vele meg-békél.
Más nap e' két félnek a' Gróf vezéreit
Magához hívatta, Népnek-is Eleit,
Kívánta minnyáját békesfégre hozni,
Mivel a' háború tsak bajt fog okozni.
Sok féle dolgokon ezek versengettek,
Soká tzivakodtak, majd meg-verekedtek.
De mivel fegyverbe Gróf népe itt állott,
Azért vér ontásra dolgok nem-is szállott.
Pöröket itt a' Gróf el-igazította,
Éa ki mibe vétett, azt-is meg-mondotta.
Meg-is esett köztök mindjárt az edjeség,
Jó barátok lettek, szent lett a' békeség.
Az alkú közöttök írásba vétetett,
Hitet tévén reá bé-petséltetett.
Ötven ökröt minden rész le-vá-gattatott,
A' Truppok közt a' hús itt fel-is osztatott.
A' két féltül kapott negyven Sklávusokat,
Ezer két száz ökröt, baromfikat sokat.
Hiavitúl pedig ötven Sklávus embert,
Szint annyi ökröket, 's két ezer piastert.
Tsak azért, mert oka vólt a' békeségnek,
Vére nem fog folyni annyi ezer népnek.
Újra fok helyekről őt' tudósították,
Bizonyos dolognak lennie mondották;
Hogy Bojanna Király, a' Saphierekkel
Ellene kötést tett, 's Antaboerekkal.
Mindjárt Isle Frantzba el-küldé Grófnéját,
És vele leg-drágább minden portékáját;

Sanglie Kapitányt küldötte ezekkel,
Térjen vizsza onnat sok hadi szerekkel.
Maga pedig mene egéslég térére,
Mindent el-rendelni maga védelmére.
Öt száz katonái, és harminztz Négerék,
Vóltak itt, a' kikben bízott, olly emberek.
Vizsza-térvén, látott Maherton mezején
Tábort, fisak vala a' katonák fején.
A' mint ment, néhányan reá tüzet adtak,
De hogy meszsze vóltak, néki nem árhattak.
Aprilis holnapnak az utólsó napján,
Két követ érkezett, kik ültek paripán.
Az Sambariverek ezeket küldötték,
A' kik-is nékie eztet jelentették;
Hogy nékik ámbátor ő ellenfégei,
Nagy summát ígérnek: még-is emberei
Lesznek ök szavoknak; melléjek nem állnak,
Öt ezer katonát főt inkább ajánlnak.
Szívessen-is vette e' barátságokat,
Szólltt; mindenbe bízzák reája magokat.
Mert ezen Nemzet van leg-inkább kedvébe,
Mivel Ramini vér buzog a' szívébe.
Más nap a' Grófhhoz jött Kaul Úr hírtelen,
Nagyon el-rémülve, majd nem meztelen.
Tőle rejtek helyet kére ő magának,
Es vele érkezett Familiájának;
A' Grófnak meg-esett rajta nagyon szíve,
Mert a' többek között vólt leg-bízto sb híve.
A' várba mindjára st ötet szállította,
Fejedelmi módon minnyáját tartotta.
Szólltt,

Szóllt : hogy a' Pártosok véletlen rá tsaptak,
Embereibül-is lokakat el-kaptak.
Sok drágaságait magokkal el-vitték,
Épületteit-is mind hamuvá tették.
Kevés óra múlva magát az ellenség
Mutatta, 's jött töle a' Grófhhoz követtség,
Kérték, táborokba hogy hozzájok menne,
Ott panaszszaiokról tanúságot venne.
Kérések nem vala mindenkép kedvére,
De hogy meg-mutassa, félsz nem szálts szívére ;
Ki-ment; de népe közt rendeléseket tett,
Azon helyen osztán, hol kívánták, termett.
Köz mondás; hogy igen lokat kér a' szarka,
De ha mind meg-nyerné, nem bírhatná farka.
Ők-is azt kívánták: az egészég térrül
Vigye ki a' népét késedelem nélkül.
Azon épült várat földig le-rontassa,
Többi sántzókat-is mindjárt el-bontassa.
Tsere portékáktúl ő adót fizessen,
Ha vásárt tart, hírek nélkül meg-ne-essen.
Felelt; hogy ezeket ő nem fogja tenni,
Mindent szükség nékik gondolóra venni.
Láttya, hogy nem bírnak lélek esmérettel,
Mivel rá állottak ezekre ők hittel.
Adót sem ad, mivel a' zsebekbe mégyen
A' hafzon, bár vásár avagy tsere légyen.
Ezen szavaira nagyon fel-indúltak
A' Nagyok, mint mérges darázsok zúdúltak,
Lárma lett, és őtet körül kerítették,
Jó hogy még életét néki el-nem-vették.

De egy jó baráttya ötven Négerekkel,
 Segítségére jött körmös legényekkel.
 Ez rajtok fegyverrel kérésztül-is rontott,
 Míg a' Grófhöz ére ellenség vért ontott.
 A' Gróf itt ezekkel mihent edjesüle,
 Két Nagy a' kardjátúl mindjárt földre düle.
 Kiáltott a' többi, hogy oda vólnának,
 Mert a' Gróf bű bajos, el-is-szaladának.
 A' várnak fokain a' kik állottak fent,
 Meg-látván, hogy a' Gróf immáron vólna ment,
 Az ágyúkkal őket rúttúl lövöldözték,
 Erdőbe szaladván, még ott-is üldözték.
 Tudta erköltstelen népet keménységgel
 Juházni nem lehet; azért békeséggel
 Meg-kínálta őket; de ezt meg-vetették,
 Vakmerőségeket még nagyobbra vitték.
 Mivel még azon nap Gróf minden poszttyára
 Rá ütöttek, de nem lehettek kárára;
 Mert katonáitúl úgy vizsgálva verettek,
 Hogy népeik között sokat el-temettek.
 Más nap öt ezerrel a' Sambariverék,
 'S Sansé Fejedelem vele öt ezerek,
 Sietve érkeztek Gróf segítségére,
 Így már tíz ezerrel ment Márs mezejére.
 Az új Colonia, 's egészég tér között
 Az ellenség három Táborba költözött.
 Egy Komandót küldött ezeknek hátokra
 Ejjel; hogy ha reggel ütt ő Táborokra,
 Eppen akkor üsápn rájok e' Komandó,
 A' Tiszt ezt meg-tette, attákja vala jó.

Mert

Mert mihent ágyúkkal rájok durrogtatott,
Szaladt mindenike, a' mint szaladhatott.
A' Gróf ezt meg-látván, ment segítségére,
El-is ért Maserton tágas mezejére.
Már az ellenséget ezen nem találta,
Hanem a' Komandót itten álni látta.
A' Tiszt Raportumát nékie így tette,
Hogy a' mint ágyút rájok lövette,
Vélték a' Gróf itt van egész erejével,
Futottak erdőbe azért szerte széjjel.
Nyert itt a' Gróf népe két száz muskétákat,
Fogott negyven rabot, 's két Néger lyánkákat.
Egy Fejedelemnek magzati valának,
Gyengék voltak, azért el-nem-futhatának.
Ez így Ura leve Maserton térének,
Része ez Antimár gazdag megyéjének.
Egy nagy lántzot ezen mindjárt építtetett,
Szent János lántzának tőle neveztetett.
A' Coloniával, 's egésleg térével,
Edjesült ez által mind a' kettejével.
A' maga népével ki-szált e' térségre,
Reá ütni akart ő az ellenségre;
A' melly ide közel erős lántzba állott,
Mint egy nyóltz ezer vólt, melly ebbe-bé-szállott.
Egy éjjel tsak két száz harmintz katonával
Ki-rukkolt, hat ágyút el-vive magával,
Hajnalkor ellenség táborát lövette,
Sántz paliszádait mindjárt le-törette.
Az ellenség eztet egybe el-is hagyta,
De egy redutába magát bé-vonhatta.

Ő mihent erre-is parantsolt ágyúzni,
Az ellenlég vízfőze kezd'te magát húzni.
Egy szigetbe ebből magát bé-vetette,
Ampangú motsárok között helyét vette.
A' fok essőzéstől ezen hely fel-áradt,
Ott-is ingovány lett, hol elébb vólt száradt.
Azért a' Gróf ebbe bé sem-is mehetett,
Hanem egész népe jöjjön, rendelést tett,
Mihent el-érkeztek, részekre osztotta,
Minden rész mit tégyen, jól meg-tanította,
A' sziget leg-ottan úgy körül vétetett,
Hogy abból ki vagy bé eger sem mehetett.
Sátorok nem vala, szenyvedtek inféget,
De mindenek felett szörnyű nagy éhséget.
Meg-tudván ezt a' Gróf, könyörült azokon,
Rizskását, pálinkát néhány tsónakokon
Küldött, és nékiek aztat üzentette,
Hogy nagyon szívére ő ügyöket vette.
Es nem-is kívánná őket ki-írtani,
Sőt minnyáját ki-is fogja botsátani.
Tsak fegyverjeiket rakják-le rakásra,
'S ne vetemedjenek többé támadásra.
Mindjárt-is állt jöttek néhány seregekkel,
Fogadta-is a' Gróf őket Tilztelettel.
El-botsátá őket, itt el-is mehetett,
Kinek merre tetszett, ő ezekkel így tett.
Hanem egy kis sereg bent maradott, kélt, 's járt,
Mivel harminz ezer Szeklaveerekre várt.
Ezek ellen mindjárt indúla sebessen,
Hogy közelítése tudtokra lehessen;

Egy-

Egynehány ágyúkat itten ki-süttetett,
Azon sereg ezzel úgy meg-síjlesztetett,
Hogy Antimansárnak túlsó határára
Szaladott; a' Grófot nem várta nyakára.
Magok Országokból Saphierbájerek,
Ki voltak már úgy mint pártos emberek.
Az erdőkön mint a' vadak bollyongottak,
Elteket hogy tartsák, azon gondolkodtak;
Mert a' szomszédjai semmit élelmekre
Nem adtak; juttatni akarták vesztekre.
A' Gróf e' dolgot-is fordítá hasznára,
Szóllott a' Nagyokhoz ezeknek javára.
Kérte, fogadják-bé őket magok közzé,
A' lelki-esméret ötet ösztönöze,
De úgy, ha a' fegyvert le fogják ők tenni,
Pártosok sem fognak soha többé lenni.
Sambáriver Nemnek eleibe adta:
Mivel Antimára Tartományt el-hagyta,
A' Saphierbajer Nemzet; azért bízvást
Szállja-meg, és végyen itt magának lakást.
Örömmel ők eztet mindjárt fel-vállalták,
Adót-is fizetni magokat ajánlták.
Azon részt, melly jobbján van Tingbal vizének,
Rendelte általok meg-szálló megyének.
Coloniát a' hal részin építtetett,
E' két részek között egy várt emeltetett.
A' fent ki-tétetett egynehány tsatába
Rontó-is jelen vólt, mert bízott karjába.
Főképpen a' Grófot a' hol körül vették,
És hol a' Négerek ötet meg-mentették,

A'

A' Secláverekkel ott úgy meg ütközött,
 Miut a' bús oroszlány a' több vadak között.

Mert vélte a' Grófját ezek most meg-ölik,
 Vagy febekbe ejtik, mert majd meg-döfölik.

Nem rántott ő kardot, kapott egy dorongot,
 Soknak mint az üres hordó hátok kongott.

De többeknek feje lágyját úgy bé-törte,
 Hogy vagy Lámához ment, vagy kórhág gyötörte.

Jól látta, hogy szabad immár az ellenség,
 Tiszta ettül egész Masertóni térség.

Látta, hogy már a' Gróf szabad, 's nintsen baja
 Háborúlt szívének még sem szünt-meg zaja.

A' Seclávereket vette itt üzőbe,
 A' síkról kergette őket az erdőbe.

Más nap délig ötet senki sem-is látta,
 A' Gróf búslakodva világsza-tértét várta.

Féltette, hogy éjjel majd a' Secláverek
 Píkákkal ált-verik, mert ez a' fegyverek.

Azomba dél-után még-is elő került,
 A' Gróf ezt meg-hallván, felette meg-örült.

Egy rabot hozott ő, mellynek a' két karját
 Hátra köté, rab szíj keríté két marját.

Bé-mene ő ezzel a' Gróf szobájába,
 Szikrázott akkor-is szeme haragjába.

Szóllt a' Gróf hozzája; kedves Rontóm, itt vagy?
 Bánatom utánad, hidd-el, hogy vala nagy;

Mert véltem, hogy éjjel azon nagy erdőbe
 Altal-szúrtak, vagy-is vertek agyba főbe,

Nem egy ellenséget ki illy mészze üzött,
 Laurus helyet tziprust homlokára fűzött.

Gya-

Gyakran a' fetét éj ember' ellenfége,
Vak akkor, meg-szünik az ő vitézsége.
Bé-botlik a' néki készítettett lesbe;
Nagy dolgokon ált'-ment, itt el-vész kevesbe.
A' ki vakmerően maga dolgát teszi;
Oka, hogy ha nem várt bal jutalmát veszi.
Hát ez mitsoda rab, kit előmbé hoztál?
Meg-vallom, hogy vele örömet okoztál.
Mivel méltóságos egézf tekéntete,
Nem alaton Nemből léssen eredete.
Felélt Rontó: magát ő mondotta Králynak,
Azért is gondolom lenni őt' Királynak.
De tám négy, őt Telek léssen Birodalma,
Lak-várát-is talán fedi nád vagy szalma.
Mert a' Sceptrum helyet Píka vólt kezébe,
Veres sipka, és nem Korona fejébe.
Trónusa-is olyan léssen ezen Ősznek,
Mint dinnye földéken Hazánkba a' tsősznek.
Erfizényébe sem vólt több hűz piaszternél,
Es ezekkel egybe vegyült tíz Aspernél. (a)
Míg telhetett tőle, addig mind szaladott,
De mint öreg ember, végre el-fáradott.
Le-düllött egy Pálma-fának a' tövére,
Itt értem; két kezét tette a' mellére.
Észre-vettem arról, ne bántsam, azt kéri,
Refiztetett; mert vélte, most halálát éri.
En-is kezeimet a' mellyemre tettem,
Azután ezekkel vállát veregettem.

Mind-

(a) Asper; pénz neve, melly-is egy kis pénzerskét
és még annak negyed' részét teszi.

Mindjárt-is bátrabban nézett a' szemembe,
Erfénnység-is ide adá a' kezembe,
Sokat belzéllet hozzám, szavát nem értettem,
Felelni sem tudott, ha miről kérdeztem.
Hogy a' piros hajnal fűgárit nyújtotta,
Fénnyével az erdőt világosította,
Píkáját el-vévén, a' földről fel-költem,
Intettem nékie, hogy mennyen' előttem.
Már a' Nap-is fénylett a' sűrű fák között,
Mint az őz vatzkából az útból ki-szökött.
Sebessen szaladni akart egy mély völgybe,
Üzván őt', meg-botlott egy le-dűllött tölgybe.
Itten ő Felfégét jól meg-dögönyöztem,
Mint Nagysád előtt áll, így meg-is kötöztem.
A' Gróf Rontó által itt ki-kötöztette,
Szóllott-is hozzája, de őt' nem értette;
Mert mint a' Harisnak a' szava reizegett,
Mint kígyó a' fűbe, olykor úgy pilzegett.
Talmáts által a' Gróf ugyan csak meg-tudta,
Hogy ő Fejedelem volna, nem hazudta.
Es éppen az, a' ki Kaúlt vagyonnýából
Ki-pulztítá, és ki-hajtá Országából.
Azért-is Kaúlnak őt' ajándékozta,
Száz Gvinét nyertt Rontó, hogy hozzája hozta.
Meg-térvén, szólltt Rontó: itten egy Királlyal
Ugy bánnak, mint nálunk egy szegény jobbágyal,
Mert mihent Kaúlnak ezen ajándékot
Alt'-adtam, mint kannak szája a' tajtékot,
Ugy túrta; 's meg-üté mellyét az öklével,
Hogy majd ki-ütötte a' falat fejével.

így

Igy szóltam Kaulhoz: kérem; ő Felfégét
 Felféged ne bántsa; de mint ellenségét,
 Adja ált' a' Törvényt tévő hatalomnak,
 Engedjen Felféged, kérem, az én szómnak,
 De hogy engedett-meg; szolgálit hivatta,
 Mint latrot elöttem meg-is lántzoltatta.
 Úgy vitték, hogy lába a' földet nem érte,
 Bár öfzfe tett kézzel fírasok közt kérte.
 Nem kívánok soha ilyen Királyfágot,
 Lakja kinek tetszik az ilyen Országot,
 Szóllit a' Gróf Rontóhoz: tehát ezen Ország;
 Nem tetszik tenéked? az ugyan bolondfág;
 Látod arany, ezüst, itt bővléggel vagyon,
 Kö helyet arannyal verik egymást agyon,
 A' Természet kintsét itten pazarolliya,
 A' mi igen ritka, a' száj azt kóstolliya.
 Ananás, Pomarants, Tzitron, Gránát alma,
 Több van mint tsürökbe nálunk morva szalma.
 Pálma fának, vagy is tzédrus árnyékába
 Hever itten a' nép, nem jár gulyibába.
 Gyümölsel, virággal, tele van térsége,
 Ritka madarakkal pedig erdősege,
 Mind ezekre ez vólt Rontó felelete,
 Szép ezen Országról Nagysád ítélete;
 De erről az enyim nagyon különbözik,
 Hogy eztet dítséri, abba meg-ütközik.
 Én ezen Országot másnak nem tarthatom,
 Hanem tsak a' pokol padjának mondhatom.
 Mert itten a' hévfég el-szenvedhetetlen,
 Főkép közép nyárba tűrni lehetetlen.

Szakoltzá városa, hogy a' pokol felett
 Allana, hallottam, de értem ott telet,
 Való; körül belől a' hó foká fekszik,
 Ennek a' megyéje hamar fel-melegszik.
 Földjein a' gazda majd végzi szántását,
 Mikor az hó kezdi másut olvadását.
 Tsak ezért alatta mondják poklot lenni,
 De gyakran a' bundát fel-lehet ott venni,
 Egyszer mászor ottan magam-is meg-fáztam,
 Mert a' jeges eső meg-vert, hogy vadáztam.
 Fejér nép lakja azt, nem pedig fekete,
 Abba nem egy szűz lány szépségnek remeke.
 De ezen Országba az ember majd meg-sül,
 Véli petsenye lesz, fara ha földre ül.
 Azért a' pokolnak ez a' börtözzattya,
 Hévsége ez Ország' népét úgy állt hattya;
 Hogy mint maga Plútó, szint olyan feketék,
 A' korom ábrázat köztök leg-nagyobb ék.
 Igaz nevezetek ezen szó: Négerék,
 Kérdés; vólnának-é valódi emberek?
 Mert az orrok lapos mint kanálos gémnek,
 A' szájok meg pittyett' mint a' vén tehénnek.
 Haj fejeken nintsen, tsak olly forma bodor,
 Mint mikor láng perzse, hajat öfzve sodor.
 Azért vagy ördögök, vagy-is kéményt seprők,
 Mert emberek miként lehetnének-is ők?
 A' Gróf itt Rontónak beszédjét nevette,
 Mért ezek feketék, az okát ki-tette.
 Ez Ország a' *Zóna torrida* alatt áll,
 A' nap Súgárral egyenest rá szolgál;
 Nem

Nem más, hanem éppen ezen egyeneslég
Tefzi; ez Országba hogy van illy nagy hévlég.
Próbáld, egyenesen égő gyertya felett
Tartsad tenyeredet, fogsz érzeni hevét,
Ha pedig lángjának tartod csak mellette,
Nints olly egyeneslég itt mint vólt felette;
Azért itt tenyered nem szenyved hévléget;
Mert a' láng nem érhatt most egyenesléget.
A' világot Isten midőn teremttette,
Ő minden dolgait igen böltsen tette.
Tudta; ez Országba hogy lészzen nagy hévlég,
Naptúl el-süttetne ebbe a' fejrslég;
Azért feketéknek őket teremttette,
Es e' színt ő velek meg-is szerettette.
Tőlök a' fejr szín rútnak ítéltetik,
Azért itt az ördög fejrnek festetik.
Emberekők mint mi, vagyon benneklék,
Tsak hogyők feketék, mi vagyunk fejrnek.
Ugyan azért őket mondjuk otsmányoknak,
Ök-is vizont minket tartnak ollyanoknak.
Mivelők feketék, hívják Négereknek,
Magyarúl Szeretseny a' neve ezeknek.
De vesd fiam Rontó szemed a' Lyánokra,
Tsak egy újjadat tedd' az ő ortzájokra;
Meg-látod; mint bársony, puha testek, 's gyenge, (a)
Valamint a' harmat, vagy tavaszi zsenge.
H h 2 Mint

(a) Valóágos dolog az, hogy a' szeretsenyek bőrei
olly gyengék, és puhák, valamint a' bársony,
nem egynek ábrázattát és kezeit magam-is meg-
tapogattam.

Mint rózsza, olly piros szájok' kerületi,
 Fogok' fejréségét hó fel-nem-érheti.
 Egyet ezek közzül te el-is-vehetnél,
 Új módi hitves társat Hazánkba vihetnél.
 Felette katzagott, hogy a' Gróf ezt mondta,
 Szóllt: bizony jó léfzen; gyermekünk mind bonta
 Léfzen; vagy mint Párdutz pettyegetett, 's babos.
 A' selyem kita-is a' szép a' melly habos.
 Hogy ha a' falunkba én ötet bé-vinném,
 Annak lakossait föld-futóvá tenném;
 Mert ha látnák, hogy tsak a' foga fejrlik,
 Szeme mint matskának éjtszaka úgy fénylik,
 Szája körös körül hogy veres, ítélnék
 Hogy ő tüzet okád, vagy mennyköt szór, vélnek.
 Mihelyest meg-látnák, mindjárt el-futnának,
 Mert gondolnák lenni őt' Proserpinának.
 Azért Lucifernek sem húga, sem nénye,
 Nem kell nekem, szurkos fekete edénnye.
 Hazánkba-is Oláh, Tzigány leányzóra
 Akadhatok; illy szép fekete rigóra.
 Az én szabad sorsom nem fog meg-változni,
 Mert Hymennek soha sem fogok áldozni.
 A' számnak sem tetszik ez Ország' gyümöltse,
 A' ki azt szereti, egészséggel költse.
 Dítséri Nagyságod sok szép madarait;
 Mert nem táták, mint rám, Nagysádra szájait.
 Minap' ki-létálván egy szép zöld erdőbe,
 Nagy lármát hallottam egy fetét fürőbe.
 Beszédet, süvöltést, matska mavúkolást,
 Gödölye mekegést, ugatást, nagy zajgást.
 Vél.

Véltem, hogy emberek ezen lármát teszik:
 Fel-tettem magamba, majd észre sem veszik,
 Úgy megyek hozzájuk; ki télszi ezen zajt,
 Meg-tudom; magamnak tettem ezzel tsak bajt.
 Itten minden fákon ültek Publikányok, (a)
 Ezek, hogy meg-láttak, valamint lárkányok
 Rajtam jöttek, sok a' nyakamat karmolta,
 Sok a' fülcimet, 's hajamat rontsolta.
 Leg-inkább két szemem' ki-vágni akarták,
 Karom, lábaimat orrokkal vagdalták.
 Míolta én élek, sok ütközetekbe
 Vóltam, és forgottam nagy veszedelmekbe,
 De soha úgy mint itt, én meg-nem-rettentem,
 Sőt az ellenségre bátran mindég mentem.
 Közike löttem én, de még többen gyűltek,
 Mint mérges darázsok én reám tsödültek.
 Szörnyű kiáltással minden-felől tsaptak,
 Főképpen körmökkel a' gégémhez kaptak.
 Már le-verték vólna, de kardot rántottam,
 Vágván minden-felé, sokat le-kontzoltam,
 Míg az erdő tartott, nem-is tágítottak,
 Hanem magok előtt mérgeesen hajtottak,
 Egész a' mezőig tartott Retirádám,
 Itt ell-is-végződött veleik Batállíám.

H h 3

Szám.

-
- (a) A' publikány madaraknak Afrika 's Amérikába
 vagyon lakások; igen szépek, ki zöld, ki kék,
 ki veres, ki hamu színű, a' természet sokra ta-
 nította őket, befzéllenek, süvöltenek, minden ál-
 latokat majmozák, ellenbe mérgesek, a' hol sok
 vagyon, az embert meg-cámadják, és meg-is-ölik,

Számtalan karmolást kaptam én ő tőlök,
 Tsak hogy ki-nem-vájták szemeim', örülök,
 Nevettébe a' Gróf le-dült az ágyára,
 Szóllt: szükséged vala illy batáliára.
 Tudtad, viaskodni mint kell emberekkel,
 Meg-tanúltad mostan sassokkal, ölyvekkal,
 Mint kell meg-ütközni, vagy publikányokkal,
 Pulyka gúnárokkal, 's több illy bajnokokkal.
 Már Angliába-is te bátran bé-mehetsz,
 Erőt a' farkantyús kakasokon vehetsz, (a)
 Mellyért fok száz Gviné nyereséged téfzen,
 Fejedre maga Márş zöld borostyánt téfzen.
 Szóllt: könnyű Nagysádnak engem bofszontani,
 Próbálja! meg-látom, ha vérit ontani
 Nem fogja-é? mennyen tsak azon erdőbe,
 Ugy-is Nagysád mostan van tsak heverőbe;
 De a' nadrágja-is majd meg-nedvesedik,
 Ha publikányokkal ott meg-verekedik.
 Jobb lesz, meddig nevet, ha dolgunkba munkál,
 Hogy ezen pokolba ne maradjunk sokál.
 Hadd bírják kedvekre aztat a' Négerek,
 Mi meg oda mennyünk, a' hol az emberek
 Nin.

(a) Nagy szokás Angliába, hogy a' Gavalérok kaka-
 sokat fető kamarákba záratnak, és ottan bizlal-
 tattyák, farkantyút, vagy-is lánczétát köttenek
 hom'okokra, egy Gavalér a' másnak kakassával
 nap fényen verekedtetni maga kakassát, fok száz
 Gvinékbe fogadnak magok kakassai mellett, hogy
 ezé hamarébb meg-öli a' másikét. Nagyon mér-
 gesek ezek világosságra jöven, és fok febeket
 ejtenek egymáson, míglen egyik a' platzon marad.

Nintsenek teremtvé ördögi képekkel,
Lakjunk vele, és nem ezen perzseltéssel.
Nem szólt a' Gróftöbbit, Rontót csak hallgatta,
Hanem a' dolgait tovább így folytatta.

TIZEDIK TZIKKELY.

*A' mellybe elő-adattatik a' Grófnak súlyos beteg-
sége, fel-gyógyulása, a' Seclavérekkel való
háborúja, azokkal tett békessége, az Or-
szágba sokféle rendelések tételői, Anpan-
san-abbeségre lett fel-emeltetése, első Kabar
tartás alatt le-tett hite, mind addig, a' med-
dig a' második Kabar tartatott, egyzsers-
mind Rontó Pálnak-is a' Négerndkkel esett
dolga ki-tétettetik.*

Kilentzedik napja Augustus havának
Vólt, mellyen baja lett a' Grófnak magának.

Mert őt' érte olyan nagy forró betegség,
Hogy mindennek vala életéről kétség.

Azért Comandóját meg-hitt emberének
Altal kellett adni, Májor Malendrének.

A' Tifzte, hogy meg-hal, bizonyosnak vélték,
Hozzá menvén, tőle minnyájan azt kérték;

Hogy mutassa nekik parantsolatlyait,
Holta után hogy ők, mint szükség, dolgait

Folytathassák, a' mint a' Király kívánnya,
 Az Ország ne légyen mások ragadvánnya.
 Mindjárt-is azokat nékik meg-mutatta,
 A' Király Izándékát értékre adta;
 Meg-is tanította, mi tévők legyenek,
 Hogy fáradságokért jutalmat vegyenek.
 Szóllt: halála után a' Testamentomát
 Meg-lelik, és azon levelek lajstromát,
 Mellyeket ő íra a' fő Ministernek,
 Tengeri Tanácsos: Úrnak-is Rójernek.
 Királynak-is ott egy Mandátuma lészén,
 Melly a' Successorát illeti egéfszén.
 A' Tisztek magokat meg-hajták szavára,
 On magoktól mindjárt Truppok tartására
 Le-tettek tíz ezer és két száz livrákat,
 A' Gróf-is színt annyit, venni portékákat.
 October elein már jobban érzette
 Magát a' Gróf, és már ágyát sem őrzette.
 Azért-is a' Tingbal vizéhez indúla,
 Tökéltetessen-is ottan fel-gyógyúla.
 Ő azon tartományt, itt meg-tekéntette,
 Sambarivereket, mellybe helyheztette.
 Már ez előtt Corbi fel-ült egy hajóra,
 A' szárazon pedig Majör ült-fel-lóra.
 Küldötte e' sziget éjtszaki részére,
 Ott fekvő Megyéknek meg-tekintésére.
 Tizen negyedikén October havának,
 Két követek tőlök levelet hozának.
 Írták, hogy Lambuings Király országába
 Bé-értek, Királynak maga lak Várába.

Ki-is

Ki-is bé-vezette őket, 's vólt olly kegyes,
 Szóltt: kívánna Gróffal, ha lehetne, edgyes.
 Ez meg-lett; a' Grófnak esett-is kedvére,
 Mivel hűz ezérrel mindég védelmére
 Jöhetett Lambufng, melly nem kis segítség,
 Főkép akkor, mikor jön rá sok ellenfég.
 Az alatt Hiavi itt tudtára adta,
 Hogy őt ellenfége megint meg-támadta,
 A' Gróf Fulpointbe azon Tisztnek íra,
 A' melly töle egész hatalommal bíra;
 Hogy közöttök tartó békesféget tenne,
 Ezen felül mikor Hiavival lenne,
 Mondja-meg népére kegyetlen ne légyen,
 Mert errül a' Grófhöz gyakran panaszz mégyen.
 Ezen dolgok itten mind jól mentek végbe,
 De a' Gróf nem egyfzer sohajtott az égbe,
 Mivel tudósítást ő Európából
 Nem vett, Sanglier sem tért-még még úttýából.
 Gondolta, mind' eddig végzett sok munkája,
 Az irígységnek lész óhajtott prédája.
 Ez már Isle Frantzba ollyan hírt támasztott,
 A' melly Trupjaira félelmet árasztott;
 Mert Madagascárba más Úr fog adatni,
 El-fognak minnyájan akkor botsájtatni.
 Tsupán Tisztýeibe veté bizodalmát,
 Kik híven mind' eddig meg-tarták hatalmát.
 Hívek-is vóltak ök, ámbár segítséget
 Nem vettek, sem Isle Frantzából eleféget.
 El-múlt a' mindennel bővelkedő szép nyár,
 November havának negyed napja vólt már,

Erkezett a' Grófhoz Saphierbájerek
Fejedelme, kiknek vólt vele sok perek.
Esfonslabe, kinek feje vólt beretvált,
Térdeire esett a' Gróf előtte állt,
Kérte, hogy népével venné kegyelmébe,
És ne kételkedjen többé hűségébe.
Felelt: bár népestől meg-szegte a' hitét,
Ellenségévé lett, még-is ezen vét két
Meg-botsájtja; hanem e' jövő hólnapba
Követeket küldjön; majd dolgozik abba,
Hogy a' Frigy közöttök olly karba tétessen,
Hogy mind a' két félnek hasznára lehessen.
El-is jöttek ezek, zokogással szóltak;
Jó dolgok vólt, meddig magokéba vóltak.
Most mint szarándokok ők úgy bollyongnának,
Végtere idegen földön meg-halnának:
Kérték; tsak egy részit engedné honnyoknak,
A' mellyen házakat építeni magoknak
Kivánnak, és mindég hívei lennének;
Míg élnek, ellene ők fel-nem-kelnének.
Látván a' Gróf az ő nagy töredelmeket,
Malaszttyába vette mind ezen népeket.
Esfonslabe mihent a' hitet le-tette,
Részit e' Megyének nékiek engedte,
Ez meg-lévén, esett a' Grófnak tudtára,
Mondták Afiszonyok-is füle hallottára:
A' Frantziák ellen hogy a' Seclaverek,
Kik mindenkor vóltak dagályos emberek;
Háborút akarnak mostan indítani,
Mihent tavasz nyílik, mezőbe szállani.

Több

Több Királyokat-is, hogy már fel-ültettek,
 Harmintz ezer népet egybe-is gyűjtöttek,
 A' Sambariverek , a' mint ezt hallották ;
 El-vesztve magokat lennie tartották ;
 Mert vélték, hogy a' Gróf ott nem maradhatna,
 Kevés népe lévén, ellent nem állhatna.
 El-menvén ellenség majd rajtok töltene
 Boszszúját ; 's haragját fejekre öntené.
 Tudnák, hogy a' Gróffal vannak edgyefélegbe,
 Ezen okért tsak hogy nem estek kétfélegbe.
 Demosthenesnek a' Grófnak kellett lenni,
 Hathatós belzéddel őket arra venni,
 Hogy az ellenségtől ők ne tartanának,
 Minden bátorfágba alatta vólnának.
 Maga Frigyessihez küldött követeket,
 Kérni ; hogy küldjenek ők segítségéket.
 Minden Fejedelem erre mindjárt kész vólt,
 Tsak maga Hiavi a' Grófiúl el-pártólt.
 De nem tartott tőle , mivel jobbágyai
 Szerették a' Grófot, 's vóltak baráttyai.
 Azomba ellene a' Farianerek
 Fel-költek , 's ezekkel Betaliménerek ;
 Sietve a' Grófhöz küldött követeket,
 Hogy segítségére küldene népeket.
 Szólltt a' Gróf hozzájuk ; hite szegéséért
 Bünteti Istene ezen nagy vétkéért.
 Viaskodjon tehát ellenségeivel,
 Ő segítségére nem lesz övéivel.
 A' követek térdre előtte esének,
 Engedje-meg vétkét, könyveket ejtének.

Meg-

Meg-engedett néki, meg-is békéltette,
 Farianerekkel; és hogy eztet tette,
 Leg-ottan Hiavi segítségét ígért,
 Hogy a' Gróffal így bánt, szégyenlette, és sírt.
 Ezer hét száz hetven hatodik esztendő,
 Bé-állt első napján, láttya Sanglie jó
 Isle Frantzbúl, nem több tsak négy Rekrutával,
 De ezek-is rakva voltak sok hibával.
 Illy nagy segítséggel vólt a' Birodalom
 Hozzája: meg-is szűnt minden bizodalom
 A' Grófba; mert látta, hogy ez ellensége,
 'S kívánnya dolgának ne légyen jó vége.
 Vélte, hogy levelet hoz a' Ministertül,
 De tsak kettőt hozott, Maillardtül, 's Ternejtül.
 Sanglie Úr azt-is néki jelentette,
 Hogy a' Gubernium immár elő vette
 Dolgát, és ellene folynak Processusok,
 Rágalmazó nyelvnek a' száma igen sok.
 Es tizen-ötödik Lajos Király élni
 Meg-szűnt: lehetett-is már a' Grófnak félni.
 Mert Ministerium majd meg fog változni,
 Ellenségei sok bajt fognak okozni.
 Az alatt egy követ másikat váltotta,
 Hogy jön az ellenség, mindenik mondotta.
 Azért kevés népét mindjárt rendbe vette,
 Rendeléseit-is, mint lehetett, tette.
 Sok tüzes golyóbist, és sok Rakétákat
 Készíttetett; húztak ide Lafétákat.
 A' mellyekre nehéz ágyúkat rakatott,
 Sántékat épített, 's árkokat vonatott.

IMíg

Míg ezek épültek, két nagy Fejedelmek
 Jövének a' Grófhöz, hogy ha engedelmek
 Lenne, kívánnának ő vele szöllani,
 Melly hasznára lenne, olyakat mondani.
 Tsudálkozott; mivel vóltak Secláverek,
 Kunifalus, Rosai vala az ő nevek.
 Az első rég' bírja a' Santiak megyét,
 Többi Seclaverek ennek térjét, hegyét,
 Sok szép színek alatt mind el-pufztították,
 Annak lakossait koldusfágra hozták.
 Rosai Hertzegé vala Bojánának,
 Párja nem sok megye vólt Tartománnyának,
 De Seclávereknek mostani Királya,
 Kinek az írgység szívét most-is állja,
 Ezen Tartománnyát erővel el-vette,
 Magát, gyermekeit Seclávussává tette.
 De még-is ő nékik vannak baráttyai,
 Több megyéknek vele tartanak Nagyjai,
 Azért-is a' Grófnak ők segítségére
 Lefznek, ha szándékok vagyon tetszésére.
 Nagy örömmel a' Gróf ezeket fogadta,
 És mind a' kettőnek jobb kezét-is adta,
 Aliátussival hogy lefz védelmekre,
 Egymás közt hitet-is tettek ők ezekre.
 Más nap' a' Nagyoktól meg-vendégeltettek,
 Főkép' Sambairek magokért ki-tettek.
 Ellenfégét a' Gróf a' nyakára éppen
 Nem várta, mivel ő védelmezőképpen
 Ezen háborúját nem akarta tenni,
 Mert jobb ártóképpen ellenfésre menni.

Mind-

Mindjárt a' Nagyoknak adta-is tudtára,
Hogy ki ki készüljön Mársnak piattzára.
Az holnap' végével táborba fog szállni,
És ellenségeit meg fogja próbálni.
Meg-jelentek; 's a' mint sátorába gyültek,
Nagy Hadi-tanátshoz fogtak, és le-ültek.
Valamit a' Gróf szólott, mind jónak tartották,
Az egész rendelést tetszésére hagyták.
Sanglie Kapitányt a' várba rendelte,
Maga helyett abba Comendánsnak tette.
Rendelt-is alája négy jó Fő-Tiszteket,
Száz hűfz katonákat; 's Mosambiquereket,
Hat száz nyóltzvan erős Malagokaikat,
Ezekhez hatvan-hat Európaikat,
Tsak négy ezer négy száz tizen-három főből
Allott ármádája, nem nagyobb erőből.
De vitézek vóltak, 's mind gyakoroltattak,
Sok rendetlen néppel szembe-is állhattak.
Fel-osztá ezeket három Colonára,
Melandre Major Úrt a' jobbik szárnyára,
Bouille Hadnagyot ő melléje adta,
Hol ki attakíroz, újjal meg-mutatta.
Bal szárnyára pedig Kapitány Czerft tette,
Hadnagy Karbit pedig melléje vetette.
A' Centrumot hagyta a' maga számára,
Hadnagy La Tourt küld'te ennek a' balára.
Három ágyút minden osztálynak adatott,
Pattantyúst, *Handlangert* oda állíttatott.
Segítfégekre-is két két embereket,
Rendele ezekhez négy Mosambireket.

A' Fejedelmektől érkezett Trüppokat
Fel-olztá, 's illy rendel állítá azokat,
Három ezer hat százt a' jobb szárny hátára,
Szint annyit hát megett az osztály balára.
A' Centrum megé meg öt ezret rendele,
Könyű fel-számlálni, mennyi nép vólt vele.
Ez meg-esvén, mindjárt a' várnak fokára
Ki-tette a' veres zászlót, és tudtára
Az egész szigetnek ez által adatott,
Hogy már az háború meg-határoztatott.
A' táborozáshoz népét hogy szoktassa,
Azt mint szenvedhetik, maga-is láthassa;
Negyedik Aprilis napján egy térségre
Ki-szállítá őket egy szép kieslégre.
Hiavinak ötse Mulem nevezetű,
Gyönyörű iffiú bátor tekintetű,
Kevés napok múlva ide el-érkezett,
Ezer két száz ötven iffiat vezetett.
Hogy ezek legyenek a' Grófnak Gárdája,
Mindenik deli vólt, szép vólt a' ruhája.
Aprilis havának utolsó napja vólt,
A' Gróf maga minden Tiszttyeihez így szólott:
Jelen van az idő, fegyverhez kell nyúlni,
Az ellenség ellen szüklég meg-indúlni.
Száz kilentzven három hajóra ültette
Népét: az elsőbe maga ült 's vezette.
Sok idegen Trup jött az útba hozzája,
Minden nap nőttön nőtt Népének summája.
Igen szerentséssen mindenüt evedztek,
Tsak egy helyt sziklához a' mint el-érkeztek;
Két

Két hajó, mellyeken nehéz ágyúk voltak,
Víz sebességétől itt ehez tsapódtak,
Mindjárt-is le-szálltak ennek fenekére,
Ágyúk ki-vonattak még-is a' szélére.
Azért a' bal osztályt ezeknél hagyatta,
A' melly az ágyúkat utánna vonatta.
Negyed Május napján Herbajhoz jövének,
Aliátusok-is oda érkezének.
Még nem indúlt, mikor már ezt így rendelte,
Szavát-is fogadták, mert minden kedvelte.
Még tábort nem ütött, már olyan hírt kapott,
Hogy Malendre Urra az ellenség tsapott,
Tizen-két hajóra szállíttatott népet,
Es így küldé néki elég segítséget.
Maga osztályából valók voltak ezek,
Csak néhányan voltak a' Malagozerek.
Ezek Kapitánnya a' Grófnak tudtára
Adta; hogy egy helyt ért víznek szurdokára;
Es itt az ellenség reája támadott,
De mefszre vólt, azért ő csak el-haladott.
Újra megint esett Grófnak értésére,
Hogy a' Szeklaverek Antongin térére,
Meg-rémülvén vízsza vonták már magokat,
Es ott akarnának gyűjteni több Truppokat.
Azért-is utánnok sebes marsokat tett,
Bár hegyeken által nehezen mehetett.
Főkép az ágyúkkal dolgot adott menni,
De meg-kellött még-is mind ezeknek lenni.
A' mint az hegyeket immár hátra hagyta,
Négy ezer Frigyese magát hozzá adta.
Meg.

Meg-tudta itt a' Gróf, hogy egy erdő meget
Allna az ellenség, a' kit-is ez fedett.
Rajtok mene a' Gróf hajnál hasattával,
Meg-virradt, hogy szembe lett ez ármádával.
De mihent ágyúit reája lövette,
Mindjárt szaladásra ez a' dolgát vette.
Három tábora vólt, de mindenikéből
Ki-űzte: szaladott minden erejéből.
Nehány napok múlva el-jött Tihenbató,
Ez Fejedelem vólt Antoingbúl való.
Lé-vólt beretválva haja, és szakálla,
Nagy meg-alázodva a' Gróf előtt álla.
Meg-követte őtet, hogy Szeklaverekkel
Tartott, és terhelte magát illy vétekekkel.
Tartományát önként néki ajánlotta,
Kérte, mondja, őtet hogy meg-hódította:
Tsak kormányozását Országának kérte,
Mellyért-is hogy adót fog fizetni érte.
Szeklavereknek-is hatalmas Királlya,
Látván, a' háborút vele ki-nem-állja;
Követeket küldött békeség pontokkal,
A' mint eleibe jöttek ők azokkal;
Szóllt a' Gróf, hogy ha ő kíván békeséget,
Kövesse-meg elől, úgy tám ér jó véget.
El-mentek, de hamar magok Királyokkal
Meg-tértek; sok drága szép ajándékokkal.
Sok hízott ökröket, köveket, 's pénzt hoztak;
Sklávosokat sokat ők ajándékoztak.
Hitet tett minnyája a' Gróf hűségére,
Es így immár dolgok kívánt véget ére.

Az óhajtott követ sok idő vártára,
 El-jött Juniusnak ötödik napjára,
 A' Grófot felette meg-örvendeztette,
 Altala az Udvar' leveleit vette.
 Meg-tudta azokból, hogy a' fő Minister,
 Syrén nevű hajót küldené már egyszer.
 Mellyet terhelte sok hadi szerekkel,
 Portékákkal, arany, és ezüst pénzekkel.
 Hamar segítség is fogná ezt követni,
 Mellyet egy Obeater fog hozzá vezetni.
 Öröme a' Grófnak nem sokáig tartott,
 Mert a' hajó Dűfén révénél egy partot
 Érvén; itt hirtelen támadott nagy szélvész,
 Látván a' Kapitány, hogy a' Syrén el-vész;
 A' népet két kisebb hajóra ültette,
 Az el-füllyedéstől még-is meg-mentette.
 De a' hajó szirtről szirtre hanyattatott,
 A' zúgó habogtúl el-is borított.
 Ezt meg-tudván; mindjárt Louisburgba indúlt,
 A' hol-is leg-ottan a' pennájához nyúlt.
 Ministernek ezen szerentsétlenséget
 Meg-írta; aztat-is, hogy szenved inséget.
 Utánna el-jöttek mind az ő Trupjai,
 Azok-is, kik voltak Aliátussai.
 Váltak ezek néki nem kevés terhére,
 Mert ki ki tőle várt mindent élelmére.
 Kéz alatt tudtokra ezen dolgot adta,
 De még-is tsak egy-is ötöt el-nem-hagyta.
 Mert Isle de Frantzbut Hiavi levélt vett,
 Mellybe baráttjától illy tudósítást vett.

Hogy

Hogy Grófnak Párisba kellett el-menni,
 Ott minden dolgait elő fogják venni,
 Végtere tsak arra kérte már ezeket,
 Leg-alább, hogy küldjék vissza a' népeket:
 Szólltak: hogy ők eztet éppen nem tehetnék,
 Mert ötet erővel osztán el-vihetnék.
 Ezek után hozzá jött négy Fejedelem,
 Minden szolgájoknak ruhája vólt selyem,
 Ramaraombé vólt edjik, más Rasfangúr,
 A' harmadik Manding, negyedik Kaul Úr.
 Számos katonákkal a' mint érkezének,
 Tábori muzsikák közöttök zengének.
 A' Zászlók lobogtak, szép rendel meg-áltak,
 A' Gróf háza előtt már tsak arra vártak;
 Hogy adjon nékiek ő Audientziát,
 Mert ők-is értették jól a' Politzsiát.
 A' Tiszttyeit a' Gróf magához hivatta,
 Mivel, mit akarnak; aztat nem tudhatta,
 A' Grófnak Tiszttyei őket meg-tisztelték,
 A' négy Fejedelmet hozzá bé-vezették,
 A' köszöntés után alatsony székekre,
 Mert ilyen pompánál ülnek ők illyekre,
 Le-ültette őket: hárma ezt meg-tette,
 Tsak Rasfangúr állva beszédjét kezdette:
 Aldasson azon nap, a' melly nap tégedet
 E' világnak adott, 's láthatta képedet,
 Aldottak légyenek azon kegyes szülők,
 Ki szültek, neveltek, és nekünk adtak ők.
 Aldott azon óra, mellybe e' szigetbe
 Lábadat bé-tetted, 's vetted ezt kedvedbe;

A' Madagaskári minden Fejedelmek,
 A' kiknek te hozzád igen nagy szerelmek ;
 Mivel szíveiket szívedhez szegezted ,
 Mellyel hűségedre le-is kötelezted,
 Meg-hallották ; hogy a' Frantziák Királya
 Kívánnya helyedet, hogy más Úr meg-ízállya,
 Haragszik , gondollya, hogy pártossá lettél ,
 Mivel Sklávussává te minket nem tettél.
 Azért gyűltek ide, hogy veled végezzék,
 E' környül - állasba dolgod el-intézzék.
 Nagy hajlandóságok, a' mellyel te hozzád
 Viseltetnek : nékik éppen nyugtot nem ád.
 Hogy titokba hadják nagy eredetedet,
 Fejedelmi vérből lett születésedet,
 És hogy Ura vólnál egy nagy tartománynak,
 A' mellynek népei tégedet imádnak.
 Azért-is jelentem mostan én, Rasfangúr,
 Mivel világ tarttya, én vólnék abba Úr ;
 Minthogy Ramininek az ő Nemzetéből,
 Tsak én magam élnék, és vólnék Neméből ;
 Ellent mondok világ vélekedésének,
 És tartlak Ramini igaz Hæressének.
 Istennek szent Lelke, melly Kabarunk (a) felett
 Repdes ; hitt tettünkkel olyan rendelést tett,

Hogy

(a) Kabar : ezen szó a' Madagaskári lakosok között annyit téfszen, mindha mondanák : Nagy tanácskozó gyűlés:

Hogy tégedet vallyunk Anpansancabének, (a)
 Urának azon nagy Tartomány népének
 Vallunk-is; e' nép fog tégedet fedezni,
 A' Frantzia Király ellen védelmezni.
 Ezen befzéd után karokra fel-vették
 A' Grófot: 's el-készült Trónusra emelték.
 Nagyon kiáltoztak, nem hallatott más hang,
 Hanem tsak ez: *mulo! buz mir! Tihang! Tihang(b)*
 Kérték ezek után, más nap gyűlés lenne,
 A' mellybe maga-is, a' Gróf hogy bé-menne.
 De hogy ne kísérné önnön katonája,
 Hanem a' Nemzettől állított Gárdája.
 Száma ezer két száz főből állott ennek,
 Gyönyörű szép vala, tetszett minden szemnek.
 A' Gróf itt kedvekre meg-tett mindeneket,
 Meg-köszönte az ő nagy tiszteleteket.
 Mind a' négyen erre lábához borúltak,
 El-bútsúzván magok úttyokra indúltak.
 Tsak alig hogy ezek Gróftól bútsút vettek,
 Ön Tiszttyei közzül hárman itt termettek.
 Ötven katonák-is jöttek még ezekkel,
 Mutatták, vólnának hozzá jó szívekkel.
 Szólltak: ők jól tudnák, hogy Isle de Frantzba
 A' Grófot kívánnák fogni minő rántzba.

-
- (a) Anpansancabe : annyit téfszen, mint minden Fejedelmeknek Fejedelme.
 (b) Mule, Buzmir, Tihang : ítéletem szerént ezen szavak olyvak lesznek, a' mellyeket valamelly öröm napján szokott kiáltani azon nép, mint mi Európaiak : Vivat! éllyen! szoktuk kiáltani.

Azért a' szigetet mint sem hogy el-hadják,
 Inkább életeket minnyájan ők adják.
 Lakossokkal vannak ők egy értelemben,
 Azért is ne légyen a' Gróf félelemben.
 Ne is nézze őket úgy, mint katonákat,
 Hanem mint jobbágyit, avagy is szolgákat.
 A' dolgot ki-vernü kívánta fejeikből,
 Nagy rossz következik gyakorta illyekből.
 De az ő szavára éppen nem hajlottak,
 Kérése után is hozzá így szólottak:
 A' Ministernek ők jól tudják munkáit;
 Isle de Frantznek is az ő Caballáit.
 Lakossokat ezek rá akarták yenni,
 Hogy ha őt' meg-ölik, nagy hasznok fog lenni.
 Egész Isle Frantzot ők inkább ki-vágják,
 Mint sem Madagaskárt, 's a' Grófot el-hadják,
 Kérte; hogy legyenek egy keyés türéssel,
 Míg az ég hozzájuk léfzen kedvezéssel
 Vólt tizen-hetedik Augustus napja már,
 A' mellyen tartatott az el-rendelt Kabár.
 Pontba, hogy kilentzet el-veré az óra,
 Hatvan Fejedelmek ülének-fel lóra.
 Jövének felette díszes nagy pompával,
 Sok katonasággal, sok tizfra szolgálal,
 Huszonöt ágyúkkal a' Gróf dörögtetett,
 Így fogadta őket, így tett tizteletet.
 Azok' népe egy nagy kereket itt formált,
 Minden Fejedelem, Gróf is ebbe bé-állt.
 De lovárúl itten ki ki már le-szált vólt,
 Mononganor fel-állt, első vólt, ki így szólott:
 Mi

Mi nagy Fejedelmek, kik itt egybe gyűltünk,
 Mint népnek fejei, e' tanátshoz ültünk;
 Tégedet illető igaz örökléged,
 Mérték nélkül benned lévő böltsesléged
 Kényszerített minket Anpansancabének
 Választani téged minnyájunk fejének.
 Azért ved-fel, kérünk e' nagy Méltóságot,
 De úgy hogy el-hidjed, bennünk álnoklást
 Nem remélsz; mert hozzád igaz a' mi szívünk,
 Felely e' szavakra mostan arra kérünk.
 Felelt a' Gróf: az én belső érzésemnek,
 És hozzátok vonzó nagy szeretetemnek
 Nincs határa: mivel Anpansancabének
 Választottatok Ti, magatok Fejének.
 Fogadom; hogy leszek egyedül hasznára
 Az országnak, 's Tagok boldogítására.
 Ajánlom én néktek a' jó egyesléget,
 Egymás között való tsendes békesléget.
 Gazdag országtoknak így hasznát veszítek,
 És annak gyümölsét békével eszítek.
 Sok kintsel lesz tele a' ti Tárházatok,
 Ha kereskedésre adjátok magatok,
 Meg-mutatom néktek igen könnyen úttyát,
 Ki-száradhatatlan forrásos szép kútttyát.
 A' Gróf itt beszédjét mihent el-végzette,
 A' négy Fejedelem mindjárt ki-hírdette:
 Anpansancabének hogy ő választott,
 A' nép közt nagy-öröm, víg szózat hallatott.
 Egy fertályig tartott a' nagy lövöldözés,
 Az élylen kiáltás, és a' Tihang zengés.

Mihent tsendesfég lett, Sanse Fejedelem,
 Többibe, mint ebbe, nem vólt olly értelem.
 Fel-állott, és szóllott: a' népnek fejébe,
 A' Grófhöz mivel ő jött ennek képébe:
 Frantzia Királynak hogy ő a' malasztyát
 Köszönnye-meg, hadja-el a' szolgálattyyát.
 Kik Madagaskárba kívánnak maradni,
 Népe közzül nékik engedne itt lakni.
 Mondja-meg aztat-is, hogy mellyik megyébe
 Kíván lakni; mert ez álna tetfzésébe,
 Ott fognának néki várost építeni,
 Azt Királyi módon fel-ékesíteni.
 A' két első pontra reá állott mindjárt,
 Utolsórúl így szóllt: hogy ne szenvedjen kárt
 Az Ország: leg-jobb lesz, hogy ha közepére,
 Építi a' várost, nem pediglen fére.
 Mert így egyaránt lesz minden Tartományhoz,
 Annyi fáradsfággal megy egyhez mint máshoz.
 Szóllt tovább; hogy kíván ollyan törvényeket
 Bé-hozni; a' mellyek a' lakó népeket
 Bóldogsfágra hozzák, mert az igazsfágot
 Szolgáztatni fogják, és a' hamisfágot
 Ki-írtják, mindennek magáét meg-adják,
 Az erőszak tételt pedig el-háríttják.
 Bé-kivánnya hozni a' kereskedést-is,
 Hogy nagy hafznok légyen, ja' föld mívelést-is.
 Az Országot pedig ellenfégek ellen
 Oltalmazni fogja, bár mennyi fel-kellyen.
 Sokakat emelni fog ő Tisztfégekre,
 Kik vigyázni fognak nem tsak tengerekre;
 Hanem

Hanem megyékre-is, azok határára,
 Így nem jön az Ország semmikép' kárára,
 E' beszédje tsak a' sok kérdést okozta,
 Minden Fejedelem, mint tesz, tudakozta.
 Sokáig kellett néki magyarázni,
 Mint a' szénát szokás, szavát úgy meg-rázni.
 Mert minden szavait ök latra vetették,
 Miglen a' dolgoknak velejét értették.
 Meg-értvén mindenik, örüle felette,
 Végtére Rasfangúr eztet jelentette
 A' Fejedelmeknek, Grófnak-is kell menni
 A' Pagódba; 's hitet Lámá előtt tenni. (a)
 Vér lesz ezen hitnek le-petséltetése,
 Kezébe-is vólt már Rasfangúrnak kése.
 A' Pagódba menvén, a' hitet le-tették,
 És a' Grófot félig meztelenítették,
 Egy kiss sebet vágott bal mellyén Rasfangúr,
 Szitt abbúl egy tsep vért itten mindenik Úr.
 Nagy átkokat mondtak olyannak fejére,
 Ki közzülök jutna hite szegésére.
 Forró szurkot két Pap, míg átkoztak, kavart,
 Illy ájtatosfággal végzék-el a' Kabart.
 Gróf ki-ment: Zászlókat földig le-hajtottak
 A' Truppok, az után a' földre le-raktak
 A' Fegyvert; 's mellyekre tették a' kezeket,
 Mutatták hozzája ezzel hűlégeket.

I i 6

Hűsz

(a) Pagód a' Chinai, Japoniai, és Madagascári Pogányok-
 nál - is Templomot tészen, Lámá pediglen az á
 bályány Istenek, mellyrül az én Nótariusom bővebb
 meg-világosítással szól.

Húsz ökröket nékik a' Gróf le-váगतott ,
Pályinkát tizenkét hordóval adatott.
Tizen egy ezren vóltak öfzvesléggel ,
A' Gróf hogy ezt tették , vette szívesléggel.
Napnak le-száltával jött hat száz mennyetske,
Nyomokba ezeknek annyi lány szűzetske ;
A' Grófnak érkeztek ök köfzöntésére,
Énekeltek , tántzba mennének végtére.
Kefzkenőket , gyűrűt , tükröt , pántlikákat,
Osfztatott közöttök , 's bőven pályinkákat.
Fejér személy egy sem vala ezek között,
Mind négernék vóltak , ki ki úgy öltözött ;
Hogy mind örülteknek kellett mondani
Azokat ; vagy váznak lehetett tartani.
Mert ábrázattyokat tarkára festették ,
Mint a' habos márvány, olyanokká tették.
Fejekre fel-szúrtak fok színű tollakat,
Meg-folstottak ettől fok Publikányokat.
Mert egy fárga vala, más kék, zöld vagy veres,
Ki olly szín, mint mikor zúztúl a' fű deres,
Nem egy szajkót,herkályt, ök meg-mellyesztettek,
Rigók tollait-is ök fel-bigyesztettek.
Nyakokra kötözték apró réz tsörgöket,
Tarka Üvegekből kaláris fűzőket.
Apró lántz , 's gyűrű vólt fülökön ált szúrva,
Orrokba karikák, mert ált vóltak fúrva.
Szoknyájok tarka vólt, olly vala kötények ;
De mind selyem vala, bár vóltak szegények.
Nem tzipöt ; fa tzókót vontak-fel lábokra,
Beríttottak veres tafotát azokra,
Mint

Mint a' kása törő, ha mentek, dobogtak,
Ha nyáj Júh meg-szalad, tántzba úgy kopogtak.

El-szenvedhetetlen vala éneklések,

Sikójtottak, mint ha száz borotva kések
Metélné testeket, vagy bőroket nyúznák,
Vagy-is kínzásokra minnyájokat húznák.

Tántzok pedig állott sok tsúfos hajlásból,
Mint kabótza ugrik, olly forma ugrásból.

Tsak fejerét akkor szemeknek láttatták,
Görbére vont szájak fogait mutatták,

Almélködva nézte e' tántzot Rontó Pál,
Látta a' Gróf, hogy ő hozzájuk közel áll.

Igy szóllt hozzá: Palkó! a' tántzba mért nem mégy?
Ládd, ma nagy űr lettem, azért hát vígan légy.

Szóllt: Nagyságos Uram! tsak hadd ordítsanak,
Tántzolni férfival látom nem szoktanak.

Sárkány módra ugyan tudnék ordítani,
De nem öt hat rétre, mind ök, úgy hajlani.

A' Fejedelmeket Gróf itt szóllította,
Hogy kedves embere vólna, meg-mondotta.

Azért-is szeretné, hogy ha aztat tennék,
Hogy a' Néger Dámák ötet tántzba vinnék.

Ezekhez mihent a' Fejedelmek szólltak,
Parantsolattyokat tenni kénfzek vóltak,

Mindjárt-is ki ide, ki oda rántotta,
Hajloptak körulte, de egy sem bántotta.

Két fülét bé-dugta, mert majd meg-siketült,
Nagy síkőjtásokkal hozzája annyi gyült.

Végtére maga-is nem tudott mást tenni,
Látváp, hogy néki-is a' tántzba kell menni.

Kegyét.

Kegyetlenül, mint a' farkas, úgy ordított,
Hajlott, bukfettyet hányt, mint örült visított.
Mind ezeket ő a' Gróf' kedvéért tette,
Nevette-is ezen tántzot ő felette.
Tántz után Rontónak földre kellett ülni,
Két Néger lány kezdé a' haját fésülni
Újjával; és aztat nyállal simították,
Mert előbb a' tzopfját ők már ki-bontották.
Más két lány tollakkal meg-töltött nagy kosárt
Hozott: mi lesz ebből, már Rontó arra várt.
Mindjárt-is a' haját tollakkal tzifrázták,
Sok-féle színükkel fejét meg-tarkázták.
Most immár a' földről fel-állni kintetett,
Már mit tesznek vele tétül tekíngetett.
Látván, egy Néger lány jön egy hegyes árral,
Más pedig valami zsíros büdös sárral,
Fel-gyürkőzve vala mind kettőjök karok,
Gondolkodott, ugyan mit akarnak azok.
Hogy ált fogják fúrni az orrát, mutatták,
Immár a' tzimpáját fogni-is akarták;
Szép tsörgös karikát tesznek fúrtt lyukába,
Szint' úgy két fülének ált'-szúrtt gombájába.
Bíztatták, fájdalma nem fog néki lenni,
Mert a' büdös sárral sebét fogják kenni.
Azután bé-festik tarkáva ortzáját,
Veres miniummal körös körül száját,
Még-szeppent, nem tetfzett Rontónak a' dolog,
Mivel sok Néger lány körülötte forog.
Ki lábát, ki karját, ki nyakát tartotta,
Már az egész testét alig mozdította.

Négernek azt vélték, hogy ők jót munkálnak,
Mivel ő belőlle majd szépet formálnak.

Tudta Rontó, hogy ők azt észre sem veszik,
Hogy ezekkel őtet kész bolonddá teszik.

Vadak lévén, tudta vad a' természetek,
'S hogy illy vad szépségbe gyönyörködik ezek.

Látván itt, hogy már az operátzióhoz
Hozzá akar fogni, nyúlani kezd orrához ;

Illyen teremtetten orromat nem fúrod,
Kiáltott; sem pedig fülem' ált' nem szúrod.

Egyet jobbra, a' mást balra taszította,
De mindnyáját ezzel fel-haragította.

Szaladt Rontó, mert itt mást már nem tehetett,
Még jó hogy a' házhoz életbe érhetett.

Mert melly nagy zúgással esik a' jég-esső,
Olly zúgással érte a' hátát a' fok kő.

Mint fűz-fának pihe, a' fok toll szint' úgy szállt
Fejéről; a' merre futott, a' föld tarkáltt.

Ki a' Burkusoktól, Kozákoktól sem félt,
Néger lányok előtt most szaladásra kélt.

Néhány kő a' hátát derekassan érte,
Látván a' Gróf; a' négy Fejedelmet kérte,

Hogy a' Négernek le-tsillapítanak,
Egész mulatságot végére hajtanak.

Mindjárást-is eztet ők meg-tselekedték,
Mivel már a' Gróft magát-is féltették.

El-is mentek azok magok tanyájára,
Sintúgy az Urak-is, ki ki szállására.

Rontó fel-öltözött, 's hogy a' Gróf vatsorált,
Háta megé állott, tányért tartván, szolgált,
Szólltt

Szóllt hozzá: a' Bálba magad' ki-tántzolád,
 Hát hová lett az a' szép tollas frizurád?
 Felelt: üsse mennykő az illy átkozott bált,
 Kevés híjja vólt, hogy nem szenvedtem halált.
 Elöl fülem', orrom' akarták ált'-fúrni,
 Erővel karikát rézből abba szúrni.
 Hogy azt nem engedtem, kövel hajigáltak,
 Dagadt-is a' hátam, néhányan találtak.
 Soha többé ezen fekete tsókákkal
 Nem fogok mulatni, az ilyen adtákkal.
 Mint a' kutyák ezek úgy karazéroznak.
 Mert szerelmek után fájdalmat okoznak.
 Nem láthatta Nagysád, hogy a' földön ültem,
 Ők belém szerettek, én pedig szédültem.
 A' nagy szeretetből ki hátam' harapta,
 Ki karomat marta, ki lábamat kapta
 Foga közzé; és már tsak alig állottam.
 A' nagy szeretet közt, hogy nem káromkodtam.
 Kutya szerelmeknek testemen lefz jegye
 Két hétig-is, hogy ő mindnyáját meg-egye.
 Szóllt a' Gróf: ők eztet szeretetből tették,
 Nagy indulattyokat mert el-nem-rejthették.
 Ha ált' hagyta volna fúrni az orrodát.
 Tán nem marták volna akkor a' karodat.
 Orron fogva húztak volna úgy magokhoz,
 Könnyebben jutottál volna a' tsókához.
 Az ő tsókok nem más, hanem marakodás,
 Ővék légyen az illy eb karazérozás.
 Nem jó vad marhával embernek jádzani,
 Mert meg-fogja ötet végre martzongani.
Nagy.

Nagysádnak kívántam tenni mulatságot,
Míg élek, nem telzek több illy bolondfágot.
Ki kutyával jádzik, bot légyen kezébe,
Mert máskép' meg-marja, tartsa azt elfébe.

TIZEN-EGYEDIK TZIKKELY.

A' mellybe az elébbi tzikkelybe elő-adatott dolgai a' Grófnak tovább-is folytattatnak. Megint Kabar tartatik. A' Gróf mint Anpanfan-kabe meg-esküszik, a' maga hlvatallyát leteszi, az Országot jó rendbe hagyván, végképpen Frantzia Országba mégen. Rontó Pál-is vele mégyen, el-bútsúzik Siberiától, és azon meleg tartományoktól-is, a' mellyekbe járt, egyzsersmind a' Tengerektől-is.

Más nap' azt végezték itt a' Fejedelmek,
Mivel véghez mene már az ő értelmek,
Hogy haza menyenek a' magok népekkel,
Sanse Úr maradjon itt három ezrekkel,
A' Grófnak ezekkel lesz bátorlágára,
És figyelmezni fog parantsolattyára.
Hafznos vólt a' Grófnak Kabárnak e' tette,
Mert egy kereskedő néki jelentette
Fuilpontból, dolga hogy roszlú karba vólna,
És Ise de Frantzba minden arról szólna;
Hogy

Hogy őt minden órán árestomba tefzik,
Processusa lészzen, számodásra veszik.
Ennek a' mondása hamar valóság lett:
Mert egy baráttjátúl a' Gróf levelet vett,
Irta ez: Sevrő Ur, 's vele Bellecombe,
Egy Fregátán, mellynek neve Consolante,
Hogy Isle de Frantzba már bé-érkezének,
Egyedül a' Grófot el-vigyék, jövének.
Magokkal bé-vifzik őt Európába,
Le sem tefzik hanem Páris városába.
Nagy hajlandósága a' Fejedelmeknek,
Sziint olly szeretete a' földi népeknek,
Mindenképpen szívét meg-bátorította,
De a' Ministernek bánása bántotta.
El-is tökéllette a' Gróf azt magába,
Hogy nem marad tovább ő szolgálattjába,
Igy baráttjainak több hasznót fog tenni,
Sok Cabaláktúl-is azzal ment fog lenni.
Louisburga éppen az ablakjába állt,
Mikor Eguillonnál e' hajó révbei szált.
Egy levelet mindjárt Bellecombe 's Sevrő;
Mellybe alá-írá a' nevét e' kettő;
A' Grófnak küldöttek, és adták tudtára,
Hogy ők a' Királynak parantsolattjára,
Komissáriusok lettek, 's úgy jötenek,
Its parantsolatot ők ollyat vettének,
Hogy Párisba küldjék őt ezen Fregátán,
Mivel itten dolga nem lészzen ez után.
Az első pontra vólt a' Gróf mindjárt készen,
De a' másodiknak ellent állt egészen; .

Felelt, 's kérte őket: szárazra jönnének

Hozzá hátorlással, 's éppen ne félaének.

Más nap a' szárazra ők el-is érkeztek,

Köszöntötték egymást, de mást nem végeztek;

Hanem egy papirost a' Grófnak nyújtottak,

Hufzon öt kérdések a' mellyen állottak.

Ezekre felellyen szűkfég, jelentették,

Egyrűl másrűl olztán beszédjeket tettek.

Sétáltak azután, az épületeket

Vizagálták, a' várat, 's több erősfégeket;

Az Ispitályokat, és a' Tárházakat,

Lakosok számára épített házakat.

Számadásait-is mind kettő nézgette,

A' hadi Státusról végtére itt tette

Gróf relátzióját; azt melly rendbe hozta,

Munkája a' népnek javát mint okozta.

A' két Úr a' Grófnak harmad nap egy írást

Adtak megint, de ez foglalt magába mást,

Mert ebbe mind jóvá hagyták a' dolgait,

Minden rendelésit, és számodásait,

Száz tizen-öt ezer livrát a' Tárháznak

Hogy ő költsön adott, tartották igaznak.

Obligátziót nyert tőlök e' summárúl,

Nem félt, hogy ezentúl fejére rosz hárúl.

Bellecombe Úrnak más nap hivatalát

Örömmel állt adta, meg-hajtván itt magát.

Sangliéhez fordúlt, néki a' Truppokat

Adta által, 's kérte, visellye gondokat.

Komissáriusok el-mentek itt tüle,

Hogy illy jól ment dolga, ő azon örüle;

De parantsolatot hamar tőlök veve,
Hogy hivatallyát ő ámbár már le-teve,
A' Coloniára még-is gondja legyen,
De épületeket, 's tseréket ne tégyen.
Míg parantsolatot az Udvertúl vesznek,
Akkor majd meg-tudják, hogy mi tévők lesznek.
Felelt a' Gróf: mivel immár mindeneket
Által adott, többé ő ezen terheket
Magára nem veszi; már más folytathattya,
Leg-kissebbe magát ő nem avathattya.
Írtak megint, hogy ők a' resignálását
Eppen bé-nem-veszik, míglen az írását
Az Udvarnak arrúl ők nem fogják venni,
Addig ő tartozna szolgálatot tenni.
Látta, Fulpointba hogy vízfíza éveznek,
De azt nem tudhatta, hogy ott mi végeznek.
Kevés napok múlva, Truppoktól követek
Érkeztek a' Grófhhoz, jelentették ezek;
'S általok Sanglie; hogy ő fel nem veszi
A' Komandót: velek, ha e' roszízat teszi,
El-pártolni fognak mindjárt a' Királytúl,
A' néphez állanak egész ármádástúl.
Hogy ő a' Királynak illy kárt ne okozzon,
Rebelliót dolgok nép közé ne hozzon.
A' Komandót megint illy móddal fel-vette,
Hogy magát a' hittül ő szabaddá tette.
Mert ennek a' lántza akkor el-szakadott,
Mikor Sangliének az által adatott.
A' Fejedelmeknek esvén értékre,
Hogy a' Gróf resignált, vala nagy kedvekre,
Mint

Mint Anpansancabe, kérték, hitet tégyen,
Tizedik Október napján hogy ez légyen.
Egyebet itt a' Gróf immár nem tehetett,
Hanem újra megint egy Kabart hírdetett.
Szóllt itt: a' Királynak hogy ő szolgálattját
El-hagyta: de tudni ki ki akarattját
Kivánná: mondják-meg: a' Coloniákat,
El-hadják-é? vagy-is tesznek több munkákat?
Mert ő a' Királynak mind meg-jelentené,
És a' mint jobb lenne, dolgokat végzené.
Kevés tanátskozás után ők fel-keltek,
A' Gróf szavaira imígyen feleltek:
Ha jót kívánsz te a' Frantzok Királynak,
Írj néki; hogy tartson minket baráttjának;
De jobban szeretnénk te alattad élni,
Mert úgy nem kellene senkitül-is félni.
Te vagy a' mi Urunk, te vagy a' mi Atyánk,
Allattad nem hárul semmi rosz mi reánk.
De ha a' Frantziák tégedet útnak,
Mi-is őket, és majd mind mi mellénk állnak.
Sok ellenségeik, 's rajtok erőt veszünk,
A' mi lehet, érted mindeneket teszünk.
De kérünk igérd-meg, hogy jobban szeretel,
Mint a' Frantziákat, soha meg sem vetel.
Szóllt: engedelmesek ha lesznek hozzája,
Kösztők akar élni, itt léssen hazája.
Itt Madagaskárba olly nagy szeretettel,
Grófhoz a' földnépe vala, 's tisztelettel.
Hogy nagyra vihette volna a' hatalmát,
Ha kívánta volna meg-tenni szorgalmát.

De meg-vetette ő emberiség kényyét,
Nem követte ezen Nemzetnek törvényét,
Melly Fejedelmének tsak őt⁴ választotta,
Földi Istenének tsak nem majd tartotta.
Hanem azt magába ő meg-határozta,
Látván e' szigetet olly formára hozta,
Mint egy Birodalom kíván; ő el-mégyen
Párisba, mely karba ezen sziget legyen,
Meg-jelenti: de itt ő nem fog mulatni,
Szerentse más áttat fog néki mutatni.
Talál olly hatalmat, a' mely Madagaskárt,
Óltalmába veszi, tudja nem szenved kárt.
A' mint fel-virradott tizedik December,
Mind a' Fejedelmek, 's számtalan fok ember
Meg-jelentek, a' hit ünneplés tartásra,
A' Gróf-is készen vólt már az el-mondásra.
Mihelyest az ágyúk három Salvét tettek,
Fejedelmek hatan a' Grófhöz fiettek,
Le-kisírték őtet egy tér közepére,
Mellyre harmincz ezer vitéz már el-ére,
A' kik egy nagy tágas kereket formáltak,
Ebbe egyedül tsak a' férfiak áltak.
Hátok meget pedig állott az Afzfony nép.
Az egész rend tartás vala itt igen szép.
Fel-állott, így szóllott itten-is Rasfangúr,
Hallgatta szavait mind szegény, 's minden Úr:
Aldasson Sananhár! ki maga népéhez
Vilfza tért örökös, és hív seregéhez.
Aldott legyen a' mi Őseink Törvényye,
Mert e' Nemzetünknek Istápja, 's reménnye.

Ez

Ez ad most e' népnek ingyen Kegyelemből
Oly főt melly származik Ramini véreből.
Miólta a' Nemzet ilyen fővel nem bírt,
Iga, nyomorgatás alatt szüntelen sirt.
Úgy élt mint vad állat; egymást vesztegette,
Rokon a' rokonát ölte, vagy kergette.
Tulajdenságok vólt az erköltstelenség,
Az igazság meghólt, élt a' hitetlenség.
Itten Rasfangúr Úr a' Grófra mutatott,
Kiáltott: az egész Nemzet itt hallgatott.
Népek! im ez azon hatalmas és Nagy Fő,
Ki Ramini vérből való, nem más: ő! ő!
Ramini Atyánk vólt, és Ombiasabé,
Ő-is az lesz, azért ezen nyilat, lád-é?
Majd kezébe adom, mellyel védelmezzen,
Örök békeséget köztetek szerezzen.
Esmérjétek őtet Ampansancabének,
Es maradékjának Ramini vérenek.
„Intlek! hogy a' Törvényt, és őt' szeressétek,
Így boldogok lesztek, bizonynyal hídjétek.
Ezeket így szólván, a' Grófhhoz fordúla,
Hozzája meg így szólott, a' nép könyve hűla.
Te Ramini vérnek igaz Maradvánnya,
Népünknek záloga, égnek adománnya.
Kérd ama nagy Lámát, légyen erősféged,
A' ki szent lelkével világosít téged.
Légy igaz; szeressed ezen híveidet,
Úgy tekintsed őket, mint gyermekeidet.
Az ő szerentséjek szerentséd fog lenni,
Dolgod, 's az ő dolgok, mind jól fognak menni.

Légy ezek paissa, légy erős óltalma,
 Így téged meg-nem-ront senkinek hatalma.
 Most adta a' nyilat a' Grófnak kezébe,
 És közelébb áll a' Gróf ellenébe,
 Több Fejedelmekkel borúlt országára,
 A' nép-is azt tette ezek példájára.
 Szóltt ezekre a' Gróf, 's ezeket mondotta
 Fent szóval; a' mellyet a' nép jól hallotta.
 Soká éllyen amaz Nagy Ramini vére,
 Mert ez lészén a' ti életetek bére;
 Sokáig éllyen a' Madagaskari nép,
 Mert ez a' szívemre fel-rajzoltatott kép.
 A' Fejedelmek-is sokáig éllyenek,
 Aldást az Egektől minnyájan végyenek.
 A' nép teve itten nagy öröm kiáltást,
Tihang! tihang! a' mint el-hagyák a' zajgást,
 A' Gróf itt a' népnek többet-is beszélt.
 Sok Panegyrisnek hogy egyszer vége lett.
 Kisebb kerekeket minden megye formált,
 És így minden Nemzet egy egy kerékbe állt.
 Rosfangúr ezeket sorról-sorra járta,
 Hogy hitet tegyenek, tölök azt kívánta.
 Rohandriékhez a' Grófot vezette,
 A' hol egy ökörnek ő fejét-is vette.
 Le-is tette itten az áldozat hitét
 Mindenik; meg iván a' vérnek egy tseppét.
 Nagy átkokat mondott a' maga fejére,
 Ha Grófhöz hív nem lesz, szintúgy gyermekére.
 Minden kerekbe ötet el-vezette,
 Mind az elsőbe tett, másut-is azt tette,
Így

Így lett vége ezen Tzeremoniának,
Végre Sanancharnak hálákat adának;
Mivel tőle nyertek olyan nagy kegyelmet,
Ramini Vériből adván Fejedelmet,
A' Fejedelmeknek köszönötét tette,
A' Gróf, és minnyáját meg-is vendéglette,
Három száz Afzszonyi személyek estvére
Grófnéjának jöttek meg-tisztelésére.
Ők mint fehér népek, néki hitet tenni
Kivántak, mellette fegyverbe-is lenni.
De úgy hogy férfiak az ő dolgaikba
Ne ártsák magokat, semmi jussaikba,
A' hólódnak fénnyénel ők hitet-is tettek,
Hajnalig tántzoltak, vígan éneklettek.
Mind a' Fejedelmek más nap el-jövének,
Grófnak szép köszöntést minnyájan tevének,
Kezébe nyujtottak ők egy nagy levelet,
Ez bizonytság vólt, hogy Ampansancabé lett,
Minden Fejedelem maga saját nevét
Alá írta, és rá nyomta a' petséttyét.
Más nap megint gyűlés általok tartatott,
A' Gróf egy Plánumot nékiek mutatott.
Szóllt: egy nagy tanátsot szükség állítani,
A' melly tudjon mindent jó véghez hajtani,
Tagjai Indusi Rohandriérekbul,
Es Európai Anakandriékbül (a)

K k 4

Allya-

(a) A' Madagascari nagy sziget több kerületékbül állott,
valamint Hazánk több Vármegyékbül, mellyeknek
nevei valának, az első ugyan csak Rohandrie vólt,

Allyanak, és ezek mint Gubernátorok,
 És mint a' népeken való Protektorok,
 Kormányozzák egész Országuk részeit,
 És virágostassák a' magok népeit.
 Ezek vigyázzanak a' kereskedésre,
 A' Törvény tartásra, és Földmívelésre.
 Az Hadi rendet-is földön, tengereken,
 Szemmel tartsák, legyen hatalmok ezeken.
 Kissebb Tanácsoknak e' nagy alatt lenni
 Szükség; kik rendelést ettől fognak venni.
 Anpansancabének fő tanácsa legyen,
 Ez mindenkor álljon, és leg-többet tégyen.
 Ezen leg-főbb tanács többire vigyázzon,
 Mindenike ehhez minden dolgot hozzon.
 Végső ítéletet mindenbe ez tégyen,
 A' mellyet ez egyszer hoz, állandó legyen.
 A' Madagascári főkép szabadságot
 Tartsa-fel, szolgállyon minden igazságot.
 Mihent a' Gróf ezen beszédgyét végzette,
 Öröm kiáltását mindenike tette.
 Szólltak, mindeneiket ő reája hadják,
 Valamiket rendel, azt mind jónak tarttyák,
 Eleibe tette megint minnyájának,
 Hogy igen jó lenne, ha reá álnának;
 Frantzia Királlyal egy jó kötést tenni,
 Vagy Aliátusnak más Királlyal lenni.
 És Európából Mester embereket
 Bé-hozni, és vellek sok féle szereket.

Mind

és az Ankandrie kerületbe a' Gróf már Európaiakat,
 is reá, azon nagy Tanács minden kerület' embe-
 reiből állítottatott-fel.

Mind ezt véghez viszi, magát ajánlotta,
Európába ő ki-mégyen, mondotta.
Reá állt minnyája, de hogy ő ki-mennyen,
Rasfangúr felette állott úttya ellen.
Szóllt; magába érzi, hogy ő ott maradna,
Es Európába, nem köztök meg-halna.
De mivel már Úttyát magába fel-tette,
Fejébül Rosfangúr már ki nem verhetto.
Ugyan tsak tovább-is az Ország dolgába
Munkált, és állított itten hamarjába
Védelmekre egy kis álló hadi Testet,
Három Liliomot Zászlóikra festett.
Allott ez tizenkét szép Compániából,
Az ifiúságnak szépébül, 's javából.
Száz ötven ember vólt egy Compániába,
Tisztek nem vétettek ezeknek számába.
Rohandrie Sanse vala a' vezérek,
Mert ehez leg-inkább buzgott az ő vérek.
A' midőn már egyszer a' Gróf el-végzette
Az Ország dolgait, Törvényt rendbe szedte:
A' nagyokat megint magához hívatta,
Es fontos okokkal eleikbe adta;
Hogy Európába ő mért fog ki-menni,
Az Ország hasznára miket nem fog tenni,
Adtak-is már néki ők egész hatalmat,
Tsak bóldogá tegye ő a' Birodalmat,
Es dolgokat bár a' Frantzok Királyával,
Bár akár mellyik más erős Monarchával
Folytathassa: mellyel tetszik, kötést tégyen,
Bóldogulásokra tsak a' dolog légyen.

Kérték, hogy magával hozzon Tűdósokat,
Mester embereket, Borbélyt, Orvosokat.

Meg-igérték néki, más fél elztendeig,
Valamiket munkált, egész az ideig,

Meg-tarttyák, és abba változást sem tesznek,
Az Országokba is idegent nem vesznek.

A' szabott időre ha itt nem fog lenni,
Minden Frantziáknak tőlök ki kell menni.

E' fel-tételeket Gróffal együtt tették,
Azokat vérekkkel le-is petsétlették.

Ezeket végezvén, minnyája itt síra,
Rasfangúr főképpen magával sem bíra.

Essedezett, kérte, őket el ne hadná,
Es veszedelemre személyét ne adná.

De minden kérését haszontalan tette,
Mert már indulását el-is rendelte.

Végteére ő tőlök azt az edgyot kérte,
Ha már annyit tettek, tegyék ezt-is érte;

Hogy míg ő oda jár, a' Fő Tanács feje
Rasfangúr Úr legyen, népnek-is eleje;

Ha pedig Rasfangúr halni meg-találna,
Akkor e' Fő Tiszttség Sanfé Urra szálna.

December havának tizen negyedikén
Bútsút vett ő tőlök a' Gróf jó idején.

Sírás zokogás közt őt' sokan követték,
Aldás kívánnással a' révig kísérték.

Bel Artúr Brigantin hajóba bé-szállott,
El-ment, és ő elébb még meg sem-is állott,

Tsak jó Reménységnek révébe hogy jutott,
Itten övéivel három nap meg-nyúgott.

Innét

Irnét a' Frantzia Király országába

Mene: hē-is ére Páris városába.

Mihent meg-indúltak, szólott a' Gróf Rontóhoz:

Ugyé! ez útazás nagy örömet okoz

Néked; nem-is félsz most a' Tenger zajától,

Nem irtózol szirthez tsapható habjátúl.

Utolsó útunk ez, mellyet hátán teszünk,

De még-is általa mi szabaddá leszünk;

Mert ha a' Tengerre nem szállhattunk volna,

Ma-is lántznak hangja fülünk körül szólna,

Kámtsatkába most-is kutyákon szánkázóánk,

Fekete Rókákat Nyusztokat vadászanánk.

E' jó Elementum vísz Európába,

Oka' hogy juthatunk a' Magyar Hazába.

Nem meg-jövendöltem? hogy még jót tesz velünk,

Bár szélvészze, habja gyakran vólt ellenünk.

Itt Rontó szemeit az égre vetette,

Mint kárt vallott Tzigány, sohajtott felette.

Fel-ment a' hajónak leg-magasb orrára,

Térdre esett, így szólott a' Gróf mondására:

Dítsőféig Istennek a' nagy magosfágba,

A' ki ottan lakik, fénylő méltóságba.

Hogy ki-szabadított minket sok inségből,

Számtalan sok roszból, hidegből, hēvleighből,

Le-törte testünkről a' békót szent karja,

Mellyért-is dítsérje őt Angyalok karja.

Ekekegye, hogy szent, erős, halhatatlan,

Munkállásaiban nagy 'a meg-foghatatlan.

Méltóféagos Grófom! kegyes gyámolítóm,

Jól tudom Nagysád vólt mindég bátorítóm.

Ő jól emlékezik biztató szavára,
 Midőn a' Tenger hányt habjárúl habjára.
 Le-tört az árbotz fa, Vitorlák hüllottak,
 Az hajó oldalát dűlt, szelek ordítottak.
 Véltek, hogy tekergős örvénnyébe temett,
 Könyvekkel töltött bé a' félsz minden szemet;
 Nagylágod egyedül biztatott bennünket,
 Isten után nem más tartá-meg éltünket,
 Jól tudom, nem egyszer mondotta mért félek,
 Mivel még többször-is a' tengerre kélek.
 Hogy tenger szakaszttya végét rablágunknak,
 Szegítlége léfzen szabadulásunknak.
 Látom Nagysád szava most bé-tellyesedett,
 Háborodott szívünk már le-tsendesedett.
 Mert látom evezünk mi Európába,
 Bé-jutunk reménylem a' Magyar hazába.
 De hogy ha Nagysádat én meg-nem-bántanám,
 Ezen kérdésemet eleibe adnám,
 Hogy Európába már egyszer bé-jöttünk,
 Frantzia országból meg vízfíza ovedztünk.
 Ha szabad Nagysádat kérdezni, és kérni,
 Vallyon nem fogunk-é megint vízfíza térti?
 Felelt erre a' Gróf, ne törjed fejedet,
 Soha többé nem hány a' tenger tégedet.
 Mért tértünk-meg akkor, okát meg-mondottam
 De most már dolgunkat végére hajtottam.
 Hiddj szavamnak; soha én vízfíza nem megyek,
 Ideje, Hazánkba békealóghbe legyek.
 Eppen akkor tette a' Gróf e' beszédét,
 Midőn a' tengernek érte végső révét.

Ki-

Ki-szállván hajóbúl ennek a' parttyára,
Fel-szaladott Rontó egy kis halmotskára,
Ugrált, tántzolt, vélték, hogy talán meg örült;
De tsak hogy a' tengert el-hadja, most örült.
Kiáltott: örömtül helyem alig lelem,
Méltóságos Grófom, őrző Raphaëlem,
Kisíró Angyalom, és meg-szabadítóm,
Sok infégek között kegyes vídámítóm.
A' nyugalomnak jutottunk parttyára,
Tsak Nagysád vezetett minnyájunkat árra.
Engedje-meg Nagysád, bútsúmat vehessem
Azon országoktól, és meg-köszönhessem.
A' mellyekbe jártunk, hogy eddig tápláltak,
Afonyával, 's Kókus dióval kínáltak.
Illő tengernek-is köszönetem tenni,
Hogy nem méltóztatott bennünket el-nyelni.
Nevettek minnyájan, szóllt a' Gróf: tsak mond-el
Prédikátziódat: egy kar székre állj fel.
Elsőben-is hozzád fordítom szavamat,
Már szabadon vagyok, meg-hajtom magamat:
Tenger! Neptunusnak ditső öröksége,
Kinek ellent nem áll hajók erősfége;
Köszönöm hátodon engem' meg-szenvedtél,
Bár eleget hánytál, el-nem merítettél;
Sem ott, hol jeges vagy, jegeid tornyára
Nem vetettél, sem a' hasadék allyára.
Köszönöm szirtekhez habjaid nem tsaptak,
Sem nyakás vadaid öblödbe nem kaptak.
Köszönöm, hogy végső partodra ki-tettél,
Veszedelmeidtől engem meg-mentettél.

El-hagylak : habjaid' többé nem hasítom,
 Hajóval hátadat fel-nem-túrosítom.
 Zúghatsz én miattam ezentúl kedvedre,
 Fordíthatsz hajókat, gallyákat mélyedre.
 Mint ördög annyával, úgy velem már nem bánsz,
 Jég-halomra, szirtre Ioha engem nem hánsz.
 Szemem' ha rád vetem, már mindjárt szédülök,
 Hogy tőled meg-váltam, szívemből örülök.
 Kívánom, Syrénid szépen danoljanak,
 Benned Najádesek vígan úszkáljanak,
 Nem vesznek rá még-is tsalóka hangjai,
 Hogy meg-áztassanak testednek habjai.
 Vár nagyságú tzet-hal benned kevélykedjen,
 Orrából fújt vizen égig emelkedjen,
 Jádzodjon elibe vettetett tonnával, (a)
 Beléd még sem viszen mind ezen példával.
 Tojjanak békáid számtalan gyöngyöket,
 De belőled még sem hozom-ki ezeket.
 Tenger! míg én élek, néked békét hagyok,
 Benned nem úszkálók, Stokfis hal nem vagyok.
 Most téged' szólítalak átkozott Fúria,
 Hóval bővölködő, jeges Sibéria.
 Ha kitől, te-tőled vég bútsúmat veszem,
 Hiddjed! buzgó szívvel hogy én eztet teszem.
 Mert te kebeledbe mihent bé-fogadtál,
 Egy gőzös tömlőzből a' másba zárattál,
 Hóltakkal azokba mind addig sínyledtem,
 Míg azok' dohától meg-nem-betegedtem.

Ezt

(a) Lásd azon Németh könyvetekét: melynek címe :
 Wärschen von der Sonne.

Ezt látván, meg-vallom, ki-vettél közzülök,
De ha meg-gondolom, még most-is zödülök,
Mert engem' kantzáknak tejével itattál,
Es rothadt halakat eledelül adtál.
Te megyéid közzül a' leg-fagyossába,
Mint számkivettetett küld'tél Kámtságába,
Súlyos nagy munkákra ott kényszerítettél,
Illyen terhes szakmánt nyakamra vetettél,
Hogy ennyi, meg ennyi nyufztokat, vidrákat,
Es szint annyi bíbert, fekete rókákat
Fogjak, és bőreit vigyem Tár-házadba;
Mert ha nem tselekfizem, fel-tetted magadba,
Hogy szokásod szerint meg-batoskázttatol,
Vagy-is bányáidnál munkára adatol.
Rendes mulatságot énnékem szerzettél,
Hogy az időm múljon, vadászni kéztetted.
Köszönöm velem tett nagy szívesfégedet,
Szaggassák a' Knotik velődet, béledet,
Meg-botsáss, ellened ha talán vétettem,
Es több Tatáridnak fejeket nem vettem;
El-ütém ugyan tsak néhány Moszkáidnak
Gombokat, talán még több Kozákjaidnak.
Mert gondoltam drágább az embernek bőri,
Mint nyufztnak, rókáknak, bíbereknak szőri.
Ha lehetne, ma-is én ezt véghez vinném,
Te tár-házaidat én gazdaggá tenném,
Mert nagyon szeretlek; mint ördög a' lelket,
Adjon Országába ő néked egy telket.
Kívánóm, jegeid fel-ne-olvadjanak,
Örökké nagy havak téged' takarjanak.

Bóreásnak szele soha meg-ne-szünjön,
 Phoebusnak sugára szemedbe ne tűnjön.
 Múlsd magad' kutya fejlő Tatáriddal,
 Mint vakondak, olyan szemű Nymfáiddal.
 Körültted hangossan ezek ugassanak,
 Lopatkába gerényt, nyulstot foghassanak.
 Lakosid már tölem bókével lehetnek,
 Ló húst, kanta tejet ihatnak, ehetnek.
 Nem ülök kutyákkal bé-fogott szánnyokba,
 Ajánlom magamat én gráziájokba.
 Szemeim mint Biblis végre könyvezzetek,
 Folyót árasztatok, és vízfőz nézzetek
 Azon szigetekre, melyek közt úszkáltam,
 Majd életem' veztém, míg beléjek máfztam.
 Tőlök fogom mostan vég bútsúmat venni,
 Mivel nem kívánok soha benne lenni.
 Ha mind meg-nevezném, szívem meg-hasadna,
 Mert vélné, közöttök tovább-is maradna.
 Tsak az jelesbbekhez tézsem bútsúzásom',
 De mindenik vegye magára szállásom.
 Te vagy hát az első, kegyes Uzmeligon,
 Míg te benned voltam, véltem vagyok otthon,
 Mert a' vén Miklós Úr, hogy belém szeretett,
 Mindent tett kedvemre, a' mit tsak tehetett.
 Gróffommal Volangtát ő el-jegyzettette,
 Velem együtt éjjel nappal vendéglette.
 Igaz, részünk vala nékünk számos jóba,
 Azért Volangtát itt hagytuk eb adóba.
 Másodika te vagy, dús gazdag Makaó,
 Sok fű-serfzám terem benned, és Cacaó.

De

De én mind ezeknek kevés hasznát vettem,
Mivel itt lós halat, Kókus diót ettem.
Harmadik te ragyogsz gyönyörű Formosa,
Virágzik te benned fok Ananás, 's rózsza;
Drága illattyokkal te örvendeztettél,
De jobban szeretem, hogy jól fel-pénzeltél.
Szigetek' Királyja! te nagy Madagaskár,
Soha benned eső nem esik nints-is sár.
Sírok, de örömmel te tőled bútsújom,
Mert örökre lábam' belőled ki-hújom.
Én Sibériába dederegtem, fáztam,
Benned éjjel nappal izzadástól áztam.
Amabba a' hideg guta majd meg-ütött;
A' rákba máfzott nap benned majd meg-sütött.
Köszönöm, hogy ilyen égő szeretettel
Szerettél; ez után ne szeress, de veszt-el.
Testemet soha sem fogod többé főzni,
Mert míg élek, téged' el foglak mellőzni.
Pokol vagy, és nintsen benned maradásom,
Kegyesebb ég alatt válasszom lakásom'.
Hol kormos kezekkel ortom' karikázni
Nem fogják Nyμφáid, sem tollal tzifrázni
Fejemet: békével lesznek a' Négerek,
Perzseltt fejű, holló színű vad emberek.
Meg-botsásd vétkeim', néped-is, *agyi!*
Te nagy Madagaskár, üssön a' malom-kő.

Eddig, és nem tovább vagyon Gróf Mó-
ritz Benyovszkinak, azon Németh nyelvre for-
dított könyvben életének le-írása, de annak
folytatásával ezen tsekély munkámba én to-

vább megyek , mivel minekutánna Párisból Hazánkba érkezett volna , maga elő-beszéllette nekem , úgy Rontó Pál-is Budán , mi történt vele Párisba ; Hazánkba pedig bent lévén , nem tsak én , hanem számtalanok mások - is tudják történeteit , azért-is ezeket-is ki-teszem azzal együtt ; hogy Rontó Pál hol vált-el végképpen a' Gróftól , és hová lett. De itt sem állapodom még meg , hanem ezzel fejezem - bé munkámat , a' mellyet Richolson Angliai író felőle ki-tett , hogy Hazánkából Londonba , Angliának fő Várossába menvén , onnat megint mért mene Madagaskárba , és ottan mint végezé életét.

TIZEN-KETTŐDIK TZIKKELY.

A' mellybe ki-tétetődnek Gróf Mórítz Benyovszkinak Páris Várossába tett dolgai , Magyar Hazánkba lett meg-térése, abba végzett történetei. Rontó Pálnak a' Gróftól való elvándlása. A' Grófnak Londonba való menektele, onnat megint Madagaskárba lett jövetele , és ottan végzett dolgai után következett halála.

Nem lehet embernek nagyobb ellensége,
Mint egy Fő-Tanátsnak az ő irigysége;
Mert

Mert mikor gondolja, hogy a' fő póltzon áll,
 Akkor taszítja-le, Labyrinthusba száll.
 A' Grófot-is érte illy fekély, és mirígy,
 Fel-támadt ellene Párisba sok írgy;
 Sok Minister vélte, hogy majd elsőféget
 Nyér a' Király előtt; 's így sok ellenféget
 Támasztott ellene, a' kik követ fújtak,
 Mint kígyók; 's a' Király' háta megé bújtak.
 Súgták a' fülibe, hogy sok kárt okozna,
 Tsupán csak magának dolga hasznót hozna.
 Észre-vévén, hogy itt már elő nem mehet,
 Semmit írgyei ellen hogy nem tehet,
 Mindjárt fel-tette ő aztat magába,
 Hogy Párist el-hagyja, ki-megy Hazájába.
 De melly tsudálatos Isten rendelése!
 Emberekkel bánó, kegyelmes tetszése!
 Mert Második József, Királyunk, Tsászáruk,
 Kinek halálával történe nagy kárunk;
 Akkor Párisba volt látogatására,
 Frantzia Királyné Húga láttására.
 Meg-hallotta, a' Gróf, hogy melly dolgokat tett,
 Hogy Sógra részére sok szízetet el-vett;
 És olly útát talált a' fagyos tengerig,
 Mellyt senki fel nem lelt, még mind az ideig.
 Azért-is a' Grófot magához hívatta,
 Hozzá nagy Kegyelmet mindenkép mutatta;
 Parantsolta néki, mivel vasallussa,
 Mennyen Bétsbe, léfzen *Salvus conductussa*.
 E' nagy Kegyelmeért lábaihoz borúlt,
 A' Gróf szemeiből a' sok öröm könnyv húlt.

Mert tudta : hogy egyszer vétkezett ellene,
Lengyel Országába mellyért ki-is mene.

Essedezett , kérte , mutassa Kegyelmét
Rontó Pálhoz-is , és tágiítsa félelmét,

Mert ő egyszer gyilkos , kétfzer vólt desertor ,
De ezen vétkei meg-íratta sokszor.

Dolgaiba ő vólt leg-főbb segedelme,
Kérte : hogy járúllyon hozzája Kegyelme,

Leg-ottan-is ezen nagy lelki Monárcha ,
Meg-engedett néki , sőt aztat akarta,

Hogy ő ez után-is a' Gróf mellet légyen ,
Es szolgálattyával néki hasznót tégyen,

Mindjárt-is ő néki obsitot íratott,
A' pardon írás-is kezébe adatott

A' Grófnak : Rontót itt magához hívatta,
Es mind a' két írást a' kezébe adta.

El-vette : sohajtott Istenhez az égbe,
Le nem lehet írni , mit nem vitt itt végbe.

Mert hol sírt , hol tántzolt , hol lábát tsókolta,
Hol meg térdre esett , a' Tsászárt áldotta.

Mit ád a' Tsászárnak , a' Grófot kérdetto,
Miyel hogy ő vele e' Kegyelmét tette.

Szólltt : hálaadatlan nem akarok lenni,
Ő Felségéhez most mindjárt fogok menni.

Majd bé-nyújtom néki azon szép pipámat,
Mellyt jobban szeretem , mint anyám 's apámat,

A' mellyet a' Grófné adni méltóztatott ,
Midőn Bétsbül el-jött , itt köztünk mulatott.

Katzagva szólltt a' Gróf , te bahó ! a' Tsászár
Nem dohányzik ; néki , ha adnád lenne kár.

Kár !

Kár! nem kár! mivel szép, tudom hogy el-veszi,
Leg-alább majd Bétsbe Tárházába teszi.

Ha pedig Nagyságod ezt nem javasolja,
Vagyon egy beretva szijam, ha gondollya.

Majd azt adom néki, nagy újság ez, 's nagy kints,
Egész Bétsbe tudom, hogy ennek párja nints.

Egy meg-ölt nagy kövér Tatárt én meg-nyúztam,
Nyaka tsigájárúl ezen bőrt le-húztam;

A' beretva ezen igen jól fenődik,
Mert zsíros; a' forja szépen ki-vévődik.

Szóllt a' Gróf nevetve, ezt-is tartsd magadnak;
Illy tsekélységet Tsászárnak nem adnak.

Ezek után a' Gróf Béts felé meg-indúlt,
Hogy a' Tsászár el-ment, már két napja el-múlt.

A' Gróf harmad napra utánna érkezett
Bétsbe; mert jól menni ő-is igyekezett.

Mária Trésia dolgait tsudálta,
Hogy hamar láthassa, őt nehezen várta.

Maga kívánt mindent ki-venni belőle,
Mert a' Tsászár fokot beszéltett felőle.

Hamar-is nyert nála ő audientziát,
Térd meg-hajtva vetett mély reverentziát.

El-beszéltte a' Gróf, súlyos fok rablását,
Moszkákkal, vadakkal, vólt háborúságát,

Miként szabadúlt-meg számkivetéséből,
Siberiának nagy havából, jegéből.

Melly titkos utazást a' tengereken tett,
Melly fok hajó törést azokon szenvedett.

Frantzia Királynak birodalma alá
Mennyi szigeteket hajtott, el-számlálá;

Madagaskárt-is, mely jó, 's szép rendbe vette,
Vad Fejedelmeit mint fzelídítette.

A' Királynak mely nagy haszon folyt ezekbül,
Mert a' jövedelem állott sok ezrekbül.

A' Ministerium dolgát írgylette,
Király előtt mindég tsúnyául festette.

Látta, el-akarják vég-képpen temetni,
Mert nem akart nékik térdet, fejet vetni.

Azért ki-jött, 's borúl mostanság lábához,
Járul Fejedelem örök Aszfzonyához,

Méltoztassa ötet Kegyelmebe venni,
Kegyessen valamely hivatalba tenni.

Ezen Kegyesléggel tellyes Fejedelem,
Kiben mérték nélkül vala a' Kegyelem;

Nagy érzékenységgel hallgatta szavait,
Szánta szenvedésit, tsudálta dolgait.

Soká beszélt vele, kegyelmébe vette,
Szóltt: el van felejtve hibás régi tette.

Mostan fel-emelem Grófi Méltóságra,
Hárúllyon ezen dísz Fiú, 's úgy Lány ágra.

Mennyen mostan a' Gróf tölem a' Tsászárhoz,
E' menetele-is reménylem, majd jót hoz.

Ezek után kezét a' Grófnak nyújtotta,
Ő nagy tisztelettel ezt meg-is tsókolta.

Meg-köszönte e' nagy Kegyelmet, malaszttyát,
Ki-mént: 's a' Tsászárhoz vette mindjárt úttját.

Bé-menvén hozzája, térd fő meg-hajtással
Köszöntötte: soká beszélltek egymással;

Végtére a' Tsászár vállát veregette,
Székely Hufzároknál Obesternek tette.

Szóllott: mostan mehett látogatására
Attyafiainak, 's meg-vizsgálására
Jószáginak: de ott soká ne mulasson,
Szükség a' Regiment által adattasson
Néki; mert ez hamar Erdélyből ki-mégyen,
Nagyon szükség tehát, hogy akkor ott légyen.
Meg-köszönte itten ezen nagy Kegyelmet,
Sírt, midőn el-hagyta Kegyes Fejedelmét.
Bétsből más nap el-ment, Pozsonyba mint ére,
Itten az arany lúd fogadóba tére.
Kéntelen vólt itten öt napot tölteni,
Mivel ki ki akart vele beszélni.
Főkép Albert Hertzeg, 's több nagy Méltóságok;
Kiknek ötet látni vala kívánságok;
Minnyájan szívessen látták őt' 's fogadták;
Nagy álmélkodással dolgait hallgatták.
Kristina Hertzegné főkép tsudálkozott,
Mert néki arany szín szép Publikányt hozott;
Ég szín vólt két szárnya, színt olly réfnyi farka,
Tetstett feje görög betűkkel hogy tarka,
Szolgák, szolgálói Négerek valának,
A' Hertzegné előtt ezek tántzolának,
De visításokra fülöket bé-dugták
Az Urak, 's azoknak hajlásit katzagták.
A' hol illet, ottan mindenüt meg-jelent,
Végre el-bútsúzott, 's a' fogadóba ment.
Még az nap Rontó Pál vele szembe leve,
És illy beszédek a' Grófhoz ő teve.
Méltóságos Uram! Életem védelme,
Érdemimnél több vólt Nagyságod Kegyelme;

Meltyeket árasztott szegény szolgájára,

Ugy vígyázzván reám, mint önnön magára.

En azokat soha meg-nem-hálálhatom,

Annyival-is inkább visfiza nem adhatom.

Azoknak jutalmát égtől fogja venni,

En most Nagylágodtúl bútsút jöttem venni.

Engedje-meg, kérem, hogy haza mehessek,

Vándorlásom után békével élhessek.

Nagysádat a' Tsászfár Obesteré tette,

Régen e' hivatalt meg-is érdemlette.

Hallom, hogy bizonyos immár a' háború,

Tudom fejére száll borostyán koszorú.

De többé már én nem katonáskodhatom,

Kardomat mint hajdan, úgy nem forgadhatom.

Gyenge vagyok; meg-vont a' lok nyomorúság,

Öreg-is; ősznek tett rabfág, 's a' bolzszerűség.

Bellona iffiat szeret, és erőssét,

Nem ilyen götlössét, és illy köhögössét.

A' Gróf beszédjére majd szavakat sem lelt,

Nagy szomorún még-is rékie így felelt.

Fiam! a' ki vóltam, nem vagyok már én-is,

A' hol én vajlódtam, ott szenvedtél te-is.

A' mint látom, el kell háborúba mennem,

Ha Tsászfár akarja, nem lehet mást tennem.

Pedig én-is, mint te, olly meg-aggott vagyok,

Szenvedéseim-is vóltak színt olly nagyok.

Ha én el-mehetek, te mért ne jöhetnél,

Királynak, Hazánknek, még hasznót tehetnél.

Es te oda haza, mond-meg, mint fogsz élni,

Rosfíz következtül illó mindég félni.

Sok-

Sokkal külömbözőbb, szólott, Nagyságod dolga.

Mert ottan-is Ur lesz, én pedig tsak szolga.

Strapátziám nékem ezerszer több lenne,

Mellyekbül Nagyságod kevés hasznót venne,

Mert a' mint mondtam, meg-erőtlenedtem,

Egész Invalidus, és Maródi lettem.

Ott tsak tárgya lennék én a' nevetfégnék,

Keveset árthatnék Burkus ellenfégnék.

Ha Atyámról reám valami maradott,

E' kevésbül élek, mennyit Isten adott.

Ha pedig utánna semmit sem találok,

Falunkba egy könyű szolgálatra álok.

Vagy Egyházi leszek, vagy pedig dinnye tsőz,

Illy könyű szolgálat annak való, ki ősz. (tom,

Templomba gyertyákat még tsak meg-gyűjtha-

Nem nagy a' harangunk, azt-is meg-vonhatom,

A' tsengetyűvel-is még körül mehetek,

Coledálásbúl-is edgyet mást nyerhetek.

Ha pedig tsősz leszek, Filagoriámra

Fel-mászok, jó gondom lesz mindég a' számra,

Javát a' Dinnyének én fogom meg-enni,

Bár az Urafágé, bár Papé fog lenni.

A' tolvajt pediglen meg fogom fosztani,

Egy két garast fogok így-is fordítani.

Hogy ha vénségemre kóldulnom kellene,

Fortélyos egy kóldús belőlem tellene,

Mikor Péter Úrnak szamarát vezettem,

Minden Manőverit jól fejembe vettem.

Minden kóldusoknak szája aztat vallya,

Hogy ő minnyájoknak vála Feldt-Marsallya.

Tudta a' Gróf, hogy ő ezekkel csak tréfál,
 Tudta, pénze vagyon, nem leg-rozsízabbúl ál.
 De látta aztat-is, hogy már nem szolgálhat,
 Lóra nehezen áll, gyalog allyig járhat.
 Felelt, de szemébúl könny tsepet húllatott,
 És csak szó szaggatva, hozzá így szólhatott.
 Hív szolgám: leg meg-hitt emberem, ó Rontó!
 Hogy lehetisz mostan nyert örömöm el-boató?
 Most akartam élni veled víg napokat,
 Mert eddig szenvedtünk lanyarúságokat,
 Homálybúl napunk most jutott fényére,
 Szerentsének forsunk, most ült fő székére.
 És éppen most kívánsz el-hadni engemet,
 Mikor öröm érte szívedet, 's szívemet.
 Ennyimre el-mented hoz nagy bánatokat,
 Nálad nélkül nem ér többé víg napokat.
 Test öröm valál te minden veszélyekbe,
 Véddöm, és paisom az ütközetekbe,
 Hogy ha meg-gondolom, nékem mint szolgáltál,
 Betegségimbe ágyam mellett áltál;
 Az egész testemet a' fájdalom járja,
 Hogy el-mégy, borította szívem' bánat árja.
 De hogy meg-gyengültél, magam meg-esmérem,
 Hogy nálam maradgyál, már azt nem-is kérem.
 Vezérellyen Isten! többet nem szólhatott,
 Zokogás a' testét rázta, el-halgatott.
 Végtére egy erfényt nyújtott a' kezébe, (a)
 El-ment, el-tűnt, mert nem nézhetett szemébe.

(a) Rontó Budán azt mondotta nékem, hogy azon
 erfénybe szo hollandiai aranyak voltak. De ezen
 felel-

Szobája ajtaját bé-tsukta magára,
 Keservesen síra sokak hallottára;
 Ugyan tsak Rontónak egy tzedulát íra,
 Ez-is nedves vala, mert hogy írta, síra.
 Mint írni fiának szokott édes attya,
 Ennek-is olly vala egész foglalattya.
 Kérte, hogy mennyen-el, hogy őt' ne láthassa,
 Írja-meg, hol áll-meg, hogy aztat tudhassa.
 Hogy ha meg-szorúlna, hozzá folyamodjon,
 Aldást, és szerentsét Isten néki adjon.
 Rontó e' tzedulát hogy kezébe vette,
 Olvasván, kezéből a' földre ejtette.
 El-ájúlt, le-rogyjatt, a' szolgák öntözték,
 Vólt-is dolgok vele, míg fel-ébreztették.
 Hogy magához tére, szóllt: óh kegyes halál!
 En nékem melly édes nyugodalmat adál.
 Oh mért irigyлитеk barátim sorsomat,
 Mért költöttetek-fel, rontátok álmomat.
 De körül tekintvén, látta, hogy hol lenne,
 Észre vette, hogy tsak üres szókat tenne.
 Bár kemény szívű vólt, de most már sírhatott,
 Magával ez által jobban-is bírhatott;
 Azért-is, mint mikor felyhők tsatornáí
 Meg-nyílnak, 'a essötül ürülnek aknáí,
 Rontó szemeibül olly folyás áradott,
 A' nagy zokogásba már el-is fáradott.

De

felül-is vólt néki bőverskén pénze, mert Madagascárba, és a' több szigetekbe el-nem-selejtette magát.

De még-is kiáltott, kedves Grófom, hol vagy?
Felely! mert a' lélek mostan mindjárt el-hagy.

Oh melly fájdalmak közt válok-meg te tőled,
Életem nem élet, de halál kívűled.

Enged-meg még egyszer személyed láthassam,
Lábadhoz borúlva lelkem ki-adhassam.

Nagy Isten! vétkezem, már eztet nem kérem,
Te szent kegyelmedbül, még látom, azt érem.

Terjeszd olyan bőven reá áldásodat,
Melly bőven bocsájtod földre harmatodat,

Tartsd-meg fok időkig ezen árvák attyát,
Te nagy jóvóltodnak érezze malaszttyát.

Szívét háborúba kériek erősítsed,
Mint Dávidnak karját, karját úgy segítsed.

Illyés Prófétának ad tüzes pallosát
Kezébe, hogy ezzel vághassa gyilkosát.

Essedezem; tartsd-meg minden veszélyekbe,
Mikor fog tetfzeni, vidd végre Egekbe.

Szépen el-bútsúzott a' Grófnéjátúl-is,
Egész udvarátúl, a' köz-szolgáktúl-is.

Más nap egy kalmárnak fel-ült hajójára,
Dunán ment le Pestre, Medárd vásárára.

Itten egy Miskóltzi Görög szekerére
Fel-ült, hazájába hamar el-is ére.

A' hol látta, hogy már szülői meg-hóltak,
Még azok-is, a' kik esmérői voltak.

Rég az attya házát Urafág el-vette,
Más paraszt jobbágyát abba helyhez-tette.

Mert az Urafágnak vala ez fundussa,
Meg-esmérte, hogy-nints chez néki jussa.

Pénze

Pénze vólt , el-menne Eger városába,
Egy szép házat meg vett ott a' Rátz utzába.
Fel-ékesíté ezt szép házi szerekkel,
Nyolzfolyákkal, asztal, tükör , karfzékekkel.
Két szép szöllőt-is vett, és három réteket,
Földeket , mellyekbe jó bőven vethetett.
Tíz ezer forintot adott uzsorára ,
Jól élt , nem-is szorúlt mások asztalára.
Hogy Grófját láthassa, mindég igyekezett,
De soha már hozzá többé nem érkezett.
Hanem , hogy az Ország gyüle Diatára,
Kilentzvenedikbe fel-jött ő Budára.
Leopold Királynak az ő választását,
Kivánta ott látni koronáztatását.
De mivel Pozsonyba ez által-tétetett,
Hogy olly mészze mennyen, tőle nem telhetett,
Meg-tudta, hogy én-is a' Dietán vólnék,
Nem más, ki Majorja vóltam, hogy az lennék.
Pesten szálltt, örömmel ált' jöve Budára ,
Hogy láthatott , vala vígasztalására.
En ötet kilentz nap magamnál tartottam,
Pozsonyba fel-menvén , haza botsátottam.
El-befzéllte nékem ott egész életét,
Mind maga, mind pedig Grófja történetét.
Írt három levelet nékem Szakoltzára ,
De hogy egy dologról nem írt utóljára ;
Egy jó akarómnak felőle levelet
Írtam , a' mellyre-is jött ilyen felelet :
Hogy immár nem vólna az élők' számába,
A' múlt őszön tették sírjának halmába.

Epitá.

Epitaphiumot időm' töltésre

Munkáltam felőle, de aztat kövére

Nem metfizek; ide még-is bé-íktatom,

Illyekkel magamat gyakran mulatgatom.

E p i t á p h i u m.

Rontó Pál fekszik itt, míg élt sokat rontott,
Mert sok Mofzka, Tatár, 's Néger vért ki-ontott,
Tár-házakat és tár-szekereket bontott,
Ki-emelt azokból ő sok ezüst fontot.

Vitéznek mondhattya, ki őtet esmérte,
Sok ellenség' nyakát az ő kardja mérte,
Egyed hegye alatt halál utól érte,
Eger lyukba dugta, bár őtet mind kérte.

Borostyánt érdemlett sok vitézlégéért,
Hazájáért ki-folytt ártatlan véréért,
Tziprust nyert fejére ennyi sok tettéért,
Imádkozz' vándorló! szegénynek lelkéért.

* * *

A' Gróf póstára ült, el-ment Hazájába,
Meg-szált Nagy-szombatba, mert vala úttyába;

Az arany korona fogadóba ment-bé,
Ki lenne szomszédja, a' Kelnertől kérdé.

En voltam: a' Kelnér meg-mondá nevemet,
Meg-is látogatott mindjárását engemet.

Meg-öleltük egymást, nagyon örvendettünk,
Hogy illy véletlenül egymással lehattunk.

Kedvéért én négy nap itten meg-maradtam,
Dolgait beszállván, tsudálva hallgattam.

Meg.

Meg-újult közöttünk a' régi barátság,
 Mert máskép' is vala köztünk atyafiság.
 Ötöd' nap' el-mentünk mind ketten útunkra,
 Szükség vólt tekintni kevés jószágunkra.
 Ő a' magáéba nem soká mulatott,
 Mivel a' Tsáfszártól vett parantsolatot,
 Hogy ne késsen, vegye-ált' a' Regimentet,
 Mert a' környül-állás háborút jelentett.
 Kevés idő múlva el-indúlt Erdélybe,
 De útyába majd hogy nem esett veszélybe.
 Mert Hóra, az Oláh latroknak Mársalja,
 Tudta hogy jön, vélte, hogy ötet fel-falja.
 Obristlaidinántja eztet meg-hallotta,
 Ofztályát feléje mindjárt indította.
 Tordán Szerentsésen ez hozzá-is jöve,
 Le-esett szívéről a' félelem' köve.
 Bátran ez ofztállyal Székelyek földére,
 Leg-kissebb kár nélkül Quártéllyára ére.
 Levelébe adta e' dolgot tudtomra,
 Örültem, nem jutott mindene potomra.
 Alig hogy ált'-vette ő a' Regimentet,
 Bellikumtól mindjárt parantsolatot vett:
 Hogy induljon azzal Mársnak piattzára,
 Mert az ellenség-is meg-indúlt már árra.
 Ő a' Regimenttel mindjárt meg-is-indúlt,
 Hallván a' háborút, a' szíve meg-vidúlt.
 Fel-tette, a' Burkust hogy majd meg-próbálja,
 Tudta, hogy a' Székely a' sarat meg-állja.
 Ezer hét száz hetven és nyóltzadikába
 Szerentsésen bé-ért ő Silésiába;

De

De hamar meg-tsökkent minden reményfége,
Mert a' háborúnak hamar leve vége.
Minden Regimentek vízfza maséroztak,
Igazság, békeség együtt tsókolkoztak.
A' nyúgodalomhoz ő hozzá nem szokott,
Most mi tévő légyen, arról gondolkodott.
A' Fejedelemnek kívánt ő hasznára
Lenni, fel-is méne Bétsbe utólylára.
Kérte Székelyekhez más Obestert tégyen,
És ha meg-engedi, Fiúmébe mégyen.
Egy nagy kereskedést fog ott állítani,
Mellyel nagy hasznot fog nékie hajtani.
Pláhumát a' Tsásfzár' kezeibe adta,
Valamiket ki-tett, ő mind jóvá hagyta.
Más Obestert nyere mindjárt a' Regiment,
Gróf-is Fiúmébe fletféggel el-ment.
A' szerezse itt-is nékie nem szolgált,
Mint Madagaskárba mindég ellene állt.
Szomorodott szívvel el-ment Angliába,
A' mint bé-érkezett London Városába,
Audientziát nyert menni a' Királyhoz,
És e'képpen szólott ő önnön magához:
Hogy hatalma alá veti Madagaskárt,
A' melyből nagy hasznot fog venni, és nem kárt.
A' belső dologba magát nem avattya,
A' Ministérium ezeket hajthattya.
És ha Indiába háborúja lészén,
Őt ezer katonát segítségül vészén
Ő tőle a' Király: Matrózt két ezeret,
Flottáját ki-tarttja, ad ennek kenyeret.

Soha más portékát bé sem-is fog hozni,
 Hanem Angliait: és ajándékozni
 Fog bizonyos summát edjik Hertzegének,
 Minden esztendőbe, akár mellyikének.
 Ellenbe ezeket kérte a' Királytól,
 Mind a' felső, mind az all Parlamentumtól =
 Hogy ha Madagaskár ellen ki támadna,
 Akkor segítséget néki illyet adna.
 Hajókat, úgy fegyvert, más hadi szereket,
 Nem többet tsak két száz Mester embereket.
 Előre illy hajót mostan hármát nyerjen,
 Kettőt fegyver, élés, edjet meg-terhellyen.
 Öttven ezer Sterling font légyen az ára,
 Mert nagy szükségbe lesz eleintén arra.
 De e' summát ő négy esztendőnk folytával,
 Ki fogja fizetni egész uzsorával.
 Mind ezekre a' két Parlamentum nem állt,
 Azért-is fejébe illyen gondolat szálltt,
 Angliát el-hagyta, ment Amerikába,
 Bé ére Mariland ékes Városába,
 Szorgalmatosaknak Lakossait látta,
 Azért a' nyereség reménnye táplálta;
 Hogy rá-vefzi őket a' kereskedésre,
 A' Madagaskári néppel egy értésre.
 Indulása előtt ment Baltimorébe,
 Irlandiának, a' szélső szigetébe.
 Nagy kereskedővel tett itt barátságot,
 Tett-is ez ő vele olyan nagy jólagot,
 Hogy mindjárt egy hajót, számos portékával
 Meg-rakott; 's fegyveres negyven katonával.

Húsz szép ágyúk voltak e' hajóra téve,
Szükséges golyóbis, és por meg volt véve.
E' hajón evezett ő bé Marilandba,
Éppen nem mulatott sokáig ő abba.
Hanem el-ment innét Agostony révébe,
Madagaskár 'sziget' nap költe részébe.
Itt vélte, hogy majd nagy nyeresége leszén,
Mert esmeretiséget föld népével télsen.
Marilandba hagyta Grófnéját azomba,
Mert tudta, hogy leszén ott nyugodalomba.
Ezen Sæculum írtt nyóltzvan őt esztendő't,
Julius hetedik napján, a' nap fel-költ.
Hogy ért Antegare szép tágas révébe,
Szent Sebestyén hegynek, vala ez végébe.
Antongil révébe innét el-indúla,
A' mint ebbe ére, kevés idő mûla,
Hogy a' Madagaskár éjtszaki részének
Királlya, Lambuing, 's Szeklaver népének
Királlya-is jöttek látogatására,
Hit-kötéssel állott mind kettő pártjára.
Föld népe közül-is sok melléje állott,
Es fel-fegyverkezve hajójára szállott.
Tíz napok multával ezekkel meg-indúlt,
Angoucit érvén, itten keménnyen dúlt.
Frantziaké volt ez, a' kikre neheztelt,
Itten most először ezek ellen fel-kelt.
El-is vette mindjárt egy nagy Tárházokat,
Földig le-rontatta az itt állt lántzokat.
Egy új Várost akart itten állíttani,
Frantziáknak kívánt mindenkép ártani;
Azért

Azért népe részét hajókra szállítá,
 És Fulpoint felé azokat indítá.
 Hogy a' Frantziáknak ottan Faktoráját, (a)
 Vegyék-el, hozzák-el minden portékáját,
 De ez előtt állott fegyveres Fregátta,
 Hogy el-nem-vehetik, mindenike látta.
 Leg-kissebbet ők itt nem-is tehetének,
 Úgy viszsza-is tértek, mint ide jövének.
 Az Isle de Frantzba lakó Gubernátor,
 Ki nagy elméjű vólt, 's mindenképpen bátor,
 Meg-hallván a' Grófnak ellenkeskedését,
 Leg-ottan meg-tette ezen rendelését,
 Egy hajót mindjára fel-fegyverkeztetett:
 Hatvan katonákat reá helyezettetett,
 Ezer hét száz nyóltzvan hatodik esztendő
 Íratott, vólt ez a' Grófnak keserő;
 Mert hufzon harmadik Májusnak napjára,
 El-jött azon hajó, a' Gróf nagy bajára,
 Egy Redutát ugyan ő fel-építettetett,
 A' mellybe két ágyút, bé-is helyezettetett.
 Ez igen kevés vólt védelmezésére,
 De még-is ő bátran várt ellenségre.
 Mihent a' hajóról az ágyúk süttettek
 Négerek szaladtak, erdőkbe flettek.

M m 2 Nyóltz-

(a) A' Tengereken kereskedő Nemzeteknek ollyatán
 Tárok, a' mellyekbe portékák vagyón, ez an-
 nál lévő Cancelláriával együtt Faktorájnak ne-
 veztetik, a' melly személy ennél a' fő, az Fak-
 tornak hívattatik.

Nyóltzvan ágyú a' lok golyóbist okádta,
 Egyjike jobb részét mellýének találta.
 Mindjárt hanyat-is dült, fetrengett vérébe,
 El-este mihent tünt Frantziák szemébe,
 Haján fogva húzták ötet ki lántzából,
 Senki sem vehette-ki ezek markából.
 Nehány minuta vólt, a' lelkét ki-ádta,
 Gyászos özvegységbe, a' Grófnéját hagyta.
 Ki hallván fátumát, a' Magyar hazába
 Ki-jött, példásan él ma-is jószágába.
 Imé így húnya-el e' nagy Magyar vitéz,
 A' kibe bátor szív lakott, 's különös ész.
 Nagyra születetett, nagy próbákat-is tett,
 Kár hogy az frígyfég ellenségévé lett.
 Senki más, egyedül ő vala Pajtása
 A' föld fel-lelésben, Kolumbusnak mássa.
 Egész Európa dolgait tsudállya,
 Tsak a' Kaján ember azokat ótsállya.
 Sokszor fogja a' nap Hazánkat kerülni,
 Míg egy Magyar Anya illy fiat fog szülni.
 Mondj áldást hamvára, ditső Magyar Nemzet,
 Annyának-is, a' ki illy remeket nemzett.
 En-is azt kiáltom, nagy lelked az égbe
 Örvendjen! és Munkám ezzel mennyen

V É G B E.

